

Årsredovisning 2016

Handelsbanken

Detta är Handelsbanken

Handelsbanken är en fullsortimentsbank för både privat- och företagskunder. Banken har ett rikstäckande kontorsnät i Sverige, Storbritannien, Danmark, Finland, Norge och Nederländerna. Handelsbanken ser dessa länder som sina hemmamarknader. Handelsbanken grundades 1871 och har verksamhet i fler än 20 länder.

Nöjdare kunder

än genomsnittet för branschen på alla våra sex hemmamarknader.*

Över

800

kontor på våra sex hemmamarknader.

145

 år
av tillgänglighet.

45

 år i rad

med bättre lönsamhet än genomsnittet för jämförbara banker på hemmamarknaderna.

NÖJDA KUNDER PÅ ALLA VÅRA HEMMAMARKNADER*

Varje år genomför EPSI Rating/SKI (Svenskt Kvalitetsindex) oberoende mätningar av kundnöjdhet. Årets undersökningar visade att Handelsbanken har nöjdare privat- och företagskunder än genomsnittet för branschen på alla bankens sex hemmamarknader. Banken har därmed en fortsatt stark position avseende kundnöjdhet.

I Sverige har Handelsbanken haft nöjdast kunder 28 år i rad enligt SKI.

HANDELSBANKENS KREDITRATING I TOPP AV VÄRLDENS BANKER

Handelsbanken är en av få banker med AA i kreditbetyg. I maj uppgraderade kreditratinginstitutet Fitch Handelsbankens långfristiga rating till AA från AA-. Handelsbanken är den enda bank i Europa med en så hög rating från Fitch. Handelsbanken fick även höjt kreditbetyg från Moody's till motsvarande nivå under 2015. Ingen annan bank i världen har högre rating än Handelsbanken när man ser på bankernas rating från såväl Fitch som Moody's och Standard & Poor's.

SKAPAT AKTIEÄGARVÄRDE

Handelsbanken är en av få banker i Europa som skapat ett positivt aktieägarvärde sedan finanskrisen startade hösten 2007. Handelsbanken är den enda av affärsbankerna på Stockholmsbörsen som under denna period inte behövt be sina aktieägare om nytt kapital.

Under den senaste femårsperioden, det vill säga sedan den 31 december 2011, har Handelsbanken genererat ett positivt aktieägarvärde på 179 miljarder kronor. Börsvärdet har ökat med 133 miljarder kronor samtidigt som banken lämnat 46 miljarder kronor i utdelning till aktieägarna.

* Enligt EPSI/SKI (Svenskt Kvalitetsindex). Sedan SKI:s mätningar startade 1989 har Handelsbanken nöjdast privatkunder av de fyra stora bankerna i Sverige (Handelsbanken, Nordea, SEB och Swedbank).

Året i korthet

Rörelseresultatet steg med 1 procent till 20 633 miljoner kronor (20 475).

Periodens resultat efter skatt för total verksamhet minskade med 1 procent till 16 245 miljoner kronor (16 343).

Resultatet per aktie för total verksamhet uppgick till 8,43 kronor (8,57).

Räntabiliteten på eget kapital för total verksamhet sjönk till 13,1 procent (13,5).

Intäkterna ökade med 1 procent till 40 763 miljoner kronor (40 336).

Räntenettet steg med 1 procent till 27 943 miljoner kronor (27 740).

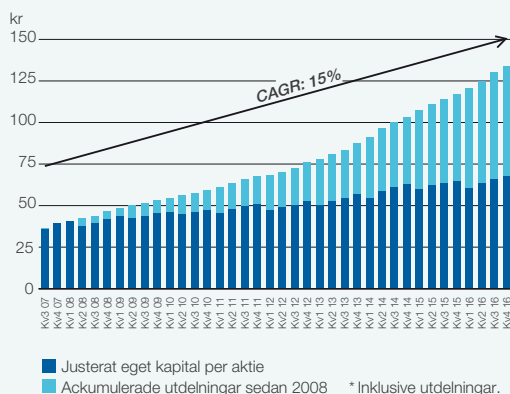
Kreditförlustnivån var oförändrad och uppgick till 0,09 procent (0,09).

Kärnprimärkapitalrelationen ökade till 25,1 procent (21,2) och den totala kapitalrelationen uppgick till 31,4 procent (27,2).

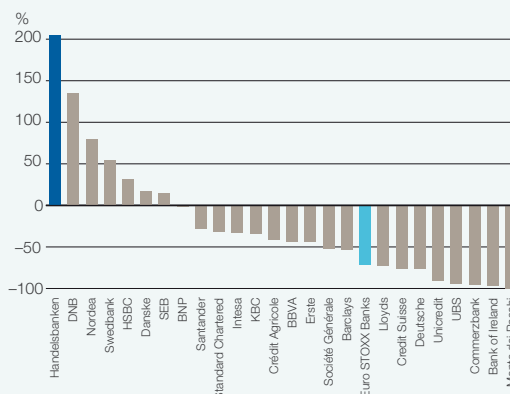
Fortsatt utlåningstillväxt i alla hemmamarknader.

Styrelsen föreslår en ordinarie utdelning på 5,00 kronor per aktie samt att det befintliga återköpsmandatet förlängs ytterligare ett år.

Genomsnittlig tillväxt i eget kapital 2007–2016*

Totalavkastning sedan finanskrisens början 30 juni 2007–31 december 2016

Källa: SNL, per 2016-12-31 (utdelningar återinvesterade).

Kort information

Handelsbankens årsstämma 2017

Plats: Grand Hôtel, Vinterträdgården, ingång Royal, Stallgatan 4, Stockholm.

Tid: Onsdagen den 29 mars 2017 klockan 10.00.

Anmälan om deltagande

Aktieägare som önskar delta i stämman ska vara införda i den av Euroclear Sweden AB (tidigare VPC AB) förda aktieboken senast torsdagen den 23 mars 2017. Anmälan sker till Handelsbanken, Corporate Governance, 106 70 Stockholm, telefon 08-701 19 84, eller via handelsbanken.se/bolagsstamma, senast torsdagen den 23 mars 2017.

Aktieägare som låtit förvaltarregistrera sina aktier måste, för att äga rätt att delta i stämman, begära att tillfälligt föras in i den av Euroclear förda aktieboken. Aktieägaren måste underrätta förvaltaren om detta i god tid före torsdagen den 23 mars 2017, då sådan införelse ska vara verkställd.

Utdelning

Styrelsen föreslår som avstämningsdag för utdelning fredagen den 31 mars 2017, vilket innebär att Handelsbankens aktie handlas utan rätt till utdelning torsdagen den 30 mars 2017. Beslutar stämman i enlighet med förslaget, beräknas utdelningen skickas ut av Euroclear onsdagen den 5 april 2017.

Finansiell kalender 2017

8 februari	Bokslut 2016
29 mars	Årsstämma
26 april	Delårsrapport januari – mars 2017
18 juli	Delårsrapport januari – juni 2017
18 oktober	Delårsrapport januari – september 2017

Finansiell information

Följande rapporter kan laddas ner alternativt beställas från handelsbanken.se/ir:

- årsredovisningar
- delårsrapporter
- riskrapporter
- bolagsstyrningsrapporter
- faktaböcker
- hållbarhetsredovisningar.

Distribution

Årsredovisningen kan beställas genom Investor Relations, telefon 08-701 10 00, eller via handelsbanken.se/ir, där även övriga rapporter som nämns här ovanför finns tillgängliga.

Handelsbankens hållbarhetsredovisning 2016

Utöver Handelsbankens årsredovisning 2016, ger Handelsbanken även ut en fullständig hållbarhetsredovisning. Hållbarhetsredovisningen omfattar aktiviteter och resultat under kalenderåret 2016 och är en separat publikation. Redovisningen är upprättad i enlighet med Global Reporting Initiatives (GRI) riktlinjer G4 för hållbarhetsrapportering och är granskad av bankens externa revisorer. Handelsbanken redovisar årligen koncernens hållbarhetsarbete.

Redovisningen utgör Handelsbankens Communication on Progress Report till FN:s Global Compact.

Information om Handelsbankens hållbarhetsarbete finns även publicerad på handelsbanken.se/hallbarhet.

Innehåll

Vd-ord	Vår modell fungerar både lokalt och digitalt	4	FINANSIELLA RAPPORTER KONCERNEN	
	FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE KONCERNEN		Innehåll	64
	Innehåll	7	Resultaträkning Koncernen	65
	Idé och mål	9	Totalresultat Koncernen	66
	Måluppfyllelse	10	Balansräkning Koncernen	67
	Vår idé	12	Förändring i eget kapital Koncernen	68
	Organisation och arbetssätt	14	Kassaflödesanalys Koncernen	69
	Lokalt och digitalt – så bygger vi långsiktiga kundrelationer	16	Noter Koncernen	70
Verksamhetens utveckling	Finansiell översikt 2016	19	FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE MODERBOLAGET	159
	Verksamhetens utveckling	20	FINANSIELLA RAPPORTER MODERBOLAGET	
	5-årsöversikt Koncernen	22	Innehåll	160
	Nyckeltal per år	24	Resultaträkning Moderbolaget	161
	Utveckling per kvartal	25	Totalresultat Moderbolaget	161
	Segmentinformation	26	Balansräkning Moderbolaget	162
	Handelsbanken Sverige	28	Förändring i eget kapital Moderbolaget	163
	Handelsbanken Storbritannien	30	Kassaflödesanalys Moderbolaget	164
	Handelsbanken Danmark	32	5-årsöversikt Moderbolaget	165
	Handelsbanken Finland	34	Noter Moderbolaget	167
	Handelsbanken Norge	36	STYRELSENS OCH VD:S UNDERSKRIFTER	
	Handelsbanken Nederländerna	38	Styrelsens och vd:s underskrifter	201
	Handelsbanken Capital Markets	40	REVISIONSBERÄTTELSE	
	Aktien och ägarna	42	Revisionsberättelse	202
	Hållbarhet, medarbetare och miljö	44	KONTAKTUPPGIFTER	
Bolagsstyrningsrapport	Bolagsstyrningsrapport 2016	47	Innehåll	207
	Innehåll	47	Kontaktuppgifter	208
	Struktur för bolagsstyrning	48	Kontor och kontorschefer	210
	Styrelse	60	Styrelser dotterbolag	217
	Senior Management samt Audit och Whistleblowing Function	62	ÖVRIGT	
			Definitioner och förklaringar	218

Vår modell fungerar både lokalt och digitalt

Jag heter Anders Bouvin och jag är sedan i somras ny verkställande direktör och koncernchef för Handelsbanken. Jag har arbetat 32 år i banken och kommer närmast från rollen som chef för Handelsbanken i Storbritannien.

Detta är alltså mitt första vd-ord och jag vill redan nu slå fast att den som till äventyrs väntar sig ett epos fyllt med nya, djärva företagsmål, skarpa strategiskiften och kraftfulla förändringar i vår affärsmodell kommer bli en smula besviken.

Vårt företagsmål ligger fast. Det vill säga att vår räntabilitet ska vara bättre än genomsnittet för våra konkurrenter. Detta ska nås genom att vi har lägre kostnader och nöjdare kunder än de andra bankerna.

Vi nådde detta mål även under 2016, det 45:e året i rad.

Men tiderna förändras – är det ändå inte dags för nya strategier? Låt mig först konstatera att tiderna har alltid förändrats, varje generation har brottats med sina utmaningar, sina paradigmskiften, sina tekniksprång. När vi satte upp vårt företagsmål för dryga fyra decennier sedan hade våra kontor precis börjat få sina första dataterminaler, vi erbjöd åtskilliga produkter och tjänster som i dag inte längre efterfrågas och därför inte finns kvar.

Handelsbanken förändras hela tiden, i takt med våra kunders krav. Därför ligger vi i dag väldigt långt framme i vår digitalisering, eftersom våra kunder numera föredrar att göra fler ärenden via sina smartphones eller sina datorer. Samtidigt har vi kvar våra kontor, med stark lokal förankring och stort självbestämmande – eftersom våra kunder fortfarande då och då vill möta och göra affärer med någon de känner igen, har förtroende för och som kan fatta beslut.

”Vårt sätt att arbeta är strikt decentraliserat, den som sitter närmast kunden och marknaden bestämmer.”

Jag vet inte om det ska kallas en strategi – men det är så vår modell fungerar. I stort sett alla förändringar sker utifrån kundbehov, som identifieras av våra kontor – ofta i personliga möten – på den lokala marknaden. Vårt sätt att arbeta är strikt decentraliserat, den som sitter närmast kunden och marknaden bestämmer.

Vår affärsmodell och vårt sätt att arbeta på bygger nämligen på ett fundamentalt humanistiskt synsätt. Vi är övertygade om att alla människor vill göra ett bra jobb. Om man därför låter medarbetare ta beslut i alla de frågor som de överblickar i sitt dagliga arbete, så kommer de beslut de fattar att vara långt mera rätt än om besluten hade tagits på huvudkontoret, långt borta från kunden och affären.

Dessutom uppskattar våra kunder lokalt beslutsfattande, att ha direkt tillgång till den person i banken som bestämmer.

Således är den bank vi är i dag ett resultat av oändligt många beslut, som tagits genom åren runt om hela organisationen. Beslut som alla haft sin utgångspunkt i kunderna: kundernas behov och kundernas förväntningar.

Att lyssna på våra kunder har hjälpt oss styra rätt i många kniviga beslutssituationer. Vad gäller frågan om de lokala kontorens vara eller icke vara i en värld där kunderna väljer allt oftare att möta banken digitalt, har vi i banken än en gång lyssnat på våra kunder. Och budskapet är entydigt: kunder vill ha möjlighet att träffa banken både via digitala media, såväl

som på de lokala bankkontoren beroende på vad som passar kunden bäst vid varje enskilt tillfälle.

Våra kunder är både lokala och digitala. Därför är vi det också.

Vår decentraliserade modell lägger också grunden för vår lönsamhet. När alla känner delaktighet och tar ansvar resulterar detta i fler kloka beslut, som ger lägre kostnader, nöjdare kunder och högre lönsamhet. Att ha god lönsamhet ger oss stabila finanser – vilket i sin tur ger oss möjligheter att växa. Det gör vi bland annat genom att etablera kontor på orter där vi inte redan finns. Framförallt sker detta på våra nyaste hemmarknader; Nederländerna och Storbritannien där vi nu har 25 respektive 206 kontor.

”Våra kunder är både lokala och digitala. Därför är vi det också.”

Men vi växer inte enbart genom att öppna nya kontor – vi växer också genom att våra befintliga kontor vinner nya kunder och nya affärer. Här ger våra stabila finanser oss en komparativ fördel: vi behöver aldrig tacka nej till en affär vi och kunden vill göra – alldeles oavsett konjunktur och omvärldsläge.

Det ger en förutsägbarhet för våra kunder – de vet att de kan räkna med oss, även i perioder då övriga aktörer har dragit sig undan. På så vis bygger vi starka och långsiktiga relationer med våra kunder.

Detta är en grundbult i hur vi vill driva vår bank. Det vi gör, gör vi grundligt, uthålligt och långsiktigt.

Vi ska vara en tillgång i det samhälle vi verkar, aldrig en börda. Vi har under den senaste finanskrisen, till skillnad mot våra konkurrenter, inte behövt ta hjälp av vare sig centralbanker, skattebetalare eller aktieägare. Tvärtom har vi under många år varit en av de största skattebetalarna i Sverige.

Banker som får problem – och därmed blir en belastning för samhället – har ofta det gemensamt att man tagit för stora risker. Handelsbanken har en mycket strikt syn på risk. Vi ändrar inte vår kreditbedömning beroende på konjunkturläge; en dålig kredit är det, även i goda tider. Kreditförluster är ett elände – inte bara för banken, som förlorar pengar, men framförallt för den som får sin privatekonomi slagen i spillror eller för företaget som hamnar på obestånd.

”När alla känner delaktighet och tar ansvar resulterar detta i fler kloka beslut, som ger lägre kostnader, nöjdare kunder och högre lönsamhet.”

Vi vill på olika sätt medverka till en mer hållbar utveckling i vår omvärld. Inte bara i vår kreditgivning, utan även i hur vi placerar våra kunders sparpengar. Dessutom, självklart, genom hur vi arbetar och verkar i vår egen

vardag, där bland annat våra bankkontor tar – eller medverkar i – olika lokala initiativ. Detta är frågor som vi arbetar mycket strukturerat med, hållbarhet har länge varit en naturlig del av vår värdegrund.

Handelsbanken stödjer därför fortsatt också helhjärtat internationella initiativ för hållbart företagande, bland annat Principer för ansvarsfulla investeringar (PRI) och FN:s Global Compact, vars principer för mänskliga rättigheter, arbetsrätt, miljö och affärsetik ligger helt i linje med bankens värderingar, arbetssätt och riktlinjer.

Arbetet med jämställdhet och mångfald fortsätter. Personligen tycker jag att vi alltid kan bli lite bättre här – detta är grundläggande humanistiska frågor, men också en mycket viktigt affärsfråga. I vår bank, där alla medarbetare har – och tar – ett så stort ansvar, så får aldrig kön, etnicitet eller något annat helt ovidkommande vara ett hinder vid rekrytering, i karriären eller vad gäller personlig utveckling. Vi har inte råd att missa talangerna.

Handelsbankens fortsatta framgång bygger nämligen på kompetenta medarbetares vilja och förmåga att även i framtiden fatta alla dessa kloka beslut som gjort oss till vad vi är i dag.

Det är så vi driver vår bank, Handelsbanken.

Resultatet det gångna året blev 16,2 miljarder kronor, en avkastning – räntabilitet – på eget kapital motsvarande 13,1 procent. Detta innebär, som sagt, att vi för 45:e året i rad når vårt företagsmål, med en högre lönsamhet än snittet för våra konkurrenter.

Vi har också nöjdare kunder och enligt kreditvärderingsinstitutet också stabilare finanser än våra konkurrenter. Vi är en av en handfull banker i hela världen med högst kreditbetyg och ingen bank på våra hemmamarknader har högre rating än vi.

Så, som ni säkert förstår, kommer jag inte genomföra några radikala förändringar i vår affärsmodell. Den fungerar – och utvecklas – alldeles utmärkt. Men det betyder inte att vi står still. Tvärtom. Som sagt, hela affärsmodellen bygger på att vi hela tiden förändras, i takt med omvärlden.

Vi ska fortsätta att möta våra kunders krav, behov och förväntningar på oss som bank och jobba ännu hårdare för att bli ännu mera Handelsbanken, varje dag, överallt. Precis som vi gjort det gångna året. Precis som vi alltid gjort.

”Vi ska fortsätta att möta våra kunders krav, behov och förväntningar på oss som bank och jobba ännu hårdare för att bli ännu mera Handelsbanken, varje dag, överallt.”

Detta kan vi göra tack vare alla våra medarbetare, som varje dag tar alla dessa viktiga affärsbeslut, bygger relationer, vinner fler och nöjdare kunder. Därför vill jag rikta ett stort tack till er alla för det gångna årets gedigna insatser.

Tack också till alla ni som valt Handelsbanken, tack för förtroendet. Jag lovar att vi ska göra vårt yttersta för att motsvara – eller ännu hellre – överträffa era förväntningar.

Stockholm i februari 2017

Anders Bouvin, verkställande direktör och koncernchef

Förvaltningsberättelse

INNEHÅLL	
Idé och mål	9
Måluppfyllelse	10
Vår idé	12
Organisation och arbetssätt	14
Lokalt och digitalt – så bygger vi långsiktiga kundrelationer	16
FINANSIELL ÖVERSIKT 2016	19
VERKSAMHETENS UTVECKLING	20
5-ÅRSÖVERSIKT KONCERNEN	22
NYCKELTAL PER ÅR	24
UTVECKLING PER KVARTAL	25
SEGMENTINFORMATION	26
Handelsbanken Sverige	28
Handelsbanken Storbritannien	30
Handelsbanken Danmark	32
Handelsbanken Finland	34
Handelsbanken Norge	36
Handelsbanken Nederländerna	38
Handelsbanken Capital Markets	40
AKTIEN OCH ÄGARNA	42
HÅLLBARHET, MEDARBETARE OCH MILJÖ	44
BOLAGSSTYRNINGSRAPPORT 2016	47
Innehåll Bolagsstyrningsrapport	47
Struktur för bolagsstyrning	48
Styrelse	60
Senior Management samt Audit och Whistleblowing Function	62

Handelsbanken

Idé

Handelsbanken är en fullsortimentsbank med ett decentraliserat arbetssätt, stark lokal förankring genom landsomfattande kontorsnät och långsiktighet i kundrelationerna.

Banken växer internationellt genom att etablera affärsmodellen på utvalda marknader.

Mål

Handelsbankens mål är att ha bättre lönsamhet än genomsnittet för jämförbara banker på hemmamarknaderna.

Handelsbankens lönsamhetsmål syftar bland annat till att ge aktieägarna en långsiktig god värdetillväxt, uttryckt i en över konjunkturcykeln stigande vinst per aktie.

Målet ska främst nås genom nöjdare kunder och lägre kostnader än konkurrenterna.

Hög lönsamhet är avgörande, inte enbart för att attrahera aktieägare att investera i banken, utan också för att skapa förutsättningar för tillväxt, hög rating och låga fundingkostnader samt för bankens utlåningskapacitet.

Lönsamheten påverkar också bankens förmåga att hantera risker och bedriva effektiv kapitalhantering.

Måluppfyllelse

Handelsbankens mål är att ha bättre lönsamhet än genomsnittet för jämförbara banker på hemmamarknaderna. Målet ska främst nås genom att banken har nöjdare kunder och lägre kostnader än konkurrenterna.

ÖVERGRIPANDE MÅL

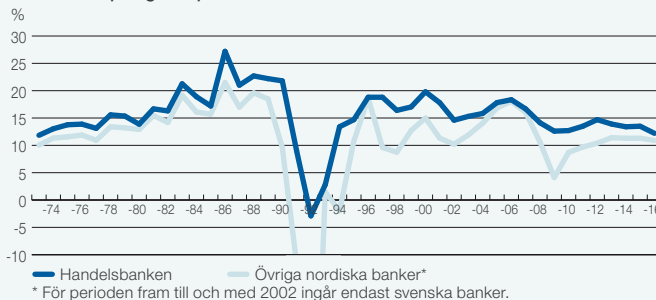
Företagsmål

Handelsbankens mål är att ha bättre lönsamhet än genomsnittet för jämförbara banker på hemmamarknaderna.

Måluppfyllelse

Handelsbankens räntabilitet på eget kapital för total verksamhet uppgick till 13,1 procent (13,5). Justerat för engångsposter uppgick räntabiliteten till 12,2 procent (13,5). Motsvarande siffra för ett vägt genomsnitt av övriga stora nordiska banker var 10,9 procent (11,3). Motsvarande siffra för ett vägt genomsnitt av samtliga jämförelsebanker på hemmamarknaderna uppskattas till cirka 10 procent (10,4). Detta innebär att Handelsbanken för 45:e året i rad uppfyller företagsmålet.

Räntabilitet på eget kapital 1973–2016

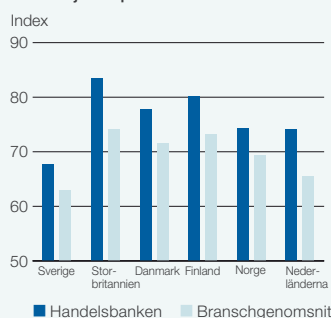
MEST NÖJDA KUNDER

Banken ska nå lönsamhetsmålet genom att bland annat ha nöjdare kunder än konkurrenterna. Kvaliteten och servicen ska därför minst motsvara och helst överträffa kundernas förväntningar.

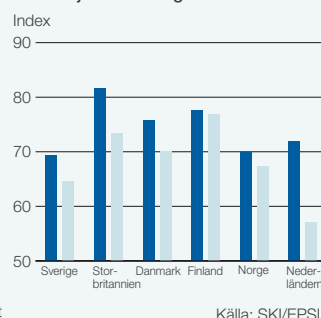
Utfall

Handelsbanken har nöjdare privat- och företagskunder än genomsnittet för branschen på alla bankens sex hemmamarknader. Därmed behåller banken sin starka och stabila position avseende kundnöjdhet. Nöjda kunder är ett mått på att Handelsbankens sätt att arbeta fungerar.

Kundnöjdhet privatkunder 2016

Kundnöjdhet företagskunder 2016

MEST KOSTNADSEFFEKTIVA BANKEN

Lönsamhetsmålet ska också nås genom att kostnadseffektiviteten ska vara högre än i jämförbara banker.

Utfall

Handelsbankens omkostnader i relation till intäkter för kvarvarande verksamhet uppgick till 45,2 procent (45,3). Motsvarande nyckeltal för ett genomsnitt av övriga stora nordiska banker var 48,1 procent (46,2).

Kostnader/Intäkter, exklusive kreditförluster 2002–2016

RATING

Handelsbanken ska ha en hög rating hos de externa ratinginstituten.

Utfall

Under maj 2016 uppgraderade Fitch Handelsbankens långsiktiga rating till AA från AA- och banken har därmed högst rating i Europa av samtliga jämförbara banker från såväl Fitch som Moody's. I övrigt var Handelsbanken rating oförändrad hos de övriga ratinginstituten.

Nordiska bankers rating

31 december 2016	Moody's			Standard & Poor's			Fitch	
	Finansiell styrka (BCA)*	Långfristig	Kortfristig	Långfristig	Kortfristig	Långfristig	Kortfristig	
Handelsbanken	a2	Aa2	P-1	AA-	A-1+	AA	F1+	
Nordea	a3	Aa3	P-1	AA-	A-1+	AA-	F1+	
Swedbank	a3	Aa3	P-1	AA-	A-1+	AA-	F1+	
SEB	a3	Aa3	P-1	A+	A-1	AA-	F1+	
DNB	a3	Aa2	P-1	A+	A-1			
Danske Bank	baa1	A1	P-1	A	A-1	A	F1	

* Baseline Credit Assessments (BCA) är en indikator för *the issuers' standalone intrinsic strength*.

Källa: SNL.

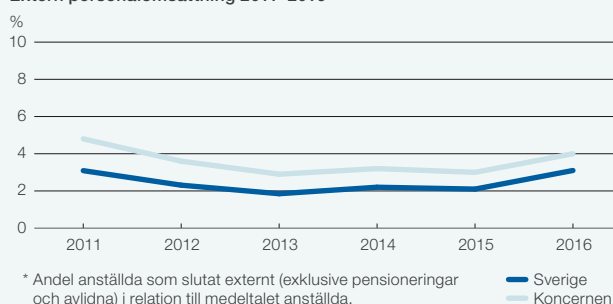
LÅNGSIKTIGHET

Banken har en långsiktig syn på relationer till såväl kunder som medarbetare, och ser varje rekrytering som betydelsefull och långvarig.

Utfall

Den externa personalomsättningen var fortsatt låg och uppgick till 4,0 (3,0) i koncernen och 3,1 procent (2,1) i Sverige.

Extern personalomsättning 2011–2016*

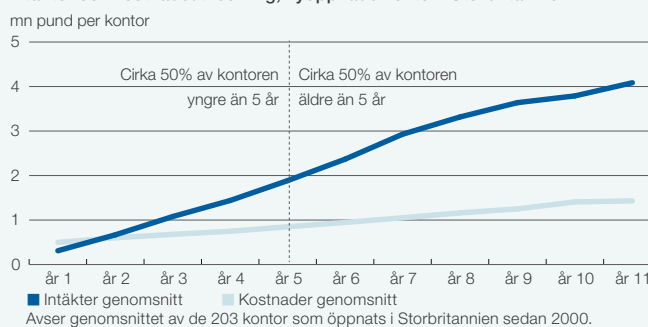

TILLVÄXT

Handelsbankens affär tar utgångspunkt i det lokala mötet med kunden. Det är därför naturligt att öppna nya kontor på orter där banken inte tidigare varit verksam.

Utfall

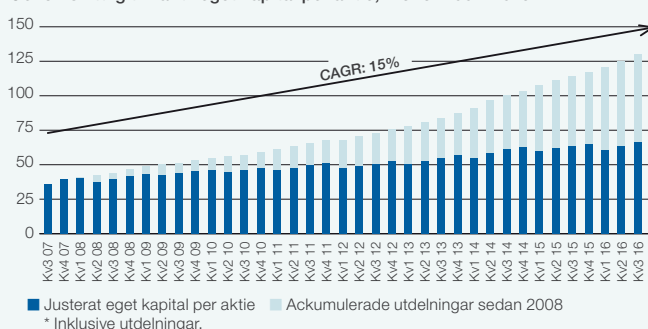
Under året öppnade Handelsbanken 13 nya kontor på hemmamarknaderna: två i Sverige, nio i Storbritannien och två i Nederländerna.

Intäkt- och kostnadsutveckling, nyöppnade kontor i Storbritannien**STABIL, HÖG VÄRDETILLVÄXT**

Tillväxten i eget kapital, inklusive utdelningar och aktieåterköp, är ett mått på det finansiella värde som skapas.

Utfall

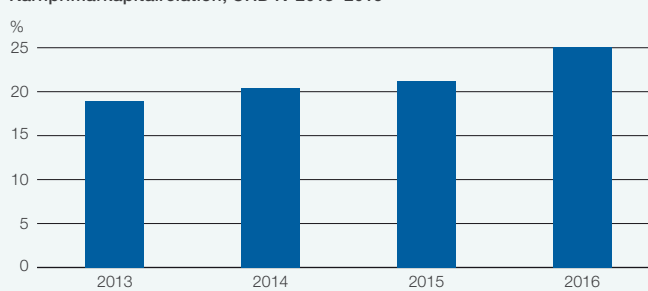
Den genomsnittliga tillväxten i eget kapital inklusive utdelning och aktieåterköp, uppgick till 15 procent per år under de senaste åtta åren. Den låga variationen mellan kvartalen bekräftar bankens låga risktolerans och är ett mått på stabiliteten i värdeskapandet.

Genomsnittlig tillväxt i eget kapital per aktie, kronor 2007–2016***KAPITAL**

Bankens mål är att kärnprimärkapitalrelationen under normala förhållanden ska överstiga det kärnprimärkapitalbehov som Finansinspektionen kommunicerar till banken med 1–3 procentenheter. Därutöver ska primärkapitalrelationen och den totala kapitalrelationen överstiga de av Finansinspektionen till banken kommunicerade samlade kapitalbehoven för dessa kapitalnivåer med minst 1 procentenhet. Banken ska även i övrigt uppfylla de kapitalkrav som myndigheterna beslutar om.

Utfall

Kärnprimärkapitalrelationen enligt CRD IV ökade till 25,1 procent (21,2). Finansinspektionen beräknade Handelsbankens kärnprimärkapitalbehov vid utgången av det tredje kvartalet 2016 till ett belopp motsvarande en kärnprimärkapitalrelation på 21,3 procent.

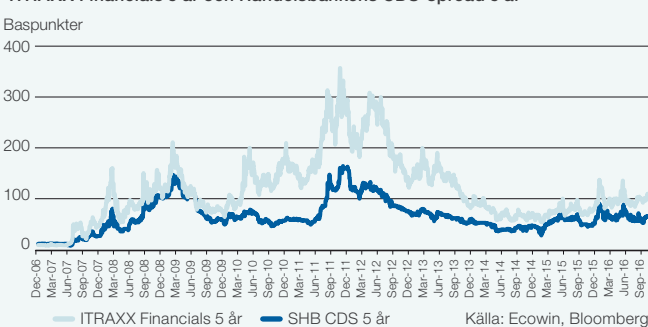
Kärnprimärkapitalrelation, CRD IV 2013–2016**LIKVIDITET OCH FINANSIERING**

Handelsbanken ska kunna klara sig i minst tolv månader under stressade förhållanden utan att låna upp nya pengar på de finansiella marknaderna. Upplåningskostnaderna ska vara lägre än för jämförbara banker.

Utfall

Emissionsvolymen av långfristig upplåning uppgick under året till 198 miljarder kronor. Banken har en fortsatt stark likviditetssituation. Kassamedel och likvida tillgångar placerade i centralbanker uppgick till 225 miljarder kronor och volymen likvida obligationer och övriga likvida tillgångar till 158 miljarder kronor.

Bankens upplåningskostnader var lägst av jämförbara banker i Norden och fortsatt bland de allra lägsta i den globala bankmarknaden.

ITRAXX Financials 5 år och Handelsbankens CDS-spread 5 år**KREDITKVALITET**

Handelsbanken har låg risktolerans. Detta innebär att krediternas kvalitet aldrig får åsidosättas för att nå högre volym eller högre marginal.

Utfall

Kreditförlusterna uppgick till -1 724 miljoner kronor (-1 597). I relation till utlåningen uppgick kreditförlusterna till 0,09 procent (0,09). Sedan 2008 har bankens genomsnittliga kreditförlustnivå uppgått till 0,10 procent. Det ska jämföras med genomsnittet för övriga stora nordiska banker som under samma period uppgick till 0,29 procent.

Kreditförluster i procent av utlåning 1998–2016

Vår idé

Handelsbanken är en fullsortimentsbank där det personliga mötet med våra kunder är centralt.

Vi har ett decentraliserat arbetssätt och en stark lokal förankring genom landsomfattande kontorsnät.

Banken lägger stor vikt vid tillgänglighet och långsiktiga kundrelationer, har låg risktolerans samt växer internationellt genom att etablera affärsmodellen på utvalda marknader.

LÅNGSIKTIGHET

Handelsbanken har bedrivit bankverksamhet sedan 1871 och har den äldsta noterade aktien på Stockholmsbörsen. Handelsbankens mål är att ha bättre lönsamhet än genomsnittet för jämförbara banker på hemmamarknaderna. Målet ska främst nås genom nöjdare kunder och lägre kostnader än konkurrenterna.

Vår idé om hur vi ska driva vår bank bygger i grunden på tilltro och respekt för den enskilde individen. Därför är vi decentraliserade. Detta arbetssätt skapar bättre och snabbare beslut nära kunden samt delaktighet och möjlighet för våra medarbetare att påverka och göra ett ännu bättre arbete, vilket i sin tur bidrar till att banken får nöjdare kunder.

En bank bygger hela sin affär på förtroende. Våra kunder har valt oss därför att de litar på oss och har förtroende för vårt sätt att driva bank.

”Vi strävar efter att kunden ska kunna göra samma typ av affärer med banken oavsett mötesplats.”

I korthet handlar det om att våra kunder fäster stor vikt vid att vi är tillgängliga, enkla att ha att göra med samt att vårt sätt att bemöta kunderna präglas av förståelse och omtanke. Vår mer än 140-åriga erfarenhet har lärt oss vad som är viktigt för våra kunder.

Lite förenklat utgörs grunden för vårt sätt att bygga och driva Handelsbanken av flera viktiga fundament. Dessa är i korthet:

NÖJDA KUNDER

Alla viktiga affärsbeslut ska tas så nära kunden som möjligt. Detta bidrar till bättre beslut och nöjdare kunder: våra kunder får träffa den som bestämmer – inte ett ombud. Det är en god förutsättning för bra kundmöten, både på våra kontor och på våra övriga mötesplatser. Kundens förtroende byggs på lång sikt, men vinn

och vårdas vid varje kundmöte. Genom att vinna kundernas förtroende blir Handelsbanken kundens naturliga val som leverantör av finansiella tjänster. Kundmötet är därför centralt i Handelsbankens verksamhet. För att hjälpa kunderna på bästa sätt får kontoren stöd av bankens koncerngemensamma enheter, affärsområden och regionala huvudkontor.

”Våra kunder får träffa den som bestämmer – inte ett ombud.”

Tillgänglighet

Vi lägger stor omsorg på att vara tillgängliga för våra kunder; det är en viktig del av Handelsbankens sätt att bedriva bank. Våra kunder uppskattar att vi finns lokalt, att vi känner dem och den lokala marknaden, samt att vi tar våra affärsbeslut just där, lokalt tillsammans med kunden. Samtidigt förväntar sig våra kunder att de kan göra sina bankaffärer när och var de vill. Därför fortsätter vi hela tiden att utveckla och förbättra vår tillgänglighet och våra digitala mötesplatser på samtliga av våra hemmamarknader, så att kunden kan besöka kontoret till exempel i sin smartphone, på surfplattan eller i sin dator. På flera hemmamarknader erbjuder vi även våra kunder personlig teknisk support dygnet runt. I Sverige kan våra kunder dessutom få personlig service dygnet runt, året om via telefon av banktjänstemän.

Enkelhet

När kunden tar kontakt med oss ska mötet vara obyråkratiskt. Vi strävar efter att kunden ska kunna göra samma typ av affärer med banken oavsett mötesplats. Därför arbetar vi ständigt med att utveckla och förbättra bankens tekniska lösningar.

Under året har nya tekniska lösningar och digitala tjänster lanserats på samtliga hemmamarknader för att förenkla för våra privat- och företagskunder. Dessutom har många nya funktioner och tjänster lanserats i bankens internet-tjänster.

Omtanke

Allt banken gör syftar till att skapa bästa möjliga förutsättningar för bra kundmöten. Det är med bra kundmöten banken inleder, bevarar och utvecklar goda, långsiktiga kundrelationer.

Ett exempel som skapar förutsättningar för att kunden ska uppleva oss som ”bästa bank på orten” är att vi fortsätter utveckla bankens olika mötesplatser – eftersom våra kunder vill ha det så.

Kundmötet innebär inte bara att vi ska lösa kundens vardagsärenden på ett enkelt sätt. Vi har alltid kundens behov i fokus och strävar efter att kunden ska uppleva att vår rådgivning och service präglas av omtanke.

Decentraliserade beslut

Handelsbanken strävar hela tiden efter att alla viktiga affärsbeslut ska tas så nära kunden som möjligt. Detta bidrar till bättre kundmöten, bättre beslut och nöjdare kunder.

Handelsbanken är geografiskt organiserad. Kontoren i Handelsbanken leds av en kontorschef, som är ansvarig för hela bankaffären inom sitt lokala verksamhetsområde. Kontorens självständighet ger en mycket stark lokal förankring med långsiktiga kundrelationer. Korta beslutsvägar ger också en snabbare anpassningsförmåga till olika förändringar på lokala marknader och möjlighet att snabbt ta tillvara nya affärsmöjligheter.

”Våra kunder uppskattar att vi finns lokalt, att vi känner dem och den lokala marknaden.”

Skickliga medarbetare

Handelsbankens decentraliserade arbetssätt innebär att vi ger våra medarbetare stort ansvar och stora befogenheter att ta beslut i alla typer av frågor som är av betydelse för kunden. Denna höga grad av förtroende grundar sig på en övertygelse om människans vilja och förmåga att

hela tiden bli lite skickligare i sitt arbete och sträva efter att söka och lösa nya utmaningar.

Banken har en långsiktig syn på relationer till såväl kunder som medarbetare, och ser varje rekrytering som betydelsefull och långvarig. Medarbetare med stor kunskap och erfarenhet från många delar av banken bidrar väsentligt till att banken har nöjda kunder. För att behålla medarbetare krävs rätt förutsättningar för att utvecklas i arbetet samt att medarbetaren bemöts utifrån den fas i livet som hon eller han befinner sig i.

Vår strävan efter långsiktiga relationer med våra medarbetare förstärks av resultatandels-systemet Oktagonen som istället för kortsiktiga bonussystem skapar ett långsiktigt och likvärdigt incitament för alla bankens medarbetare, oavsett befattning och arbetsuppgift. Dessutom är personalen största ägare i banken via Oktagonen eftersom den främst placerar medarbetarnas resultatandelar i aktier i Handelsbanken. Av koncernens medarbetare omfattas nu 98 procent av Oktagonen.

Den externa personalomsättningen i koncernen uppgick under året till 4 procent.

”Banken har en långsiktig syn på relationer till såväl kunder som medarbetare.”

Nycklarna till banken

Alla våra kundrelationer har börjat på kundens bankkontor, men därefter möter kunden Handelsbanken betydligt oftare via smartphone, surfplatta, internet och telefon. Kunderna ska fritt kunna växla mellan våra mötesplatser och sköta sina bankaffärer – när och var det passar dem bäst. Vi brukar säga att vi ska ge våra kunder ”alla nycklarna till banken”.

Heltäckande sortiment

En viktig förutsättning för lyckade kundmöten är att Handelsbanken erbjuder ett heltäckande sortiment av produkter och tjänster för att möta

alla våra kunders olika finansiella behov. Vi delar inte upp kunderna i olika segment eller riktar in oss inom särskilda produkt- eller tjänsteområden. Det är den enskilde kundens unika behov som styr.

Vårt bästa råd

Oavsett mötesplats ger vi alltid vårt bästa råd till kunden utan att snegla på vad som kortsiktigt är den mest lönsamma produkten för Handelsbanken. Våra medarbetare som möter kunden har inte rörlig ersättning varken i form av bonus eller provisioner, och saknar därför personliga ekonomiska incitament att försöka övertyga kunden om att en viss tjänst eller produkt passar bäst.

Med vårt bästa råd bygger vi förtroendefulla, långsiktiga relationer med varje kund.

LÖNSAMHET FÖRE VOLYM

Handelsbanken anpassar sitt erbjudande till varje enskild kunds unika behov och förutsättningar. Därför finns inga volymkrav, budgetar eller centralt bestämda säljmål i banken. Istället mäter banken sin framgång i kundnöjdhet, kostnadseffektivitet och lönsamhet.

Handelsbanken når en högre lönsamhet genom att driva banken mer effektivt och därmed till lägre kostnad än jämförbara banker på hemmamarknaderna. Hög lönsamhet betyder således inte att Handelsbankens kunder betalar mer.

ORGANISK TILLVÄXT

För att Handelsbanken långsiktigt ska bevara hög lönsamhet krävs också tillväxt. Handelsbanken växer, främst genom att öppna kontor på orter där banken inte tidigare varit verksam. På så sätt växer Handelsbanken kund för kund, kontor för kontor. Denna organiska tillväxtmodell innebär att Handelsbanken kan växa med låg risk och god kontroll på kostnaderna. Såväl sättet att arbeta som sättet att växa har visat sig fungera på allt fler orter och i allt fler länder.

Handelsbanken har rikstäckande kontorsnät på bankens sex hemmamarknader: Sverige, Storbritannien, Danmark, Finland, Norge och Nederländerna.

Stabila finanser

Genom låga fundingkostnader och låga kreditförluster i kombination med hög lönsamhet byg-

ger Handelsbanken en stark balansräkning. Stabila finanser är en förutsättning för förmågan att göra alla de affärer banken och våra kunder önskar göra – med goda villkor.

Stabila finanser ger inte enbart handlingsfrihet, utan också lägre finansieringskostnader och bidrar därmed till högre lönsamhet – utan att kunden betalar mer.

Handelsbanken bygger sina stabila finanser på helt kommersiella villkor och är en av få banker på sina hemmamarknader som inte sökt finansiellt stöd från staten, centralbanker eller aktieägare under tider av oro på de finansiella marknaderna.

LÅG RISKOLERANS

Handelsbanken har låg risktolerans. Bankens strikta förhållningssätt till risk innebär att banken medvetet undviker att delta i affärer med hög risk, även om ersättningen för ögonblicket är hög. Den låga risktoleransen upprätthålls genom en stark riskkultur som är uthållig över tiden och som gäller på alla områden i koncernen.

”Kontorens självständighet ger en mycket stark lokal förankring med långsiktiga kundrelationer.”

Bankens affärsmodell fokuserar på att ta kreditrisk i kontorsrörelsen. De enda risker vi är beredda att ta är kreditrisker, och då till kunder som vi känner väl och som vi bygger långsiktiga relationer med. Målsättningen är därför att minimera övriga risker, till exempel marknadsrisker, i syfte att ha en affärsmodell som är oberoende av förändringar i konjunkturcykeln. Positionstagande i bankens affärsverksamhet är bara accepterat i kunddrivna affärer och enbart inom strikt definierade limiter.

Organisation och arbetssätt

Handelsbanken är geografiskt organiserad för att skapa bästa möjliga förutsättningar för relationer med våra kunder. I stort sett alla viktiga affärsbeslut tas nära kunden ute på något av våra över 800 lokala bankkontor på våra sex hemmamarknader.

Våra kontor kan nås på många olika sätt: digitalt via internet och appar, samt fysiskt besök på kontoret eller dygnet runt via telefon.

VÅRA HEMMAMARKNADER

Handelsbanken har sex hemmamarknader: Sverige, Storbritannien, Danmark, Finland, Norge och Nederländerna. I dessa länder har vi rikstäckande kontorsnät, organiserade i en eller flera regionbanker i varje land.

I takt med att nya hemmamarknader etableras strävar banken efter att flytta ut centralt placerad beslutskraft, så att besluten kan tas så nära kunden och marknaden som möjligt. Varje hemmamarknad har sin egen landsorganisation med lönsamhetsansvar för kontorsrörelsen i respektive land.

Handelsbanken har över 800 kontor i fler än 20 länder. De flesta kontoren finns på våra hemmamarknader men vi har också bankkontor och representantkontor runt om i världen. De har som huvuduppgift att stödja bankens kunder på hemmamarknaderna med deras internationella affärer.

Vi har gett våra kontorschefer en mycket hög grad av självbestämmande eftersom vi är övertygade om att de som sitter närmast kunden fattar de klokaste besluten – både ur kundens och ur bankens synvinkel.

”Det är den enskilde kundens unika behov som styr.”

I Handelsbanken strävar vi efter att så många affärsbeslut som möjligt tas lokalt, nära kunden. Det skapar både en kostnadseffektiv och flexibel organisation som utgår från kundens behov och ger förutsättningar att snabbt reagera på marknadsförändringar.

EFFEKTIV GEOGRAFISK ORGANISATION

Handelsbanken är en internationellt verksam fullsortimentsbank med lokal förankring och med långsiktiga kundrelationer. Det är den enskilde kundens unika behov som styr. Handelsbanken har därför ett heltäckande sortiment av produkter och tjänster för att möta alla våra kunders olika finansiella behov.

Handelsbanken är geografiskt organiserad. Det innebär att vi inte har några utmaningar med en komplicerad matrisorganisation där både medarbetare och kunder riskerar att hamna i ineffektiva arbetsprocesser.

Vår geografiska organisation är decentraliserad och kostnadseffektiv med korta och tydliga beslutsvägar. Varje lokalt kontor i banken har ett eget verksamhetsområde med eget resultatställe. Ett verksamhetsområde är ett geografiskt avgränsat område som utgör kontorets lokala marknad.

När det är tillräckligt många kontor inom ett större geografiskt område bildar Handelsbanken en regionbank som samlar kontorens resultatställen. Där finns gemensamma administrativa resurser, regional expertis och specialister som stöd för kontorens affärer.

Regionbanken ingår i, eller bildar i sin tur, en landsorganisation som också kan omfatta flera regionbanker, beroende på hur många lokala kontor som finns i det aktuella landet och var de är belägna.

Handelsbanken har för närvarande över 800 resultatställen, det vill säga kontor, som vart och ett bidrar till koncernens resultat.

Handelsbankens geografiska organisation leder till en utpräglad lokal närvaro på alla marknader där banken är verksam. Våra lokala bankkontor har ansvar för alla bankens kunder och tar till exempel alltid kreditbesluten för dem inom sitt geografiska verksamhetsområde. Alla intäkter och kostnader inom kontorets verksamhetsområde tilldelas kontoret och bankens koncerngemensamma staber, affärsområden eller landsorganisationer har bara en huvuduppgift: att stödja kontoren. Produktspecialister på bankens affärsområden ansvarar för ett heltäckande sortiment av produkter och tjänster som de lokala kontoren erbjuder sina kunder.

SJÄLVSTÄNDIGA LOKALA KONTOR

Handelsbankens geografiska organisation ger en lokal närvaro som skapar nöjda och lojala kunder och ger tillgång till lokal information på de marknader där vi är verksamma.

Beslutsfattandet i Handelsbanken är strikt decentraliserat till det lokala kontoret.

Varje kontor i Handelsbanken leds av en kontorschefer, som är ansvarig för hela bankaffären inom sitt lokala verksamhetsområde. Kontors-

chefen bemannar och organiserar kontoret efter de affärer som kontoret väljer att göra på sin lokala marknad.

Detta mandat, att fatta de viktiga affärsbesluten i dialog med kunden, är en god förutsättning för att skapa och upprätthålla starka kundrelationer. Våra kunder får träffa den som bestämmer, inte ett ombud för en beslutsfattare på central nivå.

”Beslutsfattandet i Handelsbanken är strikt decentraliserat till det lokala kontoret.”

Det skapar förtroende och ökar kundnöjdheten. I de flesta fall bor dessutom kontorschefen på den lokala orten och är väl engagerad i samhället där hon eller han verkar med värdefulla kunskaper om lokala marknadsförhållanden.

Det skapar i sin tur goda förutsättningar för lokal och snabb information vid bedömningar av till exempel kreditrisker. Samtidigt ökar det kontorets kunskaper om kunderna och deras lokala förutsättningar samt möjliggör både personlig kundservice och bättre beslutsunderlag som anpassas individuellt för våra kunder.

På central nivå fastställer Handelsbanken ett antal policyer och regelverk på en rad olika områden, bland annat för kreditgivning, etik och personalfrågor. Det är inom ramen för dessa centrala ramverk tillsammans med bankens företagskultur, som kontoren tar beslut som bygger på lokal information.

Handelsbankens decentraliserade organisation har utvecklats och förfinats under 145 år för att öka kundnöjdheten och bankens effektivitet. Med en geografisk organisation är det lättare för kontoren att bidra till koncernens lönsamhet.

Genom ett lokalt, decentraliserat beslutsfattande minskar dessutom bankens behov av centrala funktioner och chefer på mellannivå. Men det kräver samtidigt en väldefinierad affärsmodell, en stark företagskultur och ett gediget

system för affärskontroll. Handelsbanken har detta arbetssätt och dessa funktioner på plats sedan länge och har därmed en god kostnadseffektivitet i koncernen.

”I Handelsbanken har det lokala kontoret alltid kundansvaret, oavsett hur, var och när kunden kontaktar banken.”

KONTORET ÄR BANKEN

I Handelsbanken har det lokala kontoret alltid kundansvaret, oavsett hur, var och när kunden kontaktar banken. Kunden kan möta kontoret på många olika sätt. Nästan alla bankens kundrelationer börjar med ett personligt möte på ett lokalt bankkontor. Men sedan är det relativt få kundmöten som äger rum på just kundens fysiska kontor. Även om våra kunder tycker att det personliga mötet är viktigt för dem så är det inte längre det vanligaste sättet för kunden att möta banken.

I takt med den snabba digitaliseringen utvecklar Handelsbanken ständigt nya mötesplatser där kunden möter kontoret. I Handels-

bankens geografiska organisation bär alla kontaktvägar, oavsett om de är digitala eller fysiska, till kontoret. Oavsett hur kunden väljer att kontakta banken så erbjuder det lokala kontoret alltid flera mötesplatser med hög tillgänglighet så att kunden kan framföra eller utföra sitt ärende. Till exempel via appar, e-post, internet, via Handelsbanken Direkt Personlig Service eller ett fysiskt besök på ett bankkontor.

Kundernas behov av hur de vill möta och besöka kontoret styr utvecklingen av våra mötesplatser. Vår uppgift är att göra det enkelt för kunden att nå kontoret när det passar kunden bäst, och med största möjliga handlingsfrihet. Så arbetar vi sedan länge därför att vi på så sätt försäkras om att våra kunder erbjuds en hög tillgänglighet till sitt lokala kontor.

Den tekniska utvecklingen är inte bara snabb och ökar tillgängligheten för våra kunder. Den leder också till högre effektivitet så att kontorens kostnader sjunker.

Den ökade digitaliseringen bidrar till större kundnytta och att tillgängligheten till banken ökar. De allra flesta kunder har i dag en smartphone och kan därmed få tillgång till bankens appar där kunderna kan göra allt fler bankärenden, bland annat betala räkningar, se saldouppgifter, handla med värdepapper, ansöka om lån samt öppna och stänga kort för betalning, vilket underlättar i kundens vardag.

Kundernas behov är alltid i fokus, vilket innebär att Handelsbanken hela tiden strävar efter att kunden ska kunna göra samma typ av affärer med banken oavsett mötesplats. Därför utökar

vi ständigt våra appar med nya funktioner och gör dem ännu mer tillgängliga och användarvänliga.

På den svenska marknaden är Swish ett annat exempel på en tjänst som ger kundnytta och förenklar kundernas vardag. Genom appen Swish kan alla kunder snabbt och enkelt betala till privatpersoner, företag, föreningar och organisationer som är anslutna till tjänsten.

”Den ökade digitaliseringen bidrar till större kundnytta och att tillgängligheten till banken ökar.”

Ny, bättre och mer kostnadseffektiv informationsteknik skapar ständigt nya vägar för kunden att kontakta Handelsbanken. Men parallellt med dagens högteknologiska miljö fortsätter Handelsbanken att också öppna nya lokala kontor med decentraliserad beslutskraft och personlig service på våra hemmamarknader. Helt enkelt därför att våra kunder vill ha det så.

Koncern-
gemensamma
enheter och staber

Koncern-
gemensamma
affärsområden

Lands-
organisationer
och regionala
huvudkontor

Kontor

KUND

Så här är vi organiserade

Handelsbankens sätt att arbeta kan enkelt beskrivas med en pil där all verksamhet är inriktad mot kunden. Kontoren är närmast kunden och ansvarar för bankens kunder på sin lokala marknad. Varje hemmamarknad har sin egen landsorganisation med lönsamhetsansvar för kontorsrörelsen i respektive land. För att våra kunderbidandanden ska hålla hög kvalitet har vi ett antal koncerngemensamma affärsområden där produktägare tar fram och utvecklar våra produkter och lösningar. På det centrala huvudkontoret finns också koncerngemensamma enheter och staber som har ett övergripande ansvar för olika funktioner i banken.

Lokalt och digitalt – så bygger vi långsiktiga kundrelationer

Digitalisering i Handelsbanken är en ständig teknisk utveckling som drivs av våra kunders behov, förväntningar och önskemål.

Vi finns där när kunderna behöver oss – både med effektiva digitala lösningar och personliga möten på våra lokala bankkontor.

Handelsbanken är alltid nära. Våra kunder väljer mötesplats när de behöver oss – digitalt via effektiva appar och webbplatser, eller fysiskt med personliga möten på fler än 800 lokala kontor på bankens sex hemmarknader.

Utgångspunkten för Handelsbankens långsiktiga kundrelationer är alltid det lokala bankkontoret. Varje kontor är väl etablerat i respektive samhälle och har stora kunskaper om sin lokala marknad. Det skapar en unik kundlojalitet, samtidigt som vi är nära våra kunder och förstår deras förutsättningar och önskemål.

Bankens långsiktiga integrering i den lokala orten eller stadsdelen skapar på så vis djupa kunskaper om lokala marknadsförhållanden med möjlighet till bättre riskbedömningar och fler affärsmöjligheter. Det är en viktig anledning till att Handelsbanken sedan lång tid tillbaka har betydligt lägre kreditförluster än våra konkurrenter.

Lokalt och digitalt är två nyckelbegrepp i den digitalisering som oavbrutet har pågått i Handelsbanken sedan 1960-talet. Det var då de första stordatorerna gjorde sitt intåg. Sedan dess har den digitala utvecklingen resulterat i nya tekniska lösningar som telefonbank, internetjänst och på senare år, avancerade appar för smartphones och surfplattor.

NYA FÖRVÄNTNINGAR

När digitaliseringen av samhället nu ökar allt snabbare, fortsätter Handelsbankens att – i motsvarande höga tempo – digitalisera banken och anpassa oss efter våra kunders önskemål och behov. Det leder också till nya förväntningar på våra mötesplatser där nya digitala lösningar bidrar till en enklare vardag, effektivare service samt nya tjänster och lösningar till nytta för våra kunder.

Våra självbetjäningstjänster har funnits länge. Men den snabba tekniska utvecklingen ger oss möjlighet att ge ännu bättre personlig service till våra kunder, både lokalt på våra kontor men också genom olika digitala lösningar.

Utvecklingen går till exempel mot att kunder förväntar sig att kunna påbörja ett bankärende på en plats, för att sedan fortsätta på en annan mötesplats. Oavsett var kunden befinner sig är önskemålet att uppgifter om kundens påbörjade ärende och annan bakgrundsinformation, finns på plats när kunden kontaktar banken igen.

NYA FINANSIELLA AKTÖRER

Ökat eget ansvar för att hantera den personliga ekonomin har varit en tydlig trend under lång tid. Samtidigt erbjuder många nya finansiella aktörer enkla lösningar på ekonomiska behov – där varje lösning finns förpackad i en mobilapp.

I EU har man sedan 2007 arbetat med att förenkla och möjliggöra betalningar mellan olika aktörer på den europeiska betalmarknaden. I den senaste revideringen av betaltjänstedirektivet (PSD2) som träder ikraft 2018, utökar man rättigheterna för konsumenten att äga sin egen

information – det vill säga den data som banken har om kundernas konton och transaktioner. Reglerat av EU finns därför möjligheter för nya aktörer att använda den informationen för nya typer av betallösningar och kontoinformationstjänster.

Samma möjligheter finns naturligtvis för Handelsbanken. Det innebär att vi som bank kan ge våra kunder ännu bättre överblick över hela deras ekonomi genom att sammanställa information från andra finansiella engagemang, på ett och samma ställe.

DIGITALA, LOKALA OCH PERSONLIGA

Behovet av bra personlig service, och goda personliga råd i viktiga ekonomifrågor minskar inte i en digital värld – tvärtom.

Handelsbanken strävar efter att bygga långsiktiga kundrelationer och att hjälpa våra kunder i livets alla faser. På sikt handlar digitaliseringen allt mer om att bibehålla personliga relationer med kunden, även med hjälp av nya digitala mötesplatser.

Som kund i Handelsbanken ska man alltid få personlig och anpassad service på högsta möjliga nivå, oavsett var och på vilket sätt man möter oss. Ny teknik gör det möjligt att ha det lokala kontoret som utgångspunkt för kunden och de övriga mötesplatserna som stöd i relationen med kunden.

Våra medarbetare på kontoren är de som ansvarar för relationen med våra kunder och är därmed vår absolut viktigaste konkurrensfördel. Det framtida kundmötet är både digitalt och lokalt och kontoren ska kunna möta kunden både digitalt och fysiskt. De ska kunna hjälpa våra kunder med rätt lösning vid rätt tillfälle, på rätt plats och på rätt sätt i mötet med banken. Därför säger vi att kontoret är banken.

Med bra digitala helhetslösningar kommer vi närmare våra kunder på ett nytt sätt i deras vardag. Både genom att lösa kundernas vardagsärenden med hjälp av effektiva självbetjäningstjänster och ge bra personlig service både lokalt och digitalt.

Ett sådant exempel är att ny digital teknik gör det möjligt att genomföra kundmöten på distans. Behöver det lokala kontoret ta in experter till mötet, kan de finnas med på video för att dela med sig av sin kunskap direkt till kunden. Genom att använda alla de fördelar som uppstår i kombinationen av den fysiska närvaron och digitala lösningar blir Handelsbankens erbjudande unikt.

KONTORENS UPPGIFTER RENODLAS

När kundens vardagsärenden flyttar från det lokala kontoret till appen i smartphones renodlas kontorets uppgifter ännu mer mot kvalificerad rådgivning och personlig service.

Samtidigt utvecklas kontoren som mötesplatser. Där kan kunden få nya kunskaper, bli inspirerad och intresserad av hur omvärldshändelser påverkar ekonomin och få råd om allt från vardagsekonomi till pension, sparande, försäkringar och företagande.

I takt med den tekniska utvecklingen, förändras också kontorens arbets-sätt och inredning. Allt fler kontor har numera bytt ut kassadisk och könummersystem till öppna mötesplatser, ståbord och konferensrum för tidsbokade möten.

Handelsbanken är nära också för att kunna ge bästa service vid oförut-sedda händelser och akuta problem. Kundens lokala kontor kan hjälpa till att lösa eventuella frågor snabbt och smidigt.

I Sverige finns Handelsbanken Direkt, som är öppen för hjälp och kvalificerad rådgivning dygnet runt, året om, och på flera hemmamark-nader erbjuder vi även våra kunder personlig teknisk support dygnet runt. Bankens kundtjänst i sociala medier svarar också snabbt på enklare frågor.

NYA ARENOR FÖR KUNDMÖTEN

Sociala medier utvecklas snabbt och har blivit en allt vanligare kontaktyta mellan banken och kunderna. Att skapa nytta för våra kunder är det viktiga för oss när vi möter dem i sociala medier.

Från bankens sida kan det handla om att bidra med en uppdatering inom något område, eller att påminna om något inför ett ekonomiskt beslut. Det kan bland annat handla om att ge råd om olika sparformer och att snabbt förmedla information om aktuella kundfrågor.

Alla frågor går dock naturligtvis inte att besvara via sociala medier. Men det kan vara en första kontakt med kunden som leder vidare till mer kvalifi-cerad hjälp eller rådgivning, eller ett sätt att hålla sig uppdaterad om vad som händer lokalt.

KUNSKAPSBANKEN

I takt med att människor tar ökat eget ansvar för den personliga ekonomin blir det allt viktigare att ha kontroll över sitt sparande, sin pension och andra ekonomiska frågor.

Därför erbjuds våra kunder kvalificerad kunskap om ekonomi som beslutsunderlag. Vi delar med oss av all den kunskap som varje dag produceras i olika delar av banken. Vi gör det via olika kanaler – lokalt och digitalt – och därför att vi vill vara en kunskapsbank för våra kunder.

En viktig del av bankens verksamhet är att analysera, kartlägga och förstå utvecklingen på de finansiella marknaderna. Dessutom lägger vi stor vikt vid att analysera hur det påverkar våra kunders ekonomi och vardag.

Sådan information har våra kunder god nytta av som beslutsunderlag. Kunderna får informationen direkt, via våra lokala kontor eller digitala mötesplatser.

Att prenumerera på digitala nyhetsbrev och följa banken i sociala medier är exempel på andra sätt att ta del av bankens kunskap på ett enkelt och lättillgängligt sätt.

I Handelsbanken undviker vi centrala reklamkampanjer. Vår uppfattning är att reklam och bred massmarknadsföring varken gynnar oss eller våra kunder. Vi bedömer att våra kunder inte accepterar eller övertygas av till-

rättalagd ekonomisk information. Därför driver vi sedan ett antal år tillbaka en redaktionellt fristående ekonomikanal – EFN.se – där erfarna ekonomi-journalister rapporterar om ekonomiska nyheter, börs- och finansnyheter samt privatekonomiska frågor. Innehållet är tillgängligt för alla på webben, men också för bankens kunder via mobilapp och på våra kontor.

Under 2016 vann EFN.se analysföretaget Hallvarsson & Halvarssons årliga ekonomijournalistranking, i kategorin Radio & TV – före både Sveri-ges Television, Sveriges Radio och TV4.

Med bättre kunskaper i ekonomi står våra kunder starkare i en digitali-serad värld. Lägg sedan till bankens expertrådgivning, långsiktiga relatio-ner och personlig service så ökar förutsättningarna för att våra kunder kan ta ännu bättre beslut i olika frågor.

Det är bra för våra kunder – och för Handelsbanken.

Alltid nära – lokalt och digitalt.

Finansiell översikt 2016

- Rörelseresultatet steg med 1 procent till 20 633 miljoner kronor (20 475).
- Periodens resultat efter skatt för total verksamhet minskade med 1 procent till 16 245 miljoner kronor (16 343).
- Resultatet per aktie för total verksamhet uppgick till 8,43 kronor (8,57).
- Räntabiliteten på eget kapital för total verksamhet sjönk till 13,1 procent (13,5).
- Intäkterna ökade med 1 procent till 40 763 miljoner kronor (40 336).
- Räntenettet steg med 1 procent till 27 943 miljoner kronor (27 740).
- Kreditförlustnivån var oförändrad och uppgick till 0,09 procent (0,09).
- Kärnprimärkapitalrelationen ökade till 25,1 procent (21,2) och den totala kapitalrelationen uppgick till 31,4 procent (27,2).
- Fortsatt utlåningstillväxt i alla hemmamarknader.
- Styrelsen föreslår en ordinarie utdelning på 5,00 kronor per aktie samt att det befintliga återköpsmandatet förlängs ytterligare ett år.

Verksamhetens utveckling

Koncernens rörelseresultat steg med 1 procent till 20 633 miljoner kronor (20 475). Periodens resultat efter skatt för total verksamhet sjönk med 1 procent till 16 245 miljoner kronor (16 343) och resultatet per aktie uppgick till 8,43 kronor (8,57). Kärnprimärkapitalrelationen ökade till 25,1 procent (21,2) och räntabiliteten på eget kapital för total verksamhet sjönk till 13,1 procent (13,5). K/I-talet sjönk något till 45,2 procent (45,3).

INTÄKTER

Koncernen – Intäkter mkr	Helår 2016	Helår 2015	Föränd- ring
Räntenetto	27 943	27 740	1%
Provisionsnetto	9 156	9 320	-2%
Nettoresultat av finansiella transaktioner	3 066	2 608	18%
Övriga intäkter	598	668	-10%
Summa intäkter	40 763	40 336	1%

Intäkterna ökade med 1 procent till 40 763 miljoner kronor (40 336).

Räntenettet steg med 1 procent till 27 943 miljoner kronor (27 740). Justerat för valutakurseffekter på -489 miljoner kronor ökade räntenettet med 2 procent jämfört med föregående år.

Högre utlåningsvolymerna ökade räntenettet med 1 512 miljoner kronor. Utlåningsmarginalerna i kontorsrörelsen påverkade negativt med -568 miljoner kronor samtidigt som lägre fundingkostnader bidrog positivt med 947 miljoner kronor. Förändrade inlåningsvolymerna påverkade räntenettet med -109 miljoner kronor som en följd av negativa räntor i Sverige. Sjunkande korträntor medförde att inlåningsmarginalerna minskade med 1 015 miljoner kronor.

Den så kallade benchmarkeffekten i Stadshypotek uppgick till -8 miljoner kronor (-105) och kostnaden för Resolutionsfonden uppgick till -976 miljoner kronor (-804). Inklusive avgifter till olika insättargarantier ökade statliga avgifter med 182 miljoner kronor till -1 300 miljoner kronor (-1 118).

Medelvolymen utlåning till allmänheten ökade med 5 procent till 1 937 miljarder kronor (1 847). Valutakurseffekter påverkade utlåningsvolymen negativt med -24 miljarder kronor. Utlåningen till hushållssektorn steg med 7 procent till 1 000 miljarder kronor (932) och företagsutlåningen ökade med 2 procent till 937 miljarder kronor (915). I lokal valuta ökade utlåningen i samtliga hemmamarknader.

Medelvolymen in- och upplåning minskade med 2 procent till 983 miljarder kronor (1 008). Medelvolymen hushållsinlåning steg med 13 procent till 381 miljarder kronor (338) medan inlåningen från företag minskade med 10 procent till 603 miljarder kronor (670).

Provisionsnettot minskade med 2 procent till 9 156 miljoner kronor (9 320), huvudsakligen till

följd av lägre courtageintäkter och ett lägre netto från betalningsverksamheten. Minskningen motverkades av stigande provisioner från kapitalförvaltnings- och utlåningsverksamheten.

Courtagentäkterna minskade med 14 procent till 916 miljoner kronor (1 071) till följd av lägre handelsvolymerna. Betalningsprovisionerna minskade netto med 131 miljoner kronor, eller 6 procent, till 1 896 miljoner kronor (2 027). Minskningen förklaras främst av att det tak för interchangeavgifterna som infördes i december 2015 bidrog till att provisionsnettot från kortverksamheten sjönk med 152 miljoner kronor till 1 248 miljoner kronor (1 400). Fondförvaltningsprovisionerna ökade med 1 procent och övriga depå- och kapitalförvaltningsprovisioner ökade med 4 procent.

Nettoresultatet av finansiella transaktioner ökade med 18 procent till 3 066 miljoner kronor (2 608) och förklaras framförallt av högre realisationsvinster vid försäljning av aktier och andelar, vilka uppgick till 1 689 miljoner kronor (1 229) under perioden.

Övriga intäkter minskade till 598 miljoner kronor (668). Minskningen förklaras främst av lägre utdelningsintäkter till följd av minskat aktieinnehav.

KOSTNADER

Koncernen – Kostnader mkr	Helår 2016	Helår 2015	Föränd- ring
Personalkostnader	-12 542	-12 581	0%
Övriga kostnader	-5 401	-5 203	4%
Av- och nedskrivningar	-495	-487	2%
Summa kostnader	-18 438	-18 271	1%

De totala kostnaderna ökade med 1 procent till -18 438 miljoner kronor (-18 271). Valutakurseffekter minskade kostnaderna med 305 miljoner kronor.

Personalkostnaderna minskade marginellt till -12 542 miljoner kronor (-12 581). Valutakurseffekter minskade personalkostnaderna med 222 miljoner kronor samtidigt som uppskattade pensionskostnader enligt IAS 19 ökade med 227 miljoner kronor. Under perioden gjordes ingen avsättning till Oktogonen (-858 miljoner kronor). Justerat för ovanstående poster och första kvartalets reservering på -700 miljoner kronor, främst för förtida

pensioneringar, ökade personalkostnaderna med 1 procent.

De rörliga ersättningarna, inklusive socialavgifter och lönebikostnader, minskade till -102 miljoner kronor (-114).

Genomsnittligt antal anställda minskade till 11 759 medarbetare (11 819). Exklusive de expanderande verksamheterna i Storbritannien och Nederländerna minskade medelantalet anställda med drygt 2 procent. Det pågående effektiviseringsarbetet fortsätter enligt plan.

Övriga kostnader ökade med 4 procent till -5 401 miljoner kronor (-5 203), främst till följd av högre externa IT-kostnader samt ökade kostnader för köpta tjänster. Valutakurseffekter minskade övriga kostnader med 77 miljoner kronor.

KREDITFÖRLUSTER

Koncernen – Kreditförluster mkr	Helår 2016	Helår 2015	Föränd- ring
Kreditförluster, netto	-1 724	-1 597	127
Kreditförlustnivå i % av utlåning	0,09	0,09	0,00
Osäkra fordringar, netto	3 103	4 028	-23%
Andel osäkra fordringar, %	0,16	0,21	-0,05

Kreditförlusterna ökade med 8 procent till -1 724 miljoner kronor (-1 597) och kreditförlustnivån uppgick till 0,09 procent (0,09). Osäkra fordringar netto minskade med 23 procent till 3 103 miljoner kronor (4 028), motsvarande 0,16 procent av utlåningen (0,21).

FINANSIERING OCH LIKVIDITET

Emissionsvolymen av obligationer ökade under året till 198 miljarder kronor (181), varav 148 miljarder kronor (139) i säkerställda obligationer och 50 miljarder kronor (32) i seniora obligationer.

Banken har stora volymer likvida medel, hypotekslån och andra tillgångar som inte är pantsatta och som därmed utgör ett skydd för bankens seniora långivare. Kvoten mellan icke pantsatta tillgångar och all icke säkerställd marknadsfinansiering uppgick vid periodens slut till 210 procent (203 procent vid utgången av 2015).

Banken har en fortsatt stark likviditetssituation. Kassamedel och likvida tillgångar place-

rade i centralbanker uppgick till 225 miljarder kronor och volymen likvida obligationer och övriga likvida tillgångar till 158 miljarder kronor.

Enligt gällande svensk definition från januari 2013 uppgick koncernens Liquidity Coverage Ratio (LCR) vid utgången av december till 126 procent (137). I USD uppgick LCR till 322 procent (429) och i EUR till 136 procent (161). Koncernens LCR, beräknat enligt EU-kommissionens delegerade akt, uppgick till 142 procent (140). Net stable funding ratio (NSFR) uppgick vid årets slut till 102 procent (100).

KAPITAL

Bankens mål är att kärnprimärkapitalrelationen under normala förhållanden ska överstiga det kärnprimärkapitalbehov som Finansinspektionen kommunicerar till banken med 1–3 procentenheter. Finansinspektionen beräknade Handelsbankens kärnprimärkapitalbehov vid utgången av det tredje kvartalet till ett belopp motsvarande en kärnprimärkapitalrelation på 21,3 procent. Redan beslutad höjning av den kontracykliska bufferten beräknas i första kvartalet 2017 öka kravet med 0,5 procentenheter. Handelsbankens kärnprimärkapitalrelation uppgick vid slutet av året till 25,1 procent. Banken har ansökt om nya PD-modeller avseende företagsexponeringar. Ett godkännande innebär att riskvikterna på bankens företagsexponeringar kommer att öka. Om de nya föreslagna modellerna använts vid årsskiftet hade kärnprimärkapitalrelationen minskat till 23,3 procent. Banken bedömer samtidigt att Finansinspektionens kapitalkrav vid utgången av 2016, inklusive den kommande höjningen av den kontracykliska bufferten, skulle ha uppgått till 20,3 procent. Med beaktande av dessa förändringar låg bankens kärnprimärkapitalrelation vid årsskiftet på den övre gränsen av intervallet på 1–3 procentenheter över Finansinspektionens kravnivå. Banken ser en fortsatt tillväxtpotential i utlåningsaffären och väljer därför att hålla kapitaltäckningen i den övre delen av målintervallet.

Oktagonen

Beslutet att inte göra någon avsättning till Oktagonen för 2016 motiverades av den kraftiga ökning av bankens kapitalkrav som aviserades av Finansinspektionen i början av 2016. Banken har under året fortsatt att generera kapital. Med beaktande av utfallet av Finansinspektionens kapitalutvärdering bedömer banken att avsättningen till Oktagonen kan återupptas igen under 2017.

Kapitalsituationen 31 december 2016 jämfört med 31 december 2015

Kapitalfrågor mkr	31 dec 2016	31 dec 2015	Förändring
Kärnprimärkapitalrelation, CRR	25,1%	21,2%	3,9
Total kapitalrelation, CRR	31,4%	27,2%	4,2
Risikexponeringsbelopp			
CRR	458 787	473 132	-3%
Kärnprimärkapital	115 240	100 535	15%
Total kapitalbas	144 233	128 489	12%
Kapitalkrav, Basel I-golv	98 235	94 833	4%
Total kapitalbas, Basel I-golv	145 760	129 884	12%

Kapitalbasen ökade till 144 miljarder kronor (128) och bankens totala kapitalrelation ökade till 31,4 procent (27,2).

Kärnprimärkapitalet steg till 115 miljarder kronor (101) och kärnprimärkapitalrelationen steg med 3,9 procentenheter till 25,1 procent (21,2). Konverteringar av 2011-års personalkonvertibel ökade relationen med 0,5 procentenheter. Periodens vinst, efter avdrag för upparbetad utdelning och exklusive reavinsterna från avyttring av AFS-innehav, bidrog med 2,0 procentenheter. Effekten inkluderar utdelning från Handelsbanken Liv på totalt 4,1 miljarder kronor.

Högre utlåningsvolymerna påverkade kärnprimärkapitalrelationen med -0,1 procentenhet och kreditriskmigrationen i låneportföljen påverkade med -0,5 procentenheter. Effekten av att nya utlåningsvolymerna har lägre risk än genomsnittet i kreditportföljen, så kallad volymmigration, ökade kärnprimärkapitalrelationen med 0,8 procentenheter.

Effekten av IAS 19 ökade kärnprimärkapitalrelationen med 0,8 procentenheter, till följd av såväl högre tillgångsvärden som höjda diskonteringsräntor.

Försäljning av AFS-aktier påverkade positivt med 0,6 procentenheter. Valutakurseffekter var neutrala och nettoeffekten av övriga faktorer minskade kärnprimärkapitalrelationen med -0,2 procentenheter.

Ekonomiskt kapital och tillgängliga finansiella resurser

Handelsbankens interna bedömning av kapitalbehovet utgår från bankens kapitalkrav, stress-tester samt bankens modell för ekonomiskt kapital (Economic Capital, EC). Ekonomiskt kapital ställs i relation till bankens tillgängliga finansiella resurser (Available Financial Resources, AFR). Den av styrelsen fastställda målsättningen är att kvoten mellan AFR och EC för koncernen ska överstiga 120 procent. Vid utgången av det fjärde kvartalet uppgick EC för koncernen till 54,2 miljarder kronor, och AFR till 146,0 miljarder kronor. Kvoten mellan AFR och EC var därmed 269 procent. För moderbolaget upp-

gick EC till 46,6 miljarder kronor och AFR till 127,4 miljarder kronor.

För konsoliderad situation uppgick EC till 29,1 miljarder kronor och AFR till 145,6 miljarder kronor.

RATING

Under maj 2016 uppgraderade Fitch Handelsbankens långsiktiga rating till AA från AA- och banken har därmed erhållit högst rating i Europa av samtliga jämförbara banker från såväl Fitch som Moody's. Under fjärde kvartalet var Handelsbankens lång- och kortfristiga rating oförändrad hos de ratinginstitut som följer banken.

Rating	Långfristig	Kortfristig	Counter-party Risk Assessment
Standard & Poor's	AA-	A-1+	
Fitch	AA	F1+	
Moody's	Aa2	P-1	Aa1
DBRS	AA (low)		

HANDELSBANKENS ÅRSSTÄMMA DEN 29 MARS

Styrelsen föreslår bolagsstämman en ordinarie utdelning om 5,00 kronor per aktie (4,50) samt att det nuvarande återköpsprogrammet på maximalt 120 miljoner aktier förlängs i ytterligare ett år. Styrelsen föreslår vidare att bolagsstämman bemyndigar styrelsen att kunna emittera konvertibla skuldebrev, i form av så kallade AT-1 obligationer, i syfte att anpassa bankens kapitalstruktur till vid var tid rådande kapitalbehov. Som avstämningsdag för utdelning föreslår styrelsen den 31 mars 2017, vilket betyder att Handelsbankens aktie handlas utan rätt till utdelning den 30 mars 2017 och att utbetalning då beräknas ske den 5 april 2017.

ÖVRIGT OCH HÄNDELSE EFTER PERIODENS SLUT

Visa

Visa Inc. och Visa Europe Ltd tecknade i november 2015 avtal om att Visa Inc. ska förvärva Visa Europe, där Handelsbanken är aktieägare och medlem. Transaktionen slutfördes under det andra kvartalet, varvid banken erhölet en kontantdel uppgående till 69 miljoner kronor samt preferensaktier i Visa Inc. värderade till 12 miljoner kronor, vilket påverkade Nettoresultat av finansiella transaktioner positivt. Vidare erhölet en utdelning om 64 miljoner kronor från Visa Norge, som redovisats som övriga utdelningsintäkter. Därutöver har värdet på bankens andel i Visa Sweden ekonomisk förening ökat, vilket påverkat Övrigt totalresultat positivt med 624 miljoner kronor under året. Innehavet är klassificerat som finansiell tillgång tillgänglig för försäljning. När fördelningsnyckeln mellan de svenska indirekta medlemmarna är färdig, kommer värdet att realiseras i resultaträkningen.

5-årsöversikt Koncernen

Koncernens resultaträkning mkr	2016	2015	2014	2013	2012
Räntenetto	27 943	27 740	27 244	26 669	26 081
Provisionsnetto	9 156	9 320	8 556	7 804	7 369
Nettoreultat av finansiella transaktioner	3 066	2 608	1 777	1 357	1 120
Riskresultat försäkring	142	157	165	142	196
Övriga utdelningsintäkter	228	281	251	161	152
Andelar i intresseföretags resultat	25	17	18	9	8
Övriga intäkter	203	213	303	185	136
Summa intäkter	40 763	40 336	38 314	36 327	35 062
Personalkostnader	-12 542	-12 581	-11 766	-11 404	-11 167
Övriga kostnader	-5 401	-5 203	-5 099	-5 181	-5 069
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	-495	-487	-462	-476	-464
Summa kostnader	-18 438	-18 271	-17 327	-17 061	-16 700
Resultat före kreditförluster	22 325	22 065	20 987	19 266	18 362
Kreditförluster, netto	-1 724	-1 597	-1 781	-1 195	-1 251
Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar	32	7	6	17	-3
Rörelseresultat	20 633	20 475	19 212	18 088	17 108
Skatter	-4 401	-4 277	-4 069	-3 915	-3 092
Årets resultat från kvarvarande verksamhet	16 232	16 198	15 143	14 173	14 016
Årets resultat hänförligt till avvecklad verksamhet, efter skatt	13	145	41	122	22
Årets resultat	16 245	16 343	15 184	14 295	14 038
<i>Varav tillhör</i>					
Aktieägare i Svenska Handelsbanken AB	16 244	16 342	15 183	14 295	14 037
Minoritet	1	1	1	0	1
Resultat per aktie, kvarvarande verksamhet, kr efter utspädning	8,42 8,30	8,49 8,32	7,94 7,82	7,45 7,36	7,44 7,27
Resultat per aktie, avvecklad verksamhet, kr efter utspädning	0,01 0,01	0,08 0,07	0,02 0,02	0,06 0,06	0,01 0,01
Resultat per aktie, total verksamhet, kr efter utspädning	8,43 8,31	8,57 8,39	7,96 7,84	7,51 7,42	7,45 7,28

5-årsöversikt för Moderbolaget presenteras på sidan 165.

Den senaste femårsperioden präglades av efterdyningarna av den globala finanskris som startade under 2007 och som successivt övergick i en skuldcris och djup lågkonjunktur. Under denna period har Handelsbanken förbättrat resultatet, stärkt balansräkningen, expanderat verksamheten och ökat kundnöjdheten.

Skapat aktieägarvärde

Under den senaste femårsperioden, det vill säga sedan den 31 december 2011, har Handelsbanken genererat ett positivt aktieägarvärde på 179 miljarder kronor. Börsvärdet har ökat med 133 miljarder kronor samtidigt som banken lämnat 46 miljarder kronor i utdelning till aktieägarna. Handelsbanken är den enda av de svenska börsnoterade affärsbankerna som under finanskrisen inte behövde be aktieägarna om nytt kapital.

15 procents årlig tillväxt i eget kapital

Sedan finanskrisen startade vid halvårsskiftet 2007 har Handelsbanken ökat justerat eget kapital per aktie med 96 procent från 35,31 kro-

nor till 69,28 kronor per aktie. Inklusive återinvestering av periodens ackumulerade utdelningar uppgick den genomsnittliga årliga tillväxten i justerat eget kapital per aktie till 15 procent.

Lägre risk

Under den senaste femårsperioden uppgick Handelsbankens totala kreditförluster till 7 548 miljoner kronor, vilket motsvarar en genomsnittlig årlig kreditförlustnivå på knappt 0,09 procent. Motsvarande siffra för de övriga stora nordiska bankerna uppgick till 0,15 procent.

Nöjdare kunder

Sedan SKI (Svenskt Kvalitetsindex) startade mätningarna av kundnöjdhet i Sverige 1989, har Handelsbanken varje år på privatsidan och varje år utom ett på företagssidan, varit den av de fyra stora bankerna som haft nöjdast kunder i Sverige. Under hösten presenterade SKI årets undersökning. Av privatkunderna fick Handelsbanken indexvärdet 67,6, vilket ska jämföras med de andra stora bankerna som låg i interval-

let 56,4–66,0. Av företagskunderna fick Handelsbanken indexvärdet 69,4, vilket ska jämföras med de andra stora bankerna som låg mellan 55,4–67,6.

Även på de övriga hemmamarknaderna hade Handelsbanken mer nöjda kunder än genomsnittet för branschen.

Organisk tillväxt

För fem år sedan hade Handelsbanken fem hemmamarknader med tillsammans 724 kontor. Fem år senare, den 31 december 2016, hade Handelsbanken över 800 kontor på sex hemmamarknader.

Koncernens totalresultat mkr	2016	2015	2014	2013	2012
Årets resultat	16 245	16 343	15 184	14 295	14 038
Övrigt totalresultat					
Poster som inte kommer att omklassificeras till resultaträkningen					
Förmånsbestämda pensionsplaner	3 993	-3 152	-2 699	1 402	2 583
Skatt på poster som inte kommer att omklassificeras till resultaträkningen	-876	688	592	-307	-568
Summa poster som inte kommer att omklassificeras till resultaträkningen	3 117	-2 464	-2 107	1 095	2 015
Poster som kan komma att omklassificeras till resultaträkningen					
Kassafördessäkringar	-3 145	-501	8 772	-3 410	2 390
Instrument tillgängliga för försäljning	-1 160	682	295	535	984
Årets omräkningsdifferens	1 183	-1 713	5 924	763	-126
<i>varav säkring av nettoinvestering i utlandsverksamhet</i>	<i>-142</i>	<i>-394</i>	<i>2 558</i>	<i>767</i>	<i>486</i>
Skatt på poster som kan komma att omklassificeras till resultaträkningen	833	215	-2 501	514	-913
<i>varav kassafördessäkringar</i>	<i>692</i>	<i>110</i>	<i>-1 924</i>	<i>744</i>	<i>-565</i>
<i>varav instrument tillgängliga för försäljning</i>	<i>110</i>	<i>18</i>	<i>-14</i>	<i>-61</i>	<i>-248</i>
<i>varav säkring av nettoinvestering i utlandsverksamhet</i>	<i>31</i>	<i>87</i>	<i>-563</i>	<i>-169</i>	<i>-100</i>
Summa poster som kan komma att omklassificeras till resultaträkningen	-2 289	-1 317	12 490	-1 598	2 335
Summa övrigt totalresultat	828	-3 781	10 383	-503	4 350
Årets totalresultat	17 073	12 562	25 567	13 792	18 388
<i>Varav tillhör</i>					
Aktieägare i Svenska Handelsbanken AB	17 072	12 562	25 566	13 792	18 387
Minoritet	1	0	1	0	1
Koncernens balansräkning mkr	2016	2015	2014	2013	2012
Tillgångar					
Kassa och centralbanker	224 889	236 748	505 579	369 954	248 915
Utlåning till allmänheten	1 963 622	1 866 467	1 807 836	1 696 339	1 680 479
Utlåning till övriga kreditinstitut	31 347	49 656	70 339	62 898	89 511
Räntebärande värdepapper	161 114	119 290	141 944	121 576	117 260
Övriga tillgångar	246 608	249 972	290 978	233 954	247 786
Summa tillgångar	2 627 580	2 522 133	2 816 676	2 484 721	2 383 951
Skulder och eget kapital					
In- och upplåning från allmänheten	829 336	753 855	1 022 267	825 205	682 223
Skulder till kreditinstitut	178 781	163 770	200 074	171 624	183 945
Emitterade värdepapper	1 261 765	1 245 367	1 212 613	1 150 641	1 151 426
Efterställda skulder	33 400	34 216	30 289	15 965	21 167
Övriga skulder	187 917	196 657	224 606	209 947	241 340
Eget kapital	136 381	128 268	126 827	111 339	103 850
Summa skulder och eget kapital	2 627 580	2 522 133	2 816 676	2 484 721	2 383 951

Nyckeltal per år

Koncernens nyckeltal	2016	2015	2014	2013	2012
Resultat före kreditförluster, kvarvarande verksamhet, mkr	22 325	22 065	20 987	19 266	18 362
Kreditförluster, netto mkr	-1 724	-1 597	-1 781	-1 195	-1 251
Rörelseresultat, kvarvarande verksamhet, mkr	20 633	20 475	19 212	18 088	17 108
Årets resultat från kvarvarande verksamhet, mkr	16 232	16 198	15 143	14 173	14 016
Årets resultat hänförligt till avvecklad verksamhet, mkr	13	145	41	122	22
Årets resultat från total verksamhet, mkr	16 245	16 343	15 184	14 295	14 038
Balansomslutning, mkr	2 627 580	2 522 133	2 816 676	2 484 721	2 383 951
Eget kapital, mkr	136 381	128 268	126 827	111 339	103 850
Räntabilitet på eget kapital total verksamhet, %	13,1	13,5	13,4	13,9	14,9
Räntabilitet på eget kapital kvarvarande verksamhet, %	13,1	13,4	13,3	13,8	14,8
Räntabilitet på totalt kapital, %	0,58	0,58	0,57	0,59	0,57
K/I-tal kvarvarande verksamhet, %	45,2	45,3	45,2	47,0	47,6
K/I-tal kvarvarande verksamhet, inkl kreditförluster, %	49,5	49,3	49,9	50,3	51,2
Kreditförlustnivå, %	0,09	0,09	0,10	0,07	0,08
Reserveringsgrad för osäkra fordringar, %	59,9	54,5	47,2	56,2	56,4
Andel osäkra fordringar, %	0,16	0,21	0,25	0,18	0,18
Resultat per aktie, kr	8,43	8,57	7,96	7,51	7,45
efter utspädning	8,31	8,39	7,84	7,42	7,28
Ordinarie utdelning per aktie, kr	5,00 ¹	4,50	4,17	3,83	3,58
Total utdelning per aktie, kr	5,00 ¹	6,00	5,83	5,50	3,58
Justerat eget kapital per aktie, kr	69,28	65,14	64,13	59,24	54,21
Antal aktier per 31 december, miljoner	1 944,2	1 907,0	1 907,0	1 906,9	1 898,4
varav utestående	1 944,2	1 907,0	1 907,0	1 906,9	1 898,4
Genomsnittligt antal utestående aktier, miljoner	1 927,1	1 907,0	1 907,0	1 904,4	1 885,5
efter utspädning	1 972,7	1 971,9	1 959,0	1 942,6	1 949,8
Kärnprimärkapitalrelation, % enligt Basel II				19,2	17,9
Kärnprimärkapitalrelation, % enligt CRR	25,1	21,2	20,4		
Primärkapitalrelation, % enligt Basel II				21,5	20,4
Primärkapitalrelation, % enligt CRR	27,9	23,8	22,1		
Kapitaltäckningsgrad, % enligt Basel II				21,6	20,7
Total kapitalrelation, % enligt CRR	31,4	27,2	25,6		
Medelantal anställda	11 759	11 819	11 692	11 503	11 192
Antal kontor och mötesplatser i Sverige	435	474	478	474	473
Antal kontor och mötesplatser i Storbritannien	207	198	179	161	133
Antal kontor i Danmark	57	57	57	56	54
Antal kontor i Finland	45	46	46	45	45
Antal kontor i Norge	50	50	51	49	49
Antal kontor i Nederländerna	25	23	20	18	13
Antal kontor i övriga världen	13	13	17	19	19

För definitioner av alternativa nyckeltal hänvisas till sidan 218 och för beräkning av dessa nyckeltal hänvisas till Faktaboken som finns tillgänglig på handelsbanken.se/ir.

¹ Utdelning enligt styrelsens förslag.

Utveckling per kvartal

Koncernens utveckling per kvartal mkr	2016:4	2016:3	2016:2	2016:1	2015:4
Ränteintäkter	10 220	9 943	9 451	10 336	10 540
Räntekostnader	-2 921	-2 902	-2 643	-3 541	-3 569
Räntenetto	7 299	7 041	6 808	6 795	6 971
Provisionsintäkter	2 895	2 669	2 663	2 553	2 781
Provisionskostnader	-448	-410	-383	-383	-438
Provisionsnetto	2 447	2 259	2 280	2 170	2 343
Nettoresultat av finansiella transaktioner	269	1 112	523	1 162	1 503
Riskresultat försäkring	6	25	35	76	36
Övriga utdelningsintäkter	2	1	222	3	2
Andelar i intresseföretags resultat	0	10	13	2	-11
Övriga intäkter	102	25	41	35	65
Summa intäkter	10 125	10 473	9 922	10 243	10 909
Personalkostnader	-2 981	-2 941	-2 952	-3 668	-3 353
Övriga kostnader	-1 518	-1 234	-1 346	-1 303	-1 442
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	-114	-137	-119	-125	-112
Summa kostnader	-4 613	-4 312	-4 417	-5 096	-4 907
Resultat före kreditförluster	5 512	6 161	5 505	5 147	6 002
Kreditförluster, netto	-832	-476	-229	-187	-475
Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar	18	6	1	7	6
Rörelseresultat	4 698	5 691	5 277	4 967	5 533
Skatter	-1 254	-1 127	-1 091	-929	-1 076
Periodens resultat från kvarvarande verksamhet	3 444	4 564	4 186	4 038	4 457
Periodens resultat hänförligt till avvecklad verksamhet, efter skatt	0	0	8	5	44
Periodens resultat	3 444	4 564	4 194	4 043	4 501
<i>Varav tillhör</i>					
Aktieägare i Svenska Handelsbanken AB	3 444	4 564	4 194	4 042	4 501
Minoritet	0	0	0	1	0
Resultat per aktie, kvarvarande verksamhet, kr efter utspädning	1,77 1,76	2,36 2,32	2,18 2,14	2,12 2,07	2,34 2,28
Resultat per aktie, avvecklad verksamhet, kr efter utspädning	- -	- -	0,01 0,01	0,00 0,00	0,02 0,02
Resultat per aktie, total verksamhet, kr efter utspädning	1,77 1,76	2,36 2,32	2,19 2,15	2,12 2,07	2,36 2,30

Segmentinformation

Segmentinformation 2016

mkr	Hemmamarknader								Justeringar och elimine- ringar	Totalt
	Sverige	Stor- britannien	Danmark	Finland	Norge	Neder- länderna	Capital Markets	Övrigt		
Räntenetto	15 519	4 414	1 686	1 218	3 355	438	557	756		27 943
Provisionsnetto	4 233	519	379	419	381	75	3 081	69		9 156
Nettoresultat av finansiella transaktioner	725	219	75	87	114	5	984	857		3 066
Riskresultat försäkring							142			142
Andelar i intresseföretags resultat							2	23		25
Övriga intäkter	47	3	15	10	81	1	8	266		431
Summa intäkter	20 524	5 155	2 155	1 734	3 931	521	4 772	1 971		40 763
Personalkostnader	-3 671	-1 849	-655	-380	-676	-210	-2 368	-2 335	-398	-12 542
Övriga kostnader	-1 153	-463	-194	-210	-206	-60	-871	-2 244		-5 401
Internt köpta och sålda tjänster	-2 645	-545	-287	-239	-379	-77	-56	4 228		
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	-67	-46	-14	-14	-8	-7	-76	-248	-15	-495
Summa kostnader	-7 536	-2 903	-1 150	-843	-1 269	-354	-3 371	-599	-413	-18 438
Resultat före kreditförluster	12 988	2 252	1 005	891	2 662	167	1 401	1 372	-413	22 325
Kreditförluster, netto	-416	-160	-716	-36	-347	0	-49			-1 724
Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar	0	2	7	0	0	-	0	23		32
Rörelseresultat	12 572	2 094	296	855	2 315	167	1 352	1 395	-413	20 633
Resultatutdelning	997	35	85	131	91	3	-1 342	-		
Rörelseresultat efter resultatutdelning	13 569	2 129	381	986	2 406	170	10	1 395	-413	20 633
Interna intäkter	116	-1 195	-334	-262	-2 463	-210	-2 851	7 199		
K/I-tal, %	35,0	55,9	51,3	45,2	31,6	67,6	98,3			45,2
Kreditförlustnivå, %	0,03	0,08	0,85	0,03	0,17	0,00	0,10			0,09
Tillgångar	1 572 446	316 732	108 299	178 132	246 940	35 293	279 905	1 810 638	-1 920 805	2 627 580
Skulder	1 494 646	305 306	102 078	171 880	231 057	34 042	274 872	1 810 638	-1 933 320	2 491 199
Allokerat kapital	77 800	11 426	6 221	6 252	15 883	1 251	5 033		12 515	136 381
Räntabilitet på allokerat kapital, %	14,7	15,4	4,8	13,0	13,3	12,5	0,2			13,1
Årets investeringar i icke-finansiella anläggningstillgångar	66	155	4	20	17	13	295	403		973
Årets investeringar i intresseföretag								19		19
Medelantal anställda	4 293	1 959	624	491	668	206	1 678	1 840		11 759

Principer för redovisning av segment samt beskrivning av de poster som visas i kolumnerna Övrigt och Justeringar och eliminerings framgår av not K45.

mkr	Hemmamarknader								Justeringar och elimine- ringar	Totalt
	Sverige	Stor- britannien	Danmark	Finland	Norge	Neder- länderna	Capital Markets	Övrigt		
Räntenetto	15 278	4 570	1 678	1 361	3 248	328	641	636		27 740
Provisionsnetto	4 619	452	436	387	395	23	2 972	36		9 320
Nettoresultat av finansiella transaktioner	383	194	77	60	94	5	1 226	569		2 608
Riskresultat försäkring							157			157
Andelar i intresseföretags resultat								17		17
Övriga intäkter	61	7	17	23	31	-	10	345		494
Summa intäkter	20 341	5 223	2 208	1 831	3 768	356	5 006	1 603		40 336
Personalkostnader	-3 620	-1 870	-629	-369	-713	-158	-2 447	-2 651	-124	-12 581
Övriga kostnader	-1 163	-429	-178	-161	-207	-37	-857	-2 171		-5 203
Internt köpta och sålda tjänster	-2 595	-455	-279	-247	-370	-84	-86	4 116		
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	-88	-30	-15	-11	-13	-3	-79	-248		-487
Summa kostnader	-7 466	-2 784	-1 101	-788	-1 303	-282	-3 469	-954	-124	-18 271
Resultat före kreditförluster	12 875	2 439	1 107	1 043	2 465	74	1 537	649	-124	22 065
Kreditförluster, netto	-763	-224	-299	-83	-222	-2	-4			-1 597
Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar	-2	-12	8	0	6	-	0	7		7
Rörelseresultat	12 110	2 203	816	960	2 249	72	1 533	656	-124	20 475
Resultatutdelning	935	34	72	110	57	0	-1 209	1		
Rörelseresultat efter resultatutdelning	13 045	2 237	888	1 070	2 306	72	324	657	-124	20 475
Interna intäkter	46	-1 481	-295	-367	-2 805	-175	-2 347	7 424		
K/I-tal, %	35,1	53,0	48,3	40,6	34,1	79,2	91,4			45,3
Kreditförlustnivå, %	0,07	0,13	0,37	0,07	0,11	0,01	0,01			0,09
Tillgångar	1 488 781	302 077	94 037	168 403	211 360	24 514	284 166	1 777 015	-1 828 220	2 522 133
Skulder	1 416 887	291 625	87 818	162 217	198 394	23 663	278 495	1 777 015	-1 842 249	2 393 865
Allokerat kapital	71 894	10 452	6 219	6 186	12 966	851	5 671		14 029	128 268
Räntabilitet på allokerat kapital, %	14,7	16,8	11,2	13,8	13,6	6,4	4,5			13,4
Årets investeringar i icke-finansiella anläggningstillgångar	59	364	3	27	20	17	273	246		1 009
Årets investeringar i intresseföretag								10		10
Medelantal anställda	4 468	1 794	631	496	676	159	1 766	1 829		11 819

Handelsbanken Sverige

Handelsbanken Sverige består av kontorsrörelsen i fem regionbanker samt av Handelsbanken Finans och Stadshypoteks verksamheter i Sverige. I Handelsbanken utgår verksamheten från kontoren som har ansvar för bankens samtliga kunder. Regionbankerna tillhandahåller ett fullsortiment av banktjänster på 435 kontor och mötesplatser i hela Sverige. Handelsbanken Finans erbjuder finansbolags-tjänster och arbetar genom bankens kontor.

Resultat per kvartal Handelsbanken Sverige							
mkr	2016:4	2016:3	2016:2	2016:1	Totalt 2016	Totalt 2015	Föränd- ring, %
Räntenetto	4 018	3 929	3 813	3 759	15 519	15 278	2
Provisionsnetto	1 102	1 047	1 080	1 004	4 233	4 619	-8
Nettoresultat av finansiella transaktioner	184	167	242	132	725	383	89
Övriga intäkter	28	4	4	11	47	61	-23
Summa intäkter	5 332	5 147	5 139	4 906	20 524	20 341	1
Personalkostnader	-867	-278	-920	-1 606	-3 671	-3 620	1
Övriga kostnader	-302	-261	-310	-280	-1 153	-1 163	-1
Internt köpta och sålda tjänster	-680	-630	-677	-658	-2 645	-2 595	2
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	-11	-19	-17	-20	-67	-88	-24
Summa kostnader	-1 860	-1 188	-1 924	-2 564	-7 536	-7 466	1
Resultat före kreditförluster	3 472	3 959	3 215	2 342	12 988	12 875	1
Kreditförluster, netto	-180	-128	-84	-24	-416	-763	-45
Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar	-1	1	1	-1	0	-2	
Rörelseresultat	3 291	3 832	3 132	2 317	12 572	12 110	4
Resultatutdelning	300	271	224	202	997	935	7
Rörelseresultat efter resultatutdelning	3 591	4 103	3 356	2 519	13 569	13 045	4
Interna intäkter	35	71	121	-111	116	46	
K/I-tal, %	33,0	21,9	35,9	50,2	35,0	35,1	
Kreditförlustnivå, %	0,06	0,04	0,03	0,01	0,03	0,07	
Tillgångar	1 572 446	1 570 194	1 554 887	1 517 375	1 572 446	1 488 781	6
Skulder	1 494 646	1 497 197	1 486 245	1 443 000	1 494 646	1 416 887	5
Allokerat kapital	77 800	72 997	68 642	74 375	77 800	71 894	8
Räntabilitet på allokerat kapital, %	14,4	17,5	15,3	10,6	14,7	14,7	
Medelantal anställda	4 109	4 352	4 300	4 412	4 293	4 468	-4
Antal kontor och mötesplatser	435	463	472	472	435	474	-8

Affärsvolym, Sverige

Medelvolym, mdkr	2016	2015	Föränd- ring, %
Utlåning till allmänheten¹	1 219	1 165	5
varav hushåll	740	688	8
varav hypotekslån	687	633	9
företag	479	477	0
varav hypotekslån	271	270	0
Inlåning från allmänheten	496	456	9
varav hushåll	295	263	12
företag	201	193	4

¹ Exklusive utlåning till Riksgäldskontoret.

RESULTATUTVECKLING

Rörelseresultatet steg med 4 procent till 12 572 miljoner kronor (12 110).

Räntenettet ökade med 2 procent till 15 519 miljoner kronor (15 278). Ett lägre ränteläge minskade inlåningsmarginalen med -1 119 miljoner kronor. Samtidigt påverkade ökade inlåningsvolymerna räntenettet negativt med -188 miljoner kronor. Högre utlåningsmarginaler förbättrade räntenettet med 20 miljoner kronor och växande utlåningsvolymerna ökade räntenettet med 688 miljoner kronor. Avgifter till Resolutionsfonden och insättargarantin minskade något till -659 miljoner kronor (-671). Restande del av räntenettoförändringen förklaras framförallt av lägre upplåningskostnader.

Provisionsnettot minskade med 8 procent till 4 233 miljoner kronor (4 619). Minskningen förklaras framförallt av lägre interchangeintäkter i kortverksamheten samt av minskade fondförvaltningsprovisioner och courtageintäkter.

Nettoresultatet av finansiella transaktioner steg med 89 procent och uppgick till 725 miljoner kronor (383). Ökningen förklaras framförallt av ett högre resultat i valutaaffären.

De totala kostnaderna ökade med 1 procent till -7 536 miljoner kronor (-7 466). Personalkostnaderna ökade med 1 procent till -3 671 miljoner kronor (-3 620). Medelantalet anställda minskade med 4 procent, eller 175 personer, till 4 293 (4 468). K/1-talet uppgick till 35,0 procent (35,1).

Kreditförlusterna minskade med 45 procent till -416 miljoner kronor (-763) och kreditförlustnivån sjönk till 0,03 procent (0,07).

AFFÄRSUTVECKLING

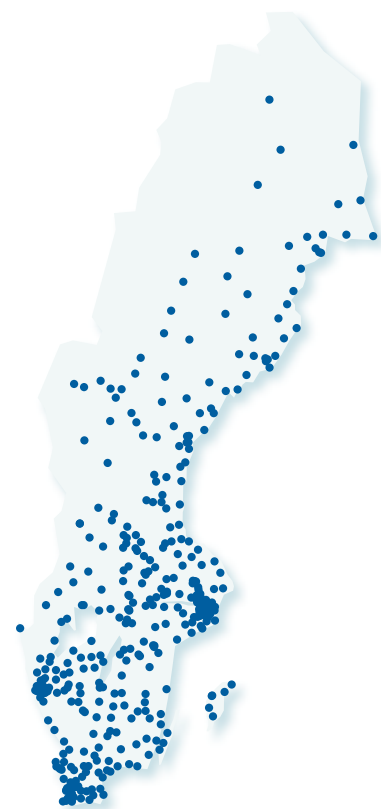
För sjätte respektive femte året i rad fick Handelsbanken utmärkelserna "Årets affärsbank" och "Sveriges småföretagsbank" i Finansbarometerns årliga undersökning.

Precis som tidigare år konstaterade SKI, Svenskt Kvalitetsindex, i sin stora undersökning av kundnöjdhet att Handelsbanken har nöjdare kunder än övriga stora svenska banker. Av privatkunderna fick Handelsbanken indexvärdet 67,6, vilket ska jämföras med de andra stora bankerna som låg i intervallet 56,4–66,0. Av företagskunderna fick Handelsbanken indexvärdet 69,4, vilket ska jämföras med de övriga stora bankerna som låg mellan 55,4–67,6.

Under året uppgick nysparandet i bankens fonder i Sverige till 11,9 miljarder kronor (26,5), vilket motsvarade en marknadsandel på 22 procent (31).

Medelvolymerna i inlåning från hushåll ökade med 12 procent och uppgick till 295 miljarder kronor (263). Medelvolymerna i hypotekslåning till privatpersoner växte med 9 procent till 687 miljarder kronor (633), medan medelvolymerna i utlåning till företag ökade till 479 miljarder kronor (477).

Under året fortsatte anpassningen av kontorsrörelsen, bland annat till följd av de förändrade kundbeteendena som den digitala utvecklingen medför. Flera av bankens storstadskontor lämnade gamla lokaler i gatuplanet för att flytta till nya mer ändamålsenliga lokaler några trappor upp samtidigt som flera av bankens kontor i mindre städer flyttade till nya mindre centralt belägna lokaler på orten. Verksamheten vid nio innerstadskontor i Stockholm, Göteborg och Malmö, samt vid 30 kontor på andra platser runt om i landet, slogs samman med närliggande större kontor. Under året etablerades två nya kontor: Arenastaden och Älvsborg. Därmed uppgick antalet kontor och mötesplatser vid utgången av året till 435 (474).

Handelsbanken Storbritannien

Handelsbanken Storbritannien består av den brittiska kontorsrörelsen med fem regionbanker samt av kapitalförvaltaren Heartwood. Dessutom ingår Handelsbanken Finans verksamhet i Storbritannien. I Handelsbanken utgår verksamheten från kontoren som har ansvar för bankens samtliga kunder. Regionbankerna tillhandahåller banktjänster på 207 kontor och mötesplatser i hela Storbritannien.

Resultat per kvartal Handelsbanken Storbritannien							
mkr	2016:4	2016:3	2016:2	2016:1	Totalt 2016	Totalt 2015	Föränd- ring, %
Räntenetto	1 111	1 085	1 102	1 116	4 414	4 570	-3
Provisionsnetto	147	121	132	119	519	452	15
Nettoresultat av finansiella transaktioner	59	34	76	50	219	194	13
Övriga intäkter	3	-1	0	1	3	7	-57
Summa intäkter	1 320	1 239	1 310	1 286	5 155	5 223	-1
Personalkostnader	-470	-444	-462	-473	-1 849	-1 870	-1
Övriga kostnader	-143	-109	-105	-106	-463	-429	8
Internt köpta och sålda tjänster	-151	-137	-137	-120	-545	-455	20
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	-11	-11	-11	-13	-46	-30	53
Summa kostnader	-775	-701	-715	-712	-2 903	-2 784	4
Resultat före kreditförluster	545	538	595	574	2 252	2 439	-8
Kreditförluster, netto	-73	-20	-26	-41	-160	-224	-29
Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar	0	0	-1	3	2	-12	
Rörelseresultat	472	518	568	536	2 094	2 203	-5
Resultatutdelning	9	11	7	8	35	34	3
Rörelseresultat efter resultatutdelning	481	529	575	544	2 129	2 237	-5
Interna intäkter	-208	-310	-327	-350	-1 195	-1 481	19
K/I-tal, %	58,3	56,1	54,3	55,0	55,9	53,0	
Kreditförlustnivå, %	0,15	0,04	0,05	0,08	0,08	0,13	
Tillgångar	316 732	305 688	303 021	295 962	316 732	302 077	5
Skulder	305 306	295 106	292 758	285 051	305 306	291 625	5
Allokerat kapital	11 426	10 582	10 263	10 911	11 426	10 452	9
Räntabilitet på allokerat kapital, %	13,1	15,6	17,5	15,6	15,4	16,8	
Medelantal anställda	1 980	1 987	1 957	1 912	1 959	1 794	9
Antal kontor och mötesplatser	207	206	205	201	207	198	5
Affärsvolym, Storbritannien							
Medelvolym, m pund					2016	2015	Föränd- ring, %
Utlåning till allmänheten					16 534	14 834	11
<i>varav hushåll</i>					5 527	4 809	15
<i>företag</i>					11 007	10 025	10
Inlåning från allmänheten					9 787	8 323	18
<i>varav hushåll</i>					2 569	1 747	47
<i>företag</i>					7 218	6 576	10

RESULTATUTVECKLING

Rörelseresultatet minskade med 5 procent till 2 094 miljoner kronor (2 203). Valutakurseffekter påverkade rörelseresultatet negativt med -220 miljoner kronor och i lokal valuta ökade rörelseresultatet med 6 procent.

Räntabiliteten uppgick till 15,4 procent (16,8).

Intäkterna minskade med 1 procent, helt till följd av en försvagning av det brittiska pundet. I lokal valuta steg intäkterna med 10 procent.

Räntenettet minskade med 3 procent till 4 414 miljoner kronor (4 570). Valutakurseffekter påverkade räntenettet negativt med -463 miljoner kronor och i lokal valuta ökade räntenettet med 8 procent, trots tilltagande marginalpress. Tillväxten förklaras främst av ökade affärsvolymer, där ökade utlåningsvolymer bidrog med 360 miljoner kronor och inlåningsvolymer med 82 miljoner kronor. Lägre utlåningsmarginaler påverkade räntenettet negativt med -79 miljoner kronor, medan inlåningsmarginalerna var i stort sett oförändrade.

Provisionsnettot ökade med 15 procent till 519 miljoner kronor (452). I lokal valuta var ökningen 28 procent och förklaras främst av högre utlåningsprovisioner.

Nettoresultatet av finansiella transaktioner ökade till 219 miljoner kronor (194).

Kostnaderna steg med 4 procent till -2 903 miljoner kronor (-2 784). I lokal valuta ökade kostnaderna med 16 procent och förklaras av den expanderande verksamheten.

Medelantalet anställda ökade med 9 procent till 1 959 medarbetare (1 794).

Kreditförlusterna minskade till -160 miljoner kronor (-224) och kreditförlustnivån sjönk till 0,08 procent (0,13).

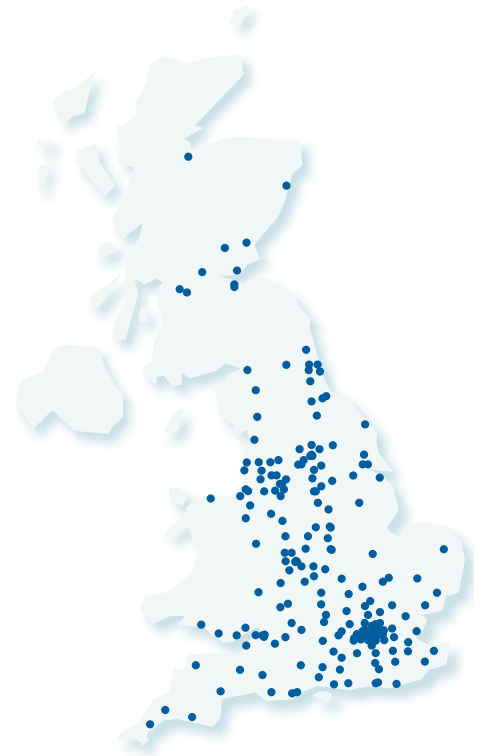
AFFÄRSUTVECKLING

EPSI:s årliga undersökning av kundnöjdhet visade att Handelsbanken hade de mest nöjda kunderna av bankerna i Storbritannien – på såväl privat- som företagssidan. Privatkunderna gav banken indexvärdet 83,5, att jämföras med branschsnittet på 74,1. Företagskunderna gav Handelsbanken indexvärdet 81,6, att jämföras med branschsnittet på 73,3.

Affärsvolymer fortsatte att öka. Medelvolymer inlåning från hushåll ökade under året med 47 procent, medan utlåningen till hushåll ökade med 15 procent. Totalt ökade medelvolymer utlåning med 11 procent till 16,5 miljarder brittiska pund, samtidigt som den totala inlåningen växte med 18 procent till 9,8 miljarder brittiska pund. Relationen utlåning/inlåning minskade och uppgick i fjärde kvartalet till 162 procent, att jämföras med 178 procent vid motsvarande kvartal 2015.

Det förvaltade kapitalet i Heartwood uppgick till 2,9 miljarder brittiska pund, att jämföras med 2,5 miljarder brittiska pund vid årets ingång.

Under året öppnades nio nya kontor därmed uppgick antalet kontor och mötesplatser i Storbritannien till 207.

Handelsbanken Danmark

Handelsbanken Danmark består av kontorsrörelsen i Danmark som är organiserad i en regionbank samt av Stadshypoteks verksamhet i Danmark. I Handelsbanken utgår verksamheten från kontoren som har ansvar för bankens samtliga kunder. Regionbanken tillhandahåller ett fullsortiment av banktjänster på 57 kontor i hela Danmark.

Resultat per kvartal							
Handelsbanken Danmark							
mkr	2016:4	2016:3	2016:2	2016:1	Totalt 2016	Totalt 2015	Förändring, %
Räntenetto	447	425	405	409	1 686	1 678	0
Provisionsnetto	95	93	93	98	379	436	-13
Nettoreultat av finansiella transaktioner	21	19	18	17	75	77	-3
Övriga intäkter	3	3	6	3	15	17	-12
Summa intäkter	566	540	522	527	2 155	2 208	-2
Personalkostnader	-177	-164	-155	-159	-655	-629	4
Övriga kostnader	-66	-43	-41	-44	-194	-178	9
Internt köpta och sålda tjänster	-78	-71	-69	-69	-287	-279	3
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	-4	-3	-4	-3	-14	-15	-7
Summa kostnader	-325	-281	-269	-275	-1 150	-1 101	4
Resultat före kreditförluster	241	259	253	252	1 005	1 107	-9
Kreditförluster, netto	-478	-194	-38	-6	-716	-299	139
Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar	1	5	1	0	7	8	-13
Rörelseresultat	-236	70	216	246	296	816	-64
Resultatutdelning	22	26	18	19	85	72	18
Rörelseresultat efter resultatutdelning	-214	96	234	265	381	888	-57
Interna intäkter	-43	-92	-95	-104	-334	-295	-13
K/I-tal, %	55,3	49,6	49,8	50,4	51,3	48,3	
Kreditförlustnivå, %	2,26	0,92	0,18	0,03	0,85	0,37	
Tillgångar	108 299	104 386	100 881	97 240	108 299	94 037	15
Skulder	102 078	97 974	94 735	91 217	102 078	87 818	16
Allokerat kapital	6 221	6 412	6 146	6 023	6 221	6 219	0
Räntabilitet på allokerat kapital, %	-10,7	4,6	11,9	13,7	4,8	11,2	
Medelantal anställda	617	627	629	626	624	631	-1
Antal kontor	57	57	57	57	57	57	0
Affärsvolymer, Danmark							
Medelvolymer, md dkr					2016	2015	Förändring, %
Utlåning till allmänheten					69,6	65,6	6
<i>varav hushåll</i>					40,8	36,7	11
<i>företag</i>					28,8	28,9	0
Inlåning från allmänheten					27,6	28,0	-1
<i>varav hushåll</i>					11,9	11,1	7
<i>företag</i>					15,7	16,9	-7

RESULTATUTVECKLING

Rörelseresultatet minskade till 296 miljoner kronor (816), främst till följd av högre kreditförluster.

Räntabiliteten uppgick till 4,8 procent (11,2).

Räntenettet ökade marginellt till 1 686 miljoner kronor (1 678). Justerat för valutakurseffekter minskade räntenettet med 1 procent. Ökade utlåningsvolymerna bidrog positivt med 78 miljoner kronor, vilket dock motverkades av att lägre utlåningsmarginaler minskade räntenettet med -91 miljoner kronor. Lägre inlåningsmarginaler påverkade räntenettet negativt med -15 miljoner kronor.

Avgifter för den svenska Resolutionsfonden och insättargarantin belastade räntenettet med -43 miljoner kronor (-56).

Provisionsnettot minskade med 13 procent till 379 miljoner kronor (436), främst till följd av lägre courtage och kapitalförvaltningsprovisioner.

Nettoreultatet av finansiella transaktioner uppgick till 75 miljoner kronor (77).

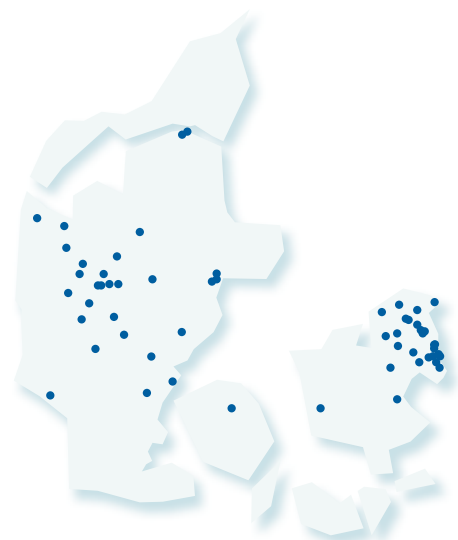
Kostnaderna steg med 4 procent till -1 150 miljoner kronor (-1 101). Justerat för valutakursförändringar var ökningen 3 procent och förklaras huvudsakligen av kostnader i samband med omorganisation av finansbolagsverksamheten.

Kreditförlusterna ökade till -716 miljoner kronor (-299), huvudsakligen till följd av ökade reserveringar på ett enskilt problemengagemang. Kreditförlustnivån ökade till 0,85 procent (0,37).

AFFÄRSUTVECKLING

EPSI:s årliga undersökning av kundnöjdhet visade att Handelsbanken återigen hade de mest nöjda kunderna av bankerna i Danmark – på såväl privat- som företagssidan. Privatkunderna gav banken indexvärdet 77,7, att jämföras med branschsnittet på 71,6. På företagsidan var Handelsbanken den bank som ökade sin kundnöjdhet mest, med en ökning med 3,5 indexpunkter till 75,7, att jämföras med branschsnittet på 70,0.

Banken fortsatte att ha ett stabilt inflöde av nya kunder och affärsvolymerna fortsatte att öka. Under året ökade medelvolymen utlåning till hushåll med 11 procent, medan inlåningen från hushåll ökade med 7 procent. Företagsutlåningen var i stort oförändrad, medan inlåningen från företag minskade med 7 procent. Totalt ökade medelvolymen utlåning med 6 procent till 69,6 miljarder danska kronor (65,6), medan inlåningen uppgick till 27,6 miljarder danska kronor (28,0).

Handelsbanken Finland

Handelsbanken Finland består av kontorsrörelsen i Finland som är organiserad i en regionbank samt av Handelsbanken Finans och Stadshypoteks verksamheter i Finland. I Handelsbanken utgår verksamheten från kontoren som har ansvar för bankens samtliga kunder. Regionbanken tillhandahåller ett fullsortiment av banktjänster på 45 kontor i hela Finland. Handelsbanken Finans erbjuder finansbolagstjänster och arbetar genom bankens kontor.

Resultat per kvartal							
Handelsbanken Finland							
mkr	2016:4	2016:3	2016:2	2016:1	Totalt 2016	Totalt 2015	Förändring, %
Räntenetto	302	304	294	318	1 218	1 361	-11
Provisionsnetto	116	108	102	93	419	387	8
Nettoresultat av finansiella transaktioner	21	8	45	13	87	60	45
Övriga intäkter	3	1	3	3	10	23	-57
Summa intäkter	442	421	444	427	1 734	1 831	-5
Personalkostnader	-101	-94	-95	-90	-380	-369	3
Övriga kostnader	-53	-37	-50	-70	-210	-161	30
Internt köpta och sålda tjänster	-62	-59	-60	-58	-239	-247	-3
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	-4	-4	-3	-3	-14	-11	27
Summa kostnader	-220	-194	-208	-221	-843	-788	7
Resultat före kreditförluster	222	227	236	206	891	1 043	-15
Kreditförluster, netto	14	-16	-11	-23	-36	-83	-57
Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar	0	0	0	0	0	0	
Rörelseresultat	236	211	225	183	855	960	-11
Resultatutdelning	38	31	30	32	131	110	19
Rörelseresultat efter resultatutdelning	274	242	255	215	986	1 070	-8
Interna intäkter	-25	-90	-62	-85	-262	-367	29
K/I-tal, %	45,8	42,9	43,9	48,1	45,2	40,6	
Kreditförlustnivå, %	-0,05	0,05	0,04	0,08	0,03	0,07	
Tillgångar	178 132	180 512	174 097	170 176	178 132	168 403	6
Skulder	171 880	174 575	168 529	164 206	171 880	162 217	6
Allokerat kapital	6 252	5 937	5 568	5 970	6 252	6 186	1
Räntabilitet på allokert kapital, %	13,7	12,7	14,3	11,2	13,0	13,8	
Medelantal anställda	482	500	496	489	491	496	-1
Antal kontor	45	45	45	46	45	46	-2
Affärsvolym, Finland							
Medelvolym, m euro							
Utlåning till allmänheten					12 736	12 566	1
<i>varav hushåll</i>					3 975	3 947	1
<i>företag</i>					8 761	8 619	2
Inlåning från allmänheten					3 442	3 593	-4
<i>varav hushåll</i>					1 451	1 367	6
<i>företag</i>					1 991	2 226	-11

RESULTATUTVECKLING

Rörelseresultatet minskade med 11 procent till 855 miljoner kronor (960). Valutakurseffekterna ökade resultatet med 11 miljoner kronor. Räntabiliteten uppgick till 13,0 procent (13,8).

Intäkterna sjönk med 5 procent. Räntenettot minskade med 11 procent och uppgick till 1 218 miljoner kronor (1 361). Minskningen förklaras helt av minskade utlåningsmarginaler vilka påverkade räntenettot negativt med 167 miljoner kronor. Statliga avgifter till Resolutionsfonden och insättargaranti uppgick till -53 miljoner kronor (-51).

Provisionsnettot ökade med 8 procent till 419 miljoner kronor (387) till följd av högre betalningsprovisioner och nettoresultatet av finansiella transaktioner steg till 87 miljoner kronor (60).

De totala kostnaderna ökade med 7 procent till -843 miljoner kronor (-788), vilket främst förklaras av höga kostnader under första kvartalet. Personalkostnaderna steg med 3 procent, varav hälften förklaras av valutakurseffekter. Medelantalet anställda minskade till 491 medarbetare (496).

Kreditförlusterna minskade till -36 miljoner kronor (-83) och kreditförlustnivån uppgick till 0,03 procent (0,07).

AFFÄRSUTVECKLING

Enligt EPSI:s årliga undersökning av kundnöjdhet hade Handelsbanken nöjdare kunder än genomsnittet för bankerna i Finland. Privatkunderna gav Handelsbanken indexvärdet 80,1, att jämföras med branschsnittet på 73,1. Företagskunderna gav banken indexvärdet 77,5, att jämföras med branschsnittet på 76,9.

Medelvolymen inlåning från hushåll ökade under året med 6 procent och utlåning till hushåll steg med 1 procent.

Medelvolymen utlåning till företag ökade med 2 procent samtidigt som företagsinlåningen minskade med 11 procent till följd av en minskad inlåning från stora företag.

Handelsbanken Norge

Handelsbanken Norge består av kontorsrörelsen i Norge som är organiserad i en regionbank samt av Handelsbanken Finans och Stadshypoteks verksamheter i Norge. I Handelsbanken utgår verksamheten från kontoren som har ansvar för bankens samtliga kunder. Regionbanken tillhandahåller ett fullsortiment av banktjänster på 50 kontor i hela Norge. Handelsbanken Finans erbjuder finansbolags-tjänster och arbetar genom bankens kontor.

Resultat per kvartal Handelsbanken Norge							
mkr	2016:4	2016:3	2016:2	2016:1	Totalt 2016	Totalt 2015	Föränd- ring, %
Räntenetto	933	856	797	769	3 355	3 248	3
Provisionsnetto	107	99	91	84	381	395	-4
Nettoresultat av finansiella transaktioner	21	25	30	38	114	94	21
Övriga intäkter	5	4	68	4	81	31	161
Summa intäkter	1 066	984	986	895	3 931	3 768	4
Personalkostnader	-180	-175	-158	-163	-676	-713	-5
Övriga kostnader	-62	-46	-50	-48	-206	-207	0
Internt köpta och sålda tjänster	-107	-96	-90	-86	-379	-370	2
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	-6	-3	4	-3	-8	-13	-38
Summa kostnader	-355	-320	-294	-300	-1 269	-1 303	-3
Resultat före kreditförluster	711	664	692	595	2 662	2 465	8
Kreditförluster, netto	-107	-73	-64	-103	-347	-222	56
Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar	0	0	0	0	0	6	
Rörelseresultat	604	591	628	492	2 315	2 249	3
Resultatutdelning	30	22	16	23	91	57	60
Rörelseresultat efter resultatutdelning	634	613	644	515	2 406	2 306	4
Interna intäkter	-592	-629	-558	-684	-2 463	-2 805	12
K/I-tal, %	32,4	31,8	29,3	32,7	31,6	34,1	
Kreditförlustnivå, %	0,20	0,14	0,12	0,20	0,17	0,11	
Tillgångar	246 940	251 424	234 657	221 697	246 940	211 360	17
Skulder	231 057	236 983	221 787	208 314	231 057	198 394	16
Allokerat kapital	15 883	14 441	12 870	13 383	15 883	12 966	22
Räntabilitet på allokert kapital, %	12,4	13,2	15,6	12,0	13,3	13,6	
Medelantal anställda	667	681	658	665	668	676	-1
Antal kontor	50	50	50	50	50	50	0
Affärsvolym, Norge							
Medelvolym, md nkr					2016	2015	Föränd- ring, %
Utlåning till allmänheten					229,0	201,8	13
<i>varav hushåll</i>					85,9	81,3	6
<i>företag</i>					143,1	120,5	19
Inlåning från allmänheten					65,6	68,4	-4
<i>varav hushåll</i>					19,3	17,3	12
<i>företag</i>					46,3	51,1	-9

RESULTATUTVECKLING

Rörelseresultatet ökade med 3 procent till 2 315 miljoner kronor (2 249), men påverkades negativt av försvagningen av den norska kronan jämfört med föregående år. I lokal valuta förbättrades rörelseresultatet med 6 procent.

Räntabiliteten uppgick till 13,3 procent (13,6).

Intäkterna var i stort oförändrade, men steg med 7 procent justerat för valutakurseffekter. Räntenettet ökade med 3 procent till 3 355 miljoner kronor (3 248). Utlåningsmarginalerna minskade med 236 miljoner kronor samtidigt som ökade utlåningsvolymen bidrog positivt till räntenettet med 261 miljoner kronor. Nedgången i utlåningsmarginalerna motverkades delvis av att inlåningsmarginalerna steg med 125 miljoner kronor. Avgifterna för den svenska Resolutionsfonden och insättargarantin belastade räntenettet med -98 miljoner kronor (-101).

Provisionsnettot minskade med 4 procent till 381 miljoner kronor (395). Justerat för valutakursförändringar minskade provisionsnettot med 1 procent, främst till följd av högre provisionskostnader.

Nettoreultatet av finansiella transaktioner steg med 21 procent till 114 miljoner kronor (94), och inkluderar reavinst under andra kvartalet från försäljning av aktier i Visa Europe.

Övriga intäkter ökade till 81 miljoner kronor (31). Ökningen förklaras av erhållen utdelning under andra kvartalet från Visa Norge FLI, hänförligt till Visa Inc:s förvärv av Visa Europe.

Kostnaderna minskade med 3 procent till -1 269 miljoner kronor (-1 303). Valutakurseffekter minskade kostnaderna med 32 miljoner kronor. Personalkostnaderna, uttryckt i lokal valuta, minskade med 3 procent och medelantal anställda sjönk till 668 medarbetare (676).

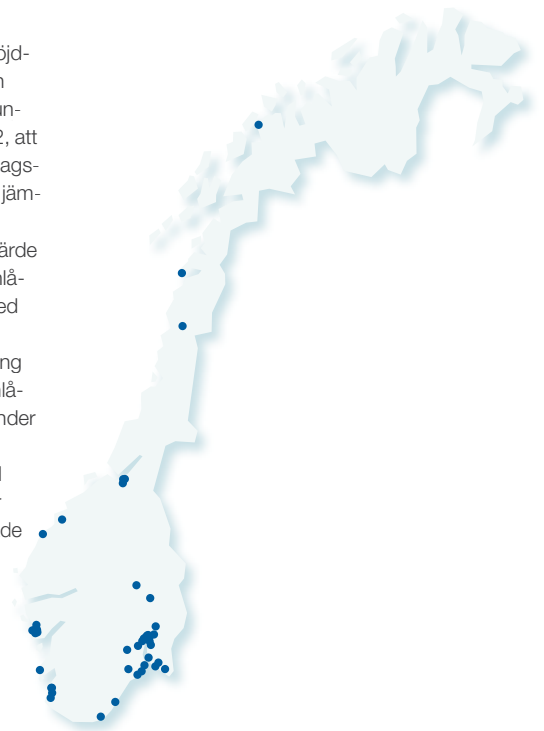
Kreditförlusterna ökade till -347 miljoner kronor (-222) och kreditförlustnivån uppgick till 0,17 procent (0,11).

AFFÄRSUTVECKLING

Enligt EPSI:s årliga undersökning av kundnöjdhet hade Handelsbanken nöjdare kunder än genomsnittet för bankerna i Norge. Privatkunderna gav Handelsbanken indexvärdet 74,2, att jämföras med branschsnittet på 69,3. Företagskunderna gav banken indexvärdet 69,9, att jämföras med branschsnittet på 67,4.

Affärsvolymerna fortsatte att öka under fjärde kvartalet. Under året växte medelvolymen inlåning från hushåll med 12 procent jämfört med föregående år, medan utlåningen till hushåll ökade med 6 procent. Medelvolymen utlåning till företag ökade med 19 procent, medan inlåningen från företag var 9 procent lägre än under motsvarande period föregående år.

Totalt ökade medelvolymen utlåning med 13 procent till 229,0 miljarder norska kronor (201,8), medan den totala inlåningen minskade med 4 procent till följd av minskad inlåning från företag.

Handelsbanken Nederländerna

Handelsbanken Nederländerna består av kontorsrörelsen i Nederländerna som är organiserad i en regionbank samt kapitalförvaltningsverksamheten i Optimix Vermogensbeheer. Regionbanken tillhandahåller banktjänster på 25 kontor i hela Nederländerna.

Resultat per kvartal Handelsbanken Nederländerna							
mkr	2016:4	2016:3	2016:2	2016:1	Totalt 2016	Totalt 2015	Föränd- ring, %
Räntenetto	126	117	100	95	438	328	34
Provisionsnetto	49	15	6	5	75	23	226
Nettoresultat av finansiella transaktioner	2	2	0	1	5	5	0
Övriga intäkter	3	0	-	-	3	-	
Summa intäkter	180	134	106	101	521	356	46
Personalkostnader	-65	-56	-45	-44	-210	-158	33
Övriga kostnader	-16	-20	-16	-8	-60	-37	62
Internt köpta och sålda tjänster	-24	-14	-19	-20	-77	-84	-8
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	-2	-2	-2	-1	-7	-3	133
Summa kostnader	-107	-92	-82	-73	-354	-282	26
Resultat före kreditförluster	73	42	24	28	167	74	126
Kreditförluster, netto	0	-1	1	0	0	-2	-100
Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar	-	-	-	-	-	-	
Rörelseresultat	73	41	25	28	167	72	132
Resultatutdelning	1	0	2	0	3	0	
Rörelseresultat efter resultatutdelning	74	41	27	28	170	72	136
Interna intäkter	-47	-55	-56	-52	-210	-175	-20
K/I-tal, %	59,1	68,7	75,9	72,3	67,6	79,2	
Kreditförlustnivå, %	0,00	0,02	-0,02	0,00	0,00	0,01	
Tillgångar	35 293	37 601	33 250	29 315	35 293	24 514	44
Skulder	34 042	36 470	32 294	28 394	34 042	23 663	44
Allokerat kapital	1 251	1 131	956	921	1 251	851	47
Räntabilitet på allokerat kapital, %	18,6	11,2	8,6	9,8	12,5	6,4	
Medelantal anställda	245	198	188	181	206	159	30
Antal kontor	25	25	23	23	25	23	9
Affärsvolym, Nederländerna							
Medelvolym, m euro					2016	2015	Föränd- ring, %
Utlåning till allmänheten					2 953	2 171	36
<i>varav hushåll</i>					1 434	1 022	40
<i>företag</i>					1 519	1 149	32
Inlåning från allmänheten					482	750	-36
<i>varav hushåll</i>					62	47	32
<i>företag</i>					420	703	-40

RESULTATUTVECKLING

Rörelseresultatet förbättrades med 132 procent till 167 miljoner kronor (72), framförallt som ett resultat av fortsatt växande affärsvolym. Intäkterna steg med 46 procent samtidigt som kostnaderna ökade med 26 procent. Råntabiliteten uppgick till 12,5 procent (6,4).

Räntenettet steg med 34 procent till 438 miljoner kronor (328). Ökade utlåningsvolym bidrog med 115 miljoner kronor, medan lägre utlåningsmarginaler minskade räntenettet med -15 miljoner kronor. Högre inlåningsmarginaler förbättrade räntenettet med 5 miljoner kronor.

Provisionsnettot ökade till 75 miljoner kronor (23) och förklaras till stor del av förvärvet av kapitalförvaltaren Optimix som sedan den 1 september 2016 är en del av Handelsbanken i Nederländerna och bidrog med 53 miljoner kronor.

Kostnaderna steg med 26 procent till -354 miljoner kronor (-282) till följd av den fortsatta expansionen. K/I-talet förbättrades till 67,6 procent (79,2) och medelantalet anställda ökade med 30 procent till 206 (159).

Återvinningar av tidigare reserverade kreditförluster uppgick netto till 0 miljoner kronor (-2) och kreditförlustnivån var 0,00 procent (0,01).

AFFÄRSUTVECKLING

EPSI:s årliga undersökning av kundnöjdhet visade att Handelsbanken hade de mest nöjda kunderna av bankerna i Nederländerna – på såväl privat- som företagssidan. Privatkunderna gav banken indexvärdet 74,1, att jämföras med branschsnittet på 65,5. Företagskunderna gav Handelsbanken indexvärdet 71,9, att jämföras med branschsnittet på 57,1.

Medelvolymer utlåning till hushåll ökade med 40 procent till 1 434 miljoner euro (1 022), medan inlåningen från hushåll steg med 32 procent till 62 miljoner euro (47). Utlåningen till företag steg med 32 procent till 1 519 miljoner euro (1 149). Som en följd av neddragna affärsvolym mot ett fåtal stora företag minskade medelvolymer inlåning från företag med 40 procent till 420 miljoner euro (703). Affärsvolymerna från små och medelstora företag fortsatte att växa.

Under året öppnade banken två nya kontor och därmed hade Handelsbanken 25 kontor i Nederländerna vid utgången av året.

Handelsbanken slöt i april ett avtal om att förvärva den nederländska kapitalförvaltaren Optimix. Bolaget är framförallt aktivt inom diskretionär kapitalförvaltning och har ett förvaltad kapital på 2 miljarder euro, inklusive egna fonder. Affären slutfördes den 1 september 2016.

Handelsbanken Capital Markets

Handelsbanken Capital Markets omfattar Markets & Asset Management, Pension & Life, Handelsbanken International samt Business Support och har medarbetare i 21 länder.

En stor del av intäkterna från Handelsbanken Capital Markets produkter, bland annat kapitalförvaltningsprovisioner och intäkter från valutaväxlingar, bokförs direkt i kontorsrörelsen på kundansvarigt kontor och ingår således inte i resultaträkningen nedan.

Resultat per kvartal							
Handelsbanken Capital Markets					Totalt	Totalt	Förändring, %
mkr	2016:4	2016:3	2016:2	2016:1	2016	2015	
Räntenetto	151	135	134	137	557	641	-13
Provisionsnetto	815	753	771	742	3 081	2 972	4
Nettoreultat av finansiella transaktioner	162	244	338	240	984	1 226	-20
Riskresultat försäkringar	6	25	35	76	142	157	-10
Övriga intäkter	2	3	1	2	8	10	-20
Summa intäkter	1 136	1 160	1 279	1 197	4 772	5 006	-5
Personalkostnader	-581	-580	-597	-610	-2 368	-2 447	-3
Övriga kostnader	-239	-203	-217	-212	-871	-857	2
Internt köpta och sålda tjänster	-17	-17	-22	0	-56	-86	-35
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	-19	-18	-19	-20	-76	-79	-4
Summa kostnader	-856	-818	-855	-842	-3 371	-3 469	-3
Resultat före kreditförluster	280	342	424	355	1 401	1 537	-9
Kreditförluster, netto	-8	-44	-7	10	-49	-4	
Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar	0	0	0	0	0	0	
Rörelseresultat	272	298	417	365	1 352	1 533	-12
Resultatutdelning	-400	-361	-297	-284	-1 342	-1 209	11
Rörelseresultat efter resultatutdelning	-128	-63	120	81	10	324	-97
Interna intäkter	-825	-745	-702	-579	-2 851	-2 347	-21
K/I-tal, %	116,3	102,4	87,1	92,2	98,3	91,4	
Kreditförlustnivå, %	0,07	0,37	0,06	-0,08	0,10	0,01	
Tillgångar	279 905	342 023	350 870	334 929	279 905	284 166	-1
Skulder	274 872	337 216	345 832	329 948	274 872	278 495	-1
Allokerat kapital	5 033	4 807	5 038	4 981	5 033	5 671	-11
Räntabilitet på allokerat kapital, %	-8,0	-4,1	7,5	5,0	0,2	4,5	
Medelantal anställda	1 636	1 674	1 681	1 720	1 678	1 766	-5
Förvalt kapital							
mkr					2016	2015	
Fonder, exkl PPM och fondförsäkring					308	282	
PPM					26	22	
Fondförsäkring					93	82	
<i>varav externa fonder</i>					-2	-2	
Summa fonder					425	384	
Strukturerade produkter					17	18	
Depåförsäkring					21	19	
<i>varav i bankens fonder och strukturerade produkter</i>					-8	-7	
Traditionell försäkring					8	9	
<i>varav i bankens fonder och strukturerade produkter</i>					-1	-1	
Diskretionärt och Institutionellt kapital, exkl försäkring ¹					207	174	
<i>varav i bankens fonder och strukturerade produkter</i>					-127	-105	
Summa förvalt kapital, exkl värdepapper i depå					542	491	
Värdepapper i depå, exklusive fonder					332	312	
Värdepapper i depå, exklusive fonder, avseende Handelsbankens närstående stiftelser m m					52	53	

¹ Inklusive Heartwoods och Optimix hela förvaltade volym, varav 21 mdkr i Heartwoods fonder och 11 mdkr i Optimix fonder.

RESULTATUTVECKLING

Rörelseresultatet minskade med 12 procent till 1 352 miljoner kronor (1 533). De totala intäkterna minskade med 5 procent till 4 772 miljoner kronor (5 006), till följd av att nettoresultatet av finansiella transaktioner minskade till 984 miljoner kronor (1 226). Provisionsnettot ökade med 4 procent till 3 081 miljoner kronor (2 972). Fondprovisionerna ökade medan de aktierelaterade courtageintäkterna var lägre jämfört med föregående år.

De totala kostnaderna sjönk med 3 procent till -3 371 miljoner kronor (-3 469). Minskningen förklaras främst av att personalkostnaderna sjönk med 3 procent till -2 368 miljoner kronor (-2 447) till följd av att medelantalet anställda minskade med 5 procent till 1 678 (1 766).

Kreditförlusterna uppgick till -49 miljoner kronor (-4), vilket motsvarade en kreditförlustnivå på 0,10 procent (0,01).

AFFÄRSUTVECKLING

Kapitalförvaltningsverksamheten fortsatte att utvecklas positivt och nettosparandet i Handelsbankens fonder i Sverige uppgick under året till 11,9 miljarder kronor, motsvarande en mark-

nadsandel på 22,3 procent. Nettosparandet i övriga Norden utvecklades starkt och uppgick till 2,6 miljarder kronor. Totalt uppgick nettosparandet i koncernens fonder till 14,7 miljarder kronor. Xact Kapitalförvaltning var fortsatt största aktör avseende nordiska börshandlade fonder.

Den totala fondvolymen, inklusive börshandlade fonder, ökade från föregående år med 10,6 procent till 425 miljarder kronor (384). Det totala förvaltade kapitalet i koncernen ökade under samma period med 10,4 procent till 542 miljarder kronor (491).

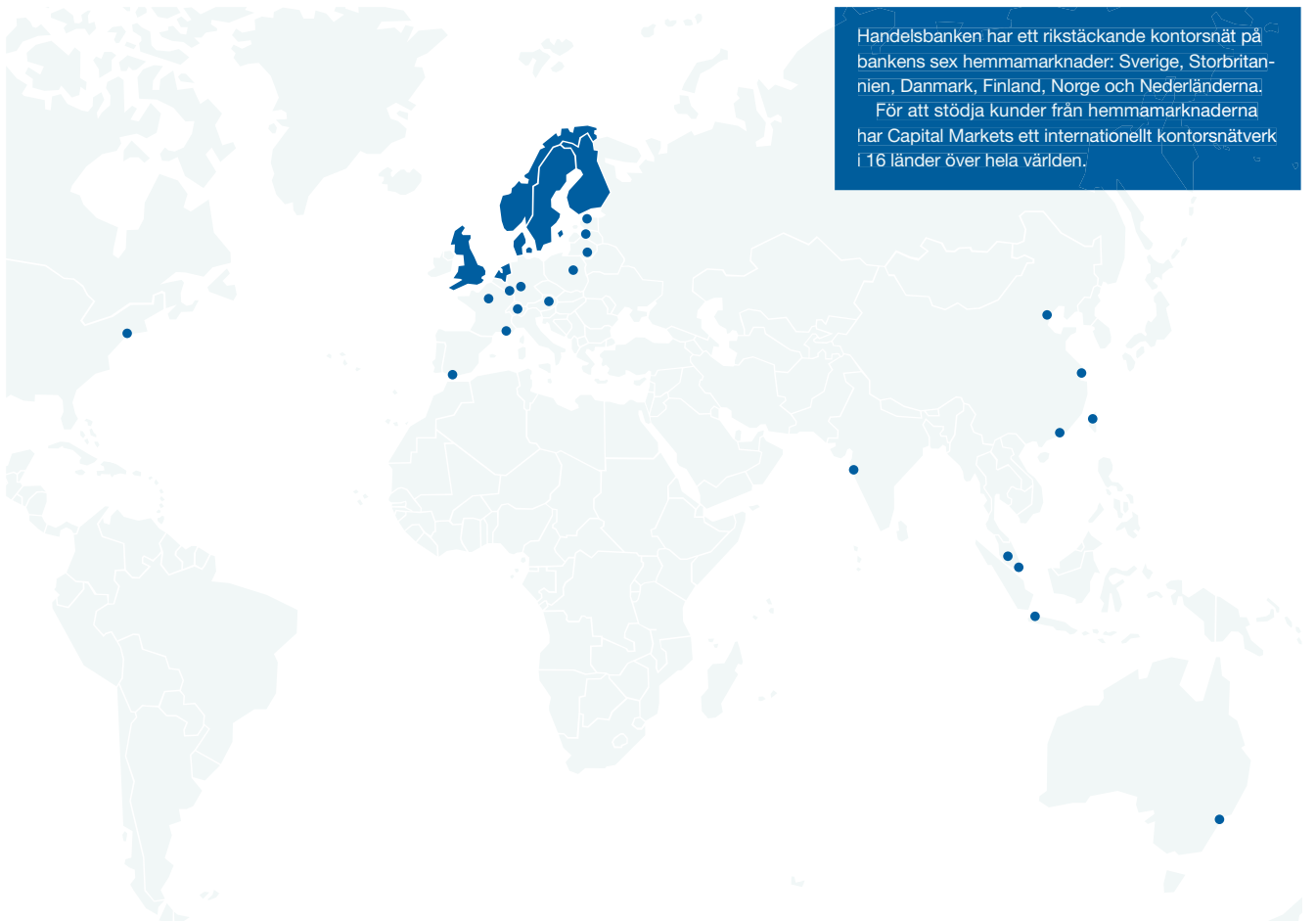
Fondanalysföretaget Morningstar rankade Handelsbankens aktiefonder högst av de nordiska bankerna när de utvärderade de 30 största fondförvaltarna på den svenska marknaden. Fondhandelsplatsen Fondmarknaden.se har utsett Handelsbanken Nordiska Småbolag både till Årets Fond 2016 och Årets Nordiska Fond 2016.

Affärsområdet Pension & Trygghet utvecklades positivt och ökade sina marknadsandelar. Det förvaltade kapitalet i Handelsbanken Liv ökade till 123 miljarder kronor (111).

Corporate Financeaffären utvecklades bra och banken var under året största aktör avseende köp och försäljning (M&A) av svenska bolag. Banken var även största aktör avseende nyemissioner i Sverige.

Även bankens affärsvolymerna på marknaden för kapitalmarknadsfinansiering utvecklades väl. Framförallt ökade efterfrågan på gröna obligationer där banken bland annat agerat rådgivare när världens första gröna MTN-program lanserades samt den första hållbara obligationen i Norden, som utöver miljöriktiga investeringar även inkluderar sociala ändamål. Fyra rådgivningsmandat för nya gröna emittenter genomfördes och sammanlagt arrangerades gröna obligationer till ett värde av 4,9 miljarder kronor under året. Totalt har banken under året arrangerat 117 obligationsemmissioner till ett värde av 13,2 miljarder euro.

Medelvolymen utlåning i Handelsbanken International, det vill säga verksamhet utanför bankens hemmamarknader, ökade med 4 procent jämfört med motsvarande period föregående år till 35,7 miljarder kronor (34,2). Inlåningen minskade under samma period med 17 procent till 47,0 miljarder kronor (56,4).

Markets & Asset Management erbjuder ett komplett utbud av produkter och tjänster kopplade till riskhantering, värdepapper, derivat, fonder, analys, debt capital markets och corporate finance samt samordnar bankens erbjudande inom sparområdet.

Pension & Life omfattar dotterbolaget Handelsbanken Liv och erbjuder pensionslösningar och andra trygghetslösningar för privat- och företagskunder.

Handelsbanken International omfattar bankens kontor och representantkontor i 16 län-

der utanför bankens hemmamarknader samt enheterna Financial Institutions (globala bank-samarbeten) och Transaction Banking (cash management, trade finance och exportfinansiering).

Aktien och ägarna

Aktien noterades vid Stockholms Fondbörs 1873, vilket gör Handelsbankens aktie till den äldsta noterade aktien på Stockholmsbörsen.

Handelsbankens aktie finns i två aktieslag: serie A och serie B. A-aktien är den helt dominerande serien och svarar för drygt 98 procent av samtliga aktier, både vad gäller antal aktier och omsättning. Aktier av serie A har en röst vardera medan en aktie av serie B har en tiondels röst. Aktiekapitalet uppgick till 3 013 miljoner kronor fördelat på 1 944 151 400 aktier. Aktiekapital per aktie uppgår således till 1,55 kronor.

BÖRSHANDEL

Handelsbankens aktie handlas på flera olika marknadsplatser. Störst är omsättningen på Nasdaq Stockholm men sedan ett par år tillbaka handlas aktien även på alternativa handelsplatser som till exempel BATS Chi-X. Under 2016 omsattes i genomsnitt 3,9 miljoner A-aktier i Handelsbanken varje handelsdag på Nasdaq Stockholm. Handelsbankens aktie tillhör gruppen av mest omsatta aktier på Stockholmsbörsen. Aktien noterades vid Stockholms

Fondbörs 1873, vilket gör Handelsbankens aktie till den äldsta noterade aktien på Stockholmsbörsen.

UTDELNING

Handelsbankens lönsamhetsmål syftar bland annat till att ge aktieägarna en långsiktigt god värdetillväxt uttryckt i en, över konjunkturcykeln, stigande vinst per aktie. Banken strävar efter att den ordinarie utdelningen ska visa långsiktig och stabil tillväxt som reflekterar värdeskapandet. Utdelningsnivån ska dock inte leda till att myndigheternas kapitalkrav underskrids. Styrelsen föreslår att årsstämman 2017 beslutar om en ordinarie utdelning om 5,00 kronor per aktie (4,50). Det kompletta förslaget till vinstutdelning framgår på sidan 159.

SKAPAT AKTIEÄGARVÄRDE

Handelsbanken är en av få banker i Europa som skapat ett positivt aktieägarvärde under

de år som finans- och skuldskrisen pågått.

Handelsbanken är den enda av affärsbankerna på Stockholmsbörsen som under denna period inte behövt be sina aktieägare om nytt kapital. Under den senaste femårsperioden har Handelsbanken genererat ett positivt aktieägarvärde på 179 miljarder kronor. Börsvärdet har ökat med 133 miljarder kronor samtidigt som banken lämnat 46 miljarder kronor i utdelningar.

KURSUTVECKLING

Handelsbankens börsvärde uppgick per den 31 december 2016 till 246 miljarder kronor (215). Den svenska aktiemarknaden steg under året med 5 procent, och Stockholmsbörsens bankindex ökade med 11 procent. A-aktien slutade året på stängningskursen 126,60 kronor, vilket var en uppgång med 12 procent. Inklusive utdelning uppgick totalavkastningen till 17 procent.

Handelsbankens aktie	2016	2015	2014	2013	2012
Resultat per aktie, total verksamhet, kr	8,43	8,57	7,96	7,51	7,45
efter utspädning	8,31	8,39	7,84	7,42	7,28
Ordinarie utdelning per aktie, kr	5,00 ¹	4,50	4,17	3,83	3,58
Total utdelning per aktie, kr	5,00 ¹	6,00	5,83	5,50	3,58
Utdelningstillväxt, ordinarie utdelning, %	11 ¹	8	9	7	10
Börskurs A-aktien, den 31 december, kr	126,60	112,90	122,20	105,33	77,47
Börskurs B-aktien, den 31 december, kr	123,40	116,30	117,67	100,50	73,90
Högsta börskurs under året, kr	134,60	142,00	124,27	106,53	83,30
Lägsta börskurs under året, kr	92,00	108,40	101,70	78,10	60,33
Kursutveckling, %	12	-8	16	36	28
Totalavkastning, %	17	-3	21	41	34
Direktavkastning, %	3,9 ¹	4,0	3,4	3,6	4,6
Justerat eget kapital per aktie, kr	69,28	65,14	64,13	59,24	54,21
Börskurs/eget kapital, %	183	173	191	178	143
Genomsnittlig dagsomsättning på Nasdaq OMX (antal aktier)					
Serie A	3 856 880	3 425 715	3 250 808	3 722 265	4 628 283
Serie B	37 222	60 342	58 700	51 021	48 333
P/E-tal	15,0	13,2	15,3	14,0	10,4
Börsvärde, mdkr	246	215	233	201	147
Antal konverterade aktier från konvertibellån 2008, miljoner	0,0	0,0	0,0	8,5	26,2
Antal konverterade aktier från konvertibellån 2011, miljoner	37,1				
Antal aktier per den 31 december, miljoner	1 944,2	1 907,0	1 907,0	1 906,9	1 898,4
Innehav av återköpta egna aktier, miljoner	-	-	-	-	-
Innehav av egna aktier i handelslager, miljoner	-	-	-	-	-
Antal utestående aktier per den 31 december, miljoner	1 944,2	1 907,0	1 907,0	1 906,9	1 898,4
Utspädningseffekt ultimo, miljoner	30,1	65,7	64,9	35,9	46,2
Antal utestående aktier efter utspädning, miljoner	1 974,3	1 972,7	1 971,9	1 942,8	1 944,6
Genomsnittligt antal utestående aktier, miljoner	1 927,1	1 907,0	1 907,0	1 904,4	1 885,5
efter utspädning	1 972,7	1 971,9	1 959,0	1 942,6	1 949,8

¹ Utdelning enligt styrelsens förslag.

ÅTERKÖP AV AKTIER

Vid årsstämman i mars 2016 bemyndigades styrelsen att återköpa maximalt 120 miljoner aktier fram till årsstämman i mars 2017. Detta mandat utnyttjades inte under 2016.

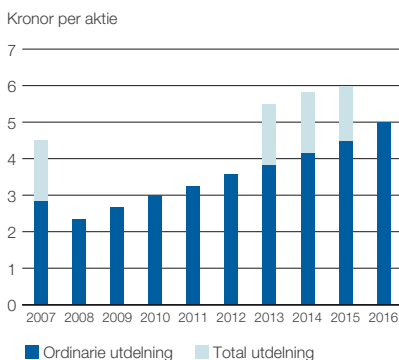
KONVERTIBLA FÖRLAGSLÅN

Under våren 2014 emitterade bankens ett konvertibelt förlagslån på 3,2 miljarder kronor på marknadsmässiga villkor riktat till koncernens anställda. Innehavaren kan konvertera till A-aktier i Handelsbanken från och med den 1 maj 2019 till och med den 30 november 2019. Konvertibeln är fullt utdelningsskyddad, vilket innebär att ordinarie konverteringskurs räknas ned med ett belopp som procentuellt motsvarar den av Handelsbanken lämnade utdelningen på A-aktien. Efter utdelningen som lämnades våren 2016 har konverteringskursen räknats om till 114,40 kronor. Även banken kan påkalla konvertering.

ÄGARSTRUKTUR

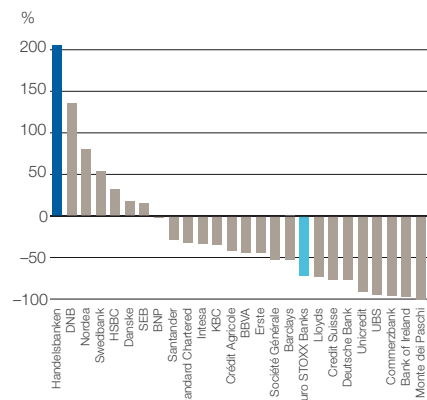
Under de senaste åren har andelen utländskt ägande ökat från 30 procent vid utgången av 2008 och uppgick vid årsskiftet till 49 procent (48). Handelsbanken har över 100 000 aktieägare. Nära två tredjedelar av dessa ägde färre än 1001 aktier. De drygt 2 procent av aktieägarna vars innehav översteg 20 001 aktier vardera, ägde tillsammans 91 procent av aktiekapitalet. Två aktieägare har en ägarandel som överstiger 10 procent: Stiftelsen Oktagonen och Industrivärden. Utöver dessa två har även den Edinburghbaserade förvaltaren Baillie Gifford en ägarandel som överstiger 5 procent.

Aktieutdelning de senaste 10 åren

2016 enligt styrelsens förslag. En aktiesplit 3:1 genomfördes i maj 2015. De historiska utdelningarna har justerats för detta.

Totalavkastning sedan finanskrisens början 30 juni 2007 – 31 december 2016

Källa: SNL, per 2016-12-31 (utdelningar återinvesterade).

De största svenska aktieägarna per den 31 december 2016	Antal aktier	% av kapital	% av röster
Stiftelsen Oktagonen	195 872 046	10,07	10,24
Industrivärden	194 923 948	10,03	10,19
Swedbank Robur Fonder	61 371 411	3,16	3,21
Lundberg-gruppen	55 575 000	2,86	2,91
Alecta	41 269 000	2,12	2,16
Handelsbanken Fonder	26 115 746	1,34	1,37
AMF Försäkring och fonder	18 139 110	0,93	0,95
1:a AP-fonden	14 286 190	0,73	0,75
Didner & Gerge Fonder	14 170 178	0,73	0,74
3:e AP-fonden	12 438 278	0,64	0,65
J. Wallanders & T. Hedelius stiftelse, T. Browaldhs stiftelse	12 300 000	0,63	0,64
SEB Investment Management	12 007 900	0,62	0,63
SPP Fonder	11 627 681	0,60	0,61
Folksam	9 900 403	0,51	0,52
4:e AP-fonden	9 899 720	0,51	0,52

Aktieinnehav per aktieägare den 31 december 2016

Antal aktier	Aktieinnehav				
	Aktieägare Antal	Antal A-aktier	Antal B-aktier	% av aktiekapitalet	% av röster
1–500 aktier	54 125	6 606 901	2 761 786	0,5	0,4
501–1 000 aktier	17 478	10 213 303	2 965 430	0,7	0,5
1 001–5 000 aktier	28 656	57 505 001	9 702 850	3,4	3,0
5 001–20 000 aktier	9 061	75 088 152	8 398 192	4,3	4,0
20 001– aktier	2 608	1 759 486 714	11 423 071	91,1	92,1
Totalt	111 928	1 908 900 071	35 251 329	100,0	100,0

Aktierna fördelade på aktieslag den 31 december 2016

Aktieslag	Antal	% av kapital	% av röster	Snittkurser/ belopp återköpt	Aktiekapital
Serie A	1 908 900 071	98,19	99,82		2 958 795 110
Serie B	35 251 329	1,81	0,18		54 639 560
Totalt	1 944 151 400	100,00	100,00		3 013 434 670

Hållbarhet, medarbetare och miljö

Handelsbankens affärsmöjligheter och framgångar är beroende av det förtroende vi får av kunder, investerare, allmänhet, myndigheter och våra medarbetare. En förutsättning för detta förtroende är att bankens verksamhet präglas av hög etisk standard, ett ansvarsfullt agerande samt att bankens medarbetare uppträder förtroendeskapande. För att fördjupa sig ytterligare i Handelsbankens hållbarhetsarbete hänvisar vi till bankens separata hållbarhetsredovisning.

HÅLLBARHET

Hållbarhet är djupt förankrat i Handelsbankens företagskultur och arbetssätt samt omfattar hela koncernens verksamhet på samtliga marknader där banken är verksam.

Utöver interna styrdokument och riktlinjer – såsom koncernens hållbarhetspolicy och etiska riktlinjer – är banken också ansluten till de frivilliga FN-initiativen Global Compact och Principles for Responsible Investment (PRI) samt följer OECD:s riktlinjer för multinationella företag.

Dessa initiativ och riktlinjer ligger helt i linje med de värderingar, principer och arbetsmetoder som sedan länge råder inom Handelsbanken.

För Handelsbanken handlar ansvarsfullt företagande om att banken ska agera ansvarsfullt och långsiktigt inom de områden där vi som bank har möjlighet att påverka, direkt eller indirekt, genom vår egen verksamhet. Det omfattar både ekonomiskt, socialt och miljömässigt perspektiv. Genom att agera ansvarsfullt bygger vi långsiktiga relationer med våra kunder, medarbetare, ägare, investerare och samhället.

HANDELSBANKEN I SAMHÄLLET

Handelsbanken är en långsiktigt stabil bank. En bank som, oavsett vilket tillstånd det är i omvärlden, finns till hands för våra kunder. Genom att vara en bank med stabila finanser och stabil närvaro vill Handelsbanken uppfylla rollen som en ansvarsfull samhällsaktör. I den rollen tar Handelsbanken också ansvar genom att agera på ett sådant sätt att så få kunder som möjligt ska drabbas av betalningssvårigheter. Handelsbanken kan därmed fortsätta att vara en bank med stabila finanser som genererar ett positivt bidrag till kunder, ägare och samhälle.

HANDELSBANKEN I DET LOKALA SAMHÄLLET

Handelsbanken är övertygad om behovet av lokal närvaro. Grundidén med vårt sätt att arbeta är att affärsbesluten fattas så nära kunden som möjligt. Därför tillhandahåller Handelsbanken ett rikstäckande kontorsnät i de länder som banken ser som sina hemmamarknader. Vår strikt decentraliserade geografiska organisation, där den lokala kontorschefen ansvarar för alla bankens affärer inom sitt lokala verksamhetsområde, gör att Handelsbanken har en stark för-

ankring i det lokala samhället. Banken har i dag över 800 kontor på våra sex hemmamarknader.

”Hållbarhet är djupt förankrat i Handelsbankens företagskultur och arbetssätt samt omfattar hela koncernens verksamhet på samtliga marknader där banken är verksam.”

ANSVARSFULL KREDITGIVNING

Handelsbanken har en mycket låg risktolerans, vilket omfattar samtliga områden i hela koncernen.

Handelsbanken lägger stor vikt vid att bankens kreditgivning är ansvarsfull och att den baseras på en bedömning av kundens återbetalningsförmåga. Strävan efter kortsiktiga vinster för banken måste stå tillbaka för vad som kan bedömas vara långsiktigt hållbart.

Handelsbankens kreditpolitik föreskriver att banken ska iakttä god etik vid kreditgivning. Det innebär att banken vid kreditgivning ska verka för att principer för mänskliga rättigheter, grundläggande arbetsvillkor, bekämpande av korruption och miljöhänsyn upprätthålls.

ANSVARSFULLA INVESTERINGAR

Som kapitalförvaltare är vår målsättning att generera god, långsiktig avkastning till våra kunder och det förutsätter att vi investerar på ett hållbart och ansvarsfullt sätt. Det gör vi genom att integrera hållbarhetsfrågor i investeringsprocessen. Men också genom att erbjuda ett brett sortiment av sparprodukter som motsvarar kundernas förväntningar avseende hållbara investeringsmöjligheter.

Det långsiktiga perspektivet är en viktig del i Handelsbankens kultur och är väl integrerat

i vår investeringsfilosofi. Inom såväl fond- och kapitalförvaltning som pensionsförvaltning arbetar vi för en finansiellt, socialt och miljömässigt hållbar utveckling i de företag som vi investerar på uppdrag av våra kunder. Vi gör det utifrån gemensamma normer som uttrycks i internationella konventioner och riktlinjer.

MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

Handelsbanken ställer sig bakom de principer som kommer till uttryck i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna. Handelsbanken är också sedan 2009 ansluten till FN:s Global Compact som befäster bankens uttalade stöd för universella mänskliga rättigheter.

VÄSENTLIGA HÅLLBARHETSFRÅGOR

Under 2016 genomförde Handelsbanken en uppdaterad väsentlighetsanalys som ett led i arbetet med att definiera bankens mest väsentliga hållbarhetsfrågor. Analysen bekräftar fortsatt den syn som Handelsbanken haft på hållbarhetsarbetet under många år.

För att tydliggöra utfallet av Handelsbankens mest väsentliga frågor både internt och externt, har vi grupperat dessa i sex olika delområden:

- banken och kunderna
- banken i samhället
- bankens indirekta påverkan
- banken som arbetsgivare
- bankens affärskultur
- banken som investering.

Utfallet av Handelsbankens väsentlighetsanalys presenteras i bankens separata hållbarhetsredovisning.

MEDARBETARE

Under 2016 hade Handelsbanken 11 759 medarbetare som var verksamma i fler än 20 länder, varav drygt 40 procent var anställda utanför Sverige.

VI REKRYTERAR PERSONER SOM DELAR BANKENS GRUNDLÄGGANDE VÄRDERINGAR

Att arbeta i Handelsbanken handlar främst om relationer med andra människor och att dela bankens grundläggande värderingar. Vi lägger

stor vikt vid att våra medarbetare drivs av att sätta kunden främst, tycker om stort eget ansvar och vill ta egna initiativ.

Handelsbankens koncerngemensamma riktlinjer för anställda bygger på bankens kultur, arbetssätt och grundläggande människosyn.

STÄNDIG UTVECKLING OCH INTERNA MÖJLIGHETER

Handelsbankens styrka bygger på våra medarbetares samlade kompetens. Den viktigaste källan till ökad professionalism är lärandet i det dagliga arbetet där alla medarbetare har ansvar för en ständig utveckling, både sin egen och verksamhetens.

Samtliga medarbetare i banken medverkar i den egna enhetens verksamhetsplanering varje år. Därefter genomförs individuell kompetenskartläggning samt planerings- och utvecklingssamtal som utgör länken mellan verksamheten och medarbetarens mål. Resultatet blir en individuell handlingsplan för medarbetaren som ska följas upp kontinuerligt under året och som sedan ligger till grund för ett årligt lönesamtal mellan chef och medarbetare.

Starka kulturbärare

Handelsbankens starka företagskultur och värderingar har en avgörande betydelse för bankens framgång. Intern rörlighet sprider arbetssätt, erfarenhetsutbyte och kultur i alla delar i banken. Därmed är intern rekrytering och långvarig anställning viktigt för banken. För att behålla medarbetaren krävs rätt förutsättningar för att utvecklas i arbetet samt att medarbetaren bemöts utifrån den fas i livet som hon eller han befinner sig i. Handelsbanken har en fortsatt låg extern personalomsättning i koncernen som under året uppgick till 4,0 procent (3,0).

Chefer i Handelsbanken måste vara starka kulturbärare. Därför rekryteras de flesta chefer internt. Ett väl fungerande chefsförsörjningsarbete är en avgörande faktor för att kunna möta bankens nuvarande och framtida kompetensförsörjningsbehov. Under 2016 rekryterades

99 procent (100) av alla chefer i Sverige internt. För hela koncernen var motsvarande siffra 93 procent (93).

KONTINUERLIGT ARBETE FÖR JÄMSTÄLLDHET OCH MÅNGFALD

Att arbeta med jämställdhet, mångfald och inkluderande kultur är en del av Handelsbankens grundläggande värderingar. Det handlar om att ta tillvara medarbetarnas samlade potential och att bredda rekryteringsbasen för att ännu mer bli en bank vars medarbetare speglar det samhälle som banken verkar i. Mot bakgrund av detta är varje form av diskriminering och trakasserier helt oacceptabla, vilket även framgår i bankens koncerngemensamma riktlinjer för anställda.

Initiativ tas på flera håll i koncernen för att ytterligare öka kunskapen och medvetenheten om jämställdhet och mångfald.

Handelsbankens jämställdhetsmål är att vara ett företag där kvinnor och män har samma möjligheter, förutsättningar och makt att forma banken och sina arbetsliv. I varje land där Handelsbanken är verksam ska banken arbeta fram en jämställdhetsplan som stödjer koncernens jämställdhetsmål och syftar bland annat till att skapa en jämn könsfördelning mellan olika yrkesroller, arbetsgrupper och enheter i banken. I hela koncernen var 40 procent (39) av cheferna kvinnor och motsvarande siffra för det totala antalet medarbetare i koncernen var 50 procent (50). Vid årsskiftet var 48 procent (47) av bankens chefer i Sverige kvinnor och motsvarande siffra för det totala antalet medarbetare i Sverige var 53 procent (53).

Handelsbanken arbetar för att åtgärda osakliga löneskillnader mellan kvinnor och män. I Sverige har detta arbete skett tillsammans med de fackliga organisationerna under flera år och det är numera en integrerad del av den ordinarie verksamheten. Banken och de fackliga parterna följer noga utvecklingen av jämställda löner inom banken. Cheferna i banken har mandat och verktyg att korrigera de skillnader som upptäcks i årliga lönekartläggningar.

ARBETSMILJÖ OCH HÄLSA

Handelsbankens övergripande arbetsmiljömål är att medarbetarna ska må bra, utvecklas och fungera optimalt. Det är ett långsiktigt mål med många påverkande faktorer.

Varje chef har ansvar för att regelbundet genomföra arbetsmiljöundersökningar tillsammans med sina medarbetare och resultatet ligger till grund för en arbetsmiljöplan. Här ingår frågor om fysisk och psykosocial arbetsmiljö, jämställdhet, mångfald och inkluderande kultur. Planen integreras i enhetens verksamhetsplan och blir på så sätt en naturlig del av verksamhetens utveckling. För att utvärdera och ständigt förbättra arbetsmiljö- och hälsoarbetet görs regelbundna uppföljningar av planerna. Handelsbanken följer även upp utvecklingen av sjukfrånvaro samt inrapporterade incidenter.

FACKLIGA RELATIONER

Handelsbankens traditionellt goda fackliga relationer är en värdefull del av kulturen i Handelsbanken. Banken främjar alla medarbetares rätt att ansluta sig till fackföreningar eller arbetstagarorganisationer.

Det förs en ständig dialog mellan fackliga företrädare och chefer om verksamheten, till exempel om förändringar och nyheter som ska lanseras – där värdefulla kunskaper utbyts redan på idéstadiet. Förutom de frågor som hanteras i dialog med fackliga organisationer och andra former av lokala arbetstagarorganisationer i respektive land, finns även Handelsbankens European Works Council (EWC) som är ett forum för gemensamma och gränsöverskridande frågor inom de länder i Europa där koncernen har verksamheter.

OKTOGONEN – BANKENS RESULTATANDELSSYSTEM

En förutsättning för att uppnå bankens finansiella mål om bättre lönsamhet än genomsnittet för jämförbara banker på hemmamarknaderna, är att bankens medarbetare gör en bättre arbetsinsats jämfört med branschen i övrigt. Sedan 1973 har Handelsbanken varje år utom tre, avsatt en del av vinsten till ett resultatandelssystem för medarbetarna. Medlen förvaltas av Stiftelsen Oktogonen.

För att avsättning ska göras är det en förutsättning att Handelsbanken uppfyller företagsmålet. Av merresultatet kan då en tredjedel sätts av till de anställda. Beloppet som sätts av begränsas till tio procent av ordinarie utdelning till aktieägarna. Om banken sänker utdelningen till aktieägarna ska ingen avsättning till vinstandelsstiftelsen göras.

Varje medarbetare får lika stor del av det avsatta beloppet, oavsett befattning och arbetsuppgift. Av koncernens medarbetare omfattas nu 98 procent av Oktogonen.

MILJÖ

HANDELSBANKENS MILJÖPÅVERKAN

I Handelsbanken strävar vi efter att bankens miljöpåverkan ska vara så liten som möjligt. Den direkta miljöpåverkan kommer framförallt från energiförbrukning, tjänsteresor och transporter samt resursanvändning som till exempel pappersförbrukning. Banken mäter sin miljöpåverkan på samtliga sex hemmamarknader. Dessa marknader representerar mer än 96 procent av bankens totala antal anställda.

Vi arbetar med att minimera de koldioxidutsläpp som verksamheten genererar. De totala koldioxidutsläppen från Handelsbankens verksamhet uppgick till 11 337 ton för 2016, vilket är en minskning med 15 procent från föregående år som främst beror på att banken ökat andelen förnybar el. Sedan 2012 har banken minskat sina koldioxidutsläpp med 24 procent och den totala elförbrukningen har minskat med 12 procent.

Handelsbanken arbetar även med den indirekta miljöpåverkan via kreditgivning, kapitalförvaltning och leverantörsavtal.

Hjulet – samspelet mellan bankens verksamhet och medarbetarens utveckling

SVENSKA
HANDELSBANKEN

Bolagsstyrningsrapport

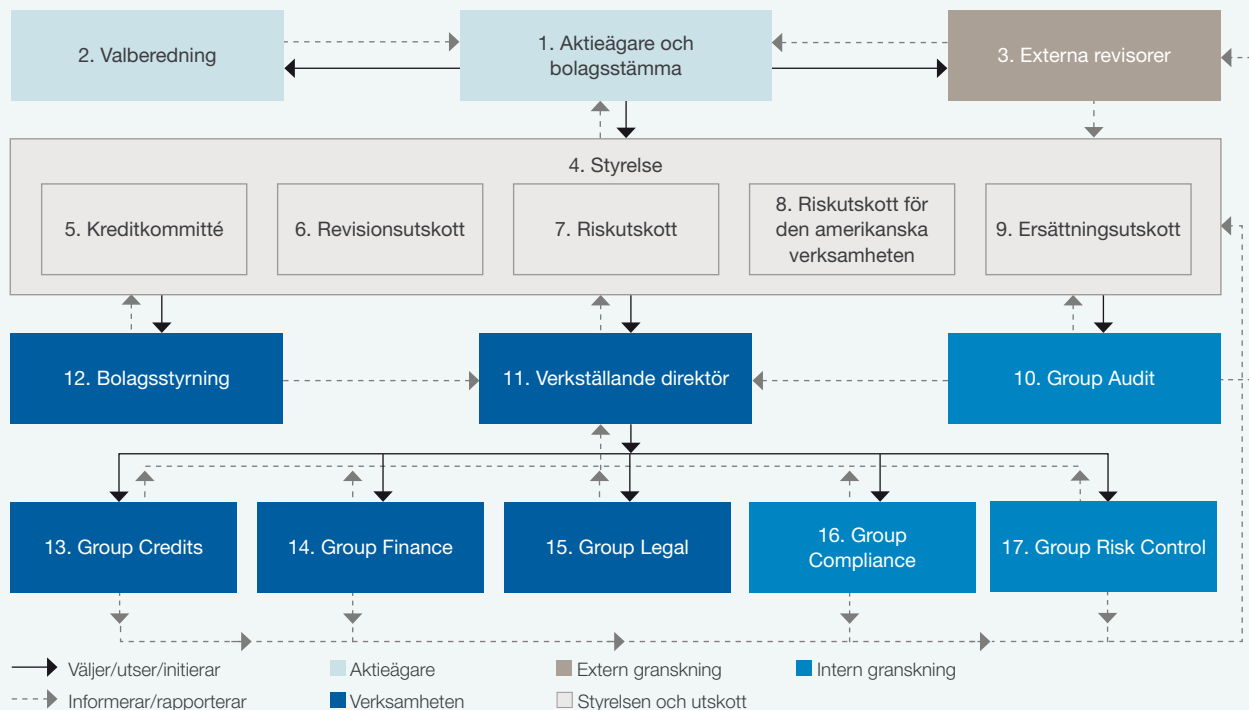
Handelsbanken är ett svenskt publikt aktiebolag vars aktier är noterade på Nasdaq Stockholm. Styrelsen lämnar här 2016 års bolagsstyrningsrapport. Handelsbanken tillämpar Svensk kod för bolagsstyrning.

INNEHÅLL

STRUKTUR FÖR BOLAGSSTYRNING	48	RAMVERK FÖR KONTROLL	54
BOLAGSSTYRNING I HANDELSBANKEN	50	Verksamhetens interna kontroll	54
Bankens kultur och långsiktiga mål	50	Group Audit	54
Tillämpning av Svensk kod för bolagsstyrning	50	Group Compliance	54
Allmänt om reglering av och tillsyn över banker	50	Group Risk Control	55
AKTIEÄGARE OCH BOLAGSSTÄMMA	50	POLICYDOKUMENT	55
Aktieägares rättigheter	50	ERSÄTTNINGSPRINCIPER I HANDELSBANKEN	57
Aktieägare med större innehav	50	Grundläggande ersättningsprinciper	58
Årsstämman 2016	51	Principer för ersättning till ledande befattningshavare	58
Revisorer	51	Rörlig ersättning	58
VALBEREDNING	51	STYRELSENS RAPPORT OM INTERN KONTROLL AVSEENDE DEN FINANSIELLA RAPPORTERINGEN	59
Rekryterings- och mångfaldsarbete	51	Kontrollmiljö	59
STYRELSE	52	Riskbedömning	59
Styrelsens sammansättning	52	Kontrollaktiviteter	59
Styrelseledamöternas oberoende	52	Information och kommunikation	59
Styrelsearbetets grunder	52	Uppföljning	59
Styrelseordförande	52	STYRELSE	60
Styrelsens arbete 2016	52	SENIOR MANAGEMENT SAMT AUDIT OCH WHISTLEBLOWING FUNCTION	62
Utskotts- och kommittéarbete	52		
BANKENS LEDNING	53		
Verkställande direktör	53		
Senior Management och ledningsstruktur	54		

Struktur för bolagsstyrning

Bolagsstyrning i Handelsbanken – en översikt

Bilden sammanfattar bolagsstyrningen i Handelsbanken. Aktieägarna beslutar vid bolagsstämman. I vissa frågor bereds aktieägarnas beslut av valberedningen. Aktieägarna utser en styrelse som i sin tur utser en verkställande direktör för att sköta den löpande verksamheten. Styrelsen organiserar inom sig olika utskott och har till sitt förfogande en enhet för bolagsstyrning. Som stöd för styrningen av banken har verkställande direktören Group Finance, Group Credits och Group Legal. Inom banken finns också ett antal kontrollfunktioner. Där till utövar aktieägarna kontroll genom de av bolagsstämman utsedda revisorerna.

1. AKTIEÄGARE OCH BOLAGSSTÄMMA

Aktieägares rätt att besluta i bankens angelägenheter utövas på bolagsstämman, som är bankens högsta beslutande organ. Varje år hålls en årsstämma som bland annat utser styrelse, styrelsens ordförande och revisorer. Den kan också besluta om hur valberedning ska utses. Se även sidan 50.

2. VALBEREDNING

Valberedningen är aktieägarnas organ för beredning av förslag till årsstämman på styrelseordförande och övriga ledamöter i styrelsen samt om arvode till ordförande och övriga ledamöter. Valberedningen föreslår även val av revisorer och arvode till dessa. Årsstämman beslutar hur valberedningen ska utses.

3. EXTERNA REVISORER

Revisorer utses av årsstämman för en period som sträcker sig till utgången av nästa årsstämma. Revisorerna är ansvariga inför aktieägarna på stämman. De granskar och lämnar en revisionsberättelse över bland annat årsredovisningen, inklusive denna bolagsstyrningsrapport och styrelsens och verkställande direktörens förvaltning. Revisorerna rapporte-

rar dessutom muntligen och skriftligen till styrelsens revisionsutskott hur revisionen har bedrivits och hur de bedömer ordningen och den interna kontrollen i banken. Revisorerna lämnar även en sammanfattande redogörelse för revisionen till styrelsen i sin helhet.

4. STYRELSE

Styrelsen ansvarar för bankens organisation och förvaltar bankens angelägenheter för aktieägarnas räkning. Styrelsen ska fortlöpande bedöma bankens ekonomiska situation och se till att banken är organiserad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bankens ekonomiska förhållanden i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt. Styrelsen fastställer policyer och instruktioner för hur detta ska utföras samt fastställer en arbetsordning för styrelsen och en instruktion för verkställande direktören.

Av dessa centrala styrdokument framgår hur ansvar och befogenheter fördelas mellan styrelsen som helhet, utskott, kommittéer, styrelsens ordförande och verkställande direktören. Styrelsen utser verkställande direktören, vice verkställande direktörer och chef för Group Audit samt fastställer anställningsvillkor

för bland annat dessa personer. Styrelsen beslutar även om anställningsvillkoren för cheferna för Group Compliance och Group Risk Control. Ordföranden ansvarar för utvärdering av styrelsens arbete och informerar valberedningen om resultatet av utvärderingen.

5. KREDITKOMMITTÉ

Styrelsens kreditkommitté beslutar i sådana kreditärenden som beloppsmässigt överstiger den beslutandelimit som centralstyrelsen delegerat till annan enhet. Ärenden av särskild betydelse liksom krediter till styrelseledamöter och vissa personer i ledande ställning, avgörs dock av hela styrelsen. Representant från den enhet inom banken som kreditärendet gäller är föredragande i kreditkommittén.

6. REVISIONSUTSKOTT

Styrelsens revisionsutskott övervakar den finansiella rapporteringen genom att granska viktiga redovisningsfrågor och andra förhållanden som kan påverka den finansiella rapporteringens kvalitativa innehåll. Utskottet övervakar även effektiviteten i bankens och koncernens interna kontroll, interntrevision och riskhantering med avseende på den finansiella

rapporteringen samt de externa revisorernas opartiskhet och självständighet. Utskottet utvärderar revisionsinsatsen och biträder valberedningen i fråga om val av revisor. Utskottet tar även del av rapporter från bankens interna och externa revisorer.

7. RISKUTSKOTT

Styrelsens riskutskott övervakar riskkontroll och riskhantering i Handelsbankenkoncernen. Utskottet bereder beslut i styrelsen om bland annat bankens riskstrategi och risktolerans samt tar del av rapporter från Group Compliance och Group Risk Control.

8. RISKUTSKOTT FÖR DEN AMERIKANSKA VERKSAMHETEN

Styrelsens riskutskott för den amerikanska verksamheten behandlar risker i Handelsbankens samlade verksamhet i Amerika i enlighet med amerikanska regler.

9. ERSÄTTNINGSAUTSKOTT

Styrelsens ersättningsutskott utvärderar de ledande befattningshavarnas anställningsvillkor mot bakgrund av gällande marknadsvillkor. Bland utskottets uppgifter ingår också bland annat att bereda styrelsens förslag till årsstämman om riktlinjer för ersättning till ledande befattningshavare, att följa och utvärdera tillämpningen av dessa riktlinjer liksom att bereda styrelsens beslut om ersättningar och andra anställningsvillkor för de ledande befattningshavarna samt cheferna för Group Compliance, Group Audit och Group Risk Control. Utskottet gör även en oberoende bedömning av Handelsbankens ersättningspolicy och ersättningssystem.

10. GROUP AUDIT

Group Audit (internrevision) granskar självständigt och oberoende Handelsbankenkoncernens verksamhet och redovisning. En central uppgift för Group Audit är att bedöma och verifiera processer för riskhantering, intern kontroll och bolagsstyrning. Chefen för Group Audit utses av styrelsen och rapporterar regelbundet muntligen och skriftligen till revisionsutskottet och lämnar även en årlig sammanfattande rapportering till styrelsen i sin helhet.

11. VERKSTÄLLANDE DIREKTÖR

Verkställande direktören utses av styrelsen att leda Handelsbankens löpande verksamhet. För verkställande direktören gäller, förutom instruktioner från styrelsen, reglerna i aktiebolagslagen och en rad andra författningar om bankens bokföring, medelsförvaltning och kontroll över verksamheten.

12. BOLAGSSTYRNING

Enheten för bolagsstyrning ser till att beslut som fattas på bolagsstämman och i styrelsen samt förändringar i lagstiftning, regelverk och bolagsstyrningskod omsätts till policydokument från styrelsen i syfte att fastställa övergripande ansvar och befogenheter. Detta förmedlas sedan vidare i organisationen, främst genom riktlinjer och instruktioner från verkställande direktören.

13. GROUP CREDITS

Group Credits ansvarar för utformningen samt upprätthållandet av bankens kreditprocess och för beredning av de större kreditärenden som beslutas av styrelsens kreditkommitté eller styrelsen i sin helhet. Chefen för avdelningen, Handelsbankens Chief Credit Officer, rapporterar till verkställande direktören och är ledamot i styrelsens kreditkommitté. Chief Credit Officer rapporterar även till styrelsen om kreditförluster och risker i kreditportföljen.

14. GROUP FINANCE

Group Finance svarar för styrsystem, rapportering, bokföring, redovisning och skatt. Avdelningen ansvarar även för koncernens likviditet, finansiering, kapital och för koncernens samlade riskhantering avseende alla andra risker än kreditrisker, försäkringsrisker, compliance-risker och operativa risker utanför avdelningen. För en utförlig beskrivning av denna riskhantering hänvisas till not K2 på sidorna 80–107. Chefen för Group Finance, Handelsbankens CFO, rapporterar till verkställande direktören samt rapporterar på verkställande direktörens uppdrag fortlöpande till styrelsens revisionsutskott, riskutskott samt om marknadsrisker, likviditet, upplåning och kapital till styrelsen i sin helhet.

15. GROUP LEGAL

Group Legal ansvarar för juridiska frågor i koncernen och tillhandahåller juridisk rådgivning till andra enheter. Avdelningen övervakar utvecklingen avseende regler, lagar, standarder och riktlinjer på Handelsbankens hemmamarknader samt organiserar en enhet som hanterar Handelsbankens myndighetskontakter. Group Legal har också ett ansvar för operativ bolagsstyrning innebärande att avdelningen verkar för att såväl beslut som fattas av verkställande direktören, som förändringar i lagstiftning och myndighetsföreskrifter och -råd avseende intern styrning, riskhantering och kontroll, omsätts till interna riktlinjer och instruktioner i syfte att fastställa ansvar och befogenheter i banken.

Mer information

Mer om bolagsstyrning i Handelsbanken finns att läsa på handelsbanken.se. Där finns bland annat följande information:

- tidigare års bolagsstyrningsrapporter från och med 2006
- bolagsordning
- information om valberedningen
- protokoll från bolagsstämmor från och med 2008.

16. GROUP COMPLIANCE

Compliancefunktionens ansvarsområde är att se till att lagar, förordningar och interna regler samt god sed och standard efterlevs inom Handelsbankenkoncernens verksamhet. Funktionen ska vara ett stöd till den affärsdrivande verksamheten och bistå vid utformning av interna regler och implementering av regelverk. Compliancefunktionen ska också identifiera och rapportera risker som avser regel efterlevnad samt kontrollera att interna regler efterlevs. En central uppgift är också att informera berörda enheter om regelverk och de risker som kan uppkomma i verksamheten till följd av bristande regel efterlevnad. Complianceansvariga har utsetts för alla affärsområden, regionbanker och de flesta centrala avdelningar samt för alla länder där banken är verksam. Det funktionella ansvaret för compliancefunktionen bärs av enheten Group Compliance. Chefen för Group Compliance rapporterar regelbundet till verkställande direktören, riskutskottet, ersättningsutskottet och styrelsen i frågor om regel efterlevnad.

17. GROUP RISK CONTROL

Den centralt placerade avdelningen Group Risk Control ansvarar för att kontrollera och rapportera koncernens alla väsentliga risker på aggregerad nivå. Ansvaret omfattar kredit- och marknadsrisker (ränte-, valutakurs-, aktiekurs- och råvaruprisrisker), operativa risker, likviditetsrisker, försäkringsrisker och risker förenade med koncernens ersättningssystem. Group Risk Control rapporterar löpande till verkställande direktören och regelbundet till riskutskottet, ersättningsutskottet och styrelsen. Chefen för Group Risk Control, Handelsbankens CRO, lämnar även fortlöpande information till CFO. Group Risk Control är direkt underställd verkställande direktören och agerar självständigt och oberoende av den kontrollerade verksamheten. Group Risk Control har det funktionella ansvaret för all riskkontroll i Handelsbanken.

BOLAGSSTYRNING I HANDELSBANKEN

Bolagsstyrning handlar om hur rättigheter och skyldigheter fördelas mellan bankens organ i enlighet med gällande lagar och regler. Bolagsstyrning innefattar också systemen för beslutsfattande och den struktur genom vilken aktieägarna direkt eller indirekt styr banken. Handelsbankens aktieägare utövar bolagsstyrning främst genom att de väljer styrelse och styrelsen utser verkställande direktör.

Grundläggande för bolagsstyrning i Handelsbanken är dels de dokument som antas av styrelsen, till exempel styrelsens arbetsordning, instruktioner till verkställande direktören och chefen för Group Audit samt kreditinstruktionen jämte policydokument för bankens verksamhet (se även sidorna 55–57), dels de instruktioner och riktlinjer som utfärdas av verkställande direktören. Dessa dokument revideras varje år, men kan vid behov justeras oftare.

Grunden för fungerande bolagsstyrning är dock inte enbart formella dokument utan också bankens företagskultur, företagsmål, arbetssätt och ersättningsystem.

En central del i styrningen av Handelsbanken är att hantera de risker som uppkommer i verksamheten. Riskhanteringen behandlas utförligt i ett separat riskavsnitt i årsredovisningen, not K2 på sidorna 80–107, i bankens Pelare 3-rapport och mer kortfattat i denna bolagsstyrningsrapport.

Bankens kultur och långsiktiga mål

Handelsbankens företagsmål är att ha bättre lönsamhet än genomsnittet för jämförbara banker på hemmamarknaderna. Det ska främst nås genom nöjdare kunder och lägre kostnader än konkurrenterna. Målet syftar bland annat till att ge aktieägarna en långsiktigt god värdetillväxt.

Handelsbanken är en fullsortimentsbank med ett decentraliserat arbetssätt, stark lokal förankring genom rikstäckande kontorsnät och långsiktighet i kundrelationerna. Bankens decentraliserade sätt att arbeta innebär i sig en stark tilltro till medarbetarnas vilja och förmåga att ta ansvar. Detta arbetssätt har konsekvent tillämpats under flera årtionden och har lett till bankens mycket starka företagskultur.

Resultatandelssystemet Oktogonen stärker medarbetarnas fokus på lönsamhet och är däri genom ett sätt att stärka en företagskultur präglad av kostnadsmedvetenhet och försiktighet. Avsättningar till Oktogonen sker om Handelsbankens lönsamhet är bättre än genomsnittet för jämförbara banker på bankens hemmamarknader (under 2016 har dock inga avsättningar gjorts på grund av den osäkerhet som under en stor del av året förelegat avseende kapitalregler).

Handelsbanken har en långsiktig syn på såväl medarbetare som kunder. Bankens önskemål är

att rekrytera unga medarbetare för en långvarig anställning i banken genom att erbjuda utvecklingsmöjligheter som gör banken självförsörjande på kompetenta medarbetare och chefer.

Denna långsiktighet gäller även bankens förhållningssätt till sina kunder. Det tar sig bland annat uttryck i ambitionen att alltid ge kunden bästa möjliga råd, utan att snegla på vad som på kort sikt är mest lönsamt för banken. Härigenom bygger banken långvariga relationer med både kunder och medarbetare.

Tillämpning av Svensk kod för bolagsstyrning

Handelsbanken tillämpar Svensk kod för bolagsstyrning utan avvikelser. Koden finns allmänt tillgänglig på hemsidan för Kollegiet för svensk bolagsstyrning.

Allmänt om reglering av och tillsyn över banker

Svenska bankers verksamhet regleras i lag och bankverksamhet får enbart bedrivas efter tillstånd från den svenska Finansinspektionen.

Regelverket för bankrörelse är mycket omfattande och beskrivs inte närmare i denna rapport. En förteckning av de mest centrala reglerna återfinns på Finansinspektionens hemsida. Handelsbankens huvudprincip är att för verksamhet utanför Sverige tillämpa såväl det svenska regelverket som värdlandets regler om de är strängare eller kräver avvikelser från svenska regler.

Finansinspektionen utövar en omfattande tillsyn över bankens verksamhet i Sverige och i alla länder där banken bedriver verksamhet i filial, det vill säga när den utländska verksamheten utgör en del av den svenska juridiska personen Svenska Handelsbanken AB. Tillsynsmyndigheter i andra länder bedriver en begränsad tillsyn över filialernas verksamhet men har full tillsyn över bankens dotterbolag utanför Sverige. Tillsynsinsatserna samordnas i ett tillsynskollegium för Handelsbanken under den svenska Finansinspektionens ledning.

Den svenska tillsynen bygger förutom på lagar och förordningar även på föreskrifter och allmänna råd från Finansinspektionen. Finansinspektionen kräver en omfattande rapportering av bland annat bankens organisation, beslutsstruktur och interna kontroll.

I Finansinspektionens arbete ingår också att systematiskt besöka olika delar av banken. Syftet är att följa upp hur banken i praktiken lever upp till villkor i lämnade tillstånd och de detaljerade regelverken i övrigt.

AKTIEÄGARE OCH BOLAGSSTÄMMA

Aktieägares rättigheter

Handelsbanken hade vid utgången av 2016 fler än 110 000 aktieägare. De har rätt att besluta i

bolagets angelägenheter på ordinarie bolagsstämma (årsstämma) eller extra bolagsstämma. I Handelsbanken finns aktier i två serier, A och B. Serie A är den helt dominerande serien och svarade vid utgången av 2016 för drygt 98 procent av alla utestående aktier. Aktie av serie A har en röst och aktie av serie B har en tiondels röst. Handelsbankens bolagsordning anger att ingen aktieägare vid bolagsstämma får rösta för mer än tio procent av det totala antalet röster i banken. Aktie av serie A respektive av serie B ger rätt till samma andel av vinsten.

För att en aktieägare ska kunna få ett ärende behandlat vid årsstämman måste hon eller han komma in med en skriftlig begäran till styrelsen i så god tid att ärendet kan tas upp i kallelsen till stämman. När sådan begäran ska vara styrelsen tillhanda framgår före stämman på bankens webbplats.

På årsstämman fattar bankens aktieägare en rad beslut av stor vikt för bankens styrning.

Aktieägarna fattar bland annat beslut om

- fastställande av resultat- och balansräkning
- vinstdisposition
- ansvarsfrihet för styrelsen och verkställande direktören avseende det gångna verksamhetsåret
- hur många och vilka som ska sitta i bankens styrelse och vilka som ska vara bankens revisorer
- arvoden till styrelseledamöter och revisorer
- riktlinjer för ersättning till ledande befattningshavare.

Därutöver fattar aktieägarna på en bolagsstämma beslut om eventuell ändring av bankens bolagsordning. Bolagsordningen är det grundläggande styrdokumentet för banken i vilket bland annat framgår vilken verksamhet banken ska bedriva, gränser för aktiekapitalets storlek, aktieägarnas rätt att delta på bolagsstämma och vilka ärenden som ska förekomma på årsstämman. Bolagsordningen anger även att antalet styrelseledamöter ska vara lägst åtta och högst 15. De väljs för ett år i taget. Handelsbankens bolagsordning innehåller inga bestämmelser rörande tillsättande och entledigande av styrelseledamöter eller om ändring av bolagsordningen.

Information inför bankens bolagsstämmor publiceras på handelsbanken.se/bolagsstamma. Där finns också protokoll från tidigare bolagsstämmor.

Protokollen översätts till engelska och finns tillgängliga på handelsbanken.se/ireng.

Aktieägare med större innehav

Två aktieägare hade vid utgången av 2016 mer än tio procent av rösterna: Stiftelsen Oktogonen med 10,2 procent och AB Industrivärden med 10,2 procent. Utförliga uppgifter om bankens största svenska aktieägare finns på sidan 43.

Årsstämman 2016

Årsstämman ägde rum den 16 mars 2016.

Totalt 1 667 aktieägare var företrädare på stämman. De representerade 58 procent av alla röster i banken. Vid stämman var samtliga av styrelsens ledamöter närvarande. Vidare deltog valberedningens ordförande Helena Stjernholm, och från de stämموvalda revisionsbolagen huvudansvarig revisor Anders Bäckström från KPMG AB och huvudansvarig revisor Jesper Nilsson från Ernst & Young AB. Ordförande vid stämman var advokat Sven Unger.

På stämman fattade aktieägarna beslut om bland annat följande:

- Utdelning med 6,00 kronor per aktie, varav 4,50 i ordinarie utdelning.
- Bemyndigande för styrelsen att besluta om förvärv av högst 120 miljoner aktier i banken samt avyttring av aktier.
- Bemyndigande för styrelsen att besluta om emission av konvertibler med villkor för primärkapitalinstrument. Konvertiblerna medför obligatorisk konvertering i vissa fall men ingen konverteringsrätt för innehavarna. Konvertering får som mest ge upphov till 365 miljoner aktier.
- Styrelsen ska bestå av elva ledamöter.
- Omval av nio styrelseledamöter och nyval av två styrelseledamöter, Karin Apelman och Kerstin Hessius, för tiden till nästa årsstämma.
- Val av Pär Boman till ordförande i styrelsen.
- Arvodet ska utgå till styrelsens ledamöter med: 3 150 000 kronor till styrelsens ordförande, 900 000 kronor till vice ordföranden och till övriga ledamöter 640 000 kronor. Ersättning för utskottsarbete ska utgå till varje ledamot i kreditkommittén med 335 000 kronor, i ersättningsutskottet med 130 000 kronor, i riskutskottet med 335 000 kronor, i riskutskottet för den amerikanska verksamheten med 250 000 kronor och i revisionsutskottet med 285 000 kronor. För revisionsutskottet beslöts att arvodet till utskottets ordförande ska vara 335 000 kronor. Styrel-

seledamöter som är anställda i Handelsbanken ska inte erhålla något arvode. Det noterades att arvode kan utbetalas som lön alternativt faktureras från bolag under förutsättning att det är kostnadsneutralt för banken.

Vidare beslutade aktieägarna på stämman att fastställa de riktlinjer för ersättning och andra anställningsvillkor för ledande befattningshavare som styrelsen föreslagit, nämligen följande:

- De samlade totala ersättningarna ska vara marknadsmässiga.
- Ersättning ges endast i form av fast lön, avsättning till pension och sedvanliga löneförändringar.
- Banken kan, efter särskilt beslut av styrelsen, tillhandahålla tjänstebostad.
- Rörliga ersättningsformer som bonus eller tantiem förekommer inte.
- De ledande befattningshavarna omfattas, på samma villkor som alla medarbetare i banken, av resultatandelssystemet Oktogonen.
- Pensionsåldern är normalt 65 år. Pensionsförmånerna är förmånsbaserade, premiebaserade eller en kombination därav.
- Uppsägningstiden är från befattningshavarens sida sex månader och från Handelsbankens sida högst tolv månader. Om banken säger upp avtalet senare än fem år efter inträde i gruppen ledande befattningshavare utgör uppsägningstiden högst 24 månader. Härutöver utgår ingen avgångsersättning. Andra tider må följa av kollektivavtal eller arbetsrättsliga regler.
- Styrelsen ska ha rätt att undantagsvis frågå de fastställda riktlinjerna om det i ett enskilt fall finns särskilda skäl för det.

Riktlinjerna påverkar inte sådan ersättning till ledande befattningshavare som bestämts tidigare. Riktlinjerna tillämpas på verkställande direktören, övriga Executive Directors och sådana centralstyrelseledamöter i Handelsbanken som också är anställda i banken.

Revisorer

Anders Bäckström är huvudansvarig revisor för KPMG AB i Handelsbanken och ordförande i Handelsbankens revisorskollegium. Bäckström har varit auktoriserad revisor sedan 1996. Han är även revisor i Brummer & Partners, Folksam, Hoist Finance och Investment AB Öresund. Bäckström är född 1966.

Jesper Nilsson har varit auktoriserad revisor sedan 2007 och är huvudansvarig revisor för Ernst & Young AB i Handelsbanken. Härutöver är Nilsson revisor i bland annat Creades och Alecta och därtill verkställande direktör för Ernst & Young AB. Nilsson är född 1964.

VALBEREDNING

På årsstämman 2010 beslöt aktieägarna att fastställa en instruktion för hur valberedningen ska utses. Enligt beslutet ska instruktionen gälla till dess den ändras av en senare årsstämma. Av instruktionen framgår bland annat att valberedningen ska bestå av fem ledamöter: styrelsens ordförande och en representant för var och en av de fyra största ägarna i banken per den 31 augusti året före det år årsstämma hålls.

I valberedningen ska det dock inte ingå någon representant för företaget som utgör en betydande konkurrent inom något av bankens huvudområden. Det är styrelseordförandens uppgift att kontakta de största ägarna för att dessa ska utse varsin representant att jämte ordföranden utgöra valberedning. 2017 års valberedning utgörs av:

Representant	Ägare	Röstandel i % per den 31 aug 2016
Helena Stjernholm, ordförande	Industrivärden	10,2
Christian Dahl	Stiftelsen Oktogonen	10,3
Mats Guldbrand	Ägargruppen Lundberg	2,9
Bo Selling	Alecta	2,3
Pär Boman, styrelseordförande		

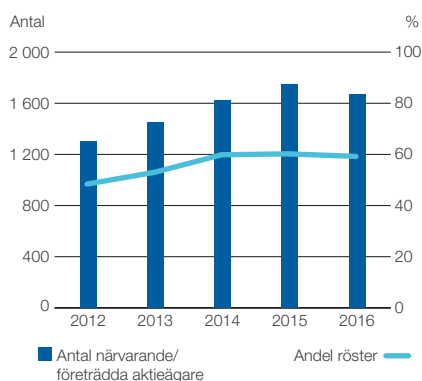
Uppgifter om valberedningens sammansättning har funnits tillgängliga på bankens webbplats sedan den 14 september 2016.

Valberedningens uppgift är att inför årsstämman den 29 mars 2017 lämna förslag på val av ordförande under årsstämman, förslag på ordförande och övriga ledamöter i styrelsen, styrelsearvode till ordföranden och övriga ledamöter samt ersättning för utskottsarbete. Vidare har Handelsbankens styrelse beslutat att förslag avseende val av och arvode till revisorer ska lämnas av valberedningen.

Rekryterings- och mångfaldsarbete

Valberedningen beaktar i sitt arbete frågor om mångfald, inklusive könsfördelning, i styrelsen. Handelsbankens styrelse har antagit en policy för främjande av mångfald i styrelsen. Policyn stadgar att för att främja oberoende åsikter och ett kritiskt ifrågasättande är det eftersträvarvärt att styrelsen präglas av en tillräcklig mångfald vad gäller ålder, kön, geografiskt ursprung samt utbildnings- och yrkesbakgrund. Andelen kvinnor i bankens styrelse uppgår till 50 procent och andelen ledamöter av annan nationalitet än där Handelsbanken har sitt säte, uppgår till 40 procent. Till grund för sitt förslag till årsstämman lägger valberedningen även den utvärdering av styrelsen som styrelsens ordförande ombesörjer.

Närvaro på årsstämman 2012–2016

STYRELSE

Sedan aktieägarna på årsstämman 2016 utsett Pär Boman till styrelsens ordförande, utsågs Fredrik Lundberg till vice ordförande på det konstituerande styrelsesammanträdet i anslutning till årsstämman. Styrelsen utsåg samtidigt ledamöter i kreditkommittén, revisionsutskottet, riskutskottet och ersättningsutskottet. Under 2016 har styrelsen även utsett ledamöter till riskutskottet för den amerikanska verksamheten. Uppgifter om styrelsen lämnas på sidorna 60–61.

Styrelsens sammansättning

Styrelsen består av tio ledamöter efter att Frank Vang-Jensen lämnat sitt styrelseuppdrag den 16 augusti 2016. Vid styrelseval föreslår valberedningen ledamöterna. I valberedningen ingår Stiftelsen Oktogonen som också föreslår två av ledamöterna i valberedningens förslag.

Styrelsens ledamöter har en bred och omfattande erfarenhet från näringslivet och flera av ledamöterna är eller har varit verkställande direktörer i större företag och flertalet innehar uppdrag som ledamöter i styrelser för större företag. Se även sidorna 60–61. Flera ledamöter har arbetat i bankens styrelse under lång tid och är väl förtrogna med bankens verksamheter. Valberedningens förslag, inklusive de motiv valberedningen lämnat, från tidigare årsstämmor finns tillgängliga på handelsbanken.se/bolagsstamma.

Styrelseledamöternas oberoende

Svensk kod för bolagsstyrning innehåller bestämmelser om att majoriteten av de bolagsstämmodalda ledamöterna ska vara oberoende i förhållande till banken och bankledningen samt att minst två av de oberoende ledamöterna ska vara oberoende även i förhållande till aktieägare som kontrollerar tio procent eller mer av aktier eller röster i banken. Styrelsens sammansättning uppfyller kraven på oberoende enligt koden. Se även sidan 50.

Styrelsearbetets grunder

De grundläggande bestämmelserna om uppgiftsfördelningen mellan styrelse, styrelsens utskott, ordförande, verkställande direktör och Group Audit kommer till uttryck i styrelsens arbetsordning samt i styrelsens instruktioner till verkställande direktören och till chefen för Group Audit.

Styrelseordförande

Av styrelsens arbetsordning framgår bland annat att ordföranden ska se till att styrelsens arbete bedrivs effektivt och att styrelsen fullgör sina skyldigheter. I detta ligger att organisera och leda styrelsens arbete samt skapa bästa möjliga förutsättningar för dess arbete. Dessutom ska ordföranden se till att styrelsens ledamöter löpande uppdateras och fördjupas i

kunskaper om bankens verksamhet och att nya ledamöter får lämplig introduktion och utbildning. Ordföranden ska stå till förfogande som rådgivare och diskussionspartner till verkställande direktören, men också bereda styrelsens utvärdering av verkställande direktörens arbete.

Till ordförandens uppgifter hör också att vara ordförande i kreditkommittén, ersättningsutskottet, riskutskottet och riskutskottet för den amerikanska verksamheten samt att vara ledamot i revisionsutskottet. Därutöver är det ordförandens uppgift att se till att styrelsens arbete utvärderas varje år. Styrelseutvärderingen har 2016 skett genom en enkät och genom samtal mellan ordföranden och varje ledamot. Ordföranden har informerat styrelsen om utfallet av utvärderingen och har lett en diskussion i styrelsen om detsamma. Han har även informerat valberedningen om styrelseutvärderingen.

Ordföranden ansvarar för kontakterna med de större ägarna i ägarfrågor och har som ordförande i bankens pensionsstiftelse, pensionskassa samt personalstiftelse även ett övergripande ansvar för de ägarfrågor som är förknippade med aktieinnehaven i dessa.

I styrelsen förekommer i övrigt ingen annan arbetsfördelning än som följer av arbetet i styrelsens utskott.

Styrelsens arbete 2016

Styrelsen har under året haft 15 sammanträden inklusive ett längre strategimöte.

Bilden på sidan 53 visar en översikt av styrelsens arbete 2016 avseende återkommande större ärenden vid ordinarie styrelsemöten. Därutöver rapporteras vad som förekommit på utskottens sammanträden på det styrelsesammanträde som följer närmast efter respektive utskottssammanträde.

Utskotts- och kommittéarbete

Kreditkommittén

Kreditkommittén hade åtta ledamöter, styrelsens ordförande (Pär Boman, som även är ordförande i kommittén), vice ordföranden (Fredrik Lundberg), ordföranden i revisionsutskottet (Bente Rathe), verkställande direktören (Anders Bouvin och dessförinnan Frank Vang-Jensen), chefen för Group Credits (Per Beckman), samt tre av styrelsen utsedda styrelseledamöter (Tommy Bylund, Ole Johansson och Lise Kaae).

Kreditkommittén sammanträder i regel en gång i månaden för beslut i kreditärenden över viss limitnivå och som inte på grund av ärendets betydelse eller lagkrav ska avgöras av styrelsen i sin helhet. Regionbankscheferna och chefen för Handelsbanken International har under 2016 föredragit i kreditkommittén ärenden från de egna enheterna och deltagit som åhörare till övriga ärenden, i syfte att ge dem en god bild av styrelsens syn på risk. Kreditärenden som

beslutas av styrelsen i sin helhet föredras av chefen för Group Credits. Kreditinstruktionen medger att verkställande direktören och chefen för Group Credits fattar beslut i kreditärende mellan kreditkommitténs sammanträden om dröjsmål med beslut skulle innebära olägenhet för banken eller kredittagaren.

Kreditkommittén har under 2016 haft tolv sammanträden.

Revisionsutskottet

Revisionsutskottet bestod av styrelsens ordförande (Pär Boman) och tre av styrelsen utsedda styrelseledamöter (Jon Fredrik Baksaas, Ole Johansson och Bente Rathe). Bente Rathe har av utskottet utsetts till dess ordförande.

Revisionsutskottets arbetsuppgifter omfattar bland annat följande:

- Övervaka den finansiella rapporteringen samt effektiviteten i bankens interna kontroll, internrevision och riskhantering med avseende på finansiell rapportering.
- Fastställa en revisionsplan för Group Audits arbete.
- Ha regelbunden kontakt med externrevisorerna. Dessa rapporterar till utskottet om viktiga omständigheter som framkommit vid den lagstadgade revisionen, särskilt om brister i den interna kontrollen av den finansiella rapporteringen.
- Hålla sig informerad om Revisorsnämndens kvalitetskontroll.
- Beakta rapporter från Group Audit.
- Lämna en rekommendation om val av revisorer.

Alla delårsrapporter och bokslutskommunikärer går igenom av revisionsutskottet. Föredragande är verkställande direktören, CFO, chefen för Group Audit samt huvudansvariga från de revisionsbolag årsstämman utsett till revisorer.

Revisionsutskottet har under 2016 haft åtta sammanträden.

Riskutskottet

Riskutskottet bestod av styrelsens ordförande (Pär Boman, som även är ordförande i utskottet) och tre av styrelsen utsedda styrelseledamöter (Jon Fredrik Baksaas, Ole Johansson och Bente Rathe). De senare är oberoende i förhållande till banken, bankledningen och större ägare.

Riskutskottets arbetsuppgifter omfattar bland annat följande:

- Ta del av rapporter från cheferna för Group Risk Control och Group Compliance.
- Bereda styrelsens beslut om fastställande av den interna kapitalutvärderingen.
- Ta del av validering och utvärdering av det interna riskklassificeringssystemet.
- Bereda styrelsens beslut om risktolerans och riskstrategi.

- Ta del av utvärdering av de riskberäkningsmetoder som används för limitering av finansiella risker, beräkning av kapitalkrav och beräkning av ekonomiskt kapital.
- Bereda styrelsens beslut om fastställande av Handelsbankens återhämtningsplan.
- Ta del av föredragning av Group Risk Controls kvartalsrapporter.
- Ta del av föredragning av Group Compliances halvårs- respektive helårsrapport.

Chefen för Group Risk Control, tillika bankens CRO, och chefen för Group Compliance föredrar själva sina rapporter för riskutskottet. Närvarande vid riskutskottets möten är även bankens verkställande direktör, CFO samt chefen för Group Credits. Riskutskottet har under 2016 haft sex sammanträden.

Riskutskottet för den amerikanska verksamheten

Riskutskottet för den amerikanska verksamheten bestod av styrelsens ordförande (Pär Boman, som även är ordförande i utskottet) och styrelseledamoten Jon Fredrik Baksas som utsetts av styrelsen. Minst en ledamot i utskottet ska ha erfarenhet av att identifiera, bedöma och hantera riskexponeringar i stora och komplexa företag.

Arbetsuppgifterna för riskutskottet för den amerikanska verksamheten omfattar bland annat följande:

- Ta del av information från den amerikanska risk- och compliancekommittén beträffande riskprofilen och alla väsentliga risker för den samlade amerikanska verksamheten.
- Ta del av information från den amerikanska risk- och compliancekommittén beträffande riskhanteringsramverket för den samlade amerikanska verksamheten och huruvida det efterlevs.

Chefen för Group Risk Control, tillika bankens CRO, är föredragande för riskutskottet för den amerikanska verksamheten. Närvarande vid riskutskottets möten är även bankens verkställande direktör (eller den person till vilken uppgiften delegeras) och chefen för Handelsbankens filial i Förenta staterna. Riskutskottet för den amerikanska verksamheten har under 2016 haft ett sammanträde.

Ersättningsutskottet

Ersättningsutskottet bestod av styrelsens ordförande (Pär Boman, som även är ordförande i utskottet) och två av styrelsen utsedda styrelseledamöter (Ole Johansson och Bente Rathe) vilka är oberoende i förhållande till banken, bankledningen och större ägare.

Bland ersättningsutskottets uppgifter ingår att göra en oberoende bedömning av bankens ersättningspolicy och ersättningsystem. Vidare bereder ersättningsutskottet bland annat ersättningsärenden som ska beslutas av styrelsen

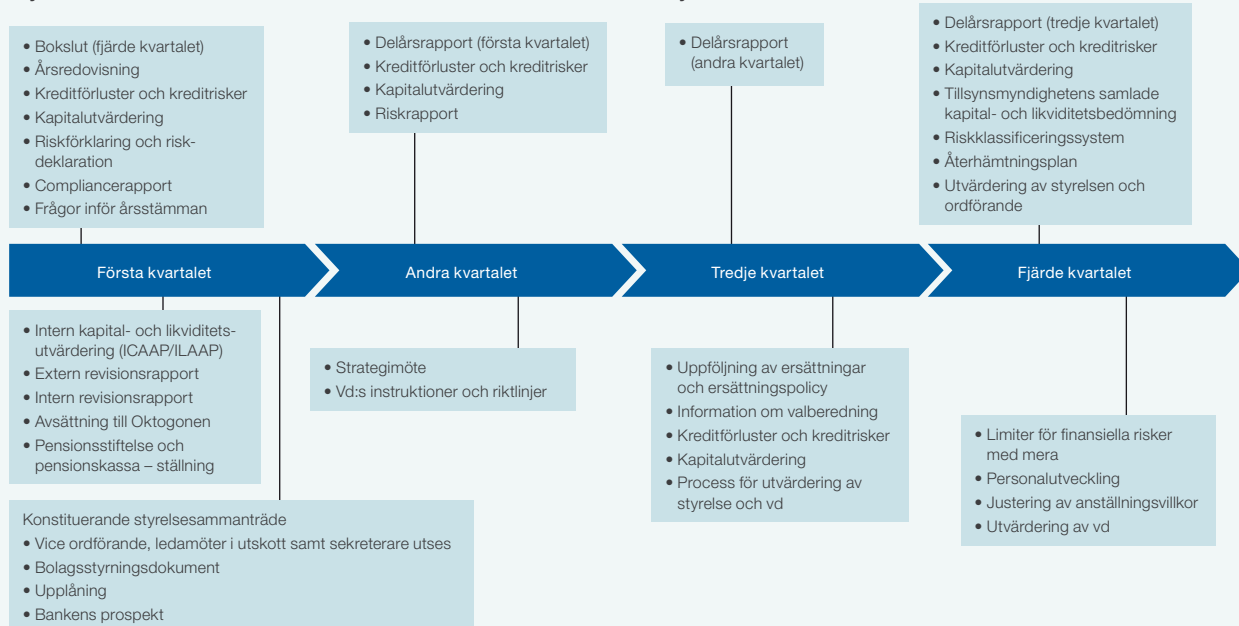
och årsstämman. Sedan aktieägarna på årsstämman beslutat om riktlinjer för ersättningsvillkor till ledande befattningshavare, beslutar styrelsen om ersättning till dessa och cheferna för kontrollfunktioner som utgörs av Group Audit, Group Risk Control samt Group Compliance. Ersättningsutskottet utvärderar årligen riktlinjerna samt ersättningsstrukturer och ersättningsnivåer i Handelsbanken i enlighet med Svensk kod för bolagsstyrning. Ett uttalande om detta från utskottet publiceras på handelsbanken.se innan årsstämman.

Ersättningsutskottet har under 2016 haft 14 sammanträden.

BANKENS LEDNING Verkställande direktör

Anders Bouvin är verkställande direktör sedan augusti 2016. Anders Bouvin är född 1958, är filosofie kandidat i ekonomi och nationalekonomi och därtill hedersdoktor vid The London Institute of Banking & Finance. Han har arbetat i Handelsbanken sedan 1985. År 2002 inträdde Anders Bouvin i det som då benämndes koncernledningen som vice verkställande direktör och chef för Handelsbanken Danmark. Därefter har Anders Bouvin varit chef för regionbanken Norra Storbritannien och Handelsbanken UK. Anders Bouvin har inga väsentliga uppdrag utanför Handelsbanken förutom som styrelseledamot i Svenska Bankföreningen. Eget och närstående innehav av aktier i banken uppgår till

Styrelsens arbete 2016¹ – återkommande större ärenden vid ordinarie styrelsemöten²

¹ Utskottens arbeten är ej redovisade i bilden.

² Vid samtliga sammanträden behandlas utnyttjande av marknadsrisklimit, likviditet och upplåning samt affärsläget.

5 000 aktier samt 42 862 aktier indirekt via resultatandelssystemet Oktogonen. Därutöver har Anders Bouvin ett innehav av konvertibler i Handelsbanken, utgivna på marknadsmässiga villkor till bankens anställda 2014. Innehavet i 2014 års konvertibel uppgår till 5 869 254 kronor som med en konverteringskurs om 114,40 kronor motsvarar 51 304 aktier.

Enligt koden ska information lämnas om verkställande direktörens egna eller närstående väsentliga aktieinnehav eller andra delägarskap i bolag som banken har betydande affärsförbindelser med. Några sådana föreligger inte.

Senior Management och ledningsstruktur

Handelsbanken arbetar sedan lång tid med en decentraliserad modell, där så gott som alla viktiga affärsbeslut fattas på de lokala bankkontoren, nära kunden. Verksamheten bedrivs i stor utsträckning i moderbolaget, men även i dotterbolag.

Kontorsrörelsen

Kontorsrörelsen är geografiskt organiserad i regionbanker; fem i Sverige, fem i Storbritannien och en i respektive Danmark, Finland, Norge och Nederländerna. Tillsammans utgör dessa länder bankens hemmamarknader. Varje regionbank leds av en chef. Regionbankerna i Storbritannien samordnas under chefen för Storbritannien (Handelsbanken UK). I Sverige har affärsstödjande funktioner samlats centralt under en stabschef.

I Danmark, Finland, Norge och Nederländerna är regionbankscheferna även landschefer. Dessa, jämte chefen för Storbritannien och landscheferna inom den internationella verksamheten utanför hemmamarknaderna, ansvarar gentemot myndigheterna i respektive land för all verksamhet banken och dess dotterbolag bedriver i landet.

Affärsområden

I Handelsbanken finns fem affärsområden. Tre affärsområden ingår i segmentet Handelsbanken Capital Markets; Pension & Life, Markets & Asset Management och Handelsbanken International. Dessa tre affärsområdens gemensamma funktioner, bland annat operations (back-office), IT-utveckling, ekonomi, personal, kommunikation, riskkontroll och compliance, samordnas under en gemensam chef. Övriga affärsområden är Stadshypotek och Handel & E-tjänster. Varje affärsområde har ett koncentrerat ansvar för sina produkter och tjänster.

I affärsområdet Pension & Life ingår bankens samlade pensionserbjudande samt dotterbolaget Handelsbanken Liv. I affärsområdet Markets & Asset Management ingår handel med finansiella instrument, corporate finance och kapitalförvaltning med dotterbolagen

Handelsbanken Fonder och Xact Kapitalförvaltning. I affärsområdet Handelsbanken International ingår all internationell verksamhet som banken bedriver utanför hemmamarknaderna. För varje land utanför hemmamarknaderna i vilket Handelsbanken bedriver verksamhet finns en landschef som rapporterar till chefen för Handelsbanken International.

Affärsområdet Stadshypotek utgörs av dotterbolaget Stadshypotek AB i vilket bolån och annan fastighetsfinansiering bedrivs. Handel & E-tjänster utvecklar tjänster för e-handel och traditionell handel under eget varumärke.

Risk Forum och Senior Management

I Handelsbanken finns Risk Forum med syfte att diskutera bankens övergripande risksituation inför styrelsens möten, samt för att säkerställa att tillräckliga riskbedömningar görs inför samtliga beslut av väsentlig karaktär. I Risk Forum ingår förutom verkställande direktören bland annat CFO och cheferna för Group Risk Control, Group Compliance och Group Legal.

Medlemmar i Risk Forum, affärsområdeschefer och chefer för regionbankerna, samt cheferna för Handelsbankens hemmamarknader, ingår i gruppen Senior Management. I Senior Management ingår även cheferna för bankens centrala avdelningar och staber. Senior Management är ett samrådsorgan för högre chefer och inte ett beslutsorgan. Ansvar och befogenheter i Handelsbanken har i stor utsträckning tilldelats enskilda befattningshavare, snarare än grupper och kommittéer. Dock förekommer kollektiva beslut i sådana kreditbeslut som fattas i kreditkommittéer och regionbanksstyrelser. Vid sådana beslut krävs dessutom enighet hos ledamöterna. Ytterligare uppgifter om Senior Management och Risk Forum återfinns på sidorna 62–63.

RAMVERK FÖR KONTROLL

Verksamhetens interna kontroll

Ansaret för intern kontroll har delegerats från verkställande direktören till chefer som är direkt underställda verkställande direktören, vilka ansvarar för den interna kontrollen inom sina respektive enheter. Dessa chefer har i sin tur delegerat ansvaret för internkontrollen till chefer som är underställda dem. Ansvaret innebär att det ska finnas ändamålsenliga instruktioner och rutiner för verksamheten och att efterlevnaden av dessa rutiner ska följas upp regelbundet. Ansvaret för den interna kontrollen och regel efterlevnaden är således en integrerad del av chefsansvaret på alla nivåer i banken.

Group Audit

Långt innan externa krav på internrevision infördes har banken haft en från linjeorganisationen fristående internrevisionsfunktion. Organisa-

tionen har centralt och regionalt placerade internrevisorer. De regionala internrevisionsavdelningarna ingår i Group Audit som utgör en sammanhållen internrevisionsfunktion. Group Audit består av cirka 100 medarbetare. Chefen för Group Audit utses av och rapporterar till styrelsen. Group Audit är således styrelsens kontrollorgan. Den valda organisationen och den långa traditionen gör att Group Audit har den auktoritet och den integritet som fordras för att de av årsstämman valda revisorerna ska kunna förlita sig på åtgärder och uppgifter från Group Audit.

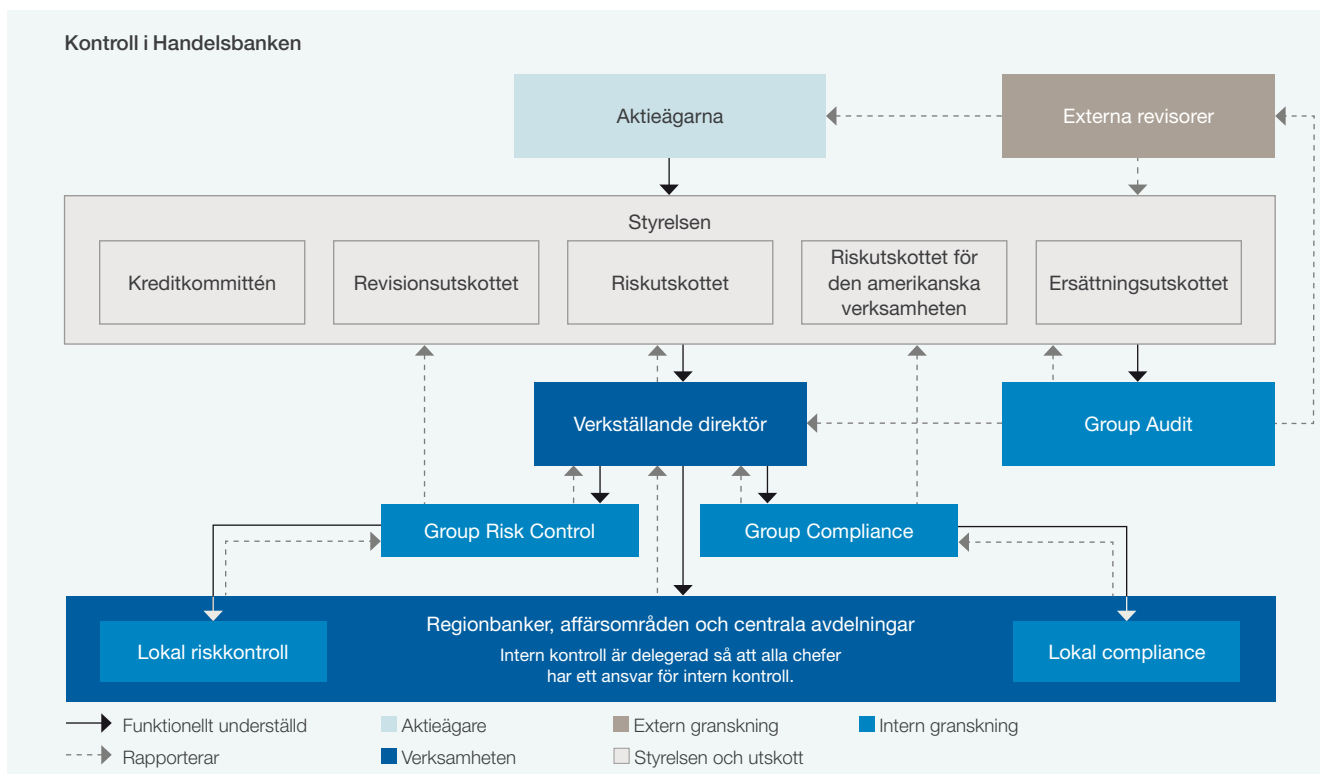
Group Audit har i uppdrag att självständigt och oberoende granska Handelsbankenkoncernens verksamhet och redovisning. I granskningen ingår att utvärdera och verifiera bankens processer för riskhantering, intern kontroll och bolagsstyrning. Uppdraget grundas på en av styrelsen fastställd policy och utförs utifrån en riskbaserad metodik i enlighet med internationellt accepterade normer utgivna av IIA (The Institute of Internal Auditors). Planerade revisionsuppgifter dokumenteras varje år i en revisionsplan som på styrelsens vägnar fastställs av styrelsens revisionsutskottet. Slutsatsen av Group Audits granskning, de åtgärder som ska vidtas och statusen avseende dessa, avrapporteras regelbundet till revisionsutskottet och varje år till styrelsen i sin helhet. Chefen för Group Audit är också kontaktperson för Handelsbankens särskilda system för visselblåsare (whistleblowing).

Group Audit är regelbundet föremål för oberoende extern kvalitetsutvärdering. Därutöver gör bankens externa revisorer årligen en kvalitetsutvärdering av Group Audits arbete.

Group Compliance

Regelefterlevnad är ett ansvar för alla i koncernen. Inrättandet av compliancefunktioner centralt, för regionbanker, affärsområden och centrala avdelningar samt för varje land där banken är verksam, fritar inte någon medarbetare från ansvaret att följa de externa och interna regler som gäller för verksamheten. Compliancefunktionen ska följa upp och kontrollera att lagar, förordningar och interna regler samt god sed och god standard efterlevs inom Handelsbankenkoncernens verksamhet. Regelverken är ofta komplicerade och den enskilde medarbetarens erfarenhet kan ibland vara begränsad. Därför är möjligheten till stödjande vägledning från compliance väsentlig, och compliance ska i sin stödjande roll ge råd och stöd till ansvariga för verksamheten, biträda vid utformningen av interna regler och implementering av regelverk samt informera om nya och ändrade regler för verksamheten.

Group Compliance är en självständig enhet med det funktionella ansvaret för compliancefrågor i koncernen. Verkställande direktören

utser chefen för Group Compliance. Chefen för Group Compliance rapporterar till verkställande direktören om regelefterlevnaden i koncernen varje kvartal. Två gånger om året rapporterar chefen för Group Compliance direkt till styrelsens riskutskott om regelefterlevnaden i koncernen och en gång om året till styrelsen i sin helhet. Dessutom rapporteras väsentliga iakttagelser löpande till verkställande direktören.

Group Risk Control

Banken präglas av en tydlig ansvarsfördelning där varje del av affärsverksamheten bär det fulla ansvaret för att riskerna hanteras. Det finns en lokal riskkontroll i varje regionbank och inom de olika affärsområdena, vilka bland annat kontrollerar att riskerna ligger inom limit och är korrekt värderade. Den lokala riskkontrollen gör riskanalyser och kontrollerar att affärer inte utförs på ett sätt som medför oönskade risker. Den lokala riskkontrollen rapporterar till Group Risk Control och till verksamhetens ledning.

Group Risk Control identifierar, mäter, analyserar och rapporterar koncernens alla väsentliga risker. Här ingår att övervaka och kontrollera koncernens riskhantering och bedöma ändamålsenligheten och effektiviteten hos Handelsbankens ramverk för riskhantering. Group Risk Control övervakar också att riskerna och riskhanteringen lever upp till bankens riskstrategi och risktolerans. Group Risk Control tillsammans med lokala riskkontroller ansvarar även för kontroll av att finansiella instrument värderas korrekt. I ansvaret ligger även att se till att ledningen har tillförlitliga underlag om riskerna för att agera vid kritiska situationer. Group Risk Control har ett funktionellt ansvar för riskkontroll i Handelsbanken.

Chefen för Group Risk Control rapporterar direkt till verkställande direktören. Information lämnas även löpande till CFO. Chefen för Group Risk Control rapporterar regelbundet till styrelsens riskutskott och ersättningsutskott samt en gång årligen till styrelsen i sin helhet. Styrelsen hålls kontinuerligt informerad om väsentliga risker i banken. Group Risk Control har också hand om bankens omfattande riskrapportering till tillsynsmyndigheter.

En mer utförlig beskrivning av bankens riskhantering och kontroll framgår i not K2 på sidorna 80–107 samt i bankens Pelare 3-rapport.

POLICYDOKUMENT

Nedan sammanfattas i korthet de policydokument som styrelsen i Handelsbanken beslutat om och som är ikraft vid utgivningen av denna årsredovisning.

Kreditpolicy

Kredit får endast beviljas om kredittagaren på goda grunder kan förväntas fullgöra förbindelsen. Krediter ska normalt vara betryggande säkerställda. Handelsbanken strävar efter att dess historiskt låga kreditförlustnivå i förhållande till andra banker ska bestå och därmed bidra till bankens lönsamhetsmål samt till att bibehålla en god ställning.

Policy för oberoende riskkontroll

Handelsbanken ska ha en riskkontroll som är oberoende i förhållande till de funktioner som ska kontrolleras. Riskkontroll ska utövas beträffande alla väsentliga risker i Handelsbanken. Riskkontrollen ska dels kontrollera att alla större risker som koncernen exponeras för, eller kan förväntas komma att exponeras för, identifieras och hante-

ras av berörda funktioner, dels övervaka och kontrollera koncernens riskhantering. Riskkontrollen ska även kontrollera att varje affärsenhet övervakar samtliga för affärsenheten väsentliga risker på ett effektivt sätt. Riskkontrollen är organiserad i dels central riskkontroll, dels lokal riskkontroll. Den centrala riskkontrollen, benämnd Group Risk Control, är direkt underställd verkställande direktören.

Policy för operativa risker

Handelsbankens tolerans för operativa risker är låg. Operativa risker avser bland annat fel i interna processer, felaktiga system eller externa händelser. Operativa risker ska hanteras så att operativa förluster förblir små, både i jämförelse med tidigare inträffade förluster och med andra bankers förluster. Ansvaret för operativa risker är en integrerad del i chefsansvaret i hela koncernen.

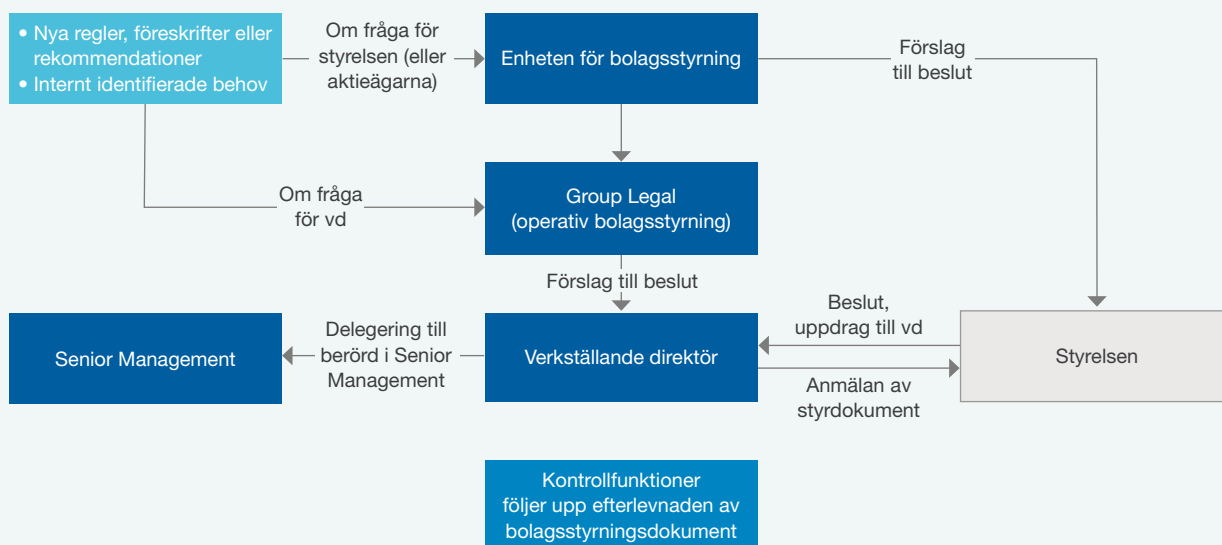
Kapitalpolicy

Syftet med kapitalpolicyn är att säkerställa att koncernens kapitalförsörjning är betryggande. Koncernen ska vid var tid vara väl kapitaliserad i förhållande till riskerna, uppfylla av styrelsen fastställda mål och av tillsynsmyndigheter fastställda kapitalkrav även i situationer av finansiell stress (se riskavsnitt i not K2 på sidorna 80–107). Handelsbankens kapitalsituation ska också stödja en fortsatt hög rating hos de viktigaste ratinginstituten.

Finanspolicy

Koncernens finansiering och likviditetshantering ska säkerställa att Handelsbanken kan infria sina betalningsförpliktelser på kort och lång sikt. Koncernens upplåning ska vara väl diversifierad avseende marknad, valuta och löptid. Handels-

Tillkomst och uppföljning av bolagsstyrningsdokument – en översikt

Bilden visar en översikt över processen för att ta fram och följa upp bolagsstyrningsdokument. Det kan vara extern påverkan, bland annat nya regelverk eller interna behov, som leder till att en policy eller riktlinje behöver tas fram eller förändras. När det gäller policyer från styrelsen tar enheten för bolagsstyrning fram ett förslag till styrelsen som antar policyn. Vad gäller riktlinjer från verkställande direktören ansvarar Group Legal för att ta fram förslag som lämnas till verkställande direktören för beslut. Verkställande direktören ser till att policyer och riktlinjer implementeras och kan delegera den uppgiften till berörd i Senior Management. Bankens kontrollfunktioner har till uppgift att följa upp att dessa dokument efterlevs i organisationen.

banken ska under stressade förhållanden ha en tillräcklig likviditetsreserv för att under fastställda tidsperioder kunna fortsätta sin rörelse utan nyupplåning på de finansiella marknaderna.

Policy för finansiella risker

Med finansiella risker avses marknadsrisker och likviditetsrisker. Marknadsriskerna delas i sin tur in i ränterisker, aktiekursrisker, valutakursrisker och råvaruprisrisker. Finansiella risker ska endast förekomma som ett naturligt led i kundaffärer, i samband med Handelsbankens finansiering och likviditetshantering och i dess roll som market maker. Styrelsen fastställer genom policyn övergripande mätmetoder för finansiella risker.

Informationspolicy

Handelsbankens information ska vara korrekt, saklig och lättbegriplig. Den ska präglas av respekt för mottagaren och lämnas i rätt tid och på rätt sätt. Informationen ska bidra till att stärka Handelsbankens varumärke och förtroendet hos kunder, kapitalmarknaden och samhället i övrigt. Den information som lämnas till kapitalmarknaden ska vara korrekt, relevant, tydlig, aktuell och tillförlitlig samt i övrigt i enlighet med börsens regler. Offentliggörande av information ska ske så snart som möjligt och samtidigt till börsen, investerare, analytiker, nyhetsbyråer och övriga medier. Vid presskonferenser och dylikt ska normalt media och analytiker delta samtidigt.

Policy för hållbarhet

Policyn fastställer inriktningen för Handelsbankens hållbarhetsarbete med avseende på Handelsbankens förhållningssätt i väsentliga frågor som gäller relationen till kunder, koncernens agerande som arbetsgivare och samhällsaktör samt förhållandet till ägare och investerare. Handelsbanken ska integrera finansiell, social och miljömässig hållbarhet i hela sin affärsverksamhet.

Handelsbankens framgångar är beroende av kunders, anställdas, ägares, myndigheters och andra intressenters förtroende för att koncernen agerar på ett ansvarsfullt sätt. För att detta förtroende ska upprätthållas är öppenhet kring koncernens hållbarhetsarbete en förutsättning.

Policyn är tillgänglig på handelsbanken.se/hallbarhet.

Policy för etik

Anställda i Handelsbanken ska uppträda så att förtroendet för Handelsbanken upprätthålls. All verksamhet i koncernen ska präglas av hög etisk standard. Ekonomisk rådgivning ska utgå från kundens behov. Intressekonflikter ska identifieras och handläggas på ett för berörda parter rimligt sätt. Vid tvekan om vad som är etiskt godtagbart ska frågan diskuteras med närmaste chef. Diskriminering på grund av exempelvis kön eller religion får inte förekomma. Policyn för etik beskriver också hur anställda som misstänker oegentligheter eller andra

missförhållanden ska förfara, exempelvis med hjälp av Handelsbankens visselblåsarsystem (whistleblowing).

Policyn är tillgänglig på handelsbanken.se/hallbarhet.

Policy för hantering av intressekonflikter

Intressekonflikter är en naturlig del i en affärsdrivande verksamhet vilket innebär att denna typ av konflikter kan uppkomma inom koncernens verksamhetsområden. Det åligger varje enhetschef att löpande i sin verksamhet identifiera potentiella intressekonflikter. Identifieras en intressekonflikt ska ansvarig enhetschef i första hand se till att kundens intressen inte påverkas negativt. Är det inte möjligt ska kunden informeras om intressekonflikten.

Policyn är tillgänglig på handelsbanken.se/hallbarhet.

Policy mot korruption

Genom policyn fastslås vikten av att förebygga och aldrig acceptera korruption, samt att alltid agera vid misstanke om korruption.

Anställda i koncernen ska i all sin verksamhet i koncernen och vid utförande av andra uppdrag uppträda så att förtroendet för Handelsbanken upprätthålls och därför inte medverka vid handlingar som kan innebära muta eller annan otillbörlig påverkan.

Policyn är tillgänglig på handelsbanken.se/hallbarhet.

Policy för ersättning, pension och lämplighetsbedömning

Den totala ersättningen ska bidra till Handelsbankenkoncernens företagsmål genom att attrahera, behålla och utveckla kompetenta medarbetare, samt att säkerställa god chefsförsörjning. Handelsbanken anser att fast ersättning bidrar till en sund verksamhet och därför ska tillämpas som huvudregel medan rörlig ersättning ska tillämpas med stor försiktighet. Den totala utbetalda rörliga ersättningen under ett år får inte överstiga 0,4 procent av kärnpriärkapitalet.

Ersättning för utfört arbete fastställs individuellt. Lön fastställs lokalt i enlighet med Handelsbankens decentraliserade arbetssätt och baseras på i förväg uppställda lönegrundande faktorer. Policyn har inte någon inverkan på de rättigheter och skyldigheter som arbetsmarknadens parter har överenskommit genom kollektivavtal.

Chefen för Group HR ansvarar för tillämpningen av koncernens ersättningssystem. Kontrollfunktionerna och deras lokala enheter ska identifiera, övervaka, analysera och rapportera väsentliga risker eller brister med ersättningssystemet.

Pension är en del av den totala ersättningen till koncernens medarbetare. Den totala ersättningen ska vara marknadsanpassad. Pensionsvillkoren i de länder där koncernen bedriver verksamhet ska vara konkurrenskraftiga samt anpassade efter lagstiftning och regelverk i enlighet med de förutsättningar som gäller för respektive land.

En mer utförlig beskrivning av ersättningsprinciper i Handelsbanken finns på denna sida och detaljerade upplysningar om ersättningar i not K8 på sidorna 110–113.

Lämplighetsbedömningar vid val av styrelseledamöter till bankens dotterbolag utförs av ansvarig personalfunktion. Group HR utför lämplighetsbedömning inför beslut om tillsättning av medlemmar i Senior Management och chef för Group Audit.

Policy för den interna revisionsverksamheten

Group Audit ska utvärdera koncernens effektivitet och ändamålsenlighet avseende processer för riskhantering, intern styrning och kontroll. Revisionen ska självständigt och oberoende granska koncernens verksamhet, redovisning och styrningsprocess, att väsentliga risker identifieras och hanteras tillfredsställande och att väsentlig finansiell information är tillförlitlig, korrekt och lämnas i tid med mera. Group Audit är direkt underställd styrelsen och rapporterar till styrelsen och dess revisionsutskott samt till verkställande direktören.

Policy för hantering och rapportering av händelser av väsentlig betydelse

Händelser av väsentlig betydelse ska rapporteras till Finansinspektionen. Här avses händelser som kan äventyra moderbolagets eller dotterbolags stabilitet eller skyddet för kunders tillgångar.

Policy för bankens utnyttjande av externrevisorernas tjänster

Om de revisorer som valts på årsstämman anlitas för andra uppdrag än revision fordras att särskilda instruktioner från verkställande direktören följs. Dessutom ska det rapporteras till revisionsutskottet.

Denna policy beslutas av styrelsens revisionsutskott på uppdrag av styrelsen.

Policy för compliance (regelefterlevnad)

Compliance (regelefterlevnad) innebär efterlevnad av lagar, förordningar, myndigheters föreskrifter och interna regler samt god sed eller god standard. Handelsbanken har låg tolerans för compliancerisker. Compliancefunktionen ska med ett riskbaserat arbetssätt såväl stödja som kontrollera regelefterlevnad och även analysera brister och risker avseende regelefterlevnad.

Group Compliance är direkt underställd verkställande direktören och rapporterar till denne samt till styrelsen och dess riskutskott. Compliancefunktionen ska vara oberoende i förhållande till de funktioner som kontrolleras.

Policy för klagomålshantering

Kundansvarigt kontor ansvarar för att ta emot och hantera kundklagomål. Klagomål ska handläggas skyndsamt, seriöst och i dialog med kunden, med beaktande av gällande regler för det som klagomålet gäller.

Policy för anställdas värdepappers- och valutaaffärer

Policyn, som omfattar samtliga anställda i Handelsbankenkoncernen, både fast och tillfälligt anställda, närstående samt uppdragstagare, har till syfte att förhindra att någon som omfattas av policyn gör egna värdepappersaffärer som innebär marknadsmissbruk, missbruk av eller otillbörligt röjande av konfidentiell information enligt de regler som gäller för Handelsbanken och anställda enligt gällande lagstiftning, myndighetsföreskrifter och frivilliga överenskommelser.

Redovisningspolicy

Policyn tillämpas på Handelsbankens redovisningsfunktion. Koncernredovisningen upprättas i enlighet med IFRS, såsom de har antagits av EU, med de tillägg som följer av lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag (ÅRKL) och av Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd. Moderbolagets årsredovis-

ning upprättas i enlighet med ÅRKL och Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd. Utländska verksamheter ska utöver koncernens regler även upprätta bokföring i enlighet med det regelverk som är tillämpligt i det land där de är bokföringsskyldiga.

Policy om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism samt iakttagande av internationella sanktioner

Policyn är baserad på lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism samt lagen om vissa internationella sanktioner. Handelsbanken ska inte medverka i affärer som misstänks ha en koppling till brottslig verksamhet eller som de anställda inte förstår innebörden av. Handelsbankens arbetssätt utgår från kännedom om kunden, och förståelse för kundens verksamhet. Kundkännedom ska uppnås och vidmakthållas så länge kundförhållandet består. Handelsbanken ska bevaka och följa beslut och sanktioner enligt lagen om vissa internationella sanktioner.

ERSÄTTNINGSPRINCIPER I HANDELSBANKEN

Bankens principer för ersättningar till anställda har legat fast under lång tid. Handelsbanken har generellt en låg risktolerans och anser att fast ersättning bidrar till en sund verksamhet vilket därför ska tillämpas som huvudregel. Rörlig ersättning ska tillämpas med försiktighet och förekommer endast i mycket begränsad omfattning. Rörlig ersättning tillämpas inte för bankens ledning eller för någon anställd som fattar beslut om krediter eller limiter. Det följer av Handelsbankens ersättningspolicy att risktagare (personer som väsentligen kan påverka bankens riskprofil) inte kommer att få rörlig ersättning.

Handelsbanken följer Finansinspektionens föreskrifter om ersättningssystem i kreditinstitut, värdepappersbolag och fondbolag, vilka bland annat innehåller särskilda regler för anställda som erhåller rörlig ersättning och som bedöms ha en väsentlig inverkan på Handelsbankens riskprofil. Föreskrifterna omfattar även bestämmelser om uppskjuten ersättning. I ersättningsutskottets beredning och bedömning av styrelsens ersättningspolicy och bankens ersättningssystem deltar såväl chefer för berörda sakområden som cheferna för Group Risk Control och Group Compliance.

Nedan följer en samlad redogörelse för bankens grundläggande principer för fast och rörlig ersättning. Övriga uppgifter om ersättning som banken lämnar i enlighet med gällande föreskrifter framgår av not K8 på sidorna 110–113. Där lämnas även uppgifter om belopp avseende löner, pensioner och andra förmåner samt lön till Executive Directors.

Grundläggande ersättningsprinciper

Banken är i Sverige och i vissa andra länder part i kollektivavtal om generella anställningsvillkor under anställningstiden och pensionsvillkor efter uppnådd pensionsålder.

Bankens lönepolitik syftar till att bankens konkurrenskraft och lönsamhet ska utvecklas positivt och att banken ska attrahera, behålla och utveckla kompetenta medarbetare samt att säkerställa en god chefsförsörjning. En god lönsamhets- och produktivitetsutveckling i banken skapar förutsättningar för en positiv löneutveckling för bankens medarbetare.

Banken har en långsiktig syn på medarbetarnas anställning. Ersättning för utfört arbete fastställs individuellt för varje medarbetare och utgår i form av fast kontant lön, sedvanliga löneförmåner och pension. Lönesättningen i Handelsbanken sker lokalt. Som huvudregel fastställs lönen lokalt i lönesamtal mellan medarbetaren och dennes chef. Denna ordning har tillämpats med stor framgång under många år och innebär att chefer på alla nivåer regelbundet deltar i löneprocessen och tar ansvar för bankens lönepolitik och den egna enhetens personalkostnadsutveckling.

Lönen baseras på i förväg kända lönegrundande faktorer: arbetets art och svårighetsgrad, kompetens, prestationsförmåga och uppnådda arbetsresultat, ledarskap för de som har utvecklingsansvar för medarbetare, marknaden och som bärare av bankens kultur.

Principen om enbart fast lön gäller för 98 procent av koncernens anställda och tillämpas undantagslöst för ledande befattningshavare, alla som beslutar i bankens kreditgivning och anställda inom bankens kontrollfunktioner.

Principer för ersättning till ledande befattningshavare

Aktieägarna beslutar på årsstämman om riktlinjer för ersättning till verkställande direktören och andra ledande befattningshavare. Riktlinjerna tillämpas på verkställande direktören, övriga Executive Directors och sådana styrelseledamöter i Handelsbanken som också är anställda i banken. Beträffande årsstämmans riktlinjer från 2016 hänvisas till avsnittet Årsstämman 2016 på sidan 51.

Styrelsen beslutar om ersättning till de befattningshavare som omfattas av årsstämmans ersättningsriktlinjer (med undantag för de två styrelseledamöter som är anställda i Handelsbanken), tillsammans 16 personer (per den 31 december 2016). Styrelsen beslutar också om ersättning till chefer för kontrollfunktioner och vice verkställande direktörer som ej är ledande befattningshavare.

I enlighet med årsstämmans riktlinjer utgår ersättning endast i form av fast lön och avsättning till pension samt sedvanliga förmåner som

till exempel tjänstebil. Som en del av ersättningen kan Handelsbanken även tillhandahålla en tjänstebostad efter särskilt beslut från styrelsen. Rörlig ersättning förekommer inte. Det finns inte heller avtal om avgångsvederlag. Uppsägningstiden från befattningshavarens sida är högst sex månader och från Handelsbankens sida högst tolv månader, eller, om banken säger upp avtalet senare än fem år efter inträde i gruppen av ledande befattningshavare, högst 24 månader.

Enligt årsstämmans riktlinjer är pensionsåldern normalt 65 år för nya befattningshavare. För befattningshavare som kvarstår i tjänst efter ordinarie pensionsålder gäller en ömsesidig uppsägningstid om högst sex månader.

Befattningshavarna erhåller tilldelning i Handelsbankens resultatandelssystem Oktogonen på samma villkor som alla andra anställda i banken och har även rätt att växla lön till pension på samma villkor som gäller för andra medarbetare. Ytterligare information om ersättning till ledande befattningshavare framgår i not K8 på sidorna 110–113. Arvoden från externa styrelseuppdrag för bankens räkning, ska betalas in till banken.

Inför årsstämman 2017 föreslår styrelsen riktlinjer för ersättningar och andra anställningsvillkor till ledande befattningshavare enligt följande. Riktlinjerna ska inte påverka sådan ersättning till ledande befattningshavare som bestämts tidigare.

- De samlade totala ersättningarna ska vara marknadsmässiga.
- Ersättning ges endast i form av fast lön, avsättning till pension och sedvanliga löneförmåner. Banken kan efter särskilt beslut av styrelsen, tillhandahålla tjänstebostad. Rörliga ersättningsformer som bonus eller tantiem förekommer inte.
- De ledande befattningshavarna omfattas, på samma villkor som alla medarbetare i banken, av resultatandelssystemet Oktogonen.
- Pensionsåldern är normalt 65 år. Pensionsförmåner är premiebaserade och kan utgå utöver kollektivavtalad pensionsplan.
- Uppsägningstiden är från befattningshavarens sida sex (6) månader och från Handelsbankens sida högst tolv (12) månader. Om banken säger upp avtalet senare än fem (5) år efter inträde i gruppen ledande befattningshavare, utgör uppsägningstiden högst tjugofyra (24) månader. Härutöver utgår ingen avgångsersättning. Andra tider må följa av kollektivavtal eller arbetsrättsliga regler.
- Styrelsen ska ha rätt att undantagsvis frångå de fastställda riktlinjerna om det i ett enskilt fall finns särskilda skäl för det.

Dessa riktlinjer ska tillämpas på verkställande direktören, övriga Executive Directors och

sådana styrelseledamöter i moderbolaget som också är anställda i banken.

Rörlig ersättning

I Handelsbanken beslutar styrelsen om ersättningspolicy. Ersättningspolicyens huvudprincip är att ersättning ska utgå som fast ersättning. Policyen medger dock att rörlig ersättning kan utgå. Styrelsen beslutar om det slutliga beloppets storlek.

Rörlig ersättning förekommer i mycket begränsad utsträckning och endast inom Handelsbanken Capital Markets, i vissa dotterbolag med fondverksamhet och i det engelska dotterbolaget Heartwood. Rörlig ersättning tillämpas inte heller för bankens ledning eller för någon anställd som fattar beslut om krediter eller limiter.

Rörlig ersättning baseras på Handelsbankens lönegrundande faktorer och ska utformas så att den inte uppmuntrar till osunt risktagande. Det resultat som ligger till grund för rörlig ersättning belastas med faktiska kostnader för det kapital och den likviditet som verksamheten kräver. Det ska även riskjusteras.

Endast medarbetare inom enheter vars resultat byggs upp av provisioner eller sådana förmedlingsaffärer som sker utan tagande av kredit-, marknads- eller likviditetsrisk för banken, kan få rörlig ersättning. Rörlig ersättning utgår som huvudregel endast kontant (med undantag för viss uppskjuten rörlig ersättning i Heartwood enligt nedan) och utbetalningen av rörlig ersättning om 100 000 kronor eller mer skjuts upp med minst 40 procent i minst tre år. Rörlig ersättning som uppgår till särskilt höga belopp skjuts upp med 60 procent i fyra år. Uppskjuten ersättning kan bortfalla eller nedjusteras om det visar sig att förluster eller ökade risker och kostnader uppstår under uppskjutandeperioden eller i det fall utbetalning skulle bedömas oförsvarbar med hänsyn till bankens finansiella situation. I Heartwood placeras hälften av uppskjuten rörlig ersättning i Heartwoods fonder. Utbetalning och äganderätten till rörlig ersättning tillfaller den berättigade först efter utgången av uppskjutandeperioden. Ingen medarbetare kan få en högre rörlig ersättning än 100 procent av sin fasta ersättning. Rörlig ersättning för 2016 motsvarar cirka en procent av den totala summan av löner och arvoden i koncernen. Den totala utbetalda rörliga ersättningen under ett år får inte överstiga 0,4 procent av kärnprimärkapitalet.

Styrelsens rapport om intern kontroll avseende den finansiella rapporteringen

Redogörelsen för Handelsbankens process för intern kontroll avseende den finansiella rapporteringen grundar sig på det ramverk som tagits fram av The Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO). Processen har utformats för att säkerställa att bankens principer för finansiell rapportering och intern kontroll efterlevs, samt att den finansiella rapporteringen är upprättad i överensstämmelse med lag, tillämpliga redovisningsstandarder och övriga krav på noterade bolag.

Kontrollmiljö

Det grundläggande för Handelsbankens interna kontroll av den finansiella rapporteringen är den kontrollmiljö som har beskrivits tidigare i bolagsstyrningsrapporten: organisationsstruktur, ansvarsfördelning, riktlinjer och styrande dokument.

Ytterligare en del av den interna kontrollprocessen är riskbedömningen – det vill säga identifiering och hantering av de risker som kan påverka den finansiella rapporteringen samt de kontrollaktiviteter som syftar till att förebygga, upptäcka och korrigera fel och avvikelser.

Riskbedömning

En viktig del av bankens riskbedömning är de självvärderingar som årligen utförs på regionbanker, dotterbolag, centrala avdelningar och utländska enheter. Risker avseende den finansiella rapporteringen är en del av denna totalanalys.

I en självvärdering definieras vilka händelser som utgör potentiella risker för verksamheten och därefter uppskattas sannolikheten för och konsekvenserna av varje risk. Särskild hänsyn tas till risken för oegentligheter och risken för förlust eller förskingring av tillgångar. Med utgångspunkt från självvärderingen utformas en åtgärdsplan. Handelsbankens riskhantering i övrigt beskrivs i detalj i not K2 på sidorna 80–107 samt i bankens Pelare 3-rapport.

Kontrollaktiviteter

Olika kontrollaktiviteter finns inbyggda i hela processen för finansiell rapportering.

Group Finance ansvarar för koncernredovisning och koncernbokslut samt för ekonomiska och administrativa styrsystem. I avdelningens ansvar ingår även koncernens likviditet, internbank, kapitalbas, skatteanalys samt den koncerngemensamma myndighetsrapporteringen. Kapitalkraven beräknas dock av Group Risk Control. Group Finance ska vidare säkerställa att instruktioner av betydelse för den finansiella rapporteringen görs kända och tillgängliga för berörd personal. Riskkontrollen identifierar, kontrollerar och rapporterar risker för fel i bankens antaganden och bedömningar som ligger till grund för bankens finansiella rapportering.

Inom redovisnings- och controllerorganisationen sker fortlöpande avstämningar och kontroller av redovisade belopp samt analyser av resultat och balansräkningar.

De ekonomiansvariga på regionbanker, dotterbolag, centrala avdelningar och utländska enheter ansvarar för att kontrollaktiviteterna i den finansiella rapporteringen för deras respektive enheter är ändamålsenliga, det vill säga att de är utformade för att förebygga, upptäcka och korrigera fel och avvikelser, samt att de står i överensstämmelse med interna riktlinjer och instruktioner. Vid varje kvartalsbokslut intygar enheterna att nyckelkontroller har utförts och att inga differenser föreligger samt att dess balans- och resultaträkning är korrekt. Chefen för Group Finance avrapporterar status av den interna kontrollen av den finansiella rapporteringen till revisionsutskottet vid varje kvartalsbokslut.

Chefen för Group Risk Control ansvarar för att inrätta och upprätthålla en värderingskommitté. Kommitténs roll är att stödja riskkontrollen, Group Finance samt lokala risk- och ekonomifunktioner i beslutsfattande inom värderings- och redovisningsfrågor. Kommittén behandlar värdering av finansiella tillgångar och skulder, inklusive derivat som värderas till verkligt värde, samt finansiella garantier och avser såväl egna innehav som sådana som hålls för annans räkning. Kommittén ska säkerställa att värderingen följer externa regelverk, interna riktlinjer och gällande marknadspraxis.

En hög informations säkerhet är en förutsättning för en god intern kontroll av den finansiella rapporteringen. Därför finns regler och riktlinjer för att säkerställa tillgänglighet, riktighet, sekretess och spårbarhet i informationen i affärssystemen.

Som ett led i arbetet med att kvalitetssäkra den finansiella rapporteringen har styrelsen inrättat ett revisionsutskott bestående av styrelsens ordförande samt tre styrelseledamöter. Utskottet behandlar kritiska redovisningsfrågor samt de finansiella rapporter som banken lämnar. Utskottet övervakar också effektiviteten i internkontrollen, internrevisionen och riskhanteringssystemen avseende den finansiella rapporteringen. Se vidare under rubriken Utskotts- och kommittéarbete på sidan 52.

Information och kommunikation

Banken har informations- och kommunikationsvägar som syftar till att främja fullständighet och riktighet i den finansiella rapporteringen. Koncernens övergripande redovisningsinstruktion och särskilda rutinbeskrivningar för bokslutsarbetet kommuniceras till berörda medarbetare via koncernens intranät. Det system som används för finansiell rapportering omfattar hela koncernen.

Uppföljning

Group Audit, Group Compliance och Group Risk Control samt redovisnings- och controlleravdelningarna följer upp att interna policyer, instruktioner och andra styrdokument efterlevs. Uppföljningen sker på central nivå, men också på lokal nivå – inom regionbanker, dotterbolag, centrala avdelningar och utländska enheter. I den policy som styrelsen har fastställt för internrevisionen framgår att den ska granska den interna styrningen och kontrollen samt utvärdera tillförlitligheten i koncernens finansiella rapportering. Internrevisionen beskrivs närmare på sidan 54. Koncernens informations- och kommunikationsvägar följs upp kontinuerligt för att säkerställa att dessa är ändamålsenliga för den finansiella rapporteringen.

Styrelse

Namn	Pär Boman, ordförande	Fredrik Lundberg, vice ordförande	Karin Apelman, ledamot	Jon Fredrik Baksaas, ledamot	Tommy Bylund, ledamot
Invald år	2006	2002	2016	2003	2000
Född	1961	1951	1961	1954	1959
Nationalitet	Svensk	Svensk	Svensk	Norsk	Svensk
Befattning och uppdrag	Ordförande i Svenska Cellulosa AB SCA • Vice ordförande i AB Industrivärden • Ledamot i Skanska AB.	VD och koncernchef i L E Lundbergföretagen AB • Ordförande i Holmen AB, Hufvudstaden AB, AB Industrivärden, Indutrade AB • Ledamot i L E Lundbergföretagen AB, Skanska AB.	Ledamot i Biliva Livförsäkring, ömsesidigt, STINT (Stiftelsen för internationalisering av högre utbildning och forskning), Swedavia AB.	Inga andra uppdrag.	Compliancechef i Handelsbanken Mellansverige.
Bakgrund	2006–2015 VD och koncernchef i Handelsbanken • 2002–2005 vice VD, chef för Handelsbanken Markets • 1998–2002 vice VD, chef för Handelsbanken Danmark.	Verksam inom Lundbergs sedan 1977 • Koncernchef i L E Lundbergföretagen AB sedan 1981.	2007–2016 Exportkreditnämnden, EKN, generaldirektör • 2001–2007 Luftfartsverket, finans- och ekonomidirektör • 1994–2001 SAAB Aircraft Leasing, vice VD • 1990–1994 SAS, Leasing & Project Finance samt Corporate Finance & Assistant Treasurer • 1987–1990 SAAB Aircraft Credit, Vice President • 1986–1987 Sven Hagströmer AB, Corporate Finance • 1981–1985 Exportkreditnämnden, EKN.	2008–2016 ledamot i GSM Association, ordförande 2013–2016 • 2002–2015 Telenorkoncernen, VD och koncernchef • 1989–2002 Telenorkoncernen, olika uppdrag inom ekonomi, ekonomistyrning och ledning • Anställd i Aker AS (1988–1989), Stolt Nielsen Seaway AS (1985–1988) och Det Norske Veritas, Norge och Japan (1979–1985).	1990–2016 ledamot i Stiftelsen Oktogonen, ordförande 2000–2016 • 1992–2016 kontorschef i Handelsbanken • Anställd i Handelsbanken sedan 1980.
Utbildning	Ingenjör och ekonomexamen	Civilekonom och civilingenjör, ekon dr hc och tekn dr hc	Civilekonom	Civilekonom och PED från IMD	Gymnasieutbildning
Ersättning 2016 ¹	4 388 750 kr	1 235 000 kr	480 000 kr	1 413 750 kr	0 kr
Kreditkommitté Deltagande	Ordförande 12/12	12/12	–	Suppleant –	12/12
Revisionsutskott Deltagande	8/8	–	–	8/8	–
Ersättningsutskott Deltagande	Ordförande 14/14	–	–	–	–
Riskutskott Deltagande	Ordförande 6/6	–	–	6/6	–
Riskutskott för den amerikanska verksamheten Deltagande	Ordförande 1/1	–	–	1/1	–
Styrelsemöten Deltagande	Ordförande 15/15	15/15	12/15 ²	15/15	15/15
Egna och närståendes aktieinnehav	44 383, varav 21 883 i indirekt innehav ³ .	50 775 000	0	0	67 026, varav 67 026 i indirekt innehav ³ . Konvertibel 2014 till nominellt belopp: 1 188 742 kr
Beroende/oberoende	Ej oberoende i förhållande till banken och bankledningen (tidigare VD). Ej oberoende i förhållande till större aktieägare (vice ordförande i AB Industrivärden).	Oberoende i förhållande till banken och bankledningen. Ej oberoende i förhållande till större aktieägare (ordförande i AB Industrivärden).	Oberoende i förhållande till banken, bankledningen och större aktieägare.	Oberoende i förhållande till banken, bankledningen och större aktieägare.	Ej oberoende i förhållande till banken och bankledningen (anställd). Oberoende i förhållande till större aktieägare.

¹ Av årsstämman beslutad ersättning. Summan av ersättningar till styrelsen uppgick 2016 till 12 321 250 kronor.

² Ledamot i styrelsen/utskottet från mars 2016.

³ Indirekt innehav av aktier i Handelsbanken via vinstandelsstiftelsen Oktogonen.

Namn	Kerstin Hessius, ledamot	Ole Johansson, ledamot	Lise Kaae, ledamot	Bente Rathe, ledamot	Charlotte Skog, ledamot
Invald år	2016	2012	2015	2004	2012
Född	1958	1951	1969	1954	1964
Nationalitet	Svensk	Finsk	Dansk	Norsk	Svensk
Befattning och uppdrag	VD Tredje AP-fonden • Ledamot i Vasakronan AB, Hemsö Fastighets AB, Trenum AB, Svensk-Danska Broförbindelsen SVEDAB AB samt Øresundsbro Konsortiet.	Ordförande i Aker Arctic Technology Inc, Hartwall Capital Oy Ab • Ledamot i Konecranes Oyj Abp.	Finansdirektör i Bestseller A/S • Ledamot i Normal A/S, Whiteway A/S och olika bolag inom Bestsellerkoncernen.	Ordförande i Ecohz AS och Cenium AS (båda bolagen är dotterbolag till Home Invest AS) • Ledamot i Polaris Media ASA, SalMar ASA, Home Invest AS och dess dotterbolag Nordic Choice Hospitality Group AS.	Banktjänsteman i Handelsbanken • Ordförande i Finansliv Sverige AB • Ledamot i Finansförbundet, Stiftelsen Oktogonen.
Bakgrund	2001–2004 Stockholmsbörsen, VD • 1999–2000 Sveriges Riksbank, vice riksbankschef • 1998 Danske Bank, VD Asset Management • 1990–1997 ABN Amro Bank/Alfred Berg • 1989–1990 Finanstidningen • 1986–1989 Riksgälden • 1985–1986 Sveriges Riksbank • 1984–1985 Statskontoret.	1975–2011 innehåft olika uppdrag inom Wärtsilä-(Metra) koncernen med ett avbrott för Valmet 1979–1981 • Koncernchef 2000–2011.	1992–2008 PricewaterhouseCoopers.	1999–2002 vice koncernchef Gjensidige NOR (VD livbolaget, ordförande Fond- och Kapitalförvaltningsbolaget) • 1996–1999 VD Gjensidige Bank AS • 1993–1996 VD Elcon Finans AS • 1991–1993 vice VD Forenede Forsikring • 1989–1991 ekonomidirektör Forenede Forsikring • 1977–1989 kredit- och ekonomichef E.A. Smith AS.	Innehåft olika positioner i Handelsbanken. Anställd sedan 1989.
Utbildning	Civilekonom	Diplomekonom	Auktoriserad revisor	Civilekonom och MBA	Ekonomiskt gymnasium
Ersättning 2016 ¹	480 000 kr	1 691 250 kr	891 250 kr	1 741 250 kr	0 kr
Kreditkommitté Deltagande	–	10/12	9/12 ²	11/12	Suppleant –
Revisionsutskott Deltagande	–	8/8	–	Ordförande 8/8	–
Ersättningsutskott Deltagande	–	14/14	–	14/14	–
Riskutskott Deltagande	–	6/6	–	6/6	–
Riskutskott för den amerikanska verksamheten Deltagande	–	–	–	–	–
Styrelsemöten Deltagande	11/15 ³	15/15	15/15	15/15	15/15
Egna och närståendes aktieinnehav	8 700	59 750	2 560	0	24 620, varav 23 904 i indirekt innehav ³ . Konvertibel 2014 till nominellt belopp: 251 744 kr
Beroende/oberoende	Oberoende i förhållande till banken, bankledningen och större aktieägare.	Oberoende i förhållande till banken, bankledningen och större aktieägare.	Oberoende i förhållande till banken, bankledningen och större aktieägare.	Oberoende i förhållande till banken, bankledningen och större aktieägare.	Ej oberoende i förhållande till banken och bankledningen (anställd). Ej oberoende i förhållande till större aktieägare (ledamot i Stiftelsen Oktogonen).

Styrelsens sekreterare och bolagsstyrning

Klas Tollstadius

Styrelsens sekreterare och bolagsstyrning • Född 1954 • Anställd i Handelsbanken 1991 • Aktieinnehav* 34 778, varav 22 497 i indirekt innehav** • Konvertibel 2014: 5 617 510 kr

* Direkt innehav av aktier och konvertibler avser såväl eget som närståendes innehav.

** Indirekt innehav av aktier i Handelsbanken via vinstandelsstiftelsen Oktogonen.

Senior Management

samt Audit och Whistleblowing Function

Group Functions Executives

Per Beckman^{1,2}

Chief Credit Officer, Group Credits • Född 1962 • Anställd 1993 • Aktieinnehav* 11 974, varav 11 974 i indirekt innehav** • Konvertibel 2014³: 5 617 510 kr

Pål Bergström²

Chief Compliance Officer, Group Compliance • Född 1967 • Anställd 2015
• Aktieinnehav* 5 857, varav 5 857 i indirekt innehav** • Konvertibel 2014³: –

Klas Bornälv

Head, Group Infrastructure • Född 1971 • Anställd 1997 • Aktieinnehav* 11 732, varav 11 732 i indirekt innehav** • Konvertibel 2014³: 1 188 742 kr

Anders Bouvin^{1,2}

President and Group Chief Executive • Född 1958 • Anställd 1985 • Aktieinnehav* 47 862, varav 42 862 i indirekt innehav** • Konvertibel 2014³: 5 869 254 kr

Michael Green

Chairman of subsidiary • Född 1966 • Anställd 1994 • Aktieinnehav* 87 672, varav 15 797 i indirekt innehav** • Konvertibel 2014³: 5 617 510 kr

Maria Hedin^{1,2}

CRO, Group Risk Control • Född 1964 • Anställd 2010 • Aktieinnehav* 3 741, varav 3 495 i indirekt innehav** • Konvertibel 2014³: 5 176 431 kr

Elisabet Jamal Bergström

Chief Sustainability Officer, Group Sustainability • Född 1968 • Anställd 1994 • Aktieinnehav* 14 011, varav 10 399 i indirekt innehav** • Konvertibel 2014³: 251 744 kr

Joakim Jansson¹

Head, Business Support Capital Markets • Född 1976 • Anställd 2006 • Aktieinnehav* 5 813, varav 5 813 i indirekt innehav** • Konvertibel 2014³: 1 188 742 kr

Johan Lagerström¹

Chief Communications Officer, Group Communications • Född 1961 • Anställd 2002 • Aktieinnehav* 9 449, varav 8 261 i indirekt innehav** • Konvertibel 2014³: 5 617 510 kr

Agneta Lijja^{1,2}

CIO, Group IT • Född 1961 • Anställd 1985 • Aktieinnehav* 42 038, varav 42 038 i indirekt innehav** • Konvertibel 2014³: 5 617 510 kr

Rolf Marquardt^{1,2}

CFO, Group Finance • Född 1964 • Anställd 2002 • Aktieinnehav* 8 491, varav 8 491 i indirekt innehav** • Konvertibel 2014³: 1 188 742 kr

Stefan Nilsson¹

Chairman of subsidiary • Född 1957 • Anställd 1980 • Aktieinnehav* 66 896, varav 66 896 i indirekt innehav** • Konvertibel 2014³: 5 617 510 kr

Stina Petersson¹

Chief Human Resources Officer, Group HR • Född 1965 • Anställd 1985 • Aktieinnehav* 35 109, varav 35 109 i indirekt innehav** • Konvertibel 2014³: 1 188 742 kr

Juha Rantamaa

Head, Group IT Operations & Development • Född 1964 • Anställd 2011 • Aktieinnehav* 9 854, varav 9 854 i indirekt innehav** • Konvertibel 2014³: 1 188 742 kr

Martin Wasteson²

Chief Legal Officer, Group Legal • Född 1971 • Anställd 2012 • Aktieinnehav* 1 624, varav 1 624 i indirekt innehav** • Konvertibel 2014³: –

Oberoende av Senior Management – Audit och Whistleblowing Function

Tord Jonerot

Chief Audit Executive, Group Audit • Född 1958 • Anställd 1990 • Aktieinnehav* 23 507, varav 23 507 i indirekt innehav** • Konvertibel 2014³: 5 617 510 kr

Group Business Executives

Nina Arkilahti¹

CEO, Handelsbanken Finland • Född 1967 • Anställd 1995 • Aktieinnehav^{*} 19 183, varav 11 986 i indirekt innehav^{**} • Konvertibel 2014³: 5 617 510 kr

Per Elcar¹

Head, Markets & Asset Management • Född 1962 • Anställd 2002 • Aktieinnehav^{*} 24 568, varav 7 858 i indirekt innehav^{**} • Konvertibel 2014³: 1 188 742 kr

Magnus Ericson

Head, Handelsbanken Northern Sweden • Född 1968 • Anställd 1988 • Aktieinnehav^{*} 21 830, varav 20 830 i indirekt innehav^{**} • Konvertibel 2014³: 1 188 742 kr

John Hodson

Head, Handelsbanken Southern UK • Född 1961 • Anställd 2007 • Aktieinnehav^{*} 1 673, varav 1 673 i indirekt innehav^{**} • Konvertibel 2014³: 1 340 957 kr

Katarina Ljungqvist

Head, Handelsbanken Western Sweden • Född 1965 • Anställd 1989 • Aktieinnehav^{*} 24 486, varav 24 486 i indirekt innehav^{**} • Konvertibel 2014³: 5 617 510 kr

Simon Lodge

Head, Handelsbanken Yorkshire and North East UK • Född 1958 • Anställd 2004 • Aktieinnehav^{*} 3 204, varav 3 204 i indirekt innehav^{**} • Konvertibel 2014³: 5 769 602 kr

Nick Lowe

Head, Handelsbanken Central UK • Född 1958 • Anställd 2007 • Aktieinnehav^{*} 1 611, varav 1 611 i indirekt innehav^{**} • Konvertibel 2014³: 5 152 092 kr

Lars Moesgaard¹

CEO, Handelsbanken Denmark • Född 1968 • Anställd 1988 • Aktieinnehav^{*} 7 532, varav 6 089 i indirekt innehav^{**} • Konvertibel 2014³: 1 188 742 kr

John Parker

Head, Handelsbanken Northern UK • Född 1955 • Anställd 2006 • Aktieinnehav^{*} 2 064, varav 2 064 i indirekt innehav^{**} • Konvertibel 2014³: 5 769 607 kr

Louise Sander

CEO, Handelsbanken Liv Pension & Life • Född 1969 • Anställd 2013 • Aktieinnehav^{*} 1 259, varav 1 109 i indirekt innehav^{**} • Konvertibel 2014³: 1 188 742 kr

Göran Stille

Head, Handelsbanken South East Sweden • Född 1966 • Anställd 1987 • Aktieinnehav^{*} 21 874, varav 11 974 i indirekt innehav^{**} • Konvertibel 2014³: 5 617 510 kr

Ulrica Stolt Kirkegaard

CEO, Stadshypotek • Född 1968 • Anställd 1994 • Aktieinnehav^{*} 14 969, varav 14 446 i indirekt innehav^{**} • Konvertibel 2014³: 5 251 744 kr

Mikael Sörensen¹

CEO, Handelsbanken UK • Född 1966 • Anställd 1994 • Aktieinnehav^{*} 5 703, varav 5 703 i indirekt innehav^{**} • Konvertibel 2014³: 5 617 510 kr

Chris Teasdale

Head, Handelsbanken South West UK • Född 1970 • Anställd 2007 • Aktieinnehav^{*} 1 729, varav 1 729 i indirekt innehav^{**} • Konvertibel 2014³: 820 000 kr

Dag Tjernsmo¹

CEO, Handelsbanken Norway • Född 1962 • Anställd 1988 • Aktieinnehav^{*} 14 577, varav 14 577 i indirekt innehav^{**} • Konvertibel 2014³: 5 436 030 kr

Jens Wiklund¹

CEO, Handelsbanken the Netherlands • Född 1975 • Anställd 1997 • Aktieinnehav^{*} 5 541, varav 5 541 i indirekt innehav^{**} • Konvertibel 2014³: 835 878 kr

Pontus Åhlund

Head, Handelsbanken Central Sweden • Född 1963 • Anställd 1983 • Aktieinnehav^{*} 44 215, varav 35 648 i indirekt innehav^{**} • Konvertibel 2014³: 5 617 510 kr

Carina Åkerström¹

Deputy Group Chief Executive • Head, Handelsbanken Stockholm • Född 1962 • Anställd 1986 • Aktieinnehav^{*} 24 753, varav 24 753 i indirekt innehav^{**} • Konvertibel 2014³: 5 617 510 kr

Business Support Home Markets

Katarina Berner Frösdal

Chief Operating Officer, Handelsbanken Sweden • Född 1956 • Anställd 1979 • Aktieinnehav^{*} 2 467, varav 2 467 i indirekt innehav^{**} • Konvertibel 2014³: 5 617 510 kr

¹ **Executive Directors:** Omfattas av ersättningsriktlinjer i enlighet med Aktiebolagslagen.

² **Risk Forum:** Ett forum med syfte att diskutera bankens övergripande risksituation inför styrelsens möten, samt för att säkerställa att tillräckliga riskbedömningar görs inför samtliga beslut av väsentlig karaktär.

^{*} Direkt innehav av aktier och konvertibler avser såväl eget som närståendes innehav.

^{**} Indirekt innehav av aktier i Handelsbanken via vinstandelsstiftelsen Oktogonen.

³ Se not K38.

Finansiella rapporter

Koncernen

INNEHÅLL

Resultaträkning	65	K24 Immateriella tillgångar	124
Totalresultat	66	K25 Fastigheter och inventarier	125
Balansräkning	67	K26 Övriga tillgångar	125
Förändring i eget kapital	68	K27 Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	126
Kassaflödesanalys	69	K28 Skulder till kreditinstitut	126
Noter Koncernen	70	K29 In- och upplåning från allmänheten	126
K1 Redovisningsprinciper och andra utgångspunkter vid upprättande av de finansiella rapporterna	70	K30 Skulder där kunden står värdeförändringsrisken	126
K2 Risk- och kapitalhantering	80	K31 Emitterade värdepapper	127
K3 Räntenetto	108	K32 Korta positioner	127
K4 Provisionsnetto	108	K33 Försäkringsskulder	127
K5 Nettoresultat av finansiella transaktioner	109	K34 Skatter	128
K6 Riskresultat försäkring	109	K35 Avsättningar	129
K7 Övriga intäkter	109	K36 Övriga skulder	129
K8 Personalkostnader	110	K37 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	129
K9 Övriga kostnader	114	K38 Efterställda skulder	129
K10 Kreditförluster	114	K39 Klassificering av finansiella tillgångar och skulder	130
K11 Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar	117	K40 Värdering av finansiella instrument till verkligt värde	132
K12 Årets resultat hänförligt till avvecklad verksamhet	117	K41 Ställda och mottagna säkerheter samt överförda finansiella tillgångar	135
K13 Resultat per aktie	118	K42 Eventualförpliktelser	136
K14 Övrig utlåning till centralbanker	118	K43 Övriga åtaganden	136
K15 Utlåning till övriga kreditinstitut	119	K44 Leasing	137
K16 Utlåning till allmänheten	119	K45 Segmentinformation	138
K17 Räntebärande värdepapper	120	K46 Geografisk information	140
K18 Aktier och andelar	120	K47 Tillgångar och skulder i valuta	141
K19 Andelar i intresseföretag	121	K48 Upplysningar om närstående	142
K20 Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	121	K49 Händelser efter balansdagen	142
K21 Innehav i icke-konsoliderade strukturerade företag	121	K50 Rörelseförvärv	143
K22 Derivatinstrument	122	K51 Kapitaltäckning	143
K23 Kvittning av finansiella instrument	123		

Resultaträkning Koncernen

Koncernen mkr		2016	2015
Ränteintäkter	Not K3	39 950	43 052
Räntekostnader	Not K3	-12 007	-15 312
Räntenetto		27 943	27 740
Provisionsintäkter	Not K4	10 780	10 975
Provisionskostnader	Not K4	-1 624	-1 655
Provisionsnetto		9 156	9 320
Nettoresultat av finansiella transaktioner	Not K5	3 066	2 608
Riskresultat försäkring	Not K6	142	157
Övriga utdelningsintäkter		228	281
Andelar i intresseföretags resultat	Not K19	25	17
Övriga intäkter	Not K7	203	213
Summa intäkter		40 763	40 336
Personalkostnader	Not K8	-12 542	-12 581
Övriga kostnader	Not K9	-5 401	-5 203
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	Not K24, K25	-495	-487
Summa kostnader		-18 438	-18 271
Resultat före kreditförluster		22 325	22 065
Kreditförluster, netto	Not K10	-1 724	-1 597
Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar	Not K11	32	7
Rörelseresultat		20 633	20 475
Skatter	Not K34	-4 401	-4 277
Årets resultat från kvarvarande verksamhet		16 232	16 198
Årets resultat hänförligt till avvecklad verksamhet, efter skatt	Not K12	13	145
Årets resultat		16 245	16 343
<i>Varav tillhör</i>			
Aktieägare i Svenska Handelsbanken AB		16 244	16 342
Minoritet		1	1
Resultat per aktie, kvarvarande verksamhet, kr efter utspädning	Not K13 Not K13	8,42 8,30	8,49 8,32
Resultat per aktie, avvecklad verksamhet, kr efter utspädning	Not K13 Not K13	0,01 0,01	0,08 0,07
Resultat per aktie, total verksamhet, kr efter utspädning	Not K13 Not K13	8,43 8,31	8,57 8,39

Totalresultat Koncernen

Koncernen mkr	2016	2015
Årets resultat	16 245	16 343
Övrigt totalresultat		
Poster som inte kommer att omklassificeras till resultaträkningen		
Förmånsbestämda pensionsplaner	3 993	-3 152
Skatt på poster som inte kommer att omklassificeras till resultaträkningen	-876	688
Summa poster som inte kommer att omklassificeras till resultaträkningen	3 117	-2 464
Poster som kan komma att omklassificeras till resultaträkningen		
Kassafödessäkringar	-3 145	-501
Instrument tillgängliga för försäljning	-1 160	682
Årets omräkningsdifferens	1 183	-1 713
<i>varav säkring av nettoinvestering i utlandsverksamhet</i>	<i>-142</i>	<i>-394</i>
Skatt på poster som kan komma att omklassificeras till resultaträkningen	833	215
<i>varav kassafödessäkringar</i>	<i>692</i>	<i>110</i>
<i>varav instrument tillgängliga för försäljning</i>	<i>110</i>	<i>18</i>
<i>varav säkring av nettoinvestering i utlandsverksamhet</i>	<i>31</i>	<i>87</i>
Summa poster som kan komma att omklassificeras till resultaträkningen	-2 289	-1 317
Summa övrigt totalresultat	828	-3 781
Årets totalresultat	17 073	12 562
<i>Varav tillhör</i>		
Aktieägare i Svenska Handelsbanken AB	17 072	12 562
Minoritet	1	0

Periodens omklassificeringar till resultaträkningen framgår av Förändring i eget kapital.

Avvecklad verksamhet påverkar endast raden Årets omräkningsdifferens i Övrigt totalresultat.

Under 2016 uppgick övrigt totalresultat till 828 mkr (-3 781) efter skatt. Resultaten av samtliga poster inom övrigt totalresultat kan för enskilda perioder vara volatila till följd av förändringar i diskonteringsränta, valutakurser och inflation.

Pensionsskulden för de förmånsbestämda pensionsplanerna har minskat, vilket påverkar övrigt totalresultat med 3 117 mkr efter skatt jämfört med jämförelseperioden då effekten var -2 464 mkr efter skatt. Orsaken till årets förändring är en höjning av diskonteringsräntan till 2,40% (2,25) avseende det svenska pensionsåtagandet samt att värdet på de förvaltningstillgångar som avser det svenska pensionsåtagandet har ökat med 17% sedan årsskiftet 2015.

Merparten av koncernens långfristiga upplåning är säkrad med derivat där samtliga kassaflöden är matchade fram till förfall. I kassafödessäkringar hanteras risken för variationer i kassaflöden hänförliga till förändringar i rörlig ränta och valuta på ut- och upplåning. Underliggande upplåning och den tillgång som finansieras värderas till upplupet anskaffningsvärde medan derivaten som säkrar dessa poster marknadsvärderas. Resultateffekten av marknadsvärderingen redovisas under posten kassafödessäkringar. Över tid går dessa värden till noll vid förfall för varje enskild säkring men innebär volatilitet i övrigt totalresultat under löptiden. Sådana värdeförändringar på säkringsderivat i kassafödessäkringar uppgick under året till -2 453 mkr (-391) efter skatt. Värdeförändringarna härrör i viss mån från valutakursförändringar men framförallt av förändringar i respektive valutas diskonteringsräntor. Under året har 5 mkr (32 mkr) omklassificerats till resultatet till följd av ineffektivitet.

Orealiserade värdeförändringar på finansiella tillgångar som klassificerats som tillgängliga för försäljning har påverkat övrigt totalresultat med -1 050 mkr (700) efter skatt under året. Det negativa resultatet förklaras främst av att vinster från försäljning av aktier på 1 689 mkr har realiserats i resultaträkningen.

Orealiserade valutakurseffekter för omräkning av utländska filialer och dotterbolag till koncernens rapporteringsvaluta samt effekten av säkring av nettoinvestering i utlandsverksamhet har påverkat övrigt totalresultat under året med 1 214 mkr (-1 626) efter skatt.

Balansräkning Koncernen

Koncernen mkr		2016	2015
TILLGÅNGAR			
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker		199 362	202 630
Övrig utlåning till centralbanker	Not K14	25 527	34 118
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	Not K17	97 205	74 777
Utlåning till övriga kreditinstitut	Not K15	31 347	49 656
Utlåning till allmänheten	Not K16	1 963 622	1 866 467
Värdeförändring på räntesäkrad post i portföljsäkring		35	27
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	Not K17	63 909	44 513
Aktier och andelar	Not K18	20 412	30 387
Andelar i intresseföretag	Not K19	255	245
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	Not K20	118 646	105 146
Derivatinstrument	Not K22	82 633	85 347
Återförsäkringstillgångar		9	10
Immateriella tillgångar	Not K24	9 393	8 254
Fastigheter och inventarier	Not K25	2 387	2 348
Aktuella skattefordringar		38	143
Uppskjutna skattefordringar	Not K34	962	1 489
Tillgångar som innehas för försäljning		1	1 442
Övriga tillgångar	Not K26	5 615	8 887
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	Not K27	6 222	6 247
Summa tillgångar	Not K39	2 627 580	2 522 133
SKULDER OCH EGET KAPITAL			
Skulder till kreditinstitut	Not K28	178 781	163 770
In- och upplåning från allmänheten	Not K29	829 336	753 855
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken	Not K30	118 745	105 225
Emitterade värdepapper	Not K31	1 261 765	1 245 367
Derivatinstrument	Not K22	31 738	40 592
Korta positioner	Not K32	1 572	2 416
Försäkringsskulder	Not K33	574	607
Aktuella skatteskulder		514	996
Uppskjutna skatteskulder	Not K34	7 875	8 844
Avsättningar	Not K35	731	113
Pensionsskulder, netto	Not K8	2 161	5 314
Skulder hänförliga till tillgångar som innehas för försäljning		-	759
Övriga skulder	Not K36	9 427	14 206
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	Not K37	14 580	17 585
Efterställda skulder	Not K38	33 400	34 216
Summa skulder	Not K39	2 491 199	2 393 865
Minoritetsintresse		6	4
Aktiekapital		3 013	2 956
Överkursfond		5 628	3 204
Reserver		9 268	8 440
Balanserad vinst		102 222	97 322
Årets resultat, tillhörande aktieägare i Svenska Handelsbanken AB		16 244	16 342
Summa eget kapital		136 381	128 268
Summa skulder och eget kapital		2 627 580	2 522 133

Förändring i eget kapital Koncernen

Koncernen 2016									
mkr	Aktie- kapital	Överkurs- fond	Förmåns- bestämda pensions- planer	Säkrings- reserv	Verkligt värde- reserv	Omräknings- reserv	Balanserade vinstmedel	Minoritet	Totalt
Ingående eget kapital 2016	2 956	3 204	-1 461	4 940	2 024	2 937	113 664	4	128 268
Årets resultat							16 244	1	16 245
Övrigt totalresultat			3 117	-2 453	-1 050	1 214		0	828
Årets totalresultat			3 117	-2 453	-1 050	1 214	16 244	1	17 073
Utdelning							-11 442		-11 442
Effekter av konvertibla förlagslån	57	2 424							2 481
Förändring av minoritetsintressen							0	1	1
Utgående eget kapital 2016	3 013	5 628	1 656	2 487	974	4 151	118 466	6	136 381

Koncernen 2015									
mkr	Aktie- kapital	Överkurs- fond	Förmåns- bestämda pensions- planer	Säkrings- reserv	Verkligt värde- reserv	Omräknings- reserv	Balanserade vinstmedel	Minoritet	Totalt
Ingående eget kapital 2015	2 956	3 203	1 003	5 331	1 324	4 562	108 445	3	126 827
Årets resultat							16 342	1	16 343
Övrigt totalresultat			-2 464	-391	700	-1 625		-1	-3 781
Årets totalresultat			-2 464	-391	700	-1 625	16 342	0	12 562
Utdelning							-11 124		-11 124
Effekter av konvertibla förlagslån	0	1					1		2
Förändring av minoritetsintressen							0	1	1
Utgående eget kapital 2015	2 956	3 204	-1 461	4 940	2 024	2 937	113 664	4	128 268

Under perioden januari–december 2016 hade konvertibler till ett nominellt värde av 2 513 mkr (1) avseende 2008 och 2011 års konvertibla förlagslån konverterats till 37 105 318 A-aktier (18 925).

Vid räkenskapsårets slut uppgick antalet egna aktier i handelslagret till 0 aktier (0).

Specifikation av förändringar i eget kapital

Förändring av säkringsreserv	2016	2015
Förändring av säkringsreserv		
mkr		
Säkringsreserv vid årets ingång	4 940	5 331
Orealiserade värdeförändringar under året	2 324	-1 681
Omklassificerat till resultaträkningen ¹	-4 777	1 290
Säkringsreserv vid årets utgång	2 487	4 940
Förändring av verkligt värdereserv		
mkr		
Verkligt värdereserv vid årets ingång	2 024	1 324
Orealiserad marknadsvärdeförändring under året för kvarvarande samt nya innehav	706	748
Omklassificerat till resultaträkningen ²	-1 756	-48
Verkligt värdereserv vid årets utgång	974	2 024
Förändring av omräkningsreserv		
mkr		
Omräkningsreserv vid årets ingång	2 937	4 562
Förändring av omräkningsdifferens hänförlig till filialer	651	-1 217
Förändring av omräkningsdifferens hänförlig till dotterföretag	565	-403
Omklassificerat till resultaträkningen ³	-2	-5
Omräkningsreserv vid årets utgång	4 151	2 937

¹ Skatt som omklassificerats till resultaträkningen hänförlig till denna post 1 347 mkr (-364).

² Skatt som omklassificerats till resultaträkningen hänförlig till denna post 121 mkr (63).

³ Skatt som omklassificerats till resultaträkningen hänförlig till denna post 0 mkr (1).

Kassaflödesanalys Koncernen

Koncernen mkr	2016	2015
LÖPANDE VERKSAMHET		
Rörelseresultat, total verksamhet	20 674	20 656
<i>varav inbetalda räntor</i>	40 049	43 870
<i>varav utbetalda räntor</i>	-12 596	-16 084
<i>varav inbetalda utdelningar</i>	315	706
Justering för ej kassaflödespåverkande poster i rörelseresultatet		
Kreditförluster	1 910	1 758
Orealiserade värdeförändringar	-2 317	1 956
Av- och nedskrivningar	495	487
Betalda inkomstskatter	-5 544	-4 878
Förändring i den löpande verksamhetens tillgångar och skulder		
Övrig utlåning till centralbanker	8 591	16 928
Utlåning till övriga kreditinstitut	18 401	20 635
Utlåning till allmänheten	-99 011	-60 419
Räntebärande värdepapper och aktier	-35 764	35 113
Skulder till kreditinstitut	15 001	-36 304
In- och upplåning från allmänheten	75 480	-268 412
Emitterade värdepapper	16 398	32 754
Derivatinstrument, nettopositioner	-5 529	8 414
Korta positioner	-1 006	-18 187
Fondlikvidfordringar och fondlikvidskulder	-1 784	3 350
Övrigt	-1 943	-26 146
Kassaflöde från löpande verksamhet	4 052	-272 295
INVESTERINGSVERKSAMHET		
Förvärv av dotterföretag	-408	-
Förvärv av och tillskott till intresseföretag	-19	-10
Försäljning av aktier och andelar	5 481	3 685
Försäljning av räntebärande värdepapper	1 003	11
Förvärv av materiella anläggningstillgångar	-443	-760
Avyttring av materiella anläggningstillgångar	828	250
Förvärv av immateriella anläggningstillgångar	-558	-456
Avyttring av immateriella anläggningstillgångar	12	-
Kassaflöde från investeringsverksamhet	5 896	2 720
FINANSIERINGSVERKSAMHET		
Amortering efterställda skulder	-2 512	-5 690
Emission efterställda skulder	-	10 082
Utbetald utdelning	-11 442	-11 124
Kassaflöde från finansieringsverksamhet	-13 954	-6 732
Årets kassaflöde	-4 006	-276 307
Likvida medel vid årets början	202 630	454 532
Kassaflöde från löpande verksamhet	4 052	-272 295
Kassaflöde från investeringsverksamhet	5 896	2 720
Kassaflöde från finansieringsverksamhet	-13 954	-6 732
Kursdifferens i likvida medel	738	24 405
Likvida medel vid årets slut	199 362	202 630

Likvida medel definieras som Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker.

Den 1 september 2016 slutfördes förvärvet av Optimix Vermogensbeheer N.V. För ytterligare information om förvärvet hänvisas till not K50.

Noter Koncernen

K1 Redovisningsprinciper och andra utgångspunkter vid upprättande av de finansiella rapporterna

1. LAG- OCH FÖRESKRIFTSENLIGHET

Koncernredovisningen är upprättad i enlighet med de internationella redovisningsstandarder (IFRS) och tolkningar av dessa standarder som antagits av EU. Därutöver tillämpas de tillägg som följer av lagen 1995:1559 om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag (ÅARKL) och av Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd FFFS 2008:25 Årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag. I koncernredovisningen tillämpas även RFR 1 Kompletterande redovisningsregler för koncerner samt uttalanden från Rådet för finansiell rapportering.

Moderbolagets redovisningsprinciper framgår av not M1.

Avgivande och fastställelse av årsredovisningen

Års- och koncernredovisningen godkändes för utfärdande av styrelsen den 7 februari 2017 och blir föremål för fastställelse på årsstämman den 29 mars 2017.

2. FÖRÄNDRADE REDOVISNINGSPRINCIPER MED MERA

ESMA har publicerat riktlinjer för upplysningar om alternativa nyckeltal som bör följas i finansiella rapporter som offentliggörs efter den 3 juli 2016. Riktlinjerna innebär att upplysning har utökats vad avser finansiella mått som inte definieras i IFRS. Enligt kraven i riktlinjerna upplyser banken om definitioner och avstämningar av alternativa nyckeltal i Faktaboken som finns tillgänglig på www.handelsbanken.se/ir samt under avsnittet Definitioner och förklaringar på sidorna 218–219. I övrigt överensstämmer de redovisningsprinciper, klassificeringar och beräkningsmetoder som tillämpats av koncernen under räkenskapsåret i allt väsentligt med de principer som tillämpades i årsredovisningen 2015.

Kommande regelverksförändringar

IFRS 9 Finansiella instrument, som ska ersätta IAS 39 Finansiella instrument: Redovisning och värdering, har antagits för tillämpning av EU. Standarden ska tillämpas från och med räkenskapsåret 2018. Standarden omfattar tre områden: klassificering och värdering, nedskrivning av finansiella instrument samt allmän säkringsredovisning.

Enligt de nya reglerna för klassificering och värdering ska finansiella tillgångar klassificeras

till verkligt värde via resultaträkningen, upplupet anskaffningsvärde eller till verkligt värde via övrigt totalresultat. Utgångspunkten för klassificeringen av skuldinstrument är företagets affärsmodell för att hantera den finansiella tillgången samt huruvida instrumentets kontraktsenliga kassaflöden enbart innehåller betalningar av ränta och kapitalbelopp. Egetkapitalinstrument ska klassificeras till verkligt värde via resultaträkningen, om inte företaget vid första redovisningstillfället valt att presentera sådana instrument till verkligt värde via övrigt totalresultat. Ett sådant val innebär att endast utdelningar från dessa innehav redovisas i resultaträkningen. Andra vinster och förluster till följd av ändringar i verkligt värde får inte omklassificeras från övrigt totalresultat till resultaträkningen. Reglerna för klassificering av finansiella skulder är i stort sett oförändrade jämfört med IAS 39. Den största ändringen är att verkligt värde förändringar till följd av förändringar av egen kreditrisk för finansiella skulder som valts att värderas till verkligt värde via resultaträkningen redovisas i övrigt totalresultat istället för i resultaträkningen. Handelsbankens nuvarande bedömning är att klassificerings- och värderingsreglerna inte väntas få någon betydande inverkan på de finansiella rapporterna. Några betydande omklassificeringar mellan verkligt värde och upplupet anskaffningsvärde förväntas inte för den första tillämpningsperioden, men denna slutsats påverkas av vilka finansiella instrument som finns upptagna i Handelsbankens balansräkning vid övergången.

Genom de nya reglerna om nedskrivning införs en modell som baseras på förväntade kreditförluster och inte, som den befintliga modellen i IAS 39, på inträffade kreditförluster. IFRS 9 anger att alla tillgångar som värderas till upplupet anskaffningsvärde och verkligt värde via övrigt totalresultat, liksom garantier och kreditåtaganden, ska omfattas av prövningen av nedskrivningsbehovet. De tillgångar vars nedskrivningsbehov ska prövas delas in i tre steg, beroende på graden av kreditförsäkring. Steg 1 omfattar tillgångar där det inte har inträffat någon väsentlig ökning av kreditrisken sedan första redovisningstillfället. Steg 2 omfattar tillgångar där det har inträffat en väsentlig ökning av kreditrisken sedan första redovisningstillfället. Steg 3 omfattar tillgångar som individuellt har värderats som osäkra fordringar. I steg 1 ska reserveringar som motsvarar den förlust som förväntas inträffa inom 12 månader redovisas. I steg 2 och 3 ska reserveringar som motsvarar den förlust som förväntas inträffa under tillgångens hela återstående löptid redovisas. I samband med beräkningen av dessa reserveringar ska framåtblickande

faktorer beaktas. Vidare ska reserveringar baseras på ett sannolikhetsvägt utfall, till skillnad mot gällande IAS 39 där det mest förväntade utfallet ligger till grund för reserveringen. Beroende på vilka faktorer som fastställs vara de som definierar en väsentlig ökning av kreditrisken, samt hur de framåtblickande faktorerna vägs in i beräkningen av reserveringar, kan dessa fluktuera mer över tid än vad som är fallet i dag. I samband med övergången till IFRS 9 kommer de totala reserveringarna att öka och egna kapitalet kommer att minska. Det är ännu oklart hur tillsynsmyndigheter kommer att behandla sambandet mellan det redovisningsmässiga förväntade kreditförlusterreserveringarna och förväntade kreditförluster enligt kapitaltäckningen.

De nya allmänna reglerna för säkringsredovisning medger att företagets egen riskhantering reflekteras på ett bättre sätt i de finansiella rapporterna samt introducerar mindre detaljerade regler för hur effektiviteten av säkringarna ska bedömas.

Banken arbetar med att analysera de finansiella effekterna av IFRS 9 mer i detalj.

Vidare har IFRS 15 Intäkter från avtal med kunder antagits för tillämpning av EU. Standarden ska tillämpas från och med räkenskapsåret 2018, men får tillämpas tidigare. Handelsbanken avser inte att tillämpa standarden i förtid. IFRS 15 introducerar en femstegsmodell för att fastställa hur och när redovisning av intäkter ska ske. Standarden gäller dock inte för finansiella instrument, försäkringsavtal eller leasingavtal. IFRS 15 innehåller vidare utökade upplysningskrav avseende intäkter. Den nuvarande bedömningen är att den nya standarden inte får någon väsentlig inverkan på Handelsbankens finansiella rapporter, kapitaltäckning eller stora exponeringar.

Dessutom har IFRS 16 Leases publicerats av IASB. Under förutsättning att IFRS 16 antas av EU, och den tidpunkt för ikraftträdande som IASB föreslagit inte ändras, kommer standarden att tillämpas från räkenskapsåret 2019. Den största förändringen som den nya standarden medför är att alla leasingkontrakt (med undantag för kortfristiga och mindre leasingkontrakt) ska redovisas som en tillgång (nyttjanderätt) och som en skuld i leasetagarens balansräkning. Leasingbetalningarna ska redovisas som avskrivning och räntekostnad. Vidare tillkommer upplysningskrav. För leasegivare är kraven i stort sett oförändrade. Banken arbetar med att analysera de finansiella effekterna av den nya standarden.

Ingen av de övriga förändringarna i redovisningsregelverket som är utfärdade för tillämpning

bedöms få någon väsentlig inverkan på Handelsbankens finansiella rapporter, kapitaltäckning, stora exponeringar eller andra förhållanden enligt tillämpliga rörelseregler.

3. KONCERNREDOVISNING OCH PRESENTATION

Dotterföretag

I koncernredovisningen har samtliga företag där Handelsbanken direkt eller indirekt har ett bestämmande inflytande (dotterföretag) konsoliderats fullständigt. Banken anses ha ett bestämmande inflytande över ett företag när den exponeras för eller har rätt till rörlig avkastning från sitt innehav i företaget och har möjlighet att påverka avkastningen genom sitt inflytande i företaget. Normalt anses bestämmande inflytande föreligga om Handelsbanken har mer än 50 procent av rösterna på årsstämma eller motsvarande.

Dotterföretag konsolideras med tillämpning av förvärvsmetoden. Det innebär att förvärv av ett dotterföretag betraktas som en transaktion där koncernen förvärvar företagets identifierbara tillgångar och tar över dess skulder och förpliktelser. Vid rörelseförvärv upprättas en förvärvsbalans där identifierbara tillgångar och skulder värderas till verkligt värde vid förvärvstidpunkten. Anskaffningsvärdet utgörs av det verkliga värdet på samtliga tillgångar, skulder och emitterade egetkapitalinstrument som lämnats som vederlag för nettotillgångarna i dotterföretaget. Eventuella överskott till följd av att anskaffningsvärdet överstiger förvärvsbalansens identifierbara nettotillgångar redovisas som goodwill i koncernens balansräkning. Förvärvsrelaterade utgifter kostnadsförs när de uppstår. Dotterföretagets finansiella rapporter tas in i koncernredovisningen från och med förvärvstidpunkten till det datum bestämmande inflytande upphör. Koncerninterna transaktioner och mellanhanden elimineras vid upprättandet av koncernens finansiella rapporter.

I den mån de redovisningsprinciper som tillämpas i ett enskilt dotterföretag inte överensstämmer med de principer som tillämpas av koncernen, görs en justering av koncernräkenskaper vid konsolidering av dotterföretaget.

Fonder för vilka banken är kapitalförvaltare samt i vilka banken äger mer än 50 procent av andelarna, konsolideras helt i balansräkningen på raderna Tillgångar respektive Skulder där kunden står värdeförändringsrisken. Ägande mellan 20 och 50 procent konsolideras i vissa fall om omständigheterna gör gällande att banken har ett bestämmande inflytande, exempelvis genom att fonden har ett brett förvaltningsmandat och genererar en hög andel variabel

avkastning. Fonder som banken äger genom fondförsäkringsavtal konsolideras ej.

Intresseföretag

Som intresseföretag redovisas företag där Handelsbanken har ett betydande inflytande. Betydande inflytande föreligger normalt när röstandelen i företaget uppgår till lägst 20 procent och högst 50 procent. Intresseföretag redovisas i koncernredovisningen enligt kapitalandelsmetoden. Det innebär att innehavet inledningsvis tas upp till anskaffningsvärde. Det redovisade värdet ökas eller minskas därefter för att beakta koncernens andel av intresseföretagets resultat efter förvärvstidpunkten. Eventuella utdelningar från intresseföretag minskar det redovisade värdet på innehavet. Resultatandelar i intresseföretag redovisas som Andelar i intresseföretags resultat på egen rad i koncernens resultaträkning.

Redovisning av avvecklad verksamhet och tillgångar som innehas för försäljning

Anläggningstillgångar eller en grupp av tillgångar (avyttringsgrupp) klassificeras som att de innehas för försäljning när det redovisade värdet i huvudsak kommer att återvinnas genom försäljning och när försäljningen är mycket sannolik. Efter klassificeringen som tillgång som innehas för försäljning tillämpas särskilda värderingsprinciper. Dessa innebär i huvudsak att, med undantag för bland annat finansiella tillgångar och skulder, tillgångar som innehas för försäljning och avyttringsgrupper värderas till det lägsta av det redovisade värdet och verkligt värde med avdrag för försäljningskostnader. Därmed görs inte några avskrivningar på materiella eller immateriella tillgångar som innehas för försäljning. Eventuella nedskrivningar och efterföljande omvärderingar redovisas direkt i resultaträkningen. Vinst redovisas inte om den överstiger ackumulerad nedskrivning. Tillgångar och skulder som innehas för försäljning särredovisas i koncernens balansräkning fram till försäljningstidpunkten.

Som avvecklad verksamhet redovisas självständig verksamhet av väsentlig karaktär som är klart särskiljbar från koncernens övriga verksamhet och som klassificerats som att den innehas för försäljning med tillämpning av de principer som beskrivits. Som avvecklad verksamhet redovisas även dotterföretag som förvärvats uteslutande i syfte att vidare säljas. Redovisning som avvecklad verksamhet innebär att verksamhetens resultat särredovisas på egen rad i resultaträkningen skilt från övriga resultatposter. Resultatet från avvecklade verksamheter består av resultatet efter skatt av

avvecklade verksamheter, det resultat efter skatt som uppstår vid värdering till verkligt värde med avdrag för försäljningskostnader av de tillgångar som innehas för försäljning/avyttringsgrupper som ingår i avvecklade verksamheter, samt realiserat resultat från avyttring av avvecklade verksamheter.

4. SEGMENTRAPPORTERING

I segmentrapporteringen presenteras intäkter och kostnader respektive tillgångar och skulder uppdelade på rörelsesegment. Ett rörelsesegment är en sådan del av koncernen som bedriver verksamhet som genererar externa eller interna intäkter och kostnader och vars resultat i styrningssyfte regelbundet granskas och följs upp av koncernledningen. Principer för segmentrapportering beskrivs vidare i not K45.

5. TILLGÅNGAR OCH SKULDER I UTLÄNDSK VALUTA

Koncernens rapporteringsvaluta är svenska kronor. Den funktionella valutan för koncernens verksamheter utomlands avviker som regel från koncernens rapporteringsvaluta. Som funktionell valuta betraktas den valuta som används i den ekonomiska miljö där verksamheten primärt bedrivs.

Transaktioner i utländsk valuta omräknas till den funktionella valutan på transaktionsdagen. Monetära poster samt tillgångar och skulder som redovisas till verkligt värde värderas till den funktionella valutans avistakurs vid balansdagens slut. Omräkningsdifferenser hänförliga från icke-monetära poster som kategoriserats som finansiella tillgångar tillgängliga för försäljning, redovisas som en komponent i övrigt totalresultat och ackumuleras i eget kapital. Så redovisas även valutakursdifferenser som uppstår vid omräkning av monetära poster som utgör en del av en nettoinvestering i en utlandsverksamhet. Övriga valutakursdifferenser redovisas i resultaträkningen.

Omräkning av utländska verksamheter till koncernens redovisningsvaluta

Vid omräkning av utländska etableringars (däribland filialers) balans- och resultaträkningar från funktionell valuta till koncernens rapporteringsvaluta, tillämpas dagskursmetoden. Det innebär att tillgångar och skulder omräknas till balansdagens kurs. Eget kapital omräknas till kursen vid investerings- respektive intjänandetidpunkten. Resultaträkningen räknas om efter genomsnittskursen under året. Omräkningsdifferenser redovisas som en komponent i övrigt totalresultat och ingår i omräkningsreserven i eget kapital.

6. REDOVISNING AV TILLGÅNGAR OCH SKULDER I BALANSRÄKNINGEN

Köp och försäljning av aktier samt penning- och kapitalmarknadsinstrument på avista-marknaden redovisas på affärsdagen. Motsvarande gäller för derivat. Övriga finansiella tillgångar och skulder redovisas normalt på likviddagen. Finansiella tillgångar tas bort från balansräkningen när de avtalsenliga rättigheterna till de kassaflöden som härrör från tillgången upphör eller när samtliga risker och fördelar förknippade med tillgången överförs till någon annan. En finansiell skuld tas bort från balansräkningen när förpliktelsen upphör eller annulleras.

Vid rörelseförvärv redovisas den förvärvade rörelsen i koncernens räkenskaper från förvärvstidpunkten. Förvärvstidpunkten är den tidpunkt då bestämmande inflytande över den förvärvade enheten inträder. Förvärvstidpunkten kan skilja sig från den tidpunkt då transaktionen är lagligt fastställd.

Finansiella tillgångar och skulder kvittas i balansräkningen om banken har avtalsmässig rätt och avsikt att reglera posterna med ett nettobelopp. Ytterligare upplysningar om kvittning av finansiella tillgångar och skulder lämnas i not K23.

Principerna för redovisning av tillgångar och skulder i balansräkningen har bland annat särskild betydelse för redovisning av återköps-transaktioner, värdepapperslån och leasing, se respektive separat avsnitt.

7. KLASSIFICERING AV FINANSIELLA TILLGÅNGAR OCH SKULDER

I värderingssyfte delas alla finansiella tillgångar i enlighet med bestämmelserna i IAS 39 in i följande värderingskategorier:

1. lån och andra fordringar
2. tillgångar som innehas till förfall
3. tillgångar som värderas till verkligt värde via resultaträkningen
 - innehav för handel
 - tillgångar som vid första redovisningstillfället kategoriserats som värderade till verkligt värde via resultaträkningen
4. tillgångar som är tillgängliga för försäljning.

Finansiella skulder delas in i följande värderingskategorier:

1. skulder som värderas till verkligt värde via resultaträkningen
 - skulder som innehas för handel
 - skulder som vid första redovisningstillfället kategoriserats som värderade till verkligt värde via resultaträkningen
2. övriga finansiella skulder.

Klassificeringen i balansräkningen är oberoende av värderingskategori. Olika värderingsprinciper kan således tillämpas för tillgångar och skulder som redovisas på samma rad i balansräkningen. En uppdelning av de klasser av finansiella tillgångar och skulder som redovisas i balansräkningen med avseende på värderingskategori görs i not K39.

Vid första redovisningstillfället redovisas alla finansiella tillgångar och skulder till verkligt värde. För tillgångar och skulder som värderas till verkligt värde via resultaträkningen förs transaktionskostnader direkt till resultaträkningen vid anskaffningstillfället. För övriga finansiella instrument räknas transaktionskostnader in i anskaffningsvärdet.

Lån och andra fordringar

I kategorin Lån och andra fordringar redovisas onoterade räntebärande tillgångar. Lån och fordringar värderas till upplupet anskaffningsvärde, det vill säga det diskonterade nuvärdet av alla framtida betalningar hänförliga till instrumentet där diskonteringsräntan utgörs av tillgångens effektivränta vid anskaffningstillfället. Lån och fordringar prövas för nedskrivning när det finns en indikation på nedskrivningsbehov, se vidare under punkten 9. Nedskrivningar redovisas över resultaträkningen. Lån och fordringar redovisas därmed till sitt nettobelopp, efter avdrag för sannolika och konstanterade kreditförluster. Ränteskillnadsersättning avseende lån och andra fordringar som återbetalas i förtid redovisas omedelbart i resultaträkningen i posten Nettoresultat av finansiella transaktioner.

Tillgångar som innehas till förfall

I kategorin tillgångar som innehas till förfall redovisas räntebärande tillgångar som koncernen har för avsikt och förmåga att hålla till förfall. Tillgångar som kategoriserats som tillgångar innehavda till förfall värderas till upplupet anskaffningsvärde. Tillgångar som innehas till förfall prövas för nedskrivning när det finns en indikation på nedskrivningsbehov, se vidare under punkten 9.

Tillgångar och skulder som innehas för handel

Tillgångar och skulder som innehas för handel består av noterade finansiella instrument och derivat. Finansiella instrument som innehas för handel redovisas till verkligt värde i balansräkningen. Räntor, utdelningar och andra värdeförändringar hänförliga till dessa instrument redovisas i resultaträkningen i posten Nettoresultat av finansiella transaktioner.

Finansiella tillgångar och skulder som vid första redovisningstillfället kategoriserats som värderade till verkligt värde via resultaträkningen

Valmöjligheten att kategorisera finansiella instrument som värderade till verkligt värde via resultaträkningen har tillämpats för finansiella tillgångar och skulder som inte innehas för handel men för vilka den interna förvaltningen och utvärderingen baseras på verkliga värden. Denna värderingsprincip har även tillämpats för att undvika inkonsekvens vid värderingen av tillgångar och skulder som utgör motpositioner till varandra och förvaltas på portföljbasis (till exempel tillgångar och skulder till följd av fondförsäkringsavtal). Valmöjligheten att redovisa tillgångar och skulder till verkligt värde över resultaträkningen har tillämpats för finansiella instrument som redovisas i balansräkningen under Belåningsbara statsskuldförbindelser, Utlåning till allmänheten, Obligationer och andra räntebärande värdepapper, Aktier och andelar samt Tillgångar/Skulder där kunden står värdeförändringsrisken.

Förändringar i verkligt värde på finansiella instrument som värderas till verkligt värde redovisas i resultaträkningen i posten Nettoresultat av finansiella transaktioner. Ränta hänförlig till utlåning som vid första redovisningstillfället kategoriserats som värderad till verkligt värde över resultaträkningen redovisas i räntenettet.

Finansiella tillgångar tillgängliga för försäljning

Som finansiella tillgångar som är tillgängliga för försäljning redovisas större delen av koncernens innehav i sådana finansiella instrument för vilka det finns en aktiv marknad, men som inte innehas för handel.

Finansiella tillgångar som kategoriserats som tillgängliga för försäljning värderas till verkligt värde i balansräkningen. Marknadsvärdesförändringar på tillgångarna redovisas som en komponent i övrigt totalresultat och ingår i verkligt värdereserven i eget kapital. Förändringar i verkligt värde redovisas i resultaträkningen först när tillgången realiserats eller när nedskrivning sker. Räntor hänförliga till denna kategori tillgångar redovisas direkt i räntenettet i resultaträkningen. Valutakurseffekter hänförliga till monetära tillgångar som är tillgängliga för försäljning redovisas i Nettoresultat av finansiella transaktioner. Nedskrivningsprövning av finansiella tillgångar som är tillgängliga för försäljning sker när det finns en indikation på nedskrivningsbehov – se vidare om nedskrivningar av finansiella tillgångar under punkten 9. Utdelningar på aktier som kategoriserats som

tillgängliga för försäljning redovisas löpande i resultaträkningen som Övriga utdelningsintäkter.

Omklassificering av finansiella instrument

Under räkenskapsåret 2008 omklassificerade Handelsbanken vissa portföljer av räntebärande värdepapper. Bestämmelserna i IAS 39 tillåter endast omklassificering för vissa finansiella tillgångar och endast under exceptionella omständigheter. Någon ytterligare omklassificering har inte genomförts sedan den omklassificering som gjordes 2008. Effekterna av omklassificeringen framgår av not K39.

Återköpstransaktioner

Med återköpstransaktioner, eller repotransaktioner, avses avtal där parterna samtidigt har kommit överens om försäljning och återköp av ett visst värdepapper till ett i förväg bestämt pris. Värdepapper som säljs i en repotransaktion kvarstår i balansräkningen under transaktionens löptid. Det sålda värdepappret redovisas därutöver utanför balansräkningen som ställd säkerhet. Erhållen likvid redovisas beroende på motpart som Skuld till kreditinstitut eller In- och upplåning från allmänheten. Värdepapper som köps i en repotransaktion redovisas på motsvarande sätt, det vill säga värdepappret tas inte upp i balansräkningen under transaktionens löptid. Den erlagda likviden redovisas beroende på motpart som Övrig utlåning till centralbanker, Utlåning till övriga kreditinstitut eller Utlåning till allmänheten. Mottagna panter som sålts vidare under återköpsavtal redovisas som åtagande utanför balansräkningen.

Värdepapperslån

Värdepapper som lånats ut kvarstår i balansräkningen och redovisas därutöver utanför balansräkningen som Ställd säkerhet. Inlånade värdepapper tas inte upp i balansräkningen, såvida de inte säljs, då ett värde motsvarande det avyttrade värdepapprets verkliga värde tas upp som skuld. Inlånade värdepapper som vidareutlånats redovisas som åtagande utanför balansräkningen.

Finansiella garantier och lånelöften

Finansiella garantier är sådana förbindelser som kräver att utställaren gör angivna betalningar för att ersätta innehavaren för en förlust denne ådrar sig på grund av att en angiven gäldenär inte fullgör betalning vid förfall enligt villkoren i ett skuldinstrument, exempelvis en kreditgaranti. Det verkliga värdet på en utställd garanti motsvaras vid utfärdandet av den mottagna premien. Vid första redovisningstillfället redovisas den mottagna premien för garantin som

förutbetalad intäkt i balansräkningen. Därefter värderas garantin till det högsta av den periodiserade premien, och det belopp som representerar den förväntade kostnaden för att reglera den förpliktelse som garantin ger upphov till. Därutöver redovisas det totala garanterade beloppet hänförligt till utställda garantier som en ansvarsförbindelse utanför balansräkningen. En infriad garanti redovisas, beroende på omständigheterna, som sannolik eller konstaterad kreditförlust.

Premier för köpta finansiella garantier periodiseras och redovisas som minskad ränteintäkt i räntenettet i den mån räntan på det instrument garantin avser redovisas där. Övriga premier för köpta garantier redovisas i provisionsnettot. Lånelöften redovisas som ett åtagande utanför balansräkningen fram till lånets likviddag. Mottagna avgifter för lånelöften periodiseras i provisionsnettot över åtagandets löptid, såvida det inte är mycket sannolikt att löftet kommer att infrias, då mottagen avgift räknas in i lånets effektivränta.

Sammansatta finansiella instrument

Tydligt separerbara finansiella komponenter av tillgångar och skulder (exempelvis derivat) särredovisas i balansräkningen i normalfallet. Så sker exempelvis i fråga om emitterade aktieindexobligationer och andra strukturerade produkter där derivatet redovisas separat från värdepapperet till verkligt värde över resultaträkningen.

Särredovisning sker inte i fråga om sammansatta finansiella instrument som innehåser handel eller sammansatta finansiella instrument där de ekonomiska egenskaperna och riskerna i instrumentets olika komponenter är besläktade, exempelvis rörlig utlåning med räntetak. Värdet av konverteringsrätten i emitterade konvertibla skuldebrev särredovisas som eget kapital. Värdet av konverteringsrätten fastställs vid emissionstillfället som skillnaden mellan det verkliga värdet på det konvertibla skuldebrevet som helhet minskat med det verkliga värdet på skuldkomponenten. Konverteringsrättens redovisade värde justeras inte under skuldebrevets löptid. Skuldkomponenten värderas och redovisas till verkligt värde i balansräkningen vid emissionstillfället. Under löptiden redovisas skuldkomponenten till upplupet anskaffningsvärde till ursprunglig effektivränta.

8. PRINCIPER FÖR VÄRDERING AV FINANSIELLA TILLGÅNGAR OCH SKULDER TILL VERKLIGT VÄRDE

Verkligt värde definieras som priset till vilken en tillgång skulle kunna säljas eller en skuld överföras i en normal transaktion mellan oberoende marknadsaktörer.

För finansiella instrument som handlas på en aktiv marknad likställs verkligt värde med det aktuella marknadspriset. Som aktiv betraktas en sådan marknad där noterade priser med lätthet och regelbundenhet finns tillgängliga på en reglerad marknad, handelsplats, tillförlitlig nyhetstjänst eller motsvarande och där erhållna prisuppgifter lätt kan verifieras genom regelbundet förekommande transaktioner. Det aktuella marknadspriset motsvaras i regel av aktuell köpkurs för finansiella tillgångar respektive aktuell säljkurs för finansiella skulder. För grupper av finansiella instrument som förvaltas på basis av bankens nettoexponering för marknadsrisk likställs det aktuella marknadspriset med det pris som skulle erhållas eller betalas vid en avyttring av nettopositionen.

För finansiella instrument, för vilka tillförlitliga uppgifter om marknadspris saknas, bestäms verkligt värde med hjälp av värderingsmodeller. De värderingsmodeller som används bygger på indata som i allt väsentligt kan verifieras med marknadsobservationer, exempelvis marknadsräntor och aktiekurser. Vid behov görs en justering för andra variabler som en marknadsaktör förväntas ta i beaktande vid prissättningen. De antaganden som används vid värdering baseras på internt genererad erfarenhet och granskas löpande av riskkontrollfunktionen. Uppföljning görs mot verkliga utfall för att därigenom identifiera eventuella behov av anpassningar av antaganden och prognosverktyg.

Räntebärande värdepapper

Räntebärande värdepapper utgivna av stater samt svenska bostadsobligationer värderas med hjälp av aktuella marknadspriser. Företagsobligationer värderas med värderingstekniker som baseras på marknadsräntor för motsvarande löptid med justering för kredit- och likviditetsrisk. Värderingen genomgår regelbundet kontroll för att säkerställa att värderingen avspeglar gällande marknadspris. Kontrollerna utförs främst genom inhämtning av prisnoteringar från fler oberoende prisställare samt avstämning mot nyligen genomförda transaktioner i samma eller likvärdiga instrument.

Aktier och andelar

Aktier noterade på en aktiv marknad värderas till marknadspris. Vid värdering av onoterade aktier och andelar styrs valet av värderingsmodell av vad som bedöms lämpligt för det enskilda instrumentet.

Innehav i onoterade aktier består i huvudsak av olika typer av gemensamägd verksamhet med anknytning till bankens affär. Sådana innehav värderas i regel till bankens andel av

substansvärdet i bolaget. För onoterade aktier för vilka bolagsavtalet reglerar det pris till vilket aktierna kan avyttras, värderas innehaven till det i förväg bestämda avyttringspriset. Onoterade aktier är i allt väsentligt klassificerade som tillgängliga för försäljning. Värdeförändringar på dessa innehav redovisas därmed i övrigt totalresultat.

Vid värdering av onoterade andelar i riskkapitalfonder används på marknaden vedertagna värderingsmodeller som godkänns av European Venture Capital & Private Equity Association (EVCA). Dessa modeller innebär att investeringsmarknadsvärde härleds genom relativvärdering av jämförbara noterade företag i samma bransch. Resultatposter som stör jämförelser mellan investeringen och jämförelsebolaget justeras och därefter beräknas värdet av investeringen på basis av vinstmultiplar som exempelvis P/E och EV/EBITA. Värdeförändringar samt realiserat resultat på innehav i riskkapitalfonder som utgör en del av placerings-tillgångarna i försäkringsrörelsen redovisas inte direkt i resultaträkningen utan ingår i underlaget för beräkning av avkastningsdelning i försäkringsrörelsen, se vidare under punkten 12.

Derivat

Derivat som handlas på en aktiv marknad värderas till marknadspris. Mervärdet av koncernens derivatkontrakt, däribland ränteswappar och olika typer av linjära valutaderivat, värderas med värderingsmodeller som bygger på marknadsräntor och andra marknadspriser. Värderingen av icke-linjära derivatkontrakt som inte handlas aktivt bygger även på en rimlig skattning av marknadsbaserad indata, exempelvis volatilitet.

Vid modellvärdering av derivat förekommer i vissa fall differenser mellan transaktionspriset och det värde som räknats fram med hjälp av en värderingsmodell vid det första redovisnings-tillfället. Sådana skillnader orsakas av att den tillämpade värderingsmodellen inte fullt ut fångar upp alla komponenter som påverkar derivatets värde. Väsentliga orealiserade resultat på grund av positiva skillnader mellan transaktionspris och det värde som räknas fram med hjälp av en värderingsmodell (så kallade dag 1-resultat) förs inte till resultatet vid det första redovisningstillfället, utan periodiseras över derivatets löptid. Banken gör därutöver löpande en fristående värdering av den sammanlagda kreditriskkomponenten (såväl egen kreditrisk som motpartsrisk) i utestående modellvärderade derivat. Förändringar i verkligt värde till följd av förändrad kreditrisk tas till resultatet i den utsträckning den sammanlagda effekten överstiger ännu ej resultatförda dag 1-resultat.

Utlåning klassificerad att värderas till verkligt värde

Utlåning som är klassificerad att värderas till verkligt värde via resultaträkningen värderas till nuvärdet av förväntade framtida kassaflöden. Vid beräkningen justeras marknadsräntan för kreditrisk. Den aktuella kreditriskpremien antas motsvaras av den ursprungliga så länge det saknas belägg för att motpartens återbetalningsförmåga väsentligen försämrats. Information om återbetalningsförmåga hämtas från bankens interna ratingsystem. Värdeförändringar på lån värderade till verkligt värde redovisas i Nettoresultat av finansiella transaktioner.

Tillgångar och skulder där kunden står värdeförändringsrisken

Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken består i huvudsak av fondandelar i fondförsäkringsavtal. Sådana fondandelar värderas till fondens aktuella marknadsvärde (NAV). Tillgångarna motsvaras av skulder för vilka kunden står värdeförändringsrisken. Värderingen av dessa skulder speglar värderingen av tillgångarna. Med hänsyn till att försäkringstagarna och fondandelsägarna har förmånsrätt i tillgångsmassan, saknas skäl för att justera värderingen för kreditrisk. Tillgångar och skulder där kunden står värdeförändringsrisken har i allt väsentligt kategoriserats som värderade till verkligt värde via resultaträkningen.

9. KREDITFÖRLUSTER OCH NEDSKRIVNING AV FINANSIELLA TILLGÅNGAR

Lån och fordringar som redovisas till upplupet anskaffningsvärde

Individuell bedömning av nedskrivningsbehov avseende lån och andra fordringar som redovisas till upplupet anskaffningsvärde genomförs löpande av samtliga kund- och kreditansvariga enheter i koncernen. Nedskrivningsprövning görs i den mån det finns objektiva omständigheter som tyder på att en fordrans återvinningsvärde understiger dess bokförda värde. Sådana objektiva belägg kan exempelvis, beroende på omständigheterna, vara försenad eller utebliven betalning, konkurs, ändrad kreditrating eller nedgång i säkerheternas marknadsvärde.

Vid nedskrivningsprövning beräknas fordrans återvinningsvärde genom en diskontering av estimerade framtida kassaflöden hänförliga från fordran och eventuella säkerheter (inklusive garantier) med fordrans effektivränta. Är säkerheten en marknadsnoterad tillgång, görs värderingen av säkerheten med utgångspunkt i det noterade värdet. I annat fall görs värderingen med utgångspunkt i avkastningsvärdet eller på annat sätt uppskattat marknadsvärde. Säkerheter i form av fastighetsinteckningar värderas

på samma sätt som övertagna fastigheter. Nedskrivning görs om det beräknade återvinningsvärdet understiger bokfört värde och redovisas som Kreditförlust i resultaträkningen. Redovisad kreditförlust reducerar fordrans bokförda värde i balansräkningen, antingen direkt (konstaterad förlust) eller genom ett avsättningskonto för kreditförluster (sannolik förlust).

Utöver denna individuella bedömning av fordringar görs en gruppvis bedömning i syfte att identifiera nedskrivningsbehov som ännu inte kan fördelas på enskilda krediter. Analysen baseras på en fördelning av individuellt värderade fordringar med avseende på riskklass. Nedskrivning görs om det är befogat med hänsyn till förändringar i riskklassificering och förväntad förlust. Nedskrivningar som redovisats för en grupp fordringar förs över till nedskrivningar avseende enskilda fordringar så snart det finns tillgänglig information om värdeminskning på individuell nivå. En gruppvis nedskrivningsprövning görs även för homogena grupper av mindre fordringar med likartad riskprofil.

Periodens kreditförluster utgörs av konstaterade och sannolika förluster för beviljade krediter med avdrag för återvinningar samt återförda tidigare gjorda nedskrivningar för sannolika kreditförluster. Konstaterade kreditförluster kan avse hela eller delar av fordringar och redovisas då det inte finns någon realistisk möjlighet till återvinning. Så är exempelvis fallet när konkursförvaltare lämnat uppskattning av utdelning i konkurs, när ett ackordsförslag antagits eller när en fordran eftergivits på annat sätt. Belopp som efterges i samband med en omstrukturering av en fordran eller grupp av fordringar klassificeras alltid som konstaterad kreditförlust. I de fall kunden följer betalplanen för en kredit som sedan tidigare har klassificerats som konstaterad kreditförlust, sker en omprövning av förlustens storlek. Återvinningar består av återförda belopp på kreditförluster som tidigare redovisats som konstaterade. Information om sannolika och konstaterade kreditförluster lämnas i not K10.

Ränteeffekter som uppstår till följd av diskonteringseffekter då perioden fram till förväntad inbetalning minskar resulterar i en upplösning av tidigare reserverade belopp som redovisas som räntetäckt i enlighet med effektivräntemetoden.

Upplysningar om osäkra fordringar

Upplysningar om osäkra fordringar lämnas brutto, innan reservering för sannolika kreditförluster, och netto efter reservering för sannolika kreditförluster. Fordringar definieras som osäkra om det inte är sannolikt att samtliga

kontrakterade kassaflöden kommer att fullföljas. Varje fordran som klassificerats som osäker ingår i det redovisade värdet på osäkra fordringar med sitt fulla belopp, även om delar av fordran täcks av säkerheter. Fordringar som skrivits ned som konstaterade kreditförluster ingår inte i osäkra fordringar.

Värdering av egendom som övertagits för skyddande av fordran

Vid första redovisningstillfället redovisas övertagen egendom till verkligt värde i balansräkningen. Övertagen egendom (inklusive övertagna leasingobjekt) som förväntas avyttras inom en snar framtid, tas vid efterföljande värdering upp till det lägsta av redovisat värde och verkligt värde med avdrag för kostnader för försäljning. Övertagna fastigheter som inte förväntas avyttras inom en snar framtid redovisas som förvaltningsfastigheter till verkligt värde över resultaträkningen. Onoterade aktieinnehav som övertas för skyddande av fordran redovisas som finansiella tillgångar tillgängliga för försäljning.

Nedskrivning av finansiella tillgångar som är tillgängliga för försäljning

Nedskrivning av finansiella tillgångar som är tillgängliga för försäljning görs när det finns objektiva belägg för att en eller flera förlusthändelser inträffat som har en inverkan på de förväntade framtida kassaflödena för tillgången. Vad avser räntebärande finansiella tillgångar utgör exempel på förlusthändelser som kan indikera ett nedskrivningsbehov en sannolik framtida konkurs, bevis för betydande finansiella svårigheter hos emittenten eller bevis för bestående förändringar i marknaden för tillgången. För eget kapitalinstrument utgör en bestående eller betydande nedgång i dess verkliga värde en indikation på nedskrivningsbehov. Vid nedskrivning förs en andel av den ackumulerade förlust som tidigare redovisats i verkligt värdereserven i eget kapital till resultaträkningen.

Tidigare gjorda nedskrivningar på räntebärande värdepapper, som kategoriserats som finansiella tillgångar tillgängliga för försäljning, återförs via resultaträkningen om tillgångens verkliga värde ökat efter nedskrivning och ökningen objektivt kan hänföras till en händelse som inträffat efter nedskrivningstillfället. Tidigare nedskrivningar på eget kapitalinstrument som kategoriserats som finansiella instrument tillgängliga för försäljning återförs inte.

10. SÄKRINGSREDOVISNING

Koncernen tillämpar olika metoder för säkringsredovisning beroende på syftet med säkringen. Som säkringsinstrument används derivat, i

huvudsak ränte- och valutaränteswappar. Vid säkringar av valutarisker kopplade till nettoinvesteringar i utländska enheter används även skulder i respektive utländsk enhets funktionella valuta som säkringsinstrument. Som en del av koncernens säkringsstrategier delas värdet på säkringsinstrument i vissa fall upp och ingår i fler än en säkringsrelation. Ett och samma säkringsinstrument kan därmed säkra olika risker. Sådan uppdelning görs endast om de säkrade riskerna tydligt kan identifieras, om effektiviteten kan mätas tillförlitligt och om den totala värdeförändringen på instrumentet ingår i någon säkringsrelation.

Kassaflödessäkring används för att hantera exponeringar för variationer i kassaflöden hänförliga till förändringar i rörlig ränta på ut- och upplåning. Den förväntade löptiden för sådan ut- och upplåning är i regel betydligt längre än bindningstiden som är mycket kort. Kassaflödessäkring används även för att säkra valutarisken i framtida kassaflöden hänförliga till ut- och upplåning. Även valutarisker hänförliga till koncerninterna monetära poster kan omfattas av denna typ av säkring, i den mån de ger upphov till valutaexponeringar som inte elimineras vid upprättande av koncernredovisningen. Derivat som är säkringsinstrument i kassaflödessäkringar värderas till verkligt värde. I den mån derivatets värdeförändring är effektiv, det vill säga motsvaras av framtida kassaflöden hänförliga till den säkrade posten, redovisas den som en komponent i övrigt totalresultat och i säkringsreserven i eget kapital. Ineffektiva delar av derivatets värdeförändring redovisas i resultaträkningen i posten Nettoresultat av finansiella transaktioner. Då kassaflödessäkringar avslutas i förtid periodiseras den ackumulerade värdeförändring, som tidigare redovisats i övrigt totalresultat, i Nettoresultat av finansiella transaktioner.

Säkringar av verkligt värde tillämpas i syfte att skydda koncernen mot icke önskvärda resultat-effekter på grund av exponeringar för förändringar i marknadspriser. Säkringar av verkligt värde tillämpas för enskilda tillgångar och skulder, samt för portföljer av finansiella instrument. Säkrade risker i säkringspaket till verkligt värde består av ränte- och valutarisk i ut- och upplåning till fast ränta samt utlåning med rätetakt. Säkringsinstrumenten i dessa säkringsrelationer består av ränte- och valutaränteswappar samt ränteoptioner. Vid säkring av verkligt värde värderas såväl säkringsinstrumentet som den säkrade risken till verkligt värde. Värdeförändringarna redovisas direkt i resultaträkningen i posten Nettoresultat av finansiella transaktioner. När portföljsäkring tillämpas redovisas värdet på den säkrade posten på en enskild rad

i balansräkningen i anslutning till Utlåning till allmänheten. Då säkringar av verkligt värde avslutas i förtid periodiseras den upparbetade värdeförändringen på den säkrade posten i Nettoresultat av finansiella transaktioner. Ackumulerade värdeförändringar på portföljsäkringar som avslutats i förtid redovisas i balansräkningen under posten Övriga tillgångar.

Säkringar av nettoinvesteringar i utlandsverksamheter tillämpas för att skydda koncernen mot valutakursdifferenser till följd av verksamhet i utlandet. Som säkringsinstrument används valutaränteswappar samt lån i utländsk valuta. Den säkrade posten i dessa säkringar utgörs av nettoinvesteringar i form av direkta investeringar samt fordringar på utlandsverksamhet som inte förväntas regleras inom en överskådlig framtid. Lån i utländsk valuta som säkrar nettoinvesteringar i utlandsverksamhet redovisas i koncernen till kursen på balansdagen. Den effektiva delen av valutakursdifferenser på sådana lån redovisas som en komponent i övrigt totalresultat och i omräkningsreserven i eget kapital. Så redovisas även den effektiva delen av värdeförändringar på valutaränteswappar som säkrar valutakursrisk i fordringar på utlandsverksamhet. Ineffektiva delar av säkringar av nettoinvesteringar i utlandsverksamhet redovisas i resultaträkningen i posten Nettoresultat av finansiella transaktioner.

11. LEASING

Koncernens leasingavtal är antingen finansiella eller operationella. Finansiella leasingavtal är sådana avtal där de ekonomiska risker och fördelar som förknippas med ägandet av den leasade tillgången i allt väsentligt överförs från leasegivaren till leasetagaren. Övriga leasingavtal betraktas som operationella leasingavtal. Samtliga avtal där koncernen är leasegivare har definierats som finansiella leasingavtal. Sådana leasingavtal redovisas som utlåning i balansräkningen, initialt till ett belopp som motsvarar nettoinvesteringen. Erhållna leasingavgifter redovisas löpande som ränteintäkter respektive amorteringar. Nedskrivningsprövning av finansiella leasingavtal görs enligt samma principer som för övrig utlåning som redovisas till upplupet anskaffningsvärde.

Operationella leasingavtal redovisas inte i balansräkningen. Kostnader hänförliga från operationella leasingavtal där koncernen är leasetagare kostnadsförs linjärt över tiden som Övriga kostnader.

12. FÖRSÄKRINGSVERKSAMHET

Koncernens försäkringsverksamhet bedrivs i dotterbolaget Handelsbanken Liv. Verksamhetens

produkter består främst av legala livförsäkringar i form av traditionell livförsäkring och fondförsäkring samt riskförsäkringar i form av sjukförsäkring och premiebefrielse.

Klassificering och uppdelning av försäkringskontrakt

I koncernredovisningen klassas sådana avtal som innehåller betydande försäkringsrisk som försäkringskontrakt. Avtal som inte överför betydande försäkringsrisk klassificeras i sin helhet som investeringsavtal. I regel innebär detta att försäkringar med återbetalningsskydd klassas som investeringsavtal och övriga avtal klassas som försäkringskontrakt. Försäkringskontrakt som består av både försäkringskomponenter och sparande (finansiella komponenter) delas upp och särredovisas i enlighet med de principer som beskrivs i det följande.

Redovisning av försäkringskomponenter i försäkringskontrakt

Premieintäkter och utbetalda försäkringsersättningar avseende försäkringsavtal redovisas i resultaträkningen i nettoposten Riskresultat försäkring. Under denna post redovisas även årets förändring av koncernens försäkringsskulder.

Mottagna premier som ännu ej intäktsförts redovisas som skuld för inbetalda premier under posten Försäkringsskulder i balansräkningen. I balansposten Försäkringsskulder ingår även skulder för sjukräntor, livräntor samt andra oreglerade skador. Försäkringsskulden värderas genom diskontering av uppskattade framtida kassaflöden hänförliga till ingångna försäkringsavtal. Värderingen bygger på antaganden om ränta, livslängd, hälsa och framtida avgifter. Livslängdsantagandena varierar med hänsyn till när försäkringen tecknats och beaktar den förväntade framtida ökningen av livslängden. Även avgiftsantaganden beror på när försäkringen tecknats. Det innebär i huvudsak en avgift som är proportionell mot premien och en avgift som är proportionell mot livförsäkringsavsättningen. Tillämpade antaganden om de försäkrades framtida hälsa är baserade på internt genererad erfarenhet och varierar beroende på produkt. Ränteantagandena är baserade på aktuella marknadsräntor och beror på skuldens löptid. Koncernens försäkringsskulder prövas regelbundet och minst årligen i syfte att säkerställa att den redovisade försäkringsskulden är tillräcklig för att täcka förväntade framtida anspråk. Vid behov görs en ytterligare avsättning. Mellanskillnaden redovisas i resultaträkningen.

Redovisning av investeringsavtal samt finansiella komponenter i försäkringskontrakt

Inbetalningar och utbetalningar avseende kunders sparkapital som härrör från investeringsavtal samt finansiella komponenter i försäkringskontrakt redovisas som insättningar respektive uttag direkt i balansräkningen.

Den från försäkringskontraktet separerade finansiella komponenten i traditionella legala livförsäkringar redovisas i balansräkningen som upplåning från allmänheten. Dessa skulder värderas till det högsta av garanterat belopp och försäkringens aktuella värde. Det garanterade beloppet förräntas med garanterad ränta och motsvarar försäkringens upplupna anskaffningsvärde. Försäkringens aktuella värde är lika med värdet av de tillgångar som förvaltas för försäkringstagarnas räkning, och förräntas med en avkastning som bestäms från totalavkastningen för tillgångarna med avdrag för eventuell avkastningsdelning. Avkastningsdelningen innebär att försäkringsgivaren tilldelas en avtalad del av totalavkastningen om denna avkastning under kalenderåret överstiger den garanterade räntan. Beräkningen görs årligen och ackumulerat för varje enskilt försäkringskontrakt. Det innebär att den villkorade återbäringen minskar i de fall avkastningen ett enskilt år understiger garantiräntan och vice versa. Den del av avkastningen som enligt modellen för avkastningsdelning tillfaller koncernen redovisas som provisionsintäkt. I det fall avkastningen understiger den per kontrakt garanterade räntan redovisas mellanskillnaden i resultaträkningen i posten Nettoresultat av finansiella transaktioner.

Tillgångar och skulder som härrör från fondförsäkringsavtal redovisas till verkligt värde i balansräkningen som Tillgångar och skulder där kunden står värdeförändringsrisken.

Premieavgifter samt administrativa avgifter avseende investeringsavtal samt finansiella komponenter i försäkringskontrakt periodiseras och redovisas i resultaträkningen i posten Provisionsintäkter. Anskaffningskostnader redovisas direkt i resultaträkningen.

Återförsäkring

Återförsäkrarens andel av koncernens försäkringsskulder redovisas som Återförsäkringstillgångar i balansräkningen.

13. IMMATERIELLA TILLGÅNGAR

Redovisning i balansräkningen

En immateriell tillgång är en identifierbar, icke-monetär tillgång utan fysisk form. Immateriella tillgångar tas endast upp i balansräkningen om det är troligt att de framtida ekonomiska fördelar

som härrör från tillgången kommer att tillfalla koncernen och det går att beräkna anskaffningsvärdet på ett tillförlitligt sätt. Det innebär att internt utarbetade värden i form av goodwill, varumärken, kundregister och liknande inte redovisas som tillgångar i balansräkningen.

Investeringar i egenutvecklad programvaru tas till resultatet löpande i den mån utgifterna avser underhåll av befintlig affärsverksamhet eller befintlig programvara. Vid egen utveckling av ny programvara, eller vid utveckling av befintlig programvara för ny affärsverksamhet, aktiveras nedlagda utgifter, som kan beräknas på ett tillförlitligt sätt, från den tidpunkt det är sannolikt att ekonomiska fördelar kommer att uppstå. Utgifter som härrör från lånekostnader aktiveras från den tidpunkt beslut har fattats om aktivering av utgifter för utveckling av immateriell tillgång.

Vid ett rörelseförvärv hänförs förvärvspriset till värdet av förvärvade identifierbara tillgångar, skulder och eventualförpliktelser i den förvärvade rörelsen. Bland dessa tillgångar kan även ingå sådana immateriella tillgångar som inte skulle ha tagits upp i balansräkningen om de förvärvats separat eller utarbetats internt. Den del av förvärvspriset som vid ett rörelseförvärv inte kan hänföras till identifierbara tillgångar och skulder redovisas som goodwill.

Goodwill och immateriella tillgångar med obestämbar nyttjandeperiod

Goodwill och andra immateriella tillgångar med obestämbar nyttjandeperiod redovisas till anskaffningsvärde med avdrag för eventuella nedskrivningar. Nedskrivningsprövning sker årligen i samband med bokslutet eller när det finns en indikation på att tillgången kan ha minskat i värde. Nedskrivningsprövning görs genom en beräkning av tillgångens återvinningsvärde, det vill säga det högsta av nyttjandevärdet och det verkliga värdet med avdrag för försäljningskostnader. Så länge återvinningsvärdet överstiger redovisat värde är nedskrivning ej befogad. Nedskrivningar redovisas direkt i resultaträkningen.

Med hänsyn till att det inte är möjligt att särskilja de kassaflöden som hänförs från goodwill från kassaflöden som hänförs från andra tillgångar, sker nedskrivningsprövningen på nivån kassagenererande enhet. En kassagenererande enhet är den minsta grupp tillgångar som ger upphov till inbetalningar som är oberoende av inbetalningar från andra tillgångar eller tillgångsgrupper. Goodwill följs upp på rörelsesegmentnivå. Väsentliga bedömningar och antaganden vid nedskrivningsprövning av goodwill framgår av not K24. Tidigare gjorda nedskrivningar av goodwill återförs inte.

Immateriella tillgångar med bestämbar nyttjandeperiod

Immateriella tillgångar för vilka det går att fastställa en bedömd nyttjandeperiod är föremål för avskrivning. Avskrivningen sker linjärt över nyttjandeperioden. För närvarande innebär det att kundkontrakt skrivs av på 20 år och att internt utvecklad programvara vanligen skrivs av på fem år. I vissa infrastrukturprojekt bedöms nyttjandeperioden vara längre än fem år. För sådana investeringar är avskrivningstiden upp till 15 år. Varumärken som är föremål för avskrivning skrivs av på fem år. Avskrivningstiden provas individuellt, dels vid nyanskaffning, dels fortlöpande vid indikation på att nyttjandeperioden kan ha ändrats. Immateriella tillgångar med bestämbar nyttjandeperiod provas för nedskrivning när det finns indikation på att tillgången kan ha minskat i värde. Nedskrivningsprövning görs i enlighet med samma principer som för immateriella tillgångar med obestämbar nyttjandeperiod, det vill säga genom en beräkning av tillgångens återvinningsvärde.

14. FASTIGHETER OCH INVENTARIER

Koncernens materiella anläggningstillgångar består av fastigheter och inventarier. Med undantag av sådana fastigheter som utgör placeringstillgångar i försäkringsrörelsen samt fastigheter som övertagits för skydd av fordran, värderas dessa tillgångar till anskaffningsvärde med avdrag för ackumulerade av- och nedskrivningar.

Avskrivningarna sker utifrån tillgångarnas bedömda nyttjandeperioder. Normalt tillämpas en linjär avskrivningsplan. De bedömda nyttjandeperioderna provas årligen. De materiella tillgångar som består av delkomponenter med olika bedömda nyttjandeperioder, indelas i olika kategorier med separata avskrivningsplaner. Sådan så kallad komponentavskrivning är normalt endast aktuell avseende fastigheter. Som delkomponenter betraktas då de delar av fastigheten som har ett anskaffningsvärde som är betydande i förhållande till det sammanlagda anskaffningsvärdet. Resterande delar av fastigheten (stomme) skrivs av som helhet över den förväntade nyttjandeperioden. För närvarande är den bedömda nyttjandeperioden för stomme 100 år, för vatten och avlopp 35 år, för tak 30 år, för fasad, värme, ventilation och el 25 år, för hissar 20 år och för byggnadsinventarier tio år. Persondatorer och övrig IT-utrustning skrivs i regel av på tre år och investeringar i bankvalv och liknande lokalinvesteringar på tio år. Övriga inventarier skrivs normalt av på fem år.

Nedskrivningsprövning av materiella anläggningstillgångar sker när det finns indikation på att tillgången kan ha minskat i värde. Nedskrivning görs i det fall återvinningsvärdet understiger det redovisade värdet. Eventuell nedskrivning redovisas omedelbart i resultaträkningen. En nedskrivning reverseras om det finns indikation på att nedskrivningsbehovet inte längre föreligger och det har skett en förändring i de antaganden som låg till grund för beräkningen av återvinningsvärdet.

15. AVSÄTTNINGAR

Posten Avsättningar består av resultatförda förväntade negativa utflöden av resurser från koncernen som är ovissa vad gäller förfallotidpunkt eller belopp. Avsättningar redovisas när koncernen till följd av en inträffad händelse har en legal eller informell förpliktelse som det är sannolikt att det kommer att krävas ett utflöde av resurser för att reglera. För att redovisning ska kunna ske måste det vara möjligt att göra en tillförlitlig uppskattning av beloppet. Avsättningen värderas till det belopp som motsvarar den bästa uppskattningen av vad som krävs för att reglera förpliktelsen på balansdagen. Vid värderingen tas hänsyn till den förväntade framtida tidpunkten för reglering.

Avsättningar redovisas för omstruktureringar. Med omstrukturering avses genomgripande organisationsförändring, till exempel genom att anställda får avgångsvederlag för förtida uppsägning, eller nedläggningar av kontor. För att en avsättning ska redovisas krävs att en omstrukturering har fastställts och tillkännagivits så att det har skapats en välgrundad förväntan hos dem som berörs av att företaget kommer att genomföra omstruktureringen. En avsättning för omstrukturering omfattar enbart de direkta utgifter som uppstår vid omstruktureringen och som inte hör samman med den framtida verksamheten.

16. EGET KAPITAL

Eget kapital består av de komponenter som beskrivs i det följande.

Överkursfond

Överkursfonden består av optionskomponenten av emitterade konvertibla skuldebrev och det belopp som vid emission av aktier samt vid konvertering av konvertibla skuldebrev överstiger de emitterade aktiernas kvotvärde.

Säkringsreserv

I säkringsreserven redovisas realiserade värdeförändringar på derivatinstrument som utgör säkringsinstrument i kassaflödessäkringar.

Reserv för verkligt värde

Reserven för verkligt värde består av realiserade värdeförändringar på finansiella tillgångar som klassificerats som tillgängliga för försäljning.

Omräkningsreserv

Omräkningsreserven består av realiserade valutakurseffekter som uppstår till följd av omräkning av utländska enheter till koncernens rapporteringsvaluta.

Förmånsbestämda pensionsplaner

I posten Förmånsbestämda pensionsplaner redovisas aktuariella vinster och förluster på pensionsförpliktelsen samt avkastning som överstiger den beräknade avkastningen på förvaltningstillgångarna.

Balanserade vinstmedel

Balanserade vinstmedel består av intjänat resultat från innevarande och tidigare räkenskapsår. Utdelning samt återköp av egna aktier redovisas som avdrag från Balanserade vinstmedel.

Minoritetsintresse

Minoritetsintresse utgörs av den andel av koncernens nettotillgångar som inte direkt eller indirekt ägs av moderföretagets stamaktieägare. Minoritetsintresse redovisas som en separat andel av eget kapital.

Redovisning av egna aktier

Återköpta egna aktier redovisas inte som tillgång utan kvittas mot posten Balanserade vinstmedel i eget kapital.

17. INTÄKTER

Intäkter redovisas i resultaträkningen när det är sannolikt att framtida ekonomiska fördelar kommer att erhållas och dessa fördelar kan beräknas på ett tillförlitligt sätt. Följande generella principer gäller i fråga om tidpunkt för intäktsföring av olika typer av ersättningar:

- Ersättningar som tjänas in successivt genom att tjänster utförs, exempelvis förvaltningsavgifter inom kapitalförvaltningen, intäktsförs i takt med att dessa tjänster levereras.
- Ersättningar hänförliga till en specifik tjänst eller handling intäktsförs när tjänsten utförts. Till dessa intäkter hör courtage och betalningsprovisioner.
- Ersättningar som utgör en del av effektivrörelsen för ett finansiellt instrument periodiseras i det fall instrumentet värderas till upplupet anskaffningsvärde i enlighet med effektivrörelsetemetoden. För finansiella instrument som värderas till verkligt värde intäktsförs motsvarande ersättningar direkt.

Räntenetto

Ränteintäkter och räntekostnader redovisas i räntenettet i resultaträkningen, med undantag för ränteflöden som härrör från finansiella instrument som innehas för handel. I räntenettet redovisas även räntor hänförliga till derivatinstrument som säkrar poster vars ränteflöden redovisas i räntenettet. Utöver ränteintäkter och räntekostnader ingår i räntenettet avgifter för statliga garantier, exempelvis insättningsgaranti och stabilitetsavgiften.

För att få ett räntenetto rensat från ränteflöden som härrör från finansiella tillgångar och skulder som innehas för handel och samtidigt åstadkomma en samlad bild av aktiviteten i handelslaget, redovisas ränteintäkter och räntekostnader hänförliga till finansiella tillgångar och skulder som innehas för handel i resultatposten Nettoresultat av finansiella transaktioner.

Provisionsnetto

Intäkter och kostnader för olika typer av tjänster redovisas i resultaträkningen som Provisionsintäkter respektive Provisionskostnader. Det innebär bland annat att courtage och olika former av förvaltningsavgifter redovisas som provisioner. Andra typer av intäkter som redovisas som provisioner är betalningsprovisioner och kortavgifter, premier avseende utställda finansiella garantier liksom provisioner i försäkringsverksamheten. Även positiv avkastningsdelning i försäkringsrörelsen redovisas som provision. Ränteliknande garantiprovisioner samt avgifter som utgör integrerade delar av finansiella instrument och därför räknas in i effektivräntan, redovisas inte som provisioner utan ingår i räntenettet.

Nettoresultat av finansiella transaktioner

Posten Nettoresultat av finansiella transaktioner samlar upp all den resultatpåverkan som uppstår vid värdering av finansiella tillgångar och skulder till verkligt värde över resultaträkningen och vid realisation av alla finansiella tillgångar och skulder. Mer specifikt redovisas här:

- realisationsresultat från avyttring och reglering av finansiella tillgångar och skulder
- orealiserade värdeförändringar på de tillgångar och skulder som vid första redovisningstillfället klassificerats som Tillgångar som värderas till verkligt värde över resultaträkningen, exklusive den del av värdeförändringen som redovisas som ränta
- realiserade och orealiserade värdeförändringar på finansiella tillgångar och skulder som har klassificerats som innehav för handel
- räntor hänförliga till finansiella instrument som innehas för handel, med undantag för sådana räntor som härrör från derivat som säkrar poster vars ränteflöde redovisas i räntenettet

- utdelningsintäkter på de finansiella tillgångar som har klassificerats som innehav för handel
- orealiserade förändringar i verkligt värde avseende den säkrade risken i tillgångar och skulder som är säkrade poster i säkringar till verkligt värde, samt periodisering av sådana orealiserade värdeförändringar för säkringar som avbrutits i förtid
- orealiserade värdeförändringar på derivat som utgör säkringsinstrument i säkringar till verkligt värde
- ineffektiv del av värdeförändringar på säkringsinstrument som utgör säkringsinstrument i kassaflödessakringar och säkringar av nettoinvesteringar i utländska verksamheter
- negativ avkastningsdelning i försäkringsrörelsen, det vill säga de förluster som uppstår när avkastningen på finansiella tillgångar i försäkringsrörelsen understiger den garanterade skulduppräknningen.

Mottagen utdelning

Utdelningar på aktier som kategoriserats som tillgängliga för försäljning redovisas i resultaträkningen som Övriga utdelningsintäkter. Utdelningar på aktier som kategoriserats som finansiella tillgångar som innehas för handel redovisas i resultaträkningen som Nettoresultat av finansiella transaktioner. Utdelningar på aktier i intresseföretag ingår inte i posten Utdelningar i resultaträkningen. Redovisning av andelar i intresseföretags resultat beskrivs under punkten 3.

18. ERSÄTTNINGAR TILL ANSTÄLLDA

Personalkostnader

Som Personalkostnader redovisas löner, pensionskostnader och andra former av direkta personalkostnader inklusive socialavgifter, särskild löneskatt på pensionskostnader och andra former av lönebidkostnader. Eventuella ersättningar i samband med avslutad anställning skuldförs vid avtalets ingång och periodiseras över återstående tjänstgöringstid.

Redovisning av pensioner

Ersättningar till anställda efter anställningens upphörande utgörs av dels avgiftsbestämda, dels förmånsbestämda planer. Som avgiftsbestämda planer redovisas sådana planer för ersättningar enligt vilka koncernen betalar fastställda avgifter till en utomstående juridisk enhet och därefter saknar rättslig eller informell förpliktelse att betala ytterligare avgifter om den juridiska enheten saknar tillgångar för att fullgöra sitt åtagande gentemot den anställda. Erlagda premier för avgiftsbestämda planer redovisas löpande i resultaträkningen som personalkostnad. Övriga planer för ersättning efter avslutad

anställning redovisas som förmånsbestämda planer. Vid förmånsbaserad pensionslösning utgår en pension baserad på lön och anställningstid, vilket innebär att arbetsgivaren bär alla väsentliga risker för fullgörandet av pensionsutfästelsen. För majoriteten av de förmånsbaserade pensionsplanerna har koncernen avskilt förvaltningstillgångar i pensionsstiftelser och pensionskassa. Som nettoskuld i balansräkningen avseende de förmånsbaserade pensionsplanerna redovisas pensionsförpliktelse som minskade med förvaltningstillgångarna. Aktuella vinster och förluster på pensionsförpliktelsen, samt avkastning som överstiger avkastning enligt diskonteringsränta på förvaltningstillgångarna, redovisas i övrigt totalresultat.

Den redovisade pensionskostnaden avseende förmånsbestämda planer utgörs av nettot av följande poster, som samtliga ingår i personalkostnader:

- + Intjänad pensionsrätt under året, det vill säga årets andel av den beräknade slutliga totala pensionsutbetalningen. Beräkningen av intjänad pensionsrätt utgår från en beräknad slutlön och är föremål för aktuariella antaganden.
- + Årets räntekostnad på grund av att nuvärdet av pensionsskulden har ökat under året då tiden till utbetalning minskat. För beräkning av årets räntekostnad används aktuell företagsobligationsränta (räntan vid årets början) för en löptid motsvarande återstående tid till utbetalning av pensionsskulden.
- Beräknad avkastning (ränta) på förvaltningstillgångarna. Räntan på förvaltningstillgångar redovisas i resultatet med tillämpning av samma ränta som vid fastställande av årets räntekostnad.
- + Beräknade kostnader för särskild löneskatt periodiseras i enlighet med samma principer som tillämpas för den underliggande pensionskostnaden.

Beräkningen av kostnader och åtaganden med anledning av koncernens förmånsbestämda planer är förenad med ett flertal bedömningar och antaganden som kan ha en betydande inverkan på redovisade belopp. En utförligare beskrivning av dessa antaganden och bedömningar lämnas under punkten 20 samt i not K8.

19. SKATTER

Periodens skattekostnad utgörs av aktuell skatt samt uppskjuten skatt. Som aktuell skatt redovisas skatter som hänför sig till periodens eller tidigare perioders skattepliktiga resultat. Uppskjuten skatt är skatt som hänför sig till temporära skillnader mellan en tillgångs eller skulds redovisade värde och dess skattepliktiga värde. Uppskjutna skatter värderas till den skatte-sats som bedöms vara tillämplig då posten

realiseras. Uppskjutna skattefordringar avseende avdragsgilla temporära skillnader och underskottsavdrag redovisas endast i den mån det är sannolikt att dessa kommer att utnyttjas. Uppskjutna skatteskulder värderas till nominellt värde. Skatt redovisas i resultaträkningen, i övrigt totalresultat eller direkt i eget kapital beroende på var den underliggande transaktionen redovisas.

20. UPPSKATTNINGAR OCH VÄSENTLIGA BEDÖMNINGAR

Tillämpningen av koncernens redovisningsprinciper innebär i vissa fall att bedömningar måste göras som får en väsentlig inverkan på redovisade belopp. Redovisade belopp påverkas dessutom i ett antal fall av antaganden om framtiden. Sådana antaganden innebär alltid en risk för en justering av det redovisade värdet för tillgångar och skulder. De bedömningar och antaganden som görs speglar alltid företagsledningens bästa och mest rimliga uppfattning och är kontinuerligt föremål för granskning och validering. Följande bedömningar och antaganden har haft en väsentlig påverkan på de finansiella rapporterna. Uppgifter om väsentliga antaganden lämnas även i respektive not.

Aktuariell beräkning av förmånsbestämda pensionsplaner

Beräkningen av koncernens kostnader och förpliktelser för förmånsbestämda pensioner bygger på ett flertal aktuariella, demografiska och finansiella antaganden som har betydande inverkan på redovisade belopp. En förteckning över de antaganden som använts vid beräkningen av årets avsättning finns i not K8. Beräkningen av pensionsförpliktelserna avseende anställda i Sverige bygger på DUS14 som är på marknaden vedertagna antaganden om livslängd baserade på statistik framtagen av Svensk Försäkring. Antagandena om framtida löneökningar och inflation bygger på den förväntade långsiktiga utvecklingen.

Diskonteringsräntan baseras på förstklassiga företagsobligationer. Säkerställda bostadsobligationer anses i detta sammanhang vara företagsobligationer. Löptiden överensstämmer med den uppskattade genomsnittliga löptiden för pensionsförpliktelserna, vilken uppgår till 20 år. Då det saknas en likvid marknad för säkerställda bostadsobligationer med denna löptid fastställs istället diskonteringsräntan med utgångspunkt från en räntekurva. Räntekurvan är byggd som en spread över den svenska swapkurvan. Spreaden, som baseras på säkerställda bostadsobligationer exkluderat egna emissioner, appliceras på swapkurvan. På detta sätt modelleras en räntekurva fram utifrån vilken en 20-årig ränta kan härledas.

En känslighetsanalys av koncernens pensionsförpliktelse för varje betydande aktuariellt antagande, som visar hur förpliktelsen skulle ha påverkats av rimligt möjliga förändringar i dessa antaganden, framgår av not K8.

Bedömning av nedskrivningsbehov på lån och andra fordringar

Värdet på koncernens fordringar prövas löpande och individuellt för varje fordran. Vid behov skrivs fordran ned till bedömt återvinningsvärde. Det uppskattade återvinningsvärdet bygger på en bedömning av motpartens finansiella återbetalningsförmåga och antaganden om realisationsvärdet på eventuella säkerheter. Det slutliga utfallet kan komma att avvika från ursprungliga reserveringar för kreditförluster. De bedömningar och antaganden som används är föremål för regelbunden kontroll inom ramen för den interna kreditorganisationen. Se vidare not K2 för en mer utförlig beskrivning av intern riskkontroll och bankens hantering av kreditrisk.

K2 Risk- och kapitalhantering

Handelsbanken arbetar utifrån en väl beprövad affärsmodell som varit oförändrad i över 40 år. Affärsmodellen innebär en mycket låg risktolerans. Banken har som ett resultat uppvisat mycket stabila lönsamhetsnivåer under lång tid och det finansiella målet har uppnåtts i över 40 år i följd. Bankens affärsmodell fokuserar på att ta kreditrisker i kontorsrörelsen och av modellen följer att banken endast tar kreditrisker som är i linje med bankens restriktiva syn på risk. Alla övriga risker, som till exempel marknadsrisk och likviditetsrisker, eftersträvar banken att så långt som möjligt begränsa.

Handelsbankens kreditförlustnivå har under de senaste decennierna varit väsentligt lägre än genomsnittet hos övriga nordiska banker. Bankens uttalade målsättning är alltid att ingen kredit ska medföra en förlust. Detta förhållnings-sätt är helt styrande för kontorens kreditgivning och arbete med sina kreditportföljer.

Genom uppbyggnad av likviditetsreserver och matchning av kassaflöden har banken sedan lång tid arbetat med att begränsa likviditetsriskerna. Även detta är ett naturligt resultat av bankens låga risktolerans och arbetet påbörjades innan de nya likviditetsregelverken utformades. Handelsbanken är den enda av de större svenska bankerna som genom hela den senaste finanskrisen, liksom vid krisen i början av 1990-talet, klarat sin finansiering helt på egen hand, utan stöd från vare sig centralbanker eller myndigheter.

Även marknadsriskerna i Handelsbanken har från låga nivåer minskats ytterligare under de senaste åren och är i dag mycket låga. Detta arbete har pågått under en längre tid och påbörjades innan finanskrisen utbröt och innan regelverket började tillmäta marknadsrisker den betydelse som görs i dag.

RISKTOLERANS

Handelsbankens decentraliserade affärsmodell baseras på att ta kreditrisker i kontorsrörelsen. Dessa risker ska samtidigt hållas låga. Banken är en relationsbank med inriktning mot kunder med god återbetalningsförmåga och stark finansiell ställning. Kvalitetskravet får aldrig åsidosättas till förmån för högre kreditvolym, högre pris eller marknadsandelar. Toleransen för marknadsrisker är låg och de förekommer endast som ett led i kundaffärer, i samband med bankens finansiering och likviditetshantering, i dess roll som marknadsgarant samt i pensionssystemet. En konsekvens av bankens låga tolerans för marknadsrisk är att en jämförelsevis låg andel av bankens resultat kommer från nettoresultat av finansiella transaktioner. Även för operativa risker och compliancerisker är toleransen låg. Banken strävar efter att så långt som möjligt förebygga dessa risker och reducera förlusterna på området. Förlusterna ska vara låga både i jämförelse med tidigare inträffade förluster och i jämförelse med andra banker.

RISKSTRATEGI

Handelsbanken är en fullsortimentsbank och har därmed ett brett utbud av olika bank- och försäkringsprodukter. Därigenom uppkommer en rad olika risker som identifieras, mäts och hanteras på ett systematiskt sätt inom koncernens alla delar. Handelsbankens restriktiva förhållningssätt till risk innebär att banken medvetet undviker att delta i affärer med hög risk även om den förväntade ersättningen för ögonblicket kan vara hög.

Den låga risktoleransen upprätthålls genom en stark riskkultur som är uthållig över tid och som gäller på alla områden i koncernen. Riskkulturen genomsyrar hela bankens arbete och är väl förankrad hos bankens medarbetare. Banken präglas av en tydlig ansvarsfördelning där varje del av affärsverksamheten bär det fulla ansvaret för sina affärer och för att riskerna hanteras. En följd av detta är att det finns starka incitament till hög riskmedvetenhet och till försiktighet i affärsverksamheten. Den decentraliserade affärsmodellen är dock kombinerad med starka centraliserade kontroller. Den låga risktoleransen avspeglas också i synen på ersättning. Huvudprincipen är att ersättningar ska vara fasta eftersom detta bidrar till den långsiktighet som är en central del av Handelsbankens affärsmodell. Medarbetare med befogenhet att fatta affärsbeslut som innebär ett risktagande för banken kan endast erhålla fast ersättning utan rörliga inslag. De anställda är genom Stiftelsen Oktogonen en av bankens största ägare, vilket ytterligare bidrar till hög riskmedvetenhet.

Kreditgivningen har stark lokal förankring, där den nära kundrelationen och lokala känndomen verkar för låga kreditrisker. Därutöver ska koncernen vid var tid vara välkapitaliserad i förhållande till verksamhetens risker och hålla likvida tillgångar för att alltid klara sina betalningsförpliktelser när dessa förfaller, även i en stressad situation där upplåning på de finansiella marknaderna inte är möjlig. Handelsbanken eftersträvar på så sätt en affärsmodell som är oberoende av förändringar i konjunkturen.

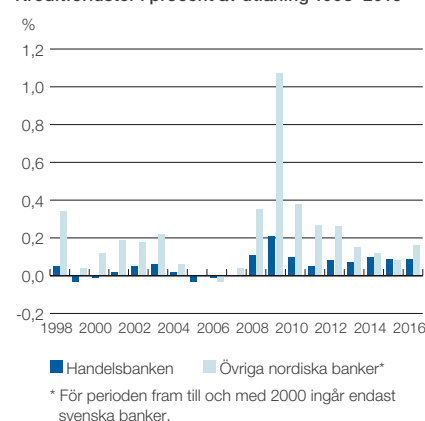
Det restriktiva förhållningssättet till risk innebär att banken är en stabil och uthållig affärspartner till kunderna oavsett konjunktur

eller marknadssituation. Det bidrar både till god riskhantering och att en hög servicenivå kan upprätthållas även när verksamheten och de marknader som banken verkar på utsätts för påfrestningar. Samma principer för bankens inställning till risk gäller i alla länder där banken är verksam och är vägledande i den fortsatta utlandsexpansionen.

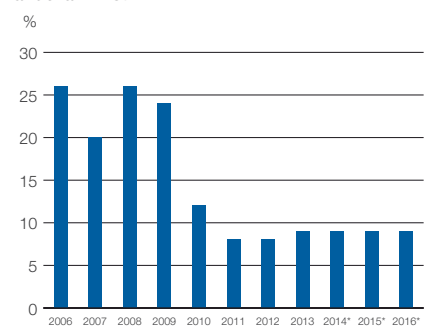
MOTSTÅNDSKRAFTIG RISKHANTERING

Handelsbanken har ända sedan oron på de finansiella marknaderna började år 2007, haft god tillgång till likviditet i samtliga för banken viktiga valutor. Banken har sedan krisåren

Kreditförluster i procent av utlåning 1998–2016

Nettoresultat av finansiella transaktioner som andel av vinst

Källa: Årsredovisningar

* Exklusive poster av icke återkommande karaktär.

Risker i Handelsbanken

Beskrivning	
Kreditrisk	Kreditrisk definieras som risken att banken drabbas av ekonomisk förlust som följd av att bankens motparter inte kan fullfölja sina kontraktssenliga förpliktelser.
Marknadsrisk	Marknadsriskerna härrör från pris- och volatilitetsförändringar på de finansiella marknaderna. Marknadsriskerna delas in i ränterisker, aktiekursrisker, valutakursrisker och råvaruprisrisker.
Likviditetsrisk	Likviditetsrisk är risken för att banken inte kan fullgöra sina betalningsförpliktelser när dessa förfaller, utan att drabbas av oacceptabla kostnader eller förluster.
Operativ risk	Operativ risk är risken för förluster till följd av icke ändamålsenliga eller misslyckade interna processer, mänskliga fel, felaktiga system eller externa händelser. Definitionen inkluderar legal risk.
Försäkringsrisk	Försäkringsrisk är risken i en försäkrings utfall, som beror på den försäkrades livslängd eller hälsa.
Compliancerisk	Compliancerisk är risken för att banken inte lever upp till lagar, förordningar och interna regler eller god sed och standard.
Ersättningsrisk	Ersättningsrisk utgörs av risken för förlust eller annan skada som uppkommer till följd av ersättningsystemet.

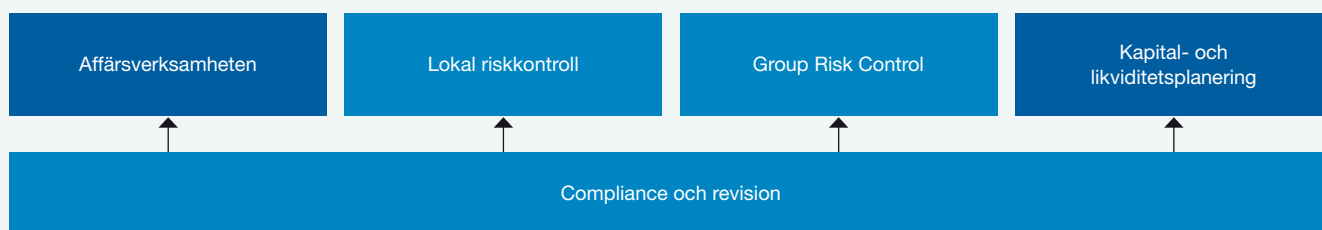
breddat sin investerarbas och utökat antalet finansieringsprogram för såväl säkerställd som senior upplåning. Det faktum att detta skett under rådande omvärldsförutsättningar är ett tydligt tecken på marknadens förtroende för bankens affärsmodell och konservativa syn på risk. Banken har haft och har kontinuerlig tillgång till de finansiella marknaderna via sina kort- och långfristiga finansieringsprogram. Group Treasurys likviditetsportfölj, som är en del av bankens likviditetsreserv, har en låg riskprofil och består främst av statsobligationer och säkerställda obligationer. Banken har en stor likviditetsreserv av hög kvalitet, vilket ger en hög motståndskraft mot eventuella störningar på de

finansiella marknaderna. Av reserven uppgick tillgodohavanden i centralbanker och banker samt innehav av värdepapper som är belåningsbara i centralbanker till 382 miljarder kronor (352). Därutöver finns ett mycket omfattande outnyttjat emissionsutrymme av säkerställda obligationer i Stadshypotek. Likviditetsreserver hålls i alla för banken väsentliga valutor. Den totala likviditetsreserven täcker bankens likviditetsbehov i ett stressat scenario med utflöde av inlåning i mer än tre år helt utan tillgång till ny marknadsfinansiering. En bibehållen verksamhet kan upprätthållas under en betydande tid även i en extrem situation med stängda marknader för valutaväxling.

Bankens kapitalsituation har fortsatt att stärkas under året och banken har haft en stabil intjäning. Detta har, tillsammans med låga kreditförluster, bidragit till den starka positionen. Den starka kapitalsituationen är en god försäkring i nuvarande makroekonomiska situation.

Handelsbankens låga risktolerans, goda kapitalisering och starka likviditetssituation gör banken väl rustad att verka även under de nya striktare regelverken samt under betydligt svårare marknadsförutsättningar än de som varit under de senaste åren. Likviditetssituationen beskrivs närmare i avsnittet Finansiering och likviditetsrisk.

Handelsbankens riskhantering och riskkontroll

Affärsverksamheten

Banken präglas av en tydlig ansvarsfördelning där varje del av affärsverksamheten bär det fulla ansvaret för sina affärer och för att samtliga risker hanteras. Den som bäst känner kunden och marknadsförutsättningarna har bäst möjlighet att bedöma risken och kan också på ett tidigt stadium agera om problem uppkommer. Varje kontor och varje resultatansvarig enhet bär ansvaret för att hantera uppkomna problem. Detta skapar incitament till hög riskmedvetenhet och till försiktighet i affärsverksamheten.

Decentraliserade kreditbeslut förutsätter dock en gemensam kreditprocess som Group Credits ansvarar för. Group Credits bereder de kreditbeslut som fattas av styrelsen eller dess kreditkommitté. Group Credits säkerställer också att kreditbedömningarna i hela koncernen sker på ett enhetligt sätt och att kreditgivningen utförs i enlighet med den kreditpolicy styrelsen har beslutat.

Affärsverksamhetens finansiella risker uppstår och hanteras huvudsakligen i Group Treasury, i Handelsbanken Capital Markets och i Handelsbanken Liv. Handelsbanken har en helt decentraliserad affärsmodell, men all finansiering och likviditetshandling i koncernen är centraliserad till Group Treasury. De marknadsrisker som uppstår för att möta kunders efterfrågan på finansiella instrument med exponering mot ränte-, valuta-, aktie- eller råvarumarknaderna hanteras i Handelsbanken Capital Markets. Operativa risker förekommer i all verksamhet inom banken och ansvaret för att hantera operativa risker är en integrerad del av chefsansvaret på alla nivåer i verksamheten. Hantering av marknadsrisker, hantering av bankens operativa risker samt finansierings- och likviditetshandling styrs av policyer fastställda av styrelsen.

Lokal riskkontroll

En lokal riskkontroll finns i varje land där banken har verksamhet, i varje regionbank, på centrala huvudavdelningar och i dotterbolag. Den lokala riskkontrollen arbetar med att identifiera, mäta, analysera och rapportera risker i verksamheten, särskilt marknadsrisker, likviditetsrisker, motpartsrisker, operativa risker, ryktesrisker och i förekommande fall försäkringsrisker, risker förknippade med ersättningssystemets utformning och risker i kapitalförvaltningsverksamheten. Lokal riskkontroll kontrollerar också limiter för marknads-, likviditets- och motpartsrisker samt operativa risker och utvärderar överträdelser av dessa limiter samt kreditlimiter. Lokal riskkontroll ansvarar även för att riskanalys görs av nya produkter, IT-system och väsentliga processer, samt att utvärdera verksamhetens arbete med operativa risker. Den lokala riskkontrollen på landnivå har ett uppdrag att kontrollera kreditprocessen. För kontroll av risker inom IT och informations-säkerhet finns en särskild lokal riskkontroll inom Group IT. Lokal riskkontroll rapporterar till Group Risk Control och till verksamhetens ledning.

Group Risk Control

Behovet av central uppföljning av risk- och kapitalsituationen ökar med graden av decentraliserade affärsbeslut. Group Risk Control är således en naturlig och viktig del av bankens affärsmodell.

Group Risk Control har till uppgift att på aggregerad nivå identifiera, mäta, analysera och rapportera koncernens alla väsentliga risker. Den övervakar också att riskerna och riskhanteringen lever upp till bankens låga risktolerans och att ledningen har tillförlitliga underlag för hur risker ska hanteras vid kritiska situationer. Vidare har Group Risk Control ett funktionellt ansvar

för att lokal riskkontroll mäter risker på ett ändamålsenligt och enhetligt sätt i koncernen och att bankens ledning och styrelse löpande får rapporter och analyser om den aktuella risksituationen.

Kapital- och likviditetsplanering

Om Handelsbanken, trots arbetet i de tre tidigare beskrivna delarna, skulle råka ut för allvarliga förluster, håller banken ett kapital och en likviditetsreserv som säkerställer bankens fortlevnad såväl under som efter extrema händelser. Det är kapitalsituationen bedömd enligt det legala kapitalkravet som, tillsammans med beräkningen av ekonomiskt kapital och stresstester, utgör grunderna i kapitalplaneringen. Likviditetsplaneringen säkerställer att koncernen alltid klarar sina betalningsförpliktelser när dessa förfaller, även i en stressad situation där upplåning på de finansiella marknaderna inte är möjlig. Genom stresstester och scenarionanalyser identifieras vilka åtgärder som behöver förberedas eller genomföras för att kapitaliseringen och likviditetssituationen vid varje tidpunkt ska vara tillfredsställande samt vilka åtgärder som krävs för att återställa koncernens kapital och likviditet i en återhämtningssituation efter en allvarlig kris.

Compliance och revision

Utöver de tidigare beskrivna delarna granskar såväl compliance, på central-, affärsområdes- och dotterbolagsnivå, som interna och externa revisorer verksamheten.

KREDITRISK

Kreditrisk definieras som risken att banken drabbas av ekonomisk förlust som följd av att bankens motparter inte kan fullfölja sina kontraktssenliga förpliktelser.

KREDITRISKSTRATEGI

Kreditprocessen i Handelsbanken utgår från övertygelsen att en decentraliserad organisation med lokal närvaro ger hög kvalitet i kreditbesluten. Banken är en relationsbank där kontoren håller löpande kontakt med kunden, vilket ger en djup kunskap om varje enskild kund och en kontinuerligt uppdaterad bild av kundens ekonomiska situation.

Handelsbanken är inte en massmarknadsbank utan är selektiv i kundurvalet, vilket innebär att kunderna ska ha en hög kreditkvalitet. Kvalitetskravet åsidosätts aldrig till förmån för högre kreditvolym eller för att erhålla högre avkastning. Banken undviker även att delta i finansiering där det förekommer komplicerade kundkonstellationer eller komplexa och svårförståeliga affärsupplägg.

När banken bedömer kreditrisken hos en viss kund bedöms i första hand kredittagarens återbetalningsförmåga. Enligt bankens kreditpolicy kan en svag återbetalningsförmåga aldrig kompenseras med att banken erbjuder goda säkerheter. Säkerheter kan dock reducera bankens förlust väsentligt om kredittagaren inte kan fullfölja sina förpliktelser. Krediter ska därför normalt vara betryggande säkerställda.

Det lokala kontorets nära kontakt med kunden innebär också att kontoret snabbt kan identifiera och agera vid eventuella problem. Detta medför att banken i många fall kan agera snabbare än vad som hade varit möjligt vid en mer centraliserad hantering av problemkrediter. Kontoret har också det fulla ekonomiska ansvaret för kreditgivningen. Kontoret hanterar således de problem som uppstår när en kund brister i betalningsförmåga och kontoret bär eventuella kreditförluster. Vid behov får det lokala kontoret stöd från det regionala huvudkontoret och från centrala avdelningar. Bankens arbetssätt leder till att alla som gör affärer förknippade med kreditrisk tillägnar sig ett väl etablerat synsätt för denna typ av risk. Detta synsätt utgör en viktig del av bankens kultur. De beskrivna arbets- och synsätten är viktiga anledningar till att banken över en lång tid redovisat mycket låga kreditförluster.

KREDITRISKORGANISATIONEN

I Handelsbankens decentraliserade organisation bär varje kundansvarigt kontor det fulla kreditansvaret. Kund- och kreditansvar ligger på kontorschefen eller de medarbetare på det lokala kontoret som kontorschefen utser.

Kontorschefer och de flesta medarbetare på kontor har personliga beslutandelimiten som gör det möjligt för dem att besluta om krediter till de kunder som de ansvarar för.

Vid beslut om större krediter finns även beslutsinstanser på regional och central nivå. Varje högre beslutandenivå tillför ytterligare kreditkompetens. På varje beslutandenivå finns rätt att avstyrka krediter inom såväl den egna beslutandenivån som krediter som annars skulle beslutats på högre beslutandenivåer. Samtliga delegater i hela beslutsprocessen, oavsett nivå, måste vara eniga för att ett positivt kreditbeslut

ska komma till stånd. Finns minsta tveksamhet hos någon delegat avslås kreditansökan. De största krediterna beslutas av styrelsens kreditkommitté eller av styrelsen i dess helhet, där ärenden har förberetts av Group Credits. Utan tillstyrkan av kreditansvarig kontorschef kan dock ingen kreditansökan processas vidare i banken.

Beslutsgången när det gäller krediter illustreras av bilden Kreditprocessen och beslutandenivåer i Handelsbanken. I bilden visas även procentuell andel av antal beslut och beslutade belopp fördelade på olika beslutandenivåer.

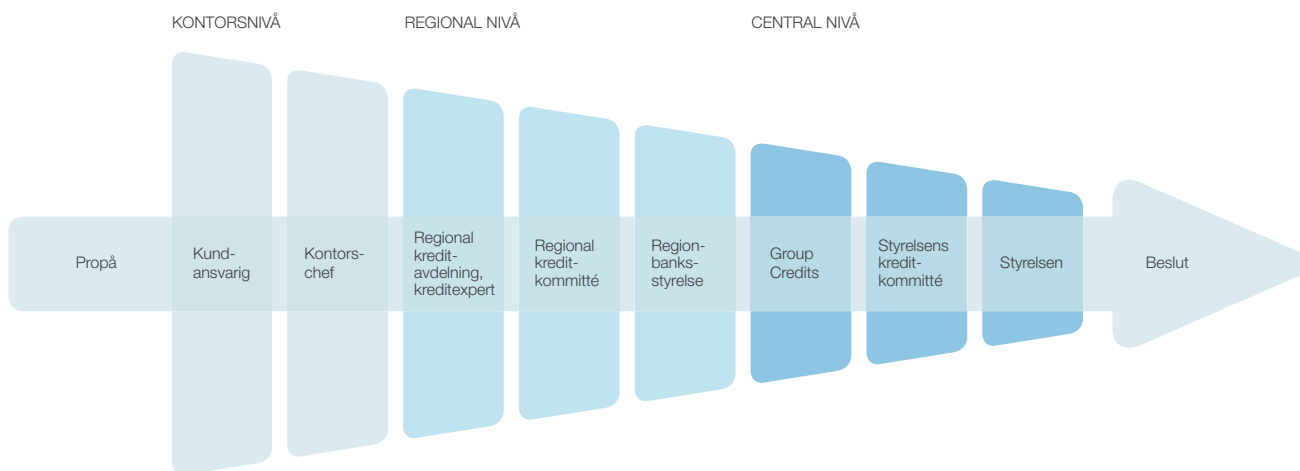
I Handelsbankens decentraliserade organisation ingår också att underlaget för kreditbeslut alltid utarbetas av det kreditansvariga kontoret oavsett om det slutgiltiga beslutet fattas på kontoret, på regional nivå, i styrelsens kreditkommitté eller av styrelsen. Underlaget för kreditbeslut innehåller bland annat allmän och ekonomisk information om kredittagaren, en bedömning av dennes återbetalningsförmåga, krediter och kreditvillkor samt värdering av säkerheter.

För kredittagare vars sammanlagda krediter överstiger 3 miljoner kronor fattas kreditbeslutet i form av kreditlimit. Vid krediter till privatpersoner mot säkerhet i bostad inträder limitplikten för belopp över 6 miljoner kronor. Krediter till bostadsrättsföreningar mot säkerhet i bostadsfastighet blir limitpliktiga för belopp över 12 miljoner kronor.

Beviljade kreditlimiten gäller högst ett år. Vid förlängning av limiten är kravet på beslutsordning detsamma som för en ny kredit.

I Handelsbankens decentraliserade organisation, där en stor andel av kredit- och limitbesluten fattas på de enskilda kontoren, är det viktigt att det finns en väl fungerande eftergranskningsprocess som säkerställer att kreditbeslut håller en hög kvalitet. Kontorschefen kvalitetsgranskar

Kreditprocessen och beslutandenivåer i Handelsbanken

Fördelning av fattade kreditlimitbeslut*

	KONTORSNIVÅ	REGIONAL NIVÅ	CENTRAL NIVÅ
Andel av antal limiter	70%	28%	2%
Andel av limitbelopp	10%	32%	58%

* Exklusive stat- och banklimiter som beslutas på central nivå.

medarbetarnas beslut och regionala kreditavdelningens kvalitetsgranskar beslut fattade av kontorschefer.

Syftet med kvalitetsgranskningen är att säkerställa att bankens kreditpolicy och interna instruktioner efterlevs, att kreditkvaliteten upprätthålls och att kreditbeslut vittnar om gott kreditomdöme och sund affärsmässighet. En motsvarande granskning av kvaliteten utförs även av kreditbeslut som fattas av högre beslutan-

tandenivåer i banken. Krediter som beviljas av regionala kreditkommittéer och regionbanksstyrelser granskas av Group Credits, som även bereder och granskar krediter som beslutas av bankens styrelse eller dess kreditkommitté.

KREDITPORTFÖLJEN

Bankens kreditportfölj presenteras i detta avsnitt med utgångspunkt från sammanställda balansräkningsposter.

Portföljens fördelning

Med utgångspunkt från balansräkningen kategoriseras krediter i utlåning till allmänhet respektive utlåning till kreditinstitut samt off-balanceposter fördelade på produkttyp. När begreppet exponering används avses summan av poster i och utanför balansräkningen.

Kreditrisexponeringar mkr	2016	2015
Utlåning till allmänheten ¹	1 963 622	1 866 467
varav omvända repor	7 493	7 742
Utlåning till övriga kreditinstitut	31 347	49 656
varav omvända repor	4 088	23 394
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	97 205	74 777
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	63 909	44 513
Derivatinstrument ²	82 633	85 347
Eventualförpliktelser	78 530	77 457
varav garantiförbindelser, krediter	9 643	9 750
varav garantiförbindelser, övriga	63 108	61 274
varav dokumentkrediter	5 779	6 433
Övriga åtaganden	425 267	420 857
varav outnyttjad del av beviljade räkningskrediter	128 967	129 216
varav kreditlöften	272 729	267 200
varav övrigt	23 571	24 441
Summa	2 742 513	2 619 074
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker	199 362	202 630
Övrig utlåning till centralbanker	25 527	34 118
Summa	2 967 402	2 855 822

¹ Av detta belopp består 926 mkr (1 619) av utlåning som vid första redovisningstillfället kategoriserats som värderad till verkligt värde via resultaträkningen.

² Avser summa positiva marknadsvärden. Om rättsliga hållbara nettningsavtal beaktas uppgår exponeringen till 65 555 mkr (59 687).

Geografisk fördelning 2016 mkr	Utlåning					Åtaganden utanför balansräkningen						
	Allmänheten	Kreditinstitut exkl centralbanker	Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker	Övrig utlåning till centralbanker	Derivatinstrument	Placeringar	Garantier	Kreditlöften	Outnyttjad del av beviljade räkningskrediter	Dokumentkrediter	Övrigt	Summa
Sverige	1 245 654	23 161	145	4 821	81 275	127 946	23 989	136 579	85 583	2 874	15 038	1 747 065
Storbritannien	193 450	150	61 772	394	92	-	6 066	35 426	6 741	50	2 699	306 840
Norge	244 445	300	6 203	-	-	-	8 267	40 139	19 261	87	4 307	323 009
Danmark	95 540	27	120	20 269	31	11	4 930	13 780	7 662	613	3	142 986
Finland	122 534	25	98 710	-	149	-	4 506	18 977	7 179	216	190	252 486
USA	5 283	5 495	30 386	-	958	32 421	15 795	13 208	476	1 392	-	105 414
Nederländerna	32 285	75	395	-	-	-	153	6 814	393	-	-	40 115
Tyskland	4 567	61	159	-	-	-	3 497	1 558	644	146	1 326	11 958
Polen	3 016	6	25	43	-	-	1 482	1	139	-	8	4 720
Övriga världen	16 848	2 047	1 447	-	128	736	4 066	6 247	889	401	-	32 809
Summa	1 963 622	31 347	199 362	25 527	82 633	161 114	72 751	272 729	128 967	5 779	23 571	2 967 402

Geografisk fördelning 2015 mkr	Utlåning					Åtaganden utanför balansräkningen						
	Allmänheten	Kreditinstitut exkl centralbanker	Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker	Övrig utlåning till centralbanker	Derivatinstrument	Placeringar	Garantier	Kreditlöften	Outnyttjad del av beviljade räkningskrediter	Dokumentkrediter	Övrigt	Summa
Sverige	1 214 093	17 513	174	15 998	84 435	87 522	24 897	137 606	89 522	3 650	16 816	1 692 226
Storbritannien	194 069	610	55 538	364	77	-	6 636	36 565	6 235	40	2 768	302 902
Norge	209 327	189	6 101	2 103	-	-	6 890	30 262	16 228	114	4 687	275 901
Danmark	82 854	61	113	15 653	42	7	4 099	12 088	8 155	166	-	123 238
Finland	115 090	42	44 823	-	118	0	3 974	18 028	7 059	175	170	189 479
USA	4 233	24 776	94 626	-	471	30 744	14 758	15 310	375	1 395	-	186 688
Nederländerna	22 344	-	377	-	-	-	1 040	6 241	212	-	-	30 214
Tyskland	5 336	264	111	-	-	-	3 303	5 432	342	21	-	14 809
Polen	2 396	4	41	-	-	-	1 038	1	139	-	-	3 619
Övriga världen	16 725	6 197	726	-	204	1 017	4 389	5 667	949	872	-	36 746
Summa	1 866 467	49 656	202 630	34 118	85 347	119 290	71 024	267 200	129 216	6 433	24 441	2 855 822

Utlåning till allmänheten, fördelad på bransch och motpartsslag	2016			2015		
	Utlåning före beaktande av reserveringar	Reserveringar för sannolika kreditförluster	Utlåning efter beaktande av reserveringar	Utlåning före beaktande av reserveringar	Reserveringar för sannolika kreditförluster	Utlåning efter beaktande av reserveringar
mkr						
Privatpersoner	982 640	-745	981 895	912 517	-755	911 762
varav hypotekslån	800 092	-33	800 059	736 768	-31	736 737
varav övriga lån säkerställda i bostad	120 121	-146	119 975	107 591	-146	107 445
varav övriga lån privatpersoner	62 427	-566	61 861	68 158	-578	67 580
Bostadsrättsföreningar	187 016	-20	186 996	169 595	-20	169 575
varav hypotekslån	156 835	-12	156 823	148 064	-7	148 057
Fastighetsförvaltning	540 194	-691	539 503	511 308	-697	510 611
Tillverkningsindustri	27 633	-522	27 111	33 540	-1 542	31 998
Handel	21 947	-270	21 677	24 236	-267	23 969
Hotell- och restaurangverksamhet	8 516	-32	8 484	8 981	-30	8 951
Person- och godstransport till sjöss	9 375	-1 244	8 131	10 354	-543	9 811
Övrig transport och kommunikation	14 614	-36	14 578	11 195	-60	11 135
Byggnadsverksamhet	18 103	-161	17 942	15 500	-92	15 408
Elektricitet, gas och vatten	25 224	-39	25 185	26 560	-52	26 508
Jordbruk, jakt och skogsbruk	11 727	-31	11 696	11 318	-15	11 303
Övrig serviceverksamhet	19 608	-113	19 495	19 789	-66	19 723
Holding-, investment-, försäkringsbolag, fonder m m	66 730	-316	66 414	71 179	-282	70 897
Stat och kommun	15 891	0	15 891	22 452	0	22 452
Övrig företagsutlåning	19 047	-75	18 972	22 759	-117	22 642
Summa utlåning till allmänheten, före beaktande av gruppvis reservering	1 968 265	-4 295	1 963 970	1 871 283	-4 538	1 866 745
Gruppvisa reserveringar för individuellt värderade fordringar			-348			-278
Summa utlåning till allmänheten	1 968 265		1 963 622	1 871 283		1 866 467

Utlåning till allmänheten efter beaktande av reserveringar – geografisk fördelning per bransch 2016								Summa
	Sverige	Stor- britannien	Norge	Danmark	Finland	Neder- länderna	Övriga världen	
mkr								
Privatpersoner	727 562	59 468	91 969	53 964	35 452	8 165	5 315	981 895
varav hypotekslån	682 857	0	60 017	36 371	20 814	0	0	800 059
varav övriga lån säkerställda i bostad	11 309	54 741	18 167	13 478	10 260	7 805	4 215	119 975
varav övriga lån privatpersoner	33 396	4 727	13 785	4 115	4 378	360	1 100	61 861
Bostadsrättsföreningar	149 245	0	16 911	908	19 932	0	0	186 996
Fastighetsförvaltning	240 020	111 510	103 659	19 637	33 888	23 194	7 595	539 503
Tillverkningsindustri	11 966	2 764	2 680	1 481	3 086	2	5 132	27 111
Handel	10 604	3 686	3 728	1 362	1 215	0	1 082	21 677
Hotell- och restaurangverksamhet	2 217	3 137	141	1 846	97	0	1 046	8 484
Person- och godstransport till sjöss	3 370	2	2 086	452	2 095	0	126	8 131
Övrig transport och kommunikation	9 364	1 194	2 135	360	1 201	304	20	14 578
Byggnadsverksamhet	7 129	2 824	6 468	497	989	0	35	17 942
Elektricitet, gas och vatten	8 841	243	6 227	66	8 988	192	628	25 185
Jordbruk, jakt och skogsbruk	10 723	673	57	97	132	0	14	11 696
Övrig serviceverksamhet	10 165	4 042	2 659	1 283	1 332	0	14	19 495
Holding-, investment-, försäkringsbolag, fonder m m	45 508	2 212	1 200	9 325	3 287	29	4 853	66 414
Stat och kommun	4 149	0	254	629	10 464	395	0	15 891
Övrig företagsutlåning	4 932	1 733	4 373	3 656	409	4	3 865	18 972
Summa utlåning till allmänheten, före beaktande av gruppvis reservering	1 245 795	193 488	244 547	95 563	122 567	32 285	29 725	1 963 970
Gruppvisa reserveringar för individuellt värderade fordringar	-139	-39	-100	-25	-33	-1	-11	-348
Summa utlåning till allmänheten	1 245 656	193 449	244 447	95 538	122 534	32 284	29 714	1 963 622

Utlåning till allmänheten efter beaktande av reserveringar – geografisk fördelning per bransch 2015

mkr	Sverige	Storbritannien	Norge	Danmark	Finland	Nederländerna	Övriga världen	Summa
Privatpersoner	682 992	57 273	80 150	46 352	34 317	5 867	4 811	911 762
varav hypotekslån	635 871	0	50 782	29 001	21 083	0	0	736 737
varav övriga lån säkerställda i bostad	14 023	45 685	16 222	13 276	8 806	5 532	3 901	107 445
varav övriga lån privatpersoner	33 098	11 588	13 146	4 075	4 428	335	910	67 580
Bostadsrättsföreningar	137 604	0	14 472	552	16 947	0	0	169 575
Fastighetsförvaltning	244 996	115 262	85 729	13 726	28 682	14 538	7 678	510 611
Tillverkningsindustri	15 401	2 692	2 565	1 443	3 386	1 059	5 452	31 998
Handel	12 304	4 596	2 969	1 367	1 688	0	1 045	23 969
Hotell- och restaurangverksamhet	2 507	3 218	153	1 734	268	0	1 071	8 951
Person- och godstransport till sjöss	3 612	6	2 520	1 002	2 626	0	45	9 811
Övrig transport och kommunikation	5 734	625	2 282	1 184	947	362	1	11 135
Byggnadsverksamhet	6 606	2 006	5 064	550	865	0	317	15 408
Elektricitet, gas och vatten	9 908	406	6 729	76	8 540	184	665	26 508
Jordbruk, jakt och skogsbruk	9 481	1 512	18	120	123	0	49	11 303
Övrig serviceverksamhet	11 939	3 986	1 114	1 433	1 241	0	10	19 723
Holding-, investment-, försäkringsbolag, fonder m m	49 996	982	1 446	9 700	3 449	110	5 214	70 897
Stat och kommun	10 918	0	198	1	11 335	0	0	22 452
Övrig företagsutlåning	10 231	1 547	3 962	3 637	704	225	2 336	22 642
Summa utlåning till allmänheten, före beaktande av gruppvis reservering	1 214 229	194 111	209 371	82 877	115 118	22 345	28 694	1 886 745
Gruppvisa reserveringar för individuellt värderade fordringar	-137	-42	-44	-23	-28	-1	-3	-278
Summa utlåning till allmänheten	1 214 092	194 069	209 327	82 854	115 090	22 344	28 691	1 886 467

Säkerheter

Då det som regel blir aktuellt att ta säkerheter i anspråk först sedan kredittagaren drabbats av allvarliga betalningssvårigheter inriktas värderingen av säkerheter på det värde säkerheterna förväntas ha vid en försäljning under ogynnsamma omständigheter i samband med en obeståndssituation. För vissa tillgångar kan värdet påverkas avsevärt vid en obeståndssituation och en därigenom framtvungad försäljning.

Vid långfristiga kreditåtaganden utan säkerhet till företag avtalar banken ofta med kunden om särskilda kreditvillkor som ger rätt till omförhandling eller uppsägning vid ogynnsam utveckling.

En stor del av utlåningen till kreditinstitut är omvända repor. En omvänd repa är en återköpstransaktion som innebär att banken repar in (köper) räntebärande värdepapper eller aktier med särskild överenskommelse att värdepapp-

ret ska säljas tillbaka till ett visst pris vid en viss tidpunkt. Omvända repor betraktas av banken som säkerställd utlåning.

Under speciella omständigheter kan banken köpa kreditderivat eller finansiella garantier som kreditriskkydd för fordringar. Detta förekommer dock inte inom bankens ordinarie kreditgivning.

Kreditriskexponering on balance, fördelad per säkerhet

mkr	2016	2015
Bostadsfastigheter ¹	1 308 242	1 207 242
varav privatpersoner	920 344	845 481
Övriga fastigheter	307 334	293 936
Stat, kommun och landsting ²	296 676	313 475
Borgen ³	10 844	8 627
Finansiella säkerheter	22 858	40 632
Objektssäkerheter	24 343	23 789
Övriga säkerheter	19 093	21 854
Blanko	232 032	242 361
Summa kreditriskexponering on balance	2 221 422	2 151 916

Utlåning till allmänheten, fördelad per säkerhet

mkr	2016	2015
Bostadsfastigheter ¹	1 308 242	1 207 242
varav privatpersoner	920 344	845 481
Övriga fastigheter	307 334	293 936
Stat, kommun och landsting ²	68 477	76 609
Borgen ³	10 330	8 134
Finansiella säkerheter	16 973	16 797
Objektssäkerheter	24 343	23 789
Övriga säkerheter	19 093	21 854
Blanko	208 830	218 106
Utlåning till allmänheten	1 963 622	1 866 467

¹ Inklusive bostadsrätter.

² Avser direkta statsexponeringar och statsgarantier.

³ Inkluderar ej statsgarantier.

Kreditriskkoncentrationer

Handelsbankens kontor är starkt fokuserade på att etablera långsiktiga relationer med kunder som har hög kreditvärdighet. Om ett kontor identifierar en bra kund ska kontoret kunna göra affärer med kunden oavsett om banken som helhet har en stor exponering mot den bransch som kunden representerar. Banken har därmed i sin kreditgivning inte något inbyggt hinder mot att få relativt stora exponeringar i enskilda sektorer. Banken följer och beräknar dock koncentrationsrisker mot olika typer av branscher, geografiska områden och enskilda större exponeringar. Banken tillämpar också särskilda limiter för att begränsa den maximala kreditexponeringen mot enskilda motparter som ett komplement till kreditriskbedömningen. Om en koncentration i kreditportföljen kan antas utgöra en förhöjd risk, följs denna koncentration upp. Koncentrationsrisker fångas upp i bankens beräkning av ekonomiskt kapital för kreditrisker och i de stresstester som görs i den interna kapitalutvärderingen. Finansinspektionen beräknar också ett särskilt kapitalkravspåslag i Pelare 2 för koncentrationsrisker i kreditportföljen. Därigenom säkerställs att banken är väl kapitaliserad med hänsyn också till koncentrationsrisker. Om koncentrationsriskerna

skulle bedömas vara för stora har banken både möjlighet och förmåga att reducera riskerna genom olika riskreducerande åtgärder.

Handelsbanken har, utöver bolån och utlåning till bostadsrättsföreningar, en betydande utlåning till fastighetsförvaltning om 540 miljarder kronor (511). Med fastighetsförvaltning avses här alla företag som kreditbedöms som "fastighetsbolag". Det är vanligt förekommande att koncerner verksamma i andra branscher har dotterbolag som förvaltar de fastigheter som koncernen bedriver verksamhet i, och även sådana fastighetsbolag anses här tillhöra fastighetsförvaltning. Den underliggande kreditrisken i sådana fall är dock inte enbart fastighetsrelaterad. Därutöver kreditbedöms privatpersoner med större fastighetsinnehav som fastighetsbolag.

En mycket stor del av fastighetsutlåningen är säkerställd i fastigheter med låg belåningsgrad. En stor del av fastighetsutlåningen sker till statliga fastighetsbolag, kommunala bostadsbolag och annan bostadsrelaterad verksamhet där låntagarna genomgående har starka och stabila kassaflöden och därigenom mycket hög kreditvärdighet. En stor del av utlåningen till fastighetssektorn är således till bolag med mycket låg sannolikhet

för fallissemang. Bankens exponering mot fastighetssektorn finns specificerad i tabeller nedan.

Andelen exponeringar hänförliga till fastighetsmotparter som har en sämre rating än bankens riskklass 5 (normal risk) är mycket låg. 99 procent (99) av total fastighetsutlåning i Sverige återfinns i riskklass 5 eller bättre. Motsvarande uppgift avseende fastighetsutlåningen i Storbritannien uppgår till 97 procent (96), Danmark 96 procent (94), Finland 98 procent (98), Norge 97 procent (97) och Nederländerna 99 procent (98). Av de motparter som återfinns i sämre riskklasser än normalt återfinns huvuddelen i riskklasserna 6–7 och endast små volymer i de högre riskklasserna 8–9. För information om Handelsbankens riskklassificering, se avsnitt Beräkning av kapitalkrav för kreditrisker.

Under de senaste åren har Handelsbanken haft en betydande kreditillväxt i Storbritannien genom en expansion av kontorsnätet. En stor del av tillväxten har varit i fastighetsrelaterade krediter. Handelsbanken har i sin expansion haft samma strikta krav på återbetalningsförmåga och säkerheternas kvalitet som på övriga hemmamarknader. Resultatet av detta är en hög koncentration av kunder i goda riskklasser och en kreditförlustnivå i linje med övriga hemmamarknader.

Specifikation Utlåning till allmänheten – Fastighetsförvaltning	2016			2015		
	Utlåning före beaktande av reserveringar	Reserveringar för sannolika kreditförluster	Utlåning efter beaktande av reserveringar	Utlåning före beaktande av reserveringar	Reserveringar för sannolika kreditförluster	Utlåning efter beaktande av reserveringar
mkr						
Utlåning i Sverige						
Statligt ägda fastighetsbolag	3 228	0	3 228	5 042	-	5 042
Kommunalt ägda fastighetsbolag	9 771	0	9 771	12 242	-	12 242
Bostadsfastighetsbolag	99 598	-26	99 572	91 484	-35	91 449
varav hypotekslån	85 134	-1	85 133	77 367	-4	77 363
Övrig fastighetsförvaltning	127 578	-130	127 448	136 333	-71	136 262
varav hypotekslån	52 925	-2	52 923	61 993	-7	61 986
Summa utlåning i Sverige	240 175	-156	240 019	245 101	-106	244 995
Utlåning utanför Sverige						
Storbritannien	111 800	-289	111 511	115 669	-408	115 261
Norge	103 767	-108	103 659	85 787	-58	85 729
Danmark	19 755	-118	19 637	13 816	-89	13 727
Finland	33 891	-4	33 887	28 704	-22	28 682
Nederländerna	23 194	0	23 194	14 539	-	14 539
Övriga länder	7 612	-16	7 596	7 692	-14	7 678
Summa utlåning utanför Sverige	300 019	-535	299 484	266 207	-591	265 616
Summa utlåning – Fastighetsförvaltning	540 194	-691	539 503	511 308	-697	510 611

Specifikation Utlåning till allmänheten – Fastighetsförvaltning, typ av säkerhet och land	2016					2015				
	Summa	Bolag ägda av stat och kommun/ fastighetsutlåning garanterad av stat och kommun	Flerbostads- hus/bostads- fastigheter	Kommersiella fastigheter och övriga säkerheter	Blanko	Summa	Bolag ägda av stat och kommun/ fastighetsutlåning garanterad av stat och kommun	Flerbostads- hus/bostads- fastigheter	Kommersiella fastigheter och övriga säkerheter	Blanko
mkr										
Sverige	240 175	14 129	103 681	109 681	12 684	245 101	18 746	99 658	111 881	14 816
Storbritannien	111 800	0	54 193	54 853	2 754	115 669	0	52 582	59 053	4 034
Norge	103 767	0	16 304	79 339	8 124	85 787	0	12 209	64 187	9 391
Danmark	19 755	0	10 166	8 388	1 201	13 816	0	7 717	4 870	1 229
Finland	33 891	14 561	5 401	12 585	1 344	28 704	11 117	4 577	12 247	763
Nederländerna	23 194	0	11 072	12 073	49	14 539	0	7 286	6 904	349
Övriga länder	7 612	267	643	2 867	3 835	7 692	531	580	5 819	762
Summa	540 194	28 957	201 460	279 786	29 991	511 308	30 394	184 609	264 961	31 344

Specifikation Utlåning till allmänheten – Fastighetsförvaltning, riskklass och land 2016
 mkr

Riskklass	Utlåning								Summa	%	Ackumulerat % av total
	Sverige	Storbritannien	Norge	Danmark	Finland	Nederländerna	Övriga världen				
1	21 647	744	1 858	82	5 474	39	1 104	30 948	5,73	6	
2	60 262	21 710	26 369	2 618	10 812	8 197	3 886	133 854	24,78	31	
3	97 610	54 935	50 727	8 167	11 431	12 399	1 329	236 598	43,80	74	
4	44 490	25 662	14 909	5 998	5 000	1 999	914	98 972	18,32	93	
5	13 444	5 326	7 081	2 113	546	302	314	29 126	5,39	98	
6	1 327	1 695	1 095	220	108	214	26	4 685	0,87	99	
7	805	625	1 063	112	411	44	0	3 060	0,57	99	
8	185	85	336	59	26	0	0	691	0,13	100	
9	93	21	99	12	10	0	0	235	0,04	100	
Fallissemang	312	997	230	374	73	0	39	2 025	0,37	100	
Summa	240 175	111 800	103 767	19 755	33 891	23 194	7 612	540 194	100		

Specifikation Utlåning till allmänheten – Fastighetsförvaltning, riskklass och land 2015
 mkr

Riskklass	Utlåning								Summa	%	Ackumulerat % av total
	Sverige	Storbritannien	Norge	Danmark	Finland	Nederländerna	Övriga världen				
1	20 034	943	1 127	53	2 903	115	1 044	26 219	5,13	5	
2	73 556	22 677	18 026	829	11 365	1 942	3 249	131 644	25,75	31	
3	92 801	56 376	45 263	6 197	11 006	10 247	2 869	224 759	43,96	75	
4	43 115	24 298	15 418	4 338	1 619	1 873	172	90 833	17,76	93	
5	12 592	6 249	3 430	1 548	1 125	75	289	25 308	4,95	98	
6	1 606	1 939	1 444	289	401	221	30	5 930	1,16	99	
7	889	1 331	793	190	118	66	0	3 387	0,66	99	
8	161	363	91	26	17	0	0	658	0,13	99	
9	107	87	15	8	9	0	2	228	0,04	100	
Fallissemang	240	1 406	180	338	141	0	37	2 342	0,46	100	
Summa	245 101	115 669	85 787	13 816	28 704	14 539	7 692	511 308	100		

Specifikation Utlåning till allmänheten – Fastighetsförvaltning, riskklass, typ av säkerhet och blanko 2016
 mkr

Riskklass	Utlåning		Säkerhet			Blanko
	Flerbostadshus/ bostadsfastigheter	Kommersiella fastigheter	Garantier av stat och kommun	Övriga säkerheter		
1	30 948	15 336	5 722	6 755	973	2 162
2	133 854	48 936	62 140	6 483	2 609	13 686
3	236 598	92 978	125 902	4 967	4 008	8 743
4	98 972	36 085	54 224	3 228	1 722	3 713
5	29 126	9 679	17 721	236	575	915
6	4 685	1 247	3 168	1	177	92
7	3 060	655	2 173	14	124	94
8	691	170	438	0	58	25
9	235	63	97	3	45	27
Fallissemang	2 025	363	946	0	152	564
Summa	540 194	205 512	272 531	21 687	10 443	30 021

Specifikation Utlåning till allmänheten – Fastighetsförvaltning, riskklass, typ av säkerhet och blanko 2015
 mkr

Riskklass	Utlåning		Säkerhet			Blanko
	Flerbostadshus/ bostadsfastigheter	Kommersiella fastigheter	Garantier av stat och kommun	Övriga säkerheter		
1	26 219	14 662	6 208	3 355	188	1 806
2	131 644	49 028	57 171	10 543	2 527	12 375
3	224 759	81 039	124 876	5 296	4 115	9 433
4	90 833	32 732	52 902	682	755	3 762
5	25 308	9 133	13 189	420	340	2 226
6	5 930	1 279	4 034	14	52	551
7	3 387	899	2 222	0	50	216
8	658	236	270	0	16	136
9	228	40	92	3	2	91
Fallissemang	2 342	579	890	0	49	824
Summa	511 308	189 627	261 854	20 313	8 094	31 420

BERÄKNING AV KAPITALKRAV FÖR KREDITRISKER

Risiklassificeringssystemet

Handelsbankens risiklassificeringssystem består av ett antal olika system, metoder, processer och rutiner som stödjer Handelsbankens klassificering och kvantifiering av kreditrisk.

Genom Handelsbankens interna risiklassificeringssystem mäts kreditrisken i all verksamhet på ett tillförlitligt och konsekvent sätt. Risiklassificeringen bygger på bankens interna rating, som grundar sig på en bedömning av varje motparts återbetalningsförmåga. Ratingen bestäms av risken för finansiella påfrestningar samt av den bedömda motståndskraften vid sådana påfrestningar. Metoden och klassificeringen bygger på den ratingmodell som tillämpats av banken under flera decennier.

Den interna ratingen är den viktigaste beståndsdel i bankens modell för att beräkna kapitalkrav enligt internmetoden. Ratingen är dynamisk, det vill säga den omprövas om det finns tecken på att motpartens återbetalningsförmåga har ändrats. Vidare omprövas ratingen med den periodicitet som regelverket föreskriver. Klassificeringen görs av den som är ansvarig för att bevilja en kredit och kontrolleras därefter av oberoende instanser.

Metoder för risiklassificeringen

För att kvantifiera bankens kreditrisker beräknas sannolikheten för att kunder ska falla (Probability of Default, PD), hur stor exponering banken förväntas ha om fallissemang inträffar (exponeringsbelopp) och hur stor andel av den exponeringen som banken väntas förlora vid fallissemang (Loss Given Default, LGD). Fallissemang definieras som att motparten antingen är mer än 90 dagar sen med betalning eller att det gjorts en bedömning att motparten inte kommer att kunna betala kontraktensligt, till exempel i samband med konkurs.

PD-värdet uttrycks som ett procenttal, där exempelvis ett PD-värde på 0,5 procent innebär att en kredittagare av 200 med samma PD-värde väntas falla inom ett år. En fallerad kredit betyder inte nödvändigtvis att banken drabbas av förluster eftersom det i de flesta fall finns säkerhet för exponeringen. Dessutom betyder ett fallissemang inte att det är utslutet att motparten vid något tillfälle kommer att betala, då betalningsproblemen kan vara övergående.

För företags- och institutsexponeringar översätts den interna ratingen som sätts för varje motpart direkt till en riskklass på en skala mellan 1 och 10 (där riskklass 10 avser fallerade motparter). Företagsexponeringarna delas in i fyra motpartstyper baserat på den affärsbedömningsmall som används för motparten. PD beräknas individuellt för varje riskklass och motpartstyp. För institutsexponeringar och de företagsexponeringar som kapitaltäcks enligt internmetoden utan egna skattningar av LGD och KF tillämpas föreskrivna värden för förlustandelen givet fallissemang (LGD). Vilket föreskrivet värde som får användas styrs av vilken säkerhet som finns för respektive exponering.

Även för hushållsexponeringar utgår riskklassificeringen från den interna rating som sätts för alla kreditkunder. Ratingen översätts inte direkt till en riskklass som för företagsexponeringar, utan de olika exponeringarna sorterar i ett antal mindre grupper, beroende på vissa faktorer. Exempel på sådana faktorer är vilken typ av kredit det gäller, motpartens betalningsskötsel och om det finns en eller flera låntagare. För var och en av de mindre grupperna beräknas en genomsnittlig fallissemangsandel och baserat på denna sorterar grupperna in i någon av de tio riskklasserna. Olika modeller används för exponeringar mot privatpersoner respektive mot småföretag (som också räknas till kategorin hushållsexponeringar), men principen är densamma.

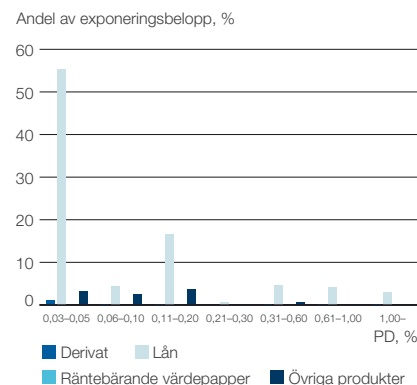
För hushållsexponeringar och för exponeringar mot medelstora företag, fastighetsbolag och bostadsrättsföreningar fastställs LGD från bankens egen förlusthistorik. För exponeringar mot stora företag som kapitaltäcks med internmetoden med egna skattningar av LGD och KF fastställs LGD baserat på interna förluster och externa observationer. För hushållsexponeringar med fastighetssäkerhet i Sverige och för fastighetsexponeringar mot medelstora företag, fastighetsbolag och bostadsrättsföreningar tillämpas olika LGD-värden beroende på säkerhetens belåningsgrad. För övriga exponeringar styrs LGD-värdet av faktorer som kan bero på förekomst av och värde på säkerhet, produkttyp eller liknande.

För varje exponeringsklass beräknas PD för var och en av de riskklasser som avser icke-fallerade motparter eller avtal. PD grundar sig på beräkningar av hur stor andelen fallissemang varit historiskt för olika typer av exponeringar. Den genomsnittliga fallissemangsandelen justeras därefter med olika marginaler, till exempel av försiktighetsskäl.

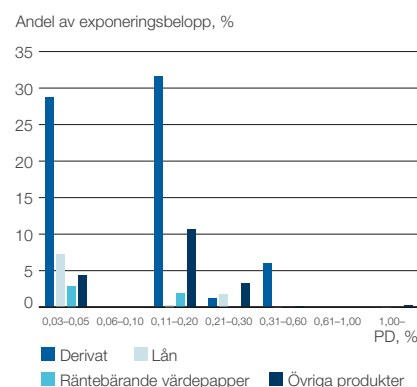
När det gäller PD för företag, emotser banken att inom kort erhålla godkännande från Finansinspektionen att använda nya modeller. I dessa skattas långsiktigt PD, inklusive försiktighetsmarginal och konjunkturjustering, på portföljnivå. Detta portfölj-PD fördelas sedan ut på de olika riskklasserna. Portfölj-PD väntas i normalfallet inte variera mellan åren, vilket däremot PD per riskklass kan komma att göra, då fördelningen av motparter över riskklasserna varierar över tid. När de nya modellerna införs, bedöms riskvikterna bli högre men stabilare över konjunkturcykeln.

Vid fastställande av LGD beaktas att riskmåttet ska återspegla förlustandelen under ekonomiskt ogynnsamma förhållanden, vilket benämns Nedgångs-LGD. För fastighetssäkerheter baseras Nedgångs-LGD på observerade förlustandelar från fastighetskrisen under början av 1990-talet. För övriga säkerheter avseende hushållsexponeringar nedgångsjusteras observerat LGD med en faktor som beror på PD och produkttyp. För företagsexponeringar inom internmetoden med egna skattningar av LGD och KF nedgångsjusteras LGD så att bankens observerade förluster under krisåren 1991–1996 kan förklaras av riskmåtten med god marginal.

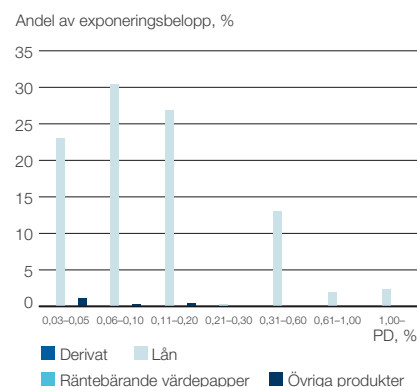
Andel av exponeringsbelopp per produkttyp per PD-intervall exklusive fallerade krediter – Företagsexponeringar

Andel av exponeringsbelopp per produkttyp per PD-intervall exklusive fallerade krediter – Institutsexponeringar

Andel av exponeringsbelopp per produkttyp per PD-intervall exklusive fallerade krediter – Hushållsexponeringar

För exponeringar med fastighetssäkerheter skattas LGD i många fall baserat på fastighetens belåningsgrad. Eftersom fastigheternas värde och därmed även belåningsgraden vanligtvis varierar med konjunkturen innebär detta att även kapitalkravet kommer att uppvisa ett visst konjunkturberoende.

När exponeringsbeloppet ska beräknas sker vissa justeringar av den bokförda exponeringen. Exempel på detta är kreditlöften eller revolvingkrediter, där banken avtalar med kunden om att denne får låna upp till ett visst belopp i framtiden. Denna typ av åtaganden utgör en kreditrisk som också ska kapitaltäckas. Normalt betyder det att den beviljade krediten justeras med en viss konverteringsfaktor (KF) för den del av krediten som inte är utnyttjad vid rapporteringstillfället. När det gäller vissa produktklasser för företagsexponeringar och för institutsexponeringar är konverteringsfaktorerna bestämda av regelverket, men för hushållsexponeringar och vissa produktklasser för stora företag, medelstora företag, fastighetsbolag och bostadsrättsföreningar använder banken egenberäknade konverteringsfaktorer. Här styrs konverteringsfaktorn framförallt av vilken produkt som avses, men även utnyttjandegrad kan spela in.

Riskmåten (PD, exponeringsbelopp, LGD) används förutom vid kapitaltäckningsberäkningen även för beräkning av kostnaden för kapital i varje enskild affär och vid beräkning av ekonomiskt kapital (Economic Capital, EC). Detta innebär att det finns försiktighetsjusteringar i riskmåten även i beräkningarna av kostnader för kapital i enskilda affärer och vid beräkning av ekonomiskt kapital, vilket gör att de förlustnivåer som riskmåten implicerar är konservativa. Den använda metoden medför att bankens historiska förluster får en direkt inverkan på riskberäkningar och kapitalkrav.

För företags-, instituts- och hushållsexponeringar återges i diagrammen Andel av exponeringsbelopp per produkttyp per PD-intervall exklusive fallerade krediter hur exponeringen fördelar sig mellan obligationer och andra räntebärande värdepapper respektive lån, derivat och övriga produkter. Övriga produkter är till exempel garantier och kreditlöften. Diagrammen visar hur exponeringsbeloppen, exklusive fallerade krediter, fördelar sig mellan olika PD-intervall inom respektive exponeringsklass. De PD-värden som används är de som tillämpas vid beräkning av kapitalkravet.

MOTPARTSRISKER

Motpartsrisiker uppkommer när banken har ingått derivatkontrakt, såsom terminer, swappar eller optioner eller kontrakt för lån av värdepapper, med en motpart. Kapitaltäckningsreglerna behandlar förutom derivat också repor och aktielån som motpartsrisiker.

Vid beräkningen av såväl kapitalkrav som ekonomiskt kapital (Economic Capital, EC) beaktas motpartsexponeringarna utifrån de exponeringsbelopp som kapitaltäckningsreglerna ställer upp. Handelsbanken tillämpar marknadsvärderingsmetoden vid beräkning

av exponeringsbelopp för motpartsrisiker för kapitaltäckningsändamål. För att fastställa den aktuella ersättningskostnaden för alla kontrakt med positivt värde åsätts kontrakten de aktuella marknadsvärdena. För att sedan kunna uppskatta den möjliga framtida kreditexponeringen multipliceras de aktuella marknadsvärdena med i regelverket fastställda procentsatser som beror på löptiden på exponeringen.

Motpartsrisiken är att betrakta som en kreditrisk, där exponeringens storlek styrs av marknadsvärdet på kontraktet. I det fall det finns ett positivt värde på kontraktet betyder ett fallissemang hos motparten en potentiell förlust för banken. Motpartsrisiken kan delas upp i två delar: värdeförändringsrisk och betalningsrisk.

Reducering av värdeförändringsrisk

Värdeförändringsrisk förekommer från affärsdag fram till leverans och innebär att banken kan drabbas av en avvecklingskostnad om motparten inte kan fullfölja sitt åtagande. Värdeförändringsrisk finns i alla derivattransaktioner och i värdepappersaffärer där banken på förhand inte har säkrat betalning.

Storleken på motpartsexponeringarna begränsas genom kreditlimitering i den ordinarie kreditprocessen. Exponeringarnas storlek kan variera kraftigt med anledning av prisförändringar på den underliggande tillgången. För att beakta risken att exponeringen kan öka, görs vid kreditlimiteringen tillägg till värdet på den aktuella exponeringen. Tilläggen beräknas med schabloner som beror på typen av kontrakt och kontraktets löptid. Exponeringarna beräknas och följs upp dagligen.

Motpartsrisiken i derivat reduceras genom avtal om så kallad close-out netting, det vill säga kvittning av positiva och negativa värden i alla derivattransaktioner med en och samma motpart. Nettningsavtalen kompletteras med avtal om ställande av säkerheter för nettoexponeringen (Credit Support Annex, CSA-avtal), vilket ytterligare reducerar kreditrisken. I huvudsak används kontanter som säkerhet för dessa transaktioner, men även statspapper förekommer. Till följd av den höga andelen kontanter är koncentrationsriskerna i säkerhetsmassan begränsade.

I ett fåtal av de avtal om säkerställande som banken har ingått, förekommer villkor om ratingbaserade tröskelbelopp för Handelsbanken. Villkoren innebär att banken måste ställa ytterligare säkerheter till den aktuella motparten i händelse av att bankens externa rating försämras. Vid årsskiftet skulle en nedgradering från AA/Aa2 till AA-/Aa3 medfört att banken måste ställa ytterligare säkerheter om 75 miljoner kronor (42).

Majoriteten av Handelsbankens avtal innehåller close-out netting och CSA.

Även derivat som clearas via så kallade centrala motparter ger upphov till kapitalkrav. Centrala motparter är clearinghus som går in som motpart till både köpare och säljare i olika transaktioner och som därmed övertar ansvaret för att fullfölja parternas förpliktelser. Alla som

använder en central motpart måste lämna säkerheter för alla transaktioner. I de flesta fall är riskvikten för centralt clearade derivat betydligt lägre än för andra typer av derivat. Riskvägt exponeringsbelopp för derivattransaktioner mot centrala motparter var vid årsskiftet 498 miljoner kronor (342).

OTC-derivattransaktioner resulterar även i kapitalkrav för kreditvärderingsjusteringsrisk. Risken är relaterad till motpartens kreditkvalitet (Credit Valuation Adjustment, CVA). Kapitalkravet för CVA var vid årsskiftet 594 miljoner kronor (713).

Reducering av betalningsrisk

Betalningsrisiker uppkommer vid transaktioner där banken har fullgjort sina åtaganden i form av valutaväxling, betalning eller leverans av värdepapper och samtidigt inte kan säkerställa att motparten fullgjort sina åtaganden mot banken. Riskbeloppet är lika med beloppet för betalningstransaktionen. Betalningsriskerna ingår inte i respektive kunds kreditlimit utan de omfattas istället av en separat limit. I banken limiteras värdeförändringsrisk vid avistaaffärer som betalningsrisk medan värdeförändringsrisk i derivattransaktioner limiteras som kreditrisk.

Att begränsa betalningsrisiken ingår som en väsentlig del i Handelsbankens kontinuerliga strävan att begränsa risker. Detta innebär bland annat utveckling av tekniska lösningar som minskar tidsperioden där betalningsrisk förekommer. Handelsbanken samarbetar i denna strävan med olika bankgemensamma clearinginstitut. Banken har även etablerat samarbeten med de banker som bedöms vara starkast och mest kreditvärdiga.

Handelsbanken deltar i clearingsarbeten som till exempel CLS (Continuous Linked Settlement) för valutahandeln. Handelsbanken är delägare i CLS tillsammans med ett 60-tal av de största internationella valutabankerna. Handelsbanken är även delägare och direktmedlem i EBA (Euro Banking Association) och dess betalningssystem för eurobetalningar.

Motpartsrisk uppdelat på exponeringsklasser, exponeringsbelopp och riskvägda exponeringsbelopp	2016		2015	
	Exponeringsbelopp	Riskvägt exponeringsbelopp	Exponeringsbelopp	Riskvägt exponeringsbelopp
mkr				
Exponeringsklasser internmetoden				
Institutsexponeringar	85 119	11 222	98 060	13 704
Företagsexponeringar	22 670	3 941	25 597	4 711
Summa internmetoden	107 789	15 163	123 657	18 415

Motpartsrisk uppdelat på exponeringsklasser, exponeringsvärden och riskvägda exponeringsbelopp	2016		2015	
	Exponeringsvärde	Riskvägt exponeringsbelopp	Exponeringsvärde	Riskvägt exponeringsbelopp
mkr				
Exponeringsklasser schablonmetoden				
Stats- och centralbanksexponeringar	3 132	67	4 074	63
Övrigt	5 200	468	4 676	258
<i>varav clearade via centrala motparter</i>	<i>3 577</i>	<i>72</i>	<i>3 315</i>	<i>66</i>
Summa schablonmetoden	8 332	535	8 750	321
Summa intern- och schablonmetoden	116 121	15 698	132 407	18 736

Exponeringsbeloppet består av derivat, repor och aktielån.

Motpartsrisiker i derivatkontrakt exklusive schablontillägg för potentiell framtida exponering	2016	2015
	mkr	
Positivt bruttomarknadsvärde för derivatkontrakt	109 686	109 287
Nettningsvinster ¹	47 697	49 600
Aktuell kvittad exponering	61 989	59 687
Säkerheter ¹	42 238	35 678
Nettokreditexponering för derivat	19 751	24 009

¹ Säkerheter som kvittas med derivatsskulder i balansräkningen redovisas under nettningsvinster.

Motpartsrisiker i derivatkontrakt inklusive potentiell framtida exponering 2016	Aktuell kvittad exponering	Potentiell framtida exponering	Exponeringsbelopp	Riskvägt exponeringsbelopp	Kapitalkrav
mkr					
Statsexponeringar	2 389	1 167	3 556	67	5
Institutsexponeringar	51 673	25 434	77 107	10 652	852
Företagsexponeringar	11 256	3 972	15 228	3 890	311
Övriga	238	186	424	373	30
Summa	65 556	30 759	96 315	14 982	1 198
<i>varav verksamhet i handelslagret</i>	<i>17 349</i>	<i>12 275</i>	<i>29 624</i>	<i>5 688</i>	<i>455</i>

Motpartsrisiker i derivatkontrakt inklusive potentiell framtida exponering 2015	Aktuell kvittad exponering	Potentiell framtida exponering	Exponeringsbelopp	Riskvägt exponeringsbelopp	Kapitalkrav
mkr					
Statsexponeringar	1 783	1 035	2 818	63	5
Institutsexponeringar	45 087	25 296	70 383	13 336	1 067
Företagsexponeringar	12 671	4 181	16 852	4 473	358
Övriga	145	86	231	181	14
Summa	59 686	30 598	90 284	18 053	1 444
<i>varav verksamhet i handelslagret</i>	<i>18 522</i>	<i>13 524</i>	<i>32 046</i>	<i>6 628</i>	<i>530</i>

MARKNADSRISK

Marknadsriskerna härrör från pris- och volatilitetsförändringar på de finansiella marknaderna. Marknadsriskerna delas in i ränterisker, aktiekursrisker, valutakursrisker och råvaruprisrisker.

I en fullsortimentsbank som Handelsbanken uppstår marknadsrisker till följd av att bankens kunder efterfrågar tjänster som kräver att banken har en flexibel finansiering. Vidare kan banken finansiera sig på andra marknader än där den har sin utlåning i syfte att diversifiera finansieringskällorna. Finansieringen kan också ha en annan löptid än de tillgångar som ska finansieras. Marknadsrisker kan även ha sitt ursprung i Group Treasurys likviditetsportfölj som med kort varsel kan omsättas till likviditet i samband med eventuella störningar på de marknader där banken bedriver sin verksamhet. Portföljen säkerställer koncernens betalningar i den dagliga clearingverksamheten och är en del av bankens likviditetsreserv.

Marknadsrisker uppstår också för att möta kunders efterfrågan på finansiella instrument med exponering mot ränte-, valuta-, aktie- eller råvarumarknaderna. För att möta denna efterfrågan kan det krävas att banken håller ett visst lager. Denna situation uppstår exempelvis när banken har åtagit sig att ställa priser, så kallad market makerfunktion.

Affärsverksamhetens marknadsrisker uppstår och hanteras således huvudsakligen i Group Treasury och i Handelsbanken Capital Markets, men uppstår även i Handelsbanken

Liv. Marknadsriskerna i Handelsbanken Liv behandlas i ett särskilt avsnitt. De upplysningar som lämnas i detta avsnitt avser således riskerna exklusive Handelsbanken Liv.

MARKNADSRISKSTRATEGI

Handelsbanken har en restriktiv syn på marknadsrisker. Marknadsrisker i bankens affärsverksamhet tas i allt väsentligt endast som ett led i att lösa kunders placerings- och riskhanteringsbehov. Marknadsrisker ska begränsas genom att matcha kassaflöden och räntebindningstider, säkra öppna positioner och vidta andra riskbegränsande åtgärder.

Marknadsriskerna i Handelsbanken har från låga nivåer minskats ytterligare under de senaste åren och är i dag mycket låga. Detta arbete har pågått under en längre tid och påbörjades innan finanskrisen utbröt och innan regelverket började tillmätta marknadsrisker den betydelse som görs i dag. En konsekvens av detta är att en betydligt mindre andel av resultatet kommer från nettoresultat av finansiella transaktioner.

ORGANISATION

Head of Group Treasury har under CFO det operativa ansvaret för hanteringen av ränte-, valuta- och likviditetsrisker. Bankens limitsystem begränsar hur stor exponeringen mot marknadsrisker får vara. Mätmetoder och limiter fastställs av styrelsen. Limiterna för ränte-, valuta- och likviditetsrisk fördelas av CEO och CFO till Head of Group Treasury, som i sin tur fördelar dessa på de affärsdrivande enheterna. Limiter för aktiekursrisk och råvaruprisrisk fördelas av CFO till Head of Business Support Capital Markets.

CEO och CFO beslutar även om kompletterande riskmått, limiter och närmare riktlinjer. De kompletterande limitmåten syftar till att minska bankens känslighet för volatilitetsföränd-

ringar på de finansiella marknaderna, begränsa riskerna i specifika innehav och likviditetsrisken per valuta. Vidare begränsar de kompletterande limitmåten riskerna ur ett löptidsperspektiv. Marknadsriskerna och utnyttjande av limiter rapporteras löpande till CFO, CEO och styrelsen.

MARKNADSRISKER I HANDELSBANKEN

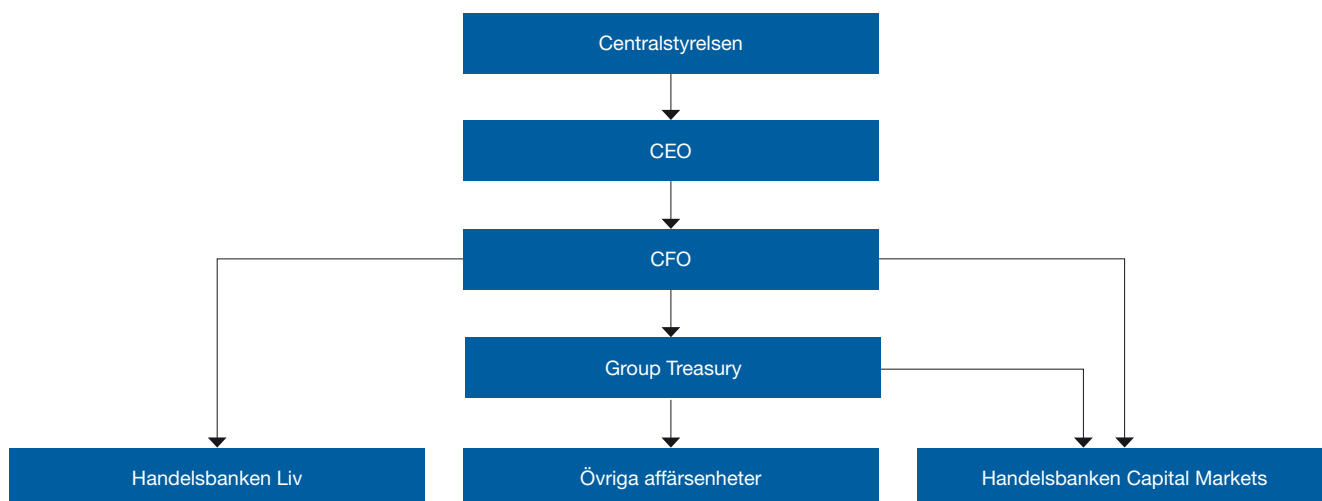
Marknadsrisken mäts med flera olika metoder. Olika känslighetsmått används som visar vilka värdeförändringar som uppstår av fördefinierade förändringar i priser och volatiliteter. Vidare används även positionsrelaterade riskmått och sannolikhetsbaserade Value at Risk-modeller (VaR).

VaR

För de handelslagerklassificerade portföljerna i Handelsbanken Capital Markets och Group Treasury beräknas VaR. VaR är ett sannolikhetsbaserat mått och uttrycker i kronor de förluster som kan uppstå i riskpositioner på grund av rörelser i underliggande marknader över en specificerad innehavsperiod och en given konfidensnivå. VaR mäts för enskilda riskslag och på portföljnivå med 99 procents konfidensnivå och en innehavsperiod på en dag. Metoden medför att olika riskslag kan behandlas på ett enhetligt sätt, vilket möjliggör en jämförelse mellan riskslag och att dessa kan aggregeras till en total marknadsrisk. Den samlade risken i handelslagerklassificerade portföljer var vid årsskiftet 7 miljoner kronor (13). VaR redovisas löpande till CFO, CEO och styrelsen.

VaR-modeller fångar inte alltid in risker vid extrema marknadsrörelser. Beräkningarna kompletteras därför med regelbundna stresstester där portföljerna testas mot scenarier som grundar sig på alla händelser på de finansiella marknaderna sedan 1994. Även resultaten av dessa stresstester redovisas löpande till CFO, CEO och styrelsens riskutskott.

Beslutandenivåer för marknads- och likviditetsrisker

VaR för handelslagret – Handelsbanken Capital Markets och Group Treasury

mkr	Totalt		Aktier		Räntor		Valuta		Råvaror	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Genomsnitt	12	12	1	1	12	12	4	5	1	1
Maximum	20	19	4	4	20	17	10	9	6	5
Minimum	6	8	0	0	6	7	1	2	0	0
Årsskifte	7	13	1	2	6	15	2	3	2	2

Värsta utfall i stresstest av handelslagret – Handelsbanken Capital Markets och Group Treasury¹

mkr	2016	2015
Genomsnitt	98	114
Maximum	253	234
Minimum	29	37
Årsskifte	61	102

¹ Under 2016 har metoden förändrats till att i mindre utsträckning än tidigare beakta dagens räntenivåer. Jämförelsesiffror per 2015 har till följd av detta räknats om med den nya metoden.

Generell ränterisk i övrig verksamhet (förändring i verkligt värde vid sämsta utfallet av parallellskift av samtliga räntor med en procentenhet)

mkr	2016	2015
SEK	756	920
DKK	166	234
EUR	132	68
NOK	88	12
USD	66	112
GBP	135	24
Övriga valutor	14	14
Summa	1 357	1 384

Räntebindingstider för tillgångar och skulder 2016

mkr	Upp till 3 månader	3–6 mån	6–12 mån	1–5 år	Över 5 år	Summa
Tillgångar						
Utlåning	1 302 302	157 537	102 728	369 968	31 087	1 963 622
Banker och andra finansinstitut	33 159	107	56	16	9	33 347
Obligationer m m	77 861	5 321	6 502	61 447	9 758	160 889
Summa tillgångar	1 413 322	162 965	109 286	431 431	40 854	2 157 858
Skulder						
Inlåning	821 371	4 681	2 889	393	2	829 336
Banker och andra finansinstitut	140 961	31 243	2 148	580	3 848	178 780
Emitterade värdepapper	418 039	95 677	91 718	601 304	88 427	1 295 165
Övriga skulder	-	-	-	-	-	-
Summa skulder	1 380 371	131 601	96 755	602 277	92 277	2 303 281
Poster utanför balansräkningen	-306 545	-8 166	-18 289	202 900	63 614	-66 486
Skillnad mellan tillgångar och skulder inklusive poster utanför balansräkningen	-273 594	23 198	-5 758	32 054	12 191	-211 909

Tabellen visar räntebindingstiden för ränterelaterade tillgångar och skulder per 2016-12-31. Icke-räntebärande tillgångar och skulder har exkluderats.

Räntebindingstider för tillgångar och skulder 2015

mkr	Upp till 3 månader	3–6 mån	6–12 mån	1–5 år	Över 5 år	Summa
Tillgångar						
Utlåning	1 237 710	149 780	97 672	351 750	29 555	1 866 467
Banker och andra finansinstitut	284 882	862	453	131	76	286 404
Obligationer m m	40 709	502	2 754	59 920	12 071	115 956
Summa tillgångar	1 563 301	151 144	100 879	411 801	41 702	2 268 827
Skulder						
Inlåning	737 001	5 117	2 508	349	2	744 977
Banker och andra finansinstitut	125 322	32 221	2 679	547	3 630	164 399
Emitterade värdepapper	440 990	90 976	87 107	575 551	84 959	1 279 583
Övriga skulder	-	-	-	-	-	-
Summa skulder	1 303 313	128 314	92 294	576 447	88 591	2 188 959
Poster utanför balansräkningen	-233 048	27 449	15 152	162 738	60 726	33 017
Skillnad mellan tillgångar och skulder inklusive poster utanför balansräkningen	26 934	50 279	23 737	-1 908	13 837	112 879

Tabellen visar räntebindingstiden för ränterelaterade tillgångar och skulder per 2015-12-31. Icke-räntebärande tillgångar och skulder har exkluderats.

Ränterisk

Ränterisken uppstår främst inom Handelsbanken Capital Markets, Group Treasury och i utlåningsverksamheten. Ränterisken mäts på flera sätt inom banken. Generell ränterisk mäts och limiteras som absolutsumman av de minst gynnsamma förändringarna i verkligt värde per valuta vid kraftiga momentana parallellskift uppåt eller nedåt på en procentenhet för samtliga räntor. Vid årsskiftet uppgick bankens totala generella ränterisk till 1 401 miljoner kronor (1 423). Räntebindningstid för inlåning som saknar kontraktuell löptid fastställs med internmetod. Utgångspunkten för sådan inlåning är kortast möjliga räntebindningstid och justering görs endast för den del som på underlag av observationer kan anses vara såväl stabil som icke räntekänslig. Riskmålet omfattar såväl marknadsvärderade som icke-marknadsvärderade räntebärande poster och är därför inte lämpligt för att bedöma resultat effekter på balans- och resultaträkningen.

Specifik ränterisk mäts och limiteras med känsligheten för förändringar i kreditspreadar, det vill säga skillnaden mellan det aktuella innehavets ränta och räntan på en statsobligation med motsvarande löptid. Denna risk uppkommer främst inom Handelsbanken Capital Markets och i Group Treasurys likviditetsportfölj. Risken mäts och limiteras utifrån olika ratingkategorier och beräknas som den minst gynnsamma marknadsvärdeförändringen vid en baspunkts förändring uppåt eller nedåt av samtliga kreditspreadar. Detta görs för varje enskild motpart och utfallen absolutsummeras. Total specifik ränterisk uppgick vid årsskiftet till 9 miljoner kronor (7).

Ränterisk i handelslagret

Handelslagret i Handelsbanken utgörs av Capital Markets och Group Treasurys handels-

lagerklassade portföljer. Den generella ränterisken i handelslagret uppgick till 81 miljoner kronor (51) och den specifika ränterisken uppgick till 7 miljoner kronor (5). Hur riskerna utvecklas vid hypotetiska förändringar av olika avkastningskurvor, så kallade kurvvriddningsrisker, mäts och följs upp löpande. Den icke-linjära ränterisken, exempelvis en del av risken i ränteoptioner, mäts och limiteras med fördefinierade stressscenarier som uttrycks i matriser. Det innebär att risken mäts som förändringar i underliggande marknadsräntor och volatiliteter. För handelslagret mäts risken även med VaR och andra riskmått som kompletteras med olika stressscenarier.

Ränterisk i övrig verksamhet

I utlåningsverksamheten uppstår ränterisken som ett resultat av att utlåningen delvis löper med annan räntebindningstid än finansieringen. Ränterisk hanteras till stor del genom ränteswappar. Generellt gäller att ränterisken i allt väsentligt tas i marknader som kännetecknas av god likviditet. Den generella ränterisken i övrig verksamhet mätt enligt ovan uppgick till 1 357 miljoner kronor (1 384) och den specifika ränterisken uppgick till 2 miljoner kronor (2).

För att uppskatta effekten av ränteförändringar på resultaträkningen mäts även räntenettoeffekten. Räntenettoeffekten vid ränteförändringar mäts som förändringen av räntenettet över en tolv månadersperiod vid en generell ökning av marknadsräntorna med en procentenhet. Denna effekt speglar de skillnader som finns i räntebindningstider och volymsammansättning mellan tillgångar, skulder och derivat utanför handelslagret med antagandet att balansräkningens storlek är konstant. I beräkningen fastställs räntebindningstid för inlåning som saknar kontraktuell löptid med internmetod. Detta görs på basis av observationer och endast den del som är såväl stabil som

inte räntekänslig justeras. Räntenettoeffekten uppgick vid årsskiftet till 1 116 miljoner kronor (929).

Aktiekursrisk

Bankens aktiekursrisk uppstår främst i Handelsbanken Capital Markets genom kundhandel och i bankens egna aktieinnehav.

Tabellen Aktiekursrisk visar marknadsvärdeförändringen i bankens totala aktiepositioner vid momentan förändring i aktiepriser och volatiliteter med +/-10 respektive +/-25 procent. Vid årsskiftet uppgick det värsta utfallet av denna risk till 152 miljoner kronor (651).

Aktiekursrisk i handelslagret

Aktiekursrisken i Handelsbanken Capital Markets uppkommer vid kundgenererade aktierelaterade affärer. Vidare är Handelsbanken Capital Markets market maker för strukturerade produkter, vilket ger upphov till aktiekursrisk, såväl linjär som icke-linjär. Den icke-linjära aktiekursrisken uppkommer via inslag av optioner som finns främst i de strukturerade produkterna.

Omfattningen av det egna positionstagandet, som uppkommer för att lösa kundernas behov, begränsas av de limiter som bankens styrelse, CEO och CFO har beslutat. Banken limiterar och mäter aktiekursrisken i Handelsbanken Capital Markets med matriser. Fördelen med metoden är att den fångar upp aktiekursrisken inklusive den icke-linjära risken på ett ändamålsenligt sätt. VaR, såväl som andra riskmått och stressscenarier, används som ett komplement i mätningen av aktiekursrisken. Vid årsskiftet uppgick VaR för aktiekursrisk i handelslagret till 1 miljon kronor (2).

Aktiekursrisk mkr	Förändring i volatilitet					
	2016			2015		
Förändring i aktiepris	-25%	0%	25%	-25%	0%	25%
10%	161	162	162	647	651	654
-10%	-152	-149	-145	-651	-648	-645

Aktiekursrisk utanför handelslagret

Koncernens aktieinnehav utanför handelslagret utgörs av onoterade aktier som i huvudsak består av olika typer av gemensamägd verksamhet med anknytning till bankens affär. Innehaven är klassificerade som tillgängliga för försäljning och värderas till verkligt värde i balansräkningen enligt redovisningsregelverket. Värdering sker som regel till bankens andel av substansvärdet i bolaget, alternativt till det pris den senaste transaktionen genomfördes. Aktiekursrisken är mycket liten.

Valutakursrisk

Banken har hemmamarknader utanför Sverige och dessutom verksamhet i ett antal andra länder. Därigenom uppkommer en indirekt valutaexponering av strukturell natur då koncernens räkenskaper är uttryckta i svenska kronor. Den strukturella risken minimeras genom att tillgångar och skulder i möjligaste mån matchas i samma valuta. De valutakursförändringar som påverkar bankens egna kapital framgår av tabellen på sidan 68 i årsredovisningen: Förändringar i eget kapital, koncernen.

Bankens direkta valutakurs exponering uppstår till följd av kunddriven intradaghandel på de internationella valutamarknaderna. Handeln bedrivs inom Handelsbanken Capital Markets. För denna valutakursrisk har styrelsen, CEO och CFO fastställt VaR-limiter.

En viss valutaexponering uppstår även i den vanliga bankverksamheten som ett led i han-

tering av kundflöden och inom finansieringsverksamheten i Group Treasury. För dessa risker har styrelsen, CEO och CFO fastställt positionslimiter. Vid årsskiftet uppgick den aggregerade nettositionen till 689 miljoner kronor (391). Valutakursrisken i banken är inte beroende av trendutvecklingen av en enskild valuta eller grupp av valutor, då positionerna är mycket korta och uppkommer i hanteringen av kunddrivna flöden. Den samlade valutakursrisken i handelslagret och övrig verksamhet var 114 miljoner kronor (36), mätt som en påverkan på bankens resultat vid en momentan förändring av den svenska kronan med 5 procent.

Råvaruprisrisk

Exponering i råvarurelaterade instrument uppkommer endast till följd av kunddriven handel på de internationella råvarumarknaderna och begränsas av limiter beslutade av styrelsen, CEO och CFO. Handeln med råvaror bedrivs uteslutande inom Handelsbanken Capital Markets. Råvaruprisrisk, såväl linjär som icke-linjär, mäts som absolutsumman av risken för alla råvaror där banken har exponering. Råvaruprisrisken var vid årsskiftet 6 miljoner kronor (5), mätt som den maximala förlusten vid prisförändringar upp till 20 procent i underliggande råvaror och volatilitetsförändringar upp till 35 procent. Vid årsskiftet uppgick VaR för råvaruprisrisk till 2 miljoner kronor (2).

Övriga marknadsrisk

Marknadsrisk uppkommer även inom bankens pensionssystem (pensionsrisk). Risken består i huvudsak av risken för att de värden som finns inom ramen för trygghandet av bankens pensionsåtaganden ska minska.

Värdering till verkligt värde

Riskkontrollfunktionen kontrollerar att koncernens finansiella instrument värderas korrekt. Värderingen av finansiella instrument som värderas till verkligt värde sker enligt IFRS 13. Se not K40 för närmare information om de tillgångar och skulder som värderas till verkligt värde samt för information om bankens värderingsprocess.

Aktieexponeringar utanför handelslagret mkr	2016	2015
Innehav klassificerade som tillgängliga för försäljning	1 618	6 581
<i>varav noterade</i>	-	4 667
<i>varav icke-noterade</i>	1 618	1 914
Innehav klassificerade som tillgängliga för försäljning	1 618	6 581
<i>varav näringsbetingade</i>	1 605	5 198
<i>varav övrigt innehav</i>	13	1 383
Verkligt värde-reserv vid årets ingång	2 138	1 460
Orealiserad marknadsvärdeförändring under året för kvarvarande samt nya innehav	773	789
Realiserat till följd av försäljningar och avvecklingar under perioden	-1 876	-111
Verkligt värde-reserv vid årets utgång	1 035	2 138
Inbegripet i supplementärt kapital	0	0
Valutakänslighet (värsta utfall +/-5% förändring av SEK mot respektive valuta) mkr	2016	2015
EUR	57	3
NOK	25	20
DKK	6	3
USD	26	4
GBP	2	6
Övriga valutor	7	8

FINANSIERING OCH LIKVIDITETSRIK

Likviditetsrisk är risken för att banken inte kan fullgöra sina betalningsförpliktelser när dessa förfaller, utan att drabbas av oacceptabla kostnader eller förluster.

I kölvattnet av finanskrisen har ett antal nya regelverk tillkommit. Banken har på eget initiativ, redan sedan tidigare, genomfört en rad åtgärder och uppfyller därför sedan lång tid dessa krav. En centraliserad finansfunktion med det övergripande ansvaret för all finansiering och likviditetsriskhantering, ökad andel långfristig finansiering, internpriser som speglar såväl marknadspriset som likviditetsrisk och löptid är några av åtgärderna. Härutöver har transparen- sen kring finansiering och likviditetsrisk och andel pantsatta tillgångar utökats.

Handelsbanken är den enda större svenska bank som genom hela den senaste finanskrisen klarat sin finansiering helt på egen hand, utan stöd från vare sig centralbanker eller myndigheter.

FINANSIERINGSSTRATEGI

Handelsbanken har låg tolerans för likviditets- risker och arbetar aktivt för att minimera dem både totalt sett och i alla valutor var för sig.

Ambitionen är att ha god tillgång till likviditet, låg resultatvariation och stor kapacitet att även i svåra tider kunna tillgodose kundernas finansie- ringsbehov. Det sker genom att upprätthålla god matchning av ingående och utgående kassaflö- den över tid i alla för banken väsentliga valutor och genom att upprätthålla stora likviditetsre- server av god kvalitet. Banken minimerar på det sättet de ekonomiska riskerna i upplåningen och kan därmed bestämma stabila och långsiktiga internräntor till de affärsdrivande enheterna.

Vidare eftersträvas en bredd i finansierings- programmen och deras användning så att ingen typ av investerare förfördelas framför någon annan. Därigenom säkerställs att banken kan bedriva sin kärnverksamhet intakt under en lång period även om de finansiella marknaderna skulle ha omfattande störningar.

Utgångspunkten i detta arbete är en väl matchad balansräkning där illikvida tillgångar finansieras med stabil finansiering. De illikvida tillgångarna utgörs av krediter till hushåll och företag. Dessa krediter utgör bankens kärnverk- samhet. Den långsiktiga stabila finansieringen av dessa tillgångar utgörs av säkerställda obli- gationer emitterade av Stadshypotek, seniora obligationer emitterade av Handelsbanken, inlåning från hushåll och viss inlåning från företag, efterställda skulder och eget kapital. En del av kärnverksamheten utgörs av utlåning till hushåll och företag på kortare löptider och på skuldssidan är en del av inlåningen för dessa kunder av mer kortfristig natur.

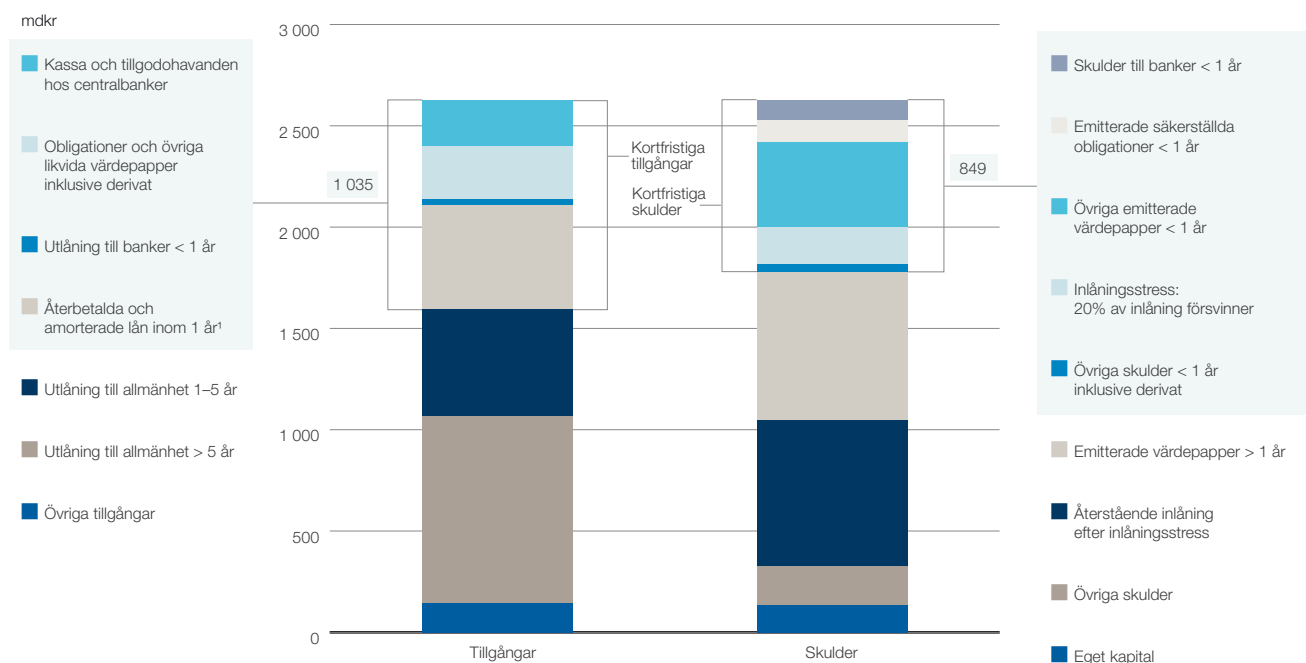
En balansräkning är en ögonblicksbild av till- gångar och skulder. För att säkerställa bankens

åtaganden gentemot kunder och investerare är det viktigt med ett framåtblickande perspektiv i finansierings- och likviditetsriskhanteringen. Balansräkningen är därför strukturerad så att den reala ekonomins aktörer i form av företag och hushåll och deras behov av krediter kan understöddas även under en långvarig stress på de finansiella marknaderna. De kortfristiga skul- derna täcks med god marginal av de kortfristiga tillgångarna. I diagrammet Balansräkningens sammansättning ur ett löptidsperspektiv beskrivs balansräkningen i ett stressat scenario där 20 procent av inlåningen antas försvinna inom ett år och all tillgång till ny marknadsfinansiering för- svinner. Trots stressen beräknas korta tillgångar vid årets slut väsentligt överstiga korta skulder. Effekten av en långvarig kris skulle bli en krympt balansräkning med bibehållen kärnverksamhet där volymen korta tillgångar successivt används för att återbetala förfallande korta skulder. Skulle en kris bli än mer långvarig finns det likviditets- skapande åtgärder förberedda för att stödja verksamheten ytterligare.

Handelsbankens förtroende på marknaden är högt och marknaden bedömer att Handels- bankens kreditrisk är låg. Detta illustreras bland annat av att kostnaden för att försäkra en kreditrisk på banken, den så kallade CDS- spreaden, är en av de absolut lägsta bland europeiska banker, och Handelsbanken har lägst finansieringskostnad bland alla jämförbara konkurrenter.

Ett viktigt inslag i finansieringsstrategin är att ha en god spridning mellan olika typer av finansieringskällor i olika marknader, valutor

Balansräkningens sammansättning ur ett löptidsperspektiv 2016

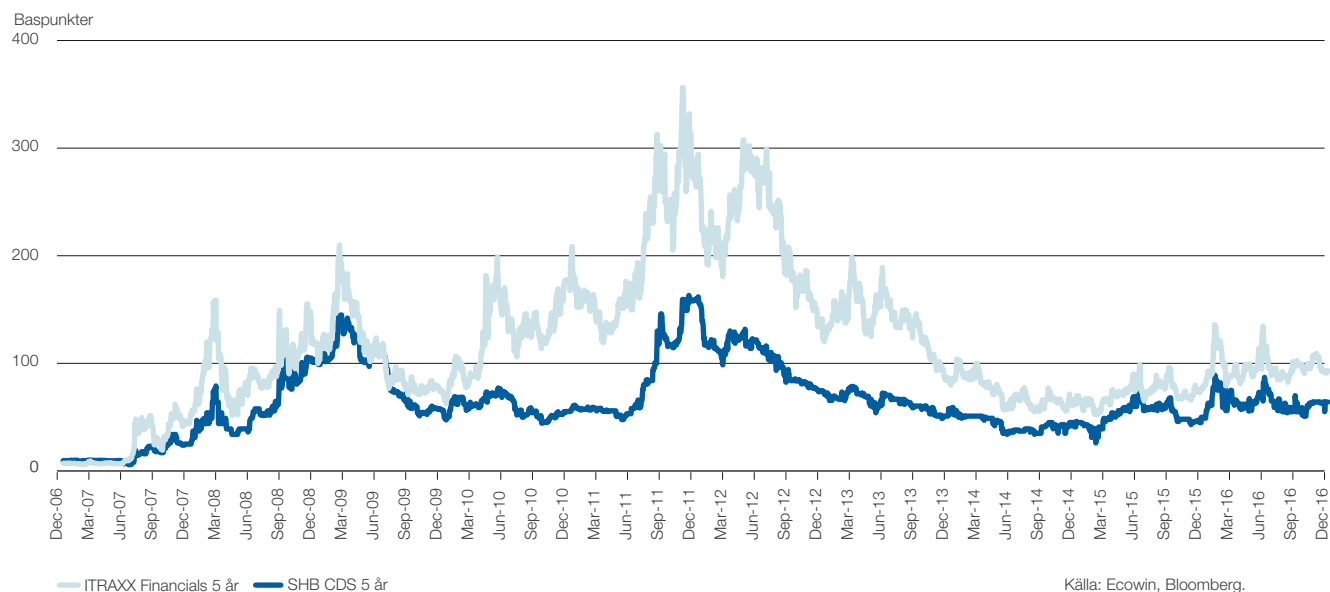
¹ Enligt amorteringsplaner, kontraktuella förfall och ytterligare återbetalningar av lån enligt prognos.

och typer av upplåningsinstrument. På så vis reduceras betydelsen av enskilda marknader eller finansieringskällor. Banken har under senare år väsentligt breddat sin långfristiga utlandsfinansiering och har emitterat betydande volymer av obligationer i bland annat Storbritannien, USA, Asien och Australien samt på euromarknaden. De viktigaste finansieringskällorna är inlåning från hushåll och företag samt säkerställda och

seniora obligationer. Den korta finansieringen utgörs primärt av inlåning från finansiella företag och institutioner samt emissioner av certifikat och inlåningsbevis (CD). Group Treasury förfo- gar över ett antal olika finansieringsprogram för marknadsfinansiering, som utöver de program som redovisas i tabellen Upplåningsprogram/ ramar inom koncernen innefattar säkerställda obligationer i svenska kronor. Under dessa

program emitteras obligationer och certifikat såväl i bankens som i Stadshypoteks namn. Finansieringsprogrammen säkerställer en väl diversifierad tillgång till finansiering med av- seende på olika valutor, antal investerare och geografisk spridning.

Handelsbankens 5-åriga CDS-spread jämfört med ITRAXX Financials 2007–2016

ITRAXX Financials är ett index över CDS-spreadarna för de 25 största obligationsemitterarna inom bank- och försäkringssektorn i Europa och beskriver den genomsnittliga premie som investerare kräver för att acceptera kreditrisk på bolagen.

Upplåningsprogram/ramar inom koncernen 2016	Ramvaluta	Rambelopp	Nyttjat belopp	Motvärde mkr
ECP ¹	EUR	15 000	3 093	29 640
ECP (Stadshypotek) ¹	EUR	4 000	0	0
Franska certifikat	EUR	7 500	1 913	18 332
Svenska certifikat	SEK	25 000	0	0
Svenska certifikat (Stadshypotek)	SEK	90 000	0	0
USCP	USD	15 000	4 401	39 940
AMTN	AUD	5 000	1 275	8 362
AMTCN (Stadshypotek)	AUD	5 000	750	4 919
EMTN ¹	USD	50 000	21 759	197 465
EMTCN (Stadshypotek) ¹	EUR	20 000	11 002	105 432
US 144A/3(a)(2)	USD	20 000	11 900	107 994
Stadshypotek US 144A	USD	15 000	3 750	34 032
Samurai	JPY	400 000	160 700	12 482
MTN ¹	SEK	100 000	13 334	13 334
Övrig upplåning > 1 år ¹	USD	15 000	1 231	11 171
Extendible notes	USD	15 000	7	64
Summa				583 167
Totala program- och rambelopp, mkr	1 937 028			
Outnyttjat belopp, mkr	1 353 861			
Kvar att utnyttja, %	70			

¹ Inom dessa program finns möjlighet att emittera i ett antal olika valutor förutom ramvalutan, där valutaomräkning sker vid emissionstillfället.

ORGANISATION

Handelsbanken har en helt decentraliserad affärsmodell men all finansiering och likviditetsriskhantering i koncernen är centraliserad till Group Treasury. Finansierings- och likviditetsriskhanteringen styrs av policyer fastställda av styrelsen som också beslutar om limiter. Dessa policyer konkretiseras i riktlinjer av CEO och instruktioner från CFO. Riktlinjerna fastställer bland annat limiter, finansierings sammansättning och riktvärden i samband med störningar på finansieringsmarknaderna. Vidare kanaliseras alla likviditetslimiter ut i verksamheten via Group Treasury.

Group Treasury ansvarar också för bankens clearingverksamhet och övervakar likviditetsflödena under dagen för att säkerställa att banken vid var tid har tillräckligt med säkerheter i betalningssystemen för att fullfölja bankens betalningsförpliktelser. Bankens likviditetsövervakning sker lokalt nära affärerna och kompletteras med en central hantering av panter och likviditetsreserven för hela gruppen.

Storleken på panter i clearingssystemen sätts utifrån den omfattning som banken bedömer behövs för bankens åtagande både vid normala förhållanden och vid större flöden. Vid förändringar av flödet justeras storleken av panter och likviditet och vid krisituationer kan också panter omfördelas och likviditetsreserven aktiveras. Banken säkerställer likviditeten på bankens nostrokton för förväntade betalnings- och avvecklingsåtaganden genom aktiv likviditetsplanering och övervakning i samtliga valutor.

MARKNADSFINANSIERING – SAMMANSÄTTNING

Handelsbanken har under året emitterat totalt 210 miljarder kronor (214) i långfristig marknadsfinansiering fördelat över alla för banken viktiga valutor. Kortfristig upplåning sker företrädesvis genom emissioner av bankcertifikat under de olika låneprogrammen i Sverige, Europa och USA. Dessa låneprogram kompletteras av upplåning på den internationella interbankmarknaden. Därigenom har banken under året fortsatt att möta investerare i samma omfattning som tidigare, uppdaterat upplåningsprogram och även i övrigt bibehållit förutsättningarna för en obligationsupplåning på relevanta upplåningsmarknader världen över. Detta möjliggör

en bibehållen finansieringsverksamhet under betydligt svårare omständigheter än de som varit de senaste åren.

LIKVIDITETSRIK

Banken hanterar en stor mängd in- och utgående kassaflöden varje dag. Gapet mellan in- och utgående kassaflöden begränsas med limiter. Group Risk Control rapporterar riskutnyttjandet dagligen till CFO, veckovis till CEO och löpande till styrelsen.

Likviditetsplaneringen bygger på en analys av kassaflöden för respektive valuta. Generellt gäller att exponeringen tillåts vara större i valutor med hög likviditet än i valutor där likviditeten är låg. Strategin är att förväntade kassaflöden ut ur banken alltid ska matchas med minst lika stora kassaflöden in i banken och att ett positivt kassaflöde och en positiv kassaposition ska upprätthållas även under stressade förhållanden. En sådan gapanalys kompletteras också med scenariotester där effekten på likviditeten stressas och analyseras under olika antaganden.

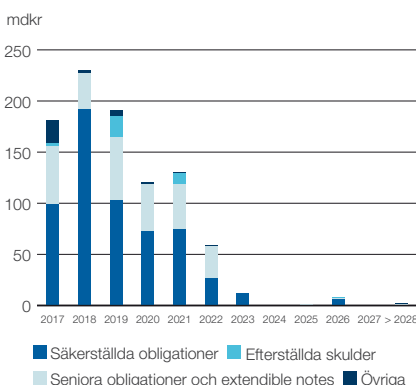
Styrningen av bankens likviditetssituation baseras på dessa stresstester vilka utförs såväl på aggregerad nivå som enskilt på de för banken väsentliga valutorna. Motståndskraften för mer långvariga störningar på marknaden mäts därmed dagligen genom att kassaflöden stressas under vissa antaganden. Till exempel antas att banken inte kan finansiera sig alls på de finansiella marknaderna samtidigt som 10

procent av den icke-tidsbundna inlåningen från hushåll och företag försvinner successivt under den första månaden. Vidare antas att banken fortsätter att bedriva sin kärnverksamhet, det vill säga att den tidsbundna in- och utlåningen till hushåll och företag förlängs vid förfall och att utställda löften och kreditfaciliteter delvis utnyttjas av kunderna. Samtidigt beaktas att tillgodohavanden i centralbanker och banker tas i anspråk och att Group Treasurys värdepapper omedelbart kan ge likviditet genom belåning i första hand via marknaden och som sista utväg i centralbanker.

Därutöver används likviditetsskapande åtgärder för att successivt ge likviditet till banken. Under dessa förutsättningar är banken likvid i mer än tre år. Banken har således en stor motståndskraft även mot allvarliga och långvariga störningar på finansieringsmarknaderna.

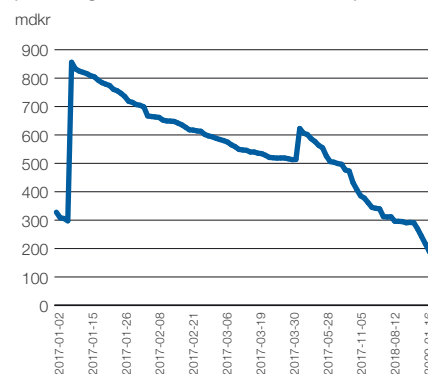
En förutsättning för att banken ska kunna upprätthålla en stor motståndskraft mot störningar på de finansiella marknaderna är att balansräkningen är väl balanserad. Diagrammet Balansräkningens sammansättning ur ett löptidsperspektiv visar att volymen kortfristiga tillgångar väsentligen överstiger volymen kortfristiga skulder i ett stressat scenario där 20 procent av inlåningen antas försvinna inom ett år. Vidare krävs att volym och kvalitet på outnyttjade säkerheter är sådana att de vid en krisituation kan ge banken den likviditet som är nödvändig. Att konsekvent styra banken efter

Långfristig marknadsfinansiering – förfallostruktur

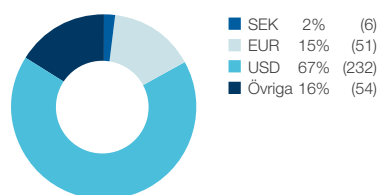

Avser emitterade värdepapper per 2016-12-31 med en ursprunglig löptid överstigande ett år.

Stresstest av likviditeten inklusive likviditetsskapande åtgärder – ackumulerad likviditetsposition

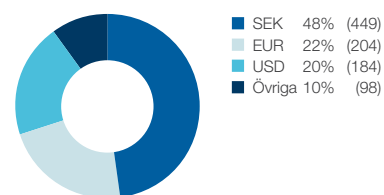

Kortfristig marknadsfinansiering per valuta 2016

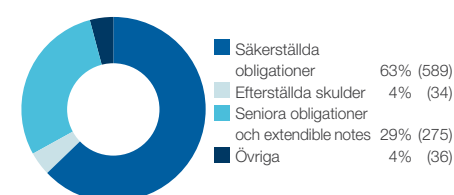
Avser fördelningen av valutor 2016-12-31 för emitterade värdepapper med en ursprunglig löptid under ett år. Belopp i miljarder inom parantes.

Långfristig marknadsfinansiering per valuta 2016

Avser fördelningen av valutor 2016-12-31 för emitterade värdepapper med ursprunglig löptid över ett år. Belopp i miljarder inom parantes.

Långfristig marknadsfinansiering per instrument 2016

Avser fördelning per instrument 2016-12-31 för emitterade värdepapper med ursprunglig löptid över ett år. Belopp i miljarder inom parantes.

framåtblickande positiva nettokassaflöden, och inte ögonblicksbaserade kvotmått, säkerställer vidare detta över tid.

I tabellen Förfalloanalys för finansiella tillgångar och skulder redovisas kassaflöden för de kontrakterade betalningsåtaganden inklusive ränteflöden som senast ska erläggas inom de angivna tidsintervallen. I tabellen redovisas innehav i obligationer och andra räntebärande värdepapper i det tidsintervall i vilket de kan omsättas till likviditet vid en eventuell belåning eller försäljning. Vidare redovisas tillgångar, skulder och ränteflöden som förfaller i de tidsintervall som motsvarar kontraktensliga förfalldatum. Ränteflöden för utlåning i hypoteksverksamheten matchas tidsmässigt med de skulder som finansierat utlåningen. Finansiella garantier, lånelöften och outnyttjade räkningskrediter redovisas i sin helhet i tidsintervallet 0–1 månad. Totalt utestående belopp för dessa åtaganden representerar inte nödvändigtvis framtida finansieringsbehov. För derivatinstrument redovisas kassaflöden netto för ränteswappar och brutto för instrument för vilka bruttokassaflöden erläggs respektive erhålls, som exempelvis valutaswappar.

Liquidity Coverage Ratio (LCR) är sedan 2013 ett bindande krav för svenska banker och Handelsbanken redovisar enligt Finansinspektionens definition. Måttet uttrycker kvoten mellan bankens likviditetsbuffert och nettokassaflöden i ett mycket stressat scenario under en 30-dagarsperiod. Kvoten ska överstiga 100 procent. Kravet gäller LCR på aggregerad nivå och separat för USD och EUR. Från och med

den 1 oktober 2015 finns i och med Europeiska kommissionens delegerade akt ett europeiskt minimikrav på LCR. Minimikravet var 70 procent under 2016 för att stegvis höjas till 100 procent år 2018 då den delegerade akten ska vara fullt införd. Det LCR som Finansinspektionen i Sverige infört baseras på betydligt mer stressade antaganden, framförallt vad avser utflödesantaganden för inlåning samt likviditetsportföljens sammansättning.

LCR kan uppvisa en viss volatilitet över tiden, till exempel när finansiering som ursprungligen är långfristig och som finansierar hypoteksutlåning ersatts av ny långfristig finansiering, eller när sammansättningen av motparts-kategorier i den kortfristiga upplåningen varierar. Vid årsskiftet uppgick koncernens aggregerade LCR i enlighet med Finansinspektionens definition till 126 procent (137), vilket visar att banken har stor motståndskraft mot kortsiktiga störningar på finansieringsmarknaden. Detta gäller också i USD och EUR. Bankens LCR enligt Europeiska kommissionens delegerade akt uppgick till 142 procent (140). Det strukturella likviditetsmålet Net Stable Funding Ratio (NSFR), relationen mellan tillgänglig stabil finansiering och behovet av stabil finansiering, uppgick vid utgången av 2016 till 102 procent (100) för koncernen.

PRISSÄTTNING AV LIKVIDITETSRIK

En viktig del av likviditetsriskhanteringen är att inlåning och utlåning internt prissätts med hänsyn till de likviditetsrisker de ger upphov till. När banken exempelvis ger ett lån med lång löptid så skapar det ett behov av att skaffa ytterligare

långfristig finansiering, vilket är dyrare än mer kortfristig finansiering. Det beror på att investeraren som köper bankens långfristiga obligationer normalt kräver en högre kompensation för löptiden. Detta behöver beaktas i bankens interna prissättning, vilket sker genom att det pris som interna enheter i banken får betala för de lån de tar från Group Treasury bland annat beror på löptiden. Inga likviditetsrisker får tas lokalt. Den interna prissättningen är viktig för att skapa rätt incitament och undvika att ett osunt risktagande uppstår. Bankens har under lång tid arbetat med löptidsbaserade interna priser som säkerställer att priset på kontraktsnivå tar höjd för den likviditetsrisk avtalet gett upphov till. Detta system var fullt implementerat i banken redan 2010.

Liquidity Coverage Ratio (LCR)	2016	2015
%		
EUR	136	161
USD	322	429
Totalt	126	137

Beräknat i enlighet med Finansinspektionens föreskrift FFFS 2012:6 som trädde ikraft den 1 januari 2013.

Liquidity Coverage Ratio (LCR) – delkomponenter	2016	2015
mkr		
Likvida tillgångar	290 058	283 573
Likvida tillgångar nivå 1	251 189	242 606
Likvida tillgångar nivå 2	38 869	40 967
Kassautflöden	359 659	318 364
Kundinlåning	173 496	141 589
Marknadsupplåning	151 735	142 770
Övriga kassautflöden	34 428	34 005
Kassainflöden	129 176	111 599
Inflöden från förfallande utlåning till icke-finansiella kunder	21 146	22 612
Övriga kassainflöden	108 030	88 987

Komponenterna definieras i enlighet med Finansinspektionens föreskrifter om krav på likviditetstäckningsgrad och rapportering av likvida tillgångar och kassaflöden (FFFS 2012:6). Likvida tillgångar nivå 1 motsvarar 3 kap 6 §. Likvida tillgångar nivå 2 motsvarar 3 kap 7 §. Kundinlåning motsvarar 4 kap 4–9 §§. Marknadsupplåning motsvarar 4 kap 10–13 §§. Övriga kassaflöden motsvarar 4 kap 14–25 §§. Utlåning till icke-finansiella kunder motsvarar 5 kap 4 §. Övriga kassainflöden motsvarar 5 kap 6–12 §§.

Förfalloanalys för finansiella tillgångar och skulder 2016 mkr	Upp till 1 månad	1-6 månader	6-12 månader	1-2 år	2-5 år	Över 5 år	Ospecificerad löptid	Summa
Kassa och tillgodohavanden i centralbanker	222 401	-	-	-	-	-	-	222 401
Belåningsbara statsskuldförbindelser ¹	97 464	-	-	-	-	-	-	97 464
Obligationer och andra räntebärande värdepapper ²	64 344	-	-	-	-	-	-	64 344
Utlåning till kreditinstitut	24 274	2 465	432	151	1 109	3 637	-	32 068
varav omvända repor	4 091	-	-	-	-	-	-	4 091
Utlåning till allmänheten	57 373	255 724	175 411	194 707	365 045	1 008 017	-	2 056 277
varav omvända repor	7 493	-	-	-	-	-	-	7 493
Övrigt	22 769	-	-	-	-	-	223 839	246 608
varav aktier och andelar	20 412	-	-	-	-	-	-	20 412
varav fordringar på fondlikvider	2 357	-	-	-	-	-	-	2 357
Summa tillgångar	488 625	258 189	175 843	194 858	366 154	1 011 654	223 839	2 719 162
Skulder till kreditinstitut	98 640	48 077	4 275	4 729	589	6 744	18 944	181 998
varav repor	-	-	-	-	-	-	-	0
varav inlåning från centralbanker	30 792	34 439	1 561	-	-	-	1 868	68 660
In- och upplåning från allmänheten	17 664	21 061	5 553	867	2 619	2 614	775 803	826 181
varav repor	2	-	-	-	-	-	-	2
Emitterade värdepapper ³	102 983	361 714	87 129	249 491	438 391	84 163	-	1 323 871
varav säkerställda obligationer	87	105 475	17 241	205 687	267 098	48 094	-	643 682
varav certifikat och andra värdepapper med ursprunglig löptid understigande ett år	101 753	222 236	25 435	-	-	-	-	349 424
varav seniora obligationer och andra värdepapper med ursprunglig löptid överstigande ett år	1 143	34 003	44 453	43 804	171 293	36 069	-	330 765
Efterställda skulder	389	840	3 059	1 228	32 808	-	-	38 324
Övrigt	4 105	-	-	-	-	-	320 193	324 298
varav korta positioner	1 572	-	-	-	-	-	-	1 572
varav fondlikvidskulder	2 533	-	-	-	-	-	-	2 533
Summa skulder	223 781	431 692	100 016	256 315	474 407	93 521	1 114 940	2 694 672
Poster utanför balansräkningen								
Finansiella garantier och ej utnyttjade lånelöften	425 267							

Derivat 2016 mkr	Upp till 1 månad	1-6 månader	6-12 månader	1-2 år	2-5 år	Över 5 år	Summa
Summa derivat inflöde	272 926	433 368	75 052	103 839	292 940	95 384	1 273 509
Summa derivat utflöde	271 566	423 873	71 189	90 801	264 335	92 441	1 214 205
Netto	1 360	9 495	3 863	13 038	28 605	2 943	59 304

Förfalloanalys för finansiella tillgångar och skulder 2015 mkr	Upp till 1 månad	1-6 månader	6-12 månader	1-2 år	2-5 år	Över 5 år	Ospecificerad löptid	Summa
Kassa och tillgodohavanden i centralbanker	236 752	-	-	-	-	-	-	236 752
Belåningsbara statsskuldförbindelser ¹	75 192	-	-	-	-	-	-	75 192
Obligationer och andra räntebärande värdepapper ²	44 951	-	-	-	-	-	-	44 951
Utlåning till kreditinstitut	31 161	13 968	212	230	787	3 920	-	50 278
varav omvända repor	14 586	8 833	-	-	-	-	-	23 419
Utlåning till allmänheten	58 113	233 279	171 597	191 513	364 138	940 827	-	1 959 467
varav omvända repor	7 742	-	-	-	-	-	-	7 742
Övrigt	34 952	-	-	-	-	-	215 020	249 972
varav aktier och andelar	30 387	-	-	-	-	-	-	30 387
varav fordringar på fondlikvider	4 565	-	-	-	-	-	-	4 565
Summa tillgångar	481 121	247 247	171 809	191 743	364 925	944 747	215 020	2 616 612
Skulder till kreditinstitut	69 819	67 894	1 620	5 868	903	7 736	14 113	167 953
varav repor	290	-	-	-	-	-	-	290
varav inlåning från centralbanker	13 066	55 291	-	5	-	-	1 333	69 695
In- och upplåning från allmänheten	3 119	43 653	7 729	1 084	2 396	6 650	689 373	754 004
varav repor	-	-	-	-	-	-	-	0
Emitterade värdepapper ³	98 204	356 399	120 523	182 911	478 689	79 415	-	1 316 141
varav säkerställda obligationer	23	44 708	68 531	120 017	337 249	33 424	-	603 952
varav certifikat och andra värdepapper med ursprunglig löptid understigande ett år	96 773	270 064	7 722	-	-	-	-	374 559
varav seniora obligationer och andra värdepapper med ursprunglig löptid överstigande ett år	1 408	41 627	44 270	62 894	141 440	45 991	-	337 630
Efterställda skulder	374	825	2 566	4 226	21 791	10 416	-	40 198
Övrigt	8 940	-	-	-	-	-	315 985	324 925
varav korta positioner	2 416	-	-	-	-	-	-	2 416
varav fondlikvidskulder	6 524	-	-	-	-	-	-	6 524
Summa skulder	180 456	468 771	132 438	194 089	503 779	104 217	1 019 471	2 603 221
Poster utanför balansräkningen								
Finansiella garantier och ej utnyttjade lånelöften	420 857							

Derivat 2015 mkr	Upp till 1 månad	1-6 månader	6-12 månader	1-2 år	2-5 år	Över 5 år	Summa
Summa derivat inflöde	270 580	390 214	75 129	115 406	274 686	110 695	1 236 710
Summa derivat utflöde	269 984	384 083	72 032	108 327	254 483	108 497	1 197 406
Netto	596	6 131	3 097	7 079	20 203	2 198	39 304

¹ Av beloppet (exklusive räntor) har 68 022 mkr (25 294) en återstående löptid som understiger ett år.

² Av beloppet (exklusive räntor) har 10 136 mkr (6 021) en återstående löptid som understiger ett år.

³ Av beloppet (exklusive räntor) har 528 907 mkr (550 827) en återstående löptid som understiger ett år.

För inlåningsvolymerna avser kolumnen "Ospecificerad löptid" inlåning som är betalbar på anfordran. Tabellen innehåller ränteflöden vilket innebär att balansraderna inte är avstämningsbara mot koncernens balansräkning. Löptidstabeller utan ränteflöden inklusive löptidstabeller i valuta återfinns i Faktabok på handelsbanken.se/r.

LIKVIDITETSRESERVEN

För att säkerställa att banken har tillräckligt med likviditet för att stödja kärnverksamheten under stressade finansiella förhållanden håller banken betydande likviditetsreserver. Likviditetsreserver hålls i alla för banken relevanta valutor och är tillgängliga för Group Treasury. Likviditetsreserven är oberoende av finansierings- och valutaväxlingsmarknaderna och kan vid var tid ge likviditet till banken, vissa delar omedelbart och andra delar successivt under en tidsperiod.

Likviditetsreserven består av flera olika delar. Kassa, tillgodohavanden och övrig utlåning till centralbanker är delar som omedelbart kan ge likviditet till banken. Vidare består reserven av statsobligationer, säkerställda obligationer och övriga värdepapper av god kreditkvalitet som är likvida och belåningsbara i centralbanker. Även dessa kan ge banken likviditet omedelbart. Resterande del av likviditetsreserven består av outnyttjat emissionsutrymme av säkerställda obligationer och övriga likviditetsskapande åtgärder.

PANTSATTA TILLGÅNGAR OCH SÄKERHETSPOLER

Ytterligare ett viktigt led i Handelsbankens likviditetshandling är att hålla betydande volymer av outnyttjade säkerheter som kan användas vid störningar på finansmarknaderna. En förutsättning för att kunna ställa mer säkerheter är att banken förfogar över säkerheter i utgångsläget. Banken upprätthåller därför betydande volymer av icke-pantsatta tillgångar som skulle kunna användas som säkerhet vid emission av säkerställda obligationer och likvida värdepapper med mycket hög kreditvärdighet.

Banken är restriktiv med att ingå avtal med andra än kreditinstitut, till exempel CSA-avtal, som stipulerar att banken under vissa kriterier kan tvingas att ställa säkerheter till en motpart. Ställda kontantsäkerheter enligt CSA-avtal för utestående derivat uppgick till 7 279 miljoner kronor (9 635). För mer information, se Handelsbankens Faktabok, tabell Ställda säkerheter. Utöver att säkerställa bankens likviditet så bidrar det restriktiva arbetssättet till att begränsa i vil-

ken utsträckning bankens seniora långgivare blir efterställda de långgivare som investerar i säkerställda obligationer, så kallad subordinering.

För att bedöma graden av subordinering mellan investerare av icke-säkerställd finansiering och säkerställd finansiering är det volymen och kreditkvaliteten på de icke-pantsatta tillgångarna som är relevant. Handelsbankens restriktiva syn på risktagande gör att de icke-pantsatta tillgångarna har en hög kvalitet. Eftersom Handelsbanken vill ha en balanserad användning av säkerställda och seniora obligationer finns en betydande volym hypotekslån som inte är pantsatta. Övriga icke-pantsatta lån har också en låg risk mätt till exempel i termer av bankens interna rating.

Tabellen Tillgångar som ej är in-tecknade/pantsatta visar att volymen icke-pantsatta tillgångar för Handelsbanken utgör 210 procent (203) av den utestående volymen icke-säkerställd upplåning. Banken valde vid slutet av året att minska volymen kortfristig inlåning. Detta förklarar nedgången i behållning på centralban-

Tillgodohavanden i centralbanker och banker samt värdepappersinnehav i likviditetsreserven, marknadsvärde 2016 mkr	SEK	EUR	USD	Övrigt	Summa
Kassa samt tillgodohavanden hos och övrig utlåning till centralbank	4 821	99 487	30 460	89 765	224 533
Tillgodohavanden hos andra banker och Riksgälden, overnight	7 567	22	23	100	7 712
Värdepapper emitterade av stater	70 483	6 430	12 519	-	89 432
Värdepapper emitterade av kommuner och övriga offentliga enheter	2 051	287	4 447	-	6 785
Säkerställda obligationer	36 631	2 108	-	10 306	49 045
Egna säkerställda obligationer	4 602	-	-	-	4 602
Värdepapper emitterade av icke-finansiella företag	1	26	-	-	27
Värdepapper emitterade av finansiella företag (exkl säkerställda obligationer)	85	20	-	19	124
Övriga värdepapper	-	-	-	-	-
Summa	126 241	108 380	47 449	100 190	382 260

Tillgodohavanden i centralbanker och banker samt värdepappersinnehav i likviditetsreserven, marknadsvärde 2015 mkr	SEK	EUR	USD	Övrigt	Summa
Kassa samt tillgodohavanden hos och övrig utlåning till centralbank	15 998	45 560	94 626	80 175	236 359
Tillgodohavanden hos andra banker och Riksgälden, overnight	0	43	75	1 062	1 180
Värdepapper emitterade av stater	33 915	6 900	16 933	-	57 748
Värdepapper emitterade av kommuner och övriga offentliga enheter	2 045	275	3 068	-	5 388
Säkerställda obligationer	35 707	2 554	-	10 521	48 782
Egna säkerställda obligationer	1 314	-	-	-	1 314
Värdepapper emitterade av icke-finansiella företag	502	135	-	-	637
Värdepapper emitterade av finansiella företag (exkl säkerställda obligationer)	214	4	-	15	233
Övriga värdepapper	-	-	-	-	-
Summa	89 695	55 471	114 702	91 773	351 641

ker och kvoten icke-pantsatta tillgångar i förhållande till den utestående volymen icke-säkerställd upplåning jämfört med tidigare kvartal.

Den helt dominerande delen av de pantsatta tillgångarna utgörs av Stadshypoteks cover pooler, vilka består av hypotekslån som ställs som säkerhet för utestående säkerställda obligationer. Dessutom har banken ett frivilligt så kallat OC (over-collateralization), det vill säga extra tillgångar utöver de som behövs för att täcka de emitterade obligationerna och utöver de 2 procent som lagstiftningen kräver, på 8 procent som ingår i poolen. Dessa extra tillgångar finns i poolen i händelse av att värdet på hypotekslånen skulle sjunka ned till en sådan nivå att ytterligare tillgångar behövs för att matcha volymen utestående obligationer.

Vid en bedömning av risken för att ytterligare tillgångar blir nödvändiga att skjuta till, är belåningsgraden på hypotekslånen i tillgångs-

poolen central. Ju lägre belåningsgrad, desto mindre risk för att ytterligare hypotekslån krävs i poolen vid prisfall på fastighetsmarknaden. Handelsbankens genomsnittliga belåningsgrad, LTV-max, uppgick i den svenska poolen till 50,0 procent (53,6) och i den norska poolen till 53,6 procent (56,7). Därutöver tillkom den finska cover poolen under året. Dess genomsnittliga belåningsgrad uppgick till 48,7 procent. Detta visar att banken klarar betydande prisfall på underliggande fastighetstillgångar innan ytterligare hypotekslån måste tillföras poolerna.

De tillgångar som banken valt att hålla utanför poolen återfinns i tabellen Tillgångar som ej är intecknade/pantsatta och kan användas för emissioner av säkerställda obligationer om så skulle vara nödvändigt.

Intecknade tillgångar och andra ställda säkerheter	Redovisade värden	
	2016	2015
mdkr		
Utlåning till allmänheten ¹	663	618
Statspapper och obligationer	34	26
Aktier	1	1
Kontanter	17	22
Övrigt	125	113
Summa²	840	780
Övriga ställda säkerheter ³	33	33

Utlåning till allmänheten redovisas till upplupet anskaffningsvärde. Övriga ställda säkerheter redovisas till verkligt värde. Redovisat värde för de skulder som säkerheterna avser uppgick till 854 mdkr (825).

¹ Varav överpantsättning i cover pool (OC) 61 mdkr (57).

² Varav 20 mdkr (18) avser säkerheter som fritt kan återkallas av banken.

³ Varav 27 mdkr (22) avser säkerheter som fritt kan återkallas av banken.

Tillgångar som ej är intecknade/pantsatta	2016		2015	
	IPT (NEA) ¹	Ackumulerad andel av icke-säkerställd upplåning, % ²	IPT (NEA) ¹	Ackumulerad andel av icke-säkerställd upplåning, % ²
mdkr				
Kontanter samt behållning hos centralbanken	232	28	238	28
Likvida obligationer i likviditetsportföljen	150	46	114	42
Utlåning till hushåll inklusive derivat	466	486	486	
varav hypotekslån	284	80	283	75
varav utlåning med säkerhet i fastighet	11	81	14	77
varav övrig hushållsutlåning	171	101	189	100
Utlåning till företag inklusive derivat	831	786	786	
varav hypotekslån	186	124	170	120
varav utlåning till bostadsrättsföreningar exkl hypotekslån	48	129	40	125
varav utlåning till fastighetsbolag exkl hypotekslån				
- riskklass 1-3	260	160	238	153
- riskklass 4-5	98	172	88	163
- varav riskklass > 5	10	173	11	165
varav övrig företagsutlåning				
- riskklass 1-3	144	191	150	182
- riskklass 4-5	70	199	71	191
- riskklass > 5	15	201	18	193
Utlåning till kreditinstitut inklusive derivat	32	46	46	
- riskklass 1-3	32	205	46	198
- riskklass > 3	0	205	0	198
Övrig utlåning	0	205	0	
Övriga tillgångar	44	210	39	203
Summa	1 755	210	1 709	203

¹ IPT: Icke-intecknade/pantsatta tillgångar. NEA: Non encumbered assets.

² Emittent kort och lång icke-säkerställd upplåning samt skulder till kreditinstitut.

Mottagna panter tillgängliga för återpantning

mkr	Marknadsvärde för mottagna panter tillgängliga för återpantning		Marknadsvärde för mottagna panter som återpantats	
	2016	2015	2016	2015
Statspapper och obligationer	12	11	1	5
Aktier och andelar	3	4	4	4
Summa	15	15	5	9

Redovisat värde på de skulder och andra åtaganden för vilka säkerheterna ställts uppgick till 4 mkr (8).

Cover pool-data

mkr	Sverige		Norge		Finland ¹
	2016	2015	2016	2015	2016
Stadshypotek total utlåning, allmänheten	983 160	936 504	79 564	66 986	50 724
Tillgängliga tillgångar för cover pool	902 862	859 398	75 226	62 264	47 473
lanspråkta tillgångar i cover pool	626 458	600 025	31 269	17 701	5 193
Max-belåningsgrad, vägt genomsnitt enligt ASCB:s definition ²	49,97	53,6	53,63	56,7	48,72
Volymvägd belåningsgrad (LTV-Mid)	25,2	27,1	27,5	29,1	24,54
Belåningsgrad, fördelning					
0–10%	25,5	23,5	23,4	19,6	26,8
10–20%	21,3	20,1	20,3	20,3	23,3
20–30%	17,4	16,8	16,9	17,3	20,5
30–40%	13,7	13,7	14,1	14,9	15,7
40–50%	10,2	10,8	11,2	12,1	11,2
50–60%	6,9	8	8,2	9,2	2,5
60–70%	3,9	5,4	4,8	5,5	0
70–75%	1,1	1,7	1,1	1,1	0
Lånestorlek, vägt genomsnitt, kronor	647 500	625 700	3 673 983	3 115 226	825 096
Lånelivslängd, vägt genomsnitt, antal månader ³	93	42	22	22	68
Räntebindningstider, fördelning					
Rörig ränta, %	47,2	45	100	100	100
Bunden ränta, %	52,8	55	0	0	0

¹ Ny cover pool som tillkom under 2016.

² Association of Swedish Covered Bond issuers.

³ Från Q2 2016 beräknat från lånets beviljandedatum istället för senaste villkorsändringsdag.

OPERATIV RISK

Operativ risk är risken för förluster till följd av icke ändamålsenliga eller misslyckade interna processer, mänskliga fel, felaktiga system eller externa händelser. Definitionen inkluderar legal risk.

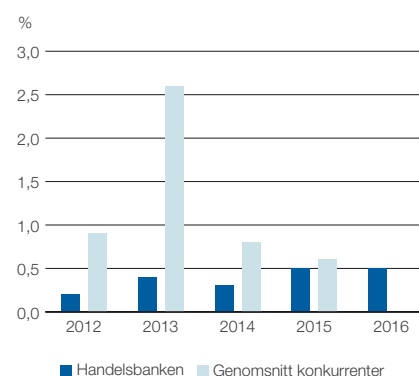
RISKSTRATEGI OCH RISKBEGRÄNSNING

Handelsbanken har låg tolerans för operativa risker, samtidigt som operativ risk oundvikligen förekommer i all verksamhet inom banken. Ansvar för att identifiera, bedöma och hantera operativa risker är en integrerad del av chefsansvaret på alla nivåer i verksamheten. Bankens decentraliserade arbetssätt främjar en god hantering av operativa risker genom den kostnadsmedvetenhet som finns, vilket leder

till en vaksamhet mot potentiella förlustrisker i dagliga rutiner och händelser. Operativa fel och brister reduceras så långt som möjligt både vad gäller mindre, men frekventa händelser, och större händelser som skulle kunna orsaka stora oväntade förluster. Den starka fokuseringen på ordning och reda i koncernen bidrar också till att alla delar av verksamheten håller sina risker på en nivå som är i linje med bankens strikta syn på risk.

Operativa risker ska hanteras så att koncernens operativa förluster förblir små, både i jämförelse med tidigare inträffade egna förluster och andra bankers operativa förluster. CEO har fastställt limiter för operativa risker. Handelsbankens operativa förluster, som omfattar befarade och konstaterade operativa förluster samt eventuella återvinningar, uppgick under 2016 till 107 miljoner kronor (103). Det är inte ovanligt att nivån på operativ förlust justeras över tiden till följd av återvinningar eller andra erhållna kompensationer, eller att ytterligare förluster tillkommer som hänförs till en tidigare rapporterad incident. Detta kan påverka jämförelsetalen för tidigare rapporterade förluster.

Volymviktad andel operativa förluster i förhållande till rörelseresultat*

* Konkurrerande banker som publicerat information om operativa förluster: SEB, Swedbank, DNB. Bankerna har olika gränsvärden för operativa förluster.

ORGANISATION

Hantering av operativa risker görs i affärsverksamheten och dess arbete kontrolleras av lokal riskkontroll och Group Risk Control. Till chefernas hjälp med hanteringen av operativa risker finns på regionbanker, huvudavdelningar, dotterbolag och enheter utanför bankens hemmamarknader särskilt utsedda lokala koordinatörer (lokal OpRisk-koordinator) för operativ risk. Deras ansvar är att säkerställa att befintliga metoder och rutiner för hantering av operativa risker används i affärsverksamheten. Dessutom ansvarar de för uppföljning av att affärsverksamheten vidtar och fullföljer lämpliga förebyggande åtgärder. Lokal riskkontroll på regionbanker, huvudavdelningar, dotterbolag och enheter utanför bankens hemmamarknader kontrollerar att hanteringen av operativ risk utförs på ett korrekt sätt. Detta görs genom regelbunden kvalitetssäkring och utvärdering av verksamhetens arbete med operativa risker.

Group Risk Control har det övergripande ansvaret för de metoder och rutiner som används vid identifiering, styrning, kontroll och rapportering av operativa risker samt för uppföljning på koncernnivå. För att uppnå och behålla god kvalitet i denna hantering har Group Risk Control ett nära och löpande samarbete med såväl lokal OpRisk-koordinator som lokal riskkontroll. Group Risk Control ansvarar också för analys och rapportering av koncernens operativa risker till ledning och styrelse.

METODER FÖR ATT IDENTIFIERA, BEDÖMA OCH HANTERA OPERATIVA RISKER

Som ett stöd för löpande identifiering, bedömning och hantering av operativa risker har banken ett rapporterings- och ärendehanteringssystem för incidenter, en självvärderingsrutin och riskindikatorer.

Incidentrapportering

Alla anställda i hela koncernen ska samla fakta om incidenter med förlust överstigande 25 000 kronor som deras enhet drabbas av. För att ytterligare främja enhetens förebyggande riskarbete uppmuntras alla anställda att även samla fakta om incidenter som vållar mindre förluster eller ingen skada alls.

Rapporterade incidenter granskas och kategoriseras löpande av lokal OpRisk-koordinator. Banken kategoriserar operativ risk efter sju händelsetyper:

- brister i handläggning och processer
- avbrott/störning i verksamhet/system
- kunder, produkter och affärspraxis
- extern brottslighet
- skada på materiella tillgångar
- anställningsförhållanden och arbetsmiljö
- interna bedrägerier.

Självvärderingsrutin OPRA Riskanalys

OPRA Riskanalys är en självvärderingsrutin för att dokumentera och bedöma operativa risker som kan få konsekvenser för banken. Den utförs minst en gång om året på alla enheter. Ansvaret för utförandet ligger hos respektive chef på alla regionbanker, huvudavdelningar, dotterbolag och utländska enheter utanför bankens hemmamarknader. Lokal OpRisk-koordinator ger stöd vid planering och genomförande. Vanligtvis deltar fem till åtta erfarna medarbetare som tillsammans har en god överblick över enhetens verksamhet och risker. Syftet är att bedöma konsekvens av och sannolikhet för en händelse. Konsekvensbedömningen omfattar både ekonomisk förlust och förlorat anseende. Viktig information som underlag för OPRA Riskanalys är bland annat fakta och statistik från rapporterade incidenter under det gångna året, revisionsrapporter, compliancerapporter, externa publika händelser i omvärlden samt OPRA Riskanalys från andra enheter och väsentliga processer som är relevanta. Självvärderingen utmynnar i en åtgärdsplan som anger vilka risker som ska reduceras, hur detta ska ske, vem som är ansvarig samt tidsramar för åtgärderna. Åtgärdsplanen är ett arbetsunderlag som följs upp regelbundet under året av affärsverksamheten med stöd av lokal OpRisk-koordinator. Lokal riskkontroll tar del av utförd OPRA Riskanalys inklusive åtgärdsplan och utvärderar rutinen. Group Risk Control ger löpande stöd till lokal OpRisk-koordinator vid planering, genomförande och uppföljning samt gör en årlig aggregerad bedömning av utvärderingarna från alla lokala riskkontroller.

Riskindikatorer

Riskindikatorer tillämpas för att identifiera och förvarna om ökad operativ risk. Lokal OpRisk-koordinator hämtar löpande in data och presenterar dem för lokal ledning. Vissa riskindikatorer hämtas in av Group Risk Control och presenteras för ledning och styrelse. Om ett gränsvärde för en riskindikator överskrids ska en konsekvens- och sannolikhetsbedömning genomföras och dokumenteras av ansvarig enhet.

OPERATIVA RISKER INOM IT OCH INFORMATIONSSÄKERHET

Tillgänglighet och säkerhet i bankens IT-tjänster är en förutsättning för bankens verksamhet. Operativa risker inom detta område hanteras enligt samma rutiner som i övriga delar av banken, med tillägg av särskilda rutiner för att hantera specifika typer av risker inom sakområdet, till exempel

- övervakning av IT-produktion
- hantering av IT-incidenter
- omvärldsbevakning med avseende på cyberhot
- beredskap för att hantera IT-säkerhetsincidenter
- beredskap för att hantera bedrägeriförsök
- övervakning av transaktioner.

NYA PRODUKTER OCH TJÄNSTER

Banken är noggrann i hanteringen av nya produkter och tjänster samt större förändringar av befintliga produkter och tjänster. Varje affärsområde, dotterbolag och regionbank med produktansvar hanterar nya produkter i enlighet med centrala riktlinjer. Det finns en etablerad beslutsordning för hur nya produkter får introduceras, och en riskanalys ska alltid göras under ledning av lokal riskkontroll före en produktlantering. I analysen beaktas riskerna för banken och för kunden, inklusive operativa risker. Group Risk Control involveras i komplicerade fall eller när det är motiverat av andra skäl.

VÄSENTLIGA PROCESSER

Banken har identifierat och dokumenterat de processer som är väsentliga för bankens verksamhet. Bankens förteckning av väsentliga processer ses över och revideras löpande. Riskanalyser utförs årligen och vid förändring av en väsentlig process.

BEREDSKAPS- OCH KONTINUITETSPLANERING

För att hantera allvarliga störningar finns beredskaps- och kontinuitetsplaner på plats i alla delar av koncernen. Kontinuitetsplaner görs på organisatoriska enheter, IT-system och väsentliga processer. Beredskapsplanering hjälper krisstaben att snabbt, organiserat och systematiskt starta sitt arbete med att ta sig an en krissituation och dess effekter. Det finns en central krisstab på koncernnivå och en lokal krisstab inom varje regionbank, dotterbolag och utländsk enhet utanför bankens hemmamark-

Hantering och kontroll av operativ risk i Handelsbanken

nader samt inom Group Risk Control, Group IT, Group Finance, landsorganisationerna i Sverige och Storbritannien och Handelsbanken Capital Markets.

Centrala krisstaben är en permanent stab sammansatt av nyckelpersoner i eller nära bankledningen. Centrala krisstabens uppgift är att fungera som sammanhållande krisstab vid större kriser i koncernen, stödja den eller de lokala krisstaber som arbetar med en akut kris och fungera som krisstab för centrala huvudavdelningar. Kontinuitetsplanering syftar till att vidta förberedande åtgärder för att lindra följdverkningar av en allvarlig störning i affärsverksamheten. Lokal riskkontroll gör en årlig utvärdering av rutinen. Group Risk Control gör därefter en aggregerad utvärdering på koncernnivå.

ORGANISATIONSFÖRÄNDRINGAR

Banken har instruktioner för verksamhets- och/eller organisationsförändringar. I instruktionerna fastställs att det ska finnas en beslutsordning för beslut om större verksamhets- och/eller organisationsförändringar, och de olika funktionernas ansvar i processen ska tydligt framgå. Före beslut om en verksamhets- och/eller organisationsförändring ska en riskanalys göras. Beslut och beslutsunderlag ska dokumenteras.

ORX

Banken är medlem i föreningen ORX (Operational Riskdata eXchange Association). ORX främsta syfte är att deltagande banker utbyter anonymiserat data om incidenter som inneburit operativa förluster. ORX har också en viktig funktion att standardisera och kvalitetssäkra data om operativa risker. Det sker betydande forskningsarbete om metoder inom ämnet operativ risk och det utgör ett viktigt forum för erfarenhetsutbyte.

RISK I FÖRSÄKRINGSRÖRELSEN

Risken i försäkringsrörelsen består främst av marknadsrisker och försäkringsrisker.

MARKNADSRISK

Handelsbanken Liv bedriver livförsäkringsverksamhet med traditionell förvaltning, fondförsäkring och depåförsäkring. För fond- och depåförsäkring väljer kunden investeringsalternativ och bär själv marknadsrisken. I traditionell försäkring med garanterad ränta står Handelsbanken Liv för risken att uppfylla de finansiella garantierna som försäkringsvillkoren innebär.

Den finansiella garantin innebär att bolaget gör ett kapitaltillskott till försäkringsavtalets värde vid bestämda tidpunkter i det fall värdet understiger försäkringens garanterade värde. Eventuella kapitaltillskott realiserar vid årsskifte eller vid försäkringshändelse.

Handelsbanken Livs styrelse fastställer årligen bolagets placeringspolicy, som ytterst är det styrande dokumentet för allokering av bolagets placeringstillgångar avseende traditionellt förvaltade försäkringar. Syftet med placeringspolicyen är att ge anvisningar till bolaget för hur tillgångarna ska förvaltas givet åtagandena till försäkringstagarna samt givet lagstadgade krav enligt försäkringsrörelselagen och tillämpliga föreskrifter från Finansinspektionen.

Handelsbanken Liv har låg risktolerans. Målet med förvaltningen är att trygga bolagets åtaganden gentemot försäkringstagarna.

Marknadsriskerna inom Handelsbanken Liv uppstår i förvaltningen av placeringstillgångar för de traditionella försäkringarna och av att värdet av bolagets garanterade åtaganden är känsligt för ränteförändringar.

Den totala marknadsrisken i Handelsbanken Liv beräknas med VaR på 99,5 procents konfidenznivå och ett kvartals innehavsperiod. Utöver detta kontrolleras företags solvenskvot, så kallat "trafikljus", och skuldtäckning enligt myndighetskrav. Den modell för marknadsriskhantering som Handelsbanken Liv använder väger samman risken för kapitaltillskott på försäkringsnivå och risken för kapitaltillskott på bolagsnivå på grund av förhöjt nuvärde av framtida garanterade belopp. Marknadsrisken mäts i termer av kapitaltillskottens samlade känslighet för marknadsstörningar och riskexponeringen kontrolleras dagligen i förhållande till ett av styrelsen i Handelsbanken angivet rambelopp. Det största värdet av tillskott till försäkringstagarna, eller tillskott på grund av solvensen, utgör riskutnyttjandet. Underkategorier av finansiella risker utgörs av ränterisk, aktierisk, kreditrisk, fastighetsrisk och valutakursrisk. Den huvudsakliga risken för Handelsbanken Liv är ränterisk. Vid årsskiftet uppgick VaR till 785 miljoner kronor (819).

Likviditetsrisken i försäkringsrörelsen är risken för att bolaget inte kan fullgöra sina betalningsförpliktelser när dessa förfaller, eller att bolaget inte kan sälja värdepapper till acceptabla priser. Denna risk är begränsad genom att huvuddelen av placeringstillgångarna placeras i marknadsnoterade värdepapper med god likviditet.

FÖRSÄKRINGSRISK

Försäkringsbolag grundar sin premiesättning på antaganden om hur stora kostnaderna för inträffade försäkringshändelser kommer att bli. Risken för att de verkliga och antagna försäkringskostnaderna avviker från varandra, benämns försäkringsrisk. Det ytterst styrande dokumentet är Handelsbanken Livs riskpolicy, vilken fastställs av försäkringsbolagets styrelse. Försäkringsrisk i Handelsbanken Liv finns i anknytning till följande händelser:

- dödsfall – ersättning till förmånstagare vid den försäkrades död
- livsfall – ersättning som är beroende av att den försäkrade lever, till exempel pensionsutbetalningar
- sjukdom – ersättning vid sjukdom eller arbetsoförmåga
- olycksfall – ersättning vid olycksfall.

En försäkring kan innehålla kombinationer av skydd vid dessa fyra händelser.

En större del av Handelsbanken Livs försäkringar är tecknade av mindre företag och privatpersoner. Någon riskkoncentration när det gäller försäkringsrisker, utöver att flertalet försäkringar är tecknade i Sverige, finns inte.

Den ökade livslängden i Sverige får konsekvenser för livbolagets framtida åtaganden. Dessa är positiva när det gäller dödsfallsförsäkringar men negativa för livsfallsförsäkringar då livslängden stiger och pensionsutbetalningar då ska ske under en längre tid. Handelsbanken Liv gick under 2015 över till att använda livslängdsantaganden baserade på DUS14 och observerad dödlighet i det egna beståndet. Skulle dödligheten fortsätta att sjunka och generellt bli tio procent lägre än bolagets antaganden, skulle nuvärdet av den förväntade ökade kostnaden uppgå till 77 miljoner kronor (67) för den delen av beståndet som har livsfallsrisk. För den stora delen av Handelsbanken Livs försäkringar med dödsfallsrisk är prissättningen däremot ettårig. Det betyder att bolaget ensidigt kan ändra premien från år till år. Ett felaktigt dödlighetsantagande kan därför ändras markant.

Förändring i sjuklighet sker betydligt snabbare än förändringar i dödlighet, vilket kan bidra till variation i riskresultatet. Resultatet är således beroende av hur många försäkrade som blir sjuka och hur många som tillfrisknar i förhållande till tillämpade antaganden. Sjukförsäkringsprodukter är i allmänhet utformade så att premien kan ändras årligen, vilket ger bolaget möjlighet att parera förändringar i sjuklighet. Sjukresultatet 2016 uppgår till 133 miljoner kronor (53). Av detta är 83 miljoner kronor hänförligt till uppdaterade avvecklingsantaganden och uppdaterad metodik avseende hur sjuk- och IBNR (incurred but not reported)-reserver beräknas. I övrigt kan 15 miljoner kronor av resultatet hänföras till anmälda sjukfall under året, 27 miljoner kronor till avveckling av befintliga sjukfall och resterande 8 miljoner kronor till inträffade men ännu inte anmälda sjukfall samt reglering av sjukfall.

Försäkringsrörelsen rapporterar sina marknads- och försäkringsrisker samt operativa risker till försäkringsbolagets styrelse och CEO, Group Risk Control samt till bankens riskkommitté som är rådgivande till bankens CEO och CFO. Risksituationen rapporteras också löpande till bankens styrelse.

COMPLIANCERISK

Compliancerisk är risken för att banken inte lever upp till lagar, förordningar och interna regler eller god sed och standard.

Handelsbankenkoncernen har höga ambitioner avseende ordning och reda, etik samt efterlevnad av lagar och regler. Handelsbankens Centralstyrelse har fastställt i Policy för Compliance att "banken har låg tolerans för compliancerisker och ska så långt som möjligt sträva efter att förebygga dessa risker". Målsättningen är att det inte ska förekomma regelverksöverträdelser inom koncernens verksamhet samt att compliancerisker är identifierade och omhändertagna.

Bristande hantering av compliancerisker kan leda till ökade operativa och legala risker, ryktesrisker samt risk för ingripande av tillsynsmyndigheter. Compliancearbetet syftar till att identifiera compliancerisker och att tillse att nödvändiga åtgärder vidtas för att hantera dessa.

I Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om styrning, riskhantering och kontroll i kreditinstitut (FFFS 2014:1), Europeiska bankmyndighetens riktlinjer för intern styrning (GL44) samt Europeiska värdepappers- och marknadsmyndighetens riktlinjer om vissa aspekter av kraven för funktionen för regelefterlevnad enligt Mifid, anges huvuddragen för hur tillsynsmyndigheterna anser att funktionen för regelefterlevnad ska vara uppbyggd och hur ett kreditinstitut bör arbeta med regelefterlevnadsfrågor. I Baselkommitténs ramverk för regelefterlevnad, "Compliance and the compliance function in banks", anges även riktlinjer för hur compliancefunktionen inom en bank bör utformas. Handelsbanken har genom policy, riktlinjer och instruktioner implementerat detta arbetssätt.

ORGANISATION

Handelsbankens funktion för regelefterlevnad är organiserad i en central complianceavdelning (Group Compliance) samt lokala complianceansvariga eller avdelningar (lokal compliance) inom samtliga affärsområden, regionbanker, centrala avdelningar och i samtliga länder där Handelsbanken bedriver lokal verksamhet.

ANSVAR

Regelefterlevnad är en nödvändig förutsättning för Handelsbankens verksamhet och är således ett ansvar för samtliga chefer och anställda i koncernen. Compliance ansvarar för att identifiera och bedöma väsentliga compliancerisker, genomför regelbundna kontroller och bedömningar huruvida banken fullgör sina förpliktelser enligt lagar, förordningar och andra regler som gäller för den tillståndspliktiga verksamheten, lämnar råd och stöd till bankens enheter i frågor om regelefterlevnad och rapporterar till ledning

och styrelse om regelefterlevnad och compliancerisker. Group Compliance har det funktionella ansvaret för allt compliancearbete i Handelsbanken. Lokal compliance har det operativa ansvaret på respektive enhet.

Lokala compliancefunktioner utvärderas av Group Compliance för att bedöma om de har ett tillfredställande oberoende och tillräckliga kvantitativa och kvalitativa resurser.

RISKBASERAT COMPLIANCEARBETE

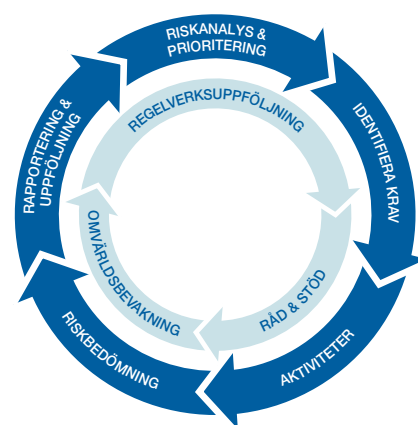
Compliance riskbaserade arbetssätt följer en struktur kring identifiering av regelverk, riskanalys för prioritering, aktiviteter i form av råd och stöd samt kontroller, identifiering av compliancerisker och rapportering av compliancerisker. För utvärdering av Handelsbankens compliancerisker, används en tregradig bedömningskala: "låg", "medel" samt "hög". Bedömningarna sker utifrån risk för sanktion, förluster eller skada på varumärket. Identifierade compliancerisker samt vidtagna åtgärder rapporteras kvartalsvis av Chief Compliance Officer till CEO samt halvårsvis till styrelsens riskutskott och årsvis till styrelsen.

COMPLIANCERISKER

Under 2016 har ett fåtal compliancerisker rapporterats som höga och de har blivit föremål för skyndsamma åtgärder för att reduceras till en acceptabel nivå. Under 2016 bedömdes risken för att banken används för penningtvätt eller för finansiering av terrorism vara den högsta risken. Ett omfattande och kraftfullt arbete pågår för att säkerställa god hantering av riskerna och regelefterlevnad inom detta område i koncernen.

De alltmer omfattande och detaljerade reglerna rörande investerings- och försäkringsrådgivning utgör en compliancerisk för Handelsbanken och för banksystemet som helhet. Banken har vidtagit långtgående åtgärder i syfte att hantera denna risk. Nytt systemstöd kring rådgivning har implementerats, omfattande intern utbildning har genomförts och den interna kontrollen av utförd rådgivning har förstärkts. Inom verksamhetsområdet pågår projekt för att ytterligare förbättra stödet för rådgivare samt säkra processen inför kommande regelverk.

Compliance arbetsprocess

Inom ramen för den så kallade översynen av tillgångars kvalitet (Asset Quality Review) och den interna riskklassificeringen (IRK) har svenska och utländska tillsynsmyndigheter lyft frågor främst kring möjligheten för en utomstående part att kunna reproducera den riskklassificering som görs inom ramen för Handelsbankens decentraliserade expertmodell. Till följd av detta bedömdes compliancerisken som förhöjd även på detta område. Under året har flera åtgärder vidtagits i form av utbildningsinsatser och utarbetande av nya stödinstruktioner för att säkerställa att banken kan bibehålla sitt expertbaserade arbetssätt och samtidigt efterleva tillkommande krav.

Ett annat område som utgör en potentiell risk för banken och för banksektorn som helhet är hanteringen av datakvalitet. Banken bedöms ha komplett information för sin riskhantering, men nya kommande krav på automatisk aggregering av data i olika dimensioner är högt ställda. Här pågår ett omfattande internt projekt för att säkerställa compliance inom området när de nya reglerna träder ikraft.

RISK I ERSÄTTNINGSSYSTEMET

Ersättningsrisk utgörs av risken för förlust eller annan skada som uppkommer till följd av ersättningssystemet.

Handelsbankens lönepolitik syftar till att bankens konkurrenskraft och lönsamhet ska utvecklas positivt och att banken kan attrahera, behålla och utveckla kompetenta medarbetare samt säkerställa en väl fungerande kompetensutveckling och chefsförsörjning. En god, långsiktig lönsamhets- och produktivitetsutveckling i banken skapar förutsättningar för en stabil och positiv löneutveckling för bankens medarbetare.

Ersättning för utfört arbete fastställs individuellt för varje medarbetare och utgår i form av fast kontant lön, sedvanliga löneförmåner och avsättningar till pension. Lönesättningen i Handelsbanken sker lokalt. Lönen fastställs i lönesamtal mellan medarbetaren och dennes chef. Denna ordning har tillämpats under många år och innebär att chefer på alla nivåer regelbundet deltar i löneprocesser och tar ansvar för bankens lönepolitik och den egna enhetens personalkostnadsutveckling. Lönen baseras på i förväg definierade lönegrundande faktorer: arbetsart och svårighetsgrad, kompetens, prestationsförmåga och uppnådda arbetsresultat, ledarskap för de som har utvecklingsansvar för medarbetare, utbud och efterfrågan på marknaden samt uppgiften som bärare av bankens kultur.

För att säkerställa att Handelsbanken har ett väl utformat ersättningssystem, hanteras risker i ersättningssystemet som ett separat riskslag

för vilket hanteringen följer samma ansvarsfördelning som för andra typer av risker. Handelsbanken har låg tolerans för ersättningsrisker och eftersträvar aktivt att hålla dessa risker på en låg nivå. Det sker bland annat genom att endast i ytterst begränsad omfattning använda rörlig ersättning. I de fall rörlig ersättning förekommer är den föremål för uppskjuten utbetalning.

ORGANISATION OCH ANSVAR

Under 2016 har 229 (239) medarbetare, som haft möjlighet att tjäna in rörlig ersättning, tjänat in 79 miljoner kronor (91) i rörlig ersättning. Beloppet motsvarar en liten del av den totala lönesumman och antalet anställda med rörlig ersättning utgör en liten andel av det totala antalet anställda. Bankens principer för ersättningar till anställda har legat fast under lång tid. Principerna för bankens ersättningsystem fastställs i ersättningspolicyen som beslutas av styrelsen. Mer detaljerade riktlinjer och tillämpningsföreskrifter beslutas av CEO. Ansvar för att identifiera och hantera ersättningsrisker vilar på varje ansvarig chef i verksamheten. Lokal riskkontroll följer löpande upp att ersättningsystemet tillämpas på avsett sätt. Group Risk Control ansvarar för att analysera riskerna med ersättningspolicyen och ersättningsystemet inför att ersättningspolicyen årligen behandlas och beslutas av styrelsen. I rapporten analyseras bland annat incitamentsstruktur, balans mellan fast och rörlig ersättning, regler om uppskjutande samt effekter på kapitalbasen. Group Risk Control utvärderar dessutom ersättningsystemets tillämpning. Utifrån denna riskanalys och utvärdering bedöms om ersättningsystemet är utformat på ett sätt som skulle kunna hota bankens finansiella ställning. Underlaget för beräkning av rörlig ersättning ska riskjusteras utifrån bedömning av nuvarande och framtida risker.

RISKER I ERSÄTTNINGSSYSTEMET

Bedömningen är att Handelsbankens ersättningspolicy och ersättningsystem genererar låga risker och främjar en sund och effektiv riskhantering, motverkar ett överdrivet risktagande, harmoniserar med bankens låga risktolerans samt stöder bankens långsiktiga intressen. Ersättningsystemet är utformat så att det inte finns någon risk för att bankens kapitalbas urholkas på grund av tvingande utbetalning av rörlig ersättning. Utrymme finns att helt eller delvis nedsätta rörlig ersättning.

För mer detaljerad information och statistik om bankens ersättningsystem, se bolagsstyrningsrapport och not K8 i årsredovisningen.

Rörlig ersättning	2016	2015
Intjänade rörliga ersättningar ¹ , mkr	79	91
Löner och arvoden, mkr	8 103	7 986
Antal personer som har möjlighet att tjäna in rörlig ersättning ²	229	239
Medelantal anställda	11 759	11 819
Intjänad rörlig ersättning som andel av totala löner och arvoden, %	1,0	1,1
Antal personer som har möjlighet att tjäna in rörlig ersättning som andel av medelantal anställda, %	1,9	2,0

¹ All rörlig ersättning utgår kontant. Beloppen redovisas exklusive socialavgifter. Beloppen fastställs efter publicering av årsredovisningen.

² Antal personer som tilldelas rörlig ersättning fastställs efter publicering av årsredovisningen. Av de 239 personer som hade möjlighet att tjäna in rörlig ersättning 2015, fick 182 personer tilldelning.

EKONOMISKT KAPITAL

Handelsbankens modell för beräkning av ekonomiskt kapital fångar i ett mått koncernens samlade risker och anger det kapital som med en mycket hög sannolikhet ska täcka oväntade förluster eller värdeminskningar.

Group Risk Control har ansvaret för att bedriva en heltäckande bevakning av koncernens olika risker. Ett instrument i den bevakningen är bankens modell för ekonomiskt kapital (Economic Capital, EC). EC-modellen utgör även del i bankens bedömning av internt kapitalbehov som rapporteras kvartalsvis till styrelsen. Denna bedömning syftar till att säkerställa att koncernen vid varje tidpunkt har tillräckligt med kapital i förhållande till koncernens samtliga risker. Koncernperspektivet innebär att det ekonomiska kapitalet även innefattar risker i försäkringsrörelsen och risker i bankens pensionsåtaganden.

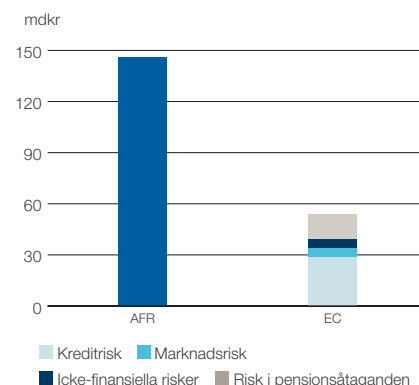
Beräkningen av EC görs med ett års tids horisont och en konfidensnivå som speglar en acceptabel risknivå och önskad rating. Styrelsen har beslutat att beräkningen av ekonomiskt kapital ska göras på 99,97 procents konfidensnivå, vilket fångar en för banken extremt ogynnsam händelse. EC utgör skillnaden mellan utfallet under ett genomsnittligt år – med positivt resultat och god värdeutveckling av bankens tillgångar – och utfallet vid 99,97 procents konfidensnivå.

I sammanräkningen av EC beaktas diversifieringseffekter mellan de olika risklagen. Kapitalbehovet för samtliga risker är således lägre än summan av det ekonomiska kapitalet för varje individuell risk för sig, eftersom riskerna delvis är oberoende av varandra.

Det kapital och de andra finansiella resurser som utgör en buffert som kan absorbera negativa utfall benämns tillgängliga finansiella resurser (Available Financial Resources, AFR). AFR är Handelsbankens eget kapital med tillägg av andra finansiella värden i och utanför balansräkningen som är tillgängliga för att täcka förluster med ett års tidshorisont.

Koncernen arbetar med ett aktieägarperspektiv på risk- och kapital situationen. Genom

Sammanställning av AFR och EC inklusive diversifiering 2016

modellen för ekonomiskt kapital erhålls en samlad bild av koncernen som ger förutsättningar för att optimera risk- och kapital situationen utifrån aktieägarens perspektiv. Utfallet från beräkningarna spelar en viktig roll i den interna styrningen av banken och när nya affärer eller strukturförändringar övervägs.

Kreditrisken är beräknad med hjälp av en simulering av utfall avseende fallissemang för koncernens samtliga motparter och exponeringar.

Marknadsriskerna består av risken i handelslagerklassificerade tillgångar, ränterisk i bankverksamheten, marknadsrisker i försäkringsrörelsen och av risken i aktieinnehav i övrig verksamhet.

Risken i pensionsåtagandena består i huvudsak av risken för att de värden som finns inom ramen för tryggheten av bankens pensionsåtaganden ska minska. Huvuddelen av pensionsåtagandena finns i Sverige och tryggas där i en pensionsstiftelse och försäkras i en tjänstepensionskassa.

De icke-finansiella riskerna består av operativ risk, affärsrisk, fastighetsrisk och försäkringsrisk. Affärsrisken är relaterad till oväntade resultatförändringar inom respektive affärsområde. Dessa kan exempelvis uppstå på grund av att efterfrågan eller konkurrensen förändras på ett oväntat sätt, med minskade volymer och pressade marginaler som följd. Fastighetsrisken fångar risken att de fastigheter som banken äger faller i värde.

EC uppgick vid årsskiftet till 54,2 miljarder kronor (56,7), där kreditriskerna står för huvuddelen av den totala risken. Den av styrelsen fastställda målsättningen är att kvoten mellan AFR och EC ska överstiga 120 procent. Kvoten var vid årsskiftet 269 procent (228), vilket visar att banken är väl kapitaliserad i förhållande till sina totala risker. Finansinspektionen har inom ramen för sin samlade kapitalbedömning av banken kommit till samma slutsats.

Den redovisade risk- och kapital situationen är en ögonblicksbild, även om det i riskberäkningarna ingår försiktighetsmarginaler för variationer i konjunkturen. För en slutlig bedömning av koncernens kapitalbehov måste också hänsyn tas till den stress- och scenarioanalys som genomförs inom ramen för bankens kapitalplanering.

KAPITALPLANERING

Handelsbankens kapitalplanering syftar till att säkerställa att koncernen vid varje tidpunkt har rätt mängd tillgängliga finansiella resurser och att kapitalet har en optimal sammansättning.

Kapitalbehovet är en funktion av koncernens risker, förväntade utveckling, regelverk och måltal. Handelsbankens modell för ekonomiskt kapital samt stresstester. Bankens kapitalbehov rapporteras veckovis till CFO och CEO och minst kvartalsvis till styrelsen.

Som en del av den proaktiva kapitalplaneringen finns en beredskaps- och handlingsplan med konkreta åtgärder som kan vidtas om banken behöver förbättra sin kapitalposition. Syftet med beredskaps- och handlingsplaneringen är att säkerställa att det finns ett varningssystem som upptäcker potentiella hot i ett tidigt skede och att koncernen är förberedd att skyndsamt kunna genomföra åtgärder, om så måste ske.

Minst årligen upprättas en långsiktig kapitalplan som syftar till att ge en övergripande bild av koncernens nuvarande kapitalsituation, en prognos över den förväntade kapitalutvecklingen och utfallet i olika scenarier. Dessa scenarier är utformade så att de väsentligt avviker från den förväntade utvecklingen och harmonierar således med koncernens låga risktolerans. Kapitalplanen innehåller också förslag på hur kapitalsituationen ska kunna behållas på en tillfredsställande nivå i ett starkt negativt omvärldsscenario, utifrån både ett reglerings- och ett aktieägarperspektiv.

Kapitalplaneringen är uppdelad i ett kortsiktigt och ett medellångt till långsiktigt prognosarbete. Den del av kapitalplaneringen som utgörs av kortsiktiga prognoser på upp till två år är främst inriktad på att bedöma rådande resultatutveckling och utveckling av kapitalkravet. Prognosarbetet är nödvändigt för att löpande kunna anpassa kapitalbasens storlek och sammansättning.

Kapitalplanering görs genom en löpande analys av volym-, risk- och resultatutveckling samt genom bevakning av händelser som kan påverka kapitalbehov och kapitalmängd. Det kortsiktiga prognosarbetet omfattar alla delkomponenter som utgör koncernens kapitalbas och kapitalbehovet inkluderar, förutom regleringsmässiga minimikrav och buffertar, även kapitalkravet enligt regelverkets Pelare 2. I detta arbete ingår också att i ett kortsiktigt perspektiv utföra olika känslighetsanalyser av den förväntade utvecklingen av kapitalkravet och kapitalbasen för att vid behov vara beredd att påverka kapitalbasens storlek och sammansättning genom till exempel marknadsoperationer.

Resultatet av den kortsiktiga analysen utgör grunden för de eventuella kapitaloperationer som genomförs, och resultatet rapporteras veckovis till CFO och CEO och vid behov till styrelsen. Analysen utgår från ett försiktigt grundscenari med beslutpunkter i närtid om hur den befintliga intjäningsförmågan klarar av att bära olika volymförändringar, och vilka effekter som uppkommer av potentiella kapitaloperationer.

Den del av kapitalplaneringen som utgörs av medellånga till långsiktiga prognoser syftar till att säkerställa dels att de lagstadgade kapitalkraven uppfylls, dels att koncernens tillgängliga finansiella resurser (Available Financial Resources, AFR) vid varje tidpunkt med marginal täcker alla risker beräknade enligt modellen för ekonomiskt kapital.

Även den långsiktiga prognosen innehåller en bedömning av utvecklingen av bankens samlade kapitalbehov över perioden: minimikraven, de kombinerade buffertkraven och Pelare 2-kravet. Syftet är att prognostisera den förväntade utvecklingen och bedöma huruvida bankens motståndskraft är tillfredställande i olika scenarier. Planeringsperioden är minst fem år och beaktar utvecklingen i hela koncernen.

Basen för den långsiktiga kapitalprognosen är ett grundscenari som ges av den förväntade utvecklingen under de kommande fem åren beträffande resultat, volymtillväxt, finansiella antaganden, som exempelvis kreditförluster, samt utveckling på aktie-, fastighets- och räntemarknaden. Grundscenariot ställs sedan mot utfallet i ett antal konjunktur- och krisscenarier. Stressscenarierna har fastställts efter analys av de historiska sambanden mellan olika makroekonomiska variablers påverkan på de finansiella marknaderna och har valts utifrån de scenarier som kan förväntas påverka Handelsbanken mest negativt.

Kärnprimärkapitalrelationen uppgick vid utgången av 2016 till 25,1 procent (21,2). Kvoten mellan AFR och EC uppgick till 269 procent (228) vid samma tidpunkt. Således överstiger AFR det bedömda interna kapitalbehovet (EC) med mycket god marginal.

Bankens starka position framhävs ytterligare av resultatet av de olika framåtblickande stressscenarier som utförs, vilket visar på att Handelsbankens långsiktiga kapitalisering är mycket stabil ur ett ekonomiskt och legalt perspektiv.

Kapitalplaneringen följer även den regleringsmässiga utvecklingen och bedömer effekten och behoven till följd av nya tillkommande krav. Inom ramen för detta görs exempelvis en uppskattning av behovet utifrån förväntad tillämpning av resolutionsregelverkets minimikrav på nedskrivningsbara skulder (så kallad MREL).

KONCERNENS MÅLTAL FÖR REGLERINGSMÄSSIGT KAPITAL

Målen för bankens kapitalisering fastställs löpande av styrelsen. En hörnsten i den interna kapitalbehovsbedömningen av den regleringsmässiga kapitalsituationen är stress- och

scenarioanalyser av bankens situation både i det långa och i det korta perspektivet. De scenarier som används grundas i första hand på bankens interna risktolerans samt på krav som kommer direkt av regelverket eller andra myndighetskrav. Utöver den interna bedömningen av kapitalbehovet har Finansinspektionen kommunicerat att svenska bankers måltal, oaktat bankernas interna beräkningar, inte får understiga det av Finansinspektionen framräknade samlade kapitalbehovet. Banken har beaktat detta vid fastställandet av måltalen för den regleringsmässiga kapitaliseringen.

Styrelsen har beslutat att kärnprimärkapitalrelationen, som är det mest relevanta måttet för styrningen av banken enligt nuvarande regler, under normala förhållanden ska uppgå till mellan 1 och 3 procentenheter över det av Finansinspektionen kommunicerade samlade kärnprimärkapitalbehovet. Övriga kapitaldelar (primärkapitalrelation och total kapitalrelation) ska minst uppgå till 1 procentenhet högre värde än det samlade kapitalbehovet som Finansinspektionen har kommunicerat för dessa delar.

Finansinspektionen meddelade Handelsbanken i november 2016 att Finansinspektionen bedömer att Handelsbankens samlade behov av kärnprimärkapital vid utgången av tredje kvartalet 2016 var 98,8 miljarder kronor, vilket motsvarade en kärnprimärkapitalrelation på 21,3 procent.

K3 Räntenetto

mkr	2016	2015
Ränteintäkter		
Utlåning till kreditinstitut och centralbanker	1 422	1 356
Utlåning till allmänheten	39 333	41 963
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	229	651
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	783	915
Derivatinstrument	-2 629	-2 386
Övriga ränteintäkter	1 317	1 377
Summa ränteintäkter	40 455	43 876
Varav ränteintäkter redovisade i nettoresultat av finansiella transaktioner	505	824
Ränteintäkter enligt resultaträkning	39 950	43 052
Räntekostnader		
Skulder till kreditinstitut och centralbanker	-1 086	-908
In- och upplåning från allmänheten	-1 423	-1 881
Emitterade värdepapper	-17 740	-18 166
Derivatinstrument	10 771	8 364
Efterställda skulder	-1 534	-1 695
Övriga räntekostnader	-1 579	-1 574
Summa räntekostnader	-12 591	-15 860
Varav räntekostnader redovisade i nettoresultat av finansiella transaktioner	-584	-548
	-12 007	-15 312
Räntenetto	27 943	27 740

Inkluderar ränteintäkter på osäkra fordringar 80 mkr (107). Totala ränteintäkter på tillgångar bokförda till upplupet anskaffningsvärde samt tillgångar som är tillgängliga för försäljning var 42 172 mkr (44 808). Totala räntekostnader på skulder bokförda till upplupet anskaffningsvärde var 22 778 mkr (23 676).

K4 Provisionsnetto

mkr	2016	2015
Courtage och övriga värdepappersprovisioner	916	1 071
Fonder	3 023	2 987
Depå och övrig kapitalförvaltning	623	600
Rådgivning	317	326
Försäkringar	634	639
Betalningar	3 185	3 364
Ut- och inlåning	1 172	1 096
Garantier	422	421
Övrigt	488	471
Summa provisionsintäkter	10 780	10 975
Värdepapper	-260	-244
Betalningar	-1 289	-1 337
Övrigt	-75	-74
Summa provisionskostnader	-1 624	-1 655
Provisionsnetto	9 156	9 320

K5 Nettoresultat av finansiella transaktioner

mkr	2016	2015
Handel, derivat, valutakurseffekt m m	832	1 965
Övriga finansiella instrument till verkligt värde över resultaträkningen	466	-497
varav räntebärande värdepapper	502	-401
varav lån	-36	-96
Finansiella instrument till upplupet anskaffningsvärde	182	53
varav lån	446	482
varav skulder	-264	-429
Finansiella instrument tillgängliga för försäljning	1 689	1 203
Säkringsredovisning		
Säkring av verkligt värde	-8	-53
varav säkringsinstrument	-47	38
varav säkrad post	39	-91
Ineffektivitet på kassaflödessäkringar	5	32
Ineffektivitet på säkringar av nettoinvesteringar i utlandsverksamhet	-	-
Vinst/förlust på dekomponerade försäkringskontrakt	-100	-95
Summa	3 066	2 608

Handel, derivat, valutakurseffekter med mera

Posten innehåller i huvudsak realiserade och realiserade marknadsvärdesförändringar samt räntor och utdelningar avseende finansiella tillgångar och skulder som innehas för handelsändamål.

Övriga finansiella instrument till verkligt värde över resultaträkningen

Posten består av realiserade och realiserade värdeförändringar på sådana instrument som vid första redovisningstillfället klassificerats att värderas till verkligt värde över resultaträkningen*. Orealiserade värdeförändringar på dessa instrument består av ränte- och valuta-effekter samt effekter av ändrad kreditrisk. Den ackumulerade värdeförändring som beror av förändringar av kreditrisk från det första redovisningstillfället av utlåning som klassificerats att värderas till verkligt värde över resultaträkningen uppgår till 1 miljon kronor (2).

Finansiella instrument till upplupet anskaffningsvärde

Posten består av realisationsresultat som uppstår vid förtidsinlöst utlåning, samt realisationsresultat som genereras vid återköp av egna emitterade värdepapper.

Finansiella instrument tillgängliga för försäljning

Posten består av realiserat resultat avseende sådana finansiella tillgångar som klassificerats som tillgängliga för försäljning. Ränteintäkter från dessa tillgångar redovisas i räntenettet och utdelningar på raden Övriga utdelningsintäkter.

Säkringsredovisning

På raden Säkring av verkligt värde redovisas nettoresultatet av realiserade och realiserade förändringar i verkligt värde på säkringsinstrument respektive säkrad riskkomponent i finansiella tillgångar och skulder som ingår i säkringar av verkligt värde. Ränteintäkter och räntekostnader som härrör från säkringsinstrument redovisas i räntenettet. Värdeförändringar på säkringsinstrument i kassaflödessäkringar som överstiger värdeförändringar på säkrade framtida kassaflöden redovisas på raden Ineffektivitet på kassaflödessäkringar. Resultat-effekten av ineffektiva delar av säkringar av nettoinvesteringar i utlandsverksamhet redovisas på raden Ineffektivitet på säkringar av nettoinvesteringar i utlandsverksamhet.

Resultat på dekomponerade försäkringskontrakt

Resultat på dekomponerade försäkringskontrakt motsvaras av det resultat som har uppkommit vid beräkning av garanterad avkastning på den finansiella komponenten i dekomponerade försäkringskontrakt.

* Värdeförändringar som härrör från finansiella instrument som utgör placeringstillgångar i koncernens försäkringsrörelse ingår inte i denna post, utan redovisas i Provisionsnettot.

K6 Riskresultat försäkring

mkr	2016	2015
Premieinkomst	475	499
Utbetalda försäkringsersättningar	-385	-376
Förändring avsättningar oregerade skador	100	11
Övrigt	-48	23
Summa	142	157

K7 Övriga intäkter

mkr	2016	2015
Hysesintäkter	34	33
Andra rörelseintäkter	169	180
Summa	203	213

K8 Personalkostnader

mkr	2016	2015
Löner och arvoden	-8 103	-7 986
Socialavgifter	-1 922	-1 874
Pensionskostnader ¹	-1 579	-1 360
Avsättning till vinstandelsstiftelse	-	-858
Andra personalkostnader	-938	-503
Summa	-12 542	-12 581

¹ Komponenterna i redovisade pensionskostnader framgår av tabellen Pensionskostnader.

Löner och arvoden mkr	2016	2015
Ledande befattningshavare ²	-140	-150
Övriga	-7 963	-7 836
Summa	-8 103	-7 986

² Executive Directors och styrelse i moderbolaget samt vd:ar, vice vd:ar och styrelser i dotterbolag (i genomsnitt 55 personer).

Könsfördelning	2016		2015	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
%				
Ledande befattningshavare exklusive styrelser	62	38	67	33
<i>varav i moderbolaget</i>	69	31	79	21
<i>varav i dotterbolag</i>	58	42	54	46
Styrelser	66	34	73	27
<i>varav i moderbolaget</i>	50	50	67	33
<i>varav i dotterbolag</i>	67	33	74	26

Medelantal anställda	2016	Män	Kvinnor	2015	Män	Kvinnor
Sverige	7 046	3 305	3 741	7 263	3 410	3 853
Storbritannien	2 069	1 212	857	1 904	1 129	775
Norge	753	410	343	766	420	346
Danmark	673	340	333	690	361	329
Finland	613	252	361	614	258	356
USA	67	43	24	71	46	25
Nederländerna	218	150	68	170	109	61
Luxemburg	57	35	22	62	36	26
Tyskland	45	23	22	53	30	23
Kina	73	26	47	72	29	43
Polen	41	15	26	42	16	26
Singapore	39	11	28	39	12	27
Övriga länder	65	23	42	73	27	46
Summa	11 759	5 845	5 914	11 819	5 883	5 936

Ersättningar ³ över en miljon EUR	2016	2015
Antal personer		
Lönesteg 1,0–1,5 m euro	5	4
Lönesteg 1,5–2,0 m euro	1	1
Lönesteg 2,0–2,5 m euro	-	-
Lönesteg över 2,5 m euro	-	-
Summa	6	5

³ Inklusive pension och andra löneförmåner.

ERSÄTTNINGAR TILL ANSTÄLLDA

Information om ersättningsprinciper till samtliga anställda i Handelsbankenkoncernen beskrivs närmare i bolagsstyrningsrapporten på sidorna 57–58.

Handelsbanken har 2016 antagit en ny ersättningspolicy föranledd av de nya EBA-riktlinjer som gäller från den 1 januari 2017. Den nya ersättningspolicy innebär även att bankens kriterier vid analys för att identifiera medarbetare vars arbetsuppgifter väsentligen kan påverka bankens riskprofil (i banken benämnda "risktagare") har förändrats. Den analys som genomförts 2016 innebär att det i banken per den 31 december 2016 har identifierats 1 240 risktagare att jämföra med motsvarande 8 101 risktagare den 31 december 2015. I tabellerna redogörs för Handelsbankenkoncernens ersättningar till risktagare enligt upplysningskrav i Finansinspektionens föreskrift FFFS 2011:1. Jämförelsetal avser risktagare såsom om den nya ersättningspolicy tillämpades även år 2015.

Handelsbanken har för räkenskapsår 2016 inte gjort någon avsättning till resultatandels-systemet Oktogonen. För 2015 avsattes 858 miljoner kronor. Det avsatta beloppet för 2015 fastställdes av styrelsen 2016 och motsvarade 59 863 kronor för en heltidsanställd medarbetare i Sverige, efter avdrag för socialavgifter.

ERSÄTTNINGAR TILL LEDANDE BEFATTNINGSHAVARE

Ledande befattningshavare i moderbolaget utgörs av den verkställande direktören, övriga Executive Directors och styrelseledamöter,

vilka återfinns på sidorna 60–63. Ersättningar till ledande befattningshavare i moderbolaget följer av årsstämman 2016 fastställda ersättningsriktlinjer, se även sidorna 57–58.

Upplysningar om ersättningar, pensionsförligheter samt om krediter till och inlåning från ledande befattningshavare i Handelsbanken lämnas på dessa sidor även för dotterbolagens verkställande direktörer, vice verkställande direktörer och styrelseledamöter.

Ersättning till ledande befattningshavare i Handelsbankenkoncernen utgår endast i form av fast lön och avsättning till pension samt sedvanliga förmåner som till exempel tjänstebil. Som en del av ersättningen kan banken även tillhandahålla en tjänstebostad efter särskilt styrelsebeslut. Rörlig ersättning förekommer inte. Ledande befattningshavare som är anställd i banken omfattas av Handelsbankens resultatandelssystem Oktogonen och har rätt att växla lön till pension på samma villkor som gäller för alla medarbetare.

Styrelseledamöter i Handelsbankens koncern som inte är anställda i banken har endast erhållit arvode enligt årsstämmans beslut.

Styrelseledamöter som är anställda i banken eller dess dotterbolag erhåller ersättning och pensionsförmåner med anledning av sin anställning. Inga ytterligare ersättningar eller pensionsförmåner utgår på grund av styrelseuppdraget. Arvode till styrelseledamöter i moderbolaget återfinns på sidorna 60–61 i bolagsstyrningsrapporten.

Den pensionskostnad som banken anger i nedan ersättningsupplysningar för ledande befattnings-

havare utgörs av service cost enligt IAS19 avseende förmånsbestämda pensioner, avtalad premie för premiebestämda pensioner och eventuellt pensionspremie som växlats från lön.

Verkställande direktörens ersättningar och pensionsvillkor

Verkställande direktören, Anders Bouvin, som tillträdde under året, har för perioden från och med den 15 augusti till och med den 31 december 2016 erhållit fast lön om 4,4 miljoner kronor. Övriga löneförmåner utgör 0,1 miljoner kronor och pensionskostnaden uppgick till 1,8 miljoner kronor vilket motsvarar 40,1 procent av lönen. Den verkställande direktören var anställd i banken före tillträdet och behåller de pensionsvillkor han omfattats av sedan år 2002 då han utnämndes till vice verkställande direktör och ingick i bankens ledning. Den förmånsbestämda pensionen intjänas successivt fram till 60 års ålder för att vid denna tidpunkt uppgå till 65 procent av den fasta lönen. Den premiebestämda pensionen uppgår till 2 procent av lönen fram till 60 år. Efter 60 års ålder är pensionen enbart premiebestämd och uppgår då till 35 procent av den fasta lönen. Den förmånsbestämda pensionen skjuts upp för att utbetalas efter att anställningen avslutats och samordnas med lagstadgad försäkring.

Den tidigare verkställande direktören i moderbolaget, Frank Vang-Jensen, har för 2016 erhållit en fast lön om 9,5 miljoner kronor (7,3). Övriga löneförmåner uppgick till 0,5 miljoner kronor (0,9) och bankens pensionskostnad uppgick till 3,8 miljoner kronor (2,9). Pensionen är premie-

Ersättningar ¹ till risktagare ² , segment	2016		2015	
	Ersättning	Antal personer	Ersättning	Antal personer
mkr				
Handelsbanken Sverige	550	533	581	544
Handelsbanken Storbritannien	421	282	452	268
Handelsbanken Danmark	100	75	95	70
Handelsbanken Finland	71	63	60	55
Handelsbanken Norge	97	67	89	65
Handelsbanken Nederländerna	49	43	40	32
Handelsbanken Capital Markets	210	60	266	82
Övrigt	274	117	201	91
Summa	1 772	1 240	1 784	1 207

Ersättningar ¹ till risktagare ²	2016		2015	
	Verkställande ledning ³	Övriga risktagare	Verkställande ledning ³	Övriga risktagare
Intjänade fasta ersättningar, mkr	137	1 629	158	1 618
Intjänade rörliga ersättningar, mkr	-	6	-	8
Summa	137	1 635	158	1 626
Antal personer som enbart fått fast ersättning	16	1 221	19	1 184
Antal personer som har möjlighet att få både fast och rörlig ersättning	0	3	0	4
Summa antal personer	16	1 224	19	1 188
Garanterade kostnadsförda rörliga ersättningar i samband med nyanställning, mkr	-	-	-	-
Utfästa garanterade rörliga ersättningar i samband med nyanställning, mkr	-	-	-	-

¹ Intjänade ersättningar har kostnadsförts i sin helhet. Rörliga ersättningar tilldelas på individuell nivå under räkenskapsåret efter intjänningen. Årets tilldelade rörliga ersättningar intjänades i sin helhet under 2015 och uppgick till 8 mkr (6) avseende 3 personer (4), varav utbetalt 5 mkr (3) och uppskjutet 3 mkr (3). Tilldelade rörliga ersättningar betalas ut eller skjuts upp i enlighet med bankens policy för rörliga ersättningar. Årets ingående uppskjutna rörliga ersättningar uppgick till 13 mkr (9). Under året har 3 mkr (0) av dessa utbetalts och utgående uppskjutna ersättningar uppgår till 13 mkr (13). Föroganderätten över uppskjutna ersättningar övergår till den anställda vid utbetalningstillfället. All rörlig ersättning utgår kontant. Beloppen redovisas exklusive socialavgifter. Under året har avgångsvederlag till 21 risktagare kostnadsförts med 24 mkr och utfästs med 31 mkr till 26 risktagare. Det högsta enskilda utfästa avgångsvederlaget uppgår till 3,9 mkr. Garanterad rörlig ersättning förekommer inte.

² Anställda vars arbetsuppgifter i tjänsten väsentligt kan påverka bankens riskprofil enligt kommissionens delegerade förordning (EU) 604/2014. Risktagare eller annan särskilt reglerad personal med rörlig ersättning kan finnas i dotterbolag vars ersättningspolicy följer av annan EU-förordning eller annan av Finansinspektionen publicerad föreskrift.

³ Finansinspektionen använder begreppet verkställande ledning i sina föreskrifter FFFS 2014:22. I Handelsbanken motsvaras detta av bankens Executive Directors.

bestämd. Under uppsägningstiden fram till och med den 30 juni 2017 betalar banken den fasta lönen och upprätthåller övriga löneförmåner inklusive pension, enligt det uppsagda anställningskontraktet.

Ersättningar och pensionsvillkor till övriga ledande befattningshavare i moderbolaget

Pensionsvillkor

Av bankens övriga Executive Directors erhåller 5 personer (8) förmånsbestämd ålderspension med som mest 65 procent av lönen vid pensioneringstillfället samt en pensionspremie uppgående till som mest två procent av lönen. Pensionsåldern är som lägst 60 år* och den förmånsbestämda ålderspensionen intjänas successivt under anställningstiden och är för dessa personer fullt intjänad vid uppnådd pensionsålder.

Premiebestämd pension med 65 års pensionsålder erhålls av 9 Executive Directors (9). Premien är individuell och uppgår som högst till 50 procent av lönen. 6 av dessa personer (5) har i tillägg till premien kollektivavtalad pension enligt BTP och BTPK.

Intjänad förmånsbestämd pension är oantastbar och tryggas i bankens pensionsstiftelse eller försäkras i bankens pensionskassa. Vid avgång ur tjänst före pensionsålder erhålls fribrev på intjänad förmåns- och/eller premiebestämd pension.

Ersättningar

Vice verkställande direktör Carina Åkerström har år 2016 erhållit fast lön om 4,7 miljoner kronor (4,4). Övriga löneförmåner utgör 0,1 miljoner kronor (0,1) och pensionskostnaden uppgick till 3,0 miljoner kronor (2,4), vilket motsvarar 64,9 procent (53,8) av lönen.

Övriga Executive Directors, i genomsnitt 17 personer (19) under året, har erhållit fasta löner efter växling till pension om 83,9 miljoner kronor (86,2). Övriga löneförmåner utgör 6,6 miljoner kronor (11,0) och pensionskostnaden uppgick till 38,5 miljoner kronor (37,2). Före växling till pension uppgick pensionskostnaden till 37,9 miljoner kronor (36,5) vilket motsvarar 44,7 procent (42,1) av lönen.

Arvoden från externa styrelseuppdrag för bankens räkning har levererats in till banken.

Ersättningar till ledande befattningshavare i dotterbolag

Arvode till styrelseledamöter i dotterbolag, 14 personer (16), vilka inte är anställda i banken eller dess dotterbolag uppgår till 2,8 miljoner kronor (2,1).

Verkställande direktörer och vice verkställande direktörer i dotterbolag, 17 personer (24), har år 2016 erhållit fasta löner efter växling till pension om 36,0 miljoner kronor (36,1). Övriga löneförmåner utgör 2,4 miljoner kronor (1,5) och pensionskostnaden uppgick till 6,8 miljoner kronor (5,4). Före växling till pension uppgick pensionskostnaden till 6,6 miljoner kronor (5,3), vilket motsvarar 18,1 procent (14,6) av lönen.

Ersättning utges inte till verkställande direktörer och vice verkställande direktörer i dotterbolag vilka har en annan huvudsaklig arbetsuppgift i Handelsbanken.

* I nya pensionsvillkor som ingåtts efter den 1 januari 2012 tillämpas 65 år som pensionsålder.

K8 Forts

PENSIONSFRÖPLIKTELSE TILL LEDANDE BEFATTNINGSHAVARE

Pensionsförpliktelsen** för verkställande direktören, Anders Bouvin, uppgår till 205,3 miljoner kronor per den 31 december 2016. Pensionsförpliktelsen för vice verkställande direktören Carina Åkerström uppgick till 77,2 miljoner kronor (72,2) per den 31 december 2016 och för övriga Executive Directors i moderbolaget, 14 personer (17) den 31 december 2016, till 308,8 miljoner kronor (773,6).

Pensionsförpliktelsen i Handelsbanken-koncernen för samtliga nuvarande och tidigare ledande befattningshavare uppgick till 2 772 miljoner kronor (2 878) per den 31 december 2016. Pensionsförpliktelsen för samtliga nuvarande och tidigare ledande befattningshavare i moderbolaget uppgick till 2 697

miljoner kronor (2 733) per den 31 december 2016. Antal personer som omfattas av dessa förpliktelser är i koncernen 85 (83), varav 60 är pensionärer (53). Motsvarande antal för moderbolaget är 69 (67), varav 53 är pensionärer (48).

KREDITER TILL OCH INLÅNING FRÅN LEDANDE BEFATTNINGSHAVARE

Krediter till ledande befattningshavare i moderbolaget uppgick per den 31 december 2016 i moderbolaget till 76,5 miljoner kronor (146,2) och i dotterbolagen till 74,8 miljoner kronor (67,4). Inlåning till moderbolaget från dessa personer uppgick till 568,6 miljoner kronor (662,5). Bankens ränteintäkter från dessa personer för krediter i moderbolaget uppgick för 2016 till 0,3 miljoner kronor (1,0) och i dotterbolagen till 0,8 miljoner kronor (0,8). Erlagd ränta till dessa

personer för inlåning i moderbolaget uppgick till 2,0 miljoner kronor (3,9).

Krediter till ledande befattningshavare i dotterbolagen uppgick per den 31 december 2016 i Handelsbankenkoncernen till 106,6 miljoner kronor (131,9).

Villkor för krediter och inlåning för ledande befattningshavare som är anställda i Handelsbankenkoncernen är i enlighet med samma principer som för alla andra medarbetare i koncernen. Alla krediter beviljas efter kreditprövning.

** Pensionsförpliktelser avser belopp som banken enligt IAS19 reserverar för utbetalning av framtida förmånsbestämda pensioner. Storlek på belopp beror på finansiella och demografiska antaganden vilka kan ändras mellan åren.

Pensionsförpliktelser, netto mkr	2016	2015
Pensionsförpliktelser	29 670	29 150
Förvaltningstillgångarnas verkliga värde	27 509	23 836
Pensionsnetto	-2 161	-5 314

Utöver pensionsförpliktelserna och förvaltningstillgångarna i tabellen ovan finns inom Svenska Handelsbankens Pensionsstiftelse avsättningar som gjorts under åren 1989–2004 till en särskild kompletterande pension (SKP). I den ingår förvaltningstillgångar vars marknadsvärde uppgår till 11 342 mkr (12 310 mkr). SKP:n medför en utfästelse för banken uppgående till samma belopp som förvaltningstillgångarna.

En del av denna utfästelse, 8 652 mkr (9 768), är villkorad.

I Norge ingår, på grund av lagändringar, inte längre sjukpension i pensionsåtagandet. I övrigt har inga väsentliga planändringar, reduceringar eller regleringar gjorts under året.

Pensionskostnader mkr	2016	2015
Pensioner intjänade under året	-878	-764
Pensioner intjänade under tidigare år	23	0
Ränta på pensionsförpliktelserna	-692	-758
Ränta på förvaltningstillgångar	562	711
Vinster och förluster från regleringar och reduceringar	-20	-3
Socialavgifter, förmånsbaserade planer	-9	-15
Pensionskostnader, förmånsbaserade planer	-1 014	-829
Pensionskostnader, avgiftsbaserade planer	-531	-518
Socialavgifter, avgiftsbaserade planer	-34	-13
Summa pensionskostnader	-1 579	-1 360

Pensionsförpliktelser mkr	2016	2015
Ingående balans	29 150	24 938
Pensioner intjänade under året	878	764
Pensioner intjänade under tidigare år	-83	0
Ränta på pensionsförpliktelserna	692	758
Betalda förmåner	-809	-763
Vinster och förluster från regleringar och reduceringar	19	3
Aktuariella vinster (-)/förluster (+)	-10	3 486
Valutaeffekt	-167	-36
Utgående balans	29 670	29 150

Förvaltningstillgångar mkr	2016	2015
Ingående balans	23 836	23 458
Pensioner intjänade under tidigare år	-60	-
Ränta på förvaltningstillgångar	562	711
Tillskjutna medel från arbetsgivaren	169	182
Ersättning till arbetsgivaren	-510	-505
Vinster och förluster från regleringar och reduceringar	-1	-
Utbetalda medel direkt till anställd	-364	-319
Aktuariella vinster (+)/förluster (-)	3 983	334
Valutaeffekt	-106	-25
Utgående balans	27 509	23 836

Avkastning på förvaltningstillgångar mkr	2016	2015
Ränta på förvaltningstillgångar	562	711
Aktuariella vinster (+)/förluster (-)	3 983	334
Verklig avkastning	4 545	1 045

Fördelning av förvaltningstillgångar mkr	2016	2015
Noterade aktier och andelar	24 788	21 540
Ikke-noterade aktier och andelar	847	332
Noterade räntebärande värdepapper	1 826	1 745
Ikke-noterade räntebärande värdepapper	263	293
Övriga förvaltningstillgångar	-215	-74
Summa	27 509	23 836

I förvaltningstillgångarna ingår aktier i Svenska Handelsbanken AB (publ) med ett marknadsvärde om 144 mkr (132) på balansdagen den 31 december 2016. Obligationer utgivna av Svenska Handelsbanken AB (publ) ingår med ett marknadsvärde om 515 mkr (531). I övriga förvaltningstillgångar ingår en skuld avseende ännu ej utbetald gottgörelse.

Aktuariella vinster (-)/förluster (+), pensionsförpliktelser mkr	2016	2015
Ändringar i demografiska antaganden	-	-3
Ändringar i finansiella antaganden	41	3 210
Erfarenhetsbaserade justeringar	-51	279
Summa	-10	3 486

Framtida kassaflöden mkr	Utfall 2016	Prognos 2017
Betalda förmåner	-809	-732
Tillskjutna medel från arbetsgivaren	169	166

Förmånsbestämd pension utgår huvudsakligen för personal i Sverige, Norge och Storbritannien. Av den totala pensionsförpliktelsen avser 25 570 mkr (25 665) den svenska planen, 1 110 mkr (1 076) den norska planen och 2 949 mkr (2 374) planen i Storbritannien. Därutöver finns en förmånsbestämd plan i Tyskland av mindre omfattning, som med hänsyn till sin storlek inte anses väsentlig och därför inte redogörs för närmare.

Av de totala förvaltningstillgångarna avser 24 927 mkr (21 395) den svenska planen, 812 mkr (733) den norska planen och 1 763 mkr (1 701) planen i Storbritannien. Därutöver finns förvaltningstillgångar i Tyskland av mindre omfattning, som med hänsyn till sin storlek inte anses väsentlig och därför inte redogörs för närmare.

I Sverige utgår ålderspension från och med 65 års ålder enligt pensionsavtal mellan BAO och Finansförbundet/SACO-förbunden med 10% av årslönen, upp till 7,5 inkomstbasbelopp. På lönedel i inkomstbasbeloppintervall 7,5–20 utgår ålderspension med 65% och i inkomstbasbeloppintervall 20–30 med 32,5% av årslönen. På lönedel överstigande 30 inkomstbasbelopp utgår ingen ålderspension.

I Norge utgår ålderspension från och med 67 års ålder. Pensionens storlek beror bland annat på tjänstgöringstid och slutlön upp till 12 grundbelopp. Inklusiv lagstadgad pension förväntas ålderspensionen bli ca 70% av slutlönen upp till 12 grundbelopp.

I Storbritannien utgår förmånsbestämd pension för personal som anställdes innan den 1 januari 2006. För personal som anställdes därefter utgår premiebestämd pension. Normal pensionsålder är 65 år. Maximal ålderspension är ca 67% av pensionsmedförande lön, vilken uppnås efter 40 års tjänstetid. Pensionsmedförande lön begränsas av ett maxbelopp som för närvarande uppgår till 150 600 GBP (2016/2017).

Pensionsplanerna är externt fonderade, där förvaltningstillgångarna innehas av pensionskassa, stiftelser eller liknande juridiska personer. Dessa verksamheter regleras av nationella bestämmelser och praxis, vilket även reglerar förhållandet mellan koncernen och förvaltaren (eller motsvarande) av förvaltningstillgångar, samt sätter ramar för hur förvaltningstillgångar får placeras. I Sverige är det främst Tryggandelagen och Lagen om understödsföreningar som är tillämplig, i Norge tillämpas Företagspensionsloven och i Storbritannien standard UK pensions and tax law.

Väsentliga antaganden	Sverige		Norge		Storbritannien	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Diskonteringsränta, %	2,40	2,25	2,90	2,90	2,70	3,80
Förväntad löneökning, %	3,5	3,5	2,3	2,5	5,0	4,8
Pensionsuppräknig, %	2,0	2,0	2,0	2,3	3,4	3,3
Inkomstbasbelopp, %	3,0	3,0	N/A	N/A	N/A	N/A
Inflation, %	2,0	2,0	1,5	1,5	3,7	3,5
Personalomsättning, %	3,0	3,0	0–8 ¹	0–8 ¹	N/A	N/A
Förväntad återstående livslängd vid pension, år	23,1	23,0	23,6	23,4	25,0	25,0
Genomsnittlig duration (Macaulay), år	18,4	17,8	22,3	21,7	22,0	24,0

¹ Åldersberoende trappa: för de yngsta 8% årligen för att sedan successivt gå ner till 0% för de äldre.

Känslighetsanalys	Påverkan på pensionsförpliktelsen				
	Ändring i antagande	Ökad pensionsförpliktelse, mkr		Minskad pensionsförpliktelse, mkr	
		2016	2015	2016	2015
Diskonteringsränta, %	0,5	3 102	3 077	-2 693	-2 167
Förväntad löneökning, %	1,0	1 649	1 693	-2 176	-1 955
Pensionsuppräknig, %	0,5	1 194	1 149	-1 973	-1 642
Förväntad återstående livslängd vid pension, år	1,0	976	959	-974	-811

Känslighetsanalysen ovan baseras på att ett antagande förändras och övriga antaganden är konstanta. I praktiken är det osannolikt att detta inträffar och förändringar i vissa antaganden kan vara korrelerade. Vid beräkningen av känsligheten i pensionsförpliktelsen av förändringar i väsentliga antaganden, har samma metod använts för att beräkna pensionsförpliktelsen som den som använts för den redovisade pensionsförpliktelsen. Metoden beskrivs närmare i bankens redovisningsprinciper (se not K1, avsnitt 20). Jämfört med årsredovisningen 2015 har det inte skett några förändringar i de metoder som använts vid upprättandet av känslighetsanalysen.

Genom sina förmånsbestämda pensionsplaner är banken exponerad för ett antal risker. De viktigaste riskerna beskrivs nedan:

Tillgångsvolatilitet: Pensionsförpliktelsen beräknas med hjälp av en diskonteringsränta som baseras på företagsobligationer. Om förvaltningstillgångar genererar sämre avkastning än diskonteringsräntan, kommer det att skapa ett underskott. I förvaltningstillgångarna ingår en betydande andel aktier, vilket förväntas ge högre avkastning än företagsobligationer på lång sikt, samtidigt som det ger högre volatilitet och risk på kort sikt. Med anledning av pensionsförpliktelsens långsiktiga karaktär anser banken att en fortsatt hög andel aktier är lämplig för att hantera planerna effektivt.

Förändringar i obligationsräntor: Om företagsobligationsräntorna sjunker så kommer pensionsförpliktelsen att öka. Detta kommer dock delvis att kompenseras genom att värdet av de obligationer som ingår i förvaltningstillgångarna kommer att öka.

Inflationsrisk: Pensionsförpliktelsen är kopplade till inflationen. Högre inflation kommer att leda till att pensionsförpliktelsen ökar. Värdet av förvaltningstillgångarna påverkas inte direkt av inflationen i någon väsentlig utsträckning. Om inflationen ökar så kommer det sannolikt att leda till ett ökat underskott i pensionsplanerna.

Förväntad livslängd: Syftet med pensionsplanerna är att generera en pension som sträcker sig över den anställdas livstid. Detta innebär att om den förväntade livslängden ökar så kommer pensionsförpliktelsen att öka.

Matchning av tillgångar och skulder: Placering av tillgångar utgår ifrån utfästelsernas sammansättning och förväntade utveckling. Den övergripande målsättningen är att placeringstillgångarnas avkastning på medellång och lång sikt minst ska motsvara pensionsförpliktelsens utveckling. Den största andelen av tillgångarna har investerats i aktier, men investeringar har även gjorts i räntebärande instrument och likvida medel. En hög andel aktier anses lämplig för att hantera planerna effektivt.

Fondering: Lägsta fonderingskrav skiljer sig åt mellan planer men där sådana krav är baserade på kollektivavtal eller internt fastställt policy så är fonderingskravet normalt att pensionsförpliktelsen värderad till lokala krav ska täckas fullt ut. Fonderingsnivån övervakas löpande. Bankens anser att den nuvarande avgiftsnivån är lämplig.

K9 Övriga kostnader

mkr	2016	2015
Fastigheter och lokaler	-1 234	-1 243
Externa datakostnader	-1 698	-1 623
Kommunikation	-317	-342
Resor och marknadsföring	-306	-335
Köpta tjänster	-1 159	-1 027
Materialanskaffning	-173	-182
Andra omkostnader	-514	-451
Summa	-5 401	-5 203
<i>Varav kostnader avseende operationell leasing</i>		
<i>Minimileaseavgift</i>	-698	-689
<i>Variabel avgift</i>	-80	-74
Summa	-778	-763

Operationell leasing är främst hänförlig till för verksamheten normala avtal avseende kontorslokaler och kontorsutrustning. Hyreskostnader avseende lokaler har normalt en variabel avgift knuten till inflation och fastighetsskatt. Kostnaden för det enskilt största leasingavtalet uppgick under 2016 till cirka 180 mkr (172). Inget av de större leasingavtalen löper med variabel avgift.

Ersättning till revisorer och revisionsbolag	KPMG		Ernst & Young AB	
	2016	2015	2016	2015
mkr				
Revisionsuppdraget	-13	-13	-4	-4
Revisionsverksamhet utöver revisionsuppdraget	-3	-3	-	-
Skatterådgivning	-	-	-	-
Övriga tjänster	-	-	-	-

Kostnader för internerrevision har under året uppgått till 149 mkr (149).

K10 Kreditförluster

mkr	2016	2015
Specifik reservering för individuellt värderade fordringar		
Årets reservering	-1 899	-1 832
Återfört från tidigare gjorda reserveringar	377	372
Summa	-1 522	-1 460
Gruppvis reservering		
Årets nettoreservering för individuellt värderade fordringar	-62	0
Årets nettoreservering för homogena fordringar	-10	-3
Summa	-72	-3
Poster utanför balansräkningen		
Förluster på poster utanför balansräkningen	-16	0
Återföring av förluster på poster utanför balansräkningen	2	0
Förändring i kollektiv avsättning för poster utanför balansräkningen	-26	-33
Summa	-40	-33
Bortskrivningar		
Årets konstaterade kreditförluster	-2 183	-964
Utnyttjad andel av tidigare reserveringar	1 863	659
Återvinningar	230	204
Summa	-90	-101
Kreditförluster, netto	-1 724	-1 597

Osäkra fordringar m m mkr	2016	2015
Osäkra fordringar	7 746	8 844
Specifika reserveringar för individuellt värderade fordringar	-4 188	-4 444
Reserveringar för gruppvis värderade homogena grupper av fordringar med begränsat värde	-107	-94
Gruppvisa reserveringar för individuellt värderade fordringar	-348	-278
Osäkra fordringar, netto	3 103	4 028
Total reserveringsgrad för osäkra fordringar, %	59,9	54,5
Andel osäkra fordringar, %	0,16	0,21
Reserveringsgrad exkl gruppvisa reserveringar, %	55,4	51,3
Fordringar förfallna sedan mer än 60 dagar, som inte är osäkra	1 061	1 218
Osäkra fordringar som under året omklassificerats till normallån	4	167

Fordringar klassificeras som osäkra om kontrakterade kassaflöden sannolikt inte kommer att fullföljas. Varje fordran som ger upphov till specifik reservering ingår i osäkra fordringar med sitt fulla belopp även om delar täcks av säkerheter. Det innebär att reserveringsgraden ej beaktar erhållna säkerheter. För övriga definitioner se sidan 218.

Förändring av reserv för sannolika kreditförluster 2016 mkr	Reserv för individuellt värderade fordringar	Gruppvis reserv individuellt värderade fordringar	Reserv gruppvis värderade homogena fordringar	Summa reserv för sannolika kreditförluster
Reserv vid årets ingång	-4 444	-278	-94	-4 816
Årets reservering	-1 899	-62	-67	-2 028
Återfört från tidigare reserveringar	377	-	10	387
Utnyttjat för konstaterade förluster	1 863		47	1 910
Valutaeffekt m m	-85	-8	-3	-96
Reserv vid årets utgång	-4 188	-348	-107	-4 643

Förändring av reserv för sannolika kreditförluster 2015 mkr	Reserv för individuellt värderade fordringar	Gruppvis reserv individuellt värderade fordringar	Reserv gruppvis värderade homogena fordringar	Summa reserv för sannolika kreditförluster
Reserv vid årets ingång	-3 734	-284	-93	-4 111
Årets reservering	-1 832	-	-49	-1 881
Återfört från tidigare reserveringar	372	0	4	376
Utnyttjat för konstaterade förluster	659		42	701
Valutaeffekt m m	91	6	2	99
Reserv vid årets utgång	-4 444	-278	-94	-4 816

Osäkra fordringar och fordringar som är förfallna sedan mer än 60 dagar, sektor- och branschfördelade 2016 mkr	Osäkra fordringar			Fordringar förfallna sedan mer än 60 dagar, som inte är osäkra	
	Brutto	Reserver	Netto ¹	Varav förfallna sedan 60 dagar	
Privatpersoner	1 405	-745	660	435	721
Bostadsrättsföreningar	41	-20	21	5	-
Fastighetsförvaltning	1 793	-691	1 102	263	240
Tillverkningsindustri	719	-522	197	26	18
Handel	457	-270	187	45	0
Hotell- och restaurangverksamhet	96	-32	64	64	6
Person- och godstransport till sjöss	1 849	-1 244	605	0	-
Övrig transport och kommunikation	52	-36	16	7	5
Byggnadsverksamhet	269	-161	108	46	13
Elektricitet, gas och vatten	68	-39	29	4	9
Jordbruk, jakt och skogsbruk	53	-31	22	11	2
Övrig serviceverksamhet	214	-113	101	94	18
Holding-, investment-, försäkringsbolag, fonder m m	601	-316	285	30	6
Övrig företagsutlåning	129	-75	54	14	23
Kreditinstitut	-	-	-	-	-
Summa	7 746	-4 295	3 451	1 044	1 061

¹ Redovisat värde efter beaktande av specifika reserveringar för individuellt värderade fordringar och reserveringar för gruppvis värderade fordringar, men exklusive gruppvisa reserveringar för fordringar som värderas individuellt.

K10 Forts

Osäkra fordringar och fordringar som är förfallna sedan mer än 60 dagar, sektor- och branschfördelade 2015

mkr	Osäkra fordringar			Varav förfallna sedan 60 dagar	Fordringar förfallna sedan mer än 60 dagar, som inte är osäkra
	Brutto	Reserver	Netto ¹		
Privatpersoner	1 424	-755	669	494	757
Bostadsrättsföreningar	35	-20	15	1	2
Fastighetsförvaltning	1 943	-697	1 246	410	149
Tillverkningsindustri	2 103	-1 542	561	49	21
Handel	394	-267	127	74	4
Hotell- och restaurangverksamhet	116	-30	86	85	168
Person- och godstransport till sjöss	1 734	-543	1 191	0	-
Övrig transport och kommunikation	78	-60	18	16	8
Byggnadsverksamhet	150	-92	58	40	77
Elektricitet, gas och vatten	73	-52	21	5	-
Jordbruk, jakt och skogsbruk	34	-15	19	3	0
Övrig serviceverksamhet	101	-66	35	27	15
Holding-, investent-, försäkringsbolag, fonder m m	500	-282	218	74	17
Övrig företagsutlåning	159	-117	42	39	0
Kreditinstitut	-	-	-	-	-
Summa	8 844	-4 538	4 306	1 317	1 218

¹ Redovisat värde efter beaktande av specifika reserveringar för individuellt värderade fordringar och reserveringar för gruppvis värderade fordringar, men exklusive gruppvisa reserveringar för fordringar som värderas individuellt.

Osäkra fordringar och fordringar som är förfallna sedan mer än 60 dagar, geografiskt fördelade 2016

mkr	Osäkra fordringar			Varav förfallna sedan 60 dagar	Fordringar förfallna sedan mer än 60 dagar, som inte är osäkra
	Brutto	Reserver	Netto ¹		
Sverige	2 091	-1 218	873	396	346
Norge	510	-315	195	35	225
Finland	880	-599	281	144	238
Danmark	2 872	-1 706	1 166	173	16
Storbritannien	1 108	-326	782	146	206
Nederländerna	3	-1	2	-	-
Övriga Europa	169	-92	77	74	30
Nordamerika	-	-	-	-	-
Asien	113	-38	75	76	-
Summa	7 746	-4 295	3 451	1 044	1 061

Osäkra fordringar och fordringar som är förfallna sedan mer än 60 dagar, geografiskt fördelade 2015

mkr	Osäkra fordringar			Varav förfallna sedan 60 dagar	Fordringar förfallna sedan mer än 60 dagar, som inte är osäkra
	Brutto	Reserver	Netto ¹		
Sverige	3 229	-2 156	1 073	445	396
Norge	208	-130	78	46	181
Finland	973	-679	294	199	400
Danmark	2 803	-1 040	1 763	216	18
Storbritannien	1 437	-447	990	307	168
Nederländerna	2	-1	1	-	-
Övriga Europa	192	-85	107	104	53
Nordamerika	-	-	-	-	-
Asien	-	-	-	-	2
Summa	8 844	-4 538	4 306	1 317	1 218

¹ Redovisat värde efter beaktande av specifika reserveringar för individuellt värderade fordringar och reserveringar för gruppvis värderade fordringar, men exklusive gruppvisa reserveringar för fordringar som värderas individuellt.

mkr	Utlåning till kreditinstitut	Utlåning till allmänheten			Summa
		Hushåll	Företag	Övrigt	
Förfallna ≥ 5 dagar ≤ 1 månad	-	1 486	694	1	2 181
Förfallna > 1 månad ≤ 2 månader	-	253	79	-	332
Förfallna > 2 månader ≤ 3 månader	-	136	80	-	216
Förfallna > 3 månader ≤ 12 månader	-	413	56	-	469
Förfallna > 12 månader	-	329	47	-	376
Summa	-	2 617	956	1	3 574

mkr	Utlåning till kreditinstitut	Utlåning till allmänheten			Summa
		Hushåll	Företag	Övrigt	
Förfallna ≥ 5 dagar ≤ 1 månad	-	1 868	692	1	2 561
Förfallna > 1 månad ≤ 2 månader	-	213	68	-	281
Förfallna > 2 månader ≤ 3 månader	-	141	29	-	170
Förfallna > 3 månader ≤ 12 månader	-	340	107	-	447
Förfallna > 12 månader	-	360	241	-	601
Summa	-	2 922	1 137	1	4 060

mkr	Tillgångar övertagna för skyddande av fordran	
	2016	2015
Fastigheter	350	429
Lös egendom	4	19
Aktier och andelar	10	12
Redovisat värde	364	460

Lös egendom består i allt väsentligt av återtagna leasingobjekt. Utöver övertagen egendom redovisad i ovanstående tabell redovisas egendom som övertagits för skyddande av fordran i verksamhet under avveckling, se vidare not K12. Värderingsprinciper för tillgångar och skulder som övertagits för skyddande av fordran beskrivs i not K1.

K11 Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar

mkr	2016	2015
Inventarier	24	16
Fastigheter	8	-9
Summa	32	7

K12 Årets resultat hänförligt till avvecklad verksamhet

mkr	2016	2015
Intäkter	971	2 721
Kostnader	-888	-2 469
Rörelseresultat från avvecklad verksamhet	83	252
Därtill hänförlig skatt	-29	-36
Summa	54	216
Nedskrivning	-41	-71
Årets resultat hänförligt till avvecklad verksamhet	13	145

Rörelseresultat från avvecklade verksamheter består av avkastning från bankens andelar i Plastalkoncernen. Verksamheten i Plastalkoncernen består av tillverkning av exteriöra plastkomponenter till fordonsindustrin.

Bankens ägande i Plastal Industri AB avyttrades under andra kvartalet och någon avvecklad verksamhet förelåg inte vid periodens slut. Avvecklad verksamhet avser resultatet från dotterföretaget Plastal Industri AB, för tiden före avyttring, samt resultat från avyttring av bolaget.

Då det verkliga värdet av Plastal, med avdrag för försäljningskostnader, är lägre än det redovisade värdet på innehavet så gjordes en nedskrivning 2015. Nedskrivningen motsvarar i allt väsentligt årets planerliga avskrivningar och påverkar inte årets skattekostnad. Det verkliga värdet av Plastal är framtaget med utgångspunkt från värderingsmodeller, där olika värderingsansatser såsom jämförelse med konkurrerande företag samt kassaflödesvärderingen utförts för att få fram en tillförlitlig värdering. Underlag till de antaganden som använts vid värderingen hämtas i så stor utsträckning som möjligt från externa marknadsobservationer. Värderingen har ett väsentligt inslag av egna antaganden. I den värderingshierarki som beskrivs i not K40 skulle därför värderingen klassificeras som nivå 3.

En redogörelse för bankens principer för värdering av tillgångar som härrör från avvecklad verksamhet framgår av not K1.

K13 Resultat per aktie

	2016	2015
Årets resultat från kvarvarande verksamhet, mkr	16 232	16 198
varav räntekostnad på konvertibla skuldebrev efter skatt	-139	-199
Årets resultat från avvecklad verksamhet, mkr	13	145
varav räntekostnad på konvertibla skuldebrev efter skatt	-	-
Årets resultat från total verksamhet, mkr	16 245	16 343
varav räntekostnad på konvertibla skuldebrev efter skatt	-139	-199
Genomsnittligt antal under året konverterade aktier, miljoner	20,0	0,0
Genomsnittligt innehav av egna aktier i handelslager, miljoner	-	-
Genomsnittligt antal utestående aktier, miljoner	1 927,1	1 907,0
Genomsnittlig utspädningseffekt antal aktier, miljoner	45,6	64,9
Genomsnittligt antal utestående aktier efter utspädning, miljoner	1 972,7	1 971,9
Resultat per aktie, kvarvarande verksamhet, kr	8,42	8,49
efter utspädning	8,30	8,32
Resultat per aktie, avvecklad verksamhet, kr	0,01	0,08
efter utspädning	0,01	0,07
Resultat per aktie, total verksamhet, kr	8,43	8,57
efter utspädning	8,31	8,39

Resultat per aktie efter utspädning beräknas genom att ta hänsyn till effekterna av en konvertering av utestående konvertibla skuldebrev. Det innebär att genomsnittligt antal aktier justeras med potentiella stamaktier och att årets resultat justeras med årets räntekostnad på utestående konvertibla skuldebrev efter skatt.

K14 Övrig utlåning till centralbanker

mkr	2016	2015
Övrig utlåning till centralbanker i svenska kronor	4 821	15 998
Övrig utlåning till centralbanker i utländsk valuta	20 706	18 120
Summa	25 527	34 118
Varav omvända repor	-	-
Medelvolym		
mkr	2016	2015
Övrig utlåning till centralbanker i svenska kronor	37 654	26 353
Övrig utlåning till centralbanker i utländsk valuta	30 662	40 286
Summa	68 316	66 639
Varav omvända repor	88	1 154

K15 Utlåning till övriga kreditinstitut

mkr	2016	2015
Utlåning i svenska kronor		
Banker	7 432	2 009
Övriga kreditinstitut	199	552
Summa	7 631	2 561
Utlåning i utländsk valuta		
Banker	15 502	20 706
Övriga kreditinstitut	8 214	26 389
Summa	23 716	47 095
Sannolika kreditförluster	-	-
Summa utlåning till övriga kreditinstitut	31 347	49 656
<i>Varav omvända repor</i>	<i>4 088</i>	<i>23 394</i>
Medelvolymer		
mkr	2016	2015
Utlåning till övriga kreditinstitut i svenska kronor	4 800	8 155
Utlåning till övriga kreditinstitut i utländsk valuta	59 945	80 078
Summa	64 745	88 233
<i>Varav omvända repor</i>	<i>19 898</i>	<i>43 240</i>

K16 Utlåning till allmänheten

mkr	2016	2015
Utlåning i svenska kronor		
Hushåll	760 339	715 563
Företag	460 468	473 845
Riksgälden	982	3 338
Summa	1 221 789	1 192 746
Utlåning i utländsk valuta		
Hushåll	273 618	244 439
Företag	472 858	434 098
Riksgälden	-	-
Summa	746 476	678 537
Sannolika kreditförluster	-4 643	-4 816
Summa utlåning till allmänheten	1 963 622	1 866 467
<i>Varav omvända repor</i>	<i>7 493</i>	<i>7 742</i>
<i>Varav efterställda</i>	<i>71</i>	<i>345</i>
Medelvolymer, exkl Riksgälden		
mkr	2016	2015
Utlåning till allmänheten i svenska kronor	1 218 650	1 170 301
Utlåning till allmänheten i utländsk valuta	718 700	677 029
Summa	1 937 350	1 847 330
<i>Varav omvända repor</i>	<i>14 171</i>	<i>18 458</i>

K17 Räntebärande värdepapper

mkr	2016			2015		
	Nominellt värde	Verkligt värde	Redovisat värde	Nominellt värde	Verkligt värde	Redovisat värde
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	95 571	97 205	97 205	72 263	74 777	74 777
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	62 020	63 909	63 909	42 602	44 513	44 513
Summa	157 591	161 114	161 114	114 865	119 290	119 290
Varav onoterade värdepapper		255	255		364	364

Räntebärande värdepapper fördelade på emittent	2016			2015		
	Nominellt värde	Verkligt värde	Redovisat värde	Nominellt värde	Verkligt värde	Redovisat värde
Stat	95 571	97 205	97 205	59 932	62 471	62 471
Kreditinstitut	25 683	25 990	25 990	7 186	9 015	9 015
Bostadsinstitut	33 503	35 024	35 024	29 266	31 560	31 560
Övrigt	2 834	2 895	2 895	18 481	16 244	16 244
Summa	157 591	161 114	161 114	114 865	119 290	119 290

Medelvolym	2016		2015
Räntebärande värdepapper		158 663	140 313
Räntebärande värdepapper, försäkringsrörelsen		6 758	7 391
Summa		165 421	147 704

K18 Aktier och andelar

mkr	2016	2015
Innehav värderade till verkligt värde över resultaträkningen		
Noterade	12 937	19 632
Icke noterade	5 857	4 174
Summa	18 794	23 806
Innehav klassificerade som tillgängliga för försäljning		
Noterade	-	4 667
Icke noterade	1 618	1 914
Summa	1 618	6 581
Summa aktier och andelar	20 412	30 387

K19 Andelar i intresseföretag

Handelsbanken har inga enskilda väsentliga innehav i intresseföretag. Det finns vissa företag som anses strategiska för bankverksamheten i koncernen då de utför stödjande verksamheter, såsom exempelvis betalningstjänster. Samtliga innehav är onoterade.

Andelar i intresseföretag mkr	2016	2015
Redovisat värde vid årets början	245	286
Andel av årets resultat	25	17
Skatt	-7	-9
Aktieägartillskott	19	10
Utdelning	-10	-7
Förvärv	2	-
Avyttringar	-16	-
Nedskrivning	-	-53
Omräkningsdifferenser	-3	1
Redovisat värde vid årets slut	255	245

Resultat från intresseföretag mkr	2016	2015
Årets resultat	18	8
Övrigt totalresultat	-1	1
Årets totalresultat	17	9

Intresseföretag	Organisations- nummer	Säte	Antal aktier	Röstandel, %	Redovisat värde, mkr	
					2016	2015
Add Value Fund Management BV	19196768	Amsterdam	1 125	45,00	4	
Bankomat AB	556817-9716	Stockholm	150	20,00	70	52
Bankomatcentralen AB	556197-2265	Stockholm	1 100	21,89	0	0
BDB Bankernas Depå AB	556695-3567	Stockholm				13
BGC Holding AB	556607-0933	Stockholm	25 382	25,38	83	80
Dyson Group plc	163096	Sheffield	122 387 481	29,99	23	29
Finansiell ID-teknik BID AB	556630-4928	Stockholm	12 735	28,30	21	23
Flisekompaniet Holding AS	992 999 136	Oslo	2 400	47,00		0
Getswish AB	556913-7382	Stockholm	10 000	20,00	9	8
Upplysningscentralen UC AB ¹	556137-5113	Stockholm	2 448	24,48	45	40
Summa					255	245

¹ Avser uppgifter för koncernen.

K20 Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken

mkr	2016	2015
Fond- och depåförsäkringstillgångar	114 721	101 724
Övriga fondtillgångar	3 597	3 422
Ej ägd andel av konsoliderade fonder	328	-
Summa	118 646	105 146

K21 Innehav i icke-konsoliderade strukturerade företag

mkr	Innehav i fonder	
	2016	2015
Tillgångar		
Aktier och andelar	1 577	398
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	101 359	89 725
Summa innehav i strukturerade företag som inte konsolideras	102 936	90 123

Ett strukturerat företag är ett företag som har utformats så att röster eller liknande rättigheter inte är den dominerande faktorn vid avgörandet av vem som har det bestämmande inflytandet i företaget, exempelvis när rösträtten endast avser administrativa uppgifter och relevanta aktiviteter regleras genom avtal. Handelsbankens innehav i icke-konsoliderade strukturerade företag är begränsade och utgörs av fondandelar. Fondandelar ägs främst genom fondförsäkringsavtal hos Handelsbanken Liv samt liknande avtal i andra länder. Fondandelar som ägs genom fondförsäkringsavtal utgör inte grund för konsolidering, se vidare not K1, och utgör därmed icke-konsoliderade strukturerade företag. Handelsbanken äger vidare fondandelar i egenskap av market maker. I den mån dessa innehav inte konsolideras utgör de andelar i icke-konsoliderade strukturerade företag. Den maximala exponeringen för förlust för alla innehav i icke-konsoliderade strukturerade företag är det redovisade värdet på innehaven. De totala tillgångarna för dessa företag anses inte som meningsfull information för att förstå de relaterade riskerna och därför har de inte presenterats.

K22 Derivatinstrument

mkr	Nominellt belopp/löptid			Nominellt belopp		Positiva marknadsvärden		Negativa marknadsvärden	
	upp till 1 år	mer än 1 år upp till 5 år	mer än 5 år	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Derivat för handel									
Ränterelaterade kontrakt									
Optioner	21 176	33 053	5 299	59 528	116 610	494	1 341	560	1 403
FRA/terminer	378 227	237 924	-	616 151	659 941	141	475	123	511
Swappar	388 071	1 073 793	313 501	1 775 365	1 750 861	32 213	34 613	32 838	35 430
Valutarelaterade kontrakt									
Optioner	53 191	1 702	31	54 924	75 879	620	471	764	700
Terminer	95 304	5 316	352	100 972	126 201	1 730	1 669	1 390	1 703
Swappar	426 516	50 877	4 536	481 929	592 755	6 614	7 178	8 176	8 232
Aktierelaterade kontrakt									
Optioner	10 193	17 826	156	28 175	30 611	1 486	2 032	2 007	2 656
Terminer	1 129	-	-	1 129	2 779	13	1	15	32
Swappar	18 311	1 790	29	20 130	56 888	420	1 245	961	1 641
Råvarurelaterade kontrakt									
Optioner	105	329	85	519	2 354	10	250	276	537
Terminer	15 590	3 692	-	19 282	16 696	576	940	601	899
Kreditrelaterade kontrakt									
Swappar	2 360	6 725	546	9 631	9 909	386	458	113	247
Summa	1 410 173	1 433 027	324 535	3 167 735	3 441 484	44 703	50 673	47 824	53 991
Derivat för marknadsvärdesäkringar									
Ränterelaterade kontrakt									
Optioner	530	5 115	-	5 645	6 785	28	38	-	-
Swappar	-	35 309	1 274	36 583	1 512	51	-	82	1
Summa	530	40 424	1 274	42 228	8 297	79	38	82	1
Derivat för kassafödessäkringar									
Ränterelaterade kontrakt									
Swappar	88 576	401 635	71 346	561 557	495 135	17 597	20 674	3 699	3 243
Valutarelaterade kontrakt									
Swappar	199 050	256 476	40 988	496 514	338 601	47 308	37 902	5 990	6 998
Summa	287 626	658 111	112 334	1 058 071	833 736	64 905	58 576	9 689	10 241
Summa derivatinstrument	1 698 329	2 131 562	438 143	4 268 034	4 283 517	109 687	109 287	57 595	64 233
Varav börshandlade derivat				347 636	233 328	488	490	1 426	1 613
Varav OTC-derivat clearade via CCP				1 374 610	1 030 386	12 669	2 106	13 997	1 463
Varav OTC-derivat ej clearade via CCP				2 545 788	3 019 803	96 530	106 691	42 172	61 157
Kvittade belopp				-1 747 179	-1 414 478	-27 054	-23 940	-25 857	-23 641
Nettobelopp				2 520 855	2 869 039	82 633	85 347	31 738	40 592
Valutfördelning av marknadsvärden									
SEK						-122 101	-37 576	129 900	221 736
USD						319 374	225 036	-33 705	-73 477
EUR						109 364	99 729	-23 918	-53 710
Övriga						-196 950	-177 902	-14 682	-30 316
Summa						109 687	109 287	57 595	64 233

I noten presenteras derivatkontrakt brutto. Kvittade belopp består av det kvittade marknadsvärdet och tillhörande nominella belopp på kontrakt för vilka det finns en legal rätt och avsikt att reglera avtalade kassaföden netto (däribland clearade kontrakt). Dessa kontrakt nettoredo visas i balansräkningen per motpart och valuta.

Positiva skillnader mellan det värde som räknats fram med en värderingsmodell vid det första redovisningstillfället och transaktionspriset (dag 1-resultat) periodiseras över derivatets löptid. Vid årsskiftet uppgick sådana ännu ej resultatförda dag 1-resultat till 585 mkr (539).

K23 Kvittning av finansiella instrument

2016		Derivat	Återköpsavtal samt utlåning av värdepapper	Totalt
mkr				
Finansiella tillgångar som är föremål för kvittning, nettningsavtal eller liknande avtal				
	Bruttobelopp	109 687	13 427	123 114
	Kvittade belopp	-27 054	-1 030	-28 084
	Redovisat värde i balansräkningen	82 633	12 397	95 030
Relaterade belopp som inte kvittas i balansräkningen				
	Finansiella instrument, nettningsavtal	-20 643	-	-20 643
	Mottagna finansiella säkerheter	-42 238	-12 397	-54 635
	Summa av belopp som inte har kvittats i balansräkningen	-62 881	-12 397	-75 278
	Nettobelopp	19 752	-	19 752
Finansiella skulder som är föremål för kvittning, nettningsavtal eller liknande avtal				
	Bruttobelopp	57 595	1 032	58 627
	Kvittade belopp	-25 857	-1 030	-26 887
	Redovisat värde i balansräkningen	31 738	2	31 740
Relaterade belopp som inte kvittas i balansräkningen				
	Finansiella instrument, nettningsavtal	-20 643	-	-20 643
	Ställda finansiella säkerheter	-3 807	-2	-3 809
	Summa av belopp som inte har kvittats i balansräkningen	-24 450	-2	-24 452
	Nettobelopp	7 288	-	7 288
2015				
mkr				
Finansiella tillgångar som är föremål för kvittning, nettningsavtal eller liknande avtal				
	Bruttobelopp	109 287	31 815	141 102
	Kvittade belopp	-23 940	-	-23 940
	Redovisat värde i balansräkningen	85 347	31 815	117 162
Relaterade belopp som inte kvittas i balansräkningen				
	Finansiella instrument, nettningsavtal	-25 660	-	-25 660
	Mottagna finansiella säkerheter	-35 678	-31 815	-67 493
	Summa av belopp som inte har kvittats i balansräkningen	-61 338	-31 815	-93 153
	Nettobelopp	24 009	-	24 009
Finansiella skulder som är föremål för kvittning, nettningsavtal eller liknande avtal				
	Bruttobelopp	64 233	290	64 523
	Kvittade belopp	-23 641	-	-23 641
	Redovisat värde i balansräkningen	40 592	290	40 882
Relaterade belopp som inte kvittas i balansräkningen				
	Finansiella instrument, nettningsavtal	-25 660	-	-25 660
	Ställda finansiella säkerheter	-6 614	-290	-6 904
	Summa av belopp som inte har kvittats i balansräkningen	-32 274	-290	-32 564
	Nettobelopp	8 318	-	8 318

Derivatinstrument kvittas i balansräkningen när det återspeglar bankens förväntade kassaflöden vid regleringen av två eller flera derivat. Återköpsavtal och omvända återköpsavtal mot centrala clearingmotparter kvittas i balansräkningen när det återspeglar bankens förväntade kassaflöden vid regleringen av två eller flera avtal. Det inträffar när banken har både en avtalsmässig rätt och avsikt att reglera avtalade kassaflöden netto. Den kvarvarande motpartsrisken i derivat redu-

ceras genom avtal om nettningsinställelse, det vill säga nettningsinställelse, det vill säga nettningsinställelse av positiva och negativa värden i alla derivattransaktioner med en och samma motpart i en konkurssituation. Banken har som policy att teckna nettningsavtal med alla bankmotparter. Nettningsavtalen kompletteras med avtal om ställande av säkerheter för nettoexponeringen. I huvudsak används kontanter som säkerhet, men även statspapper förekommer. Säkerheter för återköpsavtal samt

in- och utlåning av värdepapper utgår i regel i form av kontanter eller andra värdepapper.

I det kvittade beloppet för derivattillgångar ingår kvittade kontantsäkerheter om 3 565 miljoner kronor (964) vilka härrör från balansräkningsposten In- och upplåning från allmänheten. I det kvittade beloppet för derivatsskulder ingår kvittade kontantsäkerheter om 2 367 miljoner kronor (664) vilka härrör från balansräkningsposten Utlåning till allmänheten.

K24 Immateriella tillgångar

2016					
mkr	Goodwill	Varumärken och andra rättigheter	Kundkontrakt	Internt utvecklad programvara	Totalt 2016
Anskaffningsvärde vid ingången av året	6 460	65	410	1 943	8 878
Anskaffningsvärde på tillkommande immateriella tillgångar	147	124	388	558	1 217
Avyttringar och utrangeringar	-	-	-	-89	-89
Valutaeffekt	154	-7	-21	-9	117
Anskaffningsvärde vid utgången av året	6 761	182	777	2 403	10 123
Ackumulerade av- och nedskrivningar vid ingången av året	-	-32	-89	-503	-624
Avyttringar och utrangeringar	-	-	-	89	89
Årets avskrivningar	-	-20	-26	-152	-198
Årets nedskrivningar	-	-	-	-1	-1
Valutaeffekt	-	4	1	-1	4
Ackumulerade av- och nedskrivningar vid utgången av året	-	-48	-114	-568	-730
Redovisat värde	6 761	134	663	1 835	9 393

2015					
mkr	Goodwill	Varumärken och andra rättigheter	Kundkontrakt	Internt utvecklad programvara	Totalt 2015
Anskaffningsvärde vid ingången av året	6 597	64	408	1 581	8 650
Anskaffningsvärde på tillkommande immateriella tillgångar	-	-	-	455	455
Avyttringar och utrangeringar	-	-	-	-89	-89
Valutaeffekt	-137	1	2	-4	-138
Anskaffningsvärde vid utgången av året	6 460	65	410	1 943	8 878
Ackumulerade av- och nedskrivningar vid ingången av året	-	-19	-70	-429	-518
Avyttringar och utrangeringar	-	-	-	89	89
Årets avskrivningar	-	-13	-21	-147	-181
Årets nedskrivningar	-	-	-	-17	-17
Valutaeffekt	-	0	2	1	3
Ackumulerade av- och nedskrivningar vid utgången av året	-	-32	-89	-503	-624
Redovisat värde	6 460	33	321	1 440	8 254

mkr	Goodwill		Immateriella tillgångar med obestämbar nyttjandeperiod	
	2016	2015	2016	2015
Handelsbanken Sverige	3 331	3 331	-	-
Handelsbanken Storbritannien	160	178	-	-
Handelsbanken Finland	16	16	-	-
Handelsbanken Danmark	2 401	2 290	-	-
Handelsbanken Norge	697	635	-	-
Handelsbanken Nederländerna	146	-	-	-
Handelsbanken Capital Markets	10	10	3	3
Summa	6 761	6 460	3	3

Nedskrivningsprövning av goodwill och immateriella tillgångar med obestämbar nyttjandeperiod

Redovisad koncerngoodwill härrör till övervägande del från traditionell bankverksamhet på Handelsbankens hemmamarknader. Goodwill och immateriella tillgångar med obestämbar nyttjandeperiod prövas för nedskrivning årligen i samband med årsboksutslutet. Vid nedskrivningsprövningen beräknas nyttjandevärdet för de enheter till vilka goodwill fördelats ut genom diskontering av estimerade framtida kassaflöden samt slutvärde. I tabellen har goodwill fördelats ut på rörelsesegment. Goodwill som följs upp internt på en lägre nivå än rörelsesegment prövas på den lägre nivån.

Estimerade framtida kassaflöden bygger de första fem åren på prognoser på riskvägda

volymerna, intäkter, kostnader samt kreditförluster. Prognoserna baseras främst på en intern bedömning av den framtida intäkt- och kostnadsutvecklingen, konjunkturläge, förväntad ränteutveckling samt förväntade effekter av kommande regelverk. Efter den första femårsperioden görs en prognos baserad på ett antagande om långsiktig tillväxttakt. Antagandet om kassaflödestillväxt baseras på historisk real BNP-utveckling samt Riksbankens långsiktiga inflationsmål. Årets nedskrivningsprövning bygger på ett antagande om en långsiktig tillväxttakt på 2 procent (2). Den totala prognosperioden är 20 år. Som slutvärde används det prognostiserade substansvärdet för den prövade enheten. Estimerade kassaflöden har diskonterats med en ränta som baseras på riskfri ränta samt riskjustering motsvarande mark-

nadens genomsnittliga avkastningskrav. Diskonteringsräntan uppgick vid årets nedskrivningsprövning till 5,9 procent (6,3) efter skatt. Motsvarande ränta före skatt uppgick till 8,8 procent (9,2).

Vid årets nedskrivningsprövning bedömdes avståndet mellan återvinningsvärde och bokfört värde på goodwill vara betryggande. Det beräknade nyttjandevärdet på goodwill är känsligt för ett antal olika variabler som har betydelse för förväntade kassaflöden samt diskonteringsräntan. De variabler som har störst betydelse för beräkningen är antaganden om ränte- och konjunkturutveckling, framtida marginaler och kostnadseffektivitet. Ingen rimligt möjlig förändring av viktiga antaganden skulle påverka det redovisade värdet på goodwill.

K25 Fastigheter och inventarier

Fastigheter och inventarier mkr	2016	2015
Inventarier	712	631
Fastigheter	1 321	1 269
Egendom övertagen för skyddande av fordran	354	448
Summa	2 387	2 348

I posten Egendom övertagen för skyddande av fordran ingår fastigheter som återkommande värderas till verkligt värde i enlighet med koncernens redovisningsprinciper för tillgångar som övertagits för skydd av fordran, se not K1. Det verkliga värdet på fastigheter som återkommande värderas till verkligt värde uppgår till 350 mkr (429). Orealiserade värdeförändringar på dessa fastigheter har påverkat årets resultat med 1 mkr (5). Värdering av privatbostäder bygger i allt väsentligt på marknadsobservationer av jämförbara fastighetsköp på den aktuella orten. Värdering av kommersiella fastigheter bygger på diskontering av framtida kassaflöden och baseras på antaganden om bland annat hyresnivå, vakansgrad, drift- och underhållskostnader, direktavkastningskrav och kalkylränta. I värderingen tas även hänsyn till fastighetens skick, läge samt alternativanvändning. Banken har som princip att alltid använda en oberoende, godkänd värderingsman vid värdering av affärs- och kontorsfastigheter samt industrifastigheter. Värdering som enbart bygger på marknadsobservationer (330 mkr) klassificeras som nivå 2 i den värderingshierarki som beskrivs i not K40. Värdering som har ett väsentligt inslag av egna antaganden (10 mkr) klassificeras som nivå 3 i värderingshierarkin. Orealiserade värdeförändringar i nivå 3 avseende fastigheter som återkommande värderas till verkligt värde har påverkat årets resultat med 5 mkr (4). Årets försäljning av fastigheter som återkommande värderas till verkligt värde uppgår till 82 mkr (167) varav 2 mkr (8) var klassade som nivå 3 innan försäljningen. Nya fastigheter har tillkommit under året med 40 mkr (149) varav 0 mkr (9) klassats som nivå 3.

Inventarier mkr	2016	2015
Anskaffningsvärde vid ingången av året	1 654	1 399
Anskaffningsvärde på tillkommande under året	360	318
Förändring genom rörelseförvärv under året	16	-
Omklassificering från annan balanspost	-	195
Avyttringar och utrangeringar	-26	-221
Valutaeffekt	-1	-37
Anskaffningsvärde vid utgången av året	2 003	1 654
Akkumulerade av- och nedskrivningar vid ingången av året	-1 023	-931
Akkumulerade avskrivningar genom rörelseförvärv under året	-14	-
Omklassificering från annan balanspost	-	-83
Årets avskrivningar enligt plan	-269	-253
Avyttringar och utrangeringar	23	217
Valutaeffekt	-8	27
Akkumulerade av- och nedskrivningar vid utgången av året	-1 291	-1 023
Redovisat värde	712	631

Fastigheter mkr	2016	2015
Anskaffningsvärde vid ingången av året	2 160	2 155
Anskaffningsvärde på tillkommande under året	-	-
Förändring genom rörelseförvärv under året	54	-
Ny- och ombyggnation	60	41
Avyttringar och utrangeringar	-22	-29
Valutaeffekt	9	-7
Anskaffningsvärde vid utgången av året	2 261	2 160
Akkumulerade av- och nedskrivningar vid ingången av året	-891	-856
Akkumulerade avskrivningar genom rörelseförvärv under året	-17	-
Årets avskrivningar enligt plan	-35	-38
Årets nedskrivningar	0	-
Avyttringar och utrangeringar	4	4
Valutaeffekt	-1	-1
Akkumulerade av- och nedskrivningar vid utgången av året	-940	-891
Redovisat värde	1 321	1 269

K26 Övriga tillgångar

mkr	2016	2015
Fondlikvidfordringar	2 357	4 565
Övrigt	3 258	4 322
Summa	5 615	8 887

K27 Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter

mkr	2016	2015
Upplupna ränteintäkter	3 684	3 785
Övriga upplupna intäkter	1 992	2 319
Förutbetalda kostnader	546	143
Summa	6 222	6 247

K28 Skulder till kreditinstitut

mkr	2016	2015
Skulder i svenska kronor		
Banker	29 082	16 722
Övriga kreditinstitut	7 527	8 271
Summa	36 609	24 993
Skulder i utländsk valuta		
Banker	141 529	138 194
Övriga kreditinstitut	643	583
Summa	142 172	138 777
Summa skulder till kreditinstitut	178 781	163 770
Varav repor	-	290

Medelvolym	2016	2015
Skulder till kreditinstitut i svenska kronor	40 440	44 483
Skulder till kreditinstitut i utländsk valuta	221 398	236 991
Summa	261 838	281 474
Varav repor	562	2 915

K29 In- och upplåning från allmänheten

Inlåning från allmänheten	2016	2015	Medelvolym	2016	2015
mkr			mkr		
Inlåning i svenska kronor			Inlåning från allmänheten		
Hushåll	294 119	260 849	Inlåning från allmänheten i svenska kronor	460 276	417 509
Företag	183 451	174 979	Inlåning från allmänheten i utländsk valuta	293 497	293 480
Riksgälden	-	-	Summa	753 773	710 989
Summa	477 570	435 828	Upplåning från allmänheten		
Inlåning i utländsk valuta			Upplåning i svenska kronor	32 535	36 511
Hushåll	92 716	74 640	Upplåning i svenska kronor, försäkringsrörelsen	8 587	9 425
Företag	205 517	178 904	Upplåning i utländsk valuta	189 857	250 208
Riksgälden	-	-	Summa	230 979	296 144
Summa	298 233	253 544	Varav repor	7 706	8 552
Summa inlåning från allmänheten	775 803	689 372			
Upplåning från allmänheten					
mkr					
Upplåning i svenska kronor	26 320	29 846			
Upplåning i utländsk valuta	27 213	34 637			
Summa	53 533	64 483			
Varav repor	-	-			
Varav försäkringsrörelsen	8 360	8 879			
Summa in- och upplåning från allmänheten	829 336	753 855			

K30 Skulder där kunden står värdeförändringsrisken

mkr	2016	2015
Fond- och depåförsäkringsskulder	114 720	101 724
Övriga fondskulder	3 697	3 501
Ej ägd andel av konsoliderade fonder	328	-
Summa	118 745	105 225

K31 Emitterade värdepapper

mkr	2016		2015	
	Nominellt belopp	Redovisat värde	Nominellt belopp	Redovisat värde
Certifikat				
Certifikat i svenska kronor	3 409	3 701	6 371	6 594
Varav				
till upplupet anskaffningsvärde	-	-	400	400
för handel	3 409	3 701	5 971	6 194
Certifikat i utländsk valuta	356 665	361 868	356 682	365 002
Varav				
till upplupet anskaffningsvärde	354 994	359 807	355 240	363 306
för handel	1 671	2 061	1 442	1 696
Summa	360 074	365 569	363 053	371 596
Obligationslån				
Obligationslån i svenska kronor	442 500	460 004	418 572	439 281
Varav				
till upplupet anskaffningsvärde	442 500	460 004	418 572	439 281
för marknadsvärdesäkringar	-	-	-	-
Obligationslån i utländsk valuta	436 519	436 192	434 221	434 490
Varav				
till upplupet anskaffningsvärde	436 519	436 192	434 221	434 490
för marknadsvärdesäkringar	-	-	-	-
Summa	879 019	896 196	852 793	873 771
Summa emitterade värdepapper	1 239 093	1 261 765	1 215 846	1 245 367

mkr	2016	2015
Emitterade värdepapper vid årets ingång	1 245 367	1 212 613
Emitterade	1 250 093	1 142 907
Återköpta	-52 372	-72 680
Förfallna	-1 205 320	-1 043 828
Valutaeffekter m m	23 997	6 355
Emitterade värdepapper vid årets utgång	1 261 765	1 245 367

Medelvolymer	2016	2015
mkr		
Svenska kronor	464 861	456 539
Utländsk valuta	833 146	775 075
Summa	1 298 007	1 231 614

K32 Korta positioner

mkr	2016	2015	Medelvolymer	2016	2015
Korta positioner värderade till verkligt värde					
Aktier	1 346	1 499	Svenska kronor	13 701	17 879
Räntebärande värdepapper	226	917	Utländsk valuta	312	263
Summa	1 572	2 416	Summa	14 013	18 142

K33 Försäringsskulder

mkr	2016	2015
Skuld för sjukräntor	176	235
Skuld för livsfall	213	162
Skuld för andra oreglerade skador	171	196
Skuld för förinbetalda premier	14	14
Summa	574	607

K34 Skatter

Uppskjutna skattefordringar mkr	2016	2015
Säkringsinstrument	238	206
Immateriella tillgångar	4	7
Fastigheter och inventarier	13	20
Pensioner	646	1 252
Övrigt	61	4
Summa	962	1 489

Uppskjutna skatteskulder mkr	2016	2015
Utlåning till allmänheten ¹	5 685	6 116
Säkringsinstrument	1 717	2 408
Immateriella tillgångar	258	72
Fastigheter och inventarier	98	91
Pensioner	-	-
Övrigt	117	157
Summa	7 875	8 844

Netto uppskjutna skatteskulder	6 913	7 355
---------------------------------------	--------------	--------------

Förändring av uppskjutna skatter 2016 mkr	Ingående balans	Redovisat över resultaträkningen	Redovisat i övrigt totalresultat	Valutaeffekt	Utgående balans
Utlåning till allmänheten ¹	6 116	-431	-	-	5 685
Säkringsinstrument	2 202	-1	-723	1	1 479
Immateriella tillgångar	65	59	127	3	254
Fastigheter och inventarier	71	7	7	-	85
Pensioner	-1 252	-290	876	20	-646
Övrigt	153	-94	-9	6	56
Summa	7 355	-750	278	30	6 913

Förändring av uppskjutna skatter 2015 mkr	Ingående balans	Redovisat över resultaträkningen	Redovisat i övrigt totalresultat	Valutaeffekt	Utgående balans
Utlåning till allmänheten ¹	6 471	-355	-	-	6 116
Säkringsinstrument	2 393	6	-197	-	2 202
Immateriella tillgångar	68	-6	0	3	65
Fastigheter och inventarier	58	12	1	-	71
Pensioner	-370	-189	-688	-5	-1 252
Övrigt	200	-48	0	1	153
Summa	8 820	-580	-884	-1	7 355

Redovisade skattekostnader i resultaträkningen mkr	2016	2015
Aktuell skatt		
Årets skattekostnad	-4 922	-4 820
Justering av skatt hänförlig till tidigare år	-229	-37
Uppskjuten skatt		
Förändringar i temporära skillnader	750	580
Summa	-4 401	-4 277

Nominell skattesats i Sverige, %	22,0	22,0
Avvikelser		
Annan skattesats i försäkringsrörelse	-0,6	-0,6
Ej skattepliktiga intäkter/ej avdragsgilla kostnader	-1,2	-0,7
Skatt avseende tidigare år	1,1	0,2
Effektiv skattesats, %	21,3	20,9

¹ Varav leasing 5 686 mkr (6 116).

K35 Avsättningar

mkr	Avsättning för omstrukturering	Avsättning för garantiåtaganden	Övriga avsättningar	Summa 2016	Summa 2015
Avsättningar vid årets ingång	-	40	73	113	68
Avsatt under året	700	37	83	820	45
lanspråktaget	-197	-	-2	-199	-
Återfört	-	-	-3	-3	-
Avsättningar vid årets utgång	503	77	151	731	113

Avsättningen för omstrukturingskostnader avser främst kostnader för förtida pensioneringar. Merparten av det resterande avsättningsbeloppet förväntas regleras under 2017. Avsättning för garantiåtaganden består av avsättningar för ett antal poster utanför balansräkningen.

Under Övriga avsättningar redovisas de belopp som avsatts för reglering av de anspråk som riktats mot bolag inom koncernen.

K36 Övriga skulder

mkr	2016	2015
Fondlikvidskulder	2 533	6 524
Övrigt	6 894	7 682
Summa	9 427	14 206

K37 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

mkr	2016	2015
Upplupna räntekostnader	11 525	12 148
Övriga upplupna kostnader	1 801	4 302
Förutbetalda intäkter	1 254	1 135
Summa	14 580	17 585

K38 Efterställda skulder

mkr	2016	2015
Förlagslån i svenska kronor	8 230	10 519
Förlagslån i utländsk valuta	25 170	23 697
Summa	33 400	34 216

Medelvolym

mkr	2016	2015
Förlagslån i svenska kronor	9 284	10 510
Förlagslån i utländsk valuta	24 323	28 144
Summa	33 607	38 654

Specifikation, förlagslån

Emissionsår/förfall	Valuta	Ursprungligt nominellt belopp av respektive valuta	Räntesats, %	Utestående belopp
I SVENSKA KRONOR				
Svenska förlagslån ¹		10 825		8 230
Summa				8 230
I UTLÄNDSK VALUTA				
2014/tidsbunden ²	EUR	1 500	2,656	14 355
2015/evigt ³	USD	1 200	5,250	10 815
Summa				25 170

Summa efterställda skulder

33 400

¹ Svenska förlagslån understiger vart och ett för sig 10% av de totala efterställda skulderna. I summan ingår ett evigt förlagslån till rörlig ränta, vilket är ett konvertibelt förlagslån på nominellt 3,2 mdkr riktat till koncernens anställda på marknadsmässiga villkor. Lånet har ingen status som regleringsmässigt kapital men kan omvandlas till Handelsbankenaktier. Banken har rätt att begära konvertering när som helst och innehavaren har rätt att begära konvertering mellan den 1 maj och den 30 november 2019 till den justerade konverteringskursen 114,40 kr. Den initiala konverteringskursen har justerats för utdelningar och aktiesplit under löptiden. Om kärnprimärkapitalrelationen för banken eller beräknad enligt den konsoliderade situationen faller under 7% sker automatisk konvertering. För upplysningar avseende övriga svenska förlagslån, se not K51.

² För ytterligare upplysning av förlagslån i EUR, se not K51.

³ För ytterligare upplysning av förlagslån i USD, se not K51.

K39 Klassificering av finansiella tillgångar och skulder

2016	Värderat till verkligt värde i RR uppdelat på		Derivat identifierat som säkringsinstrument	Investeringar som hålles till förfall	Lån och andra fordringar	Finansiella tillgångar tillgängliga för försäljning	Övriga finansiella skulder	Summa redovisat värde	Verkligt värde
	Innehav för handel	Övrigt ¹							
mkr									
Tillgångar									
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker					199 362			199 362	199 362
Övrig utlåning till centralbanker					25 527			25 527	25 527
Belåningsbara statsskuldforbindelser m m	13 000	83 458				747		97 205	97 205
Utlåning till övriga kreditinstitut					31 347			31 347	31 148
Utlåning till allmänheten		926			1 962 696			1 963 622	1 978 834
Värdeförändring på räntesäkrad post i portföljsäkring					35			35	
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	22 328	36 117				5 464		63 909	63 909
Aktier och andelar	17 727	1 067				1 618		20 412	20 412
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken		118 588			58			118 646	118 646
Derivatinstrument	19 742		62 891					82 633	82 633
Övriga tillgångar	32				5 584			5 616	5 616
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	170	520			5 528	4		6 222	6 222
Summa finansiella tillgångar	72 999	240 676	62 891		2 230 137	7 833		2 614 536	2 629 514
Andelar i intresseföretag								255	
Övriga icke finansiella tillgångar								12 789	
Summa tillgångar								2 627 580	
Skulder									
Skulder till kreditinstitut							178 781	178 781	180 648
In- och upplåning från allmänheten							829 336	829 336	829 303
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken		118 687					58	118 745	118 745
Emitterade värdepapper	5 763						1 256 002	1 261 765	1 280 523
Derivatinstrument	23 272		8 466					31 738	31 738
Korta positioner	1 572							1 572	1 572
Övriga skulder	21						9 407	9 428	9 428
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	2						14 578	14 580	14 580
Efterställda skulder							33 400	33 400	35 330
Summa finansiella skulder	30 630	118 687	8 466				2 321 562	2 479 345	2 501 867
Övriga icke finansiella skulder								11 854	
Summa skulder								2 491 199	

¹ Klassificerats att värderas till verkligt värde.

2015	Värderat till verkligt värde i RR uppdelat på		Derivat identifierat som säkringsinstrument	Investeringar som hålles till förfall	Lån och andra fordringar	Finansiella tillgångar tillgängliga för försäljning	Övriga finansiella skulder	Summa redovisat värde	Verkligt värde
	Innehav för handel	Övrigt ¹							
Tillgångar									
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker					202 630			202 630	202 630
Övrig utlåning till centralbanker					34 118			34 118	34 118
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	33 286	39 717		752	0	1 022		74 777	74 777
Utlåning till övriga kreditinstitut					49 656			49 656	49 445
Utlåning till allmänheten		1 619			1 864 848			1 866 467	1 878 810
Värdeförändring på räntesäkrad post i portföljsäkring					27			27	
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	7 788	32 996		250		3 479		44 513	44 513
Aktier och andelar	22 757	1 049				6 581		30 387	30 387
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken		105 077			69			105 146	105 146
Derivatinstrument	30 997		54 350					85 347	85 347
Övriga tillgångar	10				8 877			8 887	8 887
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	211	642			5 392	2		6 247	6 247
Summa finansiella tillgångar	95 049	181 100	54 350	1 002	2 165 617	11 084		2 508 202	2 520 307
Andelar i intresseföretag								245	
Övriga icke finansiella tillgångar								13 686	
Summa tillgångar								2 522 133	
Skulder									
Skulder till kreditinstitut							163 770	163 770	165 587
In- och upplåning från allmänheten							753 855	753 855	753 825
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken		105 156					69	105 225	105 225
Emitterade värdepapper	7 890						1 237 477	1 245 367	1 267 460
Derivatinstrument	31 693		8 899					40 592	40 592
Korta positioner	2 416							2 416	2 416
Övriga skulder	16						14 190	14 206	14 206
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	6						17 579	17 585	17 585
Efterställda skulder							34 216	34 216	37 191
Summa finansiella skulder	42 021	105 156	8 899				2 221 156	2 377 232	2 404 087
Övriga icke finansiella skulder								16 633	
Summa skulder								2 393 865	

¹ Klassificerats att värderas till verkligt värde.

Omklassificerade finansiella tillgångar	2016		2015	
	Omklassificerat från innehav för handel (trading)	Omklassificerat från tillgängligt för försäljning	Omklassificerat från innehav för handel (trading)	Omklassificerat från tillgängligt för försäljning
mkr				
Redovisat värde	10	1 290	11	4 092
Verkligt värde	10	1 209	11	4 078
Redovisad värdeförändring i resultaträkningen	-	0	-	11
Redovisad värdeförändring i övrigt totalresultat	1	94	1	109
Värdeförändring som skulle redovisats i resultaträkningen om tillgångarna inte hade klassificerats om	0	0	-1	11
Värdeförändring som skulle redovisats i övrigt totalresultat om tillgångarna inte hade klassificerats om	-	5	-	12
Intäktsförd ränta	0	41	0	49

Samtliga innehav presenterade ovan omklassificerades till lån den 1 juli 2008.

K40 Värdering av finansiella instrument till verkligt värde

Finansiella instrument värderade till verkligt värde 2016				
mkr	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Tillgångar				
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m				
Innehav för handel	12 927	73	-	13 000
Klassificerade att värderas till verkligt värde	81 837	1 621	-	83 458
Tillgängliga för försäljning	747	-	-	747
Utlåning till allmänheten	-	909	17	926
Obligationer och andra räntebärande värdepapper				
Innehav för handel	21 610	718	-	22 328
Klassificerade att värderas till verkligt värde	34 996	1 121	-	36 117
Tillgängliga för försäljning	4 908	556	-	5 464
Aktier och andelar				
Innehav för handel	10 723	7 004	-	17 727
Klassificerade att värderas till verkligt värde	805	-	262	1 067
Tillgängliga för försäljning	-	43	1 575	1 618
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	117 826	-	762	118 588
Derivatinstrument	408	82 225	-	82 633
Summa	286 787	94 270	2 616	383 673
Skulder				
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken	117 925	-	762	118 687
Emitterade värdepapper	-	5 763	-	5 763
Derivatinstrument	443	31 295	-	31 738
Korta positioner	1 097	475	-	1 572
Summa	119 465	37 533	762	157 760
Finansiella instrument värderade till verkligt värde 2015				
mkr	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Tillgångar				
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m				
Innehav för handel	33 284	2	-	33 286
Klassificerade att värderas till verkligt värde	37 875	1 842	-	39 717
Tillgängliga för försäljning	1 022	-	-	1 022
Utlåning till allmänheten	-	1 609	10	1 619
Obligationer och andra räntebärande värdepapper				
Innehav för handel	6 027	1 761	-	7 788
Klassificerade att värderas till verkligt värde	31 988	1 008	-	32 996
Tillgängliga för försäljning	3 479	-	-	3 479
Aktier och andelar				
Innehav för handel	18 964	3 793	-	22 757
Klassificerade att värderas till verkligt värde	667	-	382	1 049
Tillgängliga för försäljning	4 666	1 014	901	6 581
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	104 345	-	732	105 077
Derivatinstrument	275	85 072	-	85 347
Summa	242 592	96 101	2 025	340 718
Skulder				
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken	104 424	-	732	105 156
Emitterade värdepapper	-	7 890	-	7 890
Derivatinstrument	786	39 806	-	40 592
Korta positioner	2 098	318	-	2 416
Summa	107 308	48 014	732	156 054

Värderingshierarkin

Finansiella instrument värderade till verkligt värde har i tabellerna kategoriserats med avseende på hur de värderats och graden av marknadsdata som använts vid värderingen. Kategoriseringen framgår som nivå 1–3 i tabellerna. Finansiella instrument som värderas till aktuellt marknadspris kategoriserar som nivå 1. Dessa finansiella instrument består främst av statspapper och andra räntebärande värdepapper som handlas aktivt, noterade aktier samt korta positioner i motsvarande tillgångar. I nivå 1 ingår även merparten av de fondandelar och andra tillgångar som är kopplade till fondförsäkringskontrakt och liknande avtal samt motsvarande skulder. Finansiella instrument som värderas med värderingsmodeller som i allt väsentligt bygger på marknadsdata kategoriserar som nivå 2. I nivå 2 ingår främst räntebärande värdepapper samt ränte- och valutarelaterade derivat. Finansiella instrument vars värdering i väsentligt utsträckning påverkas av indata som inte går att verifiera med externa marknadsuppgifter kategoriserar som nivå 3.

Som grund för indelningen ligger den värderingsmetod som använts på balansdagen. Om kategorin för ett specifikt instrument har förändrats i jämförelse med föregående balansdag (2015-12-31) har instrumentet flyttat mellan nivåerna i tabellen. Under räkenskapsåret har vissa volymer flyttats mellan nivå 1 och nivå 2 till

följd av en ny bedömning av marknadsaktiviteten. På tillgångssidan har räntebärande värdepapper till ett värde av 835 mkr flyttats från nivå 2 till nivå 1. På skuldsidan har derivat till ett värde av 130 mkr flyttats från nivå 1 till nivå 2 och derivat till ett värde av 265 mkr flyttats från nivå 2 till nivå 1. Årets förändringar av innehav i nivå 3 redovisas i en separat tabell.

Innehav i nivå 3 består främst av onoterade aktier och innehav i riskkapitalfonder. Innehav i riskkapitalfonder värderas med värderingsmodeller som huvudsakligen bygger på relativvärdering av jämförbara noterade företag i samma bransch. Det resultatmått som jämförelsen bygger på justeras för faktorer som stör jämförelsen mellan investeringen och jämförelsebolaget. Därefter beräknas värdet på basis av vinstmultiplar, exempelvis P/E-tal. Merparten av dessa innehav utgör placeringstillgångar i koncernens försäkringsrörelse. Värdeförändringar på placeringstillgångarna ingår i underlaget för beräkning av avkastningsdelning i försäkringsrörelsen och redovisas därmed inte direkt i resultaträkningen.

Koncernens innehav av onoterade aktier består till övervägande del av bankens andelar av olika typer av gemensamägd verksamhet med anknytning till bankens affär. Det kan exempelvis röra sig om andelar i clearingorganisationer och infrastruktursamarbeten på Handelsbankens hemmamarknader. Sådana

innehav värderas i regel till bankens andel av substansvärdet i bolaget, alternativt till det pris den senaste transaktionen genomfördes till. Onoterade aktier är i allt väsentligt klassificerade som tillgängliga för försäljning. Värdeförändringar på dessa innehav redovisas därmed i övrigt totalresultat.

Årets realiserade värdeförändringar på finansiella instrument i nivå 3 uppgår till 65 miljoner kronor (-179), varav 70 miljoner kronor (-186) ingår i underlaget för beräkning av avkastningsdelning i försäkringsrörelsen. Resterande belopp har redovisats i nettoresultat av finansiella transaktioner.

Skillnader mellan transaktionspris och det värde som räknas fram med hjälp av en värderingsmodell

Som framgår av redovisningsprinciperna i not K1 periodiseras väsentliga positiva skillnader mellan det värde som räknats fram vid det första redovisningstillfället och transaktionspriset (så kallat dag 1-resultat) vid modellvärdering av derivat. Principen innebär att en periodiserings-effekt om 143 miljoner kronor (126) redovisats i nettoresultat av finansiella transaktioner under året. Vid utgången av året uppgick sammanlagda ännu ej resultatförda dag 1-resultat till 585 miljoner kronor (539).

Förändring av innehav i nivå 3 2016

mkr	Aktier och andelar	Derivat, nettoposition	Utlåning till allmänheten	Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	Skulder där kunden står värdeförändringsrisken	Emitterade värdepapper
Redovisat värde vid årets ingång	1 283	-	10	732	-732	-
Nyansaffningar	14	-	-	-	-	-
Återköp/avyttrat	-90	-	-	-	-	-
Förfallet	-	-	-2	-	-	-
Orealiserad värdeförändring i resultaträkningen	-55	-	-	30	-30	-
Orealiserad värdeförändring i övrigt totalresultat	685	-	1	-	-	-
Förflyttning från nivå 1 eller 2	-	-	8	-	-	-
Förflyttning till nivå 1 eller 2	-	-	-	-	-	-
Redovisat värde vid årets utgång	1 837	-	17	762	-762	-

Förändring av innehav i nivå 3 2015

mkr	Aktier och andelar	Derivat, nettoposition	Utlåning till allmänheten	Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	Skulder där kunden står värdeförändringsrisken	Emitterade värdepapper
Redovisat värde vid årets ingång	1 405	-	13	698	-698	-94
Nyansaffningar	57	-	-	-	-	94
Återköp/avyttrat	-142	-	-	-	-	-
Förfallet	-	-	-5	-	-	-
Orealiserad värdeförändring i resultaträkningen	-116	-	-	34	-34	-
Orealiserad värdeförändring i övrigt totalresultat	82	-	-	-	-	-
Förflyttning från nivå 1 eller 2	-	-	2	-	-	-
Förflyttning till nivå 1 eller 2	-3	-	-	-	-	-
Redovisat värde vid årets utgång	1 283	-	10	732	-732	-

K40 Forts

Principer för upplysningar om verkligt värde på finansiella instrument som redovisas till anskaffningsvärde eller upplupet anskaffningsvärde

Upplysningar om verkligt värde på finansiella instrument som redovisas till anskaffningsvärde eller upplupet anskaffningsvärde lämnas i not K39 och i tabellen nedan. Dessa instrument består i allt väsentligt av utlåning samt in- och upplåning. För betalningsmedel samt kortfristiga fordringar och skulder har det redovisade värdet bedömts vara en godtagbar estimering av det verkliga värdet. Fordringar och skulder med förfallodag alternativt tidpunkt för näst-

kommande ränteomsättning som infaller inom 30 dagar, har definierats som kortfristiga.

Värderingen av utlåning till fast ränta baseras på aktuell marknadsränta med justering för antagande om marknadsmässig kredit- och likviditetsriskpremie. Premien har antagits vara lika med genomsnittlig marginal för nyutlåning vid måttidpunkten. Räntebärande värdepapper har värderats till aktuellt marknadspris i den mån ett sådant funnits tillgängligt. Upplåning samt räntebärande värdepapper för vilka marknadsprisinformation inte funnits har värderats med en värderingsmodell som bygger på marknadsdata i form av priser eller räntor för liknande instrument.

I tabellen har den värdering som ligger till grund för uppgifterna om verkligt värde på finansiella instrument som redovisas till anskaffningsvärde eller upplupet anskaffningsvärde kategoriserats i den värderingshierarki som beskrivits ovan. Betalningsmedel samt inlåning har likställts med kontanter och kategoriserats som nivå 1. I nivå 1 redovisas även räntebärande värdepapper (tillgångar och skulder) för vilka det finns ett aktuellt marknadspris. Utlåning för vilken antagandet om kredit- och likviditetspremie väsentligt påverkat upplysningen om verkligt värde har kategoriserats som nivå 3. Övriga instrument är kategoriserade som nivå 2.

Verkligt värde på finansiella instrument redovisade till anskaffningsvärde eller upplupet anskaffningsvärde 2016

mkr	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Tillgångar				
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker	199 362	-	-	199 362
Övrig utlåning till centralbanker	20 269	5 258	-	25 527
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	-	-	-	-
Utlåning till övriga kreditinstitut	11 927	18 228	993	31 148
Utlåning till allmänheten	1 310	12 230	1 964 368	1 977 908
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	-	-	-	-
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	-	58	-	58
Summa	232 868	35 774	1 965 361	2 234 003
Skulder				
Skulder till kreditinstitut	110 885	69 763	-	180 648
In- och upplåning från allmänheten	771 416	57 887	-	829 303
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken	-	58	-	58
Emitterade värdepapper	765 371	509 390	-	1 274 761
Efterställda skulder	-	35 330	-	35 330
Summa	1 647 672	672 428	-	2 320 100

Verkligt värde på finansiella instrument redovisade till anskaffningsvärde eller upplupet anskaffningsvärde 2015

mkr	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Tillgångar				
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker	202 630	-	-	202 630
Övrig utlåning till centralbanker	15 653	18 465	-	34 118
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	752	-	-	752
Utlåning till övriga kreditinstitut	14 852	33 452	1 141	49 445
Utlåning till allmänheten	6 981	1 828	1 868 382	1 877 191
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	250	-	-	250
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	-	69	-	69
Summa	241 118	53 814	1 869 523	2 164 455
Skulder				
Skulder till kreditinstitut	57 422	108 165	-	165 587
In- och upplåning från allmänheten	688 286	65 539	-	753 825
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken	-	69	-	69
Emitterade värdepapper	706 337	553 233	-	1 259 570
Efterställda skulder	-	37 191	-	37 191
Summa	1 452 045	764 197	-	2 216 242

K41 Ställda och mottagna säkerheter samt överförda finansiella tillgångar

För egna skulder ställda säkerheter mkr	2016	2015
Kontanter	17 411	22 017
Statspapper och obligationer	33 561	25 920
Utlåning till allmänheten	662 920	617 726
Aktier	1 003	933
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	114 771	102 382
Övrigt	10 316	10 856
Summa	839 982	779 834
<i>Varav panter som fritt kan återkallas av banken</i>	<i>20 145</i>	<i>17 672</i>

Övriga ställda säkerheter mkr	2016	2015
Kontanter	457	863
Statspapper och obligationer	23 486	18 609
Utlåning till allmänheten	3 788	3 820
Aktier	5 644	10 196
Övrigt	0	-
Summa	33 375	33 488
<i>Varav panter som fritt kan återkallas av banken</i>	<i>27 136</i>	<i>22 345</i>

Med Övriga ställda säkerheter avses säkerheter som ställts för förpliktelser som ej redovisas i balansräkningen.

Ställda säkerheter

Ställda säkerheter i form av räntebärande värdepapper består i huvudsak av värdepapper som ställts som säkerhet i centralbanker och andra kreditinstitut, för betalningssystem, värdepappershandel och clearing samt värdepapper som sålts under bindande återköpsavtal (repör). Ställda säkerheter i form av aktier består av utlånade aktier och aktier i försäkringsrörelsen.

Utlåning till allmänheten som ställts som säkerhet utgörs till största delen av den registrerade säkerhetsmassan till förmån för innehavare av säkerställda obligationer emitterade av Stadshypotek. Säkerhetsmassan består av hypotekslån som lämnats mot pant i huvudsakligen småhus, fritidshus, flerbostadshus och bostadsrätter med belåningsgrad inom 75 procent av marknadsvärdet. I händelse av bolagets obestånd har innehavarna av de säkerställda obligationerna förmånsrätt enligt lagen om säkerställda obligationer och förmånsrättslagen i de pantförskrivna tillgångarna. Om tillgångarna i säkerhetsmassan vid tiden för ett konkursbeslut uppfyller de villkor som uppställts i lagen ska de hållas åtskilda från konkursboets övriga tillgångar och skulder. Innehavarna av obligationerna erhåller då fortsatt kontraktensliga betalningar enligt obligationsvillkoren fram till förfall.

Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken består i huvudsak av fondandelar under fondförsäkringsavtal i Handelsbanken Liv i vilka försäkringstagarna har förmånsrätt.

Mottagna säkerheter

Vid omvända återköpsavtal och aktielån mottas värdepapper som kan säljas eller pantsättas vidare till tredje part. Sådana värdepapper redovisas inte i balansräkningen. Det verkliga värdet av mottagna värdepapper under omvända återköpsavtal och avtal om aktielån uppgick till 19 976 miljoner kronor (24 327) vid räkenskapsårets slut, varav säkerheter till ett värde av 5 519 miljoner kronor (8 933) sålts eller pantsatts vidare. Information om mottagna panter för utlåning och andra mottagna säkerheter framgår av not K2.

Överförda finansiella tillgångar redovisade i balansräkningen

Överförda finansiella tillgångar är tillgångar för vilka rätten till framtida kassaflöden direkt eller indirekt överförs till en extern motpart. Motparten av de överförda finansiella tillgångar som redovisas i balansräkningen består av räntebärande värdepapper som sålts under bindande återköpsavtal samt utlånade aktier. I normalfallet regleras villkoren för bindande återköp och aktielån i ramavtal som ingåtts mellan banken och respektive motpart.

Bindande återköpsavtal innebär försäljning av ett värdepapper med förbindelse om återköp till ett fastställt pris vid en förutbestämd framtida tidpunkt. Säljaren av värdepappret är därmed fortsatt exponerad för risken för värdeförändringar under avtalets löptid. Sålda värdepapper under återköpsavtal kvarstår till marknadsvärde i balansräkningen under avtalets löptid.

Mottagen köpeskilling redovisas som skuld till motparten. Enligt standardvillkoren i återköpsavtal övergår äganderätten till det sålda värdepappret helt från säljare till köpare, vilket innebär att köparen har rätt att vidareförsälja, återpanta eller på annat sätt förfoga över de köpta värdepappren.

Enligt standardavtalen för aktielån kvarstår exponeringen för värdeförändring i den utlånade aktien hos långivaren. Utlånade aktier kvarstår därmed i balansräkningen under lånets löptid. Säkerheter för utlånade aktier utgår i regel i form av kontanter eller andra värdepapper. Mottagen kontantsäkerhet redovisas som skuld i balansräkningen. På samma sätt som för återköpsavtal innebär det standardavtal som används för aktielån att låntagaren under lånets löptid har rätt att vidareförsälja, återpanta eller på annat sätt förfoga över de lånade aktierna.

Som övriga överförda finansiella tillgångar redovisas statspapper, obligationer och aktier som ställts som säkerhet för värdepappershandel, clearing med mera och där förfoganderätten över värdepappret övergått till mottagaren. Som överförda finansiella tillgångar redovisas även vissa tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken. Posten består av portföljer av finansiella instrument till vilka banken har formell äganderätt, men där de risker som är förknippade med tillgångarna liksom rätten till framtida kassaflöden överförs till en tredje part. Värderingen av dessa tillgångar speglar värderingen av den motsvarande skuldposten.

K41 Forts

Överförda finansiella tillgångar redovisade i balansräkningen	2016		2015	
	Redovisat värde	Redovisat värde motsvarande skuld	Redovisat värde	Redovisat värde motsvarande skuld
mkr				
Aktier, värdepappersutlåning	6 002	340 ¹	220	83 ¹
Aktier, övrigt	-	-	10 196	-
Statspapper och obligationer, repor	928	2	290	290
Statspapper och obligationer, övrigt	710	-	-	-
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	824	824	1 162	1 162
Summa	8 464	1 166	11 868	1 535

¹ Mottagen kontantsäkerhet.

K42 Eventualförpliktelser

mkr	2016	2015
Garantiförbindelser, krediter	9 643	9 750
Garantiförbindelser, övriga	63 108	61 274
Oåterkalleliga rembursar	4 237	4 287
Övrigt	1 542	2 146
Summa	78 530	77 457

Ansvarsförbindelser

Ansvarsförbindelserna består i huvudsak av olika typer av garantiförbindelser. Kreditgarantier ges till kunder för att garantera åtaganden i andra kredit- och pensionsinstitut. Övriga garantier utgörs främst av kommersiella garantier såsom anbudsgarantier, garantier avseende förskottsbetalningar, garantier under ansvarstiden och exportrelaterade garantier. Ansvarsförbindelser omfattar också outnyttjade oåterkalleliga importrembursar och bekräftade exportrembursar. Dessa transaktioner ingår i bankens tjänster och är till stöd för bankens kunder. I tabellen anges garantiernas nominella belopp.

Tvister

Bolag inom koncernen är föremål för krav i ett antal tvistemål som drivs i allmän domstol. Bedömning är att tvistemålen i allt väsentligt kommer att utfalla till vår fördel. Tvistebeloppen bedöms inte kunna få en väsentlig inverkan på koncernens ställning eller resultat.

K43 Övriga åtaganden

mkr	2016	2015
Kreditlöften	272 729	267 200
Outnyttjad del av beviljade räkningskrediter	128 967	129 216
Övrigt	23 571	24 441
Summa	425 267	420 857

Avtalade, ej uppsägbara, framtida operationella leasingavgifter fördelade på förfallotidpunkter

mkr	2016	2015
Inom 1 år	781	774
Mellan 1 och 5 år	2 031	2 172
Senare än 5 år	1 128	1 250
Summa	3 940	4 196

Operationell leasing är främst hänförlig till för verksamheten normala avtal avseende kontorslokaler och kontorsutrustning.

K44 Leasing

Uppgift om bruttoinvestering och nuvärdet av fordran avseende framtida minimileaseavgifter mkr	2016	2015
Bruttoinvestering	35 411	37 180
Nuvärdet av fordran avseende framtida minimileaseavgifter per balansdagen	35 008	35 985

Fördelning av bruttoinvestering och minimileaseavgifter på förfallotidpunkter mkr	Inom 1 år	Mellan 1 och 5 år	Senare än 5 år	Summa
2016				
Fördelning av bruttoinvestering	3 823	16 322	15 266	35 411
Fördelning av nuvärdet av framtida minimileaseavgifter	3 810	16 113	15 085	35 008
2015				
Fördelning av bruttoinvestering	4 379	16 442	16 359	37 180
Fördelning av nuvärdet av framtida minimileaseavgifter	4 360	16 198	15 427	35 985

Ej intjänade finansiella intäkter mkr	2016	2015
Ej intjänade finansiella intäkter	403	1 195

I samtliga finansiella leasingavtal är koncernen leasegivare. Samtliga leasingavtal har garanterade restvärden. Bokförd reserv för osäkra fordringar avseende minimileaseavgifter uppgår till 0 mkr (0,2). Den variabla delen av leasingintäkten som ingår i årets resultat uppgår till 89 mkr (151). Minskningen beror på det låga ränteläget samt lägre volymer.

Vid utgången av året fanns i koncernen fem leasingengagemang som vart och ett enskilt hade ett redovisat värde överstigande 1 mdkr. Engagemangen riktar sig mot branscherna transport och energi.

K45 Segmentinformation

mkr	Hemmamarknader								Justeringar och elimineringsringar	Kvarvarande verksamhet
	Sverige	Storbritannien	Danmark	Finland	Norge	Nederländerna	Capital Markets	Övrigt		
Räntenetto	15 519	4 414	1 686	1 218	3 355	438	557	756		27 943
Provisionsnetto	4 233	519	379	419	381	75	3 081	69		9 156
Nettoreultat av finansiella transaktioner	725	219	75	87	114	5	984	857		3 066
Riskresultat försäkring							142			142
Andelar i intresseföretags resultat							2	23		25
Övriga intäkter	47	3	15	10	81	1	8	266		431
Summa intäkter	20 524	5 155	2 155	1 734	3 931	521	4 772	1 971		40 763
Personalkostnader	-3 671	-1 849	-655	-380	-676	-210	-2 368	-2 335	-398	-12 542
Övriga kostnader	-1 153	-463	-194	-210	-206	-60	-871	-2 244		-5 401
Internt köpta och sålda tjänster	-2 645	-545	-287	-239	-379	-77	-56	4 228		
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	-67	-46	-14	-14	-8	-7	-76	-248	-15	-495
Summa kostnader	-7 536	-2 903	-1 150	-843	-1 269	-354	-3 371	-599	-413	-18 438
Resultat före kreditförluster	12 988	2 252	1 005	891	2 662	167	1 401	1 372	-413	22 325
Kreditförluster, netto	-416	-160	-716	-36	-347	0	-49			-1 724
Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar	0	2	7	0	0	-	0	23		32
Rörelseresultat	12 572	2 094	296	855	2 315	167	1 352	1 395	-413	20 633
Resultatutdelning	997	35	85	131	91	3	-1 342	-		
Rörelseresultat efter resultatutdelning	13 569	2 129	381	986	2 406	170	10	1 395	-413	20 633
Interna intäkter ¹	116	-1 195	-334	-262	-2 463	-210	-2 851	7 199		
K/I-tal, %	35,0	55,9	51,3	45,2	31,6	67,6	98,3			45,2
Kreditförlustnivå, %	0,03	0,08	0,85	0,03	0,17	0,00	0,10			0,09
Tillgångar	1 572 446	316 732	108 299	178 132	246 940	35 293	279 905	1 810 638	-1 920 805	2 627 580
Skulder	1 494 646	305 306	102 078	171 880	231 057	34 042	274 872	1 810 638	-1 933 320	2 491 199
Allokerat kapital	77 800	11 426	6 221	6 252	15 883	1 251	5 033		12 515	136 381
Räntabilitet på allokerat kapital, %	14,7	15,4	4,8	13,0	13,3	12,5	0,2			13,1
Årets investeringar i icke-finansiella anläggningstillgångar	66	155	4	20	17	13	295	403		973
Årets investeringar i intresseföretag								19		19
Medelantal anställda	4 293	1 959	624	491	668	206	1 678	1 840		11 759

¹ Interna intäkter som ingår i summa intäkter består av intäkter från transaktioner med andra rörelsesegment. Eftersom ränteintäkter och räntekostnader redovisas netto som en intäkt innebär det att interna intäkter bland annat innehåller nettot av intern finansieringskostnad mellan segmenten.

Rörelsesegmenten redovisas i enlighet med IFRS 8 Rörelsesegment, vilket innebär att segmentinformationen presenteras på motsvarande sätt som tillämpas internt i styrningssyfte. Handelsbankens verksamhet presenteras uppdelat på segmenten Sverige, Storbritannien, Danmark, Finland, Norge och Nederländerna samt Capital Markets. Kontorsrörelsen i Handelsbanken, vars verksamhet består av att tillhandahålla ett fullsortiment av banktjänster, var under 2016 uppdelad i fjorton regionbanker, varav fem stycken svenska och nio stycken belägna utanför Sverige. Varje regionbank styrs av en regionbankschef och följs upp som en fristående resultatenheter. Segmentet Capital Markets är bankens investmentbank vilket bland annat inbegriper värdepappershandel

och investeringsrådgivning. I verksamheten ingår även kapitalförvaltning, försäkringsverksamhet samt bankens internationella verksamhet utanför hemmamarknaderna.

Segmentens resultat visas före och efter intern resultatutdelning. Den interna resultatutdelningen innebär att kundansvarig enhet tilldelas allt resultat som härrör från dess kunders transaktioner med banken oavsett inom vilket segment transaktionen är genomförd. Dessutom redovisas intäkter och kostnader för internt utförda tjänster netto på raden Internt köpta och sålda tjänster. Transaktioner mellan segmenten redovisas huvudsakligen enligt självkostnadsprincipen. I kolumnerna Övrigt samt Justeringar och elimineringsringar visas poster som inte hör till något specifikt segment eller elimineras på

koncernnivå. I kolumnen Övrigt ingår finansförvaltning och centrala stabsavdelningar samt kostnaden för avsättningen till Oktogonen som uppgår till 0 miljoner kronor (858). I kolumnen Justeringar och elimineringsringar redovisas bland annat justeringar för personalkostnader. I justeringar för personalkostnader ingår skillnaden mellan koncernens pensionskostnader beräknade enligt IAS 19 Ersättningar till anställda och lokalt beräknade pensionskostnader.

Interna intäkter består främst av interna räntor och provisioner. I segmentens resultaträkningar ingår dessutom interna poster i form av ersättningar för interna tjänster. Interndebering sker huvudsakligen enligt självkostnadsprincipen. I kontorsrörelsen består tillgångarna till största delen av utlåning till allmänheten och skulderna

Segmentinformation 2015	Hemmamarknader								Justeringar och elimineringsringar	Kvarvarande verksamhet
	Sverige	Storbritannien	Danmark	Finland	Norge	Nederländerna	Capital Markets	Övrigt		
mkr										
Räntenetto	15 278	4 570	1 678	1 361	3 248	328	641	636		27 740
Provisionsnetto	4 619	452	436	387	395	23	2 972	36		9 320
Nettoreultat av finansiella transaktioner	383	194	77	60	94	5	1 226	569		2 608
Riskresultat försäkring							157			157
Andelar i intresseföretags resultat								17		17
Övriga intäkter	61	7	17	23	31	-	10	345		494
Summa intäkter	20 341	5 223	2 208	1 831	3 768	356	5 006	1 603		40 336
Personalkostnader	-3 620	-1 870	-629	-369	-713	-158	-2 447	-2 651	-124	-12 581
Övriga kostnader	-1 163	-429	-178	-161	-207	-37	-857	-2 171		-5 203
Internt köpta och sålda tjänster	-2 595	-455	-279	-247	-370	-84	-86	4 116		
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	-88	-30	-15	-11	-13	-3	-79	-248		-487
Summa kostnader	-7 466	-2 784	-1 101	-788	-1 303	-282	-3 469	-954	-124	-18 271
Resultat före kreditförluster	12 875	2 439	1 107	1 043	2 465	74	1 537	649	-124	22 065
Kreditförluster, netto	-763	-224	-299	-83	-222	-2	-4			-1 597
Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar	-2	-12	8	0	6	-	0	7		7
Rörelseresultat	12 110	2 203	816	960	2 249	72	1 533	656	-124	20 475
Resultatutdelning	935	34	72	110	57	0	-1 209	1		
Rörelseresultat efter resultatutdelning	13 045	2 237	888	1 070	2 306	72	324	657	-124	20 475
Interna intäkter ¹	46	-1 481	-295	-367	-2 805	-175	-2 347	7 424		
K/I-tal, %	35,1	53,0	48,3	40,6	34,1	79,2	91,4			45,3
Kreditförlustnivå, %	0,07	0,13	0,37	0,07	0,11	0,01	0,01			0,09
Tillgångar	1 488 781	302 077	94 037	168 403	211 360	24 514	284 166	1 777 015	-1 828 220	2 522 133
Skulder	1 416 887	291 625	87 818	162 217	198 394	23 663	278 495	1 777 015	-1 842 249	2 393 865
Allokerat kapital	71 894	10 452	6 219	6 186	12 966	851	5 671		14 029	128 268
Räntabilitet på allokerat kapital, %	14,7	16,8	11,2	13,8	13,6	6,4	4,5			13,4
Årets investeringar i icke-finansiella anläggningstillgångar	59	364	3	27	20	17	273	246		1 009
Årets investeringar i intresseföretag								10		10
Medelantal anställda	4 468	1 794	631	496	676	159	1 766	1 829		11 819

¹ Interna intäkter som ingår i summa intäkter består av intäkter från transaktioner med andra rörelsesegment. Eftersom ränteintäkter och räntekostnader redovisas netto som en intäkt innebär det att interna intäkter bland annat innehåller nettot av intern finansieringskostnad mellan segmenten.

av inlåning från allmänheten samt intern upplåning. I segmentet Capital Markets består tillgångarna främst av värdepapper som förvaltas inom ramen för kapitalförvaltning och försäkringsverksamheten. Tillgångarna i kolumnen Övrigt består till övervägande del av internutlåning till de olika segmenten medan skulderna framförallt består av extern upplåning. Det allokerade kapitalet för segmenten överensstämmer med kapitalfördelningen enligt den interna styrmodellen.

Intäkter per produktområde	2016	2015
mkr		
Investmentbank	4 811	4 722
Bankinlåning och utlåning företag	10 228	10 430
Finansbolagstjänster	1 705	2 026
Bankinlåning och utlåning privatpersoner	3 050	3 807
Hypotek	12 825	12 069
Pension och försäkring	1 104	1 115
Kapitalmarknad	3 114	3 090
Handelsfinansiering	460	462
Övrig verksamhet	3 466	2 615
Summa	40 763	40 336

K46 Geografisk information

Geografisk information 2016 mkr	Intäkter	Rörelseresultat	Skatt	Tillgångar
Sverige	26 212	15 288	-3 458	2 211 192
Storbritannien	5 027	1 851	-474	296 449
Norge	3 624	1 917	-393	261 574
Danmark	2 219	180	-72	124 624
Finland	1 981	973	-199	230 654
USA	670	422	-130	289 126
Nederländerna	544	179	-43	35 667
Luxemburg	169	25	-22	19 597
Tyskland	109	-3	-	14 935
Kina	59	-47	1	8 438
Frankrike	55	8	-2	10 194
Polen	42	-49	0	3 400
Singapore	27	-76	-2	13 366
Estland	14	-13	-	1 533
Österrike	6	-3	-	330
Lettland	4	-8	-	303
Litauen	1	-9	-	90
Brasilien	0	-2	-	0
Elimineringar	0	0	394	-893 892
Koncernen	40 763	20 633	-4 400	2 627 580

Intäkter, kostnader och tillgångar som presenteras i den geografiska informationen består av de interna och externa intäkterna, kostnaderna och tillgångarna i respektive land. Den geografiska fördelningen av intäkter och kostnader är baserad på det land där affären är genomförd och är inte jämförbar med redovisningen av segmentinformationen. Med skatt avses aktuell och uppskjuten skatt. Ytterligare geografisk information lämnas i not M16 avseende koncernföretag och deras säte samt i not K8 avseende medelantal anställda per land.

Geografisk information 2015 mkr	Intäkter	Rörelseresultat	Skatt	Tillgångar
Sverige	25 461	14 305	-3 120	2 113 877
Storbritannien	5 290	2 089	-479	308 207
Norge	3 708	2 005	-563	234 455
Danmark	2 209	600	-169	107 358
Finland	2 111	1 106	-232	165 847
USA	647	358	-37	319 268
Nederländerna	341	57	-13	25 094
Luxemburg	190	58	-19	33 266
Tyskland	114	-11	0	10 768
Kina	74	-31	-17	8 813
Singapore	69	9	-3	12 313
Frankrike	54	5	0	5 136
Polen	42	-33	0	2 653
Estland	14	-12	-	1 405
Österrike	7	-5	-	342
Lettland	4	-10	-	272
Litauen	1	-15	-	220
Brasilien	0	0	-	0
Elimineringar			375	-827 161
Koncernen	40 336	20 475	-4 277	2 522 133

K47 Tillgångar och skulder i valuta

2016 mkr	SEK	EUR	NOK	DKK	GBP	USD	Övriga valutor	Totalt
Tillgångar								
Kassa och tillgodohavande hos centralbanker	140	99 547	6 199	102	61 774	30 463	1 137	199 362
Övrig utlåning till centralbanker	4 820	-	-	20 269	394	-	44	25 527
Utlåning till övriga kreditinstitut	7 630	6 983	360	5	976	14 127	1 266	31 347
Utlåning till allmänheten	1 220 175	187 649	232 704	92 299	192 953	28 636	9 206	1 963 622
<i>varav företag</i>	460 084	128 416	139 985	36 741	128 371	28 413	8 287	930 297
<i>varav hushåll</i>	760 091	59 233	92 719	55 558	64 582	223	919	1 033 325
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	72 683	6 431	-	11	-	17 344	736	97 205
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	43 464	2 181	1 329	-	1 701	15 234	-	63 909
Övriga ej valutafördelade poster	246 608							246 608
Summa tillgångar	1 595 520	302 791	240 592	112 686	257 798	105 804	12 389	2 627 580
Skulder								
Skulder till kreditinstitut	36 630	73 200	4 454	17 700	4 775	27 768	14 254	178 781
In- och upplåning från allmänheten	503 890	78 736	59 761	34 733	122 374	23 181	6 661	829 336
<i>varav företag</i>	192 720	61 542	38 662	19 051	86 076	21 003	6 170	425 224
<i>varav hushåll</i>	311 170	17 194	21 099	15 682	36 298	2 178	491	404 112
Emitterade värdepapper	463 704	240 231	30 826	324	84 338	405 286	37 056	1 261 765
Efterställda skulder	8 230	14 355	-	-	-	10 815	-	33 400
Övriga ej valutafördelade poster, inkl eget kapital	324 298							324 298
Summa skulder och eget kapital	1 336 752	406 522	95 041	52 757	211 487	467 050	57 971	2 627 580
Valutafördelade övriga tillgångar och skulder (netto)		103 917	-145 364	-59 815	-46 342	361 349	45 650	
Nettoposition i valuta		186	187	114	-31	103	68	627

Bankens syn på valutarisiktagande framgår av not K2 på sidan 80.

2015 mkr	SEK	EUR	NOK	DKK	GBP	USD	Övriga valutor	Totalt
Tillgångar								
Kassa och tillgodohavande hos centralbanker	153	45 633	6 094	99	55 540	94 654	457	202 630
Övrig utlåning till centralbanker	15 998	-	2 103	15 653	364	-	0	34 118
Utlåning till övriga kreditinstitut	2 561	8 692	207	115	1 285	33 337	3 459	49 656
Utlåning till allmänheten	1 190 747	174 047	190 881	78 738	195 097	27 213	9 744	1 866 467
<i>varav företag</i>	475 424	122 999	110 217	31 446	131 228	27 024	8 758	907 096
<i>varav hushåll</i>	715 323	51 048	80 664	47 292	63 869	189	986	959 371
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	36 606	6 402	-	7	-	30 744	1 018	74 777
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	39 770	2 726	716	2	1 282	17	-	44 513
Övriga ej valutafördelade poster	249 972							249 972
Summa tillgångar	1 535 807	237 500	200 001	94 614	253 568	185 965	14 678	2 522 133
Skulder								
Skulder till kreditinstitut	25 008	53 015	19 818	14 977	13 142	29 439	8 371	163 770
In- och upplåning från allmänheten	465 675	64 535	46 741	29 709	109 464	30 587	7 144	753 855
<i>varav företag</i>	184 145	49 610	28 813	15 870	84 067	28 209	6 709	397 423
<i>varav hushåll</i>	281 530	14 925	17 928	13 839	25 397	2 378	435	356 432
Emitterade värdepapper	445 875	232 006	18 512	367	91 366	420 752	36 489	1 245 367
Efterställda skulder	10 519	13 717	-	-	-	9 980	-	34 216
Övriga ej valutafördelade poster, inkl eget kapital	324 925							324 925
Summa skulder och eget kapital	1 272 002	363 273	85 071	45 053	213 972	490 758	52 004	2 522 133
Valutafördelade övriga tillgångar och skulder (netto)		125 716	-114 803	-49 492	-39 555	304 831	37 406	
Nettoposition i valuta		-57	127	69	41	38	80	298

K48 Upplysningar om närstående

Fordringar på och skulder till närstående	Intresseföretag		Övriga närstående	
	2016	2015	2016	2015
mkr				
Utlåning till allmänheten	849	815	-	-
Övriga tillgångar	59	64	515	544
Summa	908	879	515	544
In- och upplåning från allmänheten	223	222	604	526
Efterställda skulder	-	-	681	687
Övriga skulder	0	0	58	56
Summa	223	222	1 343	1 269

Närstående – intäkter och kostnader	Intresseföretag		Övriga närstående	
	2016	2015	2016	2015
mkr				
Ränteintäkter	13	10	1	0
Räntekostnader	0	0	-71	-93
Provisionsintäkter	1	4	-	-
Provisionskostnader	-237	-216	-18	-36
Nettoreultat av finansiella poster värderade till verkligt värde	0	0	-	1 207
Övriga intäkter	1	1	15	19
Övriga kostnader	-39	-33	-53	-51
Summa	-261	-234	-126	1 046

Specifikation över intresseföretagen samt information om aktieägartillskott till intresseföretag finns i not K19. Intresseföretagens verksamhet består i att utföra olika typer av tjänster som har anknytning till bankens verksamhet. I gruppen Övriga närstående ingår följande företag: Svenska Handelsbankens Pensionsstiftelse, Svenska Handelsbankens Personalstiftelse och Pensionskassan SHB, Försäkringsförening (pensionskassan). Företagen anlitar Svenska Handelsbanken AB för sedvanliga bank- och redovisningstjänster.

Moderbolagets svenska dotterbolag har betalat pensionspremier avseende förmånsbestämda pensioner till pensionskassan uppgående till 52 mkr (51). Pensionskassans utfästelser till anställda i dotterbolag garanteras av moderbolaget, det vill säga om pensionskassan inte skulle kunna betala sina åtaganden så är moderbolaget skyldigt att ta över och betala åtagandet. Pensionskassans förpliktelser uppgår till 6 099 mkr (5 585). Svenska Handelsbanken AB har begärt ersättning av Svenska Handelsbankens Pensionstiftelse uppgående till 510 mkr (505) avseende pensionskostnader och 465 mkr (480) avseende särskild kompletterande pension samt av Svenska Handelsbankens Personalstiftelse uppgående till 25 mkr (20) för personalförfrämjande åtgärder.

Information om krediter till ledande befattningshavare samt om ledande befattningshavares villkor och ersättningar i övrigt framgår av not K8.

K49 Händelser efter balansdagen

Inga väsentliga händelser har inträffat efter balansdagen.

K50 Rörelseförvärv

Den 1 september 2016 förvärvade Svenska Handelsbanken AB 100 procent av aktierna i Optimix Vermogensbeheer N.V (Optimix). Därigenom har Optimix blivit ett helägt dotterbolag i Handelsbanken. Motivet till förvärvet är att banken genom förvärvet adderar kvalificerade kapitalförvaltningstjänster till bankens kunderbjudande och skapar en plattform för den nederländska kontorsrörelsens tillväxt inom kapital- och förmögenhetsförvaltning. Optimix förvaltar cirka 2 miljarder EUR och har cirka 35 anställda. Bolaget har verksam-

het i Amsterdam, Groningen och Vught och erbjuder diskretionär förmögenhetsförvaltning.

Den goodwill som uppstod vid förvärvet består främst av synergieffekter med Handelsbankens etablerade verksamhet i Nederländerna samt personalrelaterade resurser.

Optimix har sedan förvärvet bidragit med 54 miljoner kronor till årets intäkter. Bidraget till årets resultat är endast marginellt. Om Optimix hade ingått i koncernräkenskaperna från ingången av 2016 hade bolaget bidragit med

128 miljoner kronor till koncernens intäkter. Påverkan på årets resultat hade endast varit marginell.

Balansposterna för att fastställa förvärvsanalysen är preliminära. För att kunna fastställa en förvärvsanalys måste all relevant information finnas tillgänglig. Exempel på sådan information är slutligt förvärvspris och slutlig öppningsbalans, vilka kan kvarstå som preliminära.

Delar av köpeskillingen är villkorad. Det slutliga beloppet är avhängigt av resultatutvecklingen i bolaget under de närmaste tre åren.

mkr	Redovisat i koncernen vid förvärvstidpunkten
Utlåning till övriga kreditinstitut	50
Immateriella tillgångar	512
Fastigheter och inventarier	39
Uppskjutna skattefordringar	3
Övriga tillgångar	261
Summa tillgångar	865
Uppskjutna skatteskulder	135
Övriga skulder	261
Summa skulder	396
Dotterbolagets nettotillgångar	469
Anskaffningsvärde, kontanter	408
Anskaffningsvärde, preliminär skuld villkorad köpeskillning	208
Goodwill	147
Kassaflöde	
Likvida medel i det förvärvade företaget	0
Anskaffningsvärde, kontanter	408
Netto	408

K51 Kapitaltäckning

KAPITALPOLICY

Banken har som mål att upprätthålla en betryggande kapitalnivå som svarar mot de risker som koncernens verksamhet innebär och som överstiger de minimikrav som lagen föreskriver. En god kapitalnivå behövs för att kunna hantera situationer med finansiell påfrestning, men även andra händelser såsom förvärv och kraftig volymtillväxt.

KAPITALKRAVSREGLER

Enligt kapitaltäckningsreglerna, förordning nr 575/2013 EU (CRF) som trädde ikraft inom EU den 1 januari 2014 och direktiv 2013/36/EU (CRD IV) som genomfördes i Sverige den 2 augusti 2014, ska banken ha kärnprimärkapital, primärkapital och en total kapitalbas som minst motsvarar de enskilda kraven i förhållande till det totala riskvägda exponeringsbeloppet för kreditrisker, marknadsrisker och operativa risker. Utöver att hålla kapital enligt minimikravet ska banken dessutom hålla kärnprimärkapital för att uppfylla det kombinerade buffertkravet som i Sverige utgörs av summan av en kapitalkonserveringsbuffert, en cyklicalitetsbuffert

samt en systemrisikbuffert. Banken ska dessutom göra en intern kapitalutvärdering. Handelsbankens kapitalpolicy – senast fastställd under 2016 – anger riktlinjerna för den interna kapitalutvärderingen. Banken omfattas även av ett kapitalkrav på nivån finansiellt konglomerat enligt lagen (2006:531) om särskild tillsyn över finansiella konglomerat, se vidare kapitaltäckning för det finansiella konglomeratet nedan. Sedan 1 februari 2016 gäller även att resolutionsmyndigheten, som i Sverige är Riksgäldskontoret, ska fastställa ett minimikrav på nedskrivningsbara skulder (så kallad MREL) för banken. Banken har under 2016, med god marginal, uppfyllt samtliga de lagstadgade minimi- och buffertnivåerna. Detaljerad information om bankens kapitalbas och kapitalkrav finns i not K2, Risk- och kapitalhantering, samt i Handelsbankens dokument Risk och kapitalhantering – information enligt Pelare 3, se handelsbanken.se/ir.

BESKRIVNING AV KONSOLIDERAD SITUATION

Den regleringsmässiga konsolideringen (konsoliderad situation) består av moderbolaget samt

dotter- och intresseföretag som också ingår i koncernens redovisning, se tabell på sidan 145. De bolag som ingår i koncernredovisningen och som inte ingår i den konsoliderade situationen framgår även av tabell på sidan 145. Precis som i koncernredovisningen konsolideras intresseföretag enligt kapitalandelsmetoden i den regleringsmässiga konsoliderade situationen. Vidare konsolideras dotterbolag enligt förvärvsmetoden. Samtliga dotterbolag som omfattas av regelverket ingår i konsoliderad situation. Handelsbanken har inga dotterbolag där den faktiska kapitalbasen underskrider föreskriven kapitalbas.

BESKRIVNING AV KAPITALBASEN FÖR KONSOLIDERAD SITUATION

Kapitalbasen består av primärt respektive supplemertärt kapital. Det primära kapitalet delas in i kärnprimärkapital samt övrigt primärkapital. Kärnprimärkapitalet utgörs i huvudsak av aktiekapital, upparbetade vinstmedel samt övriga reserver i de bolag som ingår i konsolideringen. Övrigt primärkapital utgörs av utgivna primärkapitaltillskott. Det supplementära kapitalet består

K51 Forts

huvudsakligen av förlagslån. Från kapitalbasen görs därefter vissa avdrag. Avdragen görs huvudsakligen från kärnprimärkapitalet. För bankens riskhantering är det viktigt att såväl koncernen som den regleringsmässiga konsolideringen riskmässigt kan ses som en enhet. För att risker ska kunna hanteras effektivt i koncernen kan kapital behöva omfördelas mellan de olika företagen i koncernen. Banken har generellt sett möjlighet att omfördela kapital mellan koncernens bolag, inom ramen för de begränsningar som följer av lagstiftning, till exempel kapitaltäckningskrav och bolagsrättsliga begränsningar. Banken ser i övrigt inga materiella eller rättsliga hinder för en snabb överföring av medel ur kapitalbasen eller återbetalning av skulder mellan moderbolaget och dess dotterföretag.

Primärkapital

Primärkapitalet utgörs av kärnprimärkapital respektive övrigt primärkapital.

Kärnprimärkapital

Kärnprimärkapitalet utgörs till största delen av aktiekapital, upparbetade vinstmedel samt övriga reserver i de bolag som ingår i den regleringsmässiga konsolideringen. I och med att koncernens försäkringsbolag inte ingår i konsolideringen ingår inte upparbetade vinstmedel i dessa bolag i kärnprimärkapitalet. De poster som ska exkluderas från kärnprimärkapitalet är främst goodwill och andra immateriella tillgångar samt kapitaltillskott till försäkringsbolag i koncernen eller vissa uppskjutna skattefordringar som överstiger 10 procent av kärnprimärkapitalet. Summan av kapitaltillskott och uppskjutna skattefordringar får heller inte överstiga 15 procent av kärnprimärkapitalet. Eftersom varken kapitaltillskotten till försäkringsbolagen i koncernen eller de uppskjutna skattefordringarna överstiger tröskelvärdet, belastar dessa inte kärnprimärkapitalet. Neutralitetsjustering görs för påverkan som kassaflödessäkringar har haft på eget kapital. Dessutom ska en prisjustering beräknas och vid behov göras för försiktig värdering av instrument som värderas till verkligt värde. Institut som har tillstånd att använda interna riskklassificeringsmodeller ska göra ett avdrag för skillnaden mellan förväntad kreditförlust enligt internmetoden och gjorda reserveringar för sannolika kreditförluster i det fall de förväntade kreditförlusterna överstiger gjorda reserveringar. Avdrag ska även göras för nettovärdet av redovisade övernärden i pensionstillgångar. Avdraget får emellertid minskas med ett belopp som motsvarar bankens rätt till ersättning för pensionskostnader från Handelsbankens Pensionsstiftelse. Slutligen ska även avdrag göras för tillstånd att inneha egna aktier i egenskap av marknadsgarant. Avdraget ska motsvara det högsta marknadsvärde tillståndet omfattar.

Övrigt primärkapital

Övrigt primärkapital utgörs av instrument som uppfyller kraven för primärkapitaltillskott. Dessa

är bland annat att tillskotten ska ha evig löptid och kunna förtidsinlösas tidigast efter fem år och först efter att tillstånd fås från tillsynsmyndigheten. Det nominella värdet ska kunna skrivas ned eller konverteras till aktier för att skapa kärnprimärkapital vid en förutbestämd nivå på kärnprimärkapitalet samt räntebetalningarna ska ovillkorligen kunna ställas in.

Bankens samtliga primärkapitaltillskott uppgår till 13,2 miljarder kronor. Av dessa emitterades under 2015 primärkapitaltillskott om 10,8 miljarder kronor som uppfyller kraven enligt CRR. Bankens övriga utestående primärkapitaltillskott är emellertid emitterade efter tillstånd enligt tidigare regelverk och inkluderas därmed i enlighet med övergångsregler i CRR. Dessa uppgår till 2,4 miljarder kronor och utgörs av så kallade enhanced primärkapitaltillskott. För enhanced primärkapitaltillskott, gäller att banken har rätt att omvandla instrumenten till eget kapital redan tidigare för att undvika att bryta mot regleringsmässiga krav. I händelse av likvidation skuldförs instrumenten, även till den del som sedan tidigare omvandlats till eget kapital och har då lika rätt till utskiftning av bolagets medel. Denna rätt är efterställd alla andra fordringshavare. Det är endast aktieägarna som har en sämre rätt till utskiftning. För enhanced primärkapitaltillskott har banken en ovillkorlig rätt att ställa in kupongbetalningar, det vill säga ränteutbetalning kan ställas in när som helst. I det fall utdelningsbara medel saknas måste kupongbetalningar ställas in för båda typer av tillskott.

Supplementärkapital

Det supplementära kapitalet utgörs av förlagslån med en löptid om minst fem år. Avdrag görs för förlagslånetillskott till försäkringsbolagen inom koncernen.

KAPITALKRAV**Kreditrisk**

Kapitalkravet för kreditrisk beräknas enligt schablonmetoden och internmetoden enligt CRR. För internmetoden återfinns två olika metoder: internmetoden utan egna skattningar av LGD och KF och internmetoden med egna skattningar av LGD och KF.

I internmetoden utan egna skattningar av LGD och KF beräknar banken med en egen metod sannolikheten för att kunden ska falla inom ett år (PD), medan övriga parametrar är givna i regelverket CRR. I internmetoden med egna skattningar av LGD och KF använder banken egna metoder för att beräkna förlust givet fallissemang (LGD) och exponeringsbeloppet.

Handelsbanken tillämpar internmetoden utan egna skattningar av LGD och KF för exponeringar mot institut, samt för vissa produkt- och säkerhetstyper avseende företagsexponeringar för hela regionbanksrörelsen samt i dotterbolagen Stadshypotek AB, Handelsbanken Finans AB, Handelsbanken Finans (Shanghai) Financial Leasing Co. Ltd och Rahoitus Oy.

Internmetoden med egna skattningar av LGD och KF tillämpas för merparten av exponeringarna mot stora företag, medelstora företag, fastighetsbolag och bostadsrättsföreningar i regionbanksrörelsen (exklusive Nederländerna), Handelsbanken Capital Markets, Stadshypotek AB och Handelsbanken Finans AB, samt hushållsexponeringar i Sverige, Norge, Finland och Danmark samt i dotterbolagen Stadshypotek AB, Handelsbanken Finans AB och Rahoitus Oy.

Internmetoden omfattade vid årsskiftet 79 procent (80) av det totala riskvägda exponeringsbeloppet för kreditrisk. För resterande kreditriskexponeringar beräknas kapitalkravet enligt schablonmetoden. Sifferuppgifter som redovisas i detta avsnitt avser minimikapitalkraven enligt Pelare 1 i kapitaltäckningsreglerna, CRR och CRD IV. När det i tabellerna står CRR är utgångspunkten hur minimikapitalkraven ser ut efter det att övergångsreglerna upphört att gälla. Övergångsreglerna gäller tills vidare.

I tabellen Kreditexponeringar godkända för internmetoden särredovisas repor och värdepapperslån eftersom dessa ger upphov till mycket låga kapitalkrav samtidigt som volymerna varierar betydligt över tiden. Det låga kapitalkravet beror på att exponeringen presenteras brutto och att exponeringen är säkerställd.

Den totala genomsnittliga riskvikten för exponeringar godkända för internmetoden minskade under året och uppgick till 14,3 procent (15,5). Minskningen beror främst på förändrad fördelning i kreditportföljen mellan företag, bostadsrättsföreningar och hushåll samt att den genomsnittliga riskvikten för företagsexponeringar har minskat. Detta i sin tur beror främst på ökad kreditvolym under året till motparter med relativt sett låga riskvikter samtidigt som volymen till motparter med relativt sett höga riskvikter minskat.

Kreditkvaliteten är god. Av Handelsbankens företagsexponeringar var 97 procent (97) kunder med en bedömd återbetalningsförmåga som var normal, eller bättre än normal, det vill säga hade en riskklassificering mellan 1 och 5 i bankens tiogradiga skala för riskklassificering. Internmetoden baseras på historiska förluster från såväl de senaste årens finanskris som den svenska bankkrisen i början av 1990-talet. Riskvikterna speglar det faktum att Handelsbanken under lång tid uppvisat låga kreditförluster. De tillämpade riskmåten innehåller försiktighetsmarginaler för att säkerställa att risken inte underskattas.

Nivån på riskvikten för företagsexponeringar återspeglar portföljsammansättningen och hur olika lån klassificeras till olika exponeringsklasser. Kapitalkravet för aktieexponeringar i internmetoden beräknas enligt förenklad riskviktsmetod.

För närmare information om förändringar under året hänvisas till bankens delårsrapporter under 2016 samt till bankens publikation Risk och kapitalhantering – information enligt Pelare 3.

Marknadsrisk

Kapitalkravet för marknadsrisk beräknas för bankens konsoliderade situation. Kapitalkravet för ränterisker och aktiekursrisker beräknas dock endast för positioner i handelslagret. Vid beräkning av kapitalkravet för marknadsrisker tillämpas schablonmetoden.

Operativ risk

Handelsbanken använder schablonmetoden för att beräkna kapitalkravet för operativa risker. Kapitalkravet enligt schablonmetoden beräknas genom att en i regelverket bestämd faktor multipliceras med den genomsnittliga rörelseintäkten under de tre senaste verksamhetsåren. Olika faktorer tillämpas för olika affärssegment.

KAPITALTÄCKNING FÖR DET FINANSIELLA KONGLOMERATET

Institut och försäkringsbolag som ingår i det finansiella konglomeratet ska ha en kapitalbas som är tillräckligt stor för att uppfylla konglomeratets kapitalkrav. Kapitalbasen för det finansiella konglomeratet har beräknats med hjälp av en kombination av sammanläggnings- och avräkningsmetoden och konsolideringsmetoden. Detta innebär att kapitalbasen för konsoliderad situation har lagts samman med kapitalbasen för Handelsbanken Liv AB Försäkringsgrupp. För att beräkna kravet för konglomeratet har på motsvarande sätt kapitalkravet för konsoliderad situation adderats med solvenskraven för försäkringsgruppen.

Företag som ingår i konsoliderad situation	Ägarandel, %	Organisationsnummer	Säte
Handelsbanken AB (publ)¹		502007-7862	Stockholm
KONCERNFÖRETAG			
Handelsbanken Finans AB¹	100	556053-0841	Stockholm
Kredit-Inkasso AB	100	556069-3185	Stockholm
Handelsbanken Rahoitus Oy	100	0112308-8	Helsingfors
Kredit-Inkasso AS	100	955074203	Fredrikstad
Handelsbanken Finans (Shanghai) Financial Leasing Co., Ltd	100	310101717882194	Shanghai
Stadshypotek AB¹	100	556459-6715	Stockholm
Svenska Intecknings Garanti AB Sigab (inaktiv)	100	556432-7285	Stockholm
Handelsbanken Fondbolagsförvaltning AB	100	556070-0683	Stockholm
Handelsbanken Fonder AB	100	556418-8851	Stockholm
Handelsinvest Investeringsförvaltning A/S	100	12930879	Köpenhamn
Handelsbanken Fondbolag Ab	100	1105019-3	Helsingfors
Handelsbanken Kapitalförvaltning AS	100	973194860	Oslo
Xact Kapitalförvaltning AB	100	556997-8140	Stockholm
AB Handel och Industri	100	556013-5336	Stockholm
Heartwood Wealth Management Limited	100	04132340	London
Heartwood Nominees Limited (inaktiv)	100	2299877	London
Heartwood Second Nominees Limited (inaktiv)	100	3193458	London
Private Office Limited (inaktiv)	100	4332528	London
Optimix Vermogensbeheer N.V.	100	33194359	Amsterdam
Optimix Beheer en Belegging B.V. (inaktiv)	100	33186584	Amsterdam
Övriga dotterbolag			
Ejendomsselskabet af 1. maj 2009 A/S ¹	100	59173812	Hillerød
Forva AS	100	945812141	Oslo
Handelsbanken Markets Securities, Inc ¹	100	11-3257438	New York
Lokalbolig A/S	62,79	78488018	Hillerød
Rådstuplass 4 AS	100	910508423	Bergen
SIL (Nominees) Limited (inaktiv)	100	1932320	London
Svenska Property Nominees Limited (inaktiv)	100	2308524	London
Lila stugan i Stockholm AB (inaktiv)	100	556993-9084	Stockholm
Ecster AB (inaktiv)	100	556993-2311	Stockholm
Blå stugan i Stockholm (inaktiv)	100	556993-9357	Stockholm
Dotterbolag till Handelsbanken Liv Försäkrings AB			
Handelsbanken Fastigheter AB	100	556873-0021	Stockholm
INTRESSEFÖRETAG			
Bankomatcentralen AB	20	556197-2265	Stockholm
BGC Holding AB	25,38	556607-0933	Stockholm
Bankgirocentralen BGC AB ²	100	556047-3521	Stockholm
Bankgirot Business Transactions Sweden AB ²	100	556564-5404	Stockholm
Finansiell ID-teknik BID AB	28,3	556630-4928	Stockholm
UC AB	24,48	556137-5113	Stockholm
UC Affärsfakta AB ²	100	556613-0042	Stockholm
UC Marknadsinformation AB ²	100	556948-5518	Stockholm
UC Aktieadministration AB ²	100	556961-2079	Stockholm
UC Bostadsvärdering AB ²	100	556576-7133	Stockholm
UC allabolag AB ²	100	556730-7367	Stockholm
Bankomat AB	20	556817-9716	Stockholm
BDB Bankernas Depå AB ²	100	556695-3567	Stockholm
Getswish AB	20	556913-7382	Stockholm
Add Value Fund Management B.V.	45	19196768	Amsterdam
¹ Kreditinstitut.			
² Avser ägande i dotterbolag samt intressebolag.			
Företag som inte ingår i konsoliderad situation	Ägarandel, %	Organisationsnummer	Säte
Handelsbanken Liv Försäkring AB (koncernen exkl Handelsbanken Fastigheter AB)	100	516401-8284	Stockholm
Svenska Re S.A.	100	RCS Lux B-32053	Luxemburg
Handelsbanken Skadeförsäkrings AB	100	516401-6767	Stockholm
Dyson Group plc	44,5	163096	Sheffield
EFN Ekonomikanalen AB	100	556930-1608	Stockholm
SHB Liv Försäkringsaktiebolag	100	2478149-7	Helsingfors
Svenska RKA International Insurance Services AB (inaktiv)	100	556324-2964	Stockholm

K51 Forts

Balansräkning	2016		2015	
	Konsoliderad situation	Koncern	Konsoliderad situation	Koncern
mkr				
TILLGÅNGAR				
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker	199 362	199 362	202 630	202 630
Övrig utlåning till centralbanker	25 527	25 527	34 118	34 118
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	94 247	97 205	71 441	74 777
Utlåning till övriga kreditinstitut	31 347	31 347	49 597	49 656
Utlåning till allmänheten	1 964 751	1 963 622	1 867 846	1 866 467
Värdeförändring på räntesäkrad post i portföljsäkring	35	35	27	27
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	60 311	63 909	40 977	44 513
<i>varav räntebärande instrument klassificerade som tillgängliga för försäljning (redovisat värde)</i>	5 464	5 464	3 479	3 479
<i>varav räntebärande instrument klassificerade som tillgängliga för försäljning, ackumulerad värdeförändring</i>	-62	-107	-100	-194
Aktier och andelar	19 345	20 412	29 338	30 387
<i>varav aktier klassificerade som tillgängliga för försäljning (redovisat värde)</i>	1 618	1 618	6 581	6 581
<i>varav aktier klassificerade som tillgängliga för försäljning, ackumulerad värdeförändring</i>	1 041	1 041	2 268	2 268
Andelar i intresseföretag	6 510	255	6 626	245
Tillgångar där kunden står för värdeförändringsrisken	4 500	118 646	3 422	105 146
Derivatinstrument	82 632	82 633	85 347	85 347
<i>varav kassafödessäkringar</i>	2 487	2 487	4 940	4 940
Återförsäkringstillgångar	-	9	-	10
Immateriella tillgångar	9 288	9 393	8 179	8 254
Fastigheter och inventarier	2 387	2 387	2 348	2 348
Aktuella skattefordringar	26	38	143	143
Uppskjutna skattefordringar	962	962	1 489	1 489
<i>varav relaterade till kassafödessäkringar</i>	-	-	-	-
<i>varav relaterade till räntebärande instrument klassificerade som tillgängliga för försäljning</i>	22	22	37	37
Pensionstillgångar	-	-	-	-
Tillgångar som innehas för försäljning	1	1	-	1 442
Övriga tillgångar	5 338	5 615	8 786	8 887
Förtbetalda kostnader och upplupna intäkter	6 153	6 222	6 164	6 247
Summa tillgångar	2 512 722	2 627 580	2 418 478	2 522 133
SKULDER OCH EGET KAPITAL				
Skulder till kreditinstitut	178 734	178 781	163 770	163 770
In- och upplåning från allmänheten	826 274	829 336	754 164	753 855
Skulder där kunden står för värdeförändringsrisken	4 599	118 745	3 501	105 225
Emitterade värdepapper	1 261 765	1 261 765	1 245 367	1 245 367
Derivatinstrument	31 745	31 738	40 596	40 592
<i>varav kassafödessäkringar</i>	-	-	-	-
Korta positioner	1 572	1 572	2 416	2 416
Försäringsskulder	-	574	-	607
Aktuella skatteskulder	488	514	970	996
Uppskjutna skatteskulder	7 832	7 875	8 799	8 844
<i>varav relaterade till kassafödessäkringar</i>	702	702	1 393	1 393
<i>varav relaterade till aktier klassificerade som tillgängliga för försäljning</i>	6	6	130	130
Avsättningar	719	731	101	113
Pensionsskulder	2 121	2 161	5 263	5 314
Skulder hänförliga till tillgångar som innehas för försäljning	-	-	-	759
Övriga skulder	9 210	9 427	13 854	14 206
Upplupna kostnader och förtbetalda intäkter	14 412	14 580	17 440	17 585
Efterställda skulder	33 400	33 400	34 216	34 216
<i>varav primärkapitallån</i>	13 167	13 167	12 332	12 332
<i>varav lån med återstående löptid > 5 år</i>	17 354	17 354	16 706	16 706
<i>varav lån med återstående löptid < 5 år</i>	-	-	2 420	2 420
<i>varav övriga lån</i>	2 879	2 879	2 758	2 758
Summa skulder	2 372 871	2 491 199	2 290 457	2 393 865
Minoritetsintresse	6	6	4	4
Aktiekapital	3 013	3 013	2 956	2 956
<i>Innehav egna aktier</i>	-	-	-	-
Överkursfond	5 628	5 628	3 204	3 204
<i>varav eget kapital från sammansatta finansiella instrument</i>	1 045	1 045	1 045	1 045
Andra reserver	9 273	9 268	8 557	8 440
Balanserad vinst	101 857	102 222	97 705	97 322
Årets resultat, tillhörande aktieägare i Svenska Handelsbanken AB	20 074	16 244	15 595	16 342
Summa eget kapital	139 851	136 381	128 021	128 268
Summa skulder och eget kapital	2 512 722	2 627 580	2 418 478	2 522 133

Kapitalbas under övergångsperioden	Belopp som omfattas av bestämmelser om behandling som tillämpades före förordningen (EU) nr 575/2013 eller föreskrivet restvärde enligt förordningen (EU) nr 575/2013	Belopp som omfattas av bestämmelser om behandling som tillämpades före förordningen (EU) nr 575/2013 eller föreskrivet restvärde enligt förordningen (EU) nr 575/2013
mkr	2016	2015
Kärnprimärkapital: instrument och reserver		
Kapitalinstrument och tillhörande överkursfonder	7 597	5 832
<i>varav aktiekapital</i>	7 597	5 760
<i>varav konvertibler</i>		72
Ej utdelade vinstmedel	101 857	97 705
Ackumulerat annat totalresultat (och andra reserver, för att inkludera realiserade vinster och förluster enligt tillämpliga redovisningsstandarder)	10 084	8 556
Reserveringar för allmänna risker i bankrörelse		
Belopp för kvalificerade poster som avses i artikel 484.3 och tillhörande överkursfonder som omfattas av utfasning från kärnprimärkapitalet		
Kapitaltillskott från den offentliga sektorn för vilka äldre regler får tillämpas till den 1 januari 2018		
Minoritetsintressen (tillåtet belopp i konsoliderat kärnprimärkapital)	-	-
Delårsresultat netto efter avdrag för förutsebara kostnader och utdelningar som har verifierats av personer som har en oberoende ställning	10 352	4 153
Kärnprimärkapital före lagstiftningsjusteringar	129 890	116 246
Kärnprimärkapital: lagstiftningsjusteringar		
Ytterligare värdejusteringar (negativt belopp)	-645	-553
Immateriella tillgångar (netto efter minskning för tillhörande skatteskulder) (negativt belopp) [ej relevant i EU-förordningen]	-9 355	-8 246
Uppskjutna skattefordringar som är beroende av framtida lönsamhet, utom sådana som uppstår till följd av temporära skillnader (netto efter minskning för tillhörande skatteskuld när villkoren i artikel 38.3 är uppfyllda) (negativt belopp)	-	-
Reserver i verkligt värde relaterade till vinster eller förluster på kassafödessäkringar	-2 487	-4 940
Negativa belopp till följd av beräkningen av förväntade förlustbelopp	-1 527	-1 395
Eventuell ökning i eget kapital till följd av värdepapperiserade tillgångar (negativt belopp)	-	-
Vinster eller förluster på skulder som värderas till verkligt värde och som beror på ändringar av institutets egen kreditstatus	-	-
Förmånsbestämda pensionsplaner (negativt belopp)	-	-
Ett instituts direkta och indirekta innehav av egna kärnprimärkapitalinstrument (negativt belopp)	-636	-577
Innehav av kärnprimärkapitalinstrument i enheter i den finansiella sektorn med vilka institutet har ett korsvist ägande som är avsett att på konstlad väg öka institutets kapitalbas (negativt belopp)	-	-
Institutets direkta och indirekta innehav av kärnprimärkapitalinstrument i enheter i den finansiella sektorn i vilka institutet inte har någon väsentlig investering (belopp över tröskelvärdet på 10%, netto efter godtagbara korta positioner) (negativt belopp)	-	-
Institutets direkta, indirekta och syntetiska innehav av kärnprimärkapitalinstrument i enheter i den finansiella sektorn i vilka institutet har en väsentlig investering (belopp över tröskelvärdet på 10%, netto efter godtagbara korta positioner) (negativt belopp) [ej relevant i EU-förordningen]	-	-
Exponeringsbelopp för följande poster som är kvalificerade för en riskvikt på 1 250% när institutet väljer alternativet med avdrag	-	-
<i>varav kvalificerade innehav utanför den finansiella sektorn (negativt belopp)</i>	-	-
<i>varav värdepapperiseringspositioner (negativt belopp)</i>	-	-
<i>varav transaktioner utan samtidig motprestation (negativt belopp)</i>	-	-
Uppskjutna skattefordringar som uppstår till följd av temporära skillnader (belopp över tröskelvärdet på 10%, netto efter minskning av tillhörande skatteskuld när villkoren i artikel 38.3 är uppfyllda) (negativt belopp)	-	-
Belopp som överskrider tröskelvärdet på 15% (negativt belopp)	-	-
<i>varav institutets direkta och indirekta innehav av kärnprimärkapitalinstrument i enheter i den finansiella sektorn när institutet har en väsentlig investering i de enheterna</i> [ej relevant i EU-förordningen]	-	-
<i>varav uppskjutna skattefordringar som uppstår till följd av temporära skillnader</i>	-	-
Förluster för innevarande räkenskapsår (negativt belopp)	-	-
Förutsebara skatter som är relaterade till kärnprimärkapitalposter (negativt belopp)	-	-
Lagstiftningsjusteringar som tillämpats på kärnprimärkapital med avseende på belopp som omfattas av behandling som föreskrivs i lagstiftningen före kapitaltäckningsförordningen		
Lagstiftningsjusteringar som avser realiserade vinster och förluster i enlighet med artiklarna 467 och 468		
<i>varav filter för realiserad vinst, aktier klassificerade som tillgängliga för försäljning</i>		
Belopp som ska dras av från eller läggas till kärnprimärkapital med avseende på ytterligare filter och avdrag som krävs enligt bestämmelserna före kapitaltäckningsförordningen		
Avdrag från kvalificerade primärkapitaltillskott som överskrider institutets primärkapitaltillskott (negativt belopp)	-	-
Sammanlagda lagstiftningsjusteringar av kärnprimärkapital	-14 650	-15 711
Kärnprimärkapital	115 240	100 535

Uppställning i enlighet med kraven i Genomförandeförordningen (EU) nr 1423/2013.

K51 Forts

Kapitalbas under övergångsperioden	Belopp som omfattas av bestämmelser om behandling som tillämpades före förordningen (EU) nr 575/2013 eller föreskrivet restvärde enligt förordningen (EU) nr 575/2013		Belopp som omfattas av bestämmelser om behandling som tillämpades före förordningen (EU) nr 575/2013 eller föreskrivet restvärde enligt förordningen (EU) nr 575/2013	
	2016	2015	2015	2015
mkr				
Primärkapitaltillskott: instrument				
Kapitalinstrument och tillhörande överkursfonder	10 815		9 981	
<i>varav klassificerade som eget kapital enligt tillämpliga redovisningsstandarder</i>				
<i>varav klassificerade som skulder enligt tillämpliga redovisningsstandarder</i>	10 815		9 981	
Belopp för kvalificerande poster som avses i artikel 484.4 och tillhörande överkursfonder som omfattas av utfasning från primärkapitaltillskottet	2 353	2 353	2 351	2 351
Kapitaltillskott från den offentliga sektorn för vilka äldre regler får tillämpas till den 1 januari 2018				
Kvalificerande primärkapital som ingår i konsoliderat primärkapitaltillskott (inbegripet minoritetsintressen som inte tas med i rad 5) som utfärdats av dotterföretag och innehas av tredje part	-		-	
<i>varav instrument som utfärdats av dotterföretag och som omfattas av utfasning</i>				
Primärkapitaltillskott före lagstiftningsjusteringar	13 168		12 332	
Primärkapitaltillskott: lagstiftningsjusteringar				
Ett instituts direkta och indirekta innehav av egna primärkapitaltillskottsinstrument (negativt belopp)	-400	-400	-399	-399
Innehav av primärkapitaltillskottsinstrument i enheter i den finansiella sektorn med vilka institutet har ett korsvist ägande som är avsett att på konstlad väg öka institutets kapitalbas (negativt belopp)	-		-	
Direkta och indirekta innehav av primärkapitaltillskottsinstrument i enheter i den finansiella sektorn i vilka institutet inte har någon väsentlig investering (belopp över tröskelvärdet på 10%, netto efter godtagbara korta positioner) (negativt belopp)	-		-	
Institutets direkta och indirekta innehav av primärkapitaltillskottsinstrument i enheter i den finansiella sektorn i vilka institutet har en väsentlig investering (belopp över tröskelvärdet på 10%, netto efter godtagbara korta positioner) (negativt belopp)	-		-	
Lagstiftningsjusteringar som tillämpats på primärkapitaltillskottet med avseende på belopp som omfattas av behandling som föreskrivs i lagstiftningen före kapitaltäckningsförordningen och övergångsbehandling som omfattas av utfasning i enlighet med förordning (EU) nr 575/2013 (dvs restvärde enligt kapitaltäckningsförordningen)				
Restvärden som dras av från primärkapitaltillskottet med avseende på avdrag från kärnprimärkapital under övergångsperioden i enlighet med artikel 472 i förordning (EU) nr 575/2013				
<i>varav poster ska redovisas rad för rad, t ex väsentliga delårsförluster netto, immateriella tillgångar, underskott i avsättningar i förhållande till förväntade förluster osv</i>				
Restvärden som dras av från primärkapitaltillskottet med avseende på avdrag från supplementärkapital under övergångsperioden i enlighet med artikel 475 i förordning (EU) nr 575/2013				
<i>varav poster ska redovisas rad för rad, t ex korsvist ägande av supplementärkapitalinstrument, direkta innehav av icke-väsentliga investeringar i kapitalet hos andra enheter i den finansiella sektorn osv</i>				
Belopp som ska dras av från eller läggas till primärkapitaltillskottet med avseende på ytterligare filter och avdrag som krävs enligt bestämmelserna före kapitaltäckningsförordningen				
Avdrag från kvalificerade supplementärkapital som överskrider institutets supplementärkapital (negativt belopp)				
Summa lagstiftningsjusteringar av primärkapitaltillskott	-400		-399	
Primärkapitaltillskott	12 768		11 933	
Primärkapital (primärkapital = kärnprimärkapital + primärkapitaltillskott)	128 008		112 468	
Supplementärkapital: instrument och avsättningar				
Kapitalinstrument och tillhörande överkursfonder	17 354		17 150	444
Belopp för kvalificerande poster som avses i artikel 484.5 och tillhörande överkursfonder som omfattas av utfasning från supplementärkapitalet				
Kapitaltillskott från den offentliga sektorn för vilka äldre regler får tillämpas till den 1 januari 2018				
Kvalificerande kapitalbasinstrument som ingår i konsoliderat supplementärkapital (inbegripet minoritetsintressen och primärkapitaltillskottsinstrument som inte tas med i raderna 5 eller 34) som utfärdats av dotterföretag och innehas av tredje part	-		-	
<i>varav instrument som utfärdats av dotterbolag och som omfattas av utfasning</i>				
Kreditriskjusteringar	-		-	
Supplementärkapital före lagstiftningsjusteringar	17 354		17 150	

Uppställning i enlighet med kraven i Genomförandeförordningen (EU) nr 1423/2013.

Kapitalbas under övergångsperioden	Belopp som omfattas av bestämmelser om behandling som tillämpades före förordningen (EU) nr 575/2013 eller föreskrivet restvärde enligt förordningen (EU) nr 575/2013	Belopp som omfattas av bestämmelser om behandling som tillämpades före förordningen (EU) nr 575/2013 eller föreskrivet restvärde enligt förordningen (EU) nr 575/2013
mkr	2016	2015
Supplementärkapital: lagstiftningsjusteringar		
Ett instituts direkta och indirekta innehav av egna supplementärkapitalinstrument och efterställda lån (negativt belopp)	-	-
Innehav av supplementärkapitalinstrument och efterställda lån i enheter i den finansiella sektorn med vilka institutet har ett korsvist ägande som är avsett att på konstlad väg öka institutets kapitalbas (negativt belopp)	-	-
Direkta och indirekta innehav av supplementärkapitalinstrument och efterställda lån i enheter i den finansiella sektorn i vilka institutet inte har någon väsentlig investering (belopp över tröskelvärdet på 10%, netto efter godtagbara korta positioner) (negativt belopp)	-	-
<i>varav nya innehav som inte omfattas av övergångsarrangemang</i>	-	-
<i>varav innehav som fanns före den 1 januari 2013 och som omfattas av övergångsarrangemang</i>	-	-
Institutets direkta och indirekta innehav av supplementärkapitalinstrument och efterställda lån i enheter i den finansiella sektorn i vilka institutet har en väsentlig investering (netto efter godtagbara korta positioner) (negativt belopp)	-1 129	-1 129
Lagstiftningsjusteringar som tillämpats på supplementärkapital med avseende på belopp som omfattas av behandling som föreskrivs i lagstiftningen före kapitaltäckningsförordningen och övergångsbehandling som omfattas av utfasning i enlighet med förordning (EU) nr 575/2013 (dvs restvärde enligt kapitaltäckningsförordningen)		
Restvärden som dras av från supplementärkapital med avseende på avdrag från kärnprimärkapital under övergångsperioden i enlighet med artikel 472 i förordning (EU) nr 575/2013		
<i>varav poster ska redovisas rad för rad, t ex väsentliga delårsförluster netto, immateriella tillgångar, underskott i avsättningar i förhållande till förväntade förluster osv</i>		
Restvärden som dras av från supplementärkapital med avseende på avdrag från primärkapitaltillskott under övergångsperioden i enlighet med artikel 475 i förordning (EU) nr 575/2013		
<i>varav poster ska redovisas rad för rad, t ex korsvist ägande av primärkapitaltillskottsinstrument, direkta innehav av icke-väsentliga investeringar i kapitalet hos andra enheter i den finansiella sektorn osv</i>		
Belopp som ska dras av från eller läggas till supplementärkapital med avseende på ytterligare filter och avdrag som krävs enligt de bestämmelser som tillämpades före kapitaltäckningsförordningen		
Summa lagstiftningsjusteringar av supplementärkapital	-1 129	-1 129
Supplementärkapital	16 225	16 021
Totalt kapital (totalt kapital = primärkapital + supplementärkapital)	144 233	128 489
Riskvägda tillgångar med avseende på belopp som omfattas av behandling som föreskrivs i de bestämmelser som tillämpades före kapitaltäckningsförordningen och övergångsbehandling som omfattas av utfasning i enlighet med förordning (EU) nr 575/2013 (dvs restvärde enligt kapitaltäckningsförordningen)	458 787	473 132
<i>varav kapitaltillskott till försäkringsbolag inom koncernen som inte dragits av från kärnprimärkapital (restvärden enligt förordning (EU) nr 575/2013)</i>	15 633	15 633
<i>varav uppskjutna skattefordringar som inte dragits av från kärnprimärkapital (restvärden enligt förordning (EU) nr 575/2013)</i>	1 856	3 220
Poster som inte dragits av från supplementärkapitalinstrument (restvärden enligt förordning (EU) nr 575/2013) (poster ska redovisas rad för rad, t ex indirekta innehav av egna supplementärkapitalinstrument, innehav av icke-väsentliga investeringar i kapital hos andra enheter i den finansiella sektorn, indirekta innehav av väsentliga investeringar i kapital hos andra enheter i den finansiella sektorn osv)	-	-
Summa riskvägda tillgångar	458 787	473 132
Kapitalrelationer och buffertar		
Kärnprimärkapital (som procentandel av det riskvägda exponeringsbeloppet)	25,1	21,2
Primärkapital (som procentandel av det riskvägda exponeringsbeloppet)	27,9	23,8
Totalt kapital (som procentandel av det riskvägda exponeringsbeloppet)	31,4	27,2
Institutsspecifika buffertkrav (krav på kärnprimärkapital i enlighet med artikel 92.1 a plus krav på kapitalkonserveringsbuffert och kontracyklisk kapitalbuffert, plus systemriskbuffert, plus buffert för systemviktiga institut (buffert för globala systemviktiga institut eller andra systemviktiga institut) uttryckt som en procentandel av det riskvägda exponeringsbeloppet)	6,4	6,1
<i>varav krav på kapitalkonserveringsbuffert</i>	2,5	2,5
<i>varav krav på kontracyklisk kapitalbuffert</i>	0,9	0,6
<i>varav krav på systemriskbuffert</i>	3,0	3,0
<i>varav buffert för globalt systemviktigt institut eller för annat systemviktigt institut</i>	0	0
Kärnprimärkapital tillgängligt att användas som buffert (som procentandel av det riskvägda exponeringsbeloppet)	20,6	16,7
[ej relevant i EU-förordningen]		
[ej relevant i EU-förordningen]		
[ej relevant i EU-förordningen]		

Uppställning i enlighet med kraven i Genomförandeförordningen (EU) nr 1423/2013.

K51 Forts

Kapitalbas under övergångsperioden	Belopp som omfattas av bestämmelser om behandling som tillämpades före förordningen (EU) nr 575/2013 eller föreskrivet restvärde enligt förordningen (EU) nr 575/2013	Belopp som omfattas av bestämmelser om behandling som tillämpades före förordningen (EU) nr 575/2013 eller föreskrivet restvärde enligt förordningen (EU) nr 575/2013
mkr	2016	2015
Kapitalrelationer och buffertar		
Direkta och indirekta innehav av kapital i enheter i den finansiella sektorn i vilka institutet inte har någon väsentlig investering (belopp under tröskelvärdet på 10%, netto efter godtagbara korta positioner)	0	3
Instituttets direkta och indirekta innehav av kärnprimärkapitalinstrument i enheter i den finansiella sektorn i vilka institutet har en väsentlig investering (belopp under tröskelvärdet på 10%, netto efter godtagbara korta positioner)	-	-
[ej relevant i EU-förordningen]		
Uppskjutna skattefordringar som uppstår till följd av temporära skillnader (belopp under tröskelvärdet på 10%, netto efter minskning av tillhörande skatteskuld när villkoren i artikel 38.3 är uppfyllda) (negativt belopp)	-743	-1 288
Tak som ska tillämpas på inkludering av avsättningar i supplementärkapital		
Kreditriskjusteringar som inkluderas i supplementärkapitalet med avseende på exponeringar som omfattas av schablonmetoden (före tillämpningen av taket)		
Tak för inkludering av kreditriskjusteringar i supplementärkapitalet enligt schablonmetoden		
Kreditriskjusteringar som inkluderas i supplementärkapitalet med avseende på exponeringar som omfattas av intermetoden (före tillämpningen av taket)		
Tak för inkludering av kreditriskjusteringar i supplementärkapitalet enligt intermetoden		
Kapitalinstrument som omfattas av utfasningsarrangemang (får endast tillämpas mellan den 1 januari 2013 och den 1 januari 2022)		
Nuvarande tak för kärnprimärkapitalinstrument som omfattas av utfasningsarrangemang	174	203
Belopp som utesluts från kärnprimärkapital på grund av tak (överskjutande belopp över taket efter inlösen och förfallodagar)		
Nuvarande tak för primärkapitaltillskottsinstrument som omfattas av utfasningsarrangemang	7 335	8 558
Belopp som utesluts från primärkapitaltillskott på grund av tak (överskjutande belopp över taket efter inlösen och förfallodagar)		
Nuvarande tak för supplementärkapitalinstrument som omfattas av utfasningsarrangemang	4 444	5 185
Belopp som utesluts från supplementärkapital på grund av tak (överskjutande belopp över taket efter inlösen och förfallodagar)		

Uppställning i enlighet med kraven i Genomförandeförordningen (EU) nr 1423/2013.

De viktigaste delarna i kärnprimärkapitalinstrument

	Svenska Handelsbanken AB	Svenska Handelsbanken AB
Emittent	Svenska Handelsbanken AB	Svenska Handelsbanken AB
Unik identifieringskod (t ex identifieringskod från Cusip, Isin eller Bloomberg för privata placeringar)	SE0000193120	SE0000152084
Reglerade lag(ar) för instrument	Svensk rätt	Svensk rätt
<i>Rättslig behandling</i>		
Övergångsbestämmelser enligt kapitalkravsförordningen	Kärnprimärkapital	Kärnprimärkapital
Bestämmelser enligt kapitalkravsförordningen efter övergångsperioden	Kärnprimärkapital	Kärnprimärkapital
Godtagbara på individuell/grupp (undergruppsnivå)/individuell och grupp (undergruppsnivå)	Individuell och grupp (undergruppsnivå)	Individuell och grupp (undergruppsnivå)
Instrumenttyp (typer ska specificeras av varje jurisdiktion)	Aktiekapital, serie A	Aktiekapital, serie B
Belopp som redovisas i lagstadgat kapital (valutan i miljoner, enligt senaste rapporteringsdatum)	7 445 mkr	152 mkr
Instrumentets nominella belopp	2 958 mkr	55 mkr
Emissionspris	7 445 mkr	152 mkr
Inlösenpris	N/A	N/A
Redovisningsklassificering	Eget kapital	Eget kapital
Ursprungligt emissionsdatum	1871	1990
Eviga eller tidsbestämda	Evigt	Evigt
Ursprunglig förfallodag	N/A	N/A
Emittentens inlösenrätt omfattas av krav på förhandstillstånd från tillsynsmyndigheten	N/A	N/A
Valfritt inlösendatum, villkorade inlösendatum och inlösenbelopp	N/A	N/A
Efterföljande inlösendatum, i förekommande fall	N/A	N/A
<i>Kuponger/utdelningar</i>		
Fast eller rörlig utdelning/kupong	N/A	N/A
Kupongränta och eventuellt tillhörande index	N/A	N/A
Förekomst av utdelningsstopp	N/A	N/A
Helt skönsmässigt, delvis skönsmässigt eller obligatoriskt (i fråga om tidpunkt)	N/A	N/A
Helt skönsmässigt, delvis skönsmässigt eller obligatoriskt (i fråga om belopp)	N/A	N/A
Förekomst av step-up eller annat incitament för återinlösen	Nej	Nej
Icke-kumulativa eller kumulativa	Icke-kumulativa	Icke-kumulativa
Konvertibla eller icke-konvertibla	Ej konvertibelt	Ej konvertibelt
Om konvertibla, konverteringstrigger(s)	N/A	N/A
Om konvertibla, helt eller delvis	N/A	N/A
Om konvertibla, omräkningskurs	N/A	N/A
Om konvertibla, obligatorisk eller frivillig konvertering	N/A	N/A
Om konvertibla, ange typ av instrument som konvertering görs till	N/A	N/A
Om konvertibla, ange emittent för det instrument som konverteringen görs till	N/A	N/A
Nedskrivningsdelar	Nej	Nej
Om nedskrivning, nedskrivningstrigger(s)	N/A	N/A
Om nedskrivning, fullständig eller delvis	N/A	N/A
Om nedskrivning, permanent eller tillfällig	N/A	N/A
Om nedskrivningen är tillfällig, beskriv uppskrivningsmekanismen	N/A	N/A
Position i prioriteringshierarkin för likvidation (ange typ av instrument som är direkt högre i rangordningen)	Lägst, närmast högre är primärkapitaltillskott	Lägst, närmast högre är primärkapitaltillskott
Delar från övergångsperioden som inte uppfyller kraven	Nej	Nej
Om ja, ange vilka delar som inte uppfyller kraven	N/A	N/A

Uppställning i enlighet med kraven i Genomförandeförordningen (EU) nr 1423/2013.

K51 Forts

De viktigaste delarna i primärkapitalinstrument

Emittent	Svenska Handelsbanken AB	Svenska Handelsbanken AB	Svenska Handelsbanken AB
Unik identifieringskod (t ex identifieringskod från Cusip, Isin eller Bloomberg för privata placeringar)	SE0002450601	XS0406264092	XS1194054166
Reglerade lag(ar) för instrument	Svensk rätt	Huvudsakligen engelsk rätt, svensk insolvensrätt	Huvudsakligen engelsk rätt, svensk insolvensrätt
<i>Rättslig behandling</i>			
Övergångsbestämmelser enligt kapitalkravsförordningen	Primärkapitaltillskott	Primärkapitaltillskott	Primärkapitaltillskott
Bestämmelser enligt kapitalkravsförordningen efter övergångsperioden	Ej godtagbart	Supplementärkapital	Primärkapital
Godtagbara på individuell/grupp (undergruppsnivå)/individuell och grupp (undergrupps)nivå	Individuell och grupp (undergrupps)nivå	Individuell och grupp (undergrupps)nivå	Individuell och grupp (undergrupps)nivå
Instrumenttyp (typer ska specificeras av varje jurisdiktion)	Primärkapitaltillskott	Primärkapitaltillskott	Primärkapitaltillskott
Belopp som redovisas i lagstadgat kapital (valutan i miljoner, enligt senaste rapporteringsdatum)	3 mkr	2 350 mkr	10 815 mkr
Instrumentets nominella belopp	3 mkr	2 350 mkr	1 200 mUSD
Emissionspris	100%	100%	100%
Inlösenpris	100%	100%	100%
Redovisningsklassificering	Skuld – upplupet anskaffningsvärde	Skuld – upplupet anskaffningsvärde	Skuld – upplupet anskaffningsvärde
Ursprungligt emissionsdatum	2008-06-12	2008-12-19	2015-02-25
Eviga eller tidsbestämda	Evigt	Evigt	Evigt
Ursprunglig förfalldag	Ingen förfalldag	Ingen förfalldag	Ingen förfalldag
Emittentens inlösenrätt omfattas av krav på förhandstillstånd från tillsynsmyndigheten	Ja	Ja	Ja
Valfritt inlösendatum, villkorade inlösendatum och inlösenbelopp	2013-05-21	2019-03-19	2021-03-01
Efterföljande inlösendatum, i förekommande fall	Inlösenbart löpande med 40 dagars karenstid	Inlösenbart vid varje påföljande räntebetaldningsdag efter första inlösendatum	Inlösenbart vid varje påföljande räntebetaldningsdag efter första inlösendatum
<i>Kuponger/utdelningar</i>			
Fast eller rörlig utdelning/kupong	Rörlig	Fast	Fast
Kupongränta och eventuellt tillhörande index	0,18%	11,00%	5,25%
Förekomst av utdelningsstopp	Ja	Ja	Ja
Helt skönmässigt, delvis skönmässigt eller obligatoriskt (i fråga om tidpunkt)	Delvis skönmässigt	Delvis skönmässigt	Helt skönmässigt
Helt skönmässigt, delvis skönmässigt eller obligatoriskt (i fråga om belopp)	Delvis skönmässigt	Delvis skönmässigt	Helt skönmässigt
Förekomst av step-up eller annat incitament för återinlösen	Ja	Ja	Nej
Icke-kumulativa eller kumulativa	Icke-kumulativa	Icke-kumulativa	Icke-kumulativa
Konvertibla eller icke-konvertibla	Konvertibelt	Ej konvertibelt	Ej konvertibelt
Om konvertibla, konverteringstrigger(s)	Helt skönmässigt	N/A	N/A
Om konvertibla, helt eller delvis	Helt eller delvis	N/A	N/A
Om konvertibla, omräkningskurs	62,52 kr per aktie	N/A	N/A
Om konvertibla, obligatorisk eller frivillig konvertering	Frivilligt	N/A	N/A
Om konvertibla, ange typ av instrument som konvertering görs till	Aktiekapital, serie A	N/A	N/A
Om konvertibla, ange emittent för det instrument som konverteringen görs till	Svenska Handelsbanken AB	N/A	N/A
Nedskrivningsdelar	Ja	Ja	Ja
Om nedskrivning, nedskrivningstrigger(s)	Förväntat brott mot kapitalkrav	Förväntat brott mot kapitalkrav	Kärnprimärkapitalrelation 8% konsoliderat, 5,125% moderbolag
Om nedskrivning, fullständig eller delvis	Fullständig eller delvis	Fullständig eller delvis	Fullständig eller delvis
Om nedskrivning, permanent eller tillfällig	Tillfällig	Tillfällig	Tillfällig
Om nedskrivningen är tillfällig, beskriv uppskrivningsmekanismen	Fullt diskretionär	Fullt diskretionär	Fullt diskretionär
Position i prioriteringshierarkin för likvidation (ange typ av instrument som är direkt högre i rangordningen)	Efterställt alla instrument utom aktier, närmast högre är förlagslån	Efterställt alla instrument utom aktier, närmast högre är förlagslån	Efterställt alla instrument utom aktier, närmast högre är förlagslån
Delar från övergångsperioden som inte uppfyller kraven	Ja	Ja	N/A
Om ja, ange vilka delar som inte uppfyller kraven	Step-up samt utdelningsstopp	Step-up samt utdelningsstopp	N/A

Uppställning i enlighet med kraven i Genomförandeförordningen (EU) nr 1423/2013.

De viktigaste delarna i supplementärkapitalinstrument

Emittent	Svenska Handelsbanken AB	Svenska Handelsbanken AB	Svenska Handelsbanken AB
Unik identifieringskod (t ex identifieringskod från Cusip, Isin eller Bloomberg för privata placeringar)	XS1014674227	XS0842167719	XS0842167552
Reglerade lag(ar) för instrument	Huvudsakligen engelsk rätt, svensk insolvensrätt	Huvudsakligen engelsk rätt, svensk insolvensrätt	Huvudsakligen engelsk rätt, svensk insolvensrätt
<i>Rättslig behandling</i>			
Övergångsbestämmelser enligt kapitalkravsförordningen	Supplementärkapital	Supplementärkapital	Supplementärkapital
Bestämmelser enligt kapitalkravsförordningen efter övergångsperioden	Supplementärkapital	Supplementärkapital	Supplementärkapital
Godtagbara på individuell/grupp (undergruppsnivå)/individuell och grupp (undergruppsnivå)	Individuell och grupp (undergruppsnivå)	Individuell och grupp (undergruppsnivå)	Individuell och grupp (undergruppsnivå)
Instrumenttyp (typer ska specificeras av varje jurisdiktion)	Förlagslån	Förlagslån	Förlagslån
Belopp som redovisas i lagstadgat kapital (valutan i miljoner, enligt senaste rapporteringsdatum)	14 355 mkr	1 749 mkr	1 250 mkr
Instrumentets nominella belopp	1 500 mEUR	1 750 mkr	1 250 mkr
Emissionspris	100%	100%	100%
Inlösenpris	100%	100%	100%
Redovisningsklassificering	Skuld – upplupet anskaffningsvärde	Skuld – upplupet anskaffningsvärde	Skuld – upplupet anskaffningsvärde
Ursprungligt emissionsdatum	2014-01-15	2012-10-12	2012-10-12
Eviga eller tidsbestämda	Tidsbestämt	Tidsbestämt	Tidsbestämt
Ursprunglig förfalldag	2024-01-15	2022-10-12	2022-10-12
Emittentens inlösenrätt omfattas av krav på förhandstillstånd från tillsynsmyndigheten	Ja	Ja	Ja
Valfritt inlösendatum, villkorade inlösendatum och inlösenbelopp	2019-01-15	2017-10-12	2017-10-12
Efterföljande inlösendatum, i förekommande fall	Inlösenbart vid varje påföljande räntebetalningsdag efter första inlösendatum	Inlösenbart vid varje påföljande räntebetalningsdag efter första inlösendatum	Inlösenbart vid varje påföljande räntebetalningsdag efter första inlösendatum
<i>Kuponger/utdelningar</i>			
Fast eller rörlig utdelning/kupong	Fast	Fast	Rörlig
Kupongränta och eventuellt tillhörande index	2,66%	4,47%	2,38%
Förekomst av utdelningsstopp	Nej	Nej	Nej
Helt skönmässigt, delvis skönmässigt eller obligatoriskt (i fråga om tidpunkt)	Obligatoriskt	Obligatoriskt	Obligatoriskt
Helt skönmässigt, delvis skönmässigt eller obligatoriskt (i fråga om belopp)	Obligatoriskt	Obligatoriskt	Obligatoriskt
Förekomst av step-up eller annat incitament för återinlösen	Nej	Nej	Nej
Icke-kumulativa eller kumulativa	Icke-kumulativa	Icke-kumulativa	Icke-kumulativa
Konvertibla eller icke-konvertibla	Ej konvertibelt	Ej konvertibelt	Ej konvertibelt
Om konvertibla, konverteringstrigger(s)	N/A	N/A	N/A
Om konvertibla, helt eller delvis	N/A	N/A	N/A
Om konvertibla, omräkningskurs	N/A	N/A	N/A
Om konvertibla, obligatorisk eller frivillig konvertering	N/A	N/A	N/A
Om konvertibla, ange typ av instrument som konvertering görs till	N/A	N/A	N/A
Om konvertibla, ange emittent för det instrument som konverteringen görs till	N/A	N/A	N/A
Nedskrivningsdelar	Nej	Nej	Nej
Om nedskrivning, nedskrivningstrigger(s)	N/A	N/A	N/A
Om nedskrivning, fullständig eller delvis	N/A	N/A	N/A
Om nedskrivning, permanent eller tillfällig	N/A	N/A	N/A
Om nedskrivningen är tillfällig, beskriv uppskrivningsmekanismen	N/A	N/A	N/A
Position i prioriteringshierarkin för likvidation (ange typ av instrument som är direkt högre i rangordningen)	Efterställt all senior utlåning	Efterställt all senior utlåning	Efterställt all senior utlåning
Delar från övergångsperioden som inte uppfyller kraven	Nej	Nej	Nej
Om ja, ange vilka delar som inte uppfyller kraven	N/A	N/A	N/A

Uppställning i enlighet med kraven i Genomförandeförordningen (EU) nr 1423/2013.

K51 Forts

Kapitalkrav och totala riskvägda exponeringsbelopp	2016		2015	
	Totalt riskvägt exponeringsbelopp	Kapitalkrav	Totalt riskvägt exponeringsbelopp	Kapitalkrav
mkr				
Kreditrisk exklusive motpartsrisk	364 568	29 166	376 980	30 159
varav schablonmetoden	80 361	6 429	80 085	6 408
varav intermetoden	284 207	22 737	296 895	23 751
varav aktieexponeringar	4 959	397	15 815	1 265
varav positioner i värdepapperiseringar i övrig verksamhet	24	2	2	0
varav externkreditvärderingsmetoden	24	2	2	0
Motpartsrisk	15 698	1 256	18 736	1 499
varav beräknad med marknadsvärderingsmetoden	15 698	1 256	18 736	1 499
Avvecklingsrisk	0	0	0	0
Kreditvärdighetsjusteringsrisk (CVA)	7 429	594	8 911	713
Marknadsrisk	10 910	873	10 318	825
varav schablonmetoden	10 910	873	10 318	825
Operativ risk	60 182	4 815	58 187	4 655
varav schablonmetoden	60 182	4 815	58 187	4 655
Summa	458 787	36 704	473 132	37 851
Justering enligt Basel I-golv		61 531		56 982
Kapitalkrav, Basel I-golv		98 235		94 833
Summa kapitalbas Basel I-golv		145 760		129 884

Kapitalkrav marknadsrisk	2016	2015
mkr		
Positionsrisk i handelslagret	864	819
Ränterisk	855	804
varav generell risk	598	512
varav specifik risk	256	290
varav positioner i värdepapperiseringsinstrument	-	-
varav icke-deltarisk	1	2
Aktiekursrisk	9	15
varav generell risk	1	1
varav specifik risk	3	4
varav fonder	0	2
varav icke-deltarisk	5	8
Valutakursrisk	-	-
varav icke-deltarisk	-	-
Råvarurisk	9	6
varav icke-deltarisk	0	0
Avvecklingsrisk	0	0
Summa kapitalkrav för marknadsrisk	873	825

Kapitaltäckning finansiella konglomeratet	2016	2015
mkr		
Kapitalbas efter avdrag och justeringar	145 971	129 660
Kapitalkrav	102 557	95 729
Överskott	43 414	33 931

Kapitaltäckningsanalys,	2016	2015
%		
Kärnprimärkapitalrelation, CRR	25,1	21,2
Primärkapitalrelation, CRR	27,9	23,8
Total kapitalrelation, CRR	31,4	27,2
Totalt riskvägt exponeringsbelopp, CRR, mkr	458 787	473 132
Kapitalbas i förhållande till kapitalkrav enligt Basel I-golv	148,0	137,0
Institutspecifika buffertkrav	6,4	6,1
varav krav på kapitalkonserveringsbuffert	2,5	2,5
varav krav på kontracyklisk buffert	0,9	0,6
varav krav på systemrisk buffert	3,0	3,0
Kärnprimärkapital tillgängligt att användas som buffert	20,6	16,7

Förändring kapitalbas	2016	2015
mkr		
Kärnprimärkapital – ingående balans	100 535	98 084
Periodens vinst	20 074	15 595
Utdelning	-9 721	-11 442
Konverteringar	2 518	91
Minoritetsintressen	0	0
Uppskjuten skatt	-545	1 155
Kapitaltillskott utanför konsoliderad situation	0	0
Positioner i värdepapperisering	0	0
Goodwill och immateriella tillgångar	-1 109	-124
Prisjusteringar för positioner värderade till verkligt värde	-91	-552
Egna aktier (innehav)	-193	-110
IRK-avdrag	-132	708
Poster som påverkat via övrigt totalresultat		
AFS aktier	40	2 138
AFS ränta	53	21
Pensioner (IAS 19)	3 797	-3 573
Valutakurspåverkan	1 247	-1 303
Nettoinvesteringssäkringar	-111	-307
Övrigt, inkl innehavsförändringar	-1 122	154
Kärnprimärkapital – utgående balans	115 240	100 535
Övrigt primärkapital – ingående balans	11 933	8 043
Primärkapitaltillskott		
Emissioner	0	9 981
Förfall	0	-5 521
Valutakurspåverkan	837	-169
Konverteringar	-1	-2
Regelverksjusteringar kapital	-1	-399
Övrigt primärkapital – utgående balans	12 768	11 933
Summa primärkapital	128 008	112 468
Supplementärkapital – ingående balans	16 021	16 731
Supplementärkapitalinstrument		
Emissioner	0	0
Valutakurspåverkan	648	-457
Löptidsjustering	-444	-253
Supplementärkapital – utgående balans	16 225	16 021
Summal kapitalbas	144 233	128 489

Kreditriskexponeringar godkända för internmetoden	Exponeringsbelopp		Riskvägt exponeringsbelopp		Kapitalkrav		Genomsnittlig riskvikt i %	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
mkr								
Företagsexponeringar	821 000	821 795	194 650	204 181	15 572	16 334	23,7	24,8
Företagsutlåning	798 330	796 198	190 709	199 470	15 257	15 957	23,9	25,1
varav övrig utlåning, internmetod utan egna skattningar av LGD och KF	116 048	124 939	35 946	37 805	2 876	3 024	31	30,3
varav övrig utlåning, internmetod med egna skattningar av LGD och KF	682 282	671 259	154 763	161 665	12 381	12 933	22,7	24,1
varav stora företag	126 774	137 749	57 176	61 130	4 574	4 890	45,1	44,4
varav medelstora företag	81 640	76 639	32 486	32 888	2 599	2 631	39,8	42,9
varav fastighetsbolag	473 868	456 871	65 101	67 647	5 208	5 412	13,7	14,8
Motpartsrisk	22 670	25 597	3 941	4 711	315	377	17,4	18,4
Bostadsrättsföreningar	187 897	170 587	7 555	6 248	604	500	4	3,7
Hushållsexponeringar	982 270	918 324	72 398	66 245	5 792	5 300	7,4	7,2
Privatpersoner	955 346	891 487	65 258	58 841	5 221	4 707	6,8	6,6
varav fastighetskrediter	874 253	810 312	48 178	43 517	3 854	3 481	5,5	5,4
varav övriga	81 093	81 175	17 080	15 324	1 367	1 226	21,1	18,9
Små företag	26 924	26 837	7 140	7 404	571	593	26,5	27,6
varav fastighetskrediter	7 650	7 541	1 706	2 016	137	161	22,3	26,7
varav övriga	19 274	19 296	5 434	5 388	434	432	28,2	27,9
Institutsexponeringar	105 185	117 263	17 397	20 471	1 392	1 638	16,5	17,5
Institutsutlåning	20 066	19 203	6 175	6 767	494	541	30,8	35,2
Motpartsrisk	85 119	98 060	11 222	13 704	898	1 096	13,2	14
varav repor och värdepapperslån	14 070	31 143	631	424	50	34	4,5	1,4
varav derivat	71 049	66 917	10 591	13 280	848	1 062	14,9	19,8
Aktieexponeringar	1 340	5 229	4 959	15 815	397	1 265	370	302,4
varav börsnoterade aktier	-	4 418	-	12 811	-	1 025	-	290
varav övriga aktier	1 340	811	4 959	3 004	397	240	370	370
Motpartslösa exponeringar	2 387	2 348	2 387	2 348	191	188	100	100
Positioner i värdepapperisering	22	28	24	2	2	0	105,9	7,4
varav traditionell värdepapperisering	22	28	24	2	2	0	105,9	7,4
varav syntetisk värdepapperisering	-	-	-	-	-	-	-	-
Summa internmetoden	2 100 101	2 035 574	299 370	315 310	23 950	25 225	14,3	15,5

Kreditriskexponeringar enligt schablonmetoden ¹	Exponeringsvärde		Riskvägt exponeringsbelopp		Kapitalkrav		Genomsnittlig riskvikt i %	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
mkr								
Stater och centralbanker	255 748	270 402	77	72	6	6	0	0
Kommuner	54 908	58 231	22	18	2	1	0	0
Multilaterala utvecklingsbanker	636	649	0	0	0	0	0	0
Internationella organisationer	49	1	0	0	0	0	0	0
Institut	4 215	4 162	343	603	27	48	8,1	14,5
Företag	10 640	12 232	10 017	11 570	801	926	94,1	94,6
Hushåll	17 042	22 417	12 737	16 774	1 019	1 342	74,7	74,8
Säkerheter i fastigheter	92 087	70 925	33 316	25 367	2 665	2 029	36,2	35,8
Oreglerade poster	199	229	258	319	21	25	129,6	139,2
Aktier	6 796	7 978	16 126	17 308	1 290	1 385	237,3	216,9
varav börsnoterade aktier	0	249	0	249	0	20	0,0	100,0
varav övriga aktier	6 796	7 729	16 126	17 059	1 290	1 365	237,3	220,7
Övriga poster	8 571	9 034	8 000	8 375	641	671	93,4	92,7
Summa schablonmetoden	450 891	456 260	80 896	80 406	6 472	6 433	17,9	17,6

¹ Uppgifter om kapitalkrav för exponeringsklasser där det förekommer exponeringar.

K51 Forts

Bruttosoliditetsgrad – gemensam upplysning mkr	2016	2015
Exponeringar i balansräkningen (med undantag för derivat och transaktioner för värdepappersfinansiering)		
Poster i balansräkningen (med undantag för derivat, transaktioner för värdepappersfinansiering och förvaltningstillgångar)	2 417 175	2 299 796
Tilläggsbelopp som dragits av för att fastställa kärnprimärkapital	-14 650	-15 710
Sammanlagda exponeringar i balansräkningen (med undantag för derivat, transaktioner för värdepappersfinansiering och förvaltningstillgångar)	2 402 525	2 284 086
Derivatexponeringar		
Återskaffningskostnad förbunden med samtliga derivattransaktioner (dvs netto av medräkningsbar kontantvariationsmarginal)	30 213	17 624
Tilläggsbelopp för potentiell framtida exponering förbundet med samtliga derivattransaktioner (marknadsvärdering)	30 758	30 597
Exponering fastställd enligt ursprunglig åtagandemetod	-	-
Gross-up för derivatsäkerhet vid avdrag från tillgångar i balansräkningen i enlighet med den tillämpliga redovisningsramen	-	-
Avdrag för fordringar på kontantvariationsmarginal i derivattransaktioner	-6 917	0
Undantagen central motpartsdel i handelsexponeringar som är clearade med denna motpart	-	-
Justerat effektivt teoretiskt belopp för skriftliga kreditderivat	8 917	0
Justerad effektiv teoretisk compensation och tilläggsavdrag för skriftliga kreditderivat	-679	0
Sammanlagda derivatexponeringar	62 292	48 221
Exponeringar i transaktioner för värdepappersfinansiering		
Bruttotillgångar i transaktioner för värdepappersfinansiering (utan godkännande av nettning) efter justering för försäljningstransaktioner	12 914	32 172
Nettade belopp för kontantskulder och kontantfordringar i bruttotillgångar i transaktioner för värdepappersfinansiering	-	-
Motpartens kreditriskexponering mot tillgångar i transaktioner för värdepappersfinansiering	4 436	4 786
Undantag för transaktioner för värdepappersfinansiering: Motpartens kreditriskexponering i enlighet med artikel 429b 4 och artikel 222 i förordning (EU) nr 575/2013	-	-
Exponeringar mot förmedlade transaktioner	-	-
Undantagen central motpartsdel av exponeringar mot transaktioner för värdepappersfinansiering som är clearade med motparten	-	-
Sammanlagda exponeringar i transaktioner för värdepappersfinansiering	17 350	36 958
Andra poster utanför balansräkningen		
Poster utanför balansräkningen i teoretiska bruttobelopp	492 788	483 859
Justeringar för konvertering till kreditekvivalenter	-314 413	-303 538
Övriga exponeringar utanför balansräkningen	178 375	180 321
Undantagna exponeringar		
Undantag för exponeringar inom gruppen (individuell nivå) i enlighet med artikel 429.7 i förordning (EU) nr 575/2013 (i och utanför balansräkningen)	-	-
Undantagna exponeringar i enlighet med artikel 429.14 i förordning (EU) nr 575/2013 (i och utanför balansräkningen)	-	-
Kapital- och sammanlagda exponeringar		
Primärkapital	128 008	112 468
Sammanlagda exponeringar i bruttosoliditetsgrad	2 660 542	2 549 587
Bruttosoliditetsgrad		
Bruttosoliditetsgrad	4,8%	4,4%
Val av övergångsarrangemang och belopp för förvaltningsposter som har tagits bort från balansräkningen		
Val av övergångsarrangemang för definitionen av kapitalmålet	Transitional	Transitional
Belopp för förvaltningsposter som har tagits bort från balansräkningen i enlighet med artikel 429.13 i förordning (EU) nr 575/2013	0	-1 162

Sammanfattande avstämning av redovisningstillgångar och exponeringar i bruttosoliditetsgrad mkr	2016	2015
Sammanlagda tillgångar enligt offentliga finansiella rapporter	2 627 580	2 522 133
Justering för enheter som har konsoliderats för redovisningsändamål men som inte omfattas av konsolidering under tillsyn	-114 858	-103 655
Justering för förvaltningstillgångar som redovisas i balansräkningen i enlighet med den tillämpliga redovisningsramen, men som är undantagna från exponeringsmålet för bruttosoliditetsgrad i enlighet med artikel 429.13 i förordning (EU) nr 575/2013	0	-1 162
Justeringar för finansiella derivatinstrument	-20 341	-37 126
Justeringar för transaktioner för värdepappersfinansiering	4 436	4 786
Justering för poster utanför balansräkningen (dvs konvertering till kreditkivalenter för exponeringar utanför balansräkningen)	178 375	180 321
Justering för exponeringar inom gruppen som inte omfattas av exponeringsmålet för bruttosoliditetsgrad i enlighet med artikel 429.7 i förordning (EU) nr 575/2013	-	-
Justering för exponeringar inom gruppen som inte omfattas av exponeringsmålet för bruttosoliditetsgrad i enlighet med artikel 429.14 i förordning (EU) nr 575/2013	-	-
Andra justeringar	-14 650	-15 710
Summa exponeringsmål för bruttosoliditetsgrad	2 660 542	2 549 587

Uppdelning av exponeringar i balansräkningen (med undantag för derivat, transaktioner för värdepappersfinansiering och undantagna exponeringar) mkr	2016	2015
Sammanlagda exponeringar i balansräkningen (med undantag för derivat, transaktioner för värdepappersfinansiering och undantagna exponeringar) varav:	2 402 525	2 284 086
Exponeringar i handelslagret	175 292	147 300
Exponeringar utanför handelslagret	2 227 233	2 136 786
<i>varav säkerställda obligationer</i>	5 019	2 981
<i>varav exponeringar som hanteras som exponeringar mot nationella regeringar</i>	297 369	312 267
<i>varav exponeringar mot delstatliga självstyrelseorgan, multilaterala utvecklingsbanker, internationella organisationer och offentliga organ som inte behandlas som exponeringar mot nationella regeringar</i>	107	63
<i>varav institut</i>	11 695	12 462
<i>varav säkrade genom panträtt i fastigheter</i>	1 606 790	1 487 863
<i>varav hushållsexponeringar</i>	81 816	84 262
<i>varav företag</i>	199 532	209 144
<i>varav fallerande exponeringar</i>	4 833	5 898
<i>varav övriga exponeringar (t ex aktier, värdepappersiseringar och övriga motpartslösa tillgångar)</i>	20 072	21 846

Moderbolaget

Förvaltningsberättelse Moderbolaget

Utveckling i moderbolaget

Moderbolagets räkenskaper omfattar delar av den verksamhet som organisatoriskt ingår i kontorsrörelsen i och utanför Sverige, Capital Markets samt centrala avdelningar och staber. Även om Handelsbankens affärer till övervägande del utgår från och samordnas av de lokala bankkontoren, ligger en betydande del av affärsvolymerna juridiskt utanför moderbolaget i helägda dotterbolag, i synnerhet bolåneinstitutet Stadshypotek AB. Utvecklingen i moderbolaget är därmed inte att likställa med utvecklingen av affärsverksamheten i koncernen som helhet.

Moderbolagets rörelseresultat ökade med 27 procent till 25 296 miljoner kronor (19 919), huvudsakligen på grund av ökade utdelningar samt ökat nettoresultat av finansiella transaktioner. Årets resultat ökade med 30 procent till 20 600 miljoner kronor (15 843). Räntenettet minskade med 2 procent till 15 011 miljoner kronor (15 250) och provisionsnettot minskade med 4 procent till 6 509 miljoner kronor (6 778). Utdelningar har erhållits uppgående till 17 045 miljoner kronor (11 978). Moderbolagets egna kapital har sedan årsskiftet ökat till 1 16 642 miljoner kronor (107 112). För moderbolagets 5-årsöversikt, se sidorna 165–166.

Under räkenskapsåret har Handelsbanken Finans verksamheter i Danmark och Norge överförts till Svenska Handelsbanken AB.

Riskhantering

Handelsbanken har en låg risktolerans som upprätthålls genom en stark riskkultur som är uthållig över tiden och som gäller för alla områden i koncernen. För närmare beskrivning av bankens exponering mot risker och hanteringen av dessa, se not K2.

Principer för ersättning till ledande befattningshavare

Handelsbankens principer för ersättning till ledande befattningshavare framgår av not K8 samt avsnittet Principer för ersättning till ledande befattningshavare i Bolagsstyrningsrapporten, se sidan 58.

Förslag till vinstdisposition

Till årsstämman förfogande står enligt balansräkningen för Handelsbanken vinstmedel på sammanlagt 109 181 miljoner kronor.

Styrelsen föreslår att vinstmedlen disponeras på följande sätt:

Till aktieägarna utdelas per aktie 5 kronor (6 kronor för 2015, varav 4,50 kronor i ordinarie utdelning)	9 721
Till nästa år överförs	99 460
Summa disponerat	109 181

Styrelsen har bedömt att storleken på den föreslagna utdelningen, totalt 9 721 miljoner kronor, är försvarlig med hänsyn tagen till verksamhetens art, omfattning, konsolideringsbehov, risker, likviditet och ställning i övrigt såväl i moderbolaget som i koncernen.

Orealiserade värdeförändringar på tillgångar och skulder värderade till verkligt värde har påverkat det egna kapitalet med netto 5 322 miljoner kronor.

Moderbolagets och den konsoliderade situationens kapitalisering vid årsskiftet, minskad med föreslagen utdelning baserad på genomförda konverteringar och andra väsentliga förändringar efter årsskiftet, översteg kraven enligt förordning (EU) 575/2013 och direktiv 2013/36/EU samt övriga relevanta krav som myndigheterna fastställt för banken.

Aktien

Aktierna fördelade på aktieslag 31 december 2016

Aktieslag	Antal	% av kapital	% av röster
Serie A	1 908 900 071	98,19	99,82
Serie B	35 251 329	1,81	0,18
Totalt	1 944 151 400	100,00	100,00

Två aktieägare har en ägarandel som överstiger 10 procent: AB Industrivärden och Stiftelsen Oktogonen. Utförliga uppgifter om bankens största svenska aktieägare finns på sidan 43.

Handelsbankens bolagsordning anger att ingen aktieägare vid årsstämma får rösta för mer än tio procent av det totala antalet röster i banken. För mer information om aktieägares rättigheter, se sidan 50.

Vid årsstämman i mars 2016 bemyndigades styrelsen att återköpa maximalt 120 miljoner aktier fram till årsstämman i mars 2017. Detta mandat utnyttjades inte under 2016. Utförligare information om detta finns på sidan 43.

Övrigt

Handelsbanken arbetar kontinuerligt med åtgärder för att minimera bankens direkta och indirekta miljöpåverkan. För mer information om bankens miljöarbete, se sidan 45.

Handelsbanken arbetar för att det decentraliserade arbetssättet och tron på individen ska genomsyra verksamheten. För utförlig beskrivning av bankens arbetssätt och utveckling av medarbetare, se sidorna 44–45.

Finansiella rapporter

Moderbolaget

INNEHÅLL

Resultaträkning	161	M21 Övriga tillgångar	182
Totalresultat	161	M22 Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	182
Balansräkning	162	M23 Skulder till kreditinstitut	182
Förändring i eget kapital	163	M24 In- och upplåning från allmänheten	183
Kassaflödesanalys	164	M25 Emitterade värdepapper	184
5-årsöversikt	165	M26 Korta positioner	184
Noter Moderbolaget	167	M27 Skatter	185
M1 Redovisningsprinciper	167	M28 Avsättningar	185
M2 Risk- och kapitalhantering	168	M29 Övriga skulder	186
M3 Räntenetto	171	M30 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	186
M4 Erhållna utdelningar	171	M31 Efterställda skulder	186
M5 Provisionsnetto	172	M32 Obeskattade reserver	186
M6 Nettoresultat av finansiella transaktioner	172	M33 Klassificering av finansiella tillgångar och skulder	187
M7 Övriga rörelseintäkter	172	M34 Värdering av finansiella instrument till verkligt värde	188
M8 Personalkostnader	173	M35 Ställda och mottagna säkerheter samt överförda finansiella tillgångar	190
M9 Övriga administrationskostnader	173	M36 Eventualförpliktelser	190
M10 Kreditförluster	174	M37 Övriga åtaganden	190
M11 Bokslutsdispositioner	176	M38 Pensionsförpliktelser	191
M12 Utlåning till kreditinstitut	176	M39 Tillgångar och skulder i valuta	192
M13 Utlåning till allmänheten	177	M40 Upplysningar om närstående	193
M14 Räntebärande värdepapper	177	M41 Förslag till vinstdisposition	193
M15 Aktier och andelar	177	M42 Aktieinformation	193
M16 Aktier och andelar i koncern- och intresseföretag	178	M43 Händelser efter balansdagen	193
M17 Derivatinstrument	179	M44 Kapitaltäckning	194
M18 Kvittning av finansiella instrument	180		
M19 Immateriella tillgångar	180		
M20 Fastigheter, inventarier och leasingobjekt	181		

Resultaträkning Moderbolaget

mkr		2016	2015
Ränteintäkter	Not M3	21 997	23 392
Leasingintäkter	Not M3	79	-
Räntekostnader	Not M3	-7 065	-8 142
Erhållna utdelningar	Not M4	17 045	11 978
Provisionsintäkter	Not M5	8 297	8 631
Provisionskostnader	Not M5	-1 788	-1 853
Nettoresultat av finansiella transaktioner	Not M6	3 076	2 349
Övriga rörelseintäkter	Not M7	1 647	1 644
Summa rörelseintäkter		43 288	37 999
Allmänna administrationskostnader			
Personalkostnader	Not M8	-10 427	-10 904
Övriga administrationskostnader	Not M9	-5 224	-5 040
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella anläggningstillgångar	Not M19, M20	-591	-507
Summa kostnader före kreditförluster		-16 242	-16 451
Resultat före kreditförluster		27 046	21 548
Kreditförluster, netto	Not M10	-1 730	-1 614
Nedskrivning av finansiella tillgångar		-20	-15
Rörelseresultat		25 296	19 919
Bokslutsdispositioner	Not M11	-193	100
Resultat före skatter		25 103	20 019
Skatter	Not M27	-4 503	-4 176
Årets resultat		20 600	15 843

Totalresultat Moderbolaget

mkr		2016	2015
Årets resultat		20 600	15 843
Övrigt totalresultat			
Kassafödessäkringar		-1 882	195
Instrument tillgängliga för försäljning		-1 152	694
Årets omräkningsdifferens		387	-1 155
<i>varav säkring av nettotillgångar i utlandsverksamhet</i>		-65	-444
Skatt hänförlig till övrigt totalresultat		538	73
<i>varav kassafödessäkringar</i>		414	-43
<i>varav instrument tillgängliga för försäljning</i>		110	18
<i>varav säkring av nettotillgångar i utlandsverksamhet</i>		14	98
Summa övrigt totalresultat		-2 109	-193
Årets totalresultat		18 491	15 650

Periodens omklassificeringar till resultaträkningen framgår av Förändring i eget kapital.

Balansräkning Moderbolaget

mkr		2016	2015
TILLGÅNGAR			
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker		199 362	202 630
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	<i>Not M14</i>	94 236	71 436
Utlåning till kreditinstitut	<i>Not M12</i>	593 125	596 441
Utlåning till allmänheten	<i>Not M13</i>	763 567	733 988
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	<i>Not M14</i>	60 311	40 974
Aktier och andelar	<i>Not M15</i>	19 339	29 309
Aktier i koncern- och intresseföretag	<i>Not M16</i>	46 363	45 815
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken		4 172	3 422
Derivatinstrument	<i>Not M17</i>	87 061	89 491
Immateriella tillgångar	<i>Not M19</i>	2 268	1 962
Fastigheter och inventarier	<i>Not M20</i>	2 970	1 150
Uppskjutna skattefordringar	<i>Not M27</i>	425	328
Övriga tillgångar	<i>Not M21</i>	16 713	18 299
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	<i>Not M22</i>	4 792	4 813
Summa tillgångar	<i>Not M33</i>	1 894 704	1 840 058
SKULDER OCH EGET KAPITAL			
Skulder till kreditinstitut	<i>Not M23</i>	189 176	173 533
In- och upplåning från allmänheten	<i>Not M24</i>	827 753	755 066
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken		4 271	3 501
Emitterade värdepapper m m	<i>Not M25</i>	648 977	676 950
Derivatinstrument	<i>Not M17</i>	54 491	61 109
Korta positioner	<i>Not M26</i>	1 572	2 416
Aktuella skatteskulder		184	847
Uppskjutna skatteskulder	<i>Not M27</i>	1 066	1 521
Avsättningar	<i>Not M28</i>	429	96
Övriga skulder	<i>Not M29</i>	8 786	13 751
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	<i>Not M30</i>	7 164	9 370
Efterställda skulder	<i>Not M31</i>	33 400	34 216
Summa skulder	<i>Not M33</i>	1 777 269	1 732 376
Obeskattade reserver	<i>Not M32</i>	793	570
Aktiekapital		3 013	2 956
Överkursfond		5 628	3 204
Andra fonder		9 242	9 585
Balanserad vinst		78 159	75 524
Årets resultat		20 600	15 843
Summa eget kapital		116 642	107 112
Summa skulder och eget kapital		1 894 704	1 840 058

Förändring i eget kapital Moderbolaget

mkr	Bundet eget kapital			Fritt eget kapital				Balanserade vinstmedel	Totalt
	Aktiekapital	Reservfond	Fond för internt utvecklad programvara	Överkurs-fond	Säkrings-reserv ¹	Verkligt värde-reserv ¹	Omräknings-reserv ¹		
Ingående eget kapital 2016	2 956	2 682		3 204	1 349	2 016	3 538	91 367	107 112
Årets resultat								20 600	20 600
Övrigt totalresultat					-1 468	-1 042	401		-2 109
Årets totalresultat					-1 468	-1 042	401	20 600	18 491
Utdelning								-11 442	-11 442
Effekter av konvertibla förlagslån	57			2 424					2 481
Fond för internt utvecklad programvara			1 766					-1 766	
Utgående eget kapital 2016	3 013	2 682	1 766	5 628	-119	974	3 939	98 759	116 642

mkr	Bundet eget kapital			Fritt eget kapital				Balanserade vinstmedel	Totalt
	Aktiekapital	Reservfond		Överkurs-fond	Säkrings-reserv ¹	Verkligt värde-reserv ¹	Omräknings-reserv ¹		
Ingående eget kapital 2015	2 956	2 682		3 203	1 197	1 304	4 595	86 648	102 585
Årets resultat								15 843	15 843
Övrigt totalresultat					152	712	-1 057		-193
Årets totalresultat					152	712	-1 057	15 843	15 650
Utdelning								-11 124	-11 124
Effekter av konvertibla förlagslån	0			1					1
Utgående eget kapital 2015	2 956	2 682		3 204	1 349	2 016	3 538	91 367	107 112

¹ Ingår i fond för verkligt värde.

Under perioden januari–december 2016 hade konvertibler till ett nominellt värde av 2 513 mkr (1) avseende 2008 och 2011 års konvertibla förlagslån konverterats till 37 105 318 A-aktier (18 925). Vid räkenskapsårets slut uppgick antalet egna aktier i handelslagret till 0 aktier (0).

Specifikation av förändringar i eget kapital

Förändring av säkringsreserv	2016	2015
Förändring av säkringsreserv		
mkr		
Säkringsreserv vid årets ingång	1 349	1 197
Orealiserade värdeförändringar under året	-1 468	152
Omklassificerat till resultaträkningen ¹	-	-
Säkringsreserv vid årets utgång	-119	1 349
Förändring av verkligt värdereserv		
mkr		
Verkligt värdereserv vid årets ingång	2 016	1 304
Orealiserad marknadsvärdeförändring under året för kvarvarande samt nya innehav	706	745
Omklassificerat till resultaträkningen ²	-1 748	-33
Verkligt värdereserv vid årets utgång	974	2 016
Förändring av omräkningsreserv		
mkr		
Omräkningsreserv vid årets ingång	3 538	4 595
Förändring av omräkningsdifferens hänförlig till filialer	403	-1 059
Omklassificerat till resultaträkningen ³	-2	2
Omräkningsreserv vid årets utgång	3 939	3 538

¹ Skatt som omklassificerats till resultaträkningen hänförlig till denna post – (-).

² Skatt som omklassificerats till resultaträkningen hänförlig till denna post 121 mkr (63).

³ Skatt som omklassificerats till resultaträkningen hänförlig till denna post 0 mkr (0).

Kassaflödesanalys Moderbolaget

mkr	2016	2015
LÖPANDE VERKSAMHET		
Rörelseresultat	25 296	19 919
<i>varav inbetalda räntor</i>	22 016	23 830
<i>varav utbetalda räntor</i>	-7 118	-8 688
<i>varav inbetalda utdelningar</i>	17 045	11 978
Justering för ej kassaflödespåverkande poster i rörelseresultatet		
Kreditförluster	1 841	1 708
Orealiserade värdeförändringar	-2 563	1 418
Av- och nedskrivningar	591	507
Koncernbidrag att erhålla	-12 220	-10 971
Betalda inkomstskatter	-5 281	-4 221
Förändring i den löpande verksamhetens tillgångar och skulder		
Utlåning till kreditinstitut	3 367	-27 847
Utlåning till allmänheten	-31 416	1 722
Räntebärande värdepapper och aktier	-35 879	34 040
Skulder till kreditinstitut	12 393	-35 224
In- och upplåning från allmänheten	75 936	-267 237
Emitterade värdepapper	-27 973	43 823
Derivatinstrument, nettopositioner	-3 578	3 875
Korta positioner	-1 006	-18 187
Fondlikvidfordringar och fondlikvidskulder	-1 781	2 094
Övrigt	-1 924	-30 874
Kassaflöde från löpande verksamhet	-4 197	-285 455
INVESTERINGSVERKSAMHET		
Förvärv av dotterföretag	-408	-
Förvärv av och tillskott till intresseföretag	-19	-52
Försäljning av aktier och andelar	5 456	3 670
Försäljning av räntebärande värdepapper	1 000	-
Förvärv av materiella anläggningstillgångar	-2 344	-633
Avyttring av materiella anläggningstillgångar	87	218
Förvärv av immateriella anläggningstillgångar	-598	-447
Avyttring av immateriella anläggningstillgångar	0	-
Kassaflöde från investeringsverksamhet	3 174	2 756
FINANSIERINGSVERKSAMHET		
Amortering efterställda skulder	-2 512	-5 690
Emission efterställda skulder	-	10 082
Utbetald utdelning	-11 442	-11 124
Utdelningar från koncernföretag	10 971	8 727
Kassaflöde från finansieringsverksamhet	-2 983	1 995
Årets kassaflöde	-4 006	-280 704
Likvida medel vid årets början	202 630	454 532
Kassaflöde från löpande verksamhet	-4 197	-285 455
Kassaflöde från investeringsverksamhet	3 174	2 756
Kassaflöde från finansieringsverksamhet	-2 983	1 995
Kursdifferens i likvida medel	738	28 802
Likvida medel vid årets slut	199 362	202 630

5-årsöversikt Moderbolaget

Resultaträkning mkr	2016	2015	2014	2013	2012
Räntenetto	15 011	15 250	16 082	15 962	16 431
Erhållna utdelningar	17 045	11 978	9 664	8 995	9 152
Provisionsnetto	6 509	6 778	6 112	5 649	5 724
Nettoresultat av finansiella transaktioner	3 076	2 349	1 117	589	3 994
Övriga rörelseintäkter	1 647	1 644	2 188	1 953	758
Summa rörelseintäkter	43 288	37 999	35 163	33 148	36 059
Allmänna administrationskostnader					
Personalkostnader	-10 427	-10 904	-10 441	-9 977	-9 808
Övriga administrationskostnader	-5 224	-5 040	-5 006	-5 075	-5 157
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella anläggningstillgångar	-591	-507	-478	-498	-518
Summa kostnader före kreditförluster	-16 242	-16 451	-15 925	-15 550	-15 483
Resultat före kreditförluster	27 046	21 548	19 238	17 598	20 576
Kreditförluster, netto	-1 730	-1 614	-1 825	-1 189	-1 154
Nedskrivning av finansiella tillgångar	-20	-15	-	-29	-820
Rörelseresultat	25 296	19 919	17 413	16 380	18 602
Bokslutsdispositioner	-193	100	111	4 267	-4 065
Resultat före skatt	25 103	20 019	17 524	20 647	14 537
Skatter	-4 503	-4 176	-3 823	-4 619	-2 985
Årets resultat	20 600	15 843	13 701	16 028	11 552
Utdelning för året	9 721 ¹	11 442	11 124	10 488	6 804
¹ Enligt styrelsens förslag.					
Totalresultat mkr	2016	2015	2014	2013	2012
Årets resultat	20 600	15 843	13 701	16 028	11 552
Övrigt totalresultat					
Kassaflödessäkringar	-1 882	195	3 249	-3 009	2 522
Instrument tillgängliga för försäljning	-1 152	694	295	534	983
Årets omräkningsdifferens	387	-1 155	5 634	879	-10
<i>varav säkring av nettotillgångar i utlandsverksamhet</i>	-65	-444	2 675	901	481
Skatt hänförlig till övrigt totalresultat	538	73	-1 311	397	-962
<i>varav kassaflödessäkringar</i>	414	-43	-709	656	-608
<i>varav instrument tillgängliga för försäljning</i>	110	18	-14	-61	-248
<i>varav säkring av nettotillgångar i utlandsverksamhet</i>	14	98	-588	-198	-106
Summa övrigt totalresultat	-2 109	-193	7 867	-1 199	2 533
Årets totalresultat	18 491	15 650	21 568	14 829	14 085

5-årsöversikt Moderbolaget, forts

Balansräkning mkr	2016	2015	2014	2013	2012
Tillgångar					
Utlåning till allmänheten	763 567	733 988	737 483	685 372	731 967
Utlåning till kreditinstitut	593 125	596 441	568 589	475 440	422 897
Räntebärande värdepapper	154 547	112 410	134 014	112 728	108 198
Övriga tillgångar	383 465	397 219	695 709	533 321	461 704
Summa tillgångar	1 894 704	1 840 058	2 135 795	1 806 861	1 724 766
Skulder och eget kapital					
In- och upplåning från allmänheten	827 753	755 066	1 020 962	814 227	668 683
Skulder till kreditinstitut	189 176	173 533	210 099	226 631	243 332
Emitterade värdepapper	648 977	676 950	633 128	532 607	531 284
Efterställda skulder	33 400	34 216	30 289	15 965	21 167
Övriga skulder	77 963	92 611	138 033	125 900	173 030
Obeskattade reserver	793	570	699	773	5 038
Eget kapital	116 642	107 112	102 585	90 758	82 232
Summa skulder och eget kapital	1 894 704	1 840 058	2 135 795	1 806 861	1 724 766
Nyckeltal	2016	2015	2014	2013	2012
Reserveringsgrad för osäkra fordringar, %	60,1	54,3	46,6	58,0	56,0
Andel osäkra fordringar, %	0,23	0,30	0,36	0,24	0,28
Kärnprimärkapitalrelation, % enligt CRR	23,4	19,9	18,5		
Primärkapitalrelation, % enligt Basel II				20,5	19,0
Primärkapitalrelation, % enligt CRR	26,3	22,6	20,2		
Kapitaltäckningsgrad, % enligt Basel II				21,4	20,6
Total kapitalrelation, % enligt CRR	30,0	26,1	23,9		
Räntabilitet på totalt kapital, %	0,99	0,74	0,70	0,91	0,64

För definitioner av alternativa nyckeltal hänvisas till sidan 218 och för beräkning av dessa nyckeltal hänvisas till Faktaboken som finns tillgänglig på handelsbanken.se/ir.

Noter Moderbolaget

M1 Redovisningsprinciper

Lag- och föreskriftsenlighet

Moderbolagets årsredovisning är upprättad i enlighet med lagen 1995:1559 om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag (ÅRKL) och Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd FFFS 2008:25 Årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag. Moderbolaget tillämpar också RFR 2 Redovisning för juridiska personer samt uttalanden från Rådet för finansiell rapportering. I enlighet med Finansinspektionens allmänna råd tillämpar moderbolaget så kallad lagbegränsad IFRS. Det innebär att de internationella redovisningsstandarder och tolkningar av dessa standarder som har antagits av EU har tillämpats i den utsträckning som det är möjligt inom ramen för nationella lagar och föreskrifter samt sambandet mellan redovisning och beskattning.

Sambandet mellan moderbolagets och koncernens redovisningsprinciper

Moderbolagets redovisningsprinciper överensstämmer i stora delar med koncernens. I det följande redogörs endast för de områden där moderbolagets principer skiljer sig från koncernens. I allt övrigt hänvisas till redovisningsprinciperna för koncernen i not K1.

Förändrade redovisningsprinciper

Den 1 januari 2016 trädde föreskrifter (FFFS 2015:20) om ändring i Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd (FFFS 2008:25) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag ikraft. Den största skillnaden är att belopp motsvarande periodens internt utvecklad programvara överförs från fritt eget kapital till bundet eget kapital i posten Fond för internt utvecklad programvara.

I övrigt är moderbolagets redovisningsprinciper i allt väsentligt desamma som tillämpades för räkenskapsåret 2015.

Presentation

Moderbolaget tillämpar de uppställningsformer för resultat- och balansräkning som följer av ÅRKL och Finansinspektionens föreskrifter. Det innebär främst följande skillnader i förhållande till den uppställning som tillämpas av koncernen:

- Fordringar på centralbanker som är direkt disponerbara på anmodan, som i koncernens balansräkning redovisas i posten Övrig utlåning till centralbanker, redovisas i moderbolagets balansräkning som Utlåning till kreditinstitut.
- Broker- och börskostnader redovisas i moderbolaget som Provisionskostnader.

- Erhållna utdelningar redovisas på särskild rad i moderbolagets resultaträkning.
- Resultat vid avyttring av materiella och immateriella anläggningstillgångar redovisas i moderbolaget som övrig intäkt/kostnad.
- Obeskattade reserver, som i koncernen delas upp i egen kapitalandel respektive skatteskuld, redovisas i moderbolaget i en egen balanspost.

Tillgångar och skulder i utländsk valuta

Lån i moderbolaget som säkrar nettoinvesteringar i utlandsverksamhet värderas till historisk anskaffningskurs.

Tillgångar som innehas för försäljning och avvecklad verksamhet

Någon särredovisning av Nettoresultat efter skatt från avvecklad verksamhet sker inte i moderbolagets resultaträkning. I balansräkningen görs inte heller någon särskild uppdelning av Tillgångar som innehas för försäljning.

Aktier och andelar i dotter- och intresseföretag

Aktier och andelar i dotterföretag och intresseföretag värderas till anskaffningsvärde. Varje balansdag prövas alla innehav med avseende på indikationer om nedskrivningsbehov. I de fall värdet har minskat sker nedskrivning till koncernmässigt värde. Eventuella nedskrivningskostnader klassificeras i resultaträkningen som Nedskrivning av finansiella tillgångar. Utdelningar på aktier i dotter- och intresseföretag redovisas som intäkt i resultaträkningen i posten Erhållna utdelningar.

Finansiella garantier

Finansiella garantier i form av borgensförbindelser till förmån för dotter- och intresseföretag, redovisas i moderbolaget som en avsättning i balansräkningen i den utsträckning moderbolaget har ett befintligt åtagande och betalning sannolikt erfordras för att reglera åtagandet.

Immateriella tillgångar

I moderbolaget görs avskrivningar på inkrångsgoodwill och andra immateriella tillgångar med obestämbar nyttjandeperiod i enlighet med bestämmelserna i ÅRKL. De kundrelationer som förvärven gett upphov till, och därmed nyttjandeperioden för inkrångsgoodwill, är erfarenhetsmässigt mycket långa. Avskrivningstiden är satt till 20 år.

Leasingobjekt

Moderbolaget redovisar finansiella leasingavtal som operationella leasingavtal. Det innebär att tillgångarna redovisas som leasingobjekt med

avskrivningar inom Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella anläggningstillgångar i resultaträkningen. Hyresintäkter redovisas som leasingintäkter inom Räntenettet i resultaträkningen.

Leasingobjekten består huvudsakligen av fordon och maskiner. Leasingobjekten skrivs av under leasingavtalets löptid enligt annuitetsmetoden.

Utdelningar

I posten Erhållna utdelningar redovisas alla erhållna utdelningar i moderbolaget, inklusive utdelningar från dotterföretag och intresseföretag, samt erhållna koncernbidrag. Anteciperad utdelning redovisas endast om moderbolaget har beslutanderätt avseende utdelningens storlek och beslutet har fattats innan publiceringen av de finansiella rapporterna.

Redovisning av pensioner

Moderbolaget tillämpar inte bestämmelserna i IAS 19 om redovisning av förmånsbestämda planer. Istället sker beräkning av kalkylmässig pensionskostnad i moderbolaget enligt Tryggandelagens bestämmelser och Finansinspektionens föreskrifter. Det innebär framförallt skillnader i fråga om hur diskonteringsräntan fastställs och att beräkningen av framtida förpliktelse inte tar hänsyn till antaganden om framtida löneökningar. Redovisad nettokostnad för pensioner beräknas som utbetalda pensioner, pensionspremier samt avsättning till pensionsstiftelse, med avräkning för eventuell gottgörelse från pensionsstiftelse. Årets nettokostnad för pensioner redovisas som Personalkostnad i moderbolagets resultaträkning.

Överskjutande belopp till följd av att förvaltningstillgångarnas värde överstiger beräknade pensionsförpliktelser redovisas inte som en tillgång i moderbolagets balansräkning. Underkott redovisas som en skuld.

Pensionskassans utfästelser till anställda i dotterbolag garanteras av moderbolaget, det vill säga om Pensionskassan inte skulle kunna betala sina åtaganden så är banken skyldig att ta över och betala åtagandet.

Skatter

I moderbolaget redovisas obeskattade reserver som en egen post i balansräkningen. Obeskattade reserver består av en komponent som utgör uppskjuten skatteskuld och en komponent som utgör eget kapital.

M2 Risk- och kapitalhantering

Handelsbankenkoncernens riskhantering beskrivs i not K2. Specifika upplysningar över moderbolagets risker presenteras nedan. För definitioner se sidan 218.

Kreditrisk

Kreditriskexponeringar mkr	2016	2015
Utlåning till allmänheten ¹	763 567	733 988
<i>varav omvända repor</i>	7 493	7 742
Utlåning till övriga kreditinstitut	567 598	562 323
<i>varav omvända repor</i>	4 088	23 632
Belåningsbara statsskuldforbindelser m m	94 236	71 436
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	60 311	40 974
Derivatinstrument ²	87 061	89 491
Eventualförpliktelser	120 238	120 002
<i>varav garantiförbindelser, krediter</i>	46 633	48 486
<i>varav garantiförbindelser, övriga</i>	69 207	66 860
<i>varav dokumentkrediter</i>	4 398	4 656
Övriga åtaganden	466 044	489 646
<i>varav outnyttjad del av beviljade räkningskrediter</i>	131 289	128 969
<i>varav kreditlöften</i>	269 583	263 956
<i>varav övrigt</i>	65 172	96 721
Summa	2 159 055	2 107 860
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker	199 362	202 630
Övrig utlåning till centralbanker	25 527	34 118
Summa	2 383 944	2 344 608

¹ Av detta belopp består 926 mkr (1 619) av utlåning som vid första redovisningstillfället kategoriserats som värderad till verkligt värde via resultaträkningen.

² Avser summa positiva marknadsvärden. Om rättsligt hållbara nettningsavtal beaktas, uppgår exponeringen till 69 983 mkr (33 759).

Utlåning till allmänheten, fördelad på bransch och motpartsslag mkr	2016			2015		
	Utlåning före beaktande av reserveringar	Reserveringar för sannolika kreditförluster	Utlåning efter beaktande av reserveringar	Utlåning före beaktande av reserveringar	Reserveringar för sannolika kreditförluster	Utlåning efter beaktande av reserveringar
Privatpersoner	170 717	-572	170 145	164 386	-605	163 781
Bostadsrättsföreningar	30 181	-8	30 173	21 531	-13	21 518
Fastighetsförvaltning	378 240	-689	377 551	346 029	-690	345 339
Tillverkningsindustri	25 621	-522	25 099	30 766	-1 542	29 224
Handel	19 916	-270	19 646	22 127	-267	21 860
Hotell- och restaurangverksamhet	7 679	-32	7 647	8 061	-29	8 032
Person- och godstransport till sjöss	8 513	-1 244	7 269	9 307	-543	8 764
Övrig transport och kommunikation	7 048	-36	7 012	7 253	-60	7 193
Byggnadsverksamhet	15 321	-161	15 160	12 780	-92	12 688
Elektricitet, gas och vatten	15 514	-39	15 475	16 359	-52	16 307
Jordbruk, jakt och skogsbruk	4 233	-31	4 202	5 281	-15	5 266
Övrig serviceverksamhet	16 310	-113	16 197	16 346	-66	16 280
Holding-, investem-, försäkringsbolag, fonder m m	51 954	-316	51 638	54 707	-282	54 425
Stat och kommun	1 864	0	1 864	3 012	0	3 012
Övrig företagsutlåning	14 891	-74	14 817	20 651	-93	20 558
Summa utlåning till allmänheten före beaktande av gruppvisa reserveringar	768 002	-4 107	763 895	738 596	-4 349	734 247
Gruppvisa reserveringar för individuellt värderade fordringar			-328			-259
Summa utlåning till allmänheten			763 567	738 596		733 988

Utlåning till allmänheten, fördelad per säkerhet mkr	2016		2015		Kreditriskexponering on balance, fördelad per säkerhet mkr	2016		2015	
	2016	2015	2016	2015		2016	2015		
Bostadsfastigheter ¹	242 297	216 487	242 297	216 487	Bostadsfastigheter ¹	242 297	216 487	242 297	216 487
<i>varav privatpersoner</i>	120 252	107 846	120 252	107 846	<i>varav privatpersoner</i>	120 252	107 846	120 252	107 846
Övriga fastigheter	256 283	237 558	256 283	237 558	Övriga fastigheter	256 283	237 558	256 283	237 558
Stat, kommun och landsting ²	16 817	12 627	16 817	12 627	Stat, kommun och landsting ²	244 967	256 477	244 967	256 477
Borgen ³	9 910	8 025	9 910	8 025	Borgen ³	10 424	8 518	10 424	8 518
Finansiella säkerheter	16 963	16 777	16 963	16 777	Finansiella säkerheter	22 848	40 612	22 848	40 612
Objektssäkerheter	1 702	0	1 702	0	Objektssäkerheter	1 702	0	1 702	0
Övriga säkerheter	18 689	21 446	18 689	21 446	Övriga säkerheter	18 689	21 446	18 689	21 446
Blanko	200 906	221 068	200 906	221 068	Blanko	752 034	738 927	752 034	738 927
Summa utlåning till allmänheten	763 567	733 988	763 567	733 988	Total kreditriskexponering	1 549 244	1 520 025	1 549 244	1 520 025

¹ Inklusive bostadsrätter.

² Avser direkta statsexponeringar och statsgarantier.

³ Inkluderar ej statsgarantier.

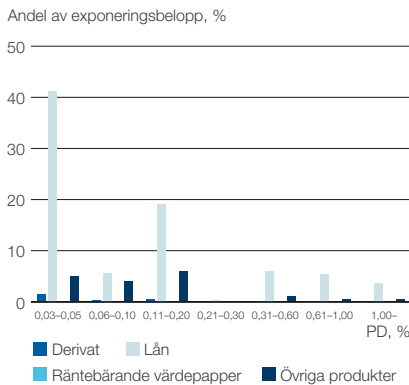
¹ Inklusive bostadsrätter.

² Avser direkta statsexponeringar och statsgarantier.

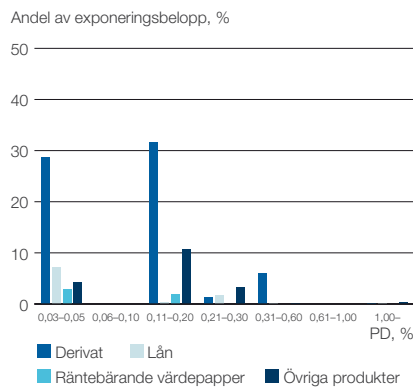
³ Inkluderar ej statsgarantier.

Kreditkvalitet

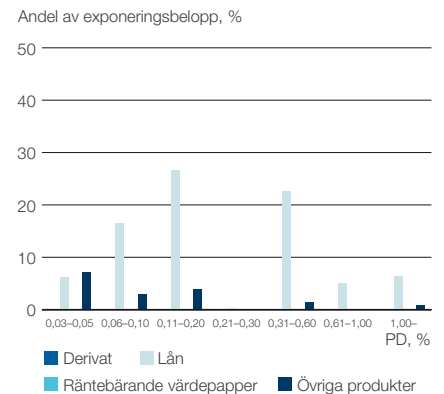
Andel av exponeringsbelopp per produkttyp per PD-intervall exklusive fallerade krediter – Företagsexponeringar

Andel av exponeringsbelopp per produkttyp per PD-intervall exklusive fallerade krediter – Institutsexponeringar

Andel av exponeringsbelopp per produkttyp per PD-intervall exklusive fallerade krediter – Hushållsexponeringar

Marknadsrisk

Marknadsrisk
mkr

	2016	2015
Ränterisk	1 292	1 192
Valutakursrisk ¹	115	36
Aktiekursrisk	152	651
Råvaruprisrisk	6	5

¹ Värsta utfall av +/-5% förändring av SEK.

Likviditetsrisk

Förfalloanalys för finansiella tillgångar och skulder 2016
mkr

	Upp till 1 månad	1–6 månader	6–12 månader	1–2 år	2–5 år	Över 5 år	Ospecifice- rad löptid	Summa
Kassa och tillgodohavanden i centralbanker	222 401	-	-	-	-	-	-	222 401
Belåningsbara statsskuldförbindelser ¹	94 476	-	-	-	-	-	-	94 476
Obligationer och andra räntebärande värdepapper ²	60 718	-	-	-	-	-	-	60 718
Utlåning till kreditinstitut	73 131	153 920	98 143	49 894	171 893	34 061	-	581 042
varav omvända repor	4 091	-	-	-	-	-	-	4 091
Utlåning till allmänheten	47 505	141 884	101 594	106 522	210 639	188 853	-	796 997
varav omvända repor	7 493	-	-	-	-	-	-	7 493
Övrigt	21 644	-	-	-	-	-	162 459	184 103
varav aktier och andelar	19 339	-	-	-	-	-	-	19 339
varav fordringar på fondlikvider	2 305	-	-	-	-	-	-	2 305
Summa tillgångar	519 875	295 804	199 737	156 416	382 532	222 914	162 459	1 939 737
Skulder till kreditinstitut	97 843	47 403	4 183	311	880	7 044	35 054	192 718
varav repor	-	-	-	-	-	-	-	0
varav inlåning från centralbanker	30 792	34 439	1 488	-	-	-	1 868	68 587
In- och upplåning från allmänheten	22 495	20 784	5 296	2 817	555	104	775 788	827 839
varav repor	2	-	-	-	-	-	-	2
Emitterade värdepapper ³	101 494	252 762	68 977	43 271	169 063	35 589	-	671 156
varav säkerställda obligationer	-	-	-	-	-	-	-	0
varav certifikat och andra värdepapper med ursprunglig löptid understigande ett år	100 359	219 193	25 088	-	-	-	-	344 640
varav seniora obligationer och andra värdepapper med ursprunglig löptid överstigande ett år	1 135	33 569	43 889	43 271	169 063	35 589	-	326 516
Efterställda skulder	389	840	3 059	1 228	32 808	-	-	38 324
Övrigt	4 058	-	-	-	-	-	191 342	195 400
varav korta positioner	1 574	-	-	-	-	-	-	1 574
varav fondlikvidskulder	2 484	-	-	-	-	-	-	2 484
Summa skulder	226 279	321 789	81 515	47 627	203 306	42 737	1 002 184	1 925 437
Poster utanför balansräkningen								
Finansiella garantier och ej utnyttjade lånelöften	466 044							

Derivat 2016

mkr	Upp till 1 månad	1–6 månader	6–12 månader	1–2 år	2–5 år	Över 5 år	Summa
Summa derivat inflöde	273 083	447 009	87 868	126 283	361 061	118 061	1 413 365
Summa derivat utflöde	271 713	441 476	85 406	119 385	339 897	114 972	1 372 849
Netto	1 370	5 533	2 462	6 898	21 164	3 089	40 516

¹ Av beloppet (exklusive räntor) har 67 214 mkr en återstående löptid som understiger ett år.

² Av beloppet (exklusive räntor) har 10 136 mkr en återstående löptid som understiger ett år.

³ Av beloppet (exklusive räntor) har 415 972 mkr en återstående löptid som understiger ett år.

För inlåningsvolymerna avser kolumnen "Ospecificerad löptid" inlåning som är betalbar på anfordran. Tabellen innehåller ränteflöden vilket innebär att balansraderna inte är avstämningsbara mot moderbolagets balansräkning.

M2 Forts

Förfalloanalys för finansiella tillgångar och skulder 2015 mkr	Upp till 1 månad	1-6 månader	6-12 månader	1-2 år	2-5 år	Över 5 år	Ospecifice- rad löptid	Summa
Kassa och tillgodohavanden i centralbanker	236 752	-	-	-	-	-	-	236 752
Belåningsbara statskuldförbindelser ¹	71 831	-	-	-	-	-	-	71 831
Obligationer och andra räntebärande värdepapper ²	41 371	-	-	-	-	-	-	41 371
Utlåning till kreditinstitut	116 614	181 433	104 419	73 047	58 721	40 277	-	574 511
varav omvända repor	14 586	8 833	-	-	-	-	-	23 419
Utlåning till allmänheten	47 153	117 959	96 341	115 802	212 769	186 158	-	776 182
varav omvända repor	7 742	-	-	-	-	-	-	7 742
Övrigt	33 874	-	-	-	-	-	160 715	194 589
varav aktier och andelar	29 309	-	-	-	-	-	-	29 309
varav fordringar på fondlikvider	4 565	-	-	-	-	-	-	4 565
Summa tillgångar	547 595	299 392	200 760	188 849	271 490	226 435	160 715	1 895 236
Skulder till kreditinstitut	70 184	67 827	1 467	744	903	7 765	28 836	177 726
varav repor	290	-	-	-	-	-	-	290
varav inlåning från centralbanker	13 066	55 291	-	5	-	-	1 333	69 695
In- och upplåning från allmänheten	11 412	44 749	7 666	1 118	716	133	689 421	755 215
varav repor	-	-	-	-	-	-	-	0
Emitterade värdepapper ³	96 520	305 495	51 161	61 908	139 179	45 241	-	699 504
varav säkerställda obligationer	-	-	-	-	-	-	-	0
varav certifikat och andra värdepapper med ursprunglig löptid understigande ett år	95 126	264 533	7 591	-	-	-	-	367 250
varav seniora obligationer och andra värdepapper med ursprunglig löptid överstigande ett år	1 394	40 962	43 570	61 908	139 179	45 241	-	332 254
Efterställda skulder	374	825	2 566	4 226	21 791	10 416	-	40 198
Övrigt	8 946	-	-	-	-	-	191 353	200 299
varav korta positioner	2 422	-	-	-	-	-	-	2 422
varav fondlikvidskulder	6 524	-	-	-	-	-	-	6 524
Summa skulder	187 436	418 896	62 860	67 996	162 589	63 555	909 610	1 872 942
Poster utanför balansräkningen								
Finansiella garantier och ej utnyttjade lånelöften	489 646							
Derivat 2015								
mkr	Upp till 1 månad	1-6 månader	6-12 månader	1-2 år	2-5 år	Över 5 år		Summa
Summa derivat inflöde	270 753	408 773	77 344	142 412	343 064	135 278		1 377 624
Summa derivat utflöde	270 590	406 014	76 564	138 827	330 024	132 591		1 354 610
Netto	163	2 759	780	3 585	13 040	2 687		23 014

¹ Av beloppet (exklusive räntor) har 25 294 mkr en återstående löptid som understiger ett år.

² Av beloppet (exklusive räntor) har 6 021 mkr en återstående löptid som understiger ett år.

³ Av beloppet (exklusive räntor) har 446 340 mkr en återstående löptid som understiger ett år.

För inlåningsvolym avser kolumn "Ospecificerad löptid" inlåning som är betalbar på anfordran. Tabellen innehåller ränteflöden vilket innebär att balansraderna inte är avstämningsbara mot moderbolagets balansräkning.

M3 Räntenetto

mkr	2016	2015
Ränteintäkter		
Utlåning till kreditinstitut och centralbanker	4 513	4 425
Utlåning till allmänheten	18 424	19 376
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	229	651
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	783	914
Derivatinstrument	-2 629	-2 387
Övriga ränteintäkter	1 183	1 237
Summa ränteintäkter	22 503	24 216
Varav ränteintäkter redovisade i nettoresultat av finansiella transaktioner	506	824
Ränteintäkter enligt resultaträkning	21 997	23 392
Leasingintäkter	79	-
Räntekostnader		
Skulder till kreditinstitut och centralbanker	-1 121	-941
In- och upplåning från allmänheten	-1 452	-1 898
Emitterade värdepapper	-9 261	-7 732
Derivatinstrument	7 269	5 188
Efterställda skulder	-1 534	-1 695
Övriga räntekostnader	-1 550	-1 612
Summa räntekostnader	-7 649	-8 690
Varav räntekostnader redovisade i nettoresultat av finansiella transaktioner	-584	-548
Räntekostnader enligt resultaträkning	-7 065	-8 142
Räntenetto före avskrivningar enligt plan för finansiella leasingavtal	15 011	15 250
Avskrivningar enligt plan för finansiella leasingavtal	-70	-
Räntenetto efter avskrivningar enligt plan för finansiella leasingavtal	14 941	15 250

Inkluderar ränteintäkter på osäkra fordringar 77 mkr (106). Totala ränteintäkter på tillgångar bokförda till upplupet anskaffningsvärde samt tillgångar som är tillgängliga för försäljning var 24 219 mkr (25 149). Totala räntekostnader på skulder bokförda till upplupet anskaffningsvärde var 14 334 mkr (13 330).

M4 Erhållna utdelningar

mkr	2016	2015
Utdelningar på aktier och andelar	315	705
Utdelningar från intresseföretag	10	8
Utdelningar från koncernföretag	4 500	294
Erhållna koncernbidrag	12 220	10 971
Summa	17 045	11 978

M5 Provisionsnetto

mkr	2016	2015
Courtag och övriga värdepappersprovisioner	901	1 065
Fonder	1 750	1 837
Depå och övrig kapitalförvaltning	375	386
Rådgivning	287	276
Betalningar	3 143	3 313
Ut- och inlåning	911	849
Garantier	422	421
Övrigt	508	484
Summa provisionsintäkter	8 297	8 631
Värdepapper	-447	-465
Betalningar	-1 286	-1 331
Övrigt	-55	-57
Summa provisionskostnader	-1 788	-1 853
Provisionsnetto	6 509	6 778

M6 Nettoresultat av finansiella transaktioner

mkr	2016	2015
Handel, derivat, valutakurseffekt m m	794	1 424
Övriga finansiella instrument till verkligt värde över resultaträkningen	466	-497
<i>varav räntebärande värdepapper</i>	502	-401
<i>varav lån</i>	-36	-96
Finansiella instrument till upplupet anskaffningsvärde	134	111
<i>varav lån</i>	174	178
<i>varav skulder</i>	-40	-67
Finansiella instrument tillgängliga för försäljning	1 676	1 203
Säkringsredovisning		
Säkring av verkligt värde	3	78
<i>varav säkringsinstrument</i>	-29	-59
<i>varav säkrad post</i>	32	137
Ineffektivitet på kassaflödessäkringar	3	30
Summa	3 076	2 349

M7 Övriga rörelseintäkter

mkr	2016	2015
Hysesintäkter	21	21
Andra rörelseintäkter	1 626	1 623
Summa	1 647	1 644

M8 Personalkostnader

mkr	2016	2015
Löner och arvoden	-7 481	-7 340
Socialavgifter	-1 775	-1 710
Pensionskostnader ¹	-546	-573
Avsättning till vinstandelsstiftelse	14	-816
Andra personalkostnader	-639	-465
Summa	-10 427	-10 904

¹ Uppgift om pensionskostnaderna visas i not M38.

Löner och arvoden mkr	2016	2015
Ledande befattningshavare ² , 26 personer (28)	-101	-112
Övriga	-7 380	-7 228
Summa	-7 481	-7 340

² Executive Directors och styrelsen.

Könsfördelning %	2016		2015	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
Styrelse	50	50	67	33
Executive Directors	69	31	79	21

Medelantal anställda	2016		2015	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
Sverige	6 575	3 078	6 759	3 166
Storbritannien	1 940	1 145	1 779	1 060
Norge	729	403	744	415
Danmark	652	330	673	354
Finland	524	215	527	219
USA	60	38	71	46
Nederländerna	207	140	170	109
Luxemburg	55	33	62	36
Tyskland	43	22	53	30
Kina	71	26	70	29
Polen	40	14	41	15
Singapore	40	11	39	12
Övriga länder	56	20	73	27
Summa	10 992	5 475	11 061	5 518

Information om principer avseende ersättningar till ledande befattningshavare i moderbolaget framgår av not K8.

M9 Övriga administrationskostnader

mkr	2016	2015
Fastigheter och lokaler	-1 372	-1 374
Externa datakostnader	-1 625	-1 549
Kommunikation	-293	-317
Resor och marknadsföring	-264	-289
Köpta tjänster	-1 032	-898
Materialanskaffning	-160	-168
Andra omkostnader	-478	-445
Summa	-5 224	-5 040

Varav kostnader avseende operationell leasing

Minimileasingavgift	-684	-671
Variabel avgift	-78	-74
Summa	-762	-745

Operationell leasing är främst hänförlig till för verksamheten normala avtal avseende kontorslokaler och kontorsutrustning. Hyreskostnader avseende lokaler har normalt en variabel avgift knuten till inflation och fastighetsskatt. Kostnaden för det enskilt största leasingavtalet uppgick under 2016 till cirka 180 mkr (172). Inget av de större leasingavtalen löper med variabel avgift.

Ersättning till revisorer och revisionsbolag mkr	KPMG		Ernst & Young AB	
	2016	2015	2016	2015
Revisionsuppdraget	-9	-9	-4	-4
Revisionsverksamhet utöver revisionsuppdraget	-3	-2	-	-
Skatterådgivning	-	-	-	-
Övriga tjänster	-	-	-	-

M10 Kreditförluster

mkr	2016	2015
Specifik reservering för individuellt värderade fordringar		
Årets reservering	-1 861	-1 798
Återfört från tidigare gjorda reserveringar	362	321
Summa	-1 499	-1 477
Gruppvis reservering		
Årets nettoreservering för individuellt värderade fordringar	-62	1
Årets nettoreservering för homogena fordringar	-	-
Summa	-62	1
Poster utanför balansräkningen		
Förluster på poster utanför balansräkningen	-27	-24
Återföring av förluster på poster utanför balansräkningen	7	40
Förändring i kollektiv avsättning för poster utanför balansräkningen	-26	-33
Summa	-46	-17
Bortskrivningar		
Årets konstaterade kreditförluster	-2 061	-851
Utnyttjad andel av tidigare reserveringar	1 828	633
Återvinningar	110	97
Summa	-123	-121
Kreditförluster, netto	-1 730	-1 614

Osäkra fordringar m m	2016	2015
mkr		
Osäkra fordringar	7 381	8 480
Specifika reserveringar för individuellt värderade fordringar	-4 107	-4 349
Reserveringar för gruppvis värderade homogena grupper av fordringar med begränsat värde	-	-
Gruppvisa reserveringar för individuellt värderade fordringar	-328	-259
Osäkra fordringar, netto	2 946	3 872
Total reserveringsgrad för osäkra fordringar, %	60,1	54,3
Andel osäkra fordringar, %	0,23	0,30
Reserveringsgrad exkl gruppvisa reserveringar, %	55,6	51,3
Fordringar förfallna sedan mer än 60 dagar, som inte är osäkra	731	866
Osäkra fordringar som under året omklassificerats till normallån	4	167

Fordringar klassificeras som osäkra om kontrakterade kassaflöden sannolikt inte kommer att fullföljas. Varje fordran som ger upphov till specifik reservering ingår i osäkra fordringar med sitt fulla belopp även om delar täcks av säkerheter. Det innebär att reserveringsgraden ej beaktar erhållna säkerheter. För övriga definitioner se sidan 218.

Förändring av reserv för sannolika kreditförluster 2016				
mkr	Reserv för individuellt värderade fordringar	Gruppvis reserv individuellt värderade fordringar	Reserv gruppvis värderade homogena fordringar	Summa reserv för sannolika kreditförluster
Reserv vid årets ingång	-4 349	-259	-	-4 608
Årets reservering	-1 861	-62	-	-1 923
Återfört från tidigare reserveringar	362	-	-	362
Utnyttjat för konstaterade förluster	1 828	-	-	1 828
Valutaeffekt m m	-87	-7	-	-94
Reserv vid årets utgång	-4 107	-328	-	-4 435

Förändring av reserv för sannolika kreditförluster 2015				
mkr	Reserv för individuellt värderade fordringar	Gruppvis reserv individuellt värderade fordringar	Reserv gruppvis värderade homogena fordringar	Summa reserv för sannolika kreditförluster
Reserv vid årets ingång	-3 594	-266	-	-3 860
Årets reservering	-1 798	-	-	-1 798
Återfört från tidigare reserveringar	321	1	-	322
Utnyttjat för konstaterade förluster	633	-	-	633
Valutaeffekt m m	89	6	-	95
Reserv vid årets utgång	-4 349	-259	-	-4 608

Osäkra fordringar och fordringar som är förfallna sedan mer än 60 dagar, sektor- och branschfördelade 2016 mkr	Osäkra fordringar			Varav förfallna sedan 60 dagar	Fordringar förfallna sedan mer än 60 dagar, som inte är osäkra
	Brutto	Reserver	Netto ¹		
Privatpersoner	1 076	-572	504	292	413
Bostadsrättsföreningar	13	-8	5	5	-
Fastighetsförvaltning	1 786	-689	1 097	259	220
Tillverkningsindustri	719	-522	197	26	18
Handel	457	-270	187	45	0
Hotell- och restaurangverksamhet	96	-32	64	63	6
Person- och godstransport till sjöss	1 849	-1 244	605	0	-
Övrig transport och kommunikation	52	-36	16	7	5
Byggnadsverksamhet	269	-161	108	47	13
Elektricitet, gas och vatten	68	-39	29	4	8
Jordbruk, jakt och skogsbruk	53	-31	22	11	2
Övrig serviceverksamhet	214	-113	101	94	18
Holding-, investment-, försäkringsbolag, fonder m m	601	-316	285	30	6
Övrig företagsutlåning	128	-74	54	14	22
Kreditinstitut	-	-	-	-	-
Summa	7 381	-4 107	3 274	897	731

Osäkra fordringar och fordringar som är förfallna sedan mer än 60 dagar, sektor- och branschfördelade 2015 mkr	Osäkra fordringar			Varav förfallna sedan 60 dagar	Fordringar förfallna sedan mer än 60 dagar, som inte är osäkra
	Brutto	Reserver	Netto ¹		
Privatpersoner	1 100	-605	495	330	427
Bostadsrättsföreningar	14	-13	1	1	2
Fastighetsförvaltning	1 926	-690	1 236	400	127
Tillverkningsindustri	2 103	-1 542	561	49	21
Handel	394	-267	127	74	4
Hotell- och restaurangverksamhet	116	-29	87	85	168
Person- och godstransport till sjöss	1 734	-543	1 191	0	-
Övrig transport och kommunikation	78	-60	18	16	8
Byggnadsverksamhet	149	-92	57	40	77
Elektricitet, gas och vatten	73	-52	21	5	-
Jordbruk, jakt och skogsbruk	34	-15	19	3	0
Övrig serviceverksamhet	101	-66	35	27	15
Holding-, investment-, försäkringsbolag, fonder m m	500	-282	218	74	17
Övrig företagsutlåning	158	-93	65	39	0
Kreditinstitut	-	-	-	-	-
Summa	8 480	-4 349	4 131	1 143	866

¹ Redovisat värde efter beaktande av specifika reserveringar för individuellt värderade fordringar och reserveringar för gruppvis värderade fordringar, men exklusive gruppvisa reserveringar för fordringar som värderas individuellt.

Osäkra fordringar och fordringar som är förfallna sedan mer än 60 dagar, geografiskt fördelade 2016 mkr	Osäkra fordringar			Varav förfallna sedan 60 dagar	Fordringar förfallna sedan mer än 60 dagar, som inte är osäkra
	Brutto	Reserver	Netto ¹		
Sverige	1 889	-1 092	797	347	87
Norge	510	-315	195	36	200
Finland	723	-539	184	46	199
Danmark	2 866	-1 704	1 162	173	9
Storbritannien	1 108	-326	782	146	206
Nederländerna	3	-1	2	-	-
Övriga Europa	169	-92	77	74	30
Nordamerika	-	-	-	-	-
Asien	113	-38	75	75	-
Summa	7 381	-4 107	3 274	897	731

Osäkra fordringar och fordringar som är förfallna sedan mer än 60 dagar, geografiskt fördelade 2015 mkr	Osäkra fordringar			Varav förfallna sedan 60 dagar	Fordringar förfallna sedan mer än 60 dagar, som inte är osäkra
	Brutto	Reserver	Netto ¹		
Sverige	3 019	-2 014	1 005	376	124
Norge	208	-130	78	46	159
Finland	826	-637	189	96	343
Danmark	2 797	-1 035	1 762	214	17
Storbritannien	1 436	-447	989	307	168
Nederländerna	2	-1	1	-	-
Övriga Europa	192	-85	107	104	53
Nordamerika	-	-	-	-	-
Asien	-	-	-	-	2
Summa	8 480	-4 349	4 131	1 143	866

¹ Redovisat värde efter beaktande av specifika reserveringar för individuellt värderade fordringar och reserveringar för gruppvis värderade fordringar, men exklusive gruppvisa reserveringar för fordringar som värderas individuellt.

M10 Forts

Förfallstruktur avseende förfallna fordringar som inte är osäkra 2016	Utlåning till kreditinstitut	Utlåning till allmänheten			Summa
		Hushåll	Företag	Övrigt	
mkr					
Förfallna ≥ 5 dagar ≤ 1 månad	-	454	458	-	912
Förfallna > 1 månad ≤ 2 månader	-	122	59	-	181
Förfallna > 2 månader ≤ 3 månader	-	48	79	-	127
Förfallna > 3 månader ≤ 12 månader	-	288	63	-	351
Förfallna > 12 månader	-	330	58	-	388
Summa	-	1 242	717	-	1 959

Förfallstruktur avseende förfallna fordringar som inte är osäkra 2015	Utlåning till kreditinstitut	Utlåning till allmänheten			Summa
		Hushåll	Företag	Övrigt	
mkr					
Förfallna ≥ 5 dagar ≤ 1 månad	-	554	447	-	1 001
Förfallna > 1 månad ≤ 2 månader	-	92	58	-	150
Förfallna > 2 månader ≤ 3 månader	-	56	18	-	74
Förfallna > 3 månader ≤ 12 månader	-	184	103	-	287
Förfallna > 12 månader	-	269	236	-	505
Summa	-	1 155	862	-	2 017

Tillgångar övertagna för skyddande av fordran	2016	2015
mkr		
Fastigheter	343	429
Lös egendom	-	-
Aktier och andelar	-	-
Redovisat värde	343	429

M11 Bokslutsdispositioner

mkr	2016	2015
Förändring av överavskrivning inventarier och leasingobjekt	-306	-12
Förändring av överavskrivning inkråmsgoodwill	113	112
Summa	-193	100

M12 Utlåning till kreditinstitut

mkr	2016	2015
Utlåning i svenska kronor		
Banker	12 205	18 007
Övriga kreditinstitut	395 012	374 441
Summa	407 217	392 448
Utlåning i utländsk valuta		
Banker	35 997	38 630
Övriga kreditinstitut	149 911	165 363
Summa	185 908	203 993
Sannolika kreditförluster	-	-
Summa utlåning till kreditinstitut	593 125	596 441
Varav omvända repor	4 088	23 632
Varav efterställda	21 718	20 718
Medelvolymer		
mkr	2016	2015
Utlåning till kreditinstitut i svenska kronor	456 108	402 776
Utlåning till kreditinstitut i utländsk valuta	188 329	223 201
Summa	644 437	625 977
Varav omvända repor	19 986	44 394

M13 Utlåning till allmänheten

mkr	2016	2015
Utlåning i svenska kronor		
Hushåll	41 651	45 414
Företag	159 437	169 665
Riksgälden	982	3 338
Summa	202 070	218 417
Utlåning i utländsk valuta		
Hushåll	151 342	139 295
Företag	414 591	380 884
Riksgälden	-	-
Summa	565 933	520 179
Sannolika kreditförluster	-4 436	-4 608
Summa utlåning till allmänheten	763 567	733 988
Varav omvända repor	7 493	7 742
Varav efterställda	1 200	1 129
Medelvolymer, exkl Riksgälden		
mkr	2016	2015
Utlåning till allmänheten i svenska kronor	223 046	228 526
Utlåning till allmänheten i utländsk valuta	547 871	519 176
Summa	770 917	747 702
Varav omvända repor	14 171	18 458

M14 Räntebärande värdepapper

mkr	2016			2015		
	Nominellt värde	Verkligt värde	Redovisat värde	Nominellt värde	Verkligt värde	Redovisat värde
Belåningsbara värdepapper emitterade av stat	92 735	94 236	94 236	56 715	59 135	59 135
Belåningsbara värdepapper emitterade av andra	-	-	-	12 326	12 301	12 301
Summa belåningsbara statsskuldforbindelser m m	92 735	94 236	94 236	69 041	71 436	71 436
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	58 606	60 311	60 311	39 252	40 974	40 974
Summa räntebärande värdepapper	151 341	154 547	154 547	108 293	112 410	112 410
Varav onoterade värdepapper		255	255		364	364
Räntebärande värdepapper fördelade på emittent						
mkr	2016			2015		
	Nominellt värde	Verkligt värde	Redovisat värde	Nominellt värde	Verkligt värde	Redovisat värde
Stat	92 735	94 236	94 236	56 715	59 135	59 135
Kreditinstitut	24 351	24 602	24 602	5 994	7 756	7 756
Bostadsinstitut	32 026	33 418	33 418	27 638	29 803	29 803
Övrigt	2 229	2 291	2 291	17 946	15 716	15 716
Summa	151 341	154 547	154 547	108 293	112 410	112 410
Medelvolymer						
mkr				2016	2015	
Räntebärande värdepapper				158 658	140 304	

M15 Aktier och andelar

mkr	2016	2015
Innehav värderade till verkligt värde över resultaträkningen		
Noterade	12 126	18 964
Ikke noterade	5 595	3 792
Summa	17 721	22 756
Innehav klassificerade som tillgängliga för försäljning		
Noterade	-	4 667
Ikke noterade	1 618	1 886
Summa	1 618	6 553
Summa aktier och andelar	19 339	29 309

M16 Aktier och andelar i koncern- och intresseföretag

Aktier och andelar i koncern- och intresseföretag mkr	2016	2015
Intresseföretag, icke-noterade	117	104
Koncernföretag, icke-noterade	46 246	45 711
Summa	46 363	45 815

Intresseföretag	Organisations-nummer	Säte	Antal aktier	Ägarandel %	Redovisat värde, mkr	
					2016	2015
Bankomat AB	556817-9716	Stockholm	150	20,00	67	55
Bankomatcentralen AB	556197-2265	Stockholm	1 100	21,89	0	0
BDB Bankernas Depå AB	556695-3567	Stockholm				7
BGC Holding AB	556607-0933	Stockholm	25 382	25,38	4	4
Finansiell ID-teknik BID AB	556630-4928	Stockholm	12 735	28,30	24	24
Getswish AB	556913-7382	Stockholm	10 000	20,00	21	13
Upplysningscentralen UC AB	556137-5113	Stockholm	2 448	24,48	1	1
Summa					117	104

Koncernföretag	Organisations-nummer	Säte	Antal aktier	Ägarandel %	Redovisat värde, mkr	
					2016	2015
Handelsbanken Finans AB¹	556053-0841	Stockholm	1 550 000	100	11 672	11 672
Kredit-Inkasso AB	556069-3185	Stockholm		100		
Handelsbanken Rahoitus Oy	0112308-8	Helsingfors		100		
Kreditt-Inkasso AS	955074203	Fredrikstad		100		
Handelsbanken Finans (Shanghai) Financial Leasing Co., Ltd	310101717882194	Shanghai		100		
Stadshypotek AB¹	556459-6715	Stockholm	162 000	100	26 870	26 870
Handelsbanken Fondbolagsförvaltning AB	556070-0683	Stockholm	10 000	100	1	1
Handelsbanken Fonder AB	556418-8851	Stockholm		100		
Handelsinvest Investeringsförvaltning A/S	12930879	Köpenhamn		100		
Handelsbanken Fondbolag Ab	1105019-3	Helsingfors		100		
Handelsbanken Kapitalförvaltning AS	973194860	Oslo		100		
Xact Kapitalförvaltning AB	556997-8140	Stockholm		100		
Handelsbanken Liv Försäkrings AB	516401-8284	Stockholm	100 000	100	6 189	6 189
SHB Liv Försäkringsaktiebolag	2478149-7	Helsingfors		100		
Handelsbanken Fastigheter AB	556873-0021	Stockholm		100		
AB Handel och Industri	556013-5336	Stockholm	100 000	100	104	104
Heartwood Wealth Management Limited	4132340	London	1 319 206	100	492	548
Optimix Vermogensbeheer N.V	33194359	Amsterdam	10 209	100	613	
Övriga dotterbolag						
EFN Ekonomikanalen AB	556930-1608	Stockholm	100	100	0	0
Ejendomsselskabet af 1. maj 2009 A/S	59173812	Hillerød	2 700 000	100	200	200
Forva AS	945812141	Oslo	4 000 000	100	1	1
Handelsbanken Markets Securities, Inc. ¹	11-3257438	New York	1 000	100	37	57
Handelsbanken Skadeförsäkrings AB	516401-6767	Stockholm	1 500	100	31	31
Lokalbolig A/S	78488018	Hillerød	540 000	62,79	1	1
Rådstuplass 4 AS	910508423	Bergen	40 000	100	0	0
SIL (Nominees) Limited	1932320	London	100	100	-	-
Svenska Handelsbanken Representações (Brasil) Ltda	15.367.073/001-93	São Paulo				2
Svenska Property Nominees Limited	2308524	London	100	100	-	-
Svenska Re S.A.	RCS Lux B-32053	Luxemburg	20 000	100	35	35
Lila stugan i Stockholm AB	556993-9084	Stockholm	50	100	0	0
Blå stugan i Stockholm AB	556993-9357	Stockholm	50	100	0	0
Ecster AB	556993-2311	Stockholm	50	100	0	0
Summa					46 246	45 711

Förteckningen över koncernföretag omfattar direktägda dotterbolag samt större dotterbolag till dessa.

¹ Kreditinstitut.

M17 Derivatinstrument

mkr	Nominellt belopp/löptid			Nominellt belopp		Positiva marknadsvärden		Negativa marknadsvärden	
	upp till 1 år	mer än 1 år upp till 5 år	mer än 5 år	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Derivat för handel									
Ränterelaterade kontrakt									
Optioner	22 293	43 403	5 299	70 995	130 609	522	1 378	589	1 435
FRA/terminer	386 466	237 927	-	624 393	708 902	141	476	123	510
Swappar	465 867	1 449 534	374 307	2 289 708	2 191 630	42 281	46 427	42 904	47 249
Valutarelaterade kontrakt									
Optioner	53 191	1 702	31	54 924	75 879	620	471	764	700
Terminer	95 304	5 316	352	100 972	126 202	1 730	1 669	1 390	1 703
Swappar	478 857	232 375	47 287	758 519	859 588	23 692	19 982	25 262	20 973
Aktierelaterade kontrakt									
Optioner	10 193	17 826	156	28 175	30 611	1 486	2 032	2 006	2 656
Terminer	1 129	-	-	1 129	2 779	13	1	15	32
Swappar	18 311	1 790	29	20 130	56 888	420	1 245	961	1 641
Råvarurelaterade kontrakt									
Optioner	105	329	85	519	2 354	10	250	276	537
Terminer	15 590	3 692	-	19 282	16 696	576	940	601	899
Kreditrelaterade kontrakt									
Swappar	2 360	6 725	546	9 631	9 909	386	458	113	247
Summa	1 549 666	2 000 619	428 092	3 978 377	4 212 047	71 877	75 329	75 004	78 582
Derivat för marknadsvärdesäkringar									
Ränterelaterade kontrakt									
Swappar	-	35 309	1 274	36 583	1 512	50	-	82	1
Summa	-	35 309	1 274	36 583	1 512	50	-	82	1
Derivat för kassaflödessäkringar									
Ränterelaterade kontrakt									
Swappar	49 678	213 770	40 942	304 390	274 755	8 919	10 114	2 313	1 990
Valutarelaterade kontrakt									
Swappar	173 028	165 727	19 612	358 367	205 834	33 269	27 988	2 949	4 177
Summa	222 706	379 497	60 554	662 757	480 589	42 188	38 102	5 262	6 167
Summa derivatinstrument	1 772 372	2 415 425	489 920	4 677 717	4 694 148	114 115	113 431	80 348	84 750
Varav börshandlade derivat									
				347 442	233 328	488	490	1 426	1 613
Varav OTC-derivat clearade via CCP									
				1 374 610	1 030 386	12 669	2 106	13 997	1 463
Varav OTC-derivat ej clearade via CCP									
				2 955 665	3 430 434	100 958	110 835	64 925	81 674
Kvittade belopp				-1 747 179	-1 414 478	-27 054	-23 940	-25 857	-23 641
Nettobelopp				2 930 538	3 279 670	87 061	89 491	54 491	61 109
Valutafördelning av marknadsvärden									
SEK						-104 444	1 216	26 934	143 198
USD						326 911	223 628	7 608	-43 334
EUR						97 387	76 434	60 462	8 840
Övriga						-205 739	-187 847	-14 656	-23 954
Summa						114 115	113 431	80 348	84 750

I noten presenteras derivatkontrakt brutto. Kvittade belopp består av det kvittade marknadsvärdet och tillhörande nominella belopp på kontrakt för vilka det finns en legal rätt och avsikt att reglera avtalade kassaflöden netto (däribland clearade kontrakt). Dessa kontrakt nettoredovisas i balansräkningen per motpart och valuta.

Positiva skillnader mellan det värde som räknats fram med en värderingsmodell vid det första redovisningstillfället och transaktionspriset (dag 1-resultat) periodiseras över derivatets löptid. Vid årsskiftet uppgick sådana ännu ej resultatförda dag 1-resultat till 585 mkr (539).

M18 Kvittning av finansiella instrument

2016 mkr	Derivat	Återköpsavtal samt utlåning av värdepapper	Totalt
Finansiella tillgångar som är föremål för kvittning, nettningsavtal eller liknande avtal			
Bruttobelopp	114 115	13 427	127 542
Kvittade belopp	-27 054	-1 030	-28 084
Redovisat värde i balansräkningen	87 061	12 397	99 458
Relaterade belopp som inte kvittas i balansräkningen			
Finansiella instrument, nettningsavtal	-20 643	-	-20 643
Mottagna finansiella säkerheter	-42 238	-12 397	-54 635
Summa av belopp som inte har kvittats i balansräkningen	-62 881	-12 397	-75 278
Nettobelopp	24 180	-	24 180
Finansiella skulder som är föremål för kvittning, nettningsavtal eller liknande avtal			
Bruttobelopp	80 348	1 032	81 380
Kvittade belopp	-25 857	-1 030	-26 887
Redovisat värde i balansräkningen	54 491	2	54 493
Relaterade belopp som inte kvittas i balansräkningen			
Finansiella instrument, nettningsavtal	-20 643	-	-20 643
Ställda finansiella säkerheter	-3 807	-2	-3 809
Summa av belopp som inte har kvittats i balansräkningen	-24 450	-2	-24 452
Nettobelopp	30 041	-	30 041
2015			
mkr	Derivat	Återköpsavtal samt utlåning av värdepapper	Totalt
Finansiella tillgångar som är föremål för kvittning, nettningsavtal eller liknande avtal			
Bruttobelopp	113 431	32 053	145 484
Kvittade belopp	-23 940	-	-23 940
Redovisat värde i balansräkningen	89 491	32 053	121 544
Relaterade belopp som inte kvittas i balansräkningen			
Finansiella instrument, nettningsavtal	-25 660	-	-25 660
Mottagna finansiella säkerheter	-35 678	-31 815	-67 493
Summa av belopp som inte har kvittats i balansräkningen	-61 338	-31 815	-93 153
Nettobelopp	28 153	238	28 391
Finansiella skulder som är föremål för kvittning, nettningsavtal eller liknande avtal			
Bruttobelopp	84 750	290	85 040
Kvittade belopp	-23 641	-	-23 641
Redovisat värde i balansräkningen	61 109	290	61 399
Relaterade belopp som inte kvittas i balansräkningen			
Finansiella instrument, nettningsavtal	-25 660	-	-25 660
Ställda finansiella säkerheter	-6 614	-290	-6 904
Summa av belopp som inte har kvittats i balansräkningen	-32 274	-290	-32 564
Nettobelopp	28 835	-	28 835

M19 Immateriella tillgångar

2016 mkr	Inkräms- goodwill	Internt utvecklad programvara	Totalt 2016	2015 mkr	Inkräms- goodwill	Internt utvecklad programvara	Totalt 2015
Anskaffningsvärde vid ingången av året	2 068	1 816	3 884	Anskaffningsvärde vid ingången av året	2 170	1 460	3 630
Anskaffningsvärde på tillkommande immateriella tillgångar	85	513	598	Anskaffningsvärde på tillkommande immateriella tillgångar	-	447	447
Avyttringar och utrangeringar	-	-88	-88	Avyttringar och utrangeringar	-	-88	-88
Valutaeffekt	128	-10	118	Valutaeffekt	-102	-3	-105
Anskaffningsvärde vid utgången av året	2 281	2 231	4 512	Anskaffningsvärde vid utgången av året	2 068	1 816	3 884
Ackumulerade av- och nedskrivningar vid ingången av året	-1 510	-412	-1 922	Ackumulerade av- och nedskrivningar vid ingången av året	-1 471	-354	-1 825
Avyttringar och utrangeringar	-	88	88	Avyttringar och utrangeringar	-	88	88
Årets avskrivningar enligt plan	-172	-140	-312	Årets avskrivningar enligt plan	-113	-130	-243
Årets nedskrivningar	-	-1	-1	Årets nedskrivningar	-	-17	-17
Valutaeffekt	-97	0	-97	Valutaeffekt	74	1	75
Ackumulerade av- och nedskrivningar vid utgången av året	-1 779	-465	-2 244	Ackumulerade av- och nedskrivningar vid utgången av året	-1 510	-412	-1 922
Redovisat värde	502	1 766	2 268	Redovisat värde	558	1 404	1 962

M20 Fastigheter, inventarier och leasingobjekt

Fastigheter, inventarier och leasingobjekt mkr	2016	2015
Inventarier	681	598
Fastigheter	125	123
Leasingobjekt	1 821	-
Egendom övertagen för skyddande av fordran	343	429
Summa	2 970	1 150

I posten Egendom övertagen för skyddande av fordran ingår fastigheter som återkommande värderas till verkligt värde i enlighet med koncernens redovisningsprinciper för tillgångar som övertagits för skydd av fordran, se not K1. Det verkliga värdet på fastigheter som återkommande värderas till verkligt värde uppgår till 343 mkr (429). Orealiserade värdeförändringar på dessa fastigheter har påverkat årets resultat med -7 mkr (5). Värdering av privatbostäder bygger i allt väsentligt på marknadsobservationer av jämförbara fastighetsköp på den aktuella orten. Värdering av kommersiella fastigheter bygger på diskontering av framtida kassaflöden och baseras på antaganden om bland annat hyresnivå, vakansgrad, drift- och underhållskostnader, direktavkastningskrav och kalkylränta. I värderingen tas även hänsyn till fastighetens skick, läge och alternativ användning. Banken har som princip att alltid använda en oberoende godkänd värderingsman vid värdering av affärs- och kontorsfastigheter samt industrifastigheter. Värdering som enbart bygger på marknadsobservationer (330 mkr) klassificeras som nivå 2 i den värderingshierarki som beskrivs i not K40. Värdering som har ett väsentligt inslag av egna antaganden (3 mkr) klassificeras som nivå 3 i värderingshierarkin. Orealiserade värdeförändringar i nivå 3 avseende fastigheter som återkommande värderas till verkligt värde har påverkat årets resultat med -2 mkr (4). Årets försäljning av fastigheter som återkommande värderas till verkligt värde uppgår till 82 mkr (167) varav 2 mkr (8) var klassade som nivå 3 innan försäljningen. Nya fastigheter har tillkommit under året med 40 mkr (149) varav 0 mkr (9) klassats som nivå 3.

Inventarier mkr	2016	2015
Anskaffningsvärde vid ingången av året	1 562	1 332
Anskaffningsvärde på tillkommande under året	352	290
Omklassificering från annan balanspost	-	195
Avyttringar och utrangeringar	-22	-218
Valutaeffekt	4	-37

Anskaffningsvärde vid utgången av året **1 896** **1 562**

Akkumulerade av- och nedskrivningar vid ingången av året	-964	-880
Årets avskrivningar enligt plan	-260	-246
Omklassificering från annan balanspost	-	-83
Avyttringar och utrangeringar	20	217
Valutaeffekt	-11	28

Akkumulerade av- och nedskrivningar vid utgången av året **-1 215** **-964**

Redovisat värde **681** **598**

Fastigheter mkr	2016	2015
Anskaffningsvärde vid ingången av året	203	190
Anskaffningsvärde på tillkommande under året	-	-
Ny- och ombyggnation	8	14
Avyttringar och utrangeringar	-1	-1

Anskaffningsvärde vid utgången av året **210** **203**

Akkumulerade av- och nedskrivningar vid ingången av året	-80	-75
Årets avskrivningar enligt plan	-6	-5
Årets nedskrivningar	0	-
Avyttringar och utrangeringar	1	0

Akkumulerade av- och nedskrivningar vid utgången av året **-85** **-80**

Redovisat värde **125** **123**

Leasingobjekt mkr	2016	2015
Anskaffat genom rörelseförvärv under året	3 352	-
Anskaffningsvärde på tillkommande under året	100	-
Avyttringar och utrangeringar	-64	-
Valutaeffekt	-99	-

Anskaffningsvärde vid utgången av året **3 289** **-**

Akkumulerade avskrivningar genom rörelseförvärv under året	-1 482	-
Årets avskrivningar enligt plan	-72	-
Årets nedskrivningar	-	-
Avyttringar och utrangeringar	42	-
Valutaeffekt	44	-

Akkumulerade av- och nedskrivningar vid utgången av året **-1 468** **-**

Redovisat värde **1 821** **-**

Fördelning av framtida minimileaseavgifter på förfallotidpunkter mkr	Inom 1 år	Mellan 1 och 5 år	Senare än 5 år	Summa
2016				
Fördelning av framtida minimileaseavgifter	146	1 503	472	2 121

M21 Övriga tillgångar

mkr	2016	2015
Fondlikvidfordringar	2 305	4 565
Övrigt	14 408	13 734
Summa	16 713	18 299

M22 Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter

mkr	2016	2015
Upplupna ränteintäkter	2 789	2 784
Övriga upplupna intäkter	1 421	1 882
Förutbetalda kostnader	582	147
Summa	4 792	4 813
<i>Varav efterställda</i>	27	31

M23 Skulder till kreditinstitut

mkr	2016	2015
Skulder i svenska kronor		
Banker	29 082	16 705
Övriga kreditinstitut	13 623	14 498
Summa	42 705	31 203
Skulder i utländsk valuta		
Banker	141 478	138 209
Övriga kreditinstitut	4 993	4 121
Summa	146 471	142 330
Summa skulder till kreditinstitut	189 176	173 533
<i>Varav repor</i>	-	290
Medelvolymer		
mkr	2016	2015
Skulder till kreditinstitut i svenska kronor	123 664	119 605
Skulder till kreditinstitut i utländsk valuta	145 425	156 387
Summa	269 089	275 992
<i>Varav repor</i>	562	2 915

M24 In- och upplåning från allmänheten

Inlåning från allmänheten mkr	2016	2015
Inlåning i svenska kronor		
Hushåll	294 104	260 839
Företag	189 434	184 483
Riksgälden	-	-
Summa	483 538	445 322
Inlåning i utländsk valuta		
Hushåll	92 717	74 640
Företag	206 325	179 500
Riksgälden	-	-
Summa	299 042	254 140
Summa inlåning från allmänheten	782 580	699 462
Upplåning från allmänheten mkr	2016	2015
Upplåning i svenska kronor	17 959	20 967
Upplåning i utländsk valuta	27 213	34 637
Summa	45 172	55 604
<i>Varav repor</i>	-	-
Summa in- och upplåning från allmänheten	827 752	755 066
Medelvolymer mkr	2016	2015
Inlåning från allmänheten		
Inlåning från allmänheten i svenska kronor	467 410	426 374
Inlåning från allmänheten i utländsk valuta	294 284	294 120
Summa	761 694	720 494
Upplåning från allmänheten		
Upplåning från allmänheten i svenska kronor	32 535	36 511
Upplåning från allmänheten i utländsk valuta	189 857	250 208
Summa	222 392	286 719
<i>Varav repor</i>	7 706	8 552

M25 Emitterade värdepapper

mkr	2016		2015	
	Nominellt belopp	Redovisat värde	Nominellt belopp	Redovisat värde
Certifikat				
Certifikat i svenska kronor	3 409	3 701	6 371	6 594
Varav				
till upplupet anskaffningsvärde	-	-	400	400
för handel	3 409	3 701	5 971	6 194
Certifikat i utländsk valuta	356 665	361 868	355 748	364 069
Varav				
till upplupet anskaffningsvärde	354 994	359 807	354 306	362 373
för handel	1 671	2 061	1 442	1 696
Summa	360 074	365 569	362 119	370 663
Obligationslån				
Obligationslån i svenska kronor	17 113	17 021	18 472	18 234
Varav				
till upplupet anskaffningsvärde	17 113	17 021	18 472	18 234
för marknadsvärdesåkringar	-	-	-	-
Obligationslån i utländsk valuta	266 537	266 387	288 201	288 053
Varav				
till upplupet anskaffningsvärde	266 537	266 387	288 201	288 053
för marknadsvärdesåkringar	-	-	-	-
Summa	283 650	283 408	306 673	306 287
Summa emitterade värdepapper	643 724	648 977	668 792	676 950

mkr	2016	2015
Emitterade värdepapper vid årets ingång	676 950	633 128
Emitterade	1 094 335	971 633
Återköpta	-10 440	-15 839
Förtallna	-1 137 150	-931 645
Valutaeffekter m m	25 282	19 673
Emitterade värdepapper vid årets utgång	648 977	676 950

Medelvolymer	2016	2015
mkr		
Svenska kronor	22 981	26 993
Utländsk valuta	670 628	628 679
Summa	693 609	655 672

M26 Korta positioner

mkr	2016	2015
Korta positioner värderade till verkligt värde		
Aktier	1 346	1 499
Räntebärande värdepapper	226	917
Summa	1 572	2 416

Medelvolymer	2016	2015
mkr		
Svenska kronor	13 701	17 879
Utländsk valuta	312	263
Summa	14 013	18 142

M27 Skatter

Uppskjutna skattefordringar mkr	2016	2015
Fastigheter och inventarier	11	18
Säkringsinstrument	221	202
Övrigt	193	108
Summa	425	328

Uppskjutna skatteskulder mkr	2016	2015
Fastigheter och inventarier	16	16
Säkringsinstrument	983	1 392
Övrigt	67	113
Summa	1 066	1 521

Netto uppskjutna skatteskulder **641** **1 193**

Förändring av uppskjutna skatter 2016 mkr	Ingående balans	Redovisat över resultaträkningen	Redovisat i övrigt totalresultat	Utgående balans
Fastigheter och inventarier	-2	7	0	5
Säkringsinstrument	1 190	0	-428	762
Övrigt	5	-122	-9	-126
Summa	1 193	-115	-437	641

Förändring av uppskjutna skatter 2015 mkr	Ingående balans	Redovisat över resultaträkningen	Redovisat i övrigt totalresultat	Utgående balans
Fastigheter och inventarier	-15	11	2	-2
Säkringsinstrument	1 238	7	-55	1 190
Övrigt	85	-80	-	5
Summa	1 308	-62	-53	1 193

Redovisade skattekostnader i resultaträkningen mkr	2016	2015
Aktuell skatt		
Årets skattekostnad	-4 424	-4 219
Justering av skatt hänförlig till tidigare år	-194	-19
Uppskjuten skatt		
Förändringar i temporära skillnader	115	62
Summa	-4 503	-4 176

Nominell skattesats i Sverige, %	2016	2015
Avvikelser		
Ej skattepliktiga intäkter/ej avdragsgilla kostnader	-4,7	-1,2
Skatt avseende tidigare år	0,6	0,1
Effektiv skattesats, %	17,9	20,9

M28 Avsättningar

mkr	Avsättning för omstrukturering	Avsättning för garantiåtaganden	Övriga avsättningar	Summa 2016	Summa 2015
Avsättningar vid årets ingång	-	40	56	96	87
Avsatt under året	420	37	81	538	36
lanspråktaget	-184	-	-17	-201	-
Återfört	-	-	-4	-4	-27
Avsättningar vid årets utgång	236	77	116	429	96

Avsättningen för omstrukturingskostnader avser främst kostnader för förtida pensioneringar. Merparten av det resterande avsättningsbeloppet förväntas regleras under 2017. Avsättning för garantiåtaganden består av avsättningar för ett antal poster utanför balansräkningen.

Under Övriga avsättningar redovisas de belopp som avsatts för reglering av de anspråk som riktats mot banken.

M29 Övriga skulder

mkr	2016	2015
Fondlikvidskulder	2 484	6 524
Övrigt	6 302	7 227
Summa	8 786	13 751

M30 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

mkr	2016	2015
Upplupna räntekostnader	4 795	4 884
Övriga upplupna kostnader	1 447	3 675
Förutbetalda intäkter	922	811
Summa	7 164	9 370

M31 Efterställda skulder

mkr	2016	2015
Förlagslån i svenska kronor	8 230	10 519
Förlagslån i utländsk valuta	25 170	23 697
Summa	33 400	34 216

Medelvolymer	2016	2015
mkr		
Förlagslån i svenska kronor	9 362	10 510
Förlagslån i utländsk valuta	24 324	28 144
Summa	33 686	38 654

Specifikation, förlagslån	Ursprungligt nominellt belopp av respektive valuta			Räntesats, %	Utestående belopp
	Valuta				
Emissionsår/förfall					
I SVENSKA KRONOR					
Svenska förlagslån ¹		10 825			8 230
Summa					8 230
I UTLÄNDSK VALUTA					
2014/tidbsunden ²	EUR	1 500	2,656		14 355
2015/evigt ³	USD	1 200	5,250		10 815
Summa					25 170
Summa efterställda skulder					33 400

¹ Svenska förlagslån understiger vart och ett för sig 10% av de totala efterställda skulderna. I summan ingår ett evigt förlagslån till rörlig ränta, vilket är ett konvertibelt förlagslån på nominellt 3,2 mdkr riktat till koncernens anställda på marknadsmissiga villkor. Lånet har ingen status som regleringsmässigt kapital men kan omvandlas till Handelsbankenaktier. Banken har rätt att begära konvertering när som helst och innehavaren har rätt att begära konvertering mellan den 1 maj och den 30 november 2019 till den justerade konverteringskursen 114,40 kr. Den initiala konverteringskursen har justerats för utdelningar och aktiesplit under löptiden. Om kärnprimärkapitalrelationen för banken eller beräknad enligt den konsoliderade situationen faller under 7% sker automatisk konvertering. För upplysningar avseende övriga svenska förlagslån, se not K51.

² För ytterligare upplysning av förlagslån i EUR, se not K51.

³ För ytterligare upplysning av förlagslån i USD, se not K51.

M32 Obeskattade reserver

mkr	2016	2015
Akkumulerade överavskrivningar inventarier och leasingobjekt	318	12
Akkumulerade överavskrivningar inkråmsgoodwill	475	558
Summa	793	570

M33 Klassificering av finansiella tillgångar och skulder

2016	Värderat till verkligt värde i RR uppdelat på		Derivat identifierat som säkringsinstrument	Investeringar som hålles till förfall	Lån och andra fordringar	Finansiella tillgångar tillgängliga för försäljning	Övriga finansiella skulder	Summa redovisat värde	Verkligt värde
	Innehav för handel	Övrigt ¹							
Tillgångar									
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker					199 362			199 362	199 362
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	13 000	80 500				736		94 236	94 236
Utlåning till kreditinstitut					593 125			593 125	602 852
Utlåning till allmänheten		926			762 641			763 567	765 473
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	22 328	32 519				5 464		60 311	60 311
Aktier och andelar	17 721					1 618		19 339	19 339
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken		4 114			58			4 172	4 172
Derivatinstrument	46 916		40 145					87 061	87 061
Övriga tillgångar	32				16 681			16 713	16 713
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	170	474			4 144	4		4 792	4 792
Summa finansiella tillgångar	100 167	118 533	40 145		1 576 011	7 822		1 842 678	1 854 311
Aktier och andelar i koncern- och intresseföretag								46 363	
Övriga icke finansiella tillgångar								5 663	
Summa tillgångar								1 894 704	
Skulder									
Skulder till kreditinstitut							189 176	189 176	191 052
In- och upplåning från allmänheten							827 753	827 753	827 720
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken		4 213					58	4 271	4 271
Emitterade värdepapper	5 763						643 214	648 977	657 001
Derivatinstrument	50 452		4 039					54 491	54 491
Korta positioner	1 572							1 572	1 572
Övriga skulder	21						8 765	8 786	8 786
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	2						7 162	7 164	7 164
Efterställda skulder							33 400	33 400	35 330
Summa finansiella skulder	57 810	4 213	4 039				1 709 528	1 775 590	1 787 387
Övriga icke finansiella skulder								1 679	
Summa skulder								1 777 269	
2015									
mkr	Värderat till verkligt värde i RR uppdelat på		Derivat identifierat som säkringsinstrument	Investeringar som hålles till förfall	Lån och andra fordringar	Finansiella tillgångar tillgängliga för försäljning	Övriga finansiella skulder	Summa redovisat värde	Verkligt värde
	Innehav för handel	Övrigt ¹							
Tillgångar									
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker					202 630			202 630	202 630
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	33 287	36 382		750		1 017		71 436	71 436
Utlåning till kreditinstitut					596 441			596 441	602 507
Utlåning till allmänheten		1 619			732 369			733 988	733 443
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	7 786	29 459		250		3 479		40 974	40 974
Aktier och andelar	22 756					6 553		29 309	29 309
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken		3 353			69			3 422	3 422
Derivatinstrument	55 653		33 838					89 491	89 491
Övriga tillgångar	10				18 289			18 299	18 299
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	211	581			4 019	2		4 813	4 813
Summa finansiella tillgångar	119 703	71 394	33 838	1 000	1 553 817	11 051		1 790 803	1 796 324
Aktier och andelar i koncern- och intresseföretag								45 815	
Övriga icke finansiella tillgångar								3 440	
Summa tillgångar								1 840 058	
Skulder									
Skulder till kreditinstitut							173 533	173 533	175 349
In- och upplåning från allmänheten							755 066	755 066	755 046
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken		3 432					69	3 501	3 501
Emitterade värdepapper	7 890						669 060	676 950	689 165
Derivatinstrument	56 284		4 825					61 109	61 109
Korta positioner	2 416							2 416	2 416
Övriga skulder	16						13 735	13 751	13 751
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	6						9 364	9 370	9 370
Efterställda skulder							34 216	34 216	37 189
Summa finansiella skulder	66 612	3 432	4 825				1 655 043	1 729 912	1 746 896
Övriga icke finansiella skulder								2 464	
Summa skulder								1 732 376	

¹ Klassificerats att värderas till verkligt värde.

Redogörelse för tillämpade principer för värdering till verkligt värde återfinns i not K40.

M33 Forts

Omklassificerade finansiella tillgångar	2016		2015	
	Omklassificerat från innehav för handel (trading)	Omklassificerat från tillgängligt för försäljning	Omklassificerat från innehav för handel (trading)	Omklassificerat från tillgängligt för försäljning
mkr				
Redovisat värde	10	1 290	11	4 092
Verkligt värde	10	1 209	11	4 078
Redovisad värdeförändring i resultaträkningen	-	0	-	11
Redovisad värdeförändring i övrigt totalresultat	1	94	1	109
Värdeförändring som skulle redovisats i resultaträkningen om tillgångarna inte hade klassificerats om	0	0	-1	11
Värdeförändring som skulle redovisats i övrigt totalresultat om tillgångarna inte hade klassificerats om	-	5	-	12
Intäktsförd ränta	0	41	0	49

Samtliga innehav presenterade ovan omklassificerades till lån den 1 juli 2008.

M34 Värdering av finansiella instrument till verkligt värde

Finansiella instrument värderade till verkligt värde 2016				
mkr	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Tillgångar				
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m				
Innehav för handel	12 927	73	-	13 000
Klassificerade att värderas till verkligt värde	80 500	-	-	80 500
Tillgängliga för försäljning	736	-	-	736
Utlåning till allmänheten	-	909	17	926
Obligationer och andra räntebärande värdepapper				
Innehav för handel	21 610	718	-	22 328
Klassificerade att värderas till verkligt värde	32 519	-	-	32 519
Tillgängliga för försäljning	4 908	556	-	5 464
Aktier och andelar				
Innehav för handel	10 717	7 004	-	17 721
Klassificerade att värderas till verkligt värde	-	-	-	-
Tillgängliga för försäljning	-	43	1 575	1 618
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	3 352	-	762	4 114
Derivatinstrument	407	86 654	-	87 061
Summa	167 676	95 957	2 354	265 987
Skulder				
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken	3 451	-	762	4 213
Emitterade värdepapper	-	5 763	-	5 763
Derivatinstrument	443	54 048	-	54 491
Korta positioner	1 097	475	-	1 572
Summa	4 991	60 286	762	66 039
Finansiella instrument värderade till verkligt värde 2015				
mkr	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Tillgångar				
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m				
Innehav för handel	33 285	2	-	33 287
Klassificerade att värderas till verkligt värde	36 382	-	-	36 382
Tillgängliga för försäljning	1 017	-	-	1 017
Utlåning till allmänheten	-	1 609	10	1 619
Obligationer och andra räntebärande värdepapper				
Innehav för handel	6 025	1 761	-	7 786
Klassificerade att värderas till verkligt värde	29 459	-	-	29 459
Tillgängliga för försäljning	3 479	-	-	3 479
Aktier och andelar				
Innehav för handel	18 963	3 793	-	22 756
Klassificerade att värderas till verkligt värde	-	-	-	-
Tillgängliga för försäljning	4 666	1 006	881	6 553
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	2 621	-	732	3 353
Derivatinstrument	275	89 216	-	89 491
Summa	136 172	97 387	1 623	235 182
Skulder				
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken	2 700	-	732	3 432
Emitterade värdepapper	-	7 890	-	7 890
Derivatinstrument	785	60 324	-	61 109
Korta positioner	2 098	318	-	2 416
Summa	5 583	68 532	732	74 847

Redogörelse för tillämpade principer återfinns i not K40.

Förändring av innehav i nivå 3 2016						
mkr	Aktier och andelar	Derivat, nettposition	Utlåning till allmänheten	Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	Skulder där kunden står värdeförändringsrisken	Emitterade värdepapper
Redovisat värde vid årets ingång	881	-	10	732	-732	-
Nyanskaffningar	9	-	-	-	-	-
Återköp/avyttrat	-	-	-	-	-	-
Förfallet	-	-	-1	-	-	-
Orealiserad värdeförändring i resultaträkningen	-	-	-	30	-30	-
Orealiserad värdeförändring i övrigt totalresultat	685	-	-	-	-	-
Förflyttning från nivå 1 eller 2	-	-	8	-	-	-
Förflyttning till nivå 1 eller 2	-	-	-	-	-	-
Redovisat värde vid årets utgång	1 575	-	17	762	-762	-

Förändring av innehav i nivå 3 2015						
mkr	Aktier och andelar	Derivat, nettposition	Utlåning till allmänheten	Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	Skulder där kunden står värdeförändringsrisken	Emitterade värdepapper
Redovisat värde vid årets ingång	851	-	13	698	-698	-94
Nyanskaffningar	45	-	-	-	-	94
Återköp/avyttrat	-94	-	-	-	-	-
Förfallet	-	-	-5	-	-	-
Orealiserad värdeförändring i resultaträkningen	-	-	-	34	-34	-
Orealiserad värdeförändring i övrigt totalresultat	82	-	-	-	-	-
Förflyttning från nivå 1 eller 2	-	-	2	-	-	-
Förflyttning till nivå 1 eller 2	-3	-	-	-	-	-
Redovisat värde vid årets utgång	881	-	10	732	-732	-

Verkligt värde på finansiella instrument redovisade till anskaffningsvärde eller upplupet anskaffningsvärde 2016

mkr	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Tillgångar				
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker	199 362	-	-	199 362
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	-	-	-	-
Utlåning till kreditinstitut	32 111	569 748	993	602 852
Utlåning till allmänheten	1 310	13 620	749 616	764 546
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	-	-	-	-
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	-	58	-	58
Summa	232 783	583 426	750 609	1 566 818
Skulder				
Skulder till kreditinstitut	126 410	64 642	-	191 052
In- och upplåning från allmänheten	773 856	53 864	-	827 720
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken	-	58	-	58
Emitterade värdepapper	212 474	438 764	-	651 238
Efterställda skulder	-	35 330	-	35 330
Summa	1 112 740	592 658	-	1 705 398

Verkligt värde på finansiella instrument redovisade till anskaffningsvärde eller upplupet anskaffningsvärde 2015

mkr	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Tillgångar				
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker	202 630	-	-	202 630
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	750	-	-	750
Utlåning till kreditinstitut	30 414	570 952	1 141	602 507
Utlåning till allmänheten	6 981	3 256	721 587	731 824
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	250	-	-	250
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	-	69	-	69
Summa	241 025	574 277	722 728	1 538 030
Skulder				
Skulder till kreditinstitut	68 795	106 554	-	175 349
In- och upplåning från allmänheten	689 618	65 428	-	755 046
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken	-	69	-	69
Emitterade värdepapper	192 257	489 018	-	681 275
Efterställda skulder	-	37 189	-	37 189
Summa	950 670	698 258	-	1 648 928

M35 Ställda och mottagna säkerheter samt överförda finansiella tillgångar

För egna skulder ställda säkerheter mkr	2016	2015
Kontanter	9 146	10 451
Statspapper och obligationer	27 004	19 051
Utlåning till allmänheten	-	-
Aktier	358	220
Övrigt	380	463
Summa	36 888	30 185
<i>Varav panter som fritt kan återkallas av banken</i>	<i>20 145</i>	<i>17 672</i>

Övriga ställda säkerheter mkr	2016	2015
Kontanter	456	863
Statspapper och obligationer	23 486	18 610
Utlåning till allmänheten	3 788	3 820
Aktier	5 644	10 196
Övrigt	83	31
Summa	33 457	33 520
<i>Varav panter som fritt kan återkallas av banken</i>	<i>27 136</i>	<i>22 345</i>

Med Övriga ställda säkerheter avses säkerheter som ställts för förpliktelser som ej redovisas i balansräkningen.

Mottagna säkerheter

Som en del av ingångna omvända återköpsavtal och värdepapperslån har koncernen accepterat säkerheter som kan säljas eller pantsättas vidare till tredje part. Det verkliga värdet av sådana accepterade säkerheter uppgick till 19 976 mkr (24 565) vid räkenskapsårets slut, varav säkerheter till ett värde av 5 519 mkr (8 933) var sålda eller pantsatta till tredje part.

Överförda finansiella tillgångar redovisade i balansräkningen mkr	2016		2015	
	Redovisat värde	Redovisat värde motsvarande skuld	Redovisat värde	Redovisat värde motsvarande skuld
Aktier, värdepappersutlåning	6 002	340 ¹	220	83 ¹
Aktier, övrigt	-	-	10 196	-
Statspapper och obligationer, repor	928	2	290	290
Statspapper och obligationer, övrigt	710	-	-	-
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	824	824	1 162	1 162
Summa	8 464	1 166	11 868	1 535

¹ Mottagen kontantsäkerhet.

M36 Eventualförpliktelser

mkr	2016	2015
Garantiförbindelser, krediter	46 633	48 486
Garantiförbindelser, övriga	69 207	66 860
Oåterkalleliga rembursar	4 237	4 287
Övrigt	161	369
Summa	120 238	120 002

Ansvarsförbindelser

Ansvarsförbindelserna består i huvudsak av olika typer av garantiförbindelser. Kreditgarantier ges till kunder för att garantera åtaganden i andra kredit- och pensionsinstitut. Övriga garantier utgörs främst av kommersiella garantier såsom anbudsgarantier, garantier avseende försöksbetalningar, garantier under ansvarstiden och exportrelaterade garantier. Ansvarsförbindelser omfattar också outnyttjade oåterkalleliga importrembursar och bekräftade exportrembursar. Dessa transaktioner ingår i bankens tjänster och är till stöd för bankens kunder. I tabellen anges garantiernas nominella belopp.

Twister

Handelsbanken är föremål för krav i ett antal tvistemål som drivs i allmän domstol. Bankens bedömning är att tvistemålen i allt väsentligt kommer att utfalla till bankens fördel. Twistebeloppen bedöms inte kunna få en väsentlig inverkan på bankens ställning eller resultat.

M37 Övriga åtaganden

mkr	2016	2015
Kreditlöften	269 583	263 956
Outnyttjad del av beviljade räkningskrediter	131 289	128 969
Övrigt	65 172	96 721
Summa	466 044	489 646

I raden Övrigt ingår interna likviditetsgarantier till dotterbolag på 40 418 mkr (71 393).

Avtalade, ej uppsägbara, framtida operationella leasingavgifter fördelade på förfallotidpunkter

mkr	2016	2015
Inom 1 år	755	751
Mellan 1 och 5 år	1 933	2 090
Senare än 5 år	945	1 181
Summa	3 633	4 022

Operationell leasing är främst hänförlig till för verksamheten normala avtal avseende kontorslokaler och kontorsutrustning.

M38 Pensionsförpliktelser

mkr	2016	2015
Förvaltningstillgångarnas verkliga värde	27 051	25 680
Pensionsförpliktelser	30 689	28 159
Pensionsnetto¹	-3 638	-2 479

Pensionsförpliktelser har beräknats enligt Finansinspektionens föreskrifter, vilket innebär att skuld i Sverige är beräknad enligt Tryggandelagen och motsvarande utländska förpliktelser har beräknats utifrån lokal reglering. Förvaltningstillgångarna innehas av Svenska Handelsbankens Pensionsstiftelse, Pensionskassan SHB, Försäkringsförening och liknande juridiska personer avseende utfästelser i bankens filialer i Storbritannien, Norge och Tyskland. Då varken Pensionskassans tillgångar eller försäkringsteknisk avsättning finns fördelad på arbetsgivare som har försäkring hos Pensionskassan ingår ingen av dessa i tabellen ovan. I Pensionskassan SHB, Försäkringsförening uppgår pensionsförpliktelserna till 6 099 mkr (5 586) och marknadsvärdet av tillgångarna till 11 581 mkr (10 241). Överskottet i Pensionskassan SHB, Försäkringsförening uppgår således till 5 482 mkr (4 655).

Av det verkliga värdet på förvaltningstillgångarna i Svenska Handelsbankens Pensionsstiftelse avser 11 342 mkr (12 310) avsättningar som gjorts under åren 1989–2004 till en särskild kompletterande pension (SKP). I förpliktelserna ingår utfästelse avseende SKP med samma belopp som förvaltningstillgångarnas verkliga värde.

En del av denna utfästelse, 8 652 mkr (9 768), är villkorad.

¹ Med hänsyn till att överskottet i Pensionskassan SHB, Försäkringsförening kan utnyttjas för att täcka moderbolagets pensionsförpliktelser, samt att delar av utfästelsen är villkorad, redovisas inte ett underskott som en skuld i balansräkningen för 2016.

Pensionskostnader		
mkr	2016	2015
Utbetalda pensioner	-441	-439
Pensionspremier	-572	-593
Socialavgifter	-15	-13
Ersättning från pensionsstiftelse	510	505
Avsättning till pensionsstiftelse	-28	-33
Redovisad pensionskostnad i resultaträkningen	-546	-573

Nästa års förväntade utbetalda pensioner avseende förmånsbestämda pensionsplaner uppgår till 529 mkr. Kostnaderna för pensionspremier innehåller premier för BTPK (avgiftsbestämd pension) med 85 mkr (85).

Förvaltningstillgångar		
mkr	2016	2015
Ingående balans	25 680	25 108
Avkastning	1 853	1 044
Avsättning till pensionsstiftelse	28	33
Ersättning från pensionsstiftelse	-510	-505
Utgående balans	27 051	25 680
Procentuell avkastning på förvaltningstillgångar	7%	4%

Pensionsförpliktelser		
mkr	2016	2015
Ingående balans	28 159	25 615
Teknisk avgift	624	646
Ränta	308	267
Värdesäkring	0	-
Förtida pensionering	153	154
Utbetalda pensioner	-441	-439
Ändrade antaganden ²	3 062	1 614
Värdeförändring villkorad förpliktelse	-1 115	249
Annan förändring av kapitalvärdet	-61	53
Utgående balans	30 689	28 159

² Avser effekt av ändrad diskonteringsränta enligt Finansinspektionens anvisningar.

Fördelning av förvaltningstillgångar		
mkr	2016	2015
Aktier och andelar	25 325	20 991
Räntebärande värdepapper	1 600	4 713
Övriga förvaltningstillgångar ³	126	-24
Summa	27 051	25 680

I Sverige utgår ålderspension från och med 65 års ålder enligt pensionsavtal mellan BAO och Finansförbundet/SACO-förbunden med 10% av årslönen, upp till 7,5 inkomstbasbelopp. På lönedel i inkomstbasbeloppintervall 7,5–20 utgår ålderspension med 65% och i inkomstbasbeloppintervall 20–30 med 32,5% av årslönen. På lönedel överstigande 30 inkomstbasbelopp utgår ingen ålderspension. Värdet av pensionsförpliktelserna beräknas årligen, per balansdagen, på försäkringstekniska grunder.

I Norge utgår ålderspension från och med 67 års ålder. Pensionens storlek beror bland annat på tjänstgöringstid och slutlön upp till 12 grundbelopp. Inklusiv lagstadgad pension förväntas ålderspensionen bli ca 70% av slutlönen upp till 12 grundbelopp.

I Storbritannien utgår förmånsbestämd pension för personal som anställdes innan den 1 januari 2006. För personal som anställdes därefter utgår premiebestämd pension. Normal pensionsålder är 65 år. Maximal ålderspension är ca 67% av pensionsmedförande lön, vilken uppnås efter 40 års tjänstetid. Pensionsmedförande lön begränsas av ett maxbelopp som för närvarande uppgår till 150 600 GBP (2016/2017).

I Sverige är de mest väsentliga beräkningsantagandena dödligheten och diskonteringsräntan. Dödlighetsantagandet och diskonteringsräntan följer antagandena i Tryggandelagens grunder. Diskonteringsräntan är 0,5% (1,4%) efter skatt och antaganden om omkostnader. Pensionsförpliktelserna i de utländska filialerna är beräknade enligt lokala redovisningskrav.

³ I övriga förvaltningstillgångar ingår en skuld avseende ännu ej utbetalad gottgörelse.

M39 Tillgångar och skulder i valuta

2016 mkr	SEK	EUR	NOK	DKK	GBP	USD	Övriga valutor	Totalt
Tillgångar								
Kassa och tillgodohavande hos centralbanker	140	99 547	6 199	102	61 774	30 463	1 137	199 362
Utlåning till kreditinstitut	407 217	59 713	49 430	58 739	2 459	14 066	1 501	593 125
Utlåning till allmänheten	200 577	126 909	151 774	54 795	191 846	28 629	9 037	763 567
<i>varav företag</i>	159 147	91 519	120 447	36 266	127 264	28 406	8 118	571 167
<i>varav hushåll</i>	41 430	35 390	31 327	18 529	64 582	223	919	192 400
Belåningsbara statsskuldforbindelser m m	69 724	6 431	-	1	-	17 344	736	94 236
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	39 866	2 181	1 329	-	1 701	15 234	-	60 311
Övriga ej valutafördelade poster	184 103							184 103
Summa tillgångar	901 627	294 781	208 732	113 637	257 780	105 736	12 411	1 894 704
Skulder								
Skulder till kreditinstitut	42 694	73 622	5 843	20 238	4 781	27 770	14 228	189 176
In- och upplåning från allmänheten	501 497	79 139	60 068	34 828	122 376	23 184	6 661	827 753
<i>varav företag</i>	193 564	61 945	38 969	19 146	86 078	21 006	6 170	426 878
<i>varav hushåll</i>	307 933	17 194	21 099	15 682	36 298	2 178	491	400 875
Emitterade värdepapper	20 722	141 884	2 305	324	80 485	371 157	32 100	648 977
Efterställda skulder	8 230	14 355	-	-	-	10 815	-	33 400
Övriga ej valutafördelade poster, inkl eget kapital	195 398							195 398
Summa skulder och eget kapital	768 541	309 000	68 216	55 390	207 642	432 926	52 989	1 894 704
Valutafördelade övriga tillgångar och skulder (netto)		14 407	-140 321	-58 133	-50 169	327 293	40 646	
Nettoposition i valuta		188	195	114	-31	103	68	637
2015								
mkr	SEK	EUR	NOK	DKK	GBP	USD	Övriga valutor	Totalt
Tillgångar								
Kassa och tillgodohavande hos centralbanker	153	45 633	6 094	99	55 540	94 654	457	202 630
Utlåning till kreditinstitut	392 448	64 993	52 441	47 135	2 547	33 275	3 602	596 441
Utlåning till allmänheten	216 540	114 955	122 702	48 630	194 258	27 201	9 702	733 988
<i>varav företag</i>	171 366	87 515	93 865	31 036	130 389	27 012	8 716	549 899
<i>varav hushåll</i>	45 174	27 440	28 837	17 594	63 869	189	986	184 089
Belåningsbara statsskuldforbindelser m m	33 270	6 402	-	2	-	30 744	1 018	71 436
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	36 234	2 726	716	-	1 281	17	-	40 974
Övriga ej valutafördelade poster	194 589							194 589
Summa tillgångar	873 234	234 709	181 953	95 866	253 626	185 891	14 779	1 840 058
Skulder								
Skulder till kreditinstitut	31 217	53 339	20 647	17 153	13 287	29 436	8 454	173 533
In- och upplåning från allmänheten	466 291	64 790	47 004	29 781	109 464	30 592	7 144	755 066
<i>varav företag</i>	188 268	49 865	29 076	15 942	84 067	28 214	6 710	402 142
<i>varav hushåll</i>	278 023	14 925	17 928	13 839	25 397	2 378	434	352 924
Emitterade värdepapper	24 828	148 862	2 121	367	81 793	389 107	29 872	676 950
Efterställda skulder	10 519	13 716	-	-	-	9 981	-	34 216
Övriga ej valutafördelade poster, inkl eget kapital	200 293							200 293
Summa skulder och eget kapital	733 148	280 707	69 772	47 301	204 544	459 116	45 470	1 840 058
Valutafördelade övriga tillgångar och skulder (netto)		45 941	-112 051	-48 496	-49 041	273 263	30 771	
Nettoposition i valuta		-57	130	69	41	38	80	301

Bankens syn på valutarisiktagande framgår av not K2 på sidan 80.

M40 Upplysningar om närstående

Fordringar på och skulder till närstående	Dotterbolag		Intresseföretag		Övriga närstående	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015
mkr						
Utlåning till kreditinstitut	536 510	512 863	-	-	-	-
Utlåning till allmänheten	1 151	1 202	849	815	-	-
Derivat	4 429	4 145	-	-	-	-
Övriga tillgångar	13 011	11 612	59	64	515	544
Summa	555 101	529 822	908	879	515	544
Skulder till kreditinstitut	15 066	15 849	-	-	-	-
In- och upplåning från allmänheten	7 301	9 413	223	222	604	526
Derivat	22 753	20 512	-	-	-	-
Efterställda skulder	-	-	-	-	681	687
Övriga skulder	98	163	0	0	58	56
Summa	45 218	45 937	223	222	1 343	1 269
Eventualförpliktelser	46 744	49 383	-	-	6 099	5 585
Derivat, nominella värden	398 353	405 554	-	-	-	-

Närstående – intäkter och kostnader	Dotterbolag		Intresseföretag		Övriga närstående	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015
mkr						
Ränteutäkter	3 110	3 091	13	10	1	0
Räntekostnader	-200	-232	0	0	-71	-93
Provisionsintäkter	21	22	1	4	-	-
Provisionskostnader	-	-	-229	-210	-	-
Nettoreultat av finansiella poster värderade till verkligt värde	-	-	0	0	-	1 207
Övriga intäkter	1 478	1 499	1	-	15	19
Övriga kostnader	-299	-297	-39	-31	-	-
Summa	4 110	4 083	-253	-227	-55	1 133

Specifikation över dotterbolagen och intresseföretagen finns i not M16. Intresseföretagens verksamhet består av att utföra olika typer av tjänster i anknytning till de finansiella marknaderna. I gruppen övriga närstående ingår följande företag: Svenska Handelsbankens Pensionsstiftelse, Svenska Handelsbankens Personalstiftelse och Pensionskassan SHB, Försäkringsförening (pensionskassan). Företagen anlitar Svenska Handelsbanken AB för sedvanliga bank- och redovisningstjänster. Upplysningar om aktieägartillskott till koncern- och intresseföretag lämnas i not M16.

Pensionskassans utfästelser till anställda i dotterbolag garanteras av moderbolaget, det vill säga om pensionskassan inte skulle kunna betala sina åtaganden så är moderbolaget skyldig att ta över och betala åtagandet. Pensionskassans förpliktelser uppgår till 6 099 mkr (5 585). Svenska Handelsbanken AB har begärt ersättning av Svenska Handelsbankens Pensionsstiftelse uppgående till 510 mkr (505) avseende pensionskostnader och 465 mkr (480) avseende särskild kompletterande pension samt av Svenska Handelsbankens Personalstiftelse uppgående till 25 mkr (20) för personalfrämjande åtgärder.

Information om krediter till ledande befattningshavare samt om ledande befattningshavares villkor och ersättningar i övrigt framgår av not K8.

M41 Förslag till vinstdisposition

Styrelsen föreslår en utdelning om 5,00 kronor (6,00 kronor varav 4,50 kronor i ordinarie utdelning) per aktie. Styrelsens förslag till vinstdisposition finns på sidan 159.

M42 Aktieinformation

31 december 2016

Aktieslag	Antal	% av kapital	% av röster	Aktiekapital	Kvotvärde
Serie A	1 908 900 071	98,19	99,82	2 958 795 110	1,55
Serie B	35 251 329	1,81	0,18	54 639 560	1,55
	1 944 151 400	100,00	100,00	3 013 434 670	

M43 Händelser efter balansdagen

Inga väsentliga händelser har inträffat efter balansdagen.

M44 Kapitaltäckning

Handelsbankenkoncernens kapitaltäckning beskrivs i not K51. Specifika upplysningar över kapitaltäckningen för moderbolaget presenteras nedan. För definitioner se sidan 218.

Kapitalbas under övergångsperioden	Belopp som omfattas av bestämmelser om behandling som tillämpades före förordningen (EU) nr 575/2013 eller föreskrivet restvärde enligt förordningen (EU) nr 575/2013		Belopp som omfattas av bestämmelser om behandling som tillämpades före förordningen (EU) nr 575/2013 eller föreskrivet restvärde enligt förordningen (EU) nr 575/2013	
	2016	2015	2015	2014
mkr				
Kärnprimärkapital: instrument och reserver				
Kapitalinstrument och tillhörande överkursfonder	7 597		5 832	
<i>varav aktiekapital</i>	7 597		5 760	
<i>varav konvertibler</i>			72	72
Ej utdelade vinstmedel	82 606		78 206	
Accumulerat annat totalresultat (och andra reserver, för att inkludera orealiserade vinster och förluster enligt tillämpliga redovisningsstandarder)	5 605		6 904	
Reserveringar för allmänna risker i bankrörelse				
Belopp för kvalificerade poster som avses i artikel 484.3 och tillhörande överkursfonder som omfattas av utfasning från kärnprimärkapitalet				
Kapitaltillskott från den offentliga sektorn för vilka äldre regler får tillämpas till den 1 januari 2018				
Minoritetsintressen (tillåtet belopp i konsoliderat kärnprimärkapital)	-		-	
Delårsresultat netto efter avdrag för förutsebara kostnader och utdelningar som har verifierats av personer som har en oberoende ställning	10 879		4 400	
Kärnprimärkapital före lagstiftningsjusteringar	106 687		95 342	
Kärnprimärkapital: lagstiftningsjusteringar				
Ytterligare värdejusteringar (negativt belopp)	-354		-364	
Immateriella tillgångar (netto efter minskning för tillhörande skatteskulder) (negativt belopp)	-1 793		-1 404	
[ej relevant i EU-förordningen]				
Uppskjutna skattefordringar som är beroende av framtida lönsamhet, utom sådana som uppstår till följd av temporära skillnader (netto efter minskning för tillhörande skatteskuld när villkoren i artikel 38.3 är uppfyllda) (negativt belopp)	-		-	
Reserver i verkligt värde relaterade till vinster eller förluster på kassaflyödessäkringar	119		-1 349	
Negativa belopp till följd av beräkningen av förväntade förlustbelopp	-1 140		-1 024	
Eventuell ökning i eget kapital till följd av värdepapperiserade tillgångar (negativt belopp)	-		-	
Vinster eller förluster på skulder som värderas till verkligt värde och som beror på ändringar av institutets egen kreditstatus	-		-	
Förmånsbestämda pensionsplaner (negativt belopp)	-		-	
Ett instituts direkta och indirekta innehav av egna kärnprimärkapitalinstrument (negativt belopp)	-636		-577	
Innehav av kärnprimärkapitalinstrument i enheter i den finansiella sektorn med vilka institutet har ett korsvist ägande som är avsett att på konstlad väg öka institutets kapitalbas (negativt belopp)	-		-	
Institutets direkta och indirekta innehav av kärnprimärkapitalinstrument i enheter i den finansiella sektorn i vilka institutet inte har någon väsentlig investering (belopp över tröskelvärdet på 10%, netto efter godtagbara korta positioner) (negativt belopp)	-		-	
Institutets direkta, indirekta och syntetiska innehav av kärnprimärkapitalinstrument i enheter i den finansiella sektorn i vilka institutet har en väsentlig investering (belopp över tröskelvärdet på 10%, netto efter godtagbara korta positioner) (negativt belopp)	-		-	
[ej relevant i EU-förordningen]				
Exponeringsbelopp för följande poster som är kvalificerade för en riskvikt på 1 250% när institutet väljer alternativet med avdrag	-		-	
<i>varav kvalificerade innehav utanför den finansiella sektorn (negativt belopp)</i>	-		-	
<i>varav värdepapperiseringspositioner (negativt belopp)</i>	-		-	
<i>varav transaktioner utan samtidig motprestation (negativt belopp)</i>	-		-	
Uppskjutna skattefordringar som uppstår till följd av temporära skillnader (belopp över tröskelvärdet på 10%, netto efter minskning av tillhörande skatteskuld när villkoren i artikel 38.3 är uppfyllda) (negativt belopp)	-		-	
Belopp som överskrider tröskelvärdet på 15% (negativt belopp)	-		-	
<i>varav institutets direkta och indirekta innehav av kärnprimärkapitalinstrument i enheter i den finansiella sektorn när institutet har en väsentlig investering i de enheterna</i>	-		-	
[ej relevant i EU-förordningen]				
<i>varav uppskjutna skattefordringar som uppstår till följd av temporära skillnader</i>	-		-	
Förluster för innevarande räkenskapsår (negativt belopp)	-		-	
Förutsebara skatter som är relaterade till kärnprimärkapitalposter (negativt belopp)	-		-	
Lagstiftningsjusteringar som tillämpats på kärnprimärkapital med avseende på belopp som omfattas av behandling som föreskrivs i lagstiftningen före kapitaltäckningsförordningen				
Lagstiftningsjusteringar som avser orealiserade vinster och förluster i enlighet med artiklarna 467 och 468				
<i>varav filter för orealiserad vinst, aktier klassificerade som tillgängliga för försäljning</i>				
Belopp som ska dras av från eller läggas till kärnprimärkapital med avseende på ytterligare filter och avdrag som krävs enligt bestämmelserna före kapitaltäckningsförordningen				
Avdrag från kvalificerade primärkapitaltillskott som överskrider institutets primärkapitaltillskott (negativt belopp)	-		-	
Sammanlagda lagstiftningsjusteringar av kärnprimärkapital	-3 804		-4 718	
Kärnprimärkapital	102 883		90 624	

Uppställning i enlighet med kraven i Genomförandeförordningen (EU) nr 1423/2013.

Kapitalbas under övergångsperioden	Belopp som omfattas av bestämmelser om behandling som tillämpades före förordningen (EU) nr 575/2013 eller föreskrivet restvärde enligt förordningen (EU) nr 575/2013		Belopp som omfattas av bestämmelser om behandling som tillämpades före förordningen (EU) nr 575/2013 eller föreskrivet restvärde enligt förordningen (EU) nr 575/2013	
mkr	2016	2015	2016	2015
Primärkapitaltillskott: instrument				
Kapitalinstrument och tillhörande överkursfonder	10 815		9 981	
<i>varav klassificerade som eget kapital enligt tillämpliga redovisningsstandarder</i>				
<i>varav klassificerade som skulder enligt tillämpliga redovisningsstandarder</i>	10 815		9 981	
Belopp för kvalificerande poster som avses i artikel 484.4 och tillhörande överkursfonder som omfattas av utfasning från primärkapitaltillskottet	2 353	2 353	2 351	2 351
Kapitaltillskott från den offentliga sektorn för vilka äldre regler får tillämpas till den 1 januari 2018				
Kvalificerande primärkapital som ingår i konsoliderat primärkapitaltillskott (inbegripet minoritetsintressen som inte tas med i rad 5) som utfärdats av dotterföretag och innehav av tredje part	-		-	
<i>varav instrument som utfärdats av dotterföretag och som omfattas av utfasning</i>				
Primärkapitaltillskott före lagstiftningsjusteringar	13 168		12 332	
Primärkapitaltillskott: lagstiftningsjusteringar				
Ett instituts direkta och indirekta innehav av egna primärkapitaltillskottsinstrument (negativt belopp)	-400	-400	-399	-399
Innehav av primärkapitaltillskottsinstrument i enheter i den finansiella sektorn med vilka institutet har ett korsvist ägande som är avsett att på konstlad väg öka institutets kapitalbas (negativt belopp)	-		-	
Direkta och indirekta innehav av primärkapitaltillskottsinstrument i enheter i den finansiella sektorn i vilka institutet inte har någon väsentlig investering (belopp över tröskelvärdet på 10%, netto efter godtagbara korta positioner) (negativt belopp)	-		-	
Institutets direkta och indirekta innehav av primärkapitaltillskottsinstrument i enheter i den finansiella sektorn i vilka institutet har en väsentlig investering (belopp över tröskelvärdet på 10%, netto efter godtagbara korta positioner) (negativt belopp)	-		-	
Lagstiftningsjusteringar som tillämpats på primärkapitaltillskott med avseende på belopp som omfattas av behandling som föreskrivs i lagstiftningen före kapitaltäckningsförordningen och övergångsbehandling som omfattas av utfasning i enlighet med förordning (EU) nr 575/2013 (dvs restvärde enligt kapitaltäckningsförordningen)				
Restvärden som dras av från primärkapitaltillskottet med avseende på avdrag från kärnprimärkapital under övergångsperioden i enlighet med artikel 472 i förordning (EU) nr 575/2013				
<i>varav poster ska redovisas rad för rad, t ex väsentliga delårsförluster netto, immateriella tillgångar, underskott i avsättningar i förhållande till förväntade förluster osv</i>				
Restvärden som dras av från primärkapitaltillskottet med avseende på avdrag från supplementärkapital under övergångsperioden i enlighet med artikel 475 i förordning (EU) nr 575/2013				
<i>varav poster ska redovisas rad för rad, t ex korsvist ägande av supplementärkapitalinstrument, direkta innehav av icke-väsentliga investeringar i kapitalet hos andra enheter i den finansiella sektorn osv</i>				
Belopp som ska dras av från eller läggas till primärkapitaltillskottet med avseende på ytterligare filter och avdrag som krävs enligt bestämmelserna före kapitaltäckningsförordningen				
Avdrag från kvalificerade supplementärkapital som överskrider institutets supplementärkapital (negativt belopp)				
Summa lagstiftningsjusteringar av primärkapitaltillskott	-400		-399	
Primärkapitaltillskott	12 768		11 933	
Primärkapital (primärkapital = kärnprimärkapital + primärkapitaltillskott)	115 651		102 557	
Supplementärkapital: instrument och avsättningar				
Kapitalinstrument och tillhörande överkursfonder	17 354	0	17 150	444
Belopp för kvalificerande poster som avses i artikel 484.5 och tillhörande överkursfonder som omfattas av utfasning från supplementärkapitalet				
Kapitaltillskott från den offentliga sektorn för vilka äldre regler får tillämpas till den 1 januari 2018				
Kvalificerande kapitalbasinstrument som ingår i konsoliderat supplementärkapital (inbegripet minoritetsintressen och primärkapitaltillskottsinstrument som inte tas med i raderna 5 eller 34) som utfärdats av dotterföretag och innehav av tredje part	-		-	
<i>varav instrument som utfärdats av dotterbolag och som omfattas av utfasning</i>				
Kreditriskjusteringar	-		-	
Supplementärkapital före lagstiftningsjusteringar	17 354		17 150	

Uppställning i enlighet med kraven i Genomförandeförordningen (EU) nr 1423/2013.

M44 Forts

Kapitalbas under övergångsperioden	Belopp som omfattas av bestämmelser om behandling som tillämpades före förordningen (EU) nr 575/2013 eller föreskrivet restvärde enligt förordningen (EU) nr 575/2013	Belopp som omfattas av bestämmelser om behandling som tillämpades före förordningen (EU) nr 575/2013 eller föreskrivet restvärde enligt förordningen (EU) nr 575/2013
mkr	2016	2015
Supplementärkapital: lagstiftningsjusteringar		
Ett instituts direkta och indirekta innehav av egna supplementärkapitalinstrument och efterställda lån (negativt belopp)	-	-
Innehav av supplementärkapitalinstrument och efterställda lån i enheter i den finansiella sektorn med vilka institutet har ett korsvist ägande som är avsett att på konstlad väg öka institutets kapitalbas (negativt belopp)	-	-
Direkta och indirekta innehav av supplementärkapitalinstrument och efterställda lån i enheter i den finansiella sektorn i vilka institutet inte har någon väsentlig investering (belopp över tröskelvärdet på 10%, netto efter godtagbara korta positioner) (negativt belopp)	-	-
<i>varav nya innehav som inte omfattas av övergångsarrangemang</i>	-	-
<i>varav innehav som fanns före den 1 januari 2013 och som omfattas av övergångsarrangemang</i>	-	-
Institutets direkta och indirekta innehav av supplementärkapitalinstrument och efterställda lån i enheter i den finansiella sektorn i vilka institutet har en väsentlig investering (netto efter godtagbara korta positioner) (negativt belopp)	-1 129	-1 129
Lagstiftningsjusteringar som tillämpats på supplementärkapital med avseende på belopp som omfattas av behandling som föreskrivs i lagstiftningen före kapitaltäckningsförordningen och övergångsbehandling som omfattas av utfasning i enlighet med förordning (EU) nr 575/2013 (dvs restvärde enligt kapitaltäckningsförordningen)		
Restvärden som dras av från supplementärkapital med avseende på avdrag från kärnprimärkapital under övergångsperioden i enlighet med artikel 472 i förordning (EU) nr 575/2013		
<i>varav poster ska redovisas rad för rad, t ex väsentliga delårsförluster netto, immateriella tillgångar, underskott i avsättningar i förhållande till förväntade förluster osv</i>		
Restvärden som dras av från supplementärkapital med avseende på avdrag från primärkapitaltillskott under övergångsperioden i enlighet med artikel 475 i förordning (EU) nr 575/2013		
<i>varav poster ska redovisas rad för rad, t ex korsvist ägande av primärkapitaltillskottsinstrument, direkta innehav av icke-väsentliga investeringar i kapitalet hos andra enheter i den finansiella sektorn osv</i>		
Belopp som ska dras av från eller läggas till supplementärkapital med avseende på ytterligare filter och avdrag som krävs enligt de bestämmelser som tillämpades före kapitaltäckningsförordningen		-
Summa lagstiftningsjusteringar av supplementärkapital	-1 129	-1 129
Supplementärkapital	16 225	16 021
Totalt kapital (totalt kapital = primärkapital + supplementärkapital)	131 876	118 578
Risikvägda tillgångar med avseende på belopp som omfattas av behandling som föreskrivs i de bestämmelser som tillämpades före kapitaltäckningsförordningen och övergångsbehandling som omfattas av utfasning i enlighet med förordning (EU) nr 575/2013 (dvs restvärde enligt kapitaltäckningsförordningen)	439 657	454 661
<i>varav kapitaltillskott till försäkringsbolag inom koncernen som inte dragits av från kärnprimärkapital (restvärden enligt förordning (EU) nr 575/2013)</i>	15 633	15 633
<i>varav uppskjutna skattefordringar som inte dragits av från kärnprimärkapital (restvärden enligt förordning (EU) nr 575/2013)</i>	512	315
Poster som inte dragits av från supplementärkapitalinstrument (restvärden enligt förordning (EU) nr 575/2013) (poster ska redovisas rad för rad, t ex indirekta innehav av egna supplementärkapitalinstrument, innehav av icke-väsentliga investeringar i kapital hos andra enheter i den finansiella sektorn, indirekta innehav av väsentliga investeringar i kapital hos andra enheter i den finansiella sektorn osv)	-	-
Totala riskvägda tillgångar	439 657	454 661
Kapitalrelationer och buffertar		
Kärnprimärkapital (som procentandel av det riskvägda exponeringsbeloppet)	23,4	19,9
Primärkapital (som procentandel av det riskvägda exponeringsbeloppet)	26,3	22,6
Totalt kapital (som procentandel av det riskvägda exponeringsbeloppet)	30,0	26,1
Institutspecifika buffertkrav (krav på kärnprimärkapital i enlighet med artikel 92.1 a plus krav på kapitalkonserveringsbuffert och kontracyklisk kapitalbuffert, plus systemriskbuffert, plus buffert för systemviktiga institut (buffert för globala systemviktiga institut eller andra systemviktiga institut) uttryckt som en procentandel av det riskvägda exponeringsbeloppet)	3,4	3,1
<i>varav krav på kapitalkonserveringsbuffert</i>	2,5	2,5
<i>varav krav på kontracyklisk kapitalbuffert</i>	0,9	0,6
<i>varav krav på systemriskbuffert</i>	0,0	0,0
<i>varav buffert för globalt systemviktigt institut eller för annat systemviktigt institut</i>	0,0	0,0
Kärnprimärkapital tillgängligt att användas som buffert (som procentandel av det riskvägda exponeringsbeloppet)	18,9	15,4
[ej relevant i EU-förordningen]		
[ej relevant i EU-förordningen]		
[ej relevant i EU-förordningen]		

Uppställning i enlighet med kraven i Genomförandeförordningen (EU) nr 1423/2013.

Kapitalbas under övergångsperioden	Belopp som omfattas av bestämmelser om behandling som tillämpades före förordningen (EU) nr 575/2013 eller föreskrivet restvärde enligt förordningen (EU) nr 575/2013		Belopp som omfattas av bestämmelser om behandling som tillämpades före förordningen (EU) nr 575/2013 eller föreskrivet restvärde enligt förordningen (EU) nr 575/2013	
	2016	2015	2016	2015
mkr				
Kapitalrelationer och buffertar				
Direkta och indirekta innehav av kapital i enheter i den finansiella sektorn i vilka institutet inte har någon väsentlig investering (belopp under tröskelvärdet på 10%, netto efter godtagbara korta positioner)	0	3		
Institutets direkta och indirekta innehav av kärnprimärkapitalinstrument i enheter i den finansiella sektorn i vilka institutet har en väsentlig investering (belopp under tröskelvärdet på 10%, netto efter godtagbara korta positioner) [ej relevant i EU-förordningen]	-	-		
Uppskjutna skattefordringar som uppstår till följd av temporära skillnader (belopp under tröskelvärdet på 10%, netto efter minskning av tillhörande skatteskuld när villkoren i artikel 38.3 är uppfyllda) (negativt belopp)	-205	-126		
Tak som ska tillämpas på inkludering av avsättningar i supplementärkapital				
Kreditriskjusteringar som inkluderas i supplementärkapitalet med avseende på exponeringar som omfattas av schablonmetoden (före tillämpningen av taket)				
Tak för inkludering av kreditriskjusteringar i supplementärkapitalet enligt schablonmetoden				
Kreditriskjusteringar som inkluderas i supplementärkapitalet med avseende på exponeringar som omfattas av internmetoden (före tillämpningen av taket)				
Tak för inkludering av kreditriskjusteringar i supplementärkapitalet enligt internmetoden				
Kapitalinstrument som omfattas av utfasningsarrangemang (för endast tillämpas mellan den 1 januari 2013 och den 1 januari 2022)				
Nuvarande tak för kärnprimärkapitalinstrument som omfattas av utfasningsarrangemang	174	232		
Belopp som utesluts från kärnprimärkapital på grund av tak (överskjutande belopp över taket efter inlösen och förfallodagar)				
Nuvarande tak för primärkapitaltillskottsinstrument som omfattas av utfasningsarrangemang	7 335	8 558		
Belopp som utesluts från primärkapitaltillskott på grund av tak (överskjutande belopp över taket efter inlösen och förfallodagar)				
Nuvarande tak för supplementärkapitalinstrument som omfattas av utfasningsarrangemang	4 444	5 185		
Belopp som utesluts från supplementärkapital på grund av tak (överskjutande belopp över taket efter inlösen och förfallodagar)				

Vad gäller redovisning av de viktigaste delarna i kapitalinstrument, se not K51 samt publikationen Risk och kapitalhantering – information enligt Pelare 3. Uppställning i enlighet med kraven i Genomförandeförordningen (EU) nr 1423/2013.

Kapitalkrav och totala riskvägda exponeringsbelopp	2016		2015	
	Totalt riskvägt exponeringsbelopp	Kapitalkrav	Totalt riskvägt exponeringsbelopp	Kapitalkrav
mkr				
Kreditrisk exklusive motpartsrisk	363 055	29 044	374 971	29 998
varav schablonmetoden	140 182	11 214	138 674	11 094
varav internmetoden	222 873	17 830	236 297	18 904
varav aktieexponeringar	9 753	780	17 953	1 436
varav positioner i värdepappersiseringar i övrig verksamhet	24	2	2	-
varav externkreditvärderingsmetoden	24	2	2	-
Motpartsrisk	15 698	1 257	18 736	1 499
varav beräkning med marknadsvärderingsmetoden	15 698	1 257	18 736	1 499
Avvecklingsrisk	0	0	0	0
Kreditvärdighetsjusteringsrisk (CVA)	7 429	594	8 911	713
Marknadsrisk	10 910	873	10 318	825
varav schablonmetoden	10 910	873	10 318	825
Operativ risk	42 565	3 405	41 725	3 338
varav schablonmetoden	42 565	3 405	41 725	3 338
Summa	439 657	35 173	454 661	36 373
Justering enligt Basel I-golv		16 010		14 150
Kapitalkrav, Basel I-golv		51 183		50 523
Summa kapitalbas Basel I-golv		133 016		119 602

M44 Forts

Kapitalkrav marknadsriskер mkr	2016	2015
Positionsrisk i handelslagret	864	819
Ränterisk	855	804
<i>varav generell risk</i>	598	512
<i>varav specifik risk</i>	256	290
<i>varav positioner i värdepapperiseringsinstrument</i>	-	-
<i>varav icke-deltarisk</i>	1	2
Aktiekursrisk	9	15
<i>varav generell risk</i>	1	1
<i>varav specifik risk</i>	3	4
<i>varav fonder</i>	0	2
<i>varav icke-deltarisk</i>	5	8
Valutakursrisk	-	-
<i>varav icke-deltarisk</i>	-	-
Råvarurisk	9	6
<i>varav icke-deltarisk</i>	0	0
Avvecklingsrisk	0	0
Summa kapitalkrav för marknadsriskер	873	825
Kapitaltäckningsanalys %	2016	2015
Kärnprimärkapitalrelation, CRR	23,4	19,9
Primärkapitalrelation, CRR	26,3	22,6
Total kapitalrelation, CRR	30,0	26,1
Totalt riskvägt exponeringsbelopp, CRR, mkr	439 657	454 661
Kapitalbas i förhållande till kapitalkrav enligt Basel I-golv	260	237
Institutsspecifika buffertkrav	3,4	3,1
<i>varav krav på kapitalkonserveringsbuffert</i>	2,5	2,5
<i>varav krav på kontracyklisk buffert</i>	0,9	0,6
<i>varav krav på systemriskbuffert</i>		
Kärnprimärkapital tillgängligt att användas som buffert	18,9	15,4

Kreditriskexponeringar godkända för internmetoden	Exponeringsbelopp		Riskvägt exponeringsbelopp		Kapitalkrav		Genomsnittlig riskvikt i %	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
mkr								
Företagsexponeringar	664 184	663 914	177 677	186 944	14 214	14 956	26,8	28,2
Företagsutlåning	641 514	638 317	173 736	182 233	13 899	14 579	27,1	28,6
<i>varav övrig utlåning, internmetod utan egna skattningar av LGD och KF</i>	115 418	124 220	35 658	37 474	2 853	2 998	30,9	30,2
<i>varav övrig utlåning, internmetod med egna skattningar av LGD och KF</i>	526 096	514 097	138 078	144 759	11 046	11 581	26,2	28,2
<i>varav stora företag</i>	126 610	137 556	57 124	61 046	4 570	4 884	45,1	44,4
<i>varav medelstora företag</i>	70 884	67 928	30 345	31 135	2 428	2 491	42,8	45,8
<i>varav fastighetsbolag</i>	328 602	308 613	50 609	52 578	4 049	4 206	15,4	17,0
Motpartsrisk	22 670	25 597	3 941	4 711	315	377	17,4	18,4
Bostadsrättsföreningar	32 672	24 115	3 724	2 576	298	206	11,4	10,7
Hushållsexponeringar	160 251	158 145	28 313	25 618	2 265	2 049	17,7	16,2
Privatpersoner	140 322	138 235	22 350	19 303	1 788	1 544	15,9	14,0
<i>varav fastighetskrediter</i>	76 311	75 658	10 155	9 044	812	723	13,3	12,0
<i>varav övriga</i>	64 011	62 577	12 195	10 260	976	821	19,1	16,4
Små företag	19 929	19 910	5 963	6 315	477	505	29,9	31,7
Institutsexponeringar	105 184	117 261	17 397	20 469	1 392	1 638	16,5	17,5
Institutsutlåning	20 065	19 201	6 175	6 766	494	542	30,8	35,2
Motpartsrisk	85 119	98 060	11 222	13 703	898	1 096	13,2	14,0
<i>varav repor och värdepapperslån</i>	14 070	31 143	631	424	50	34	4,5	1,4
<i>varav derivat</i>	71 049	66 917	10 591	13 279	848	1 062	14,9	19,8
Aktieexponeringar	2 636	5 807	9 753	17 953	780	1 436	370	309,1
<i>varav börsnoterade aktier</i>	-	4 418	-	12 811	-	1 025	-	290
<i>varav övriga aktier</i>	2 636	1 389	9 753	5 141	780	411	370	370
Motpartslösa exponeringar	1 149	1 150	1 149	1 150	92	92	100	100
Positioner i värdepapperisering	22	28	24	2	2	0	105,9	7,4
<i>varav traditionell värdepapperisering</i>	22	28	24	2	2	0	105,9	7,4
<i>varav syntetisk värdepapperisering</i>	-	-	-	-	-	-	-	-
Summa internmetoden	966 099	970 420	238 036	254 712	19 043	20 377	24,6	26,2

Kreditriskexponeringar enligt schablonmetoden ¹	Exponeringsvärde		Riskvägt exponeringsbelopp		Kapitalkrav		Genomsnittlig riskvikt i %	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
mkr								
Stater och centralbanker	252 304	265 818	77	72	6	6	0	0
Kommuner	27 630	28 595	22	18	2	1	0	0
Multilaterala utvecklingsbanker	636	649	0	0	0	0	0	0
Internationella organisationer	49	1	0	0	0	0	0	0
Institut	550 741	526 344	799	1 010	64	81	0,1	0,2
Företag	10 413	11 557	9 789	10 896	783	872	94,0	94,3
Hushåll	16 902	22 032	12 633	16 487	1 011	1 319	74,7	74,8
Säkerheter i fastigheter	92 087	70 925	33 316	25 367	2 665	2 029	36,2	35,8
Oreglerade poster	199	226	258	316	21	25	129,6	139,4
Aktier	67 063	67 279	76 392	76 609	6 111	6 129	113,9	113,9
<i>varav börsnoterade aktier</i>	0	249	0	249	0	20	0,0	100,0
<i>varav övriga aktier</i>	67 063	67 030	76 392	76 360	6 111	6 109	113,9	113,9
Övriga poster	7 999	8 880	7 431	8 221	595	658	92,9	92,6
Summa schablonmetoden	1 026 023	1 002 308	140 717	138 996	11 258	11 120	13,7	13,9

¹ Uppgifter om kapitalkrav för exponeringsklasser där det förekommer exponeringar.

M44 Forts

Bruttosoliditetsgrad – gemensam upplysning mkr	2016	2015
Exponeringar i balansräkningen (med undantag för derivat och transaktioner för värdepappersfinansiering)		
Poster i balansräkningen (med undantag för derivat, transaktioner för värdepappersfinansiering och förvaltningstillgångar)	1 794 728	1 716 619
Tilläggsbelopp som dragits av för att fastställa kärnprimärkapital	-3 803	-4 718
Sammanlagda exponeringar i balansräkningen (med undantag för derivat, transaktioner för värdepappersfinansiering och förvaltningstillgångar)	1 790 925	1 711 901
Derivatexponeringar		
Återanskaffningskostnad förbunden med samtliga derivattransaktioner (dvs netto av medräkningsbar kontantvariationsmarginal)	34 618	21 598
Tilläggsbelopp för potentiell framtida exponering förbundet med samtliga derivattransaktioner (marknadsvärdering)	38 297	38 337
Exponering fastställd enligt ursprunglig åtagandemetod	-	-
Gross-up för derivatsäkerhet vid avdrag från tillgångar i balansräkningen i enlighet med den tillämpliga redovisningsramen	-	-
Avdrag för fordringar på kontantvariationsmarginal i derivattransaktioner	-6 917	0
Undantagen central motpartsdel i handelsexponeringar som är clearade med denna motpart	-	-
Justerat effektivt teoretiskt belopp för skriftliga kreditderivat	8 917	0
Justerad effektiv teoretisk compensation och tilläggsavdrag för skriftliga kreditderivat	-679	0
Sammanlagda derivatexponeringar	74 236	59 935
Exponeringar i transaktioner för värdepappersfinansiering		
Bruttotillgångar i transaktioner för värdepappersfinansiering (utan godkännande av nettning) efter justering för försäljningstransaktioner	12 915	32 786
Nettade belopp för kontantsskulder och kontantfordringar i bruttotillgångar i transaktioner för värdepappersfinansiering	-	-
Motpartens kreditriskexponering mot tillgångar i transaktioner för värdepappersfinansiering	4 440	4 792
Undantag för transaktioner för värdepappersfinansiering: Motpartens kreditriskexponering i enlighet med artikel 429b 4 och artikel 222 i förordning (EU) nr 575/2013	-	-
Exponeringar mot förmedlade transaktioner	-	-
Undantagen central motpartsdel av exponeringar mot transaktioner för värdepappersfinansiering som är clearade med motparten	-	-
Sammanlagda exponeringar i transaktioner för värdepappersfinansiering	17 355	37 578
Andra poster utanför balansräkningen		
Poster utanför balansräkningen i teoretiska bruttobelopp	539 468	530 343
Justeringar för konvertering till kreditkvaliteter	-348 431	-338 334
Övriga exponeringar utanför balansräkningen	191 037	192 009
Undantagna exponeringar		
Undantag för exponeringar inom gruppen (individuell nivå) i enlighet med artikel 429.7 i förordning (EU) nr 575/2013 (i och utanför balansräkningen)	-568 333	-
Undantagna exponeringar i enlighet med artikel 429.14 i förordning (EU) nr 575/2013 (i och utanför balansräkningen)	-	-
Kapital- och sammanlagda exponeringar		
Primärkapital	115 651	102 557
Sammanlagda exponeringar i bruttosoliditetsgrad	1 505 220	2 001 423
Bruttosoliditetsgrad		
Bruttosoliditetsgrad	7,7%	5,1%
Val av övergångsarrangemang och belopp för förvaltningsposter som har tagits bort från balansräkningen		
Val av övergångsarrangemang för definitionen av kapitalmålet	Transitional	Transitional
Belopp för förvaltningsposter som har tagits bort från balansräkningen i enlighet med artikel 429.13 i förordning (EU) nr 575/2013	0	-1 162
Sammanfattande avstämning av redovisningstillgångar och exponeringar i bruttosoliditetsgrad mkr	2016	2015
Sammanlagda tillgångar enligt offentliga finansiella rapporter	1 894 704	1 840 058
Justerings för enheter som har konsoliderats för redovisningsändamål men som inte omfattas av konsolidering under tillsyn	0	0
Justerings för förvaltningstillgångar som redovisas i balansräkningen i enlighet med den tillämpliga redovisningsramen, men som är undantagna från exponeringsmålet för bruttosoliditetsgrad i enlighet med artikel 429.13 i förordning (EU) nr 575/2013	0	-1 162
Justerings för finansiella derivatinstrument	-12 825	-29 556
Justerings för transaktioner för värdepappersfinansiering	4 440	4 792
Justerings för poster utanför balansräkningen (dvs konvertering till kreditkvaliteter för exponeringar utanför balansräkningen)	191 037	192 009
Justerings för exponeringar inom gruppen som inte omfattas av exponeringsmålet för bruttosoliditetsgrad i enlighet med artikel 429.7 i förordning (EU) nr 575/2013	-568 333	-
Justerings för exponeringar inom gruppen som inte omfattas av exponeringsmålet för bruttosoliditetsgrad i enlighet med artikel 429.14 i förordning (EU) nr 575/2013	-	-
Andra justeringar	-3 803	-4 718
Summa exponeringsmätt för bruttosoliditetsgrad	1 505 220	2 001 423

Styrelsens och vd:s underskrifter

Härmed försäkras att koncernredovisningen har upprättats i enlighet med de internationella redovisningsstandarder som avses i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1606/2002 av den 19 juli 2002 om tillämpning av internationella redovisningsstandarder, att moderbolagets årsredovisning har upprättats i enlighet med god redovisningssed för aktiemarknadsbolag, att års- och koncernredovisningen ger en rättvisande bild av koncernens och moderbolagets ställning och resultat samt att förvaltningsberättelsen ger en rättvisande översikt över utvecklingen av moderbolagets och koncernens verksamhet, ställning och resultat samt beskriver väsentliga risker och osäkerhetsfaktorer som moderbolaget och de övriga företag som ingår i koncernen står inför.

STOCKHOLM DEN 7 FEBRUARI 2017

Pär Boman
styrelseordförande

Fredrik Lundberg

Karin Apelman

Jon Fredrik Baksaas

Tommy Bylund

Kerstin Hessius

Ole Johansson

Lise Kaae

Bente Rathe

Charlotte Skog

Anders Bouvin
verkställande direktör

Revisionsberättelse

Till årsstämman i Svenska Handelsbanken AB (publ)
Org nr 502007-7862

Rapport om årsredovisningen och koncernredovisningen

Uttalanden

Vi har utfört en revision av årsredovisningen och koncernredovisningen för Svenska Handelsbanken AB (publ) för år 2016. Bolagets årsredovisning och koncernredovisning ingår på sidorna 7–201 i detta dokument.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av moderbolagets finansiella ställning per den 31 december 2016 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året enligt lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag. Koncernredovisningen har upprättats i enlighet med lagen om års-

redovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av koncernens finansiella ställning per den 31 december 2016 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året enligt International Financial Reporting Standards (IFRS), så som de antagits av EU, och lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag.

En bolagsstyrningsrapport har upprättats. Förvaltningsberättelsen och bolagsstyrningsrapporten är förenliga med årsredovisningens och koncernredovisningens övriga delar, och bolagsstyrningsrapporten är i överensstämmelse med lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag.

Vi tillstyrker därför att bolagsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen för moderbolaget och för koncernen.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt dessa standarder beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Vi är oberoende i förhållande till moderbolaget och koncernen enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

SÄRSKILT BETYDELSEFULLA OMRÅDEN

Särskilt betydelsefulla områden för revisionen är de områden som enligt vår professionella bedömning var de mest betydelsefulla för revisionen av årsredovisningen och koncernredovisningen för den aktuella perioden. Dessa områden behandlades inom ramen för revisionen av, och i vårt ställningstagande till, årsredovisningen och koncernredovisningen som helhet, men vi gör inga separata uttalanden om dessa områden.

Kreditgivning och reservering för kreditförluster

Detaljerade upplysningar och beskrivning av området lämnas i årsredovisningen och koncernredovisningen. Kreditriskexponeringar och dess hantering beskrivs i not K2 från sid 82. Redovisade kreditförluster specificeras i not K10. Upplysningar avseende moderbolaget finns i not M2 och M10. För området relevanta redovisningsprinciper för koncernen beskrivs i not K1, avsnitt 9 på sid 74. Av not M1 framgår att moderbolagets redovisningsprinciper avseende kreditgivning och reservering för kreditförluster överensstämmer med koncernens redovisningsprinciper.

Beskrivning av området

Handelsbankens affärsmodell fokuserar på att ta kreditrisker i kontorsrörelsen. Av modellen följer att koncernen endast tar kreditrisker som är i linje med koncernens restriktiva syn på risk. Alla övriga risker, som till exempel marknadsrisker och likviditetsrisker, eftersträvar koncernen att så långt som möjligt begränsa.

Moderbolagets kreditportfölj uppgår till 1 710 601 mkr per 31 december 2016, vilket motsvarar 90 procent av moderbolagets totala tillgångar. Moderbolagets totala kreditriskexponering, inklusive åtaganden utanför balansräkningen, uppgår till 2 383 944 mkr, vilket motsvarar 126 procent av moderbolagets totala tillgångar. Moderbolagets reservering för kreditförluster uppgår till -1 730 mkr.

Koncernens kreditportfölj uppgår till 2 380 972 mkr per 31 december 2016, vilket motsvarar 91 procent av koncernens totala tillgångar. Koncernens totala kreditriskexponering, inklusive åtaganden utanför balansräkningen, uppgår till 2 967 402 mkr och motsvarar 113 procent av koncernens totala tillgångar. Koncernens reservering för kreditförluster uppgår till -1 724 mkr.

Reservering för kreditförluster i moderbolaget och koncernen motsvarar företagsledningens bästa uppskattning av potentiellt uppkomna förluster i kreditportföljerna per balansdagen. Reserveringen beräknas antingen på individuell basis för förfallna krediter eller på kollektiv basis för grupper med likartade krediter. 95 procent respektive 94 procent av redovisade kreditförluster utgörs av specifika reserveringar för individuellt värderade fordringar i moderbolaget respektive koncernen.

Till följd av att den största delen av moderbolagets och koncernens verksamhet utgörs av kredithantering och att kreditriskexponering utgör

moderbolagets och koncernens dominerande risk samt till följd av den inneboende osäkerhet som finns i redovisning av avsättningar för kreditförluster då de bygger på bedömningar av företagsledningens av ett stort antal interna och externa observationer inklusive uppskattningar av framtida kassaflöden och den osäkerhet som är kopplat till bedömningen av dessa kassaflöden, har detta område bedömts vara det mest betydelsefulla området i revisionen av Handelsbanken.

Hur området har beaktats i revisionen

Vi har testat utformning och effektivitet i moderbolagets och koncernens nyckelkontroller i kreditprocessen inklusive kreditbeslut, kreditgranskning, ratingklassificering samt identifiering och fastställande av krediter som ska reserveras för. Testade kontroller utgörs av såväl manuella kontroller som automatiska kontroller i applikationssystem. Vi har även testat generella IT-kontroller inklusive behörighetshantering för dessa system.

Vi har utmanat de bedömningar av återvinningsvärdet av framtida kassaflöden för specifika reserveringar gjorda för individuellt värderade krediter som gjorts av kontorschefer, regionbankschefer, centrala kreditavdelningen och företagsledningen.

För krediter som är värderade med kollektiva reserveringsmodeller har vi utmanat antagandena i modellerna. Vi har också stickprovvis kontrollerat indata i modellerna och riktigheten i beräkningarna.

Vi har bedömt de omständigheter som presenteras i upplysningarna i årsredovisningen och koncernredovisningen och om informationen är tillräckligt omfattande som beskrivning av företagsledningens bedömningar.

Vi har också utvärderat det granskningsarbete som genomförs av Handelsbankens internrevision.

Värdering av finansiella instrument där marknadspriser saknas

Detaljerade upplysningar och beskrivning av området lämnas i årsredovisningen och koncernredovisningen. Finansiella instrument värderade till verkligt värde beskrivs i not K40 för koncernen och M34 för moderbolaget. För området relevanta redovisningsprinciper för koncernen beskrivs i not K1, avsnitt 8 på sid 73. Av not M1 framgår att moderbolagets redovisningsprinciper avseende finansiella instrument värderade till verkligt värde överensstämmer med koncernens redovisningsprinciper.

Beskrivning av området

Handelsbanken har finansiella instrument som värderas till verkligt värde via resultaträkningen, där aktuella marknadspriser saknas varför verkligt värde bestäms utifrån värderingsmodeller som bygger på marknadsdata. Dessa finansiella instrument kategoriseras i nivå 2 enligt IFRS värderingshierarki. Handelsbanken har i begränsad omfattning finansiella instrument vars värdering till verkligt värde bestäms utifrån värderingsmodeller där värdet påverkas av indata som inte går att verifiera med externa marknadsuppgifter. Dessa finansiella instrument kategoriseras i nivå 3 enligt IFRS värderingshierarki.

Moderbolaget har finansiella tillgångar och finansiella skulder i nivå 2 om 95 957 mkr respektive 60 286 mkr. Finansiella tillgångar och skulder i nivå 3 uppgår till 2 354 mkr respektive 762 mkr. Finansiella tillgångar och skulder i nivå 2 motsvarar sammanlagt 8 procent av moderbolagets totala tillgångar medan finansiella tillgångar och skulder i nivå 3 motsvarar 0,2 procent av totala tillgångar.

I koncernen uppgår motsvarande belopp till 94 270 mkr respektive 37 533 mkr avseende finansiella tillgångar och finansiella skulder i nivå 2 och 2 616 mkr respektive 762 mkr avseende finansiella tillgångar och finansiella skulder i nivå 3. Finansiella tillgångar och skulder i nivå 2 motsvarar därmed sammanlagt 5 procent av koncernens totala tillgångar medan finansiella tillgångar och skulder i nivå 3 motsvarar 0,1 procent av totala tillgångar.

Merparten av koncernens derivatkontrakt, däribland ränteswappar och olika typer av linjära valutaderivat, samt företagsobligationer utgör finansiella instrument i nivå 2. Företagsobligationer och derivatkontrakt i nivå 2 värderas med värderingsmodeller som bygger på marknadsräntor och andra marknadspriser.

Finansiella instrument i nivå 3 vilka uppgår till relativt låga belopp utgörs främst av onoterade aktier i gemensamägda verksamheter med anknytning till Handelsbankens affärsverksamhet och placeringstillgångar i

försäkringsrörelsen som ingår i underlaget för beräkning av avkastningsdelning i försäkringsrörelsen och redovisas därmed inte direkt i resultaträkningen.

Värderingen av finansiella instrument i nivå 2 innefattar bedömningar av företagsledning, eftersom de värderas med hjälp av modeller. Mot denna bakgrund har dessa finansiella instrument bedömts vara ett särskilt betydelsefullt område.

Hur området har beaktats i revisionen

Vi har testat nyckelkontroller i värderingsprocessen, innefattande företagsledningens fastställande och godkännande av antaganden och metoder som använts i modellbaserade beräkningar, kontroller av datakvalitet samt förändringshantering avseende interna värderingsmodeller. Testade kontroller utgörs av såväl manuella kontroller som automatiska kontroller i applikationssystem. Vi har även testat generella IT-kontroller inklusive behörighetshandling för dessa system.

Vi har engagerat våra interna värderingsspecialister i syfte att utmana de metoder och antaganden som använts vid värderingen av finansiella instrument där marknadsvärden saknas.

Vi har bedömt metoderna i värderingsmodellerna mot värderingsriktlinjer och branschpraxis.

Vi har jämfört använda antaganden med lämpliga referensvärden och priskällor och undersökt betydande avvikelser. Vi har också kontrollerat riktigheten i beräkningarna genom att stickprovsvis utfört egna oberoende värderingar.

Vi har bedömt de omständigheter som presenteras i upplysningarna i årsredovisningen och koncernredovisningen och om informationen är tillräckligt omfattande som beskrivning av företagsledningens bedömningar.

Vi har också utvärderat det granskningsarbete som genomförs av Handelsbankens internrevision.

Annan information än årsredovisningen och koncernredovisningen

Det tryckta årsredovisningsdokumentet innehåller även annan information än den formella årsredovisningen och koncernredovisningen och återfinns på sidorna 1–5 och 218–219. Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för denna andra information.

Vårt uttalande avseende årsredovisningen och koncernredovisningen omfattar inte denna information och vi gör inget uttalande med bestyrkande avseende denna andra information.

I samband med vår revision av årsredovisningen och koncernredovisningen är det vårt ansvar att läsa den information som identifieras ovan och överväga om informationen i väsentlig utsträckning är oförenlig med årsredovisningen och koncernredovisningen. Vid denna genomgång beaktar vi även den kunskap vi i övrigt inhämtat under revisionen samt bedömer om informationen i övrigt verkar innehålla väsentliga felaktigheter.

Om vi, baserat på det arbete som har utförts avseende denna information, drar slutsatsen att den andra informationen innehåller en väsentlig felaktighet, är vi skyldiga att rapportera detta. Vi har inget att rapportera i det avseendet.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för att årsredovisningen och koncernredovisningen upprättas och att de ger en rättvisande bild enligt lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag och, vad gäller koncernredovisningen, enligt IFRS så som de antagits av EU. Styrelsen och verkställande direktören ansvarar även för den interna kontroll som de bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning och koncernredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel.

Vid upprättandet av årsredovisningen och koncernredovisningen ansvarar styrelsen och

verkställande direktören för bedömningen av bolagets och koncernens förmåga att fortsätta verksamheten. De upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om styrelsen och verkställande direktören avser att likvidera bolaget, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra något av detta.

Styrelsens revisionsutskott ska, utan att det påverkar styrelsens ansvar och uppgifter i övrigt, bland annat övervaka bolagets finansiella rapportering.

Revisorns ansvar

Våra mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida årsredovisningen och koncernredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller våra

uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller fel och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen och koncernredovisningen.

Som del av en revision enligt ISA använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- identifierar och bedömer vi riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen och koncernredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för våra uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på fel, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.
- skaffar vi oss en förståelse av den del av bolagets interna kontroll som har betydelse för vår revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala oss om effektiviteten i den interna kontrollen.

- utvärderar vi lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i styrelsens och verkställande direktörens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.
- drar vi en slutsats om lämpligheten i att styrelsen och verkställande direktören använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen och koncernredovisningen. Vi drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om huruvida det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om bolagets och koncernens förmåga att fortsätta verksamheten. Om vi drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste vi i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i årsredovisningen och koncernredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om årsredovisningen och koncernredovisningen. Våra slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att ett bolag och en koncern inte längre kan fortsätta verksamheten.
- utvärderar vi den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen och koncernredovisningen, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen och koncernredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.

- inhämtar vi tillräckliga och ändamålsenliga revisionsbevis avseende den finansiella informationen för enheterna eller affärsaktiviteterna inom koncernen för att göra ett uttalande avseende koncernredovisningen. Vi ansvarar för styrning, övervakning och utförande av koncernrevisionen. Vi är ensamt ansvariga för våra uttalanden.

Vi har en skyldighet att informera styrelsen om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. I förekommande fall har vi också en skyldighet att informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland de eventuella betydande brister i den interna kontrollen som vi identifierat.

Vi måste också förse styrelsen med ett uttalande om att vi har följt relevanta yrkesetiska krav avseende oberoende, och ta upp alla relationer och andra förhållanden som rimligen kan påverka vårt oberoende, samt i tillämpliga fall tillhörande motåtgärder.

Av de områden som kommuniceras med styrelsen fastställer vi vilka av dessa områden som varit de mest betydelsefulla för revisionen av årsredovisningen och koncernredovisningen, inklusive de viktigaste bedömda riskerna för väsentliga felaktigheter, och som därför utgör de för revisionen särskilt betydelsefulla områdena. Vi beskriver dessa områden i revisionsberättelsen såvida inte lagar eller andra författningar förhindrar upplysning om frågan eller när, i ytterst sällsynta fall, vi bedömer att en fråga inte ska kommuniceras i revisionsberättelsen på grund av att de negativa konsekvenserna av att göra det rimligen skulle väntas vara större än allmänintresset av denna kommunikation.

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalanden

Utöver vår revision av årsredovisningen och koncernredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens och verkställande direktörens förvaltning för Svenska Handelsbanken AB (publ) för år 2016 samt av förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust.

Vi tillstyrker att bolagsstämman disponerar vinsten enligt förslaget i förvaltningsberättelsen och beviljar styrelsens ledamöter och verkställande direktören ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt god revisionsd i Sverige. Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Vi är oberoende i förhållande till moderbolaget och koncernen enligt god revisorsd i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust. Vid förslag till utdelning innefattar detta bland annat en bedömning av om utdelningen är försvarlig med hänsyn till de krav som bolagets och koncernens verksamhetsart, omfattning och risker ställer på storleken av moderbolagets och koncernens egna kapital, konsolideringsbehov, likviditet och ställning i övrigt.

Styrelsen ansvarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Detta innefattar bland annat att fortlöpande bedöma bolagets och koncernens ekonomiska situation och att tillse att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska angelägenheter i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt.

Den verkställande direktören ska sköta den löpande förvaltningen enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar och bland annat vidta de åtgärder som är nödvändiga för att bolagets bokföring ska fullgöras i överensstämmelse med lag och för att medelsförvaltningen ska skötas på ett betryggande sätt.

Revisorns ansvar

Vårt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed vårt uttalande om ansvarsfrihet, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot eller verkställande direktören i något väsentligt avseende:

- företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller
- på något annat sätt handlat i strid med aktiebolagslagen, lagen om bank- och finansieringsrörelse, lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag eller bolagsordningen.

Vårt mål beträffande revisionen av förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust, och därmed vårt uttalande om detta, är att med

rimlig grad av säkerhet bedöma om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionsd i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller att ett förslag till dispositioner av bolagets vinst eller förlust inte är förenligt med aktiebolagslagen.

Som en del av en revision enligt god revisionsd i Sverige använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Granskningen av förvaltningen och förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust grundar sig främst på revisionen av räkenskaperna. Vilka tillkommande granskningsåtgärder som utförs baseras på vår professionella bedömning med utgångspunkt i risk och väsentlighet. Det innebär att vi fokuserar granskningen på sådana åtgärder, områden och förhållanden som är väsentliga för verksamheten och där avsteg och överträdelser skulle ha särskild betydelse för bolagets situation. Vi går igenom och prövar fattade beslut, beslutsunderlag, vidtagna åtgärder och andra förhållanden som är relevanta för vårt uttalande om ansvarsfrihet. Som underlag för vårt uttalande om styrelsens förslag till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust har vi granskat styrelsens motiverade yttrande samt ett urval av underlagen för detta för att kunna bedöma om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Stockholm den 16 februari 2017

KPMG AB

Anders Bäckström
Auktoriserad revisor

Ernst & Young AB

Jesper Nilsson
Auktoriserad revisor

Handelsbanken

Kontaktuppgifter

Webbadress: handelsbanken.se där inget annat anges.

CENTRALA HUVUDKONTORET

Anders Bouvin, koncernchef
Carina Åkerström, stf koncernchef
Michael Green, Centrala huvudkontoret
Stefan Nilsson, Centrala huvudkontoret
Ulf Riise, Centrala huvudkontoret
 Kungsträdgårdsgatan 2
 106 70 Stockholm
 08-701 10 00
 handelsbanken.se
 Organisationsnummer: 502007-7862

ENHETER OCH STABER VID CENTRALA HUVUDKONTORET

BUSINESS SUPPORT CAPITAL MARKETS

Joakim Jansson, chef

Blasieholmstorg 11
 106 70 Stockholm
 08-701 10 00

COMPLIANCE

Pål Bergström, chef

Kungsträdgårdsgatan 2
 106 70 Stockholm
 08-701 10 00

GROUP FINANCE

Rolf Marquardt, CFO

Kungsträdgårdsgatan 2
 106 70 Stockholm
 08-701 10 00

GROUP SUSTAINABILITY

Elisabet Jamal Bergström, chef

Kungsträdgårdsgatan 2
 106 70 Stockholm
 08-701 10 00

GROUP INFRASTRUCTURE

Klas Bornälv, chef

Torsgatan 14
 106 70 Stockholm
 08-701 10 00

GROUP IT

Agneta Lilja, CIO

Torsgatan 14
 106 70 Stockholm
 08-701 10 00

GROUP IT OPERATIONS & DEVELOPMENT

Juha Rantamaa, chef

Tegeluddsvägen 10
 115 82 Stockholm
 08-701 10 00

GROUP LEGAL

Martin Wasteson, chef

Kungsträdgårdsgatan 2
 106 70 Stockholm
 08-701 10 00

GROUP COMMUNICATIONS

Johan Lagerström, chef

Kungsträdgårdsgatan 2
 106 70 Stockholm
 08-701 10 00

GROUP CREDITS

Per Beckman, chef

Kungsträdgårdsgatan 2
 106 70 Stockholm
 08-701 10 00

GROUP HR

Stina Petersson, chef

Kungsträdgårdsgatan 2
 106 70 Stockholm
 08-701 10 00

GROUP AUDIT

Tord Jonerot, chef

Blasieholmstorg 12
 106 70 Stockholm
 08-701 10 00

GROUP RISK CONTROL

Maria Hedin, CRO

Kungsträdgårdsgatan 2
 106 70 Stockholm
 08-701 10 00

AFFÄRSOMRÅDEN

HANDEL & E-TJÄNSTER

Yonnie Bergqvist, chef

Katarinavägen 15
 103 14 Stockholm
 08-701 10 00

HANDELSBANKEN INTERNATIONAL

Dan Lindwall, chef

Blasieholmstorg 11
 106 70 Stockholm
 08-701 10 00

MARKETS & ASSET MANAGEMENT

Per Elcar, chef

Ann Öberg, chef ekonomisk analys

Blasieholmstorg 11
 106 70 Stockholm
 08-701 10 00

PENSION & LIFE

Louise Sander, chef

Blasieholmstorg 12
 Box 1325
 111 83 Stockholm
 08-701 71 00

DOTTERBOLAG

EFN

Mikaela Strand, chef

Blasieholmstorg 12
 106 70 Stockholm
 08-701 10 00
 efn.se
 Organisationsnummer: 556930-1608

HANDEL & INDUSTRI

Magnus Sternbrink, chef

Nybrokajen 15
 106 70 Stockholm
 08-701 10 00
 Organisationsnummer: 556013-5336

HANDELSBANKEN FINANS

Maria Lidström Andersson, chef

Torsgatan 12-14
 106 35 Stockholm
 08-701 46 00
 Organisationsnummer: 556053-0841

HANDELSBANKEN FONDER

Carl Cederschiöld, chef

Blasieholmstorg 12
 106 70 Stockholm
 08-701 10 00
 Organisationsnummer: 556418-8851

HANDELSBANKEN LIV

Louise Sander, chef

Blasieholmstorg 12
 Box 1325
 111 83 Stockholm
 08-701 71 00
 Organisationsnummer: 516401-8284

HEARTWOOD

Tracey Davidson, chef

No.1 Kingsway
 London WC2B 6AN, Storbritannien
 +44 (0)20 704 513 20
 Organisationsnummer: 4132340

OPTIMIX

Michel Alofs, chef

Jaap Westerling, chef

Johannes Vermeerstraat 14
 1071 DR Amsterdam, Nederländerna
 +31 (0)20 570 30 30
 Organisationsnummer: 33194359

STADSHYPOTEK

Ulrica Stolt Kirkegaard, chef

Torsgatan 12
 103 70 Stockholm
 08-701 54 00
 Organisationsnummer: 556459-6715

XACT KAPITALFÖRVALTNING

Pär Nürnberg, chef

Blasieholmstorg 12
 106 70 Stockholm
 08-701 10 00
 Organisationsnummer: 556997-8140

HUVUDKONTOR HEMMAMARKNADER, REGIONBANKER OCH AFFÄRSSTÖD

NORRA SVERIGE

Magnus Ericson, chef

Storgatan 48
Box 1002
901 20 Umeå
090-15 45 00

MELLANSVERIGE

Pontus Åhlund, chef

Nygatan 20
Box 196
801 03 Gävle
026-17 20 60

STOCKHOLM

Carina Åkerström, chef

Arsenalsgatan 9
106 70 Stockholm
08-701 10 00

VÄSTRA SVERIGE

Katarina Ljungqvist, chef

Östra Hamngatan 23 A
405 40 Göteborg
031-774 80 00

SYDÖSTRA SVERIGE

Göran Stille, chef

Södergatan 10
205 40 Malmö
040-24 50 00

AFFÄRSSTÖD SVERIGE

Katarina Berner Frösdal, chef

Nybrokajen 13
106 70 Stockholm
08-701 10 00

HUVUDKONTOR UK

Mikael Sørensen, chef

3 Thomas More Square
London E1W 1WY, Storbritannien
+44 (0)20 757 880 00
handelsbanken.co.uk

NORRA STORBRIANNIEN

John Parker, chef

4M Building
Malaga Avenue
Manchester Airport
Manchester M90 3RR, Storbritannien
+44 (0)16 160 202 00
handelsbanken.co.uk

NORDÖSTRA STORBRIANNIEN

Simon Lodge, chef

No. 1 Whitehall Riverside, 4th floor
Leeds LS1 4BN, Storbritannien
+44 (0)11 338 601 00
handelsbanken.co.uk

CENTRALA STORBRIANNIEN

Nick Lowe, chef

Two Colmore Square
38 Colmore Circus, 3rd floor
Queensway
Birmingham B4 6BN, Storbritannien
+44 (0)12 121 291 74
handelsbanken.co.uk

SYDVÄSTRA STORBRIANNIEN

Chris Teasdale, chef

1100 Parkway North
Stoke Gifford
Bristol BS34 8YU, Storbritannien
+44 (0)11 793 110 08
handelsbanken.co.uk

SÖDRA STORBRIANNIEN

John Hodson, chef

3 Thomas More Square
London E1W 1WY, Storbritannien
+44 (0)20 757 880 00
handelsbanken.co.uk

DANMARK

Lars Moesgaard, chef

Havneholmen 29
DK-1561 Köpenhamn V, Danmark
+45 (0)46 79 12 00
handelsbanken.dk

FINLAND

Nina Arkilahti, chef

Alexandersgatan 11
FI-00100 Helsingfors, Finland
+358 (0)10 444 11
handelsbanken.fi

NORGE

Dag Tjernsmo, chef

Tjuvholmen Allé 11
Postboks 1342 Vika
NO-0113 Oslo, Norge
+47 (0)22 39 70 00
handelsbanken.no

NEDERLÄNDERNA

Jens Wiklund, chef

WTC Schiphol Airport
Schiphol Boulevard 135
NL-1118 BG Schiphol, Nederländerna
+31 (0)204 127 600
handelsbanken.nl

Kontor och kontorschefer

REGIONBANKEN NORRA SVERIGE

Styrelse

Direktör **Bob Persson** Frösön, ordförande
 Direktör **Richard Bergfors** Stockholm
 Styrelseordförande **Annika Högström** Luleå
 Direktör **Hans Jonsson** Umeå
 Professor Umeå universitet
Agneta Marell Umeå
 Bankdirektör **Magnus Ericson** Umeå
 Banktjänsteman **Anna Mattsson** Luleå, (P)*

Chef

Magnus Ericson Umeå

Kontor/kontorschef

Arvidsjaur **Ewa Berggren**
 Bergsjö **Rose-Marie Hildingsson**
 Bjurholm **Anna Johansson**
 Boden **Ann-Christin Söderberg Rånman**
 Bredbyn **Kari Pessa**
 Bräcke **Karin Evertsson**
 Burträsk **Joakim Löfbom**
 Byske **Björn Nyström**
 Delsbo **Örjan Källman**
 Dorotea **Thomas Rönning**
 Fränsta **Caroline Jungell**
 Gnarp **Linda Brännström**
 Gällivare **Jimmy Vikström**
 Gällö **Karin Evertsson**
 Hammarstrand **Sofia Bodin**
 Hammerdal **Lars-Erik Olsén**
 Haparanda **Maria Mörk**
 Hede **Mattias Sundt**
 Holmsund **Anna Kelly**
 Hudiksvall **Thony Nylund**
 Husum **Veronica Egnor**
 Härnösand **Åsa Starfelt Nilsson**
 Jokkmokk **Jimmy Vikström**
 Järpen **Jenny Strand**
 Järvsö **Mikael Stridh**
 Kalix **Maria Mörk**
 Kiruna **Satu Koivuniemi**
 Kramfors **Susanne Moström**
 Krokoms **Henrik Lindqvist**
 Kvissleby **Per Pettersson**
 Liden **Maria Jakobsson**
 Lit **Henrik Lindqvist**
 Ljusdal **Mikael Stridh**
 Luleå
 Gammelstad **Lisbeth Aidanpää**
 Storgatan **Jörgen Ericsson**
 Örnåset **Lisbeth Aidanpää**
 Lycksele **Anna Karin Öhnerud**
 Lövånger **Björn Nyström**

Malå **Anna Karin Öhnerud**
 Matfors **Caroline Jungell**
 Nordgrå **Susanne Moström**
 Nordmaling **Veronica Egnor**
 Norsjö **Anna Karin Öhnerud**
 Offerdal **Henrik Lindqvist**
 Pajala **Maria Grym**
 Piteå **Stefan Uddström**
 Ramsele **Sofia Bodin**
 Robertsfors **Joakim Löfbom**
 Råneå **Lisbeth Aidanpää**
 Skellefteå **Björn Nyström**
 Skönsberg **Urban Strömbom**
 Sollefteå **Sofia Bodin**
 Sorsele **Fredrik Karlsson**
 Storuman **Fredrik Karlsson**
 Strömsund **Lars-Erik Olsén**
 Sundsvall **Owe Sundin**
 Sveg **Jörgen Andersson**
 Svenstavik **Bengt Nilzén**
 Såvar **Petter Eriksson**
 Sörberge **Ulrica Bolt**
 Timrå **Amanda Eriksson**
 Ullånger **Susanne Moström**
 Umeå
 City **Anders Sundström**
 Teg **Petter Eriksson**
 Västra **Henrik Lundström**
 Vilhelmina **Thomas Rönning**
 Vindeln **Anna Johansson**
 Vännäs **Anna Johansson**
 Ånge **Michaela Morén**
 Åre **Jenny Strand**
 Åsele **Thomas Rönning**
 Älvsbyn **Eva Berggren**
 Örnsköldsvik **Kari Pessa**
 Östersund **Petter Dahlin**
 Överkalix **Maria Grym**
 Övertorneå **Maria Grym**

REGIONBANKEN MELLANSVERIGE

Styrelse

Direktör **Ulf Bergkvist** Insjön, ordförande
 Direktör **Torsten Engwall** Gävle
 Direktör **Peter Larson** Gävle
 Direktör **Ulf Larsson** Sundsvall
 Direktör **Monica Oldenstedt** Västerås
 Direktör **Arne Skoglund** Uppsala
 Bankdirektör **Pontus Åhlund** Gävle
 Banktjänsteman **Monica Morén** Hedemora, (P)*

Chef

Pontus Åhlund Gävle

Kontor/kontorschef

Alfta **Anna Ekström**
 Arboga **Larry Andersson**
 Arbrå **Pär Lindh**
 Avesta **Andreas Borgfors**
 Bergby **Carola Johansson**
 Bjursås **Anders Rapp**
 Bolnäs **Thomas Frykberg**
 Borlänge **Caroline Cedergren**
 Bålsta **Ann-Sofie Sivander**
 Edsbyn **Dan Silvroth**
 Enköping **Lars Olsson**
 Eskilstuna **Johan Gustavsson**
 Fagersta **Mikael Johansson Holst**
 Falun **Henrik Ragnarsson**
 Fjögesta **Anders Hedvall**
 Flen **Johan Hallkvist**
 Frövi **Mikael Jansson**
 Gagnef **Anders Rehn**
 Grängesberg **Magnus Johansson**
 Gävle City **Svante Larsson**
 Hallsberg **Mats Kagerup**
 Hallstavik **Catarina Lyshag**
 Heby **Helén Emnerud Wilhelmsson**
 Hedemora **Sara Runeberg**
 Hedesunda **Markus Strömberg**
 Insjön **Oskar Ahlzén**
 Katrineholm **Mattias Jönsson**
 Kilafors **Pernilla Flink Westh**
 Knivsta **Agneta Stuesson**
 Kolbäck **Terése Ahl Lejderud**
 Kopparberg **Lena Ragnarsson Vöks**
 Kumla **Michael Johnsson**
 Kungsör **Ann-Charlotte Edin**
 Köping **Anette Holmsten**
 Leksand **Anders Ekström**
 Lima **Lena Eggens**
 Lindsberg **Maria Ekdahl**
 Ludvika **Andreas Abraham**
 Malung **Sofie Stafås**
 Mockfjärd **Jenny Åkerström**
 Mora **Jürgen Smolle**
 Norberg **Håkan Bjurling**
 Norrtälje **Niclas Ericsson**
 Ockelbo **Johan Björk**
 Orsa **Anette Skoglund**
 Pålshoda **Mats Kagerup**
 Rimbo **Helena Kolström**

Rättvik **Maria Holmberg**
 Sala **Helén Emnerud Wilhelmsson**
 Sandviken **Fredrik Nordkvist**
 Sigtuna **Mattias Nordin**
 Skinnskatteberg **Emelie Strandh**
 Skultuna **Johan Gustavsson**
 Skutskär **Magnus Sjökvist**
 Skärplinge **Sören Herbertsson**
 Stora Tuna **Henrik Bergenström**
 Storvik **Helene Hedin**
 Strängnäs **Katharina Schramm Hellmark**
 Säter **Patrik Nylén**
 Söderhamn **Joakim Frithiof**
 Tierp **Anders Estman**
 Torsåker **Pernilla Strömberg**
 Uppsala
 City **Johanna Lundberg**
 Eriksberg **Kristina Carlsson**
 Industriområde **Micael Lindström**
 Luthagen **Birger Kristiansson**
 Västanfors **Fredrik Hallqvist**
 Västanfors **Andreas Byrén**
 Västerås
 City **Therese Massaro**
 Emausgatan **Johan Gustavsson**
 Köpingsvägen **Mats Söderlund**
 Östermälarsstrand **Johanna Landin**
 Örebro
 Drottningparken **Anders Forsgren**
 Ekersgatan **Kristina Dahl**
 Stortorget **Kenneth Vallin**
 Österbybruk **Ann Robertsson**
 Östervåla **Thomas Forsgren**
 Östhammar **Anna Lydell Bjälmen**

Mötesplatser

Knivsta
 Alisike **Agneta Stuesson**
 Lindsberg
 Nora **Maria Ekdahl**
 Lima
 Sälen **Lena Eggens**
 Mora
 Älvdalen **Jürgen Smolle**
 Strängnäs
 Mariefred **Katharina Schramm Hellmark**

(P)*= personalrepresentant

REGIONBANKEN STOCKHOLM

Styrelse

Direktör **Ulf Lundahl** Stockholm, ordförande
 Direktör **Ingalill Berglund** Solna
 Direktör **Jörgen Centerman** Stockholm
 Direktör **Siv Malmgren** Stockholm
 Bankdirektör **Carina Åkerström** Stockholm
 Banktjänsteman **Anne Reis** Stockholm, (P)*

Chef

Carina Åkerström Stockholm

Kontor/kontorschef

Alviks Torg **Johan Lurén**
 Arbetargatan **Ulrika Staffas Nordqvist**
 Brommaplan **Charlotta Hallqvist Lindström**
 Dalarö **Sofia Tärnfors**
 Djursholm **Carl-Gustav Moberg**
 Ekerö **Mathias Lindmark**
 Farsta **Camilla Sandgren Esgård**
 Frihamnen **Johanna Lagerbäck**
 Fårösund **Britt Nordstöm**
 Gamla Stan **Carl-Magnus Gustafsson**
 Globen **Lena Stenmark**
 Gnesta **Asta Beyerl**
 Gustav Adolfs Torg **Anders Lindegren**
 Götgatsbacken **Cecilia Hallqvist**
 Hallunda **Ritva Martonen**
 Hammarby **Marcus Axelsson**
 Haninge **Maria Sjöstedt**
 Hemse **Lars Cramér**
 Hornsberg **Kajsen Hansson**
 Hornsgatan **Lars Holm**
 Huddinge **Jenny Löw Borsos**
 Humlegården **AnneMarie Dahlstedt**
 Hägersten **Eva Kallur**
 Hässelby Gärd **Anders Stenberg**
 Högalid **Mårten Larsson**
 Högdalen **Linda Unger**
 Jakobsberg **Anna Andersson**
 Järna **Asta Beyerl**
 Karlaplan **Cecilia Carlberg**
 Karlavägen **Nahir Oussi**
 Kista **Hans Lundin**
 Klintehamn **Lars Cramér**
 Kungsholmstorg **Anders Friman**
 Kungsträdgården **Peter Einarsson**
 Kungsängen **Karin Åkerblom Lingois**
 Kärrtorp **Jessica Nirvin**
 Lidingö
 Centrum **Elisabeth Hiljebäck**
 Larsberg **Mikael Gustafson**
 Näset **Magnus Blomqvist**
 Marieberg **Lotta Adestam**
 Marievik **Anna Blomstergren**
 Mårsta **Carl-Fredrik Boija**
 Mörbym Centrum **Peder Wiberg**
 Nacka Forum **Anki Lenksjö**
 Norrmalmstorg **Ola Arvidsson**
 Nyköping **Jens Fransson**
 Nynäshamn **Anders Hagman**
 Näsby Park **Cecilia Sonntag**
 Odengatan **Catarina Thunstedt**
 Odenplan **Susanne Signell**
 Renstiernas Gata **Ana Maria Ruiz**
 Rotebro **Katarina Fridén**
 S:t Eriksplan **Marika Hedblom**

Salem **Niclas Landbergsson**
 Saltsjö-Boo **Malin Meijer**
 Skanstull **Johan Hilmersson**
 Skärholmen **Rickard Svallfors**
 Sköndal **Jessica Nirvin**
 Slite **Per Karlsson**
 Sollentuna **Fredrik Andersson**
 Solna
 Arenastaden **Lisa Spangenberg**
 Frösunda **Ulf Eliasson**
 Solna **Mats Liebgott**
 Solna Strand **Martin Björgell**
 Spånga **Vakant**
 Stockholm Sergel **María Hellberg**
 Strandvägen **Mats Ernberg**
 Stureplan **Peter Sturesson**
 Stuvsta **Kristina Elofsson**
 Sundbyberg **Jan Larsson**
 Sveavägen **Malin Bergström**
 Södertälje **Bengt Bohman**
 Tessinparken **Lars Ebersson**
 Torsgatan **Torsten Johansson**
 Trosa **Henrik Hellvard**
 Trångsund **Sanja Raspudic**
 Tullinge **Kristina Jansenberger**
 Tyresö **Kjell Andersson**
 Täby Centrum **Johan Grahn**
 Ulvsunda **Tina Nylén**
 Upplands Väsby **Urban Wolters**
 Vallentuna **Fredrik Elander**
 Vanadisplan **Stina Marklund**
 Vasagatan **Christer Örtegren**
 Vaxholm **María Lindberg**
 Visby
 Adelsgatan **Linda Ewald**
 Öster **Carl Oscar Sjöström**
 Vällingby **Åsa Eriksson-Hedensjö**
 Värmdö **Ulrika Kallur**
 Värtavägen **Anna Gustafsson**
 Västerhaninge **Mats Nordling**
 Åkersberga **Christer Lövhölm**
 Årsta **Anna Karlsson**
 Älvsjö **Jesper Hellström**
 Ängby Blackeberg **Camilla Juhlin**
 Ösno **Anders Hagman**
 Östermalmstorg **Jan Larsson**
 Östra Station **Elisabeth Croon**

Mötesplatser

Alviks Torg
 Äppelvikén **Johan Lurén**
 Värtavägen
 Norra Djurgårdsstaden **Anna Gustafsson**

REGIONBANKEN VÄSTRA SVERIGE

Styrelse

Direktör **Lennart Mankert** Göteborg, ordförande
 Direktör **Stig-Arne Blom** Ulricehamn
 Finansdirektör **Peter Claesson** Kullavik
 Verkställande direktör **Carin Kindbom** Västra Frölunda
 Direktör **Claes Larsson** Göteborg
 Direktör **Håkan Larsson** Göteborg
 Direktör **Vilhelm Schottenius** Varberg
 Direktör **M Johan Widerberg** Göteborg
 Bankdirektör **Katarina Ljungqvist** Västra Frölunda
 Banktjänsteman **Lena Lindén** Stockholm, (P)*

Chef

Katarina Ljungqvist Västra Frölunda

Kontor/kontorschef

Ale Torg **Anna-Lisa Jansson**
 Alingsås **Staffan Svantesson**
 Anderstorp **Per Risberg**
 Arvika **Stefan Lindberg**
 Bankeryd **Åsa A Olsson**
 Bollebygd **Camilla Weihart**
 Borås
 Borås City **Joakim Antonsson**
 Viared **Thomas Bogsjö**
 Falkenberg **Kristian Gårdenfelt**
 Falköping **Magnus Kvarnmarker**
 Filipstad **Cecilia Blom**
 Fristad **Anders Roos**
 Gislaved **Per Risberg**
 Gällstad **Janne Pehrsson**
 Göteborg
 Almedal **Anna-Lena Ranhög**
 Avenyn **Håkan Jarbeck**
 Backa **Deborah Moberg**
 City **Martin Henriksson**
 Eriksberg **Kent Larsson**
 Frölunda **Patrik Niklasson**
 Första Långgatan **Anders Olausson**
 Gårda **Marie Erlandson**
 Hisings Kärra **Peter Kornesjö**
 Hjällbo **Börje Ström**
 Högsbo **Sophia von Sydow Witte**
 Landala **Louise Martinsson**
 Lilla Bommen **Marie Kaptein**
 Lindholmen **Tobias Johansson**
 Majorna **Niklas Häggström**
 Sjösjö **Christian Sjöberg**
 Torslanda **Fredrik Karlberg**
 Volvo **Björn Torsteinsrud**
 Ögräfte **Linda Hellsten**
 Övre Husargatan **Anna Ekstrand**
 Hagfors **Anna Bengtsson**
 Halmstad **Magnus Landbring**
 Herrljunga **Susanne Bender**
 Hjo **Martin Drebin**
 Huskvarna **Mats Andersson**
 Jönköping **Cicki Törnell**
 Karlskoga **Per Forsman**
 Karlstad
 Stora Torget **Fredrik Ekenberg**
 Våxnäs **Sara Brask**
 Kristinehamn **Cecilia Blom**
 Kungsbacka **Mats Roloff**
 Kungälv **Lena Gillholm**
 Laholm **Fredrik Johnson**
 Landvetter **Anja Börve**
 Lerum **Anna Green**
 Lidköping **Nina Ahlén**
 Lilla Edet **Ellinor Fagerberg**
 Ljungby **Thomas Eldh**
 Markaryd **María Larsson**
 Mariestad **Torbjörn Låth**
 Mellerud **Claes Hernvall**
 Mölndal **Johan Martinsson**
 Mölnlycke **Anders Blomqvist**
 Partille **Sara Larsson**
 Skara **Anna-Lena Andersson**
 Skövde **Martin Drebin**
 Sollebrunn **Staffan Svantesson**
 Stenungsund **Anette Pettersson**
 Strömstad **Johan Rosengren**
 Sunne **Pär Olsson**
 Svenljunga **Martin Ekman**, tf
 Säffle **Magdalena Gunnarsson**
 Tibro **Martin Drebin**
 Tidaholm **Magnus Kvarnmarker**
 Torsby **Pär Olsson**
 Tranemo **Christina Ljung**
 Trollhättan **Ingela Karlsson**
 Uddevalla **Peter Johansson**
 Ulricehamn **Janne Pehrsson**
 Vaggeryd **Inger Ågren**
 Vara **Maj Rudell**
 Varberg **Jonas Lagerqvist**
 Vårgårda **Lars-Göran Pettersson**
 Vänersborg **Jan-Olof Strand**
 Värnamo **Jonas Flink**
 Åmål **Magdalena Gunnarsson**
 Årjäng **Dennis Göransson**
 Älvsborg **Allison Åsblom**
 Älvängens **Marie Wall**

Mötesplatser

Göteborg Volvo
 Arendal **Björn Torsteinsrud**
 Kungsbacka
 Kungälv **Mats Roloff**

(P)* = personalrepresentant

REGIONBANKEN SYDÖSTRA SVERIGE

Styrelse

Direktör **Charlotta Falvin** Genarp, ordförande
 Direktör **Bengt Kjell** Helsingborg
 Direktör **Claes Lindqvist** Viken
 Direktör **Johan Mattsson** Tomelilla
 Direktör **Anders Ohlner** Malmö
 Direktör **Mikael Roos** Malmö
 Bankdirektör **Göran Stille** Falsterbo
 Banktjänsteman **Pia Håkansson** Ystad, (P)*

Chef

Göran Stille Falsterbo

Kontor/kontorschef

Alvesta **Maj-Lis Pettersson**
 Ariöv **Magnus Björk**
 Bara **Isabel Almqvist**
 Borensberg **Malin Svanberg**
 Borgholm **Christin Abrahamsson**
 Broby **Rebecca Thörnqvist**
 Båstad **Lars-Olof Ottosson**
 Eksjö **Gunilla Johansson**
 Emmaboda **Torbjörn Danielsson**
 Eslöv **Mats Jonsson**
 Finspång **Ingela Nyrén**
 Färjestaden **Christin Abrahamsson**
 Helsingborg
 Norr **Jonas Olsson**
 Stortorget **Göran Pelvén**
 Söderport **Jonas Olsson**
 Hulfsred **Berit Lundqvist**
 Hässleholm **Magnus Gardell**
 Höganäs **Gunilla Voss**
 Högsby **Jonas Petersson**
 Höllviken **Cecilia Wahlberg**
 Höör **Marie Lärka Stjernström**
 Kalmar **Johan Lorentzon**
 Karlshamn **Catharina Lydell**
 Karlskrona **Hedvig Stache**
 Kivik **Andreas Jeppsson**
 Klippan **Alexandra Paulsson**
 Kristianstad **Rebecca Thörnqvist**
 Kävlinge **Dag Olsson**
 Lammhult **Christina Blomstrand**
 Landskrona **Per-Ove Kamlund**
 Linköping
 City **Michael Sterne**
 Tornby **Anders Spång**
 Ljungbyhed **Alexandra Paulsson**
 Lomma **Erik Hultgren**
 Lund
 City **Peter Andersson**
 Ideon **Cecilia Leijgård**
 Väster **Carina Jönsson**
 Malmö
 City **Erik Bredberg**
 Fosie **Anders Persson**
 Fridhem **Marie Brunstam**
 Hyllie **Anna Harrison Barthold**
 Limhamn **Roger Håkansson**
 Triangeln **Jonas Darte**
 Västra Hamnen **Alexander Lindeskog**
 Öster **Magnus Björk**

Mjölby **Karl Gustafsson**
 Motala **Anders Hättström**
 Mönsterås **Helena Edström**
 Mörbylånga **Christin Abrahamsson**
 Mörlunda **Berit Lundqvist**
 Norrköping
 Drottninggatan **Hans Widmark**
 Eneby **Marie Kellgren**
 Fjärilsgatan **Marie Kellgren**
 Nybro **Thomas Svensson**
 Nässjö **Cecilia Antonsson**
 Olofström **Catharina Lydell**
 Osby **Henrica Lorentsson**
 Oskarshamn **Jonas Petersson**
 Ronneby **Peter Andersson**
 Simrishamn **Andreas Jeppsson**
 Sjöbo **Thomas Hansson**
 Skanör **Maria Hägerström**
 Skurup **Mia Kristell**
 Staffanstorps **Susanne Linné Nilsson**
 Svedala **Isabel Almqvist**
 Sävsjö **Cecilia Tahlén**
 Söderköping **Marika Ronnerheim**
 Sölvesborg **Anita Svensson Barba**
 Sösödal **Magnus Gardell**
 Tingsryd **Torbjörn Danielsson**
 Tomelilla **Mia Kristell**
 Torsås **Jeanette Karlström**
 Tranås **Mattias König**
 Trelleborg **Marianne Nilsson**
 Tyringe **Magnus Gardell**
 Vadstena **Christine Wallstén**
 Veberöd **Hans-Åke Mårtensson**
 Vellinge **Cecilia Wahlberg**
 Vetlanda **Jörgen Asp**
 Vimmerby **Hans Will**
 Virserum **Berit Lundqvist**
 Vislanda **Maj-Lis Pettersson**
 Vollsjo **Thomas Hansson**
 Västervik **Michael Skänneberg**
 Växjö **Jonas Ahlqvist**
 Ystad **Mia Kristell**
 Åhus **Daniel N Högstedt**
 Åseda **Marie-Louise Mobelius**
 Ätvidaberg **Lars Blomqvist**
 Älmhult **Fredrik Roghner**
 Ängelholm **Irene Andersson**

REGIONBANKEN NORRA STORBRITANNIEN

Verksamheten ingår i Svenska Handelsbanken, filial London.

Styrelse

Bankdirektör **Mikael Sørensen** London, chef för Handelsbanken UK, ordförande
 Bankdirektör **Michael Green** Stockholm
 Bankdirektör **John Parker** Manchester

Chef

John Parker Manchester

Kontor/kontorschef

Aberdeen **Neil Clark**
 Altrincham **Ian Noke**
 Blackburn **Philip Skupski**
 Bolton **Sean Greenhalgh**
 Burnley **Simon Joyce**
 Bury **David Bowen**
 Carlisle **Jason Smith**
 Chester **David Barker**
 Chorley **Andrew Pearson**
 Dundee **Vic Bicocchi**
 Dunfermline **Jim Donnelly**
 Edinburgh
 Charlotte Square **Colin McGill**
 West End **Iain Henderson**
 Glasgow
 Finnieston **David Waddell**
 St Vincent Street **George Shanks**
 Heswall **Richard Malley**
 Inverness **Hamish Boag**

Kendal **Mike Fell**
 Lancaster **Kevin Sanderson**
 Liverpool
 Duke Street **Keith Lowe**
 Exchange Station **John Williams**
 Lytham **Christopher Strahan**
 Manchester
 Spinningfields **Joe McGrath**
 Trinity Way **John Burke**
 Oldham **Scott Parkinson**
 Penrith **Richard Lancaster**
 Perth **Michael Mullins**
 Preston **David Warbrick**
 Southport **Keith Lowe, tf**
 Stirling **David Beggs**
 Stockport **David Kovacs**
 Warrington **Matthew Martin**
 Wigan **Alan Bowers**
 Wilmslow **Anthony Flynn**

(P)*= personalrepresentant

REGIONBANKEN NORDÖSTRA STORBRIANNIEN

Verksamheten ingår i Svenska Handelsbanken, filial London.

Styrelse

Bankdirektör **Mikael Sørensen** London,
chef för Handelsbanken UK, ordförande
Bankdirektör **Michael Green** Stockholm
Bankdirektör **Simon Lodge** Leeds

Chef

Simon Lodge Leeds

Kontor/kontorschef

Barnsley **Peter Gray**
Beverley **Anna Adcock**
Bradford **Andrew Lowther**
Castleford **Ian Jackson**
Chesterfield **Phil Walker**
Darlington **Mike Airey**
Doncaster **David Mountain**
Durham **Rory Gibson**
Gateshead **Brian Foreman**
Grimsby **Di Jones**
Halifax **Ian Mason**
Harrogate **Richard Lally**
Hexham **David Wilson**
Huddersfield **Tony Jones**
Hull
Hesslewood **Neil Harrison**
Marina Court **Ian Gatenby**
Ilkley **Sue Toulson**
Leeds
The Embankment **David Brady**
Headingley **Peter Smith**
Wellington Street **Andrew Shakeshaft**

Middlesbrough **John Martinson**
Morpeth **David Elliot**
Newcastle upon Tyne **Granville Kelly**
Tynemouth **Mike Brunskill**
Northallerton **David Thompson**
Rotherham **Sarah Hanson**
Scarborough **Nick Sharples**
Scunthorpe **Sarah Smith**
Sheffield
Barker's Pool **Stephen Tweedle**
Tudor Square **Clare Ibbotson**
Stockton-on-Tees **David Filby**
Sunderland **David Allenson**
Wakefield **Paul Drysdale**
Wetherby **Adam von Emloh**
York **Christopher Ibbotson**

REGIONBANKEN CENTRALA STORBRIANNIEN

Verksamheten ingår i Svenska Handelsbanken, filial London.

Styrelse

Bankdirektör **Mikael Sørensen** London,
chef för Handelsbanken UK, ordförande
Bankdirektör **Michael Green** Stockholm
Bankdirektör **Nick Lowe** Birmingham

Chef

Nick Lowe Birmingham

Kontor/kontorschef

Banbury **Paul Graham**
Bedford **Mick Valerio**
Birmingham
Newhall St **David Hastings**
Temple Row **Pat Hanlon**
Bromsgrove **Stephen Ellis**
Burton-on-Trent **Judith Brown**
Bury St Edmunds **Nigel Foyster**
Cambridge
Milton Road **Richard Waters**
Hills Road **David Rundle**
Colwyn Bay **Gareth Jones**
Coventry **Andy McCabe**
Crewe **Mike Smith**
Derby **Ian Morris**
Edgbaston **Tony Hall**
Hitchin **Paul Drummond**
Ipswich **Andrew Pike**
Leamington Spa **Paul Brooksbank**
Leicester
New Walk **John Clay**
Grey Friars **Simon Whitaker**
Lincoln **John Land**

Loughborough **Simon Grant**
Luton **Paul Drummond**, tf
Mansfield **Darryn Evans**
Milton Keynes **Derek Bell**
Northampton **Mark Charteress**
Norwich **Ian Hall**
Nottingham
City Gate **Larick Walker**
West Bridgford **Ian Davys**
Peterborough **Julian Turner**
Rugby **Brett Salisbury**
Shrewsbury **Lindsay Pearson**
Solihull **Tom Queenan**
Stafford **Helen Yates**
Stourbridge **Richard Mander**
Stratford-upon-Avon **Andrew Smith**
Stoke-on-Trent **Martin Randall**
Tamworth **Andrew Mair**
Walsall **Stephen Breen**
Wolverhampton **Chris Hyde**
Worcester **Philip Dutton**
Wrexham **Vicky Davies**

REGIONBANKEN SYDVÄSTRA STORBRITANNIEN

Verksamheten ingår i Svenska Handelsbanken, filial London.

Styrelse

Bankdirektör **Mikael Sørensen** London, chef för Handelsbanken UK, ordförande
 Bankdirektör **Michael Green** Stockholm
 Bankdirektör **Chris Teasdale** Bristol

Chef

Chris Teasdale Bristol

REGIONBANKEN SÖDRA STORBRITANNIEN

Verksamheten ingår i Svenska Handelsbanken, filial London.

Styrelse

Bankdirektör **Mikael Sørensen** London, chef för Handelsbanken UK, ordförande
 Bankdirektör **Michael Green** Stockholm
 Bankdirektör **John Hodson** London

Chef

John Hodson London

Kontor/kontorschef

Abingdon **David Cook**
 Ascot **Richard Payton**
 Aylesbury **Jack Miller**, tf
 Barnstaple **Peter Larcombe**
 Basingstoke **Julie Hurst**
 Bath **Chris Johnson**
 Bodmin **Phil Kerkin**
 Bournemouth **Jeremy Tollworthy**
 Bridgend **Neil Humphreys**, tf
 Bristol
 Clifton **Martin Bidgood**
 Parkway **Roger Bell**
 Queen Square **Jo Norton**
 Cardiff **Neil Humphreys**
 Cheltenham **Stephanie Hughston**
 Chichester **Chris Golding**
 Chippenham **Shaun Bradshaw**
 Cirencester **Di Pitts**
 Dorchester **Andrew Denning**
 Exeter **Darren Galliford**
 Farnham **Glenn Gough**
 Frimley **Mark Clinkskel**
 Gloucester **Emma Gray**
 Guildford **Richard James**
 Henley-on-Thames **Sarah Dean**
 Hereford **Andy Williams**
 High Wycombe **Jack Miller**
 Newbury **Geoff Dann**
 Newport **Craig Wyer**
 Oxford
 West Way **Graham Beith**
 Parkway **Bob Wood**
 Petersfield **Sean Kanavan**
 Plymouth **Phil Kerkin**, tf
 Poole **Dave Shering**
 Portishead **Adrian Connock**
 Portsmouth **Phil Dedman**
 Reading **Mike Booth**
 Salisbury **Graham Renshaw**
 Slough **Mark Bradbury**
 Southampton **Craig Ward**
 Swansea **Steve Smith**
 Swindon **Jon Hemming**
 Taunton **Peter Kirby**
 Truro **Denise Major**
 Weston-super-Mare **Steve Carter**
 Winchester **John Gornall**
 Yeovil **Jim Durrant**

Kontor/kontorschef

Ashford **David Kiernan**
 Bishop's Stortford **Stephen Hills**, tf
 Brighton **Simon Howe**
 Bromley **Chris Pye**
 Canterbury **Andy Davies**
 Chatham **Gavin Coleman**
 Chelmsford **Mark Earlam**
 Colchester **Alan Barnard**
 Crawley **Simon Briggs**
 Croydon **Keith Yeoman**
 Dartford **Trevor Adams**
 Ealing **Chris Ttoui**
 Eastbourne **Neil Hooper**
 Enfield **Adrian Bennett**
 Epsom **Phil Hunt**
 Harrow **Paul Jarman**
 Haywards Heath **David Barden**
 Hertford **Debbie Chilton**
 Hove **Simon Nicholson**
 Islington **Paul Cooledge**
 Kingston **Peter Wylde**
 London
 Belgravia **Julian Reynolds**
 Chelsea **Kieran Costello**
 Chiswick **Dermot Jordan**
 Clapham **Jason May**
 Finchley **Steve Smith**
 Greenwich **Raff Gallo**
 Hampstead **Denis McCarthy**
 Holborn **Toni Virtanen**
 Kensington **Tom Fuller**
 London Bridge **David Boaden**
 Marylebone **Andrew Rowlands**
 Mayfair **Mark Plummer**
 Moorgate **Ross Simmons**
 Queen's Park **Steve MacDonald**
 Stratford **Alex De Val**, tf
 West End **Roy Budgett**
 Maidstone **Jeremy Brett**
 Redhill **Clive Martin**
 Richmond **Kim Bailey**
 Romford **Andy Walker**
 Sevenoaks **Nick Brooker**
 Southend-on-Sea **John Brooks**
 Staines-upon-Thames **Geoff Harrison**
 St Albans **Bill Whittemore**
 Tunbridge Wells **Nick Green**
 Uxbridge **Carol Albert**, tf
 Watford **Andrew Samarasinghe**
 Weybridge **Tim Tostevin**
 Wimbledon **Barry Sexton**

Mötesplatser

London Greenwich
 Canary Wharf **Raff Gallo**

REGIONBANKEN DANMARK

Verksamheten ingår i Svenska Handelsbanken, filial Köpenhamn.

Styrelse

CEO **Ulrik Kolding Hartvig** Roskilde, ordförande
 Bankdirektör **Stefan Nilsson** Uppsala, vice ordförande
 CFO **John Vestergaard** Ikast
 Direktör och partner **Lise Westphal** Köpenhamn
 Partner **Steen Winther-Petersen** Köpenhamn
 Bankdirektör **Lars Moesgaard** Hellerup
 Banktjänsteman **Helle Rank** Aalborg, (P)*

Chef

Lars Moesgaard Köpenhamn

REGIONBANKEN FINLAND

Verksamheten ingår i Svenska Handelsbanken, filial Helsingfors.

Styrelse

Vice häradshövding **Matti Vuoria** Helsingfors, ordförande
 Bankdirektör **Stefan Nilsson** Uppsala, vice ordförande
 Direktör **Bjarne Mitts** Helsingfors
 Direktör **Leena Niemistö** Helsingfors
 Direktör **Tapio Hakakari** Hyvinge
 Direktör **Esa Korvenmaa** Helsingfors
 Bankdirektör **Nina Arkilahti** Esbo
 Banktjänsteman **Pekka Vasankari** Vanda, (P)*

Chef

Nina Arkilahti Helsingfors

Kontor/kontorschef

Aalborg
 City **Ole Dahl Nielsen**
 Syd **Morten O. Hedemann**

Aarhus
 Aarhus City **Esben Kjeldsen**
 Aarhus Nord **Lars Graugaard**
 Aarhus Syd **Arne Vestergaard Knudsen**

Allerød **Mads Christian Heidemann**

Amager **Dorte Jellestad**

Aulum **Gerda Kviesgaard**

Ballerup **Steen Hansen**

Birkerød **Jesper Borglykke**

Brande **Henrik Overgaard**

Charlottenlund **Allan Kandrup**

Esbjerg **Morten Andersen**

Farum **Jens Karlsson**

Fredensborg **Kjeld Aunstrup**

Fredericia **Brian Sørensen**

Frederiksberg
 Frederiksberg **Jan Rasmussen**
 Frederiksberg Vest **Charlotte Kondrup Jepsen**

Frederikssund **Michael Tøgersen**

Frederiksværk **Alan Nielsen**

Give **Martin Skovgaard Larsen**

Grindsted **Dorthe Vestergaard**

Hammerum **Vibeke Hestbek**

Helsingør **Steen Malmqvist**

Helsingør **Henrik Bengtsson**

Herlev **Lars Hoffmann**

Herning
 City **Niels Viggo Malle**
 Fredhøj **Bruno Hansen**

Hillerød
 Hillerød **Steen Hirschsprung**
 Vest **Jeanett Schultz Brix**

Holstebro **Henrik Kristiansen**

Horsens **John Jørgensen**

Ikast **Arnth Stougaard**

Karup **Arnth Stougaard**

Kgs. Lyngby **Preben Bjerrekær**

Kibæk **Preben Staal**

Kolding **Carsten Johansen**
 Köpenhamn
 City **Gorm Ejmfors-Björkmann**
 Østerbro **Jesper Christensen**
 Large Corporates **Knud Jacobsen**
 Vest **Jan Arup**

Køge **Maj-Britt Nielsen**

Lemvig **Peter Tornbo**

Lynge **Hatice Bakke**

Odense **Klaus Rydal**

Roskilde **Jakob Nordahl Weber**

Sdr. Felding **Kristian Hansen**

Silkeborg **Stefan Brochmann**

Slagelse **Henrik Eg**

Slangerup **Jørgen Torm**

Stenløse **Dennis Grouleff**

Struer **Poul Bakkegaard**

Sunds **Allan Eg**

Vejle **Carsten Hjortflod**

Viborg **Henrik Toft Mathiasen**

Videbæk **Bjarne Ulriksen, tf**

Vildbjerg **Frank Jensen**

Kontor/kontorschef

Björneborg **Tero Järviöstö**

Borgå **Annika Ekroos**

Ekenäs **Anders Sandbacka**

Esbo
 Hagalund **Aku Dunderfelt**
 Mattby **Arja Luoto**

Grankulla **Nina Lukka**

Helsingfors
 Alexen **Tuija Nuutinen**
 Böle **Jari Murtopeä**
 Gardet **Johannes Lehtinen**
 Gräsviken **Outi Vesanto**
 Hagnäs **Mona von Weissenberg**
 Hertonäs **Mona von Weissenberg**
 Kampen **Ari Turunen**
 Large Corporates **Riitta Hallila**
 Munksnäs **Nora Kari**

Hyvinge **Risto Mäkeläinen**

Imatra **Pekka Lankinen**

Jakobstad **Jörgen Blomqvist**

Joensuu **Mauri Kujanen**

Jyväskylä **Jesse Järvinen**

Karleby **Esa Alkio**

Kervo **Ilkka Arenius**

Kotka **Mila Komppa**

Kouvola **Auli Lehtomäki**

Kuopio **Simo Sarkkinen**

Kyrkslätt **Päivi Toppari**

Lahtis
 Askonkatu **Henri Lilja**
 Vapaudenkatu **Matti Nieminen**

Raumo **Janne Saarinen**

Rovaniemi **Sami Hiltunen**

Salo **Teemu Alanko**

Seinäjoki **Jaana Holkkola**

St. Michel **Jouko Kervinen**

Tammerfors
 Kuninkaankatu **Tarja Suvisalmi**
 Kyttilä **Ilari Tyrkkö**

Tavastehus **Jarkko Pöysti**

Torneå **Jari Itkonen**

Träskända **Outi Parviainen**

Uleåborg **Timo Väisänen**

Vanda
 Aviapolis **Hanna Kuvaja**
 Dickursby **Pauli Ranta**

Vasa **Frej Björse**

Villmanstrand **Arto Valjakka**

Åbo
 Salutorget **Risto Vihula**
 Electrocitiy **Josefiina Vornanen**

(P)*= personalrepresentant

REGIONBANKEN NORGE

Verksamheten ingår i Svenska Handelsbanken, filial Oslo.

Styrelse

Direktör **Bjørn Flatgård** Kolbotn, ordförande
 Bankdirektör **Stefan Nilsson** Uppsala, vice ordförande
 Adm. dir. **Linda Bernander Silseth** Nesøya
 Direktör **Ivar Rusdal** Egersund
 Adm. dir. **Dag Tangevald-Jensen** Oslo
 Bankdirektör **Dag Tjernsmo** Oslo
 Banktjänsteman **Christer Enersen** Slemmestad, (P)*

Chef

Dag Tjernsmo Oslo

REGIONBANKEN NEDERLÄNDERNA

Verksamheten ingår i Svenska Handelsbanken AB, filial Nederländerna.

Styrelse

Bankdirektör **Stefan Nilsson** Uppsala, ordförande
Paul Gerdin Estoril, Portugal
 Bankdirektör **Jens Wiklund** Amsterdam

Chef

Jens Wiklund Amsterdam

Kontor/kontorschef

Arendal **Trond Røisland**
 Asker **Kirsti Jensås**
 Bergen
 Fana **Kristian H. Knudsen**
 Fyllingsdalen **Gottlieb Gullaksen**
 Kokstad **Jarle Hundven**
 Minde **Margunn Kolle**
 Sentrum **Geir Flaa**
 Vest **Tore Svein Nese**
 Åsane **Mette Skauge**
 Bodø **Tore Halvorsen**
 Drammen **Hege Kristiansen**
 Fredrikstad **Tove Anita R Torp**
 Halden **Espen Lerkerød**
 Hamar **Hans Skjelbreid**
 Haugesund **Knut Børge Lunde**
 Jæren **Rolf Inge Knutsen**
 Jessheim **Inger Kyhen**
 Kolbotn **Hanne Bjørnå Berntsen**
 Kongsberg **Turid Williksen**
 Kristiansand **Vidar Akselsen**
 Larvik **Bodil Hansen**
 Lillehammer **Thomas Næstad Moe**
 Lillestrøm **Paal Tollefsen**
 Lysaker **Glenn Steinbo**
 Mo i Rana **Svenn Harald Johannesen**
 Molde **Jørund Alme**

Moss **Willy Fossum**
 Oslo
 Grev Wedels plass **Thomas B. Tresselt**
 Large Corporates **Sven Ove Oksvik**
 Majorstuen **Bjørn Erik Øverland**
 Nydalen **Eirik Arnesen**
 Olav Vs gate **Harald Søreide**
 Bryn **Christian Doksrød**
 Skøyen **Thomas Stousland**
 Økern **Ronny Myreng**
 Sandefjord **Hans Jørgen Ormar**
 Sandnes **Sindre Bergsagel**
 Sandvika **Cecilie Tvedt**
 Sarpsborg **Tormod Sørum**
 Ski **Geir Anders Sundnes**
 Skien **Jan Fredrik Fogth**
 Sotra **Tore Svein Nese**
 Stavanger
 Sentrum **Kjetil Halvorsen**, tf
 Straen **Ole Henry Slette**
 Tromsø **Yngve Haldorsen**
 Trondheim
 Heimdal **Ola Grøtte**
 Leangen **Ole-Martin Smedseng**
 Søndregate **Ola Grøtte**
 Tønsberg **Per Skustad**
 Ålesund **Steinar Krøvel**

Kontor/kontorschef

Alphen aan den Rijn **Edwin Boonk**
 Amersfoort **Jeroen Ammerdorffer**
 Amsterdam
 Centrum **Jasper Klok**
 Zuid **Daniël van Til**
 Apeldoorn **Jeroen Altena**
 Arnhem **Patricia Schwalbach**
 Bergen op Zoom **Jeroen Wiertz**
 Breda **Ton Schröder**
 Den Haag **Marc de Brey**
 Eindhoven **Pieter van de Koolwijk**
 Emmen **Marc Bruin**
 Groningen **Erwin van der Steur**

Haarlem **Nicole Broersma**
 Het Gooi **Lars Vissers**
 Laren **Sharon Peeters**
 Leeuwarden **Tammo Oosterhof**
 Maastricht **Tim Neu**
 Rijnmond Zuid **Wim Tieleman**
 Roermond **Luc Geisen**
 Rotterdam **Peter Bot**
 Schiphol **Kristiaan Buter**
 Tilburg **Marco van Tongeren**
 Twente **Martijn Peters**
 Utrecht **Robert van der Kolk**
 Zwolle **Peter Hulsbergen**

(P)*= personalrepresentant

KONTOR UTANFÖR NORDEN, STORBRIANNIEN OCH NEDERLÄNDERNA

Verksamheten bedrivs i Svenska Handelsbanken med filial i respektive land.

Estland

Landschef **Annika Nordström**
Tallinn **Jan Nurminen**

Frankrike

Landschef **Jörgen Oldensand**
Nice **Anna Jansson-Clauzier**
Paris **Jörgen Oldensand**

Kina

Landschef **Mikael Westerback**
Hongkong **Johan André**
Shanghai **Mikael Westerback**

Lettland

Landschef **Annika Nordström**
Riga **Martins Freibergs**

Litauen

Landschef **Annika Nordström**
Vilnius **Paulius Zagurskis**

Luxemburg

Landschef **Hannu Saari**

Polen

Landschef **Marzena Malek**

Singapore

Landschef **Jan B Djerf**

Tyskland

Landschef **Tomas Ejnar**

USA

Landschef **Susanna Svartz**

Österrike

Landschef **Christian Prinz zu Solms-Lich**

REPRESENTANTKONTOR

Beijing

Representant **Jason Wang**

Jakarta

Representant **Erik Milfors**

Kuala Lumpur

Representant **Abhinash Murukesvan**

Marbella

Representant **Vibeke Toustrup Bonne**

Mumbai

Representant **Ashish Gupta**

Sydney

Representant **Robert Karlsson**

Taipei

Representant **Amy Chen**

Zürich

Representant **Olof Svalborn**

STYRELSE DOTTERBOLAG

EFN****Styrelse**

Bankdirektör **Johan Lagerström** Täby, ordförande
Bankdirektör **Magnus Berglund** Saltsjöbaden
Bankdirektör **Michael Green** Stockholm
Bankdirektör **Ulf Köping-Höggård** Lidingö
Bankdirektör **Joakim Jansson** Sundbyberg
Bankdirektör **Katarina Ljungqvist** Västra Frölunda
Banktjänsteman **Carl Bjurling** Enskede

Verkställande direktör

Mikaela Strand Enskede

HANDEL & INDUSTRI****Styrelse**

Bankdirektör **M Johan Widerberg** Göteborg, ordförande
Bankdirektör **Michael Green** Stockholm
Bankdirektör **Olof Lindstrand** Lidingö
Verkställande direktör Haldex **Bo Annvik** Helsingborg

Verkställande direktör

Magnus Sternbrink Bromma

HANDELSBANKEN FINANS****Styrelse**

Bankdirektör **Annika Brunnéd** Lidingö, ordförande
Bankdirektör **Martin Blåvarg** Stockholm
Bankdirektör **Anders Fagerdahl** Linköping
Banktjänsteman **Marie Järvås** Hägersten, (P)*

Verkställande direktör

Maria Lidström Andersson Örebro

HANDELSBANKEN FONDER****Styrelse**

Bankdirektör **Michael Green** Stockholm, ordförande
Direktör **Helen Fast Gillstedt** Djursholm
Direktör **Malin Hedman Björkmo** Lidingö
Direktör **Lars Seiz** Antibes, Frankrike
Banktjänsteman **Robert Lundin** Stockholm, (P)*

Verkställande direktör

Carl Cederschiöld Värmdö

HANDELSBANKEN LIV****Styrelse**

Bankdirektör **Stefan Nilsson** Uppsala, ordförande
Bankdirektör **Katarina Berner Frösödal** Bromma
Bankdirektör **Michael Green** Stockholm
Bankdirektör **Joakim Jansson** Sundbyberg
Bankdirektör **Anders Ohlner** Malmö
Försäkringstjänsteman **Anna Hjelmberg** Järfälla, (P)*

Verkställande direktör

Louise Sander Danderyd

HEARTWOOD****Styrelse**

Head of UKJ Handelsbanken **Ian White** Stockport, ordförande
Chief Executive Officer **Tracey Davidson** London
Chief Investment Officer **Nolan Carter** Oxfordshire
Head of Private Clients **Simon Dixon** Battle

OPTIMIX****Styrelse**

Jens Wiklund Amsterdam, ordförande
Gert van Wakeren Soest
Edwin van Essen Almere

STADSHYPOTEK****Styrelse**

Bankdirektör **Stefan Nilsson** Uppsala, ordförande
Direktör **Michael Bertorp** Stockholm
Bankdirektör **Olof Lindstrand** Lidingö
Bankdirektör **Michael Green** Stockholm
Banktjänsteman **Monica Morén** Hedemora, (P)*

Verkställande direktör

Ulrica Stolt Kirkegaard Stocksund

XACT KAPITALFÖRVALTNING****Styrelse**

Bankdirektör **Olof Lindstrand** Lidingö, ordförande
Direktör **Michael Bertorp** Stockholm
Direktör **Gunnar Bätelsson** Sandviken
Direktör **Åsa Magnusson** Linköping
Direktör **Lena Munkhammar** Solna
Banktjänsteman **Maria Lönnqvist** Bromma, (P)*

Verkställande direktör

Pär Nürnberg Lidingö

(P)* = personalrepresentant

** För fullständigt firmanamn, se not M16.

Definitioner och förklaringar

ALTERNATIVA NYCKELTAL

Alternativa nyckeltal (Alternative Performance Measures) är finansiella mått över historisk eller framtida resultatutveckling, finansiell ställning eller kassaflöde som varken definieras i IFRS eller i kapitaltäckningsregelverket. Handelsbanken använder alternativa nyckeltal för att beskriva verksamhetens utveckling och öka jämförbarheten mellan perioderna. Dessa behöver inte vara jämförbara med liknande nyckeltal som presenteras av andra bolag. Avstämningar av vissa nyckeltal finns publicerade i Faktaboken som finns tillgänglig på handelsbanken.se/ir.

ANDEL OSÄKRA FORDRINGAR

Osäkra fordringar netto i förhållande till total utlåning till allmänheten och kreditinstitut (exklusive banker). Osäkra fordringar redovisas utan avdrag för de säkerheter som finns för att säkerställa fordran.

JUSTERAT EGET KAPITAL PER AKTIE

Eget kapital vid årets slut reducerat med eget kapitaleffekten av kassaflödessäkringar och minoritetens andel av eget kapital. Justerat eget kapital divideras sedan med antalet stamaktier vid årsskiftet, reducerat med återköp. I förekommande fall tas hänsyn till utspädningseffekt.

K/I-TAL

Summa kostnader i förhållande till summa intäkter. I segmentsredovisningen inkluderas resultatutdelningen i summa intäkter.

KREDITFÖRLUSTNIVÅ

Kreditförluster och värdeförändringar på övertagen egendom i förhållande till utlåning till allmänheten och kreditinstitut (exklusive banker) samt övertagen egendom och kreditgarantier vid årets början.

OSÄKRA FORDRAN

Fordringar klassificeras som osäkra om kontrakterade kassaflöden sannolikt inte kommer att fullföljas. Varje fordran som ger upphov till specifik reservering ingår i osäkra fordringar med sitt fulla belopp även om delar täcks av säkerheter.

P/E-TAL

Börskurs vid årets slut dividerad med resultat per aktie.

RESERVERINGSGRAD EXKLUSIVE GRUPPVISA RESERVERINGAR

Totala reserveringar exklusive gruppvisa reserveringar i relation till brutto osäkra fordringar.

RESULTAT PER AKTIE

Årets resultat hänförligt till stamaktieägarna dividerat med genomsnittligt antal utestående aktier. I förekommande fall tas hänsyn till utspädningseffekt.

RÄNTABILITET PÅ ALLOKERAT KAPITAL

Segmentets rörelseresultat efter resultatutdelning beräknat med skattesatsen 22 procent i relation till genomsnittet av årets kvartalsvisa allokerade kapital.

RÄNTABILITET PÅ EGET KAPITAL

Årets resultat i relation till genomsnittligt eget kapital. Genomsnittligt eget kapital justeras för värdeförändringar på finansiella tillgångar klassificerade som tillgängliga för försäljning, derivat i kassaflödessäkringar, omvärderingseffekter av förmånsbestämda pensionsplaner samt ett vägt genomsnitt av nyemission, utdelning samt återköp av egna aktier.

RÄNTABILITET PÅ TOTALT KAPITAL

Årets resultat i relation till genomsnittet av de fem senaste kvartalens balansomslutning.

TOTALAVKASTNING

Summan av årets aktiekursförändring och utbetald utdelning per aktie dividerad med aktiekursen vid utgången av föregående år.

TOTAL RESERVERINGSGRAD FÖR OSÄKRA FORDRINGAR

Totala reserveringar i relation till brutto osäkra fordringar.

NYCKELTAL DEFINIERADE I KAPITALTÄCKNINGSGRANSEN

BRUTTOSOLIDITETSGRAD

Primärkapitalet i förhållande till totala tillgångar inklusive vissa poster utanför balansräkningen omräknade med konverteringsfaktorer definierade i standardmetoden samt regleringsmässiga justeringar från kapitalbasen.

EXPONERINGSBELOPP

Exponeringsbelopp (Exposure at default) är det belopp som ska kapitaltäckas. Beloppet beräknas inklusive räntor och avgifter. Off balance-belopp omräknas med konverteringsfaktor (KF). För derivat beräknas exponeringsbelopp som positivt MTM (mark-to-market) plus värdeförändringsrisk, det vill säga nominellt belopp multiplicerat med uppräkningsfaktor.

EXPONERINGSVÄRDE

Exponeringsvärde är detsamma som exponeringsbelopp. Begreppet exponeringsvärde används inom schablonmetoden för kreditrisk.

KAPITALBAS/TOTALT KAPITAL

Kapitalbasen består av summan av primärkapital och supplementärt kapital.

KAPITALKRAV

Lagstadgat kapitalkrav innebär att institut som lyder under CRR ska ha en kärnprimärkapitalrelation på minst 4,5 procent, en primärkapitalrelation på minst 6 procent och en total kapitalrelation på minst 8 procent. Detta innebär att kapitalbasen för respektive relation måste uppgå till den angivna procentandelen av riskexponeringsbeloppet. För definitioner av respektive kapitalbasbelopp, se Kärnprimärkapital, Primärkapital och Totalt kapital. Kapitalbasen är vid denna beräkning reducerad med nettot av EL (expected loss) minus reserveringar.

KONVERTERINGSFAKTOR

Den faktor som används vid beräkning av exponeringsbelopp för outnyttjade checkkrediter, kreditlöften, garantier och andra åtaganden utanför balansräkningen.

KREDITVÄRDIGHETSJUSTERINGSRISK

Kreditvärdighetsjusteringsrisk (CVA) mäter risken att marknadsvärdet på ett derivat minskar beroende på att kreditvärdigheten hos motparten försämras. Kreditvärdighetsjustering är en komponent i regelverket för värdering av derivat. Justeringen i värdet baseras på motpartens kreditvärdighet. En exponering mot en motpart med sämre kreditvärdighet ska ha ett lägre redovisat värde än motsvarande exponering mot en motpart med bättre kreditvärdighet. Kreditrisk i detta sammanhang innebär att om en given motparts kreditvärdighet försämras minskar omedelbart värdet i balansräkningen på alla derivattransaktioner med positivt marknadsvärde mot denna motpart och därmed minskar bankens eget kapital. För att ta höjd för denna risk i kapitaltäckningen har kreditvärdighetsjusteringsrisk införts som en del av kapitaltäckningsreglerna.

KÄRNPRIMÄRKAPITAL

Kärnprimärkapital är en delkomponent av kapitalbasen och består i huvudsak av eget kapital. Avdrag görs för bland annat upparbetad utdelning, goodwill och andra immateriella tillgångar samt skillnaden mellan förväntad förlust och gjorda reserveringar för sannolika kreditförluster.

KÄRNPRIMÄRKAPITALRELATION

Kärnprimärkapital i relation till totalt riskvägt exponeringsbelopp.

KÄRNPRIMÄRKAPITALRELATION TILLGÅNGLIGT ATT ANVÄNDAS SOM BUFFERT

Kärnprimärkapitalrelation efter avdrag för den del av kärnprimärkapitalet som krävs för att uppfylla samtliga formella kapitalkrav.

LIKVIDITETSTÄCKNINGSGRAD (LCR)

Högkvalitativa likvida tillgångar i förhållande till ett beräknat nettolikviditetsutflöde under en period av 30 dagar.

PRIMÄRKAPITAL

Kärnprimärkapital inklusive primärkapitaltillskott.

PRIMÄRKAPITALRELATION

Primärkapital i relation till totalt riskvägt exponeringsbelopp.

PRIMÄRKAPITALTILLSKOTT

Primärkapitaltillskott utgörs av eviga förlagslån som uppfyller de krav som anges i förordning (EU) nr 575/2013 och därmed får räknas med i primärkapitalet.

RISKEXPONERINGSBELOPP

Kapitalkrav enligt CRR multiplicerat med 12,5. Riskexponeringsbelopp används i samband med marknadsrisk och operativa risk.

RISKVIKT

Mått för att beskriva hur riskfylld en exponering beräknas vara enligt kapitaltäckningsregelverket.

RISKVÄGT EXPONERINGSBELOPP

Exponeringsbelopp multiplicerat med riskvikt. Riskvägda exponeringsbelopp används i samband med kreditrisker inklusive motpartsrisk.

SUPPLEMENTÄRT KAPITAL

Supplementärt kapital är en delkomponent av kapitalbasen och består huvudsakligen av eviga förlagslån som uppfyller de krav som anges i förordning (EU) nr 575/2013 för att räknas med i supplementärkapitalet.

TOTALT KAPITALRELATION

Totalt kapital i relation till totalt riskvägt exponeringsbelopp.

TOTALT RISKVÄGT EXPONERINGSBELOPP

Totalt riskvägt exponeringsbelopp är summan av riskexponeringsbelopp och riskvägda exponeringsbelopp.

FÖRKLARINGAR

AVKASTNINGSDELNING

Avkastningsdelning innebär att försäkringsbolaget erhåller tio procent av totalavkastningen i avkastningsdelning då totalavkastningen överstiger den garanterade räntan i försäkringar med garanterad ränta.

BENCHMARK-EFFEKT

Avser den skillnad i matchning av räntebindningstid mellan ut- och upplåningen som uppstår då Stadshypoteks emissioner förfaller med nio månaders intervall samtidigt som nyutlåningen till kund sker på daglig basis. Effekten varierar mellan kvartalen men går mot noll över en längre tidsperiod.

CRR

EU:s kapitalkravsförordning för kreditinstitut och värdepappersföretag: Förordning (EU) nr 575/2013 om tillsynskrav för kreditinstitut och värdepappersföretag.

ENGÅNGSPOSTER

Engångsposter är poster som Handelsbanken bedömer vara av engångskaraktär. Dessa specificeras i Handelsbankens faktabok, som finns tillgänglig på handelsbanken.se/ir.

ITRAXX

ITRAXX Financials är ett index över CDS (Credit default swaps)-spreadarna för de 25 största obligationsemitenterna inom bank- och försäkringssektorn i Europa och beskriver den genomsnittliga premie som en investerare kräver för att acceptera kreditrisk på bolagen.

OTC-DERIVAT

Over-the-counter-derivat är oclearade skräddarsydda derivat.

PREMIEINKOMST

Begrepp inom bankens försäkringsrörelse som i huvudsak betecknar summan av under året inbetalda försäkringspremier.

RISKRESULTAT

Begrepp inom bankens försäkringsrörelse. Årets riskresultat är skillnaden mellan de avgifter som bolaget tar ut för att täcka försäkringsrisker (död, livslängd, sjuk- och olycksfall) och den faktiska kostnaden för inträffade försäkringsfall.

SOCIALAVGIFTER

Avgifter för finansiering av systemen för social trygghet. Omfattar arbetsgivaravgifter och särskild löneskatt samt motsvarande skatter och avgifter i utlandet.

SOLVENSKVOT

Begrepp inom försäkringsrörelsen. Solvenskvoten är kapitalbasen delad med erforderlig solvensmarginal och mäter vilken marginal bolaget har för att kunna stå för sina åtaganden. Kvoten för vinstutdelande livbolag kan inte jämföras med kvoten för ömsesidiga livbolag.

SÄRSKILDA POSTER

Särskilda poster är sådana poster som tenderar att variera över rapportperioder och som Handelsbanken har preciserat för att underlätta jämförelsen av resultatutvecklingen, exempelvis Avsättning till vinstandelsstiftelsen Oktogonen.

